

De gedichten van Pieter Langendyk

<https://hdl.handle.net/1874/203760>

B.M.
2 L 27

De tyd en heeft noyt wegghenomen

So blinkt hun deugt voor iedereen.

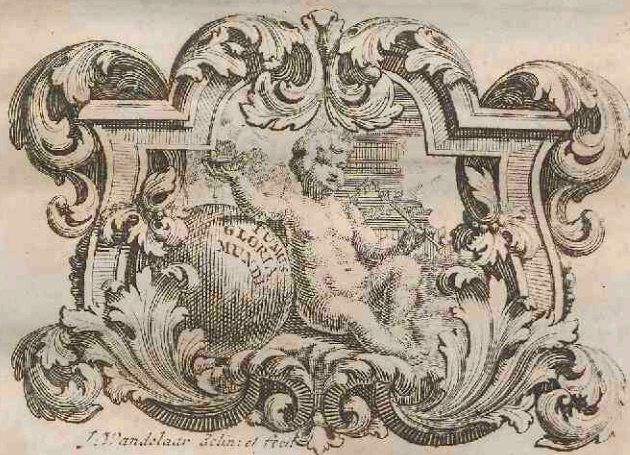
Den naam en 't overschot der vromen

Want nadat zy zijn overleên

PR. LANGENDYKS
GEDICHTEN.

TWEEDE DEEL.

TWEEDE DRUK.

TE HAARLEM,

By J. BOSCH.

C O P Y E
V A N D E
P R I V I L E G I E.

DE Staten van Holland ende Westvriessland doen te weten, alsoo ons ver-
toont is by de Regenten van het Burger Weeshuis en Oude Mannen-
huis der Stad Amsterdā, en, in die qualiteyt, te samen eygenaars,
mitsgaders Regenten van den Schouburg aldaar, dat sy, Supplianten, sedert
eenige Jaaren hebbende gejouisseert van onsen Oetroye of Privilegie van dato
21 Mai 1699. waar by wy aan hen Supplianten, in hun qualiteyt hadden gelic-
ven te consenteren, accorderen en Oetroyeren, dat sy, gedurende den tyd van
vyftien eerst achter een volgende Jaaren, de Wercken, die doenmaals ten
dienst van het Tooneel reets gedrukt waren, ende, van tyd tot tyd, nog
vorder in het licht gebracht, ende ten Tooneele gevoert soude worden, alleen
soude mogen drukken, doen drukken, uytgeven ende verkopen, nu ondervon-
den, dat de Jaren, by het voorgemelde ons Oetroy of Privilegie genaamt, op
den 21 dezer Maand Mai was komen te expireren; ende dewyl de Supplianten
ten meesten dienste van de Schouwburg, (waar van hunne respectieve Godshuy-
sen onder andere mede moesten werden gesubcenteert,) de voorgemelde Werc-
ken, soo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten, als anders, die reets ge-
drukt, en ten Tooneele gevoert waren, of in het toekomende gedrukt, en ten
Tooneele gevoert soude mogen werden, geerne alleen, gelyk voorheen, sou-
den blyven drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen, ten eynde de selve
Wercken door het nadrukken van andere, haar luyfter, soo in taal, als spel-
konst, niet mogten komen te verliesen, dog dat sulks aan hen Supplianten, na
de expiratie van het boven gemelde ons Oetroy en sulks na den 21 Mai deezes
Jaars 1714. niet gepermitteert soude wesen, soo vonden sy Supplianten hun ge-
nootsaakt sig te keeren tot ons, onderdanig verfoekende, dat wy aan hen Sup-
plianten, in hare bovengemelde qualiteyt, geliefden te verleenen prolongatie
van het voorsz. Oetroy of Privilegie, omme de voorsz. Wercken, soo van Treur-
spellen, Blyspellen, Kluchten als andere, reets gemaakt en ten Tooneele ge-
voert, en als nog in het licht te brengen ende ten Tooneele te voeren, den tyd
van vyftien eerst achter een volgende Jaren, alleen te moogen drukken en ver-
kopen, of te doen drukken en verkopen, met verbod aan alle anderen op se-
kere hoge penen, by ons daar tegen te statueeren in communi forma; So is 't
dat wy de saacke, ende 't voorsz. Verzoek overgemerkt hebbende, ende gene-
gen wesende, ter bede van de Supplianten, uyt onse rechte wetenschap, Sou-
veraine Magt ende autoriteyt, deselve Supplianten geconsenteert, geaccor-
deert ende geotroyeert hebben, consenteren, accorderen ende oetroyeren,
haar by deezē, dat sy gedaurende den tyd van vyftien eerst achter een vol-
gende Jaren de voorsz. Wercken, soo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten
als andere, reets gemaakt ende ten Tooneel gevoert, en als nog in het licht te
brengen, ende ten Tooneele te voeren; binnen de voorsz. onze Landen alleen

fullen, by continuatie, mogen drukken, uytgeven en verkopen; verbiedende daarom allen en een ygelyk, de voorfz. Werken, in 't geheel ofte ten deele, naar te drukken: ofte, elders naargedrukt, binnen den felve onfen Lande te brengen, uyt te geven, of te verkoopen, op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebrachte, ofte verkogte Exemplaren, ende een boete van drie hondert guldens, daer en boven te verbeuren, te applicieren een derde part voor den Officier die de calange doen fal, een derde part voor den Armen der plaetfe daer het casus voorvallen fal, ende het refterende derde part voor de Supplianten, alles in dien verftande, dat wy de Supplianten, met defen onfen Oefroyc alleen willende gratificeren tot verhoedinge van hare fchade door het nadrukken van de voorfz. Werken, daar door in genige deelen verftaan den inhoud van dien te autoriferen, ofte te advouëren, ende, veel min de felve onder onfe protexie ende befcherminge eenigh meerder credit, aansien, of reputatie te geven, nemaer de Supplianten, in cas daar inne iets onbehoorlijks foude infuëren, alle het felve tot haren lafte fullen gehouden wesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expreffelyk begerende, dat by aldien fy defen onfen Oefroyc, voor de voorfz. Werken fullen willen ftellen, daer van geen geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie fullen mogen maken, nemaer gehouden fullen wesen het felve Oefroyc in 't geheel ende fonder eenige Omiffie daar voor te drukken, ofte te doen drukken, ende dat fy gehouden zullen fyn een exemplaar van de voorfz. werken, gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliothecq van onfe Univerfiteyt tot Leiden, ende daer van behoorlyk te doen blyken, alles op pene van het effect van dien te verliefen, ende ten eynde de Supplianten defen onfen Oefroyc ende confente mogen genieten als naar behooren, laften wy allen ende een yegelyk, die 't aengaen mag, dat fy de Supplianten van den inhoud van defen doen laften ende gedogen, rustelyk, vrede-lyk, ende volkomentlyk genieten ende gebruycken, cesserende alle beletten ter contrarie gedaen. Gedaen in den Hage onder onfen Grooten Zegele, hier aan doen hangen, op den drie en twintigften Mai, in 't Jaer onfes Heeren en Zaligmakers, feventien honderd en veertien.

A. HEINSIUS.

Ter ordonnantie van de Staten

SIMON VAN BEAUMONT.

De Erfgenamen van JACOB LESCAILJE en DIRK RANK, welke het regt van de Privilegie van den Schouwborg vergunt is door de E: E: Heeren Regenten van het Wees- en Oude Mannenhuys q: q: Confenteeren met kenniffe en toestemminge der voorn. Heeren Regenten wegens PIETER LANGENDYK, aan de Wed. BARENT VISSCHER, en aan geen anderen, dat de Tooneelftukken (als Julius Cesar en Kato, de Zwetfer, en de Wiskonfenaars) by hem PIETER LANGENDYK gemaakt, en met het voorfz. Privilegie van den Schouwborg reets gemunieert, wegens hem LANGENDYK door de Wed. B. VISSCHER gedrukt, alleen maar voor dese editie, zullen uytgegeven mogen worden, mits dat dit Consent onder het Privilegie van den Schouwborg gefelt, en also voor defelve Tooneelftukken apart gedrukt en uytgegeven worden; en die Tooneelftukken niet anders als in Quarto, en by dit voorschreven werk, zullen mogen werden gedrukt.*

* Door de Heeren Regenten van den Schouwborg is dit Consent, by overeenkomst, vernieuwd, aan den Uitgever van deezen tweeden Druk.

JULIUS CÆZAR

E N

K A T O.

TREURSPÉL.

JULIUS CAESAR

OF THE

THE HISTORY

O P D R A G T,

A A N

DE E. E. HEEREN,

Mr. PIETER NUIJS.

JACOB VAN DER WAEYEN.

GERARD ROGGE.

PHILIP VAN DER GHIESSEN.

ALBERT VAN DER MERCT.

Mr. WIGBOLT SLICHER, E. F.

Regenten van 't Weeshuis.

DE E. E. HEEREN,

JEREMIAS VAN DER MEER.

PIETER VAN WICKEVOORT.

GEORGE BRUYN.

Mr. JAN CASPER HARTSINCK.

Regenten van het oude Mannenhuis.

MITSGADERS DEN HEERE

CORNELIS VAN AKKERSDYK, M. D.

A 3

OP-

O P D R A G T.

E. E. H E E R E N !

Vergunt dat we u den grooten Kato wyden,
 Die door uw' gunst verschynt op 't Schouwtooneel;
 Een held, verdrukt in die bedurven' tyden,
 Toen Rome zich, door 't bitter Staatskrakkeel
 Van Cezar en Pompëus, vondt verraaden;
 Een held, die door de orakels van zyn mond,
 De wysheid, trouw, en dappere oorlogsdaaden,
 Het vaderland aan zyne deugd verbond;
 Een held, die nooit zichzelven wou verheffen
 In macht of staat, ten schade van 't gemeen;
 Dien tegenspoed noch voorspoed 't hart kon treffen,
 Die yv'rig voor de vryheid heeft gestreên;
 De vryheid, die nog leefde toen hy leefde;
 Maar beevend, door een doodelyken schrik,
 Wanneer zy zag dat haar beschermer sneefde,
 Den geest gaf met zyn allerlaatsten snik,
 En Rome liet ten prooij der dwinglandyë,
 Van Cezar, door wiens onbepaalde macht
 De waereld zuchtte in 't juk der slavernyë,
 Eer dat hy wierd rampzalig omgebracht,
 Door Brutus list, met drie-entwintig wonden,
 Ter wraake van 't gestortte burgerbloed.

Des hemels straf wordt somtyds traag bevonden
 Maar treedt in 't eind tirannen in 't gemoed.

Dit Treurspél kon dien grooten Prins behaagen
 Vorst ORLEANS, REGENT des Franschen Ryks,
 De liefde van zyn' koninglyke maagen,
 De Rechterhand des jongen LODEWYKS.

Wat

O P D R A G T.

Wat spel is ooit verçierd met schooner luister?
Die 't ryk beschermt, beschermt ook dit Juweel,
Dat blinken zal, en schitt'ren door het duister,
Zo lang de konst leeft op het Fransch tooneel.
Neemt 't Neêrduits spel in uw bescherming, HEEREN.
Myn zangster heeft misschien te veel gewaagd:
Maar zy zal zich aan nyd noch afgunt keeren;
Zy is vernoegd indien zy u behaagt,
En 't spel ten nut des Schouwburgs mag verstreken,
Voor honig, in den korf des Ouden Mans,
En 't Weesken, dat uw' vleugelen bedekken,
Tot luister van uw' naamen schoon van glans;
Waar onder wy beroemde Stammen vinden,
Vermaagschapt aan het Kapitoel der Stadt,
Wiens scheepsmacht vliegt op wieken aller winden,
En staaft aldus 's Lands vryheid met haar schat.
Lang zie men u de Konst ten Schouwburg queeken,
Tot steun der deugd, en affchrik der gebreken.

E. E. H E E R E N !

Uw E. E. Dienstbereide Dienaar,

PIETER LANGENDYK.

VOOR-

V O O R B E R I C H T.

*V*eele Liefhebbers der tooneelpoezy verwonderen zich, dat ik dit Treurspel te voorschyn brenge; nademaal men den Kato uit het Engelsch van den Heer Addison, met een goede uitkomst op den Schouwburg ziet vertoonen: maar ik denk dat die verwondering zal ophouden, wanneer zy zullen zien, dat deeze twee Treurspelen in schikking en redeneering t'eenemaal verschillen. Veelen hebben van zich gegeven dat ik het Engelsche spel door dit zoekte te trotseeren: maar dewyl ik daar zelfs twee bedryven, voor den Heere Angelkot, in berymd hebbe, en aan hem vereerd, om dat het schielyk moeste uitkomen, zoude het eene dwaaze trotsering zyn met myn eigen schim te vechten. Ik kan ook niet begrypen dat dit het andere benadeelen kan: want twee schilderyen elk van een bezonderen meester, behouden hunne waarde. Verder heb ik, om den aanschouwer niet in verwarring te brengen, den titel van dit spel veranderd, noemende het, in plaats van Kato van Utika, JULIUS CEZAR, en KATO. Ik zal my niet inlaaten om over het een of 't ander alhier te oordeelen. Dus spreekt de Fransche dichter, de Heer de Champs, zelf in zyne Voorrede:

*V*an alle de doorlichtige mannen, die de oudheid ons nagelaten heeft, om op het tooneel te brengen, is Kato van Utika zonder twyffel een der vermaardste, en, zonder zynen geweldigen d'od te rekenen, dien hy zich zelve gaf, om niet onder een tiran te buigen, verschaffen zyne zuivere deugden en strenge zeden schoone voorbeelden aan 't gemeen, die daar van behoorden wel in acht genomen te worden. Dit is geens van die helden die hunne verheffing op het bederf van anderen bouwen; maar een wyze, die zyne grootheid niet dan aan de deugd verschuldigd wil wezen. Na het geen men aan God schuldig is, is onze eerste plicht het Vaderland te beminnen. Dit is het geen KATO het meeste ter harte genomen heeft. Gebooren in een hoogmoedig Gemeenebest, heeft hy den haat tot de alleenheersching met de liefde tot de vryheid

V O O R B E R I C H T.

te gelyk ingezogen; en, dewyl de onafhanklykheid de eerste wet van Rome was, koos KATO liever den dood dan de overheersching van Cezar. Mogelyk indien hy onder een opperhoofdige regeering gebooren waare, zoude hy dezelfde achting voor de ondertwerping gehad hebben. En het voorbeeld van KATO, die zich opoffert voor de onafhanklykheid, behoort ons aan te moedigen om 't leven tot dienst en bescherming van onze Koningen te besteeden.

Men behoeft Plutarchus maar op te slaan, en daar in het leven van Kato na te zien, om de zwaarigheid van hem op het tooneel te brengen, te verdryven. Wel is waar dat het geschiedboek my in Kato een' ongemeenen aart en inborst vertoont: maar dat is 't ook al. Zyn dood, die van velen in zynen tyd voor een onachtzaame daad gehouden is, heeft my genoodzaakt, dat ik my van verscheiden' omstandigheden bediend hebbe, om den zelven noodzaakelyk te maaken, of dat hy in de handen der soldaaten van Cezar moest vallen. 't Is waar dat dit alleen niet genoeg is om een Treurspél te vervullen; derhalven heb ik myn toevlucht tot de uitvinding, en byvoeging genomen; en zynde ingenomen met een' heerlyken Personaadje, zo schoon van inborst, heb ik daar toe goede schikking gezocht, om hem in zyn geheel en volmaakt te vertoonen. Ik heb verzierd dat Porçia, dochter van Kato, gevallen in de handen der Parthen, na de Neerlaag van Krassus vervoerd is geweest naar het Hof van Arzaçes, onder den naam van zyne dochter, en dat deze Prins dood zynde, zy Koninginne der Parthen geworden was. Daardoor heb ik de liefde tusschen Cezar en haar ontstooken; want indien zy bekend geweest waare voor de dochter van Kato, kon ik haar den vyand van haaren vader niet weder doen beminnen. Van de andere zyde, wat geeft het eene verwondering aan Kato; zyne dochter met een' Koninklyke kroon verzierd, te beschouwen. Hier ziet hy dat hy hulp door heeft gekregen om de vryheid te kunnen ondersteunen: maar oordeelende een misdaad te begaan door een kroon in zyn geslacht te gedogen, verkiesst liever Porçia te verplichten

VOORBERICHT.

om den troon af te staan. Deze schielijke verandering vergramt een Prins, die met deze Koningin zoude huwen. Deze Prins maakt een saamenzwearing tegen Kato, en de gestrengde deugd van deezen Held bereid hem het onheil, waar door hy vervalt in alle de ongelukken, daar hy zich niet dan door den dood uit redt.

Weetende dat men schaduwten, daar het licht tegen afsteekt, in een Tafereel moet zoeken, heb ik de misdaaden van anderen tegen de deugden van Kato gesteld. My dacht niet oneigen te weezen dat de Personaadje daar al de verbaastheid van den aanschouwer op vallen moest, bekend waare in de Historie, en derhalven dat Farnaces, die in den sryd van Cezar en Pompeüs bleef, hier toe het gevoeglykste gebruikt konde worden, befaamd door zyne schelmstukken en schrikkelyke moorderyen. Zo hy al de misdaaden die ik hem toeleg niet begaan heeft, ten minsten was hy bequaam omze uit te voeren. Ik heb hem dan overgebracht in Utika, en dit voorval dus gebonden, aan de voornaamste hartstocht van dit Treurspél, tot zo verre dat het zelfs byna de heele droevige uitkomst daar van maakt. Vooral heb ik zorg gedraagen om Farnaces in die gevoelens en dat gedrag te houden, aan hem alleen eigen, en weet niet dat ik door hem een gevaarlyke indrukking op de gemoederen geeve, alzo hy hier als een schuldige beschouwd wordt, die zich tegen alle goede zeden aankant.

Het was niet genoeg een' tegenstelling van deugden en misdryven te maaken: ik oordeelde ook nodig te wezen een Personaadje te stellen tusschen deze twee. De befaamde vyand van Kato, te weeten Cezar, was de eenige die door zyn twyfelachtige hoedanigheden een' nieuwen luister aan myn Treurspél kon geeven. Het Karakter van Cezar is ondertusschen eene der grootste ondeugden die zich ten eerste in dit spel opdoen; en men heeft my berispt dat ik deezen Held de trekken, zyner grootheid voegende, niet toegeeeigend hebbe; maar men beschouwe met wat verwen hy in de Historie afgemaald word: staatzuchtig, geveinst, bequaam om de allerzwaarste onderneemingen

VOORBERICHT.

gen voort te brengen en uit te voeren; onversaagt, zachtzinnig, overgegeeven aan de liefde; zo nochtans, dat deze drift zyner grootheid geenen misstant gaf; en hoe komt hy dan oneigen in myn Treurspél te vooren? Zo hy niet volkomen als Meester spreekt wanneer hy zich by Kato bevind, dat spruit daar uit, dat hy het voorneemen wilde ontveinzen het geen hy had om de Romeinen onder zyn juk te brengen, tot dat zy alle onder zyn' macht waaren. *Waarom, heeft men my gezegt, lydt deeze verbreeker der vryheid de beledigende redenen van zynen vyand? Eén woord is genoeg om my te rechtvaardigen: Is het niet heerlyker voor deezen Held, Kato te verplichten hem te beminnen, dan hem wederom met verwtyn-tingen te beantwoorden? veroorzaakt hy in hem geene verwondering, aan hem ontdekkende de saamenzweering van Farnaces? Ik heb dan geoordeeld billyk te weezen, den een als een yverig burger, en den ander als een eerzuchtig staatskundige te vertoonen. Indien de rol van Kato iet teèrgevoeligers schynt te hebben als die van Cezar, wy hellen altyt meer tot het belang over van den ongeluk-igen dan den overwinnenden. Indien hy met grooter luister tevooren komt, de zuivere deugd is altyd schooner dan de vermoemde ondeugd.*

De rol van Porcia vindt ook veele berispingen. Men zegt dat zy zich niet genoeg in twyfel houdt om haare liefde aan Cezar te verklaaren. Maar, op wat plaats bevindt zy zich? langen tyd al met zyne liefde ingenomen, zonder zyn' naam te kennen, was 't haar onbewust dat het Cezar waare dien zy beminde. Eindelyk naa zyne liefde verworpen te hebben, ziet zy dat het Cezar is dien zy dus gehaat heeft. Deeze Held aan haar zyn vlam te kennen geevende, verwtyt haar den haat dien hy by haar niet verdiend hadde. In die verwondering, beschouwende de smart die deeze Minnaar gevoelt, en waanende onafhankelyk van een' Vader, en Koninginne te weezen, verklaart zy aan Cezar hem niet meer te haaten. Zy betoont door deze verandering eens tederheid, en Porcia

V O O R B E R I C H T.

die zag dat zy zich zelf niet meer bedekken kon, staat toe hem lang bemint te hebben eer zy hem gekend hadde. Cezar vervoerd van onvoorziene blyfchap, biedt haar zyn trouw en 't Keizerryk van Rome aan. Deze aanbiedinge betoont hier het voorneemen van Rome dienstbaar te maaken; en nooit zou hy dat ontdekt hebben als aan eene Koninginne, van welker liefde en grond hy een onschendbaar stiltzwygen hoopte. Deze kennis die Cezar haar geeft van zyne waare ontwerpen, beneemt hen beide, in het Vyfde Bedryf, de vryheid van hunne hartstogten te ontveinzen, en brengt hem volkomen tot verplichting om den drift dien hy heeft van te regeeren, te rechtvaerdigen; waar door Porcia zich geheel van zyn' liefde ontslaat. De bekentenis van dezen drift was dan nodig, en ik oordeelde het beter te wezen dit geheim te laten ontslippen, in de eerste beweeging van zyn verwondering, als daarna, wanneer hy tyd zoude gehad hebben om uit zyne verwondering weër tot zichzelf te komen.

Ten aanzien van de party die zy tegen hem opneemt, in het tweede tooneel van het vierde Bedryf, akwaar haar bekend is dat zy de dochter van Kato is; men zal daar gewaar worden dat zy haare liefde wel haast in haat verkeert. 't Is nodig dat zy van haare genegenheid afflaat; haar geboorte, Rome en Kato stellen haar daar omtrent de wetten; maar dit moet niet komen als naa een ftryd waar in de plicht triumfeert. Ik ben gelukkig daar in toegejuicht van 't gemeen, en zy die myn Treurspél voor de eerstemaal hebben zien vertoonen, staat noch te vooren veertig vaerzen gehoord te hebben, die de Speelers naderhant myns ondanks daar afgelaaten hebben. Ik geef in deze vaerzen te kennen hoe moeyelyk het voor haar is de hefde te overwinnen, en ik hebze daar in laten blyven. De Speelers geeven voor, om zich te rechtvaerdigen wegens 't uillaaten dezer vaerzen, dat Porcia de gevoelens van haar' Vader behoorde aan te neemen, alzo zy nu voor zyne dochter bekend is. Voor my ik kan wel zien dat men in een' Romeinin niet al te veel zwakheid

ver-

VOORBERICHT.

verbeelden moet, maar dat men 'er ten minsten een weinig van moet laten zien, om haar in 't vervolg de glorie te geeven van daar over te triumfeeren.

Terwyl dan de aangehaalde plaats, van den overgang der liefde tot den haat, verklaard is, durf ik my vleyen dat het quaad het geen Porcia aan Cezar gunt in het Vyfde Bedryf, niet te hart zal schynen. Zy die de moeiten willen neemen van den staat in te zien daar deze Romeinin zich in bevindt, zullen zonder twyfel zien dat zy reden heeft Cezars min te verachten, ziende dat hy van zyne begeerte tot het ryk niet af wilde staan. Voorts geef ik dit alles te kennen, niet zo veel om my te verantwoorden, als rekening van myne stelling te geeven, en betuige ernstig dat ik altyd met alle vermaak de onderregtingen, die men my zou willen geeven, aan zal neemen.

VERTOONERS.

KATO.

PORÇIA, *dochter van Kato, onder den naam van ARSENE,
Koninginne der Parthen.*

JULIUS CESAR.

FARNAÇES, *Koning van Pontus.*

DOMITIUS, *Onderveldheer van Cezar.*

FOKAS, *een Romein, vriend van Kato.*

ARTABANUS, *een Krygsoverste der Parthen.*

FENIÇE, *vertrouwde van Porçia.*

FELIX, *vertrouweling van Farnaçes.*

Gevolg van KATO.

Gevolg van CESAR.

Het Tooneel verbeeldt een Paleis, staande aan 't strand,
niet ver van Utika, versterkt door den
Romeinschen Stedehouder.

JULIUS CEZAR

E N

K A T O .

T R E U R S P É L .

*****

E E R S T E B E D R Y F .

E E R S T E T O O N E E L .

A R S E N E , F E N I Ç E .

LAAT ons den grootsten der Romeinen hier verwachten.
Dewyl een staatsorkaan my dreigt, met felle krachten,
Stel ik myn levenslot in Katoos hand, een held,
Die my bevryden kan voor 't naderend geweld.
De koning Arzaçes, wien ik dit dierbaar leven
Verschuldigt ben, Fenice, ach! heeft den geest gegeven!
En Utika verwacht Vorst Farnaçes aan 't land!
My dunkt dat alles tot myn rampspoed samen spant!

F E N I Ç E .

Die Vorst komt met zyn vloot uit liefde herwaart vaaren.
Zal hy Arfene als bruid niet leiden naâ de altaaren?

A R S E N E .

Fenice, hy?

F E N I Ç E .

Waarom ontstelt ge u dus, Vorstin?

Ach, gy verbergt vergeefs voor my die teed're min.
De traanen, die ik heb zien bigg'len uit uwe oogen,
De zuchten, die uw hart in wederwil ontvlogen,

Zyn

2 JULIUS CEZAR EN KATO.

Zyn die geen tekens dat de min die droefheid wekt?

ARSENE.

Ik heb myn zwakheid voor uwe oogen lang bedekt.
Hoe kon ik myne liefde aan u te kennen geeven?
Zy doet de harten, daarze in heerscht, voor alles beeven.
Ik vreesde 's konings haat te ontfteken tegens my.
Hoe duur staat ons de glans der opperheerschappy!
Prinçessen moeten meest, in wêrwil hunner zinnen,
Meer uit een ryks belang, dan waare liefde minnen.
Onze eige keur, al is ze eenvoudig, schynt verraad.
Wy zyn slagtoffers voor den welstand van den staat.
Maar 'k ben nu koningin; 'k mag u myn hart verklaaren,
En 't vuur dat in my blaakt met vryheid openbaaren.
Ach! wat veroorzaakt ons de liefde al bitt're smart!
Denk, denk op dien Romein, die groot en fier van hart,
Ons hof met Cezar door den vrede wou verbinden.

FENIÇE.

In hem was alles wat een held betaamt te vinden.
Ja Arzaçes sprak zelf, verwonderd op dien dag,
Dat hy in deez' gezant meer dan een koning zag.

ARSENE.

Bekoorlyk oogenblik! wie dacht dat gy zoudt baanen,
In plaats van vreugd, een weg tot eindelooze traanen!
Als dees Romein, Feniçe, in onze wallen tradt,
Bespeurde ik d'eed'len aart die zyne ziel bezat.
't Gelaat vol majesteit, die schitt'rende oogenstraalen,
Begonnen aanstonds op myn hart te zegepraalen.
'k Vond, vol verrukking, hem zo deftig, wys, en schoon,
Dat my dees sterv'ling dacht zo heerlyk als de Goôn.
Hy trotst het krygsgeluk met Cezars legermachten:
Ik voed myn liefde met myn traanen, en myn' klachten!

FENIÇE.

Mevrouw, heeft dan de liefde u onder haar gebied?

En

En kent, of weet gy nog uw' overwinnaar niet!

ARSENE.

Zy, dien de Goden tot een hoog gebied bereiden,
Doen zich van and'ren door iets heerlyks onderscheiden,
Die helden munten uit, door werking der natuur,
Bestier des noodlots, en een eed'le ziel vol vuur.
Maar Kato komt. Zie in zyn aangezicht de trekken
Der wysheid, die zich door zyn droefheid zelf ontdekken.
Verhef den held op wien de hemel nydig wordt,
En al wat rampspoed is, gelyk op nederstort;
Een die de zelfde blyft in wederwaardigheden,
En 't nydig Godendom weêrstaat met deugd en zeden.
Roemryker....

T W E E D E T O O N E E L.

KATO, ARSENE, FENIÇE. *Gevolg van Kato.*

KATO.

Ik bevind dat u 't geval zo wreed,
Als Rome treft, Princes, met ramp en hartenleet.
Seleucië moet nu zyn' vorst, uw' vader, missen.
Ik koom hier niet om las uw' traanen af te wisslen.
Gy zeegepraalt, als wy, op alle tegenspoed.
Ik heb in u bespeurd de deugd en ed'len moed
Van eene Romeinin. Het droevig overlyden
Des grooten konings, zo manhaftig in het stryden,
En van de Parthen om zyn heldendeugd geacht,
Laat dat hoogmoedig volk, vorstin, in uwe macht.
Wilt gy een vrede, die zo heilig is, bewaaren,
Dien Arzaçes ons heeft gezworen op de altaaren?

ARSENE.

'k Staa toe, voor eeuwig, dat myn volken aan d'Eufraat

4 JULIUS CEZAR EN KATO.

Den vrede houden, heer, met uwen Roomfchen Staat.
'k Zal meerder voor u doen dan Arzaçes myn Vader:
Maar, spreek niet van den vorft van Pontus, dien verraader.

KATO.

Waarom, mevrouw?

ARSENE.

Wat ramp wierd voor 't heclal bereid,
Toen Arzaçes beftreed de Roomfche dapperheid.
Gy hebt de nederlaag van Krassus wel vernomen:
Maar hoe dees Farnaçes myn broeder om deed komen
Door fnood verraad, als hy zyn' heldendaaden zag,
Is u nog onbekend! ô al te wreede slag!
ô Broeder Pacorus! wien trof dien moordfteek nader
Dan my, de laafte spruit, en Arzaçes myn Vader!
Myn broeder, altoos myn geheugen lief en waard!
Wiens naam een fchrik in 't hart des vyands had gebaard,
De fteun des konings, en 't vermaak der onderdaanen!

KATO.

ô Gruwelyke daad! 'k geloof u, om uw' traanen,
En finert, die 't harte treft: maar 'k heb dit nooit gehoord.

ARSENE.

Neen twyffel niet, myn heer, aan zulk een' wreeden moord,
Daar Farnaçes zyn arm te bloedig mê bevlekte.
't Is waar, hy droeg wel zorg dat hy 't verraad bedekte;
Maar gift'ren wierd hy door een vloekverwand gemeld,
(Geraakt in zyn gemoed) die moorder van den held.
De ruft is onderwyl den Parthen weêr gegeven,
En ik wierd tot zyn echt, in weêrwil, aangedreven.
De misdaad geeft fomtyds der roekeloosheid ftof.
Die fnoode koning dorft verfchynen in ons hof:
Maar 'k brande door den haat, in plaats van hem te minnen;
Doch ik, rampzaligfte van alle koninginnen,
Moest my geleiden doen naar Rome, daar de trouw

My

My in een haat'lyk juk met hem verbinden zou.
 Maar wyl 't Romeinsche volk tot tweespalt wierd bewogen;
 Vond ik dus lang myn vrees, tot myn geluk, bedrogen.
 En Cezars zegen op Pompëus, en zyn raad,
 Hieldt Farnaces te rug in 't midden van zyn staat.
 Nu zoek ik hulp by u. Hy zal terstont hier wezen
 Om my te huuwen. Ik heb reden om te vreezen,
 Dat hy uit wraakzucht my zal dwingen tot de min.

K A T O.

Dees plaats strekt u een wyk die heilig is, Vorstin:
 Een wyk, die Kato zelf tot toevlucht heeft genomen.
 't Verlaaten' Kapitoel, de vryheid, 't zuchtend Romén,
 Herleeven in deez' plaats. 'k Zie my aan allen kant
 Gevolgd door helden tot den dienst van 't Vaderland.
 Maar boven al bewaakt de zuiv're deugd deez' muuren.
 De billikheid, die by geen krygsgeschreij kan duuren,
 Verzelt myn wapenen, en moedigt onzen staat.
 'k Vergader hier met zorg een achtb'ren Roomfchen Raad,
 Die klein is in getal: maar groot in roem en luister,
 Die in deez' mannen blinkt, en schittert door het duister.
 Hier is een ryksmonarch zo vry als op zyn' troon.
 Verdryf uw vrees. Het recht beschermt u, en de Goôn.
 Steun op myn raad, als myn Romeinen, in uw lyden.
 Myn nootlot dwingt my om de boosheid te bestryden,
 Zo ver, dat ik myn lyf daar voor ten offer geev'.

A R S E N E.

Zwyg die voorspelling! leef voor uw Romeinen, leef!
 Gy zyt te dierbaar voor het ongelukkig Romén.
 Het hoofd der Goden, dat den blixem neêr doet komen,
 Is in den hemel nut, en Kato hier op aard.
 Maar Farnaces zal haast verschynen. 'k Gaa; 't onwaard
 Gezicht van dien tiran zou aan myn oog verveelen.

Arsene vertrekt.

6 JULIUS CEZAR EN KATO.

KATO.

'k Voel my, nu 'k haar bescherm, een nieuwe zoetheid streelen!
My dunkt dat Porçia, myn kind, in haar herleeft.
De zelfde trekken.... maar, wat of ons Fokas heeft
Te melden. 'k Zie een Parth met vreugd zyn zy bekleeden.

DERDE TOONEEL.

KATO, FOKAS, ARTABANUS.

FOKAS.

Dees dag bereidt ons 't eind der krygsrampzaligheden.
Een onverwacht geluk belooft ons eens de rust.
Naa dat uw huuwlykstoorts, myn heer, wierd uitgebluft,
Behielt g'een jonge spruit, een dochttertje, in 't leeven,
Dat ge aan uw nicht, de vrouw van Krassus, hebt gegeven
Om op te voeden, die 't in 't Roomfche leger bracht.
Het volk van Arzaçes bestormde ons onverwacht
In onze sterkte.... Maar, gy weet onze ongelukken,
En hoe daar alles moest voor dien verwinnaar bukken!
Een edelmoedig held der Parthen schonk dien tyd
My 't leven. Dus gered uit zulk een' wreedem fryd,
Quam ik, door ramp gedrukt, u dit te kennen geeven....

KATO.

Waarom doet gy die smert in myn gemoed herleeven?
Waar toe die ramp vernieuwd? en Porçia vertoond,
In zulk een' nederlaag?

FOKAS.

Uw dochter wierd verschoond.

Doch 't was my onbewuft.

KATO.

Myn kind!

T R E U R S P É L.

F O K A S.

'k Staa opgetogen

Als gy, myn heer. Het schynt een wonder in myne oogen!
Maar de overste Artabaan, dien 'k met my heb geleid,
Zal u haast redden uit die twyfelmoedigheid.
Hy koomt om u den dood van Arzaçes te melden.
Dees is die edelste der Parthiesche oorlogshelden,
Die my het leven schonk. 'k Herkende hem terstond.

A R T A B A N U S.

Myn Vorst behieldt niet uit zyn vruchtbaar echtverbond,
Dan één Prinses, die 'k in zyn arm den geest zag geeven,
Terwyl zyn koningryk aan 't wank'len was en beeven:
Want in het hof was niet een prins of vloekverwant,
Die zich niet opwierp tot het hoofd van eenig land.
't Gebrek eens erfgenaams gaf voedsel aan de baatzucht,
En opende den weg tot muitery en staatzucht.
Arfenes dood verborg de koning met beleid,
En zeegepraalende op de Roomsche dapperheid,
Scheen hem de hemel, in al 't geen hy deed, genegen.
Uw Porçia, die ik gevangen had gekregen,
Geleek de Ryksprinces, in schoonheid, zwier en jeugd.
'k Bood haar den koning aan; die haar terstond, vol vreugd,
Den naam van dochter gaf. Dees brief door hem geschreven
Al stervend, zal zyn wil aan u te kennen geeven.

Artabanus geeft een brief aan Kato.

K A T O leest.

A R Z A Ç E S aan K A T O.

't Zoude al te wreed zyn, nu my 't levenslicht begeeft,
Zo ik verborgen hield' dat uwe dochter leeft.
Haar deugd, vol glans, en edelaartig,

8 JULIUS CEZAR EN KATO.

*Is uwe vaderliesde waardig;
Herken dan in Arsene uw kind, uw eigen bloed.
En zo men Porcia den rykstroon geeven moet,
Tot zekerheid en rust der landen,
Laat haar myn sceptor dan in handen.*

ARTABANUS.

Beraadslaag of men best haar afkomst nu verbreid',
Of deez' geheimenis begraave in duisterheid.
'k Verwacht wat gy besluit, en zal myn dienst betoonen.

VIERDE TOONEEL.

KATO, FOKAS.

KATO.

Hoe! strekt myn bloed my ook een voorwerp om te hoonen?
Ben ik de vader van een koninginne? ô smaad!
Ik, die de koningen en dwingelanden haat.
Zal Cezar over Rome, ô Goden! triumfeeren?
Styft gy zyn misdaad? zie 'k myn dochter herwaards keeren,
Opdat ze een voorwerp strekk' van haat voor myn gezicht?
Ach! zo een straal van vreugd myn hart een poos verlicht;
Haar noodlot dooft die straks, en 'k voel 't door droefheid knaa-
gen.

Hoe, zou zy met een kroon op 't hoofd myn ziel behaagen?
Neen dat verbied my Rome, al stemde 't bloed hier in.
En ik, een vader, die haar teêrgevoelig min,
Wierd strafbaar. Neen, zy moet die hoogheid niet bekleden.
Laat ons haar kroonçieraad terstond met voeten treden.

FOKAS.

Hoe nu de hemel, tot behoud van 't vaderland,
Den sceptor onverwacht doet vallen in uw hand?

Gy

Gy weet ons onheil. Kan uw volk in deeze muuren
 Als afgefcheiden, der tirannen macht verduuren?
 Hoe zal dit Utika befchermen door 't geweer,
 Het geen gansch Afrika niet kon behouden, heer?
 De onnozelheid eifcht hulp, of anders is 't te duchten,
 Datze onder 't juk van een tirannig Prins zal zuchten.
 Uw Porçia kan met haar Parthiefche oorlogsmacht,
 De vryheid helpen, en herftellen in haar kracht.
 Maak haar bekend uit wat geflacht zy is gefproten.
 Dat zy regeere! en dempe al Cezars vloekgenooten.
 Het ftaat aan ons nu, om den Goden hulp te biën,
 Die ons hunn' goedheid door een fterke hand doen zien.

K A T O.

Hoe, is een fchelmftuk, om de deugden te bewaaren,
 Geoorloft? kunt gy zulk een' gruwel my verklaaren?
 Ik zou befchaamd zyn met een vreemde heerschappy
 Te ftraffen, een tiran, dan deugdlyker als wy.
 Laat ons den hemel tot geen gramfchap meer verwekken.
 Eer moet dit Utika ons tot een lykvuur ftrekken.
 Zyn door gerechtigheid de trotsche reuzen niet
 Geblixemd? en gedoemd tot eindeloos verdriet?
 Zo we ongelukkig zyn, gelyk de groote Goden,
 Waarom dan, meer als zy, de deugd uit vreeze ontvloten?

F O K A S.

Is 't ryk van Porçia niet buiten Romes wet?
 Dit is des hemels werk, van gruuw'len onbefmet.
 Het dunkt ons onrecht: maar, hoe kunnen ftervelingen
 De fchikking van de Goën begrypen en doordringen?
 Wy moeten volgen daar hunn' goedheid ons geleid.
 Vrees, vrees, zo gy verwerpt de hulp die ze ons bereid.
 Ten minften, dat men door een offerhand te flachten,
 Bevestig' voor uw oog', wat lot ons ftaa te wachten.

K A-

KATO.

Neen, zoude ik wroeten in de borst van 't offerdier,
 Nà 't diep geheim des Gods, die me aanblaast met zyn vier?
 Die my van jongs af aan heeft ingedrukt, te trachten
 Naar de onverganklyke eer, rechtvaerdige gedachten,
 En onbevleete deugd. Zyn stem herinnert my,
 Hoedat een braaf Romein, door 't recht, de dwing'landy
 Der vorsten temmen moet; en dat hy ons de troonen,
 Met hunn' bekoorlykheid doet zien, om aan te toonen,
 Dat zy verachtlyk zyn. Laat dan de deugd alleen
 Ons leven rekken, om kloekmoedig voort te trêen;
 En de overwinnende tirannen af te keeren.
 Een eed'le wanhoop kan de hoop doen triumfeeren.
 Men schuuwe van het quaad zelf d'allerminsten schyn;
 Dan zal men sterk genoeg tot straf van Cezar zyn.
 Gints nadert Farnaces. Myn heer, gy kunt vertrekken.
 Laat Artabaan vooral 't geheim nog niet ontdekken:
 Want ik wil zelf haar naam verklaaren aan myn kind,
 En zien, of ik de deugd van Kato in haar vind'.

VYFDE TOONEEL.

KATO, FARNACES.

KATO.

Hoe zouden and'ren zyn van droefheid overlaaden.
 't Geval is tegen myn rechtvaerdige oorlogsdaaden,
 En Cezars misdaad wint de zeege aan allen kant.
 Hy heeft een maand geleên vorst Juba overmand,
 En 't heir van Scipio: maar, Prins, dit zyn de krachten
 Van onzen moed, dat wy het los geval verachten.
 Standvastigheid, die ons het hart sluit voor den schrik,
 Maakt ons verwinnaars, in 't gevaarlykft oogenblik.

FARN.

FARNACES.

Toen ik in myne jeugd verbonden wierd aan Romen,
 Heeft die standvastigheid myn ziel ook ingenomen.
 Gy weet hoe Cezar heeft myn ryk in zyn geweld;
 Maar 'k heb nog vrienden en soldaaten, braave held,
 Die my op myne vloot voor deeze stadt verzellen.
 'k Zal myn geleden' schade, in Afrika herstellen.

KATO.

Het leger des tirans genaakt nu deezen wal,
 Dien hy van allen kant terstond omringen zal.
 Men koom' hem voor, eer hy ons schielyk doe bespringen,
 Om dus vol moeds de zege uit zyne hand te wringen.

FARNACES.

Ik volg u ná, myn heer, en zweer voor uw gezicht
 Te zegepraalen, of te sterven. Maar 't is ligt
 Aan u nog onbekend dat ik' Arsene minne;
 En my myn raazerny, indien de koninginne
 Myn wensch nu niet voldoet, vervoeren zal tot wraak.
 Duld dat de huuwlyksband?...

KATO.

Men denk niet op die zaak.

FARNACES.

Wat zegt gy?

KATO.

Gy gelooft dat zy een koningin is.

FARNACES.

Wie twyffelt?

KATO.

Weet, ó vorst, dat zy een Romeinin is.
 En oordeel, na de wet, dat geen Romeinsche vrouw
 Zich aan een koning mag verbinden door de trouw.

FARNACES.

Wat hoor ik? Goden! ach! .... dit is verzierd om reden.

II. Deel.

D

Heb

Heb ik Arsene zelf den troon niet zien bekleeden?
 't Getrouwe Roomfche volk fpreekt op die wyz' niet.

KATO.

Neen;

Tot nog toe is 't geheim aan my verklaard alleen:
 Maar 't wordt vereifcht om 't volk dit aanftonds te openbaaren.

FARNACES.

Geloof my, zo gy dit geheim nu wilt verklaaren,
 Dat u het naaberouw zal volgen, onverwacht.
 De vyand heeft myn kroon in zyn geweld gebracht,
 Toen ik Pompëus volgde, en 'k hielt niet dan deez' fchepen,
 Waar mê de Goden ons door woefte golven fleepen.
 Ik vleijde my in 't eind, dat door Arfenes trouw,
 Een machtig koningryk 't verlies herftellen zou.
 ô Yd'le hoop! moest ik ondankb're vrienden vreezen!
 Maar, zo gy my gelooft, gy zult aldus niet weezen.
 Geef my Arsene, en 't ryk; eer dat ik u verlaat,
 En 't droevig overfchot van uwen vryën ftaat.

KATO.

Verlaat ons, gaa: maar hoor eerst Romen in my fpreeken:
 'k Zal my nooit buigen om de koningen te fmeeken.

ZESDE TOONEEL.

FELIX, KATO, FARNACES.

FELIX.

Wy zien het veld bedekt van Cezars heir, myn heer,
 En Utika omringt. Men wil door 't krygsgeweer,
 U de onbepaalde macht des dwingelands doen lyden.

KATO.

Daar zal myn overfchot Romeinen eerst voor ftryden.
 Wy zullen zonder hulp eens konings hem weérftaan.

Vorft

Vorft, Kato staat het toe, gy kunt by Cezar gaan.
 't Verlet myn aanflag niet, en 't zal geen vrees verwekken,
 Dat wy een vyand meer in Farnaçes ontdekken.

Z E V E N D E T O O N E E L.

F A R N A Ç E S, F E L I X.

W A T wederhoudt my! ach! hoe is myn hart zo laf,
 Dat ik dien hoogmoed, die Romeinsche deugd, niet straf?
 Ô Bitt're smaad! wie temt myn raazerny in 't wreeken?
 Myn ziel is met een vuur van gramschap aangesteeken!
 'k Verspil in deeze stadt geen tyd met yd'le reên.
 Verzek'ren we ons van 't ryk, het huuwlyk, en Arseen...
 Hy sterv'!

F E L I X.

Wie?

F A R N A Ç E S.

Kato.

F E L I X.

't Hoofd van uwe bondgenooten?

F A R N A Ç E S.

'k Haat Rome. 'k Heb geveinsd, en nu myn wraak besloten.
 Herken in my den zoon van koning Mithridaat.
 'k Heb tegen hem gediend, en hielp den Roomfchen staat;
 Maar niet voor dat zyn ryk tot slaaverny moest komen.
 Verwonnen, oud, verzwakt, van wanhoop ingenomen,
 Door duizend poogingen, ontwerpen zonder grond,
 Deed hy de waereld zien hoe zwak zyn zetel stond.
 Ik wilde, om deezen sinaad, te lang door hem geleden,
 Naa zynen dood ten troon, om hem te wreeken, treden.
 Men kroonde my; doch Rome aan 't bloeijen in dien tyd.

Bleef door zyn eendracht voor myn zwakken haat bevryd.
 Maar wat wierd ik verheugd wanneer het door tirannen
 Verdeeld wierd! ik heb met Pompëus aangespannen,
 Om 't Roomsche volk allengs op te off'ren aan myn wraak.
 Ik voedde langen tyd die tweedracht met vermaak,
 Op hoop haar wederzyds zo in het hart te ontsteeken,
 Tot dat zy uitgeput door oorlogsramp, bezweken,
 En ik dan onder 't juk kon brengen, ja ten val,
 Die vorstendwingers! die verwinnaars van 't heelal!
 Maar de uitkomst, Felix, heeft myn groots ontwerp verraaden!
 Ik ben 't slachtoffer zelf der Roomsche heldendaaden.
 Maar Katoos redenen... wat zeg ik?... dat men zwyg',
 En deezen bitt'ren smaad uit onzen mond nooit kryg'.
 'k Zal door Arbates en Timeon doen beloven
 Aan Cezar Kato van het leven te berooven,
 Zo hy my in 't bezit herstelt van mynen troon.
 'k Verzekeer my metéén dan van Arfenes kroon.
 Een misdaad, die gelukt, heeft met de deugd één luister.

FELIX.

Maar of u Cezar dit zal toestaan, blyft nog duister.
 Hy zegepraalt, verwoest, verwint, door zyn beleid;
 En zou misschien, myn vorst, niet veel bekoorlykheid
 In de overwinning zien, zo hy ze u dank moest weeten.
 Trok hy niet honderdmaal zyn zwaerd, door wraak bezeten,
 Om dat te verwen in Pompëus edel bloed?
 Maar denk, hoe heeft hy op zyn moordenaar gewoed,
 Vorst Ptolomëus! moest hy tot zyn straf niet sneeven?
 Omdat men Cezar nooit die misdaad na zou geeven.

FARNAÇES.

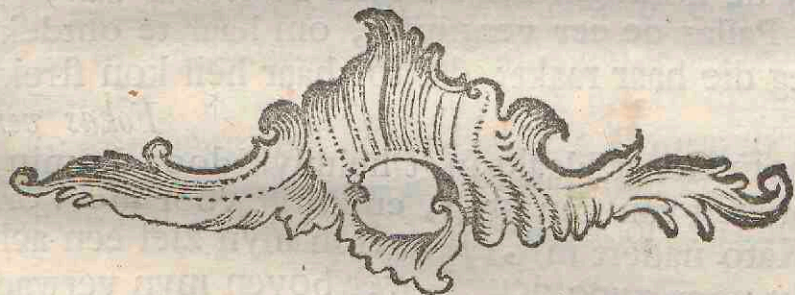
Hy wierd aldus gestraft uit redenen van staat,
 Gelyk een aartstiran, van 't ganfch heelal gehaat,
 Die ook aan Cezar had den zelfden dood beschoren:
 Maar deeze veinzende, quam hem in tyds te vooren,

En

En trok zyn leger in Egipte; daar geviel 't
 Dat Ptolomëus stierf, en Cezar 't leven hieldt.
 Voor my, 'k behoef een slag, zo av'regts, niet te vreezen.
 Ik volg de Goden; 'k wil, als zy, misdaadig weezen,
 Om hem te dienen; en ik wyk voor zyn geluk.
 Hy geeft de misdaad grond, 'k versterk hem in dat stuk.
 Hy offert alles aan zyn eer. Laat Kato sneeven,
 Dan word myn hoop vervuld, en myne vrees verdreven.
 Voor dezen aanslag koop ik nu den troon, of 't graf;
 Want myn geluk hangt niet dan van één misdaad af.

Einde van het eerste bedryf.

T W E E D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

DOMITIUS, FOKAS.

Hier is 't, daar Kato zich zal onderwerpen moeten.

DOMITIUS.

FOKAS.

Hy kooft, Domitius. Gy kunt hem hier begroeten.

Ik ben verwonderd dat u Cezar herwaart zend.

Wil hy het eind zien van de rampspoed, en elend

Des bitt'ren oorlogs? nu de waereld als verlaaten,

Van 't Ooft tot aan het West, ontvolkt is van foldaaten?

DOMITIUS.

'k Moet Kato zelf 't verzoek van Cezar doen verstaan.

Spreek gy de koningin der Parthen aanstonds aan;

Opdat zy Pallas de eer vergunne, om haar te ontdekken

Een toeleg die haar raakt; dat tot haar heil kon strekken.

Fokas vertrekt.

„ De groote Cezar blaakt in 't heimlyk door de min,

„ In 't midden van den kryg, en zorgt voor die Vorstin.

„ Maar Kato nadert my, 'k voel in myn ziel een aching

„ Gedrukt voor zyne deugd, ver boven myn verwachting.

T W E E D E T O O N E E L.

K A T O, D O M I T I U S.

Wat wil Domitius?

K A T O.

D O M I T I U S.

Heer, Cezar zendt me aan u....

K A T O.

Gebied u Cezar? en gehoorzaamt gy? ik gruuw!

D O M I T I U S.

Ja, Heer.

K A T O.

Verachte slaaf, laat ge u aldus regeeren?

Durft gy uw roemryk huis en oud'ren dus onteeren!

Die niemand kenden voor hunn' meesters dan de Goôn.

Ach! lydt het heldenbloed van Brutus zulk een' hoon!

Vindt ge in de schaduw' van zyn deugden geen behaagen?

Die groote man, vermoeijd 't tirannig juk te draagen,

Verjoeg de koningen met schande uit 't Roomsch gebied,

En gy bedient u van die eed'le vryheid niet?

Zyt gy een waar' Romein, en treedt ge op Romes wetten!

D O M I T I U S.

Ik volg den last des Raads. Kan dat myn deugdbesmetten?

K A T O.

Vraag dat dien aartstiran, die alles overmant,

Het volk, den Raad, en Rome, ons lieve vaderland.

Of is de Raad hersteld, in zyne aloude krachten?

De hoogmoed is zyn recht. De wapens doen hem achten.

Hy ziet de traanen van het menschedom vrolyk aan.

Al zyn vermaak is Rome in ketenen te slaan,

En 't schreiende Aardryk met zyn boeijens te overlaaden.

D o-

DOMITIUS.

'k Bid hoor niet naar de nyd, die zyn doorluchte daaden
Zo onverdiend bezwalkt. De wensch van deezen held
Is, dat het alles in gelykheid word' hersteld.

'k Bemin de vryheid, dat betuig ik by de Goden,
Zo 't volk daar hoop toe had, 'k verachtte zyn' geboden,
'k Zou vlieden tot uw hulp. Myn gramschap, aangefard,
Zou Cezars vriendschap haast verdooven in myn hart.
'k Gehoorzaam, zonder dat ik 't voor een misdraad reken.
Een overwonnen volk kan voor zyn wet niet spreken;
Is 't dan wel billyk dat uw eed'le ziel deez' tyd,
Voor de ongelukkigen zich wikkelt in den stryd?

KATO.

Gy kent uw' heer nog niet, die nimmer by de zynen
Dan door bedrog vermoemd durft in het licht verschynen.
Gy zult hem kennen, als hy zegepraalt van my,
En zuchten onder 't juk van zyne dwinglandy.
't Verblinde hart voelt geen berouw van gruwelftukken,
Voor 't, overwonnen, zich van ramp voelt onderdrukken.
Een rykstiran denkt dat zyn zetel beest en kraakt,
Ja, straft het eerst zyn vriend die hem heeft groot gemaakt.
Beef... Maar 't is tyd dat gy te kennen dient te geeven,
Wat zaak van groot gewigt u herwaart heeft gedreven.

DOMITIUS.

Dat Cezar zelf verzoekt om u te spreken, heer,
Van iets geheims, ten nut der volken, en uwe eer.

KATO.

Hy kome, ik staa 't hem toe. Wie zullen gyz'laars weezen?

DOMITIUS.

Uw deugden, Kato: want dan is hier niets te vreczen;
Behalven Farnaces, die houdt zyn woord niet ligt.

KATO.

Hy is in Utika aan myne wet verplicht.

Dit

Dit sterk Paleis legt van de stadt wat afgelegen,
 Beschermd van Roomsche wacht, en ongebruikb're wegen.
 Prins Farnaces vergaart zyn' schepen op de ree,
 Die in den laatsten storm verstrooid zyn op de zee.
 Wy neemen hem in acht; dies is 'er niets te schroomen.
 Maar Cezar hoeft ook niet in Utika te komen,
 Hy kan my spreken in deez' sterkte, naar den eisch.
 Of wil hy 't heir te rug doen trekken van 't Paleis,
 Ik zal het buitenwerk doen door myn volk verlaaten,
 En komen, zonder wacht van ruiters of soldaaten,
 Op 't strand. Wy zullen dan weêrzyds verzekerd zyn.
 Maar 't hart is my verlicht. Ik zie door al den schyn!
 Niets, niets raakt Kato, dan de zuiv're deugd te minnen.
 'k Laat my door woorden niet verblinden of verwinnen
 Gelyk Domitius. Verklaar dat uwen vrind.

D E R D E T O O N E E L.

A R S E N E , D O M I T I U S .

A R S E N E .

Ik hoor, Domitius, dat Cezar my bemint!
 Hy zal haast zien hoe wy zyn' tederheid verachten.
 Het is my onbekend, en ik zal ook niet trachten
 Te weeten, waar me uw heer beschouwen kon voorheên,
 Of zich verliezen in deez' kleine aanvalligheên.
 Myn ryk is veel te sterk om voor zyn' macht te duchten.
 En wil zyn moedig hart het winnen door zyn zuchten?
 Verbergt hy zynen trots door treeken van de min?
 En vlamt hy op myn' troon?

D O M I T I U S .

Neen, groote koningin,
 Hy kroont de koningen, of stootze van de troonen.

II. Deel.

E

Een

Een held, dien 't gansch heelal eerbiedigheid moet toonen,
 Is die uw ted're liefde, uw' ketenen, niet waard?
 De Goden achten hem hunzelf gelyk op aard,
 Te vrede, dat zy in de hemelen regeeren,
 En laten Cezar in de waereld triumfeeren.

ARSENE.

Gaa heen, Domitius. 'k Zie Farnaçes. Wat straf!
 Ô Wreedheid!

VIERDE TOONEEL.

FARNAÇES, ARSENE.

FARNAÇES.

'k **B**id, Mevrouw, dat gy my hoort.

ARSENE.

Laat af!

Koomt gy my ook een weg tot grooter droefheid baanen?
 Het droef geheugen van een broeder kost my tranen
 Genoeg!

FARNAÇES.

„ Zy kent nog, welk een vreugd! haar afkomst niet.
 „ 't Begunstigt alles naar myn wensch”. Mevrouw, gy ziet
 My aangestoken door een vuur van eed'len tooren:
 Want Kato heeft met Rome uw ondergang gezworen.
 Men wil u dwingen om te treden van den troon.
 Ik geef hen in de macht van Cezar, om dien hoon.
 Koom laat ons door de vlucht van die verraaders scheiden.
 Myn vloot en volk zyn al gereed om ons te leiden
 Ter plaats, daar gy, Vorstin, alleen gebieden zult.

ARSENE.

Die Kato dus beticht, is die wel buiten schuld?
 Het geen hy voorneemt kan my niet verschrikk'lyk weezen.
 Die op de deugd steunt heeft voor de ondeugd steeds te vreezen;
 Dies

Dies moet ik acht slaan op de list en schrandereheid.
 Een mond, die vruchtbaar is in streken, snood beleid,
 Zoekt my in stilligheid uit dit Paleis te trekken...
 Hoe schrikt gy? kan myn zorg in u die vrees verwekken?
 Een overtuigd gemoed ontdekt zyn eigen schuld.

FARNACES.

'k Heb maar te spreken, denk dat gy my volgen zult.
 Ik veins noch staa verstaeld, al schyn ik u zo gruwlyk.

ARSENE.

Gy maakt uw staat op 't recht van ons verbeelde huwlyk?
 't Is waarheid dat ik my daar toe verwezen vond:
 Maar ons is nu ontdekt een heim'lyk vloekverbond,
 Daar snood Farnaces my schelms door heeft verraaden.
 Een schuldige bedekt vergeeffsch zyne euveldaaden;
 De tyd brengtze uit het diepst des afgronds in den dag.
 Ik ken uw boosheid. Dat een doodelyke slag
 My bonze van den troon, of treffe nog verwoeder,
 Eer ik tot bruigom neem den moorder van myn broeder!
 Ik schrik voor u, en geef my over aan den haat.
 Myn vreugd zal eind'loos zyn, en 't hart niet eer verzaad,
 Voor dat ik tot uw straf, die niemant kan verschoonen,
 Een proefftuk van myn wraak zal aan 't heelal vertoonen!

V Y F D E T O O N E E L.

FARNACES *alleen.*

Hoe duld ik zo geruft deez' yd'len redenstryd?
 Dus wen ik haar, dat zy me altoos trotzeert met spyt.
 Neen 'k zal den hoogmoed van de ondankb're nedervellen.
 'k Merk waar zy zich door vleit, en my dus durft ontstellen.
 Die trotsche koningin acht zich in zekerheid,
 Ter plaats, daar Kato voor zyn yd'le vryheid pleit.
 Maar welk een wykplaats, schoon de hemel die behoedde,

Zal hy haar geeven tot bescherming voor myn woede!
 Beef! trotsse, voor myn wraak, indien ik door 't geweer
 Voldoening eischen kan, ten koste van uw eer!
 'k Zal onverbidd'lyk zyn wanneer wy haar verrasschen!
 En mynen arm bebloed in haare traanen wasschen!
 Laat ons niet schrikken voor een misdaad die gelukt.
 Ik wyt myn knaaging aan de rampspoed, die my drukt.
 Had ik naar gruwelen, die snooder zyn, gedongen.
 Ik had myn noodlot, dat my plaagt, voorlang gedwongen.

Z E S D E T O O N E E L.

FELIX, FARNACES.

My dunkt dat alles op deez' plaats nu anders schynt.
 FELIX.
 FARNACES.

Wat zegt gy Felix?

FELIX.
 Vorst, de felle twist verdwynt.
 't Verblinde Roomfche volk ziet nu uit klaarder oogen.
 't Beweent zyn' vrinden op hun graf, uit mededogen;
 't Omhelst zyn' maagfchap, dat men aan de poort ontmoet,
 En in den burgerkryg gelukkig is behoed.
 De vader, korts zo fel gebeten op zyn' zoonen,
 Voelt nu de kracht van 't bloed, en wil hem lieft verschoonen.
 Zy haaken naar den vrede, en zyn bekoorlykheid
 Heeft reets de wapenen uit ieders hand geleid.

FARNACES.
 Keurt Cezar ook voor goed 't geen ik hebbe aangeboden?
 En zal men Kato niet tot zyn verzek'ring dooden?
 Zendt hy Arbates in Timeon herwaarts weêr?

FELIX.

Neen, 'k weet niet wat in 't heir het tegenhoudt, myn heer.

FARNAÇES.

De tyd dringt ons nu voort. Ik voel myn boezem blaaken,
Om van dit Utika een moordtooneel te maaken!
Dat door een bloedbad 't vuur des hemels word' gedoofd,
't Geen 't gramme noodlot my wil blixemen op 't hoofd!

FELIX.

Men word door Katoos volk te naauw in acht genomen.

FARNAÇES.

Ik weet, door list vermomd, wel tot myn wit te komen.
Een vyand die zich veinst verzekert zyne wraak.
Dat zult gy, Felix, zien, als ik my meester maak.
De list heeft altyd recht den dapp'ren te overvallen.
Ik weet de wegen, en gelegenheid der wallen:
Want toen ik raazende voor Mithridates vlood,
Quam ik in Utika my bergen voor den dood.
By hooge rotfen, die dit strandpaleis bewaaren,
Voor 't woeden van de zee; zyn door de felle baaren
Veel' werken uitgehold. Men kan in veiligheid
Daar fchepen bergen, en myn vloot is juist verspreid
Door 't onwêer, dezen nacht. Ik weet dat veele kielen
In nood van fchipbreuk, aan de zy des rots vervielen.
Dit 's myn geluk, nu ik deez' aanflag overleg.
'k Begeef my derwaart, door een onbekenden weg,
En zal met ftrydbaar volk dan fchielyk wederkeeren.
Den wacht verraffchen, en de muuren overheeren.
'k Zal Kato, dien Romein, opoff'ren aan den dood!
Der Parthen koningin vervoeren op myn' vloot!
Met toortfen in de vuift verbranden alle daken,
En van dit fchoon paleis een afch- en puinhoop maaken!

FELIX.

De gunst des hemels, die der Vorsten wreeker is,
 Begunstigt u, myn heer. De zege acht ik gewis.
 Het nootlot juicht u toe: want niemand zal 't beletten,
 Als gy dees sterkte met uw krygsvolk wilt bezetten.
 De wacht verlaat die al, het volk trekt naar de stad,
 Daar ik de reden, ik beken het, niet van vat,
 En Cezars leger trekt te rug aan alle kanten.
 Hy doet zyn krygsstandaar in 't veld van verre planten.

FARNACES.

Terwyl ik dit Paleis in stilheid overval,
 Moet gy uit Utika vertrekken naar deez' wal,
 Met al myn adel, en geoeffenste soldaaten;
 Opdat men overwinn'. 'k Zal my daar op verlaten.
 En ik vergun u de eer dat gy aan Cezar 't hoofd
 Van Kato brengen zult, gelyk 't hem is beloofd.

FELIX.

Ik staa gereed, en volg gehoorzaam uwe wetten.
 Ja ben getroost voor u myn leven op te zetten.
 Ik heb nog nooit gevreesd, myn Vorst, dan uwen haat.

FARNACES.

Zyn koning trouw te zyn, betaamt een onderzaat.
 Maar nooit zal myn geluk my met zyn zoetheid streelen,
 Of Felix zal altyd in myne voorspoed deelen.
 Maar laat ons veinzen. Ik begin den aanslag stil.
 Hy dekk' zyn gramfchap, die zich zeker wreeken wil!

Einde van het Tweede Bedryf.

D E R D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

C E Z A R , D O M I T I U S , *Gevolg van Cezar.*

Zie Cezar eindelyk in dit paleis gekoomen,
 Domitius. 'k Heb door 't bestand hier niets te schroomen.
 Ik koom tot Katoos nut, wiens heldendeugd ik min.
 Maar, kan ik aanstonds by der Parthen koningin
 Myn hart verklaaren?

C E Z A R .

DOMITIUS.
 Ja. Doch die aantrekk'lykheden
 Zult gy niet zien, myn heer, dan om door bitse reden
 Te voelen van naby, hoe zy te rugge deinst,
 En uwe min veracht.

C E Z A R .

Myn min is ongeveinsd.
 Een held mag meer dan eens zyn liefde laten blyken,
 Indien zyn glorie voor die hartstocht niet moet wyken.
 Niets is 'er in myn ziel dat de eer te boven streeft.
 Ik zal, zo zy volhart in d'afkeer dien zy heeft,
 Misschien deez' minnedrift eens uit myn hart verjaagen.
 De liefde boeijt geen heldt aan haaren zegewagen.
 Schoon Cezar mint, hy weet dat Cezar zegepraalt.
 Hebt gy de koningin zyn mogendheid verhaald?
 En hoe de minste held, die naar zyn wet moet hooren,
 Om over koningen te heerschen is gebooren?

D O M I T I U S .

Uw dapp're daaden, rang, noch liefde die u blaakt,
 Niets is 'er, dat het hart van deeze fiere raakt.
 Maar 't voordeel 't geen 't geluk beloofd door uwe helden,
 Zal u de wreedheid van de liefde ruim vergelden.
 't Rampzalig overschot van held Pompëus moet,

Nu

Nu bukken voor het zwaerd, of vallen u te voet.

CEZAR.

Als de overwinning zal door my ontwapend weezen,
 Wil ik, dat my 't heelal meer minnen zal dan vreezen.
 Die zyn beledigers ziet bukken voor zyn macht,
 En 't quaad vergeeft, wint meer dan die zyn wraak betracht.
 De roem eens Roomschen helds legt niet in 't overheeren:
 Maar, overwinnende, in de harten te regeeren.
 Ja Cezar ziet met schrik het bloedvergieten aan;
 Zyn goedheid overtreft het leed hem aangedaan.
 ô Goden! helpt ons, in het geen ik heb begonnen!
 Zo 'k Kato overwin, is 't gansch heelal verwonnen.
 Deeze eene gunst verwacht ik nog van uw genâ!

DOMITIUS.

De koningin verschynt.

CEZAR.

Ik zal haar spreken, gaa.

ô Eedle fierheid! zou de sceptor aller landen
 Wel beter passen dan in deeze schoone handen?

T W E E D E T O O N E E L.

ARSENE, CEZAR.

ARSENE.

ô Grootte Goden! ach! wiens stem is dat? wiens spraak?
 Is 't die Romein niet zelf?.... ik twyffel of ik waak!

CEZAR.

Wat of door my te zien uw hart met schrik doorgriefde?
 Mevrouw, verwerpt ge een onvergankelyke liefde?

ARSENE.

'k Heb u, myn heer, in 't hof myns Vaders eens gezien;
 Om ons in Cezars naam zyn vriendschap aan te biën.

Maar

Maar dacht ik Cezar zelf op deeze plaats te ontmoeten!

CEZAR.

Vorstin, gy ziet hem zelf u in 't Paleis begroeten.

ARSENE.

Myn heer, zyt gy 't!... „ ô ja, hy is 't die by ons quam.

„ Myn hart, gy zoudt door geen gemeene liefdevlam

„ Ontvonken kunnen, noch een minder u verwinnen

„ Dan Cezar!

CEZAR.

'k Moest u in Seleucië al beminnen,

Toen ik gehaat, gedoemd, vervolgd wierd, en benyd.

Myn hoop bestond alleen in 't winnen van een' stryd.

Ik was de straf ten doel, voor myn doorluchte daaden.

Elk riep: myn krygsbeleid zou 't vaderland verraden;

Dies moest ik zwerven, van het een in 't ander ryk,

Om de oorlogstoorts alom te ontsteeken te gelyk.

Uw Parthen weigerden myn smaad te helpen wreeken.

Men hielp myn vyand! dies ben ik d'Eufraat ontweken,

En rukte schielyk naâ 't ondankbaar vaderland.

De schrik van mynen naam vloog voort, gelyk een brand.

Men gaf my tit'len, die ik nimmer had voor deezen.

Dus moest myn ziel een prooij der krygsgefchreijen weezen:

Maar de eer weerhielt my, dat ik geene traanen liet.

Het voorwerp, my zo lief, verwekte my verdriet

Door 't afzyn: doch ik voel myn hart nu wreeder scheuren;

Wyl ik een schoonheid dien, die my niet mag gebeuren!

Ik zie u weder? en ik ben by u verdacht!

Wordt zo veel liefde dan, Vorstin, door u veracht?

ARSENE.

Gy weet niet waar uit myn ontfeldheid is gesproten.

Hoe meer ik u aanschouw, hoe meer 'k haar voel vergrooten,

En durf ik, 't geen ik denk verklaaren, in deez' staat,

'k Voel op dit oogenblik, dat ik u niet meer haat.

CEZAR.

Wat onverwagt geluk! ik staa als opgetoogen!
 Is de overwinnaar niet meer haatlyk in uwe oogen?
 Ik zal het aardryk voort verlossen uit den druk,
 Nu ik van u ontvang myn allergrootst geluk.
 Zyt gy gevoelig? gy, voor Cezars tederheden!

ARSENE.

Ach! ongelukkige! heb ik myn vlam beleden?
 ô Goôn! dit zielsgeheim ontslipt my onverwacht!
 Maar 't veinzen heeft Arsene, ô held, niet in haar macht.
 'k Bemin u. Deeze vlam, die hier is uitgebroken,
 Is aan de Eufrates al in myne ziel ontstoken:
 Want van het oogenblik dat ik u eerstmaal zag,
 Heb ik in 't hart gevoeld wat zuiv're min vermag.
 Ik gaf me in haar geweld, en wenschte lang te weeten
 Wie deeze held was, die myn ziel niet kon vergeeten.
 En 'k zie dat Cezar my dat minlyk voorwerp strekt!
 Myn hart heeft schielyk myn genegenheid ontdekt,
 En strydend' tegen u, heb ik voor u gestreden.
 Myn afkeer, dwaaling, en de groote Goden deden
 My schuuwen dat ik minde.

CEZAR.

Ach! mint gy? welk een vreugd!
 De liefde schenkt my meer, dan Mars door de oorlogsdeugd.
 Ik heb het Roomsche volk, gy Cezar overwonnen.
 Staa toe, dat wy door d'echt ons hart verzek'ren kunnen,
 Dat deeze vlam, door eer ontstoken, eeuwig leeft,
 En tot een steun de liefde en de overwinning heeft.
 'k Verwekte op aard veel nyds door myne krygsbedryven:
 Maar myn geluk zal door des hemels gunst beklyven.
 Gaan wy naar Rome, daar ik u, myn koningin,
 Van vorstenhaaters zal doen eeren als vorstin.
 'k Heb in 't Farzaliesch veld door hunnen val, hunn' wetten,
 En

En hoogmoed zo gedempt, dat niets ons kan beletten.

ARSENE.

Zo lang dit Utika nog in de wapens zucht,
Verwekt het in myn hart veel ramps en ongenucht.

CEZAR.

'k Zal 't overwinnen, door het volk genâ te gunnen.

ARSENE.

Zult gy die altyd, heer, aan hun betoonen kunnen?
Ach! ach! wierd Kato ook geraakt in zyn gemoed!
Maar zulk een hart is niet te treffen, wat men doet.
Myn ziel fchynt tuffchen u, en hem, verdeeld te weezen.
Uw glorie raakt my, en 'k heb zyn gevaar te vreezen.
Ik voel een neiging, die my heim'lyk tot hem trekt,
Schoon ik niet weet wat die genegenheid verwekt.
Hy is my, buiten u, 't beminlykft in myn oogen!
Ik bid u, maak een eind van 't haat'lyk oorelogen.
Doe voor het welzyn van 't heelal een offerhand'.
Hy kooimt. Behoed den held, u zelf, en 't Vaderland.
Betoon dat Cezar is de uitmuntendfte der helden.

CEZAR.

Hoop alles van my.

DERDE TOONEEL.

CEZAR, KATO.

CEZAR.

Dat de volgende eeuwen melden
Met eerbied van deez' dag, zo heerlyk; en 't al de aard'
Ten vreugd verftrekke, dat wy heden zyn vergaârd.
Laat ons de rampspoed van Hefperië nu ftuiten.
ô Kato, ik verzoek dat wy den vrede fluiten.
Laat uw Romeinen weër te Rome, vry en ftil,
't Geluk genieten, dat ik hen vergunnen wil.

Laat ons voortaan den haat, de zucht tot wraak, vertreeden,
En 't Burgermeesters amps in Rome t'saam' bekleeden.

KATO.

Durft gy my onbeschaamd den Burgermeesterstaat
Opoſſ'ren, die een gift van 't volk is en den Raad?
Wil gy myn' deugden door een gruweldaad verſmooren!
Ons kan geen vrede, dan die wettig is, bekooren.
Wy willen koningen noch boeijens, t'onzer ſchand';
Neen, myn Romeinen ſtrekk' het Afrikaanſche ſtrand
Veel eer een heldengraf. Ik blyf vernoegd verbannen
Van 't Vaderland, zo lang 't beheerſcht word van tirannen.
Herſtel het weder: geef de aéloude wetten kracht,
En gaa daar nevens my, ontbloot van oorlogsmacht,
Om aan te hooren, uit den mond der vroome Raaden,
Wie lof en eer verdient, of lyfſtraf, voor zyn' daaden.

CEZAR.

Waar ben ik ſchuldig aan? 'k deed Duitschland met beleid
De Roomsche wapenen ontzien. Myn dapperheid
Heeft tot den Oceaan 's lands grenzen uit doen zetten.
Geen zee bepaalde my. Niets kon myn loop belctten.
Durft gy bedrogen van Pompëus en zyn Raad,
Het Burgermeesterschap my weig'ren? welk een ſinaad!
De vrede, geeft men voor, behoort myn moed te kluifſteren.
Men wil myn roem en naam bezwalken, en verduifſteren.
En tot vervulling van dien onverdraagb'ren hoon,
Ontvang ik niets voor myn verwinningen ten loon.
'k Zag 't Burgermeesterschap myn grootſten vyand geeven.
Dat ongelyk heeft my ten oorlog aangedreven.
Men wapende vergeefs de waereld tegen my.
Myn ſelſten vyand kan ik ſtraffen, wie 't ook zy,
'k Vergeeſ 't hem evenwel. Waar in ben ik misdaadig?

KATO.

Gy heerſcht, en ſtaat naar wraak, al ſchynt gy zo genadig.

Acht

Acht gy uw' gruwlen en uw misdaad buiten schuld,
 Nu ge in Pompëus dood uw wraaklust ziet vervuld?
 Tirannen kunnen ligt een ydele uitvlucht vinden:
 Maar altyd strydt hun woord met 't geen zy onderwinden.
 Het Burgermeesterschap is u geweigerd: want
 Gy waart te machtig voor 't bestier van 't Vaderland.
 Wat loon hebt gy verdiend? het land doen triumfeeren,
 En als een dapper held de Gaulen te overheeren,
 Was maar uw plicht: dewyl een burger alles is
 Verschuldigd aan den Staat; de Staat hem niets. Gewis
 Uw onschuld is te zwak, uw misdaad zeer boosaartig.
 Gy zyt de lyfstraf van Kapitolinus waardig.

CEZAR.

Vergeet gy, Kato, dat ik overwinnaar ben?
 En 't uw Romeinen voegt dat elk myn gunst erkenn'?

KATO.

De onschuldige heeft geen vergiffenis van noden.
 Uw hoogmoed heeft de schuld. Wensch liever van de Goden,
 Dat aan uw' gruwelen voortaan niet werd' gedacht.
 Toen Sylla zich ontsloeg van ongerechte macht,
 Heeft hy de goedheid der Romeinen hoog verheven.
 Volg gy zyn voorbeeld na, licht werde uw schuld vergeeven.
 Gy antwoordt niets? helaas! myn lieve Vaderland!
 Dat wreed barbaarsch gemoed blyft even trots, en brandt
 Om 't beeld der Vryheid uit uw Kapitoel te rukken!
 Is 't niet genoeg dat al de Goden u verdrukken?
 Ach! de adelaar bevecht den ad'laar, maakt hem klein,
 En 't Roomsche bloed druipt langs het kleed van deez' Romein!
 De helden die de steun van uwe wetten waaren,
 Versmooren de natuur, verand'ren in barbaaren,
 Vernietigen het recht, en 's lands gerechtigheid
 Vlugt uit de vierschaar, met gebroken zwaerde, en schreit.
 De vader doodt den zoon! de zoon doorsteekt den vader!

De droeve moeder werpt zich tuffchen hen te gader;
En geeft den veegen geeft, op 't lyk haars zoons en heer!
Zyt gy nog greetig tot regeeren? zo regeer!

CEZAR.

En wilt gy zonder einde alle uwe levensdagen,
Ver buiten Romen, uw rampzalig lot beklagen!
En boven allen nood ons dwingen, dat men moet
De handen verwen, in het dierbaar burgerbloed?
Gy haat den oorlog, en gy weigert ons den vrede.
Men wyte u 't onheil. Steek het flagzwaerd in de fcheede,
Indien 't Romeinfche bloed zo dierbaar is voor u.
Waarom bevecht g'alleen de macht der Goden nu?
Hun gunft tot my is ons zo menigmaal gebleken,
Dat ik de nederlaag myns vyands zeker reken.
Ik kome, opdat ik u der tegenspoed ontrukk',
En dees myn eedle zorg fchynt u een gruwelstuk.
Gy wilt de zege juist verbinden aan de wetten.
Laat my de zorg dat ik myn eer niet zal befmetten.
Wy zullen de eendracht haaft herftellen in den Raad,
Tot ftraf van kuipery, 't geweld, en de eigenbaat.
Toen Sylla triumfeerde, en ze alle voor hem bukten
Die hem vervolgden door den nyd, en onderdrukten,
Kon hy zich zonder fchaamte ontflaan van 's land gebied:
Maar 't geen g' op my begeert, lydt nog myn glorie niet.
't Zou fchynen of ik moest voor myne haaters vreezen.
Als 't al verwonnen is, zult gy gelukkig weezen:
Want overal, daar ik myn wapens heb gevoerd,
Wordt niet meer bloeds gefort, of iemands hart ontroerd.
'k Doe Rome daaglyks door het prachtig fchouwfpel ftreelen.
'k Laat elk mildaadig in myne offerhande deelen.
't Volk wordt gelukkig.

KATO.

Zeg veel liever, 't wordt misleid.

Het

Het recht, waar door gy heerscht, bestaat in listigheid.
 Uw mildheid kocht de stem des volks van schuldenaaren,
 Die door de strengheid van de wet gedwongen waaren.
 De deugd eens dwingelands is voor zyn misdaad nut.
 Hy doet het goede; opdat hy 't quaaddoen onderstutt'.
 Met goedertierendheid vermomt hy zyn' verwoedheid;
 Dies zyt gy strafbaar voor het recht, zelf om uw' goedheid.

CEZAR.

Dees reden loopt te hoog. Hoe, Kato, weet gy niet,
 Dat Cezars gramschap, op zyn wenken en gebied,
 U overwinnen kan?

KATO.

Ik bleef niet in het leven,
 Zo ik geen macht had u te kunnen tegenstreeven.

CEZAR.

Men zwicht' voor 't nootlot, heer,

KATO.

Myn lot is, vry te zyn.

CEZAR.

Leef aan den Tiberboord gelukkig, buiten pyn.

KATO.

De Tiber heeft my nooit aan zynen boord te wachten,
 Voor hy in vryheid is hersteld, door myne krachten.

CEZAR.

Munt in 't bevryden van uw leven uit.

KATO.

't Waar schand

Dat dank te weeten aan een snooden dwingeland.
 Het is heldhaftig zich te wreken, of te dooden.

CEZAR.

Ik word beledigd.

KATO.

Ik dien Romen, en de Goden.

CE-

CEZAR.

Die hebben onder u veel krygsalarm verspreid.
Herken der Goden stem, in myn zeeghaftigheid.

KATO.

Ik hoor de Godspraak in myn hart gewisser spreken.
Zo ik de wetten van het noodlot wou verbrecken,
'k Zou die gerustheid niet bezitten in 't gemoed.
Gy zult door ons uw straf ontfangen, hoe gy woedt.
Voor één Tarquinius, in u op nieuw verzezen,
Zyn duizend Brutussen, dien gy nog hebt te vreezen.
Denk aan deez' godspraak als men u ter neder velt!
Hun roem blyft eeuwig, als den naazaat word gemeld,
Dat ze als onze ouders, en doorluchte burgervaders,
Geen koningen ontzien, en straffen de verraaders.

CEZAR.

Dit snood verraad, waar mede uw gramschap my beticht,
Voegt eenen bontgenoot des vroomen Katoos ligt.
Gy stelt u wis de hulp van Farnaces voor oogen.
Maar weet, dat hy u in het heimlyk heeft bedrogen.
Hy biedt my aan, door twee soldaaten u een dolk
Door 't hart te stooten. 'k Heb die schelmen door myn volk
In ketenen doen slaan, en stelze aan uw genade.
Nu oordeel van uw' haat, en hoe ik u versmaade.

KATO.

Dat is een eed'le daad, ô Cezar, ik beken 't!
Had gy geen staatzucht, gy verwont myn hart in 't end.
Staat Farnaces nâ 't hoofd, het geen gy wilt verdadigen!
Zyn wreedheid zal misschien zich met myn bloed verzadigen:
Maar gy zyt wreeder.

CEZAR.

Ik?

KATO.

Ja Cezar, gy belaagt

Myn

Myn vryheid. Goden! ach! hoe heeft het u behaagd
 Deez' groote heldenziel met staatzucht te besmetten?
 'k Moet Cezar haaten; 'k moet wanhoopende beletten
 Dat hy my dwingen kan myn deugden af te staan.
 't Zal me eeuwig wroegen, dat ik zo veel heb misdaan,
 Dat ik nu achting voor den vyand toon van Romen!
 Ach! demp uw wreedheid. Laat de deugd in 't harte komen.
 Duld dat de vryheid en de vrede t'zaam regeer.
 Toon Rome dit geluk, tot uw onsterflyke eer,
 Dat gy een held zyt, die u zelf kunt overwinnen:
 Hoe haatlyk gy ons waart, dan zullen we u beminnen,
 En zeggen, hy heeft zelf de ontdekking ons gedaan,
 Dat hy bereid stond Rome in ketenen te slaan:
 Maar de eed'le vryheid kon zyn groote ziel bekooren.
 Doch 'k stel vergeefs u de eer zo luisterryk te vooren;
 Dewyl voor u de glans der heerschzucht schooner straalt.
 Gy zegt uw stam is van de Goden afgedaald:
 Maar dat betoont gy niet door alle uw euveldaaden.
 Zult ge alle mensch'lykheid dan afstaan en verraaden?
 Dat uwe hoogmoed tot de Goden zich verheff':
 Maar, zyt gy van hun bloed, maak dat het elk befeff';
 En zyt gy 't niet, zo poog 't u zelve waard te maaken.
 Men kan niet zonder deugd die heerlykheid genaaken.
 Maar 't is niet nodig dat ik woorden meer verspil;
 Wyl Cezar 't opzet, dat hy heeft, bevord'ren wil.
 'k Zal myn Romeinen, 't geen gy aanbiedt, openbaaren.
 Zy moeten 't vonnis van hun noodlot zelf verklaaren.
 Zo Rome bocijens kiest, ontzie ik dood noch pyn!

CEZAR.

Goôn! waar ik Cezar niet, 'k zou Kato willen zyn.

Einde van 't Derde Bedryf.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

KATO, FOKAS.

KATO.

Hoe, Cezar, dacht ik, zou myn weêrkomst hier verwachten!
 Bevrydt hy myn gezicht van één, dien wy verachten?
 Dien 'k zonder afkeer, ja afgryzen, niet beschouw.
 'k Doe my geweld, dat ik me in onderhand'ling hou.
 'k Zou liever voor de vuist hem met het staal bevechten,
 Op hoop van door zyn dood 's lands vryheid op te rechten.
 Vergeeffch heeft hy 't verraad van Farnaces ontdekt.
 Vergeeffch schut hy den slag, die ons tot onheil strekt.
 Niets kan 't onwrikbaar hart des strengen Katoos raaken.
 De tweedracht mengt te veel vergifts in onze zaaken.
 Myn ziel is echter zo verblind niet van den haat,
 Of 'k zie iets heerlyks in den vyand van den Staat.
 Gevaar noch tegenspoed zou zulk een hart doen beeven.

FOKAS.

Hy kan in 't oorlogsveld verwinnen, en vergeeven.
 Zo 't ons geoorloft waar' te buigen voor een heer,
 Verdiende Cezar best, misschien, de macht en eer.
 Maar zyne heerszucht stelt zich boven de oude wetten.
 Zy, die den koningen hunn' dving'landy beletten,
 En zyne heerschzucht, zyn te strydig met elkaâr;
 Dit maakt den grootsten held den grootsten schuldenaar.

KATO.

ô Goden! hoe vergramd verworpen myn Romeinen
 Een vrede, wiens gevolg de vryheid moest verkleinen.
 Wat vond ik kloekheid! welk een zucht tot ed'le wraak!
 De harten branden om te stryden voor 's lands zaak.

De

De fierheid schittert uit des minsten krygsmans oogen.
 Wat heeft de liefde tot de vryheid groot vermogen,
 Als die beschermgodin een moed in 't harte zendt!
 Maar 't is nu tyd, dat ik myn dochter maak bekend...
 Gaa heen. Zy nadert my. Ik voel myn boezem zwoegen.
 De droeve Kato kan niet zonder ongenoegen
 Zyn bloed bevlekt zien, met een koningklyk çieraad.

T W E E D E T O O N E E L.

ARSENE of PORÇIA, KATO.

ARSENE.

'k **B**en eer dan Cezar hier: opdat wy uwen haat,
 Door vreedehandeling, aan wederzy, besliffen.
 Het eind van uwen ramp zal myne traanen wiffen.
 't Gestort Romeinsche bloed verwekt myn tederheid;
 En, ligt tot quetsing van myn hooge majesteit,
 Ben ik tot Rome meer geneigd, dan 't machtig Parthe.
 Nooit sterft een held van u, of 't gaat my diep ter harte.
 Is 't wel behoorlyk, dat ik, zynde een koningin,
 De grootste vyanden der koningen bemin?
 Ach! schoon ik mynen plicht in alles wil betrachten,
 Wordt ik geslingerd, en ontroerd in myn gedachten,
 Als of ik afftond van het voorrecht der natuur.

KATO.

Indien 't Romeinsche volk met zulk een edel vuur
 Zich zelf verwinnen kon, men zag zyne ongelukken
 Wel haast verzacht; niets zou de vryheid onderdrukken.
 Uw moed is grooter dan die van een koningin.
 Gy voedt gedachten van een eed'le Romeinin.
 Verbreidze vry alom, om elk tot deugd te nooden:
 Dewyl zy worden gerechtvaardigd van de Goden.

G 2

AR-

ARSENE.

De vrede wykt weêr voor 't bloeddorftig oorlogszwaerd,
 En quynt: maar ik bezorg, dat die nog word bewaard.
 'k Zie my van Cezar met een zuiv'ren drift beminnen.

KATO.

Hoe! gy, Mevrouw?

ARSENE.

Ik zal zyn hart voor u verwinnen.
 'k Regeer een machtig ryk, en spruit uit zulk een bloed,
 Dat d'allergrootsten held myn troon gevallen moet.
 'k Zal Cezar aanbîen, of hy met my wil regeeren,
 En laten Rome tot zyn oude vryheid keeren.
 De vrede zal de vrucht van zulk een huw'lyk zyn.

KATO.

Wat hoor ik! welk een schrik vervult myn hart met pyn!
 Bemint gy Cezar? gy? ô hemel, ach! bewaarde
 Gy zulk een loon, voor myn oprechte deugd, op aarde.
 Is dit de prys voor zo veel wederwaardigheid?
 Betrouw op 't waereldlyk geluk, gy wordt misleid.
 't Put al zyn krachten uit om my te wederstreeven.
 Was 't my niet finaats genoeg, te aanschouwen by myn leven,
 Hoe 't koninglyk çieraad haar voorhoofd heeft onteerd?
 Moet ik nog weeten, dat haar zulk een vlam regeert?
 Datze in haar ziel het beeld van dien tiran zou drukken?

ARSENE.

„Wat onvoorziene woede! ach! wat mag hem verrukken”?
 Veroorzaakt mynê rede, ô Kato, zo veel haat?
 Waarom ontroert ge u dus? wat baart die schrik? wat quaad?

KATO.

Deez' brief van Arzaçes zal 't u te kennen geeven.

*Kato geeft zyn dochter den brief, dien Artabanus
 hem in het eerste bedryf gegeeven heeft.*

AR-

ARSENE.

Gewyde lett'ren! die 'k niet zien kan zonder beeven!

Zy leeft:

*Herken dan in Arsene, uw kind, uw eigen bloed;
En zo men Porcia den rykstroon geeven moet,
Tot zekerheid en rust der landen;
Laat haar myn Scepter dan in handen.*

Ach Goden! 'k sta, verbaasd! wat word my hier gemeld?
Ik Katoos dochter! ik het bloed van zulk een held!
Een lot, zo heerlyk, is meer dan een scepter waardig!
Myn vader, deeze naam, zo zoet, zo edelaardig,
Is me aangenaamer dan myn koningklyke macht.
Natuur heeft me aangespoord, door haar verborgen' kracht;
Opdat ik wederom zou komen voor uwe oogen.
'k Week voor haar wet, door een geheim van groot vermogen.
Gy weet tot welk een eind zy my dus heeft verrukt.
Verzacht uw gramfchap, en verban al wat u drukt!
Beschouw, beschouw my, heer, met de oogen van een vader!
Dat de eigenzinnigheid my niet bestraf! Vergader
Alle uwe krachten, al uwe edelmoedigheid;
Opdat ge een dochter mint, die nimmer van u fcheid.

K A T O.

Gy waart gevoelig voor myn' wederwaardigheden.
De onzichtb're band des bloeds bindt meerder dan de reden.
Natuur heeft haare wet ons ingedrukt: want nu,
Myn dochter, voelt myn hart de zelfde zucht voor u.
Maar uwe hoogheid is onwettig, en affchuwlyk.
De liefde, die gy draagt tot Cezar, fnood en gruuwlyk.
Toon ieder, dat gy zyt uit Katoos ftam gedaald,
Die op de liefde, en op den hoogmoed, zegepraalt.

PORÇIA.

Helaas! kan ik de kracht der liefde wel beletten!

KATO.

Zoudt gy het bloed, dat door uwe ad'ren vloeijt, befmetten?
Gy zugt nog? Goden! ach, ik beef! maakt dan de min
Myn kind, myn dochter zelf, my tot een vyandin?

PORÇIA.

Ik bid, myn vader, ach!

KATO.

Kan ik uw vader weezen?

Daar uwe liefde my onteert, en 't hart doet vreezen.

PORÇIA.

Geef deez' onnooz'le vlam, myn heer, vergiffenis;
Dewyl al 't ov'rige in myn ziel rampzalig is.
Wist ik, ô Goden! toen die liefde is toegenomen,
Dat ik myn afkomst dus verschuldigd was aan Romen?
Kon ik toen weten, dat ge een scheidung hadt gemaakt,
In 't hart myns vaders, en het hart dat voor my blaakt?

KATO.

Die droefheid toont, dat ge u door zwakheid laat regeeren.
Gy moet die tederheid uit uw' gedachten weeren;
Of stel u voor, dat gy voor eeuwig van my gaat.
Dwing zelf uw vader niet, dat hy u myde en haat.

PORÇIA.

Wat hoor ik! welk een smart! uit vrees van my te haaten
Verbant gy my, en wilt dat ik u zal verlaaten.
De Goden hielden my voor u lang onbekend.
Gy maakt hun wreedheid tot een wreedheid zonder end.
Denk dat ik nimmer nog de omhelzing heb genoten
Eens vaders. In het hof der koningen en grooten,
Heb ik die tederheid nog nooit gevoeld van 't bloed.
Gy bandt me, en denkt dat gy daar Rome dienst door doet.
Ach! vader! vader! zeg, moet ik uw vonnis vreezen?

Kunt

Kunt gy geen braaf Romein, en mensch met eenen, weezen?
Moet ge ongevoelig zyn?

K A T O.

Bedenk wat gy ons zegt.

Hoe, moet natuur de deugd bestryden, en het recht?

P O R Ç I A.

En moet de deugd natuur verdooven en verkrachten?
Verwek geen stryd meer in myn bloed, noch myne klachten:
Want zonder misdaad kont gy binden, in één band,
De vaderlyke liefde, en die van 't vaderland.

Myn bloed zal voortaan zich dier vlamme niet verwaardigen.
't Staat nu aan mynen arm myn ziele te rechtvaardigen.
Ik zal die snoodde vlam verdooven in myn hart,
En zoeken midd'len tot vermind'ring van myn finart.
Zo ik de liefde door de deugden niet kan dooden,
Zal ik myn schuldig bloed opoff'ren aan de Goden.
Ik brand, ja zo, dat ik het leven zelf veracht,
Om aan te toonen 't bloed, dat my heeft voortgebracht.

K A T O.

Myn dochter, 'k ken u, aan uw deugd en schoone zeden.
Uw bloed is 't myne; ach welk een vreugde!

D E R D E T O O N E E L.

C E Z A R, K A T O, P O R Ç I A.

C E Z A R.

Zal ik heden

Myn goedheid, of myn wraak, betoonen in uw nood?
Wat eischt uw oorlogsvolk!

K A T O.

Uw neêrslag, of uw dood!

Zy willen 't noodlot door den oorlog ondervraagen.
Geloof niet, dat men 't lyf in Utika zal waagen,

Noch

Noch 't Afrikaanfche volk verlaaten in den druk,
 En wachten tot gy kooft, om ons 't tirannig juk
 Te werpen op den hals. ô Neen, men zal verbeiden
 Tot dat hy, die het licht op 't aardryk laat verspreiden,
 Zal ryzen uit de zee, door 't heilig recht geleid,
 En onzen moed. Dan zal de Roomsche dapperheid
 Verschynen in het veld; ligt tegen uw verwachting.
 De hand zal, rookende van 't bloed, in zulk een slachting,
 Door de onschuld staal noch vlam, noch uwe woede ontvliên.
 Houd u daar toe gereed.

CEZAR.

Geloof my, gy zult zien,
 Dat ik u moedig in deez' wallen voor zal komen.
 Ik wenschte 't overschot der burgeren van Romen,
 Farzaliën ontvlucht, te redden uit gevaar;
 Doch gy, hoe zeer verzwakt, maakt het onhandelbaar.
 Ge ontfteekt den blixem, die u zelf op 't hoofd zal daalen,
 Ja, dwingt my, Kato, om op u te zegepraalen:
 Gy ziet, Mevrouw, dat hy zich in 't verderf begeeft;
 Verwyt my niet, dat dit myn haat veroorzaakt heeft.

PORÇIA.

Gy durft de gramfchap van uw vyanden braveeren:
 Maar, weet gyze alle, die gy nog moet overheeren?
 Kent gy de krachten van den geen', dien gy versmaad?
 Daar is 'er één by hen, wiens schrikkelyke haat
 Uw onverwinb'ren moed noch overmacht zal vreezen.
 Dien gy moet achten, en u vreeffelyk moet wezen;
 Die uw onwrikbaar hart terftond verwagg'len kan.

CEZAR.

Wie is die vyand, zo ontzach'lyk? noem hem dan.

PORÇIA.

Ik.

CEZAR.

Gy!

PORÇIA.

Ja ik. Beschouw in Kato mynen vader.

CEZAR.

Wat zegt gy ons, Mevrouw, verklaar my dit wat nader.
Kunt gy de dochter zyn van Kato, en gelyk
De koninginne van het machtig Parthisch ryk?
Dit diep geheim verrukt me, en maakt my opgetoogen.

PORÇIA.

Ja, zie myn noodlot, en haar vreesfelyk vermogen!
Myn afkomst maakt uw ziel verwonderd en ontsteld:
Want gy beminde my, en ik u weêr, ò held.
'k Behoorde beevende dier zege my te schaamen.
Nu vind ik schande in 't geen my eertyds mocht betaamen.
'k Word op deez' dag gewaar, hoe dat de eenvoudigheid
Niet by de liefde voegt, die heden van ons scheid.

CEZAR.

Waarom noemt gy die liefde een misdad en een schande?
Waarom geeft gy haar aan den haat ten offerhande?
Zy is een hemelgift, die ons verëenen moet.
Veracht de liefde niet: maar queek haar zuiv'ren gloed.

tegen Kato.

Laat, door ons huwelyk, de vrede weêr herleeven.

KATO.

Ik zal den Goden eer ten offerhande geeven
Het bloed dier dochter, en het myn', voor uw gezicht.
Neen Cezar, door dien weg verrast gy nooit myn plicht.
Kon de ongelukkige Pompëus iets verwerven
Op uwen haat? en deed uw gramfchap hem niet sterven?
Toen hy uw schoonzoon wierd begon zyn ongeluk,
En die gewyde band was oorzaak van zyn druk.
Maar zeg: Zo Kato u dit huuw'lyk kon vergunnen,

Zou 't uw verhongerd hart naar 't ryk verzaaden kunnen?
 Dan vond uw heerszucht, en uw trotsheid perk noch maat,
 En ik zou quynen, als verraader van den Staat.

VIERDE TOONEEL.

KATO, CEZAR, PORÇIA, DOMITIUS.

DOMITIUS.

Myn heeren, Farnaçes vermeeftert deeze wallen.
 Ik stond verwonderd, als ik hem straks aan zag vallen,
 Met krygsvolk, dat zo wreed en raazend is als hy,
 't Geen hy hier mogelyk verborgen hielt. Hoe 't zy,
 't Gevolg der koningin, en weinige foldaaten,
 Beschermen dit Paleis met moeite.

KATO *trekt het geweer.*

Goden! laten

Wy vliegen tot hun hulp, en geeven 't noodlot blyk,
 Dat onze heldenmoed zyn wreedheid is gelyk.

CEZAR *trekt het geweer.*

Ontstel u niet, Mevrouw. Ik zal u wraak verschaffen.
 'k Heb Ptolomëus wel gestraft. 'k Zal hem ook straffen.
 De hemel schept vergeeffch een edelmoedig hart,
 Zo hy het fomtyds niet eens overstort met smart.

VYFDE TOONEEL.

PORÇIA *alleen.*

Niets kan die helden hier beschermen!
 Zy gaan daar hen de dood verwacht.
 De hemel, doof voor myne klacht,
 Wil zich nu onzer niet erbarmen!

Hy

Hy, die my 't allerlieffte fcheen,
Is hier gebracht, in deeze wallen,
Opdat hy door het zwaerd zou vallen,
Wanneer zyn arm is afgestreeën.

'k Word pas gestreeld van eenen vader,
Of 't ongerecht kryggeweld
Beroofd my weder van den held,
ô Goden! door een aartsverraader!

Eer ik hem zag waart gy wel wreed:
Maar hem hergeevende, nog wreeder.
Dat lief gezicht gaaft gy my weder,
Om my te domp'len in myn leet.

Ach! mocht ik met myn leeven, 't leeven
Des helds bevryden, in den nood;
Die niets kan kiezen, dan den dood,
Of zich in 't slaaffche juk te geeven!

En ik getuige van zyn spyt,
Nu 't wreede lot hem wil verneêren,
Moet, met myn dood, zyn dood vereeren.
Koom, zien wy d'uitslag van den ftryd.

Indien hy sneuvelt, toon ik Romen,
Door 't storten van myn edel bloed,
Wat Katoos dochter kiezen moet,
Om in geen slaaverny te koomen.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

PORÇIA, FENIÇE.

Wat schrikk'lyk krygsgerucht weërgalmt door deeze zaalen?
 En kaatst te rug 't geschreij van die ten grave daalen?
 Krygt Rome ontzet, Mevrouw?

PORÇIA.

ô Ja, de kans verkeert,

De Goden helpen ons: want Kato triumfeert
 Op Farnaces, die vlugt, tot berging van zyn leeven.
 Dat my, uit Katoos naam, te kennen is gegeven.
 De snoode Farnaces verraste, op eene reis,
 De poort van Utika, en muuren van 't Paleis.
 Maar 't Roomsche volk is voort manhaftig toegesprongen,
 En heeft hem in der haast met kracht te rug gedrongen.
 De vyand kon die woede, en aanval, niet weërstaan.
 Held Kato voert zyn volk zelf by de haven aan;
 Opdat hy hem belett' te ontvluchten in zyn schepen.
 Hy heeft hem, zonder hulp van Cezar, aangegrepen,
 Omdat hy mede in de eer der overwinning niet
 Zou deelen; die hier op den stryd misnoegd verliet.
 Romeinen, riep de held; 't zou Rome niet betaamen,
 Zo de onschuld met de schuld in één slagorde quamen.
 De hulp eens dwing'lands is gevaarlyk in den stryd.
 Ja de overwinning zoude ons strekken tot verwyf.
 Hy kan van Farnaces zich tegen de onze wenden.
 Hierop stuift hy vooruit, gevolgd van all' zyn benden,
 En Cezar blyft verbaasd, door die manhaftigheid,
 Alleen, omringd van volk, dat zieltoogt, kermt en schreijt.
 'k Heb hem doen weten, dat hy herwaart aan kan komen,

Om

Om iets geheims.... Hy komt. Dat nu het machtig Romen,
 In 't eerst verbyfterd door myn deugd, als koningin,
 Nu staa verwonderd, om die van een Romeinin.
 Ô Eed'le vryheid, 'k hoop dat gy niet meer zult quynen!

T W E E D E T O O N E E L.

PORÇIA, CEZAR, FENICE.

I PORÇIA.
 Is 't, Cezar, een Romein, dien wy hier zien verschynen?
 Of is 't een dwingland, die zich op deez' plaats vertoont?

CEZAR.
 Het is uw minnaar, van de zege alom bekroond,
 Die in zyn glorie, en uw' liefde, steets zal branden.

PORÇIA.
 Gy mint me? en gy bereidt voor my de slaaffche banden?

CEZAR.
 Voor u, Mevrouw?

PORÇIA.
 Voor my, zo wel als voor 't heelal.

CEZAR.
 Ach! of de haat voortaan uw hart verwinnen zal!
 Terwyl uw vlam verdooft, voel ik de myne leven.

PORÇIA.
 Nu ik myn plicht voldoe, moet gy die tegenstreeven?

CEZAR.
 Ik heb vergeeffsch gehoopt. Ô Straffe Porçia!
 Gy volgt de wreede deugd des strengen Katoos naa.
 Verwint de haat uw liefde? Of zoudt gy nog gedoogen,
 Dat ik u in 't geheim myn ziel zoude off'ren mogen?

PORÇIA.
 Verwyt dien snooden drift geen eed'le Romeinin,
 Die oorsprongk nam in 't hart van Parthens koningin.

Ik weet niet hoe myn hart zich dus liet overwinnen!
 De straf des hemels dwong me een dwingeland te minnen;
 En nu ik schuldig ben, is myne ziel bereid
 Die smet te zuiv'ren, door een onstandvastigheid.
 Gaat u de liefde, naar gy zegt, zo diep ter harte,
 En baart myn afkeer u zo veel verdriet en smarte?
 Wel aan dan, Cezar, laat de Vryheid in haar stand.
 Bemin, ten minste, dien het dierbaar vaderland.
 Staa heden af, om iets daar tegen te onderwinden,
 En morgen zal ik my aan u door d'echt verbinden.
 Gy overwint my zo ge uw overwinning staakt.
 En gy zult zien, hoe Rome uw roem onsterff'lyk maakt.
 Dan zag men ligt geen echt zo heerelyk voorheenen,
 Dewyl zy Kato met de Goden zou veréenen.
 Zie hier 't geheim, dat ik aan u te ontdekken had.
 Kies... hoe! heeft Cezar niets te zeggen?

CEZAR.

Ach! hervat

Nu, myn benyders, al uw hoogmoed, als voordeezē.
 Stuift tegen me op: gy zult voortaan geen slaaven weezen.
 Dees krans van lauweren, gevlochten om myn hoofd,
 Had me, al wat Romen ooit veroverd heeft, beloofd.
 'k Weet dat de hemel, myn verwinning ziende op aarde,
 My tot beheerscher van de waereld lang verklaarde:
 En echter staa ik af, Mevrouw, van zulk een recht;
 Ja, stel myn glorie maar alleen in uwen echt.

Maar zo 't Romeinsche volk zyn vryheid wou verliezen,
 Of zyn geluk bestond om zelf een heer te kiezen,
 En wenschte, ziende in my de waarde van een held,
 Dat de opperheerschappy wierde in myn macht gesteld;
 Konde ik dan laten te gebieden? niets begeeren?
 En zoudt gy weig'ren aan myn zyde te regeeren?

POR.

P O R C I A.

Die yd'le streeling en die goedertierenheid,
 Die 't vryë volk met list in slaafsche ketens leit,
 En die bedriegery, zyn gruwelyke daaden,
 Die de onbevleete deugd besmetten en verraaden.
 Neen Cezar, Rome is vry.

C E Z A R.

Hoe kan het vry zyn, daar
 't Geen macht heeft om een heer te kiezen in 't gevaar ?
 Zo ik in Rome de gelykheid heb vertreeden,
 Myn arm heeft voor myn deugd en myn geluk gestreden.
 Daar moet een meester zyn.

P O R C I A.

G o ò n !

C E Z A R.

Rome kan niet meer
 Zyn uitgestrekte macht beschermen zonder heer.

P O R C I A.

't Kon zonder vorsten, of tirannen in te haalen,
 Op alle troonen van de waereld zegepraalen.

C E Z A R.

Toen bloeyde Rome, door een wond're deugd vermaard,
 Ten stut der Vryheid, en een voorbeeld aan al de aard.
 Maar als de mogenheid des Staats was toegenomen,
 Verdween de deugd, en 't quaad is in de plaats gekomen.
 De grooten hebben door hunn' kuipery, geweld,
 En staatzucht, de oppermacht van Rome neergeveld.
 De tweespalt heeft het roer van staat den braafften mannen
 Ontweldigd, en gaf plaats aan duizenden tirannen.
 Zoek ik te heerschen, 't is voor 't welzyn van 't gemeen.
 Dus kan men rusten op de zorg van één alleen.
 Ik zal de steun zyn des vereenden staats. 't Zal blyken
 Dat ik myn heil voor 's lands geluk zal laten wyken.

Ik

Ik zou vernoegd zyn met de prys van myne min,
 Zo ik myn hand gaf aan myn fiere Romeinin,
 En heldenlooten uit dat edel bloed mocht wachten,
 Beminnaars van de deugd, ten roem der twee geslachten.

PORCIA.

Hou op! hou op! 'k barst uit in felle grimmigheid.
 Ik zelf, ik schaam my, om de hoop daar g'u mē vleijt.
 Verwacht niet, dat gy van de deugd my af zult trekken.
 Uw bloed, tiran, uw bloed zal 't myne nooit bevlekken!
 Schoon 't zwaar valt, dat ik op de liefde triumfeer:
 Uw snoode weig'ring strekt myn haat tot een geweer,
 Om, als uw woedende arm de wetten stelt aan Romen,
 Door een heldinne dood uw ketenen te ontkomen!
 Het zullen slaaven zyn, van wien gy word gevreesd,
 Die in den burgerkryg uw hulpers zyn geweest,
 Vervolgers van de deugd, van Kato, en 's lands vaders,
 Romeinen met den naam, rampzalige verraaders!

Wie kunnen volgen, naa uw dood, in 't ryksgebied,
 Dan schelmen, groeiende in verwoesting, en verdriet
 Des volks? die gif en staal gebruiken, zonder beeven,
 Om hunne vaders te brengen om het leven;
 Die woeden zullen, en verwoesten zonder end;
 Ja Romen zien in brand; de waereld vol elend,
 Gelyk een wildernis; de leevenden en dooden
 Begraaven in één graf; de schrik der hemelgoden
 En hel verwekken, door een goddelooze vlam;
 In bloedschand leeven, tot een vlock van hunnen stam!
 En hunne moeder zelf den dolk in 't harte booren.
 Indien de naneef al die gruwelen zal hooren,
 Moet hy vergramd om zo veel boosheid, u alleen
 De schuld niet geeven, van zo veele afgryslykheên?

D E R.

D E R D E T O O N E E L.

C E Z A R , P O R Ç I A , D O M I T I U S .

D O M I T I U S .

Myn heer, 't gerucht des ftryds is fchielyk voortgevlogen,
 En uwe legermacht is herwaart aan getogen;
 Dewyl een valsch gerucht wierd onder 't volk verspreijd,
 Dat hier ter plaats wordt op uw leeven toegeleid.
 Uw helden riepen wraak, en vlogen naar de wallen
 Van Utika, en deeze fterkte, om aan te vallen,
 Terwyl zich Kato in den ftryd gewikkeld vond.
 De ftadt viel in hun hand, wyl niemand hen weêrftond.
 Nu stormen ze op 't Paleis, bezet van weinig Wachten,
 Die door 't beftand miffchien niet op dien aanval dagten.
 De Vorft van Pontus had de neêrlaag, en de nood
 Dwong hem te vluchten, met zyn leger, naar de vloot,
 En Kato, bezig om het overfchot te dwingen,
 Zag, van uw leger, zich op 't onvoorzienft omringen:
 Maar die ftandvaftige, die onverwrikb're held
 Hoopt uwe krygsmacht ook te blix'men uit het veld.
 Hy ftaat in 't fpits van 't heir.

C E Z A R .

Laat ons geen tyd verfpillen.

Om de ongegronde wraak myns oorlogsvolks te ftillen.
 Ik zal bezorgen dat het heir zich elders wendt;
 Opdat het krygsbeftand door ons blyve ongefchend.
 Het voorbeeld dat ik nu den naneef meen te geeven,
 Mevrouw, zal weezen de befcherming van het leven
 Der ongelukkigen. Meet, wreede Porçia!
 Uw ftrafheid naar het quaad, dat ik deez' dag begaa.

VIERDE TOONEEL.

PORCIA, FENICE.

Wat hebt gy heden voor, helaas! myn Vader!... Goden!
 Ach! gy dreigt altoos om den vroomen held te dooden.
 Verwyft gy my dan om te beeven voor altyd?
 Maar, is 't behoorlyk dat ik u myn ramp verwyft?
 Zou ik uw straf zien, en myn misdaad nog verschoonen?
 'k Deed Cezar zich by my in dit Paleis vertoonen,
 Daar hy zyn legermacht moest houden in bedwang.
 'k Wou Rome helpen, en verhaast zyn ondergang!
 Ik dood myn Vader, door te zorgen voor zyn leeven!
 De teêrgevoeligheid, die my heeft aangedreven,
 Ontsteekt de houtmyt, die zyn lyk tot asch verteert!
 Zeg, ongelukkige, zeg, of gy nog begeert
 Te leeven? Neen, ô neen; 'k zal my ten straf bereiden.
 Indien de dood my nu van Kato af moet scheiden,
 Zal ik my wederom, in 't zalig zielenveld,
 Op heerelyker plaats, verzaamen met den held:
 Alwaar geen dood is, of geen scheiding ooit zal weezen;
 Daar ik het noodlot, als op aard, niet heb te vreezen.
 En gy geheiligde, gewyde band van 't bloed,
 ô Hoe bekoorlyk is uw macht! wat zyt gy zoet!
 De liefde kan het hart zo ver niet tot zich trekken:
 Want zonder strafb're vlam in my weêr op te wekken,
 Vereenigt uwe kracht de zielen tot in 't graf!

VYFDE TOONEEL.

PORCIA, FENICE, FOKAS.

FOKAS.

Mevrouw, helaas!

POR-

PORÇIA.

De zucht, ô Fokas, die gy gaf,
En uwe traanen, doen my reets myn rampspoed weeten.

FOKAS.

De groote Kato sterft!

PORÇIA.

Is 't noodlot zo vermeeten!

FOKAS.

Ach! 's lands beschermer laat het dierbaar leven nu.

PORÇIA.

ô Wreede Goden! haalt gy Kato dan tot u?
Zyt gy zo nydig op 't geluk der stervelingen?

FOKAS.

Gy weet, Mevrouw, hoedat zich Farnaçes zag dwingen
'Te vluchten naar zyn vloot, gevolgd door dezen held,
En hoe dat Cezars heir zich ook vertoonde in 't veld,
Nadat het Utika, en deez' versterkte wallen,
In 't midden des bestants, had schielyk overvallen.

Ons krygsvolk, zeer verzwakt door d'eersten fellen slag,
Betoonde nochtans wat de heldenmoed vermag:
Maar Cezars benden, steeds verdubb'lende onder 't stryden,
Zag zich de dapperheid gedrukt aan alle zyden,
En Kato, druipende van 't bloed, vloog door het staal;
Hieldt de overwinning, en de Goden, honderdmaal
In evenwicht, om die tirannen te betoomen,
En wreekte 't heldenbloed der burgeren van Romen:
Maar onophoudelyk van 's vyands volk omringt,
Heeft hy gemerkt, dat hem het wreede noodlot dwingt,
Om in dit oogenblik zich zelve op te geeven,
Of onvermydelyk door de overmacht te sneeven.
't Geluk van Cezar, zegt de held, woedt nu op my;
Maar dat de vryheid in myn hart de sterkste zy.
Laat ons de glorie nu beneemen aan dien snooden,

Dien dwing'land, dat hy my beschermt heeft of doen dooden!
 'k Heb alles tot den dienst der Vryheid aangewend.
 Laat ons omzichtig zyn, tot aan ons levensend.
 Hierop nam hy den kling, en heeft zich zelfs doorsteken!

PORÇIA.

Helaas!

FOKAS.

En Cezar zelf poogt Katoos dood te wreeken.
 Toen hy den grootsten held nâ waarde had beklaagd,
 Vliegt hy vol raazerny langs 't strand, om onverfaagd
 Verraader Farnaces te straffen, in zyn schepen.
 Hy volgt, hy haalt hem in, en heeft hem aangegrepen;
 Dreigt, overweldigd hem, ja slaat den kop van 't lyf.
 En niets ontsnapt den dood. Naa zulk een groot bedryf
 Heeft Cezar, met zyn heir, zich elders heen begeeven.
 Een weinig leevens is in Kato nog gebleven.
 Daar komt hy, stervend', van zyn lyfwacht onderstut.

L A A T S T E T O O N E E L.

KATO, PORÇIA, FOKAS, FENIÇE, *Lyfwacht.*

Ach vader!

PORÇIA.

KATO.

Porçia, uw' klachten zyn onnut.
 Dat niemant traanen storte, op dezen dag, dan Romem,
 Ons lieve vaderland, tot slaaverny gekoomen,
 Dat nu moet bukken voor een dwingeland, ô hoon!
 Ween Rome! ween! maar niet om my, myn lot is schoon!
 De dood van Kato is een willige offerhande,
 Een ongeluk, van geen belang meer voor den lande.
 'k Hielt in 's lands tweespalt, door de deugd, myn ziele rein.

Ik

Ik heb met roem geleefd, en sterf als een Romein.
Denk op uw edel bloed, wanneer gy my moet derven.

PORÇIA.

Ik ken my schuldig om aan uwe zy te sterven!

KATO.

Leef.

PORÇIA.

Om slaavin te zyn is my het hart te groot.
Ik ben u schuldig, heer, myn leven, en myn dood.

KATO.

Gy zyt nog vry, en moet u uit dees plaats begeeven.
Verwek my wreekers, die de vryheid doen herleeven.
Neem Spanje tot verblyf. Zwerf als een vyandin
Des dwingelands alom. Vergeet die slaafsche min.
Dat Rome, zo het u ziet aan een held verbinden,
In uwen bruidegom mag zyn verlosser vinden.
Dat ik in u herleef. Dat myn gerechte haat,
Die u beziele, den tiran te duchten staat.
Kom, dat ik u omhels. Wat teêrheid trof me ooit nader!
Ontvang de gansche deugd van Kato uwen vader.

PORÇIA.

Hy is geweest! helaas! dat naâ zo zwaar een' slag,
Ik zonder misdaad niet van droefheid sterven mag!

Einde van 't laatste Bedryf.

OP
JULIUS CEZAR

EN

KATO,

TREURSPÉL.

DOOR DEN HEERE

PIETER LANGENDYK.

Komt vryheid minnaars ziet den braaven Kato sterven,
Die liever 't leven dan de vryheid wilde derven,
Die hy tot in zyn dood zo kloek heeft voorgestaan;
En ziende geen en raad om Cezars heir te slaan,
Ja zich gedwongen om in slaaverny te leeven,
Veel eer door eigen hand in vryheid wilde sneeven.
ô Vaderlanders! denkt aan 't dierbaar burgerbloed
't Geen uitgestort is voor de vryheid, zo vol moed,
Door Katoos zonder tal, eer gy zyt vry gevochten,
En van het juk ontlast der gruuw'lyke aardsgedochten.
Is u iets over van de aéloude vryheidmin,
Zo treedt met my verheugd des Amstels Schouwburg in,
Daar LANGENDYK, geschoeijd op Sofokleefche laerzen,
Zyn' Kato dav'ren doet met donderende vaerzen;
Die 't Fransche nagevolgd, nu zuiver Neêrduitsch spreekt;
Wiens moedig voorbeeld elk een' moed in 't harte steekt,
Ja door zyn noodlot zelfs den Batavier kan leeren,
Hoe hoog, hoe dierbaar hy de vryheid moet waardeeren:
Die naaft den Godsdienst, 't beste en allerwaardste pand,
De sterkste grondzuil is van 't lieve Vaderland.

GOVERT VAN MATER.

DON QUICHOT

OP DE BRUILOFT

VAN

KAMÁCHO.

BLTSPÉL.

FULTUS CEZAR

K A T O

DOI QUICHO

OP DE BRUILOFT

V A N

K A M A C H O

B L T S P E L

A A N D E H E E R E N

HENDRIK HAAK, H: Z.

E N

Mr. EVERHARD KRAEIVANGER.

Ik offer u, ô waarde vrienden,
Den vroomen Ridder Don Quichot,
Die zich iets groots durfde onderwinden:
Maar voor zyn' daaden wierdt bespot,
Van volk dat hy niet wys kon maaken,
Dat Amadis, en Palmeryn
En honderd Romanike snaaken,
Geen leugens, maar vol waarheids zyn.
Ik voer hem hier ten schouwtooneele:
Opdat hy met zyn zotterny
Voor and'ren (zyns gelyken) speele,
Dat alle waan maar zothed zy;
Hoe al des waerelds schoone dingen
Maar by verbeeldingen bestaan,
En even als 't geluid na 't zingen,
In wind en lucht terstond vergaan.
Wie kan den luister bet vergrooten
Van myn geringe Poëzy;
Als gy, die t'zaam als kunstgenooten
Dus lang de Wiskunst aan het Y

II. Deel.

K

Ge-

O P D R A G T.

Geoeffend hebt, en ingezogen;
Daar één van u my dikmaal hiel,
Door schoone maatzang opgetogen,
Die al wie kunst bemint beviel:
Dies hoop ik zal 't u niet mishaagen,
Dat ik, ô Minnaars van de kunst,
Dit Blyspél aan u op durf draagen
Tot dankbaarheid, voor al uw gunst.

Ued. Dienstbereide Dienaar en Vriend

P. LANGENDYK.

L E E Z E R.

Zie hier den vierden druk van dit Blyspél, het welk, buiten myne verwachting, vry gelukkig op het tooneel, tot nog toe, geweest is. De aanmerkingen die verscheidene Liefhebbers der tooneelpoëzye op het zelve gemaakt hebben, en de mislagen die ik daar zelf in bespeurde, na dat ik wat meer kennis van de schikking, die in een spel vereischt wordt, kreeg, hebben my lust gegeven om het hier en daar te beschaaven. Voornamelyk heb ik getracht om het van de gaapende tooneelen te zuiveren, door het tussenvoegen van korte uitkomsten. Ook heb ik eenige naamen veranderd van de Boeren, hen Spaansche gegeven, in plaats van Duitfche. Wat de naam van Meester Jochem de Rymer, betreft, die had ook kunnen veranderd worden: maar gemerkt die naam Joachim, in alle Landen gemeen is, heb ik die zo gelaa- ten. Sommigen hebben my berispt, dat ik 'er een Waal in breng, als Kok; en hem derhalve in Spanje (daar het spel speelt) Walsch doe spreeken: maar my dunkt (onder verbetering) dat zulks eene slechte critique is: want als men een Waal door zyn taal niet mag doen spreeken, mag men de andere Personaadjen ook geen Duitfch laten spreeken; hier uit zou volgen, dat men alle stuk- ken zoude moeten verwerpen van ons Tooneel die in andere Lan- den Speelen, indien men verstaan wilde wezen. Van de zelfde natuur is de aanmerking die ik over de taal van myne Boeren gehoord heb. Een Boer is immers een Boer? en spreekt als een Boer? het zy hy in Spanje of hier in Holland in de Veenen woont? Sanche Pance is volgens de Roman van Savedra, daar dit Spel uitgetrokken is, een Boer, die door Don Quichot uit zyn Dorp mede getroond is, om zyne dolle avontuuren te zoeken: derhalve moet, hy als een Boer spreeken. Maar al genoeg daar van. Die zo naauw wil ziften, banne vry alle Tooneelstukken, die in dit Land niet speelen van 't Tooneel, hy zal werk vinden. De aller-

AAN DEN LEEZER.

heerlykste Treurspelen zal hy moeten verwerpen. *Andromachè* zal Trojaans, of in haare slaaverny, Grieks moeten spreken; *Heraklius* Latyn, enz. Nog is my gevraagd, waar myn *Waal* zyn deken in het *Bosch* zo schielyk krygt, om *Sanche* in te sollen. Om deeze luiden te onderrechten laat ik hem deeze regels zeggen:

Ze 'eb lang op jou keloer, om jou hier te attrappeer;
Die Deek is hier kebrot om jou te brui wat meer.

Deze en diergelyke Beuzelachtige aanmerkingen heb ik ligt kunnen veranderen: maar de grondregel van zyn personaadjen in het eerste Bedryf te doen kennen, is van meerder gewicht: daarom heb ik een groot Tooneel op nieuw gerymd, en vooraan gebracht, om het Karakter van *Don Quichot* te doen kennen, aan luiden die den Roman nooit geleezen hebben. Ook geef ik aan *Quiteria* eene vertrouwde, omdat het wanschikk'lyk is eene *Fuffer* alleen in het *Bosch* te laten wandelen. Ik zal afskorten, de liefhebbers der Tooneelpoëzye zullen de veranderingen genoeg bespeuren die ik hier en daar gemaakt heb. Zy zullen zonder twyffel nog genoeg aanmerkingen op het Spel hebben: maar ik meen 'er voortaan niets in te veranderen.

Ik zie 'er zelf nog dingen in, die veranderd mochten worden; maar door dien het Spel zo menigmaal vertoond is, heb ik 'er eer iets willen in brengen als uitlaaten, om luiden van minder kennis in dat slag van Dichtkunst te gemoet te komen. Het ieder van pas te maaken, is onmogelyk.

Vaar wel.

P. L.

O P

OP HET VOLGEESTIG
BLTSPÉL
DON QUICHOT
OP DE BRUILOFT VAN
KAMÁCHO.

DOOR
PIETER LANGENDYK.

Snoeshaanen, ziet in Don Quichot,
Die spelende al uw doen bespot,
Uw ydelheid en onvermoogen.
Gy Minnareffen, sluit uwe oogen,
Gelyk Quiteria, voor 't geld
Wanneer 't met boersheid is verzeld:
Laat u verstand en deugd bekooren,
Als LANGENDYK u stelt te vooren,
In dit zyn Blyspél, zo vol geest,
Dat ieder die het ziet, of leeft,
Dien schrand'ren Dichter hoog moet achten,
Die, door de schors, met zyn' gedachten,
Tot in het merg der zaaken dringt.
Myn geest verheugt zig, als hy zingt
Op onvervalste Duitsche toonen.
Wie zal hem niet met lauw'ren kroonen?
Die braave Dichters volgt op 't spoor,
Naar Febus godgewyde koor,
Daar hy met zuivren glans zal praalen,
Zo lang de Dichtkonst schiet haar straalen.

H. VAN DE GAETE.

VERTOONERS.

KAMACHO, een ryke Boer, Bruidegom van Quiteria.

BAZILIUS, een Edelman, Minnaar van Quiteria.

LEONTIUS, een adelyk Landman, Vader van Quiteria.

QUITERIA, Bruid van Kamacho, en Minnaressè van Bazilius.

LAURA, Speelnoot van Quiteria.

VALASKO, Vriend van Bazilius.

DON QUICHOT DE LA MANCHA, een Edelman die zich inbeeldt een doolend Ridder te weezen.

SANCHE PANCE, zyn Schildknaap.

VETLASOEPE, een Waal, Kok en Hofmeester van de Bruiloft.

De PASTOOR.

Meeester JOCHEM, Schoolmeester, en Rymer.

BOER,

BOERIN,

} Zingende.

Z W Y G E R S.

Bruilofts-volk, zo Boeren als Boerinnen.

Dansers en Muzikanten.

Eenige Edellieden van 't gevolg van Bazilius.

S T O M M E N.

RONINNANT, het oud mager Paerd van Don Quichot.

GRAEUWTJE, de Ezel van Sanche Pance.

Het tooneel verbeeldt een Bosch, by een Dorp
in Mancha 't Spel begint 's morgens,
en eindigt na den middag.

DON QUICHOT

OP DE BRUILOFT VAN

K A M Á C H O.

B L T S P É L.

*****

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

BAZILIUS, VALASKO.

BAZILIUS.

'k **W** weet dat Quiteria, myn Lief, my nog bemint,
En geen behaagen in haar' dwaazen Bruïgom vindt.
Dit is de plaats daar ik die schoone moet verwachten,
Om te overleggen wat wy hebben te betrachten.
Ik ~~hoop~~ dat ik haar hart wel haast beweegen zal.

Val. Myn vrind Bazilius 'k beklag uw ongeval:

Want nu haar Vader zyn belofte u niet wil houwen,
Baat u haar weérmin niet. *Baz.* Hoe moet ik dan aanschouwen,
Dat zulk een lompe boer, ten spyt van myne min,
Die schoone Juffer trouwt, in weérwil van haar' zin?
ô Neen Valasko, 'k hoop dat huw'lyk te beletten.

Val. Het is vergeefs dat gy u daar wilt tegen zetten;

Haar Vader wil het, zy kan hem niet wederstaan.

Vergeet de min, myn Heer, ik bid u, laat u raên.

Baz. Hoe kan ik? neen ik denk myn opzet niet te staaken.

Val.

Val. Wat wilt gy doen? *Baz.* Ik ben van zins om haar te schaaken.

Val. En waant gy dat gy haar daar toe bewegen zult?

Baz. Helaas! ik weet het niet! 'k wacht haar met ongeduld
Om 't vonnis van myn' dood of leeven aan te hooren.
'k Weet dat Kamacho haar in 't minst niet kan bekooren;
Dit doet my hoopen dat ik haar tot myn besluit
Zal overhaalen. *Val.* Maar zy is alreeds zyn Bruid.
Had gy een week of twe hier eerder kunnen komen.

Baz. Ik heb zo dra als ik de zaaken had vernomen
Het hof verlaaten, en begaf my herwaart aan.
Myn Schoone had zo dra myn aankomst niet verstaan,
Of heeft my op dees plaats, door Laura, doen bescheiden.
't Is u bekend dat zy 't geheim weet van ons beiden.
Dus quam ik hier, daar ik u by geval ontmoet;
Het geen, ô waarde vrind, myn hart verheugen doet.

Val. Ik koom op deeze plaats, om iemand op te spooren,
Die zyne zinnen door het leezen heeft verloren,
Een doolend Ridder, daar een ieder staag me spot.

Baz. Een doolend Ridder! *Val.* Ja, de dapp're Don Quichot.

Baz. My is een Boek, 't geen zo genoemd wordt aangeprezen:
Maar wie zou denken dat 'er zulk een mensch kon weezen;
Men zegt dat 't is gemaakt door eenig gaauw Poeët.

Val. Zo hoor ik dat gy mê van zyne daaden weet?

Baz. Kan ik gelooven dat hy zou met schaapen vechten
En kudden, Legers noemt? *Val.* ô Ja myn heer wat rechten
De gekken niet al uit? *Baz.* En zien een herberg aan
Voor eenig sterk kasteel, daar hy op t'huis moet gaan?
Verliefd zyn op een mensch die nergens is te vinden,
Noch op de waereld leeft? zich zelve onderwinden
Met meulens, (die hy voor zeer groote reuzen neemt)
Te vechten? neen myn Heer het dunkt my al te vreemd.

Val. Hy kreeg die zotheid door het leezen van de boeken:
Als Roeland, Amadis. . . *Baz.* Gy hoeft hem niet te zoeken:
Want

Want alzo min als die ter waereld zyn geweest,
 Is Don Quichot 'er nu. Ik zeg 't komt uit den geest
 Van eenen Dichter, die deez' boeken wil bespotten;
 Gemaakt tot tydverdryf voor kinderen, en zotten.

Val. Myn heer, hy is van daag op deeze plaats gezien,
 Met zynen Schildknaap: ik heb zelf twe edelliën
 Gesproken, die met hem zyn herwaart aangekomen.
 'k Geloof zo min als gy aan 't geen de dichters droomen:
 Maar deeze hebben my zo veel van hem verhaald,
 En Sanche Pance, die met hem als Schildknaap dwaalt,
 Dat ik niet twyf'len kan. *Baz.* Dan moet ik het gelooven.

Val. Maar eene zaak gaat myn gering verstand te boven:
 't Welk is, dat Don Quichot zeer geestig redeneert
 Van veele zaaken; dat hy kloek is en geleerd;
 Zodat men hem zomtyds zou voor verstandig achten,
 En geene spoorloosheid in 't minst van hem verwachten:
 Maar als hy redeneert van zyne Ridderfchap,
 Klimt zyne zotheid tot den allerhoogften trap.
 Ziet hy een boer, dien waant hy straks een prins te weezen,
 En geeft hem naamen die hy ergens heeft geleezen.
 Zo dees hem tegenspreekt, dan tast hy na zyn zwaerd,
 En stygt, vol gramfchaps, op zyn Ronzinant: een paerd,
 Dat door den ouderdom het loopen heeft vergeeten,
 Daar hy al dikwils is met steenen afgesmeten.
 Hy vecht schier nooit of 't koomt met hem op slagen uit;
 Daar Sanche Pance mede in deelt, in plaats van buit.

Baz. 't Is wonder dat hy dan wil langer by hem blyven:
 Want altyd slagen, en geen voordeel.... *Val.* Die kan schryven
 Noch leezen, en hy is een zeer onnoz'le bloed;
 Die juist geen zin heeft in al 't geen zyn meester doet;
 Maar wyl hy hem beloofd tot Gouverneur te maaken,
 Zo hy eens meester van een koningkryk kan raaken,
 Blyft hy hem by, op hoop of zulks eens mocht geschien.

Ik kan niet rusten, voor 'k die gekken heb gezien.

Baz. Ik zie Leontius, myn Liefftes Vader, komen.

Val. Ik zie Kamacho ook. Laat ons by deeze boomen

ons wat verschuilen tot zy zyn voorby gegaan.

Baz. Zy hebben moog'lyk van myn aanslag iets verstaan.

Val. Gy vreesst het ergste; 't zal misschien zo slim niet weezen,

Zy wand'len hier wel meer, gy moet zo licht niet vreezen.

T W E E D E T O O N E E L.

KAMACHO, LEONTIUS. BAZILIUS *en*

VALASKO, *ter zyde.*

DIT IS DE PLEK, daer ik van daeg je Dochter mien

Te trouwen. *Leont.* Ik beken, gy hebt wel uitgezien;

Maar waarom hebt gy 't juist hier in het Bosch begrepen?

Kamac. Dat 's op zyn edelmans, we weeten van de kneepen,

Ik bin nou ryk 'enoeg, het geldje van kezyn,

Die in Westinje sturf, is allemael nou 't myn'.

Toen jonker smalpens met de vrouw van platbeurs trouwde,

(Et gien 'em naederhangt zo euvelik berouwde,)

Was 't htele zelfchip, als je weet, op deuze plek,

En 't ging 'er ong'dieft wel. We binnen ook niet gek.

Waer zou ik al het volk, dat ik genooit heb, laeten,

Men huis is veul te klein. *Leont.* Laat ons hier niet lang
praaten.

Kam. Kom gaen we dan.... daer is myn lieffte of 'k ben een guit!

Leont. Verzeld met Laura.

D E R D E T O O N E E L.

LEONTIUS, KAMACHO, QUITERIA, LAURA.

BAZILIUS en VALASKO ter zyde,

KAMACHO.

Wel myn snoeperige Bruid?

Wel heer, wat binje mooi, ik durf je pas iens raeken,
Je zelt my deuzen dag nog gek van liefde maeken.

Kom zoen me nou eraeis. *Quit.* Ei Bruſgom laat dat ſtaan.

Kam. Wat zo dat ſinaektme, haë! *Leont.* Laat ons nâ huis toe gaan.

Kam. De kok zel 't allemael wel zongder ongs beſchikken,
En laeten wy terwyl met 't Bruiloftsvolk wat ſlikken.

Leont. Hoc ſpeelen op de kaart? *Kam.* Ja, gift'ren avond won
Ik met de kaart, in 't kort, al menig Patakon.

Leont. Waar hebje dat geleerd? *Kam.* Wat, troeven? by de Boeren.
Hoo, hoo, mit troeven, kan gien menſch my ummers loeren.

Leont. Ik ſpeel nooit met de kaart. *Kam.* Ei hoor, wel waerom niet?

Leont. Om dat daar ſomtyds quaad of moeite door geſchied.

Kam. Wel paeij, bin jy zo vies? loop maer in Steë iens kyken,
Daer zelje 't zien van volk dat fyne knevels lyken.

't Verkeerbord gaet 'er wel in zwang, zo 't niemant weet,
Als maer de ſchyven fraeij met laeken zyn bekleed.

Leont. Het zy zo 't wil, 'k zal hen daar niet te meer om pryzen.

Het geeft'lyk kleed bedekt veel' gekken, en veel wyzen.

Quit. Heer Vader, ik verzoek dat ik in eenzaamheid

Met Laura wand'len mag? *Kam.* Myn zoete lieve meid,

Wat zou je lui hier doen? *Quit.* Myn and're ſpeelnoots wach-

Leont. Kamacho gaan wy dan. (ten.

Leontius en Kamacho binnen.

Quit. 't Ging buiten myn gedachten,

Dat ik hier Vader en myn Bruisgom vinden zou.

Maar is Bazilius my waarlyk nog getrouw?

Lau. Zyn min is al te groot dat hy u zou vergeeten.

Hy heeft den tyd aan 't hof met ongeduld versleten.

Val. „ Myn vrind Bazilius, daar is Quiteria.

„ Gy spreekt haar best alleen, vaar wel, myn Heer, ik gaa.

Lau. Daar is Bazilius.

V I E R D E T O O N E E L.

BAZILIUS, QUITERIA, LAURA.

BAZILIUS.

't **M**ag my in 't eind gebeuren

Myn Liefste weer te zien! maar ach zy schynt te treuren!

Quit. Ach, myn Bazilius! *Baz.* Wat viel de tyd my lang,

Daar achter gindzen boom. *Quit.* Ja lief, ik wierd al bang,

Toen ik zo onverwagt myn' Vader hier ontmoette.

Heeft niemand u gezien? *Baz.* Valasko, die my groette.

Gy weet hy is myn vrind. *Quit.* Dan ben ik wel geruft.

Hoe is de reis vergaan? *Baz.* Myn lief, gy zyt bewust,

Hoe treurig ik vertrok, wanneer ik van u scheidde,

Te meer om dat ik aan het hof zo lang verbeidde;

Eén dag scheen my een maand, één uur een gansche dag;

Om dat ik daar myn lief Quiteria niet zag.

Ik was afkeerig van 't vermaak der hovelingen,

En hoorde ik in 't zalet een Juffer konstig zingen,

Dagt ik aan uwe stem, die zonder wedergaâ

Myn zinnen streelen kon. Voorts quam uw ongenâ,

Door 't lang vertoeven, my te binnen. Gy hebt reden

Om met Kamacho in den echten staat te treden.

My zy de schuld alleen. Maar ach! hoe beeft myn hart!

Gy zult dan trouwen? my verlaaten? ach! wat smart!

Quit.

Quit. Ja myn Bazilius, ik kan het niet beletten.
 't Is my onmoogelyk myn' vader te verzetten;
 Ik word gedwongen, Lief. *Baz.* 'k Ben nog niet buiten raad,
 Indien gy myn verzoek, zo billyk, niet versmaadt.
 Gy kunt die trouw ontgaan, wanneer we t'zamen vlugten.
 Maar ach! gy zwygt, myn lief! en antwoordt my door zuchten.

Quit. Daar 's volk. Wy zyn bespied. Vaar wel.

Baz. Waar vlucht ge heen,
 Quiteria! ei hoor myn' klachten en gebeên.

V Y F D E T O O N E E L.

DON QUICHOT *te paerd*, SANCHE *op een ezels,*
schielyk uit.

S DON QUICHOT.

Staa Ridder, wat heeft die... *San.* Ja oele hy gaet fluiten.

Wou jy die veugel in zyn vlucht zo makk'lyk stuiten?

Dat 's miskoot. Maer myn Heer, wat zellen wy nou doen?

Don Qu. Zo ras als 't moog'lyk is, naar Saragossa spoên,

Op hoop van nog in tyds het steekspel by te wonen.

San. Wat waer ik ook een gek, dat ik me meê liet troonen!

SANCHE zegt tegen den Ezel.

Myn lieve Graeuwte wat heb ik al deurgestaen;

Wat hebben, jy en ik, al menig droeve traen

Op deezen tocht'estort! myn hart! myn lust! myn leeven!

Myn zeun! myn graeuwte! jy bent in myn hart'eschreven.

Wat zyn we trouwe broêrs, in lief, in leet, in nood!

'k Zal jou in goud beslaen, myn keuning, nae jou dood.

Don Qu. Laat myne Ronzinant, met Graeuwte ginder weiên.

San. Ik zel ze gunter, daer het beste gras groeijt, leiên.

Sanche brengt de beesten weg.

Don Qu. Gaa allereêlste beest, getrouwe Ronzinant;

Gaa opperpronkjuweel der paerden van dit Land.
 Uw naam zal in het kort met grooter luister praalen,
 Gy zult nog meerder roem als Bucefal behaalen,
 Die groote Bucefal, held Alexanders paerd,
 Daar gy in trouwheid en grootmoedigheid naar aard,
 Heeft door zyns meesters arm nooit grooter roem verkregen,
 Als gy verwachten kunt, door myn' gevreesden degen;
 Myn degen, dien ik heb aan myn Princes gewyd,
 Myn lief Dulcinea, het pronkbeeld van deez' tyd,
 De zoetste roofster van myn' zinnen en gedachten,
 Om wie ik cenzaam dool, by dagen en by nachten.
 Wanneer, ô schoone! zal 't gelukkig uurtje zyn,
 Dat gy uw' Don Quichot zult helpen uit de pyn!
 Wanneer, ô wreede! zult ge ophouden my te plaagen?
 Of moet ik doolen om uw' liefde al myne dagen?
 Heb ik vergeefs gestreên met menig' kloeken held?
 Sloeg ik vergeefs dan den Biskaijer uit het veld?
 En heeft u Passamont, met ketenen belaadend,
 En and're boeven, niets verhaald van myne daaden?
 't Is zeker; maar gy blyft, ô wreede! nog versteend,
 En lacht, helaas! wanneer uw droeve ridder weent.
 Ik zal, indien 't u lust, de bekkeneelen kneuzen,
 Van schelmse tovenaars, en schrikkelyke reuzen;
 Al quam hier Sakripant, een reus van d'ouden tyd,
 Hy moest bekennen dat gy de allerschoonste zyt,
 Het pronkstuk der natuur, de paerel aller vrouwen; (wen.
 Of 'k zou hem met myn zwaerd den kop van 't lichaam hou-
San. Och Ridder Don Quichot, 'k verlang al weer naer huis!
Don Qu. Geduld, myn zoon, geduld.
San. Ja 'k zie vast munt, noch kruis,
 Won ik nog geld, met al dat hongेरige doolen.
Don. Qu. ô Sanche! Sanche! gy begint al weêr te toolen;
 Waar heeft een Schildknaap van een doolend Ridder geld.
 Tot

Tot loon van dienst geëifcht? zeg eens wat boek vermeldt,
 Dat Roeland, Amadis, of Palmeryn de Olyven,
 Geld gaven, zeg? *San.* Ik kan niet leezen, noch niet fchryven,
 Wat bruid me Roeland, met jou hiele ridderschap,
 Als ik gien geld heb. *Don Qu.* Schelm! ik dagt u op den trap
 Van eer, en hoog geluk, door mynen arm te zetten.
 Loop naar uw wyf, loop heen, ik zal 't u niet belotten.
 Gaa werken om de kost, gy zyt myn gunft niet waard.
 Zo ik een koninkryk kan winnen door myn zwaerd,
 Zal ik een ander, u ten fpyt, tot koning maaken;
 Bedenk dan, Sanche, hoe die euvel u zal fmaaken.

San. Och, och, vergeef het my, 'k en hebt zo niet 'emiend.
 Myn heer, ik hebje met men Gracuwte lang 'ediend,
 En overal gevolgd. Beloofje nog te geeven
 Een eiland veur myn loon; ik zel jou al myn leeven
 Daer veur bedanken? *Don Qu.* Ja, het eerfte dat ik win.

San. In 't admirantschap, heb ik ook al vry wat zin.
 Of maek memaer zo 'en graef, of prins, 't ken jou niet fcheelen,
 Al wierd ik Keuning; als je tog bent an het deelen,
 Zo leg me maer wat toe, van d'eenen brui, of d'aër.
 Hy kan ligt knippen die een lap heit met een fchaer.
 Maer 'k wou dat ik het zag gebeuren, zei de blinde.

Don Qu. 'k Moet lachen, Sanche.

San. Zie myn heer, zie door die linde.

Loopt daer gien kaerel? *D. Q.* Geef myn fchild en myn geweer:
 Het is een Ridder. *San.* Neen, het is een boer, myn heer.

Don Qu. 'k Zeg 't is een Ridder, haal myn lantie, niet te draalen.

San. Het is een boer, heer, of de drommel moet me haelen.

Don. Qu. Ik ken hem aan de veer, die op zyn helmtop zit.

't Is Ridder Splendor, zoon van Medor. *San.* Ei ik bid,
 Maek tog gien questie, je bend zekerlyk bedrogen.

Merlyn de Tvenaer draeijt weer een rad voor je oogen.

ZESDE TOONEEL.

DON QUICHOT, SANCHE, KAMACHO, *met een
veer op zyn boeremuts.*

KAMACHO.

„ **D**at wangd'len van myn bruid in 't bosch staet my niet an;
„ De boeren zeggen datze met dien edelman,
„ Die zy bemint heit, stond op deeze plek te praeten;
„ En dat verstaet ik niet; dat zel ze moeten laeten....
„ Smit Justus wie is dat! *Don Q.* ô Splendor, braave held,
En doolend Ridder, daar Turpinus pen van meldt;
Aanschouw hier Don Quichot, den ridder van de leeuwen.

Kam. Gans bloet, wat vent is dat! och, och! ik moet iens schreeu-
Of hy vermoord me hier. Help! help! Wat ziet hy fel! (wen,
't Is Symen langdarm, of de pikken uit de hel.

Och finte langdarm, of hoe dat je naem mag weezen,
'k Zel alle daegen, drie van je amerietjes leezen,
Voor al de zongden, die je in 't leeven hebt 'cdaen.
Ei laet me leeven, en zo lang naer huis toe gaen;
Tot ik men testament 'emaekt heb. 'k Laet me hangen,
Zoo 'k niet weêrom kom, op parool, als krygsgevangen.

Don. Qu. Heer Ridder, hoe, gy spreekt of gy betoverd waart,
Dat zyn geen blyken van uw' ouden heldenaard.

Gy zyt het, die wel eer het Turkische heir verheerde,
En in Stoelweiffenburg zo heerlyk triumfeerde.

Kam. Och ja heer langdarm, 'k bin betoverd! 'k bin bedrild!
Ik bin bezeeten, ik bin al wat datje wilt.

Och myn gefuikerde finjeurtje! laet me loopen!

Daer is myn beurs. *San.* Geef hier! maer bloed! ik zou niet hoo-
Dat hy betoverd was, en dat hy iens uit klucht, (pen
As ik er geld uit kreeg, zou vliegen naer de lucht.

Don

Don Qu. Heer Splendor, hou uw geld, ik ben geen dief of roover.
 't Za, Sanche, geef het weêr. *San.* Wel dat komt zeker pover,
 Zo 'n schoone beurs, en die 'k zo mak'lyk houwen kan!
 En dat regtvaerdig; want ik krygze van den man.

Don. Qu. Wat draalje! geef terstond.

San. Het zinne spaense matten.

Don. Qu. Geef over of... *San.* Ei lieve, één greepje.

Don. Q. Ik kan bevatten,

Dat u de rug wat jeukt. *San.* Hou daer dan, tovenaer.

Kam. Ik dankje. *San.* Holla, broêr. *Don Qu.* Ha schelm.

San. Daer is het, daer.

Don Qu. Heer Ridder, zyt gerust; ik staa niet naar uw leeven:
 Maar wil dat gy me uw' helm tot dankbaarheid zult geeven.

Kam. Och jonker, 'k heb gien helm ooit op myn kop' ehad,
 't Is maer een boere muts, met veeren, dat je 't vat;
 Wil jy hem hebben? 'k wil hem gaeren' an je schenken.

Don Qu. Heer Splendor, groote held, ik kan my niet bedenken,
 Hoe uw' doorlugte geeft, en groote schrandereheid,
 Van 't spoor der reden, door de tov'naars is geleid,
 Dat gy dien zwarten helm, dien Roeland plag te draagen,
 Een boere muts noemt.

KAMACHO geeft hem zyn muts.

„ Och hy zoekt me wat te plaegen!

Hou daer, daer is myn helm, ast dan een helm moet zyn.

Don. Qu. 'k Ben dankbaar, groote held.

Kam. Die kaerel piert me fyn.

Don. Q. Wat zegt zyn edelheid? *Kam.* Of ik nou mag vertrekken?

Don Qu. Hoe vaart Angelika? wil my 't geheim ontdekken:

Waar zy zich nu onthoud. Leeft uw heer vader nog?

Het moortje Medor, dat held Roeland met bedrog

De schoone Angelika, uit minneliefde ontschaakte?

Waar door die groote held, uit spyt, aan 't raazen raakte?

Meld alles maar aan my, den dapp'ren Don Quichot,

II. Deel.

M

Kam.

Kam. Ik heb gien Vaer noch Moër, heer Ridder dronke zot.

Don Qu. Is dan de schoone Moor, uw vader reeds gefsurven?

Kam. Myn vaertje was gien moor. Och, och! ik ben bedurven,
Hy ziet me veur een Turk, of voor een Heijen aen.

Zo hier gien volk en kooft, zel 't mit me flegt vergaen.

Don Qu. Is dan Angelika, uw moeder, reets ter aarde?

Die zulken braaven held, als u, ô Splendor, baarde?

Kam. Ik heb Jan Geeleflae men leeven niet 'ekent,

Ik hiet geen plankoor, en we bennen niet 'ewent

De kei'ren in ongs dorp mit zukken naem te doopen.

Ei Ridder dronke zot, ik bidje laet me loopen.

Je hebt me muts al weg, zeg maer, wat wilje meer,

Men wammes, en men broek?

Don Qu. Neen, neen, verdwaalde heer

Dien schoonen wapenrok zal ik u niet ontrooven;

'k Wil liever voor uw' helm een koninkryk belooven;

Indien gy 't maar begeert. *Kam.* Och, och, 'et is de droes,

Is dat geen paerdevoet? neen, maer een karrepoes!

Nou merk ik 't eerft, och zo'n hiel keuninkryk, sint felten!

Je bint een dubbelduw! *San.* Zen kop die rydt op ftelten.

KAMACHO fchryft een streep.

'k Bezweerje by den geest, van houte sint Michiel.

Al waerje nou de droes, of Steven zongder ziel,

Nagtmerri, bieteboom, of ongeboore heintje.

Al wierje nou zo klein, datje in een tinne peintje

Kon kruipen, zo je nou gien mensch bent, ken je nou

Niet over deuze ftiep.

DON QUICHOT over de streep trappende.

Ik voel myn hart vol rouw;

ô Eedle Splendor, om het missen van uw' zinnen;

't Verftand fchynt u van 't fpoor, door 't al te hevig minnen.

'k Omhels u, als myn vrind. *Kam.* Dat maektme wat geruft.

Ik loof werentig, dat je lui wat kortswil luft.

Maer

Maer alle gekken op een stokje, laet me wangdelen!...
Daer 's Vetlafoep, de Kok, wat of die wil verhangdelen.

Z E V E N D E T O O N E E L.

DON QUICHOT, SANCHE, KAMACHO, VETLASOEPE.

Monfieur Kamakko, ha! ze eb jou al lang kezoek.

Ze wift niet waar hum stak, ze wift niet van dit hoek.

Wat 's dat feur folke? *Kam.* Dat? dat zin al raere snacken,
Kortswillig volk, bequaem de bruiloft te vermaeken.

We leijen in 'et ierst 'eweldig overhoop.

Maer, waer 's men bruiloftsvolk?

Vetl. Hum 'eb de palm keknoop,

Hum 'eb de kroon kemaak, hum doet nou niet as zingen,

Hum dans nou feer kurieus, ensemble, ronde kringen.

De folke is opkeskikt, zo mooi kelyk de droes.

Ze skreeuw tout allemaal, à vous! à vous! à vous!

Zy heb jou lang kewak, ze is bly, en 't is wel koete,

Dat hum jou na lang zoek, hier in de bosch ontmoete!

Kam. Heb jy zo lang 'ewagt? 'et is me seper leet.

Maer heb jy al 'eweest om Jochem de poejeet?

In Roel de muizekand? laet vraegen waer ze blyven.

Vetl. Fort bien Monsieur, ze zel.

SANCHE, tegen Don Quichot.

Maer feldrement! gansch vyven!

Wat is dat veur een vent? *Don. Qu.* Dat is een Indiaan,

Of Hottentotsche Prins. *Sanc.* Ik ken 'em niet verstaen,

Als hier en daerien woord. *Vetl.* Wat sekze, Hottentotte?

Ha! ha! ze lakker om, ze lyk warak wel zotte,

Hum is een Kok, ma foi. *San.* Hly ruikt braef na gebraed.

Bin jy de Kok, ik hou jou veur men beste maet,

Je hebt een lucht die ik bijzonder graag mag leijen :

Me dunkt je ruikt ook wat na korsten van pasteyen ?

Vetl. Oui, pastey, Monsieur, keen beter in de land,

Als hum kan maak. *San.* Dan ben je een kaerel van verstand.

Vetl. Je suis vôt serviteur. *Kam.* Hoor hier iens Vetlasoepje.

Vet. Que ditez vous Monsieur? *Kam.* Maek dat'er ook een troepje

Dangsmiefters by komt. *Vetl.* Bon, ze zel ze jou beskik.

Kam. Toebak van volkje. *Vetl.* Oui, die dans ken op een prik.

Zingende binnen.

A C H T S T E T O O N E E L

DON QUICHOT, SANCHE, KAMACHO.

SANCHE.

Dat lykt een raere haen, die Prins van de Indiaenen,
Een Kok en Prins mit ien! *DQ* Hoe Sanche, zoudt gy waanen

Dat zulks niet meer geschied? *San.* Wel neen, ik lach'er om

Kam. Kom geef me muts nou weer.

Don Qu. Zyt gy de bruidegom?

Met wie myn waarde vrind? *Kam.* Ik mien van daeg te trouwen;

Hier zel 'et zelschip zyn, 'k zel hier de brulloft houwen.

Don. Qu. Wie zal uw Ega zyn, ô Splendor, wat Princes?

Kam. Ei scheer de gek niet meer.

Don. Qu. Uw waarde zielsvoogdes

Is wis van prins'lyk bloed, of koningklyke looten?

Kam. Een hallevé boerin, uit d'adel voort'esproten,

Heur Vaertje boert zo wat: maer hy's van adel.

Don. Qu. Zoon,

Wat is uw eel verstand betoverd! groote Goôn!

Hoe is haar naam, hoe wordt de Infante toch geheeten;

Kam. Ze is gien Infangte: maer ze is mooi, dat motje weeten,

Zo blank als schaepenmelk. Heur wangetjes zyn rood,

Ze

Ze is niet te dik, te dun, te klein, noch niet te groot;
 Heur veurhoofd blinkt puur, puur, gelyke een barbiers bekken.
 'Er hiele bakkes is vol wongerlike trekken.

Don Qu. Maar nu, haar naam?

San. Ze 'et nooit misschien een naem 'ehadt,

Kam. Ze hiet Quiteria, heer Ridder, dat je 't vat.

Maer zie, verstaet je wel, daer quam 'er nog ien vreijen,
 Die hiet Bazilius. Zy mocht hem vry wel leijen,
 Maer 't hulp niet: wangt hy is een arme kaele neet,
 Zo'n edelmanneltje, dat graeg wat lekkers eet,
 Patrysjes, hoendertjes, kon hy ze maer betaelen.

Hy krygtze wel: maer moetze eerst op de jagt gaen haelen;
 Daer leeft hy mieft van; maer 't is al een raere vent,

Hy ken latyn as een passoor; 't is een student,

Dat jy het vat Sinjeur. ô Hy kan wongdre zaeken.

Ik heb 'em van een aeij een kaarteblad zien maeken;

En hy kan dangsen as een ekster op het veld;

Hy kan ook fling'ren mit 'et vaendel, als een held.

En hy kan sfermen, en ook kaetzen, mit de boeren;

En mit verkeeren kan hy elk zyn geld afloeren;

Hy kan ook speulen op de veel, en de schalmy.

De blind'mans zeun, is maer een botterik 'er by.

Hy is wel gaeuw: maer, ik heb geld, om van te kluiven.

Hy niet; en daerom zel hy 'an de veeft niet snuiven.

Ik kryg de bruid, en 't is zyn neusje effen mis.

Maer appropo, Sinjeur, weet je ook hoe laet of 't is?

'Et was ezaid, dat ik presies te zeuven uuren

Moft by de vrinden zyn, en deur je malle kuuren

Is 't laet 'eworden, geef men muts me maer weërom,

En gac mit my, Sinjeur, ik hiet je wellekom,

'k Noô jou te Brulloft; wangt jy lykt een snaek der snaeken,

Je kent de boeren op de Brulloft wat vermaeken.

San. Te brulloft broertje? gaet dat zeker? wel is 't waer!

Je bent een man as spek, dat lyktme, zoete vaer.
 Ik heb (och harm) lang uit men knapzak motten bikken.
 Te Brullest! weetje 't wel? gut kaerel, 'k ken zo slikken.
 Stae vast nou hoendertjes, en snipjes met je drek.
 Stae frikkedilletjes. *Kam.* 't Is tyd dat ik vertrek:
 Ei geef me muts weërom, je kent 'em niet gebruiken.

San. Gut Splendor, ik begin 't gebraed alriets te ruiken.

Kam. Ik hiet gien plankoor, broer, Kamacho is myn naem.
 Men vaertje sageles, was Lopes Pedro daam,
 In Lombrigje men moer, 'ebooren te Bregance....

Maer hoe is jou naem, broër? *San.* Die is don Sanche Pance.
 'k Bin deur dien goejen heer; puur uit den drek 'eraekt.

Hy heit me van een boer een Gouverneur 'emaekt,

Kam. Een Gormandeur, wel zo, wie drumpel zou het denken!
 Een Gormandeurschop kan jou Heer dat an jou schenken?

San. Ja, van een Eiland, en 'k kreeg zeuven ezels toc.

Kam. Heb jy die al? *San.* Welneen: 'k heb de ezels nog te goê,
 En 't Eiland zel men Heer in korte daegen winnen.

Kam. De vent is zeker gek, wie drommel zou 't verzinnen?
 Hoe hiet dat ailand, en waer laitet? an wat kängt?

San. 't Leit in Jaerabien, digt by het heilig land,
 't Hiet mikrosko.pi.pi.pium.... 't is me al vergeeten,

Daer weunde een groote Reus de mallenbrui geheeten,

Zo groot gelyk een boom. Maer hy 's al lang kapot;

Men Heer die potste hem. *Kam.* Een Reus! wel dat 's niet rot!

Een Reus? hoe vindt men nou nog reuzen? hoe ken 't weezen?

San. Ja Broertje, mien je dat wy veur de Reuzen vreezen?

Veur twintig Reuzen, zou men Heer staen als een pael.

Kam. Ik word waratjes aërs van zulk een vreemd verhael.

San. Ja Reuzen alzo groot als meulens mit vier armen,

Die steekt men Heer maer mit zyn lansie in de darmen.

In al de Legers daer hy komt, daer maekt hy schrik:

't Is kip ik hebje! steek! slaec, in een oogenblik

Is 't hiele veld bezaeid, mit armen, en mit beenen:

Hy slaet terstongt maer deur een hiel slagorden heenen.

Kam. Gangs ligters, is dat waer! heb jy het zelfs 'ezien?

San. Ja 'k; 'tis omtrent 'eleen, nae 'k gis een maend, oftien,

Toen heit hy teugen een hiel leger nog 'evochten;

Ze vlugten al; maer juist die beesten, die gedrochten,

Van schelmse Toveners, die quaemen op 'et mat.

Ze gooijden al 'er best mit steenen naer ons gat,

En mackten van 'er volk een hiele kudden schaepen!

Kam. Wel langsje, viel daer niet wat buit veur jou te raepen?

San. Ja steenen op ons bast, dat 's tovenaers manier.

Men Heer verloor dien tyd ook wel een tand drie vier.

Kam. Je Heer lykt wel bedroefd: hy is diep in gedachten.

San. Men Heer? ja die 's verliefd, hy klaegt gehiele nachten;

Je hoort niet anders als: ô schoone ondankbaerheid!

Dulcinea, princes, ô noordstar die me leid!

Wanneer zel jy me veur men trouwe dienst beloonen!

Dan zuchth y weer, en roept: ô schoonste van de schoonen,

Wanneer genaekt den tyd, dat ik.... exceterac.

't Is al Dulcinea ondankbaer veur en nae.

Kam. Is die Dulcinea dan veur zo mooij te houwen?

Ik wed ze mooijer is, die ik van daeg zel trouwen.

Don Qu. Wat zegt gy Splendor? ha dat liegt gy, door uw' hals.

't Za, vat uw' lanzie. *Kam.* Och heer Ridder, 'et is vals,

Jou lieffste is mooijer: maer wie pikken zou 'et droomen!

Had ik 'eweeten dat je 't qualyk had 'enomen,

Dat ik myn Bruid wat prees, ik had 'et wel 'emyd.

Don Qu. Neen ik wil vechten, 't za berei u tot den stryd,

Ik geef u keur van grond.

Kam. 'k Hou niet een brui van vechten.

Och! Ridder wees te vreên!

Don Qu. Zeg hoe gy 't wil beslechten,

'k Geef keur, te paerd, te voet, metlancie, of het zwaerd.

Kam.

Kam. Gena, genade, och! och! ik zweer je by myn baerd,
Dat ik niet vechten kan... Och! och! hoe zel 't hier daegen?
Moord! brangd! moord! brangd! help! help! ô ongehoorde
plaegen,....

Daer 's Vetlasoep met volk!

Don. Qu. 't Za, 't za, waar 's uw geweer?

Kam. Help mannen! mannen! help!

Don. Qu. Hoe schreeuwt gy zo myn Heer?

NEG ENDE TOONEEL.

VETLASOEPE met eenige boeren, KAMACHO,
DON QUICHOT, SANCHE.

KAMACHO.

't Sa, lustig jongens, pas nou louter wat te raeken!

Don Qu. Kanailje! Toveraars! *San.* Wel brui 'er veur 'er kaeken.

Kam. Sla toe maer mannen! pas te raeken mannen! 't fa.

Don Quichot en Sanche krygen stokslagen, waar op zy vallen.

San. Oei! oei! men billen, en men kop, gena! gena!

Och! finte Toveraers, 'k heb niemendal bedreven.

Kam. Ei zie dien Gormandeur, dien reekel, nou iens beeven.

Hoe smaektje deuze koek? scheer nog de gek erais.

San. Genade, ô Splendor. *Kam.* Wel de pikken op je vlais!

Daer Plankoor, Plankoor, daer! je zelt van Plankoor heugen.

San. Myn lieve Splandertje ik mag 'er gansch niet teugen,

Ei slae niet meer.

KAMACHO slaat Sanche.

Wel dat 's een drommel van een vent.

Nog scheert de beest de gek. *San* Och! och! och! feldrement!

Is dat ook kloppen. *Don Qu.* Och! Princesse van Toboze!

Kroondraagster van myn hart, ô verse ontlooken'rooze!

Hier ligt uw Ridder van de Toveraers gewond!

Vetl.

Vetl. Wat sekse rek'le? zyn hum Tovenars, jou hond?

Wat obstinaater folk! terwyl dat s'hum zo kloppen,
Zo scheer ze nok de gek, en durven ons nok foppen.

Kam. 'k Zal heur betaelen, laet men nou maer iens betien.

Kamacho neemt zyn muts wederom.

T I E N D E T O O N E E L.

BAZILIUS, VALASKO, KAMACHO, VETLASOEPE, boeren,
DON QUICHOT, SANCHE.

HOU op Kamacho! zeg, wat is 't dat wy hier zien?
Hoe komen deze twe zo bont en blaauw geslaagen?

Kam. 't Zyn fielen allebai, wie drumpel zou 't verdraegen.

Die, met het harnas, noemt zich ridder dronke zot,
En de aère gormandeur; ze noemden my uit spot,
Heer Ridder Plankoor, zeun van Geelesla; geen smeeken,
Of bidden hulp; die guit die wou me op 't lest deursteeken;
Had ik dat volk hier niet, ik was 'er al om koud.

BAZILIUS tegen *Don Quichot.*

Dat 's al een vreemde zaak. Zeg, wat maakt u zo stout,
In 't harnas op den weg de menschen aan te randen?

Wie zyt gy? Spreek; of 'k geef teritont 't geregt in handen.

Don Qu. Een Ridder voor wiens arm het alles beeven moet,
Gelyk een Amadis in 't harnas opgevoed.

San. Och, jy lykt noch een mensch. Ei word mit ons bewogen;
We zyn onnozel van die tovenaers bedrogen!

Den vroomsten ridder, voor wiens arm de Turk zo vreesst,
Den trouwsten schildknaep, die in Spanje ooit is 'eweest,
Zie jy hier leggen. *Baz.* „Heer Valasko, 't zyn die menschen,
„Daar gy me flus van spraakt. Myn heer, ik zou wel wenschen
Dat gy me uw naam ontdekte. *Don Qu.* Ik ben de de Ridder van

II. Deel.

N

De

De leeuwen, Don Quichot. *San.* Ja 't is de zelve man.

Baz. Zo zyt gy Don Quichot! wees welkom roem der heiden,
De faam quam ons al lang uw groote daaden melden.
ô Doolend ridder, voor wiens arm en kloek gelaat,
't Gespuis der tovenaars als asch en rook vergaat,
Koom, doe my de cer aan en vernacht in myne wooning.

Don Qu. Zyt gy 't Arfipanpan? ô mededoogend koning,
Die my verlost hebt uit 't geweld der tovenaars?

Wat ben ik u verplicht! *Kam.* Wel dat is al wat raers,
Hy noemt Bazilius een keuning, watte streeken!

Baz. Verzorg de heeren van al wat hen mag ontbreeken
Valasko, zo 't u b'lieft, ik volg u zo terstond.

Kam. Die knevels zinnen 't eens. ô Bloed! 'et is een vond
Van de edelliën, om ons wat schrik op 't lyf te zenden.
Ze hebben 't opgestemd. *San.* Och! och! men ouwe lenden,
Wat bin je braef 'esmeerd! ô vrinden 'k zweer 'et jou,
Dat ik niet veul van zulk een tov'naers bruiloft hou.

VALASKO, tegen Don Quichot.

Kom Ridder laat ons gaan.

San. 'k Mot eerst men Graeuwte haelen
Mit Ronzinant. *Val.* 't Is wel; maar niet te lang te draalen,
'k Gaa met uw' Heer vooruit.

E L F D E T O O N E E L.

BAZILIUS, KAMACHO.

BAZILIUS.

Kamacho, schaam u, hoe?

Zo'n edelman te slaan; zeg, waar by koomt dat toe?

Kam. Ei lieve zie, hoe mal dat hy 'em 'an kan stellen,
Puur of hy 't niet en wist. Hoor, wil ik 't je eens vertellen?
't Is

't Is ien van jou konfoort, jy hebt 'em op 'emaekt
Om my te bruijen. Heb ik 't op zyn kop 'eraekt?

Baz. Ik heb hem nooit gezien; maar van zyn dapper leeven,
En wonderlyk bedryf is korts een boek geschreven,
Valaskō heeft het, en vindt groote smaak daar in.

Kam. Wat is dat veur een boek? wat heit 'et veur een zin?

Baz. Van vechten en van slaan, en reuzen te overwinnen,
Jonkvrouwen by te staan, getrouw'lyk te beminnen,
En honderd dingen meer die hy nog dag'lyks doet.
Hy is een Ridder van een groot verstand en moed.

Kam. Maer komje hier ook om de Bruiloft te verstooren?

Baz. Wat wisje wasjes, neen.

Kam. Ik wou wel graeg iens hooren,
Hoe 't jou al 'an staet, dat de Bruid jou is ontvryd.

Baz. 'k Hoop dat die zwaarigheid zal slyten door den tyd.
Ik wensch u veel geluk, dewyl 't nu zo moet weezen.

Kam. Je bent bylo een borst uit duizend uitgeleezen.
Hou daer, daer is myn hand, 'k denk ummers dat je 't mient?

Baz. Voorzeker; 'k hou u voor myn' allerbesten vriend.

Kam. Kom meê te bruiloft, 'k zel je helder doen trakteeren;
Gut jonker, doet 'et. *Baz.* 'k Moet juist gaan by zek're heeren.

Kam. Gut snaekje doet 'et.

Baz. Zo ik tyd vind, zal ik 't doen.
Kam. Hadie dan, dat gaet na myn lieftentje om een zoen.

T W A A L F D E T O O N E E L.

BAZILIUS, alleen.
ô **H**emel! zal die lompe Boer erlangen
Een schoone Maagd, wiens aangenaam gezicht
Myn noordstar is, myn ecnig levens licht,
En die ik dagt voor myne Bruid te ontvangen.
Quiteria, hoe vaak hebt gy beloofd

Met hand en mond, my nimmer te begeeven:
 Maar steeds met my in zoete min te leeven!
 Heeft dan het goud uw trouwe min verdoofd?
 Neen 't was geveinsd, gy doet my eeuwig treuren,
 'k Zink in een poel van jammer, en verdriet!
 'k Zal sterven: want my lust het leeven niet,
 Nu my 't bezit van u niet mag gebeuren.
 't Is ydel met myn zuchten, en geweën;
 Ik strooij vergeefs myn' klagten voor de winden.
 Daar is geen trouw ter waereld meer te vinden:
 Men mint om 't goud, 't geld is de liefde alleen.
 Men agt verstand, noch aangenaame zeden,
 Men vraagt naar konst, noch eelheid van gemoed:
 Maar naar 't genot van schatten, geld, en goed.
 't Geld maakt een dwaas behaag'lyk in zyn reden.
 Vaar wel, vaar wel, ô overschoone maagd!
 Mogt ik voor 't laatst van u dien troost verwerven,
 Dat gy bedenkt wat minnaar gy doet sterven;
 Een minnaar, dien u eertyds heeft behaagd.
 Waar loop ik heen? waar vliegen myn gedachten?
 Behaagde ik u? neen, gy behaagde my.
 Myn min was ernst: maar de uwe veinzery.
 Ach, kon ik dit van u, van u verwachten!
 Rampzal'ge min, gy hebt my, laas! verleid;
 Quiteria was voor my niet gebooren.
 ô Min! gy laat my in uw' strikken smooren!
 Quiteria vaar wel in eeuwigheid!
 Maar ach! zy kooimt.

D E R T I E N D E T O O N E E L.

B A Z I L I U S , Q U I T E R I A , L A U R A .

Q U I T E R I A .

Ach Lief, 'k koom u nog eens aanschouwen;
Hoe! wendt gy 't aangezicht?...

Baz. Ondankbaarste aller vrouwen,
Hebt gy myn zuchten en myn klagten aangehoord?
Of zyt gy doof voor my, die door de min verfmoot?

Quit. Myn Lief!

Baz. Neen zwyg Cireen; gy zoudt het vonnis geeven
Van mynen dood. *Quit.* Neen, leef.

Baz. 'k Zal zonder u niet leeven,
Bruid van Kamacho; neen, blyf, blyf by uwe keur;
Trouw met dien ryken gek, terwyl ik eenzaam treur:
Maar denk in uwe vreugd, wat minnaar gy doet quynen.

Quit. Ach Lief laat deze wolk van jaloezy verdwynen.

Baz. Wat jaloezy? gy treedt van daag met hem in d'echt.

Quit. 't Zal nimmermeer gefchiën; 'k beminne u al te oprecht.

Baz. Hoe ver verschilt uw hart, van 't geen ge u mond doet
spreken.

Quit. 'k Zal om Kamacho nooit myn' trouwbelofte breeken;
Ik walg van zyne min. *Baz.* Hoe zal ik dit verstaan?

Deez dag neemt gy hem voor uw' Man en Huisvoogd aan,
't Is alles op de been, de boeren quinkeleeren,

De bruijloft is gereed. *Quit.* Die vreugd kon wel verkeeren.

Ik zal Kamacho nooit aanneemen tot myn man.

Ik gaf hem nooit myn hart, gy zyt 'er meester van.

Scherp uw vernuft, myn lief, en wilt cen list bedenken.

Om ons van hem te ontslaan: doch zo't myne eer zou krenken,

Staa ik het nimmer toe, *Baz.* De vlucht?

Quit. Die 's vol gevaar.
Baz. 'k Zal uw beschermer zyn, we zullen met malkaër
 Naar Saragoffa vliën. *Quit.* Neen lief, dat kooft my duister,
 En gansch ondoenlyk voor; ik krenk myn eer en luister,
 Indien ik 't onderneem. *Baz.* Myn Schoone, zyt geruft:
 Het is noodzaaklyk, 'k zal u leiden waar 't u lust:
 En wat uw eer belangt, hoeft gy daar voor te schroomen?
 Myn liefde staat geveft op deugd.

Quit. Hoe zal ik komen
 Uit myn verdriet, helaas! *Baz.* Myn Lief, men raakt den tyd,
 Die kort is, door al die vergeeffche klagten quyt,
 En wierd gy hier by my ontdekt, het waar te duchten,
 Dat ons 't geluk niet diende om onzen ramp te ontvluchten.
Lau. Het is noodzaakelyk, *Quit.* Ik vrees.

Baz. Daar 's geen gevaar;
 Indien wy fchikken dat we hier omtrent malkaër
 Weer vinden, in een uur. 'k Zal rytuig klaar doen maaken.
Quit. Helaas! wat doe ik al om uit den dwang te raaken.

Einde van 't eerste Bedryf.

T W E E D E B E D R Y F.
E E R S T E T O O N E E L.

Slae jy dien weg maer in, en doe gelyk ik zeg;
Ik zel eens zien of ik 'er vind, op deuzen weg.

KAMACHO, *alleen.*

Ja wel, ik zeg nog iens, daer moet wat gaende weezen.

Ô! Al dat wandelen met Laura doet me vreezen.

't Is koddig van de Bruid! zy is geduurig zoek.

'k Loof dat Bazilius (want hy is gaeuw en kloek)

Men bruid verleien wil. Hy zel me parten speulen!

Ik vrees warentig dat 'er iets is in de meulen!

De boeren zeggen dat hy hier staag met heur praet.

Alleenig om een hoek, wie weet hoe dat het gaet!

Ik zel hier wachten, en me zelven wat versteeken.

Zacht daar komt Jochem de Poejeet, die lykt te preeken.

De loeris ziet me niet, zo leutert hem 't verstand.

T W E E D E T O O N E E L.

Meeſter JOCHEM, KAMACHO.

Meeſter JOCHEM.

„ **P**uf nou Poëetjes, 'k ben de baas van 't gantsche land!
„ Puf Salamanka, met uw alma akkademi.
„ Ik Meeſter Jochem, hoofdpoëet van fante Remi,
„ In 't landschap Mancha, maak myn rymen aanſtonds weg.
„ Sonnetten in een uur. Zeg Rederykers, zeg,
„ Wie zou 't my nadoen? En myn beste referynen,
„ Wel honderd regels lang, (het zal wat wonders ſchynen)
„ Doe 'k in een halven dag: maar 'k heb natuur te baat.
„ Daar Lope Vegaas, en Quevédoos geeft voor ſtaat,
„ „ Help

„ Help ik 'er deur, ja 'k weet 'er fouten aan te wyzen.
 „ Dat ik prys, zullen al de boeren met my pryzen.
 „ Die my te vrind houd, maak ik een volmaakt Poëet.
 „ Ik rym terwyl ik slaap, ik rym terwyl ik eet;
 „ En op de brillekiek bedenck ik myn rondeelen.
 „ 't Is alles geeft, een aar moet uit de boeken steelen;
 „ Ik niet; schyt boeken, 'k heb de kunst hier in myn kop,
 „ Ik ben geheel doorwiekt van zuiver hengste sop;
 „ Ja 'k ben poëet zelfs in myn moeders lyf gebooren.
 Sinjoor de Bruidegom, koomt gy my hier te vooren!

Kam. Wel Miestre Jochem heb jy ook myn Bruid gezien?

Jochem. Ze is by de Muzen op Parnassus berg misschien.

Kam. Wat is dat voor een berg? wat of je al uit zult stooten.

Jochem. Die Muzen en dien Berg zyn in myn brein besloten.

Kam. 'k Verstaet dat niet; ik vraeg of jy myn Bruid niet weet.

Jochem. Gy vraagt my als een gek: ik andwoord als Poëet.

Kam. Wat schort je Jochem? benje dol? of benje dronken?

Jochem. Met uw verlof, jy hebt my niet een zier geschonken.

Kam. Ho ho! nou merk ik 't al; je zelt licht moeij'lyk zyn?

Jochem. Wel ja, jou Kok, die Waal, zei dat men hier den wyn
 Als water schenken zou, en nou ik ben gekomen,

Heb ik noch wyn noch Waal, noch niet een brui vernomen.
 Ik zal dien rotzak weer betaalen voor dien trek.

Kam. Hy heit zyn bootshop dan niet wel gedaen, die gek.
 't Is nog te vroeg.

Jochem. Ik denk je zelt my ook trakteeren?

Kam. Wel zou ik niet? je zelt je keel ook helder smeeren.

Maar zeg, is jou myn bruid met Laura niet ontmoet?

Jochem. Ja tog, ik heb de Bruid daar even nog gegroet.

Kam. Wie was 'er by,

Jochem. Zy had haar Speelnood Laura by 'er.

Kam. Zag jy Bazilius dan niet, haar ouwe vryer?

Jochem. ô Neen geen mensch. Ik had in d'zin haar dit gedicht
 Eens

Eens veur te leezen: maar 'k vergat toen juist myn plicht,
Door zeker vaers het geen me schielyk in de zinnen

Quam vallen, 't slaat heel raar op u, en op uw minnen.

Ik zal 't eens leezen... *Kam.* Maer ik heb niet langer tyd.

Jochem. Wel hoe, zo haastig? 'k denk gy hebt nu uitgevryd?

Kam. Maer zeker *Jochem*, 'k heb gien tyd om nou te praeten.

JOCHEM haalt *Papieren uit zyn zak.*

Ik heb een *Bruiloftsdicht*. *Ka.* Voor my? goed. *J.* Bovenmaaten:

Maar twyffel je? *Kam.* 'k Vraeg niet of 't goed is, 'k weet 'et wel:

Maer 'k heb nou juist gien tyd. *Joc.* 't Is maar van vyfthalf vel,

Ik bidje hoor. *Kam.* Ei broer!

Jochem. 'k Zal 't gaauw eens voor je leezen.

Kam. Dat hiele *Dicht*? gans bloed! wel dat ken nou niet weezen.

Ik moet de bruid eens... *Joc.* Hoor een regel acht oftien;

't Begin is wonderlyk. *Kam.* Lees op! als 't moet geschien.

Jochem. 't Moet eerst gekorrigeerd: want ziet zen leeven is
Een *Dicht* terstond niet goed, dat eerst geschreven is.

Kam. Wel wat bruijt my dat? ei, 'k bid datje gaew begint.

Jochem. Ik weet wel dat uw bruid de *Poëzy* bemint.

Kam. De duvel moet den vent met zyn gedichten haelen.

Jochem. De duvel zou my daar niet heel veel voor betaalen.

Hy is de brui gom niet. *Kam.* 'k Wil hier niet langer staen,

Myn bruid die is niet in... *Joc.* Wag, wagt, zo vang ik aan.

JOCHEM leeft.

Een zeker *bruiloftsdicht*, ter eeren van d'eerzaamen,

En zeer diskreeten, en tot veele ding bequaamen

Kamacho, zeer geleerd gelyk een *Kikero*.

De zoon van *Pedro Lope*, en *Guurtje Knuppelstro*,

Die nu de brui gom is, met 't ciersel aller maagden,

De pronk van *Remi*, die aan iedereen behaagde,

Quiteria genaamd, getreden in de trouw,

In 't jaar van emme, de, ce, ikze.... *Kam.* 'k Bidje, vouw

II. Deel.

O

't Ge-

't Gedicht maer aenstonds op, 't is wonger wel verzonnen,
 't Is mooi 'crymd. *Joc.* Wel 'k heb nog niet begonnen,
 Dat was het hoofd nog maat. *Kam.* Och waerje al 'an de staert!
Jochem. Het dicht dat is gemaakt puur of je een keuning waart.
 Je hebt 'er in van al de goden, en godinnen,
 Van keizers, keuningen, van harders, harderinnen.
 Gut kereltje, gy zult staan kyken als Piet snot.
Kam. Heb jy nou al 'edaen? Is dit nou 't end en 't slot?
Jochem. Wel neen, 't begin zal ik u datelyk doen hooren.
Kam. Ik word schier aërs van al dat talmen 'an myn ooren.
Jochem. Indien je kennis had van de eed'le Poëzy...
Kam. Zwyg, zwyg, 't is dubbeld gek, mal en Poejeet daar by
 Te zyn, hadie. *Jochem.* Neen blyf; nu zal ik aanstonds leezen.
Kam. Wel talmt dan niet te lang. *J.* 't En hoeft niet veel geprezen;
 Het pryft zichzelfs genoeg. *Kam.* De duvel hael de vent.
Joc. Patientie is goed kruid. *Kam.* Dat 's wel, maer maek een end.

JOCHEM leest.

Hier kom ik by zyn ekselentie,
 Die trouwen zal het mooijste mensie,
 Vol wonderlyke kunst, en scientie,
 Bevalligheid, en eloquentie.
 'k Doe u by deezen advertentie,
 Maar geef een weinigje silentie,
 Dan zult gy hooren een inventie,
 Van elken regel een sententie....

Kam. „Waer haelt de gek dien brui quae woorden tog van daen?
J. Dat draaft eerst, hee! *Kam.* Ja hongt noch kat zou 't niet verstaen.

JOCHEM leest.

Apollo, Venus, Mars, Vulkanus,
 Leo, Silvester, Adrianus,
 Jupyn, Mercurius, Sileën,
 Haal water voor me uit Hippokreen:

Dan

Dan zal ik drie voet hooger stappen,
 En uit een ander vaatje tappen,
 Als eer Homerus heeft gedaan,
 En Nazo, Maro, of Lukaan:
 Dan zal ik van de negen muizen,
 Myn vaerzen fyntjes laten pluizen.....

Kam. Ik ken dat volk niet, 'k heb er niet één van 'enood.

Jochem. Wel dat 's geen wonder: want zy zyn nu al lang dood.

Kam. Hoe dood? je zegt nochtans ze moeten water haelen.

Jochem. Dat 's op zyn groot Poëets, ô kond gy vreemde taalen,

Dan zoudt gy.... *Kam.* Hou maer op, ik heb 'et wel 'evat.

Jochem. Hoor dan aandagtig: want dit is nog beter blad.

JOCHEM leest.

In de alderoudste Landkronyken,
 Staat van geen paar dit paars gelyken;
 Want Hector, en Andromache,
 En Minos, met Pasiphaë,
 Noch Echo, met haar lief Narciffus,
 Penelope, en Vorst Uliffus....

Kam. Hou op! hou op! myn kop wordt van dit talmen zeer.

Nog meerder naemen? *Joc.* Ja, he, broer lief, tienmaal meer,

'k Begin nou eerst. *Kam.* Maer zeg waer toe die quacjenaemen?

Joc. Dat is de sjeu van 't dicht. *Kam.* Ja wel sie daer, 'k verstaeme

Op die quae woorden niet, die moesten 'er maer uit.

Jochem. Uit? uit? uit? Wel dan was myn heel gedicht verbruid.

Kam. Wel Miester Jochem brui je altyt de goeje menschen

Met bruiloftsdichten?

Jochem. Ho! zo schoon als je ooit zou wenschen.

JOCHEM leest.

Merkurius, Venus, Luna, Sol.

Mars, Jupiter, Saturn... *Kam.* Hou op men kop word dol,

Ik ken dat volk tog niet. *Joc.* 't Zyn zeven dwaalplaneeten.
Kam. Jou harfens lyken ook te dwaelen. *Joc.* Wel te weeten.

JOHEM *leest.*

Solon, Chilo, Pittacus,
 Thales, en Cleobulus,
 Bias, en Periander,
 Maaken net de zevenster.

Kam. Wel Miestter Jochem, 't s'hortje zeker in 't verstand,

Jochem. De zeven wyzen van 't vermaarde Griekenland.

Kamacho vatje 't zeg? *Kam.* Wel neen ik, by men zoolen.

Joc. Wel dan van veurne of 'an. *Kam.* Ik stae op hiete koolen,
 'k Moet na men bruid, il wil hier nou niet langer staen.

Jochem. Hoor eerst dit Liedje, dan zal ik je laten gaan.

JOHEM *zingt.*

Hoor toe jongmans ik zal verklaaren,
 Tot lof van die hier t'zaam vergaären,
 Hoe datter nu trouwt een jongman fyn,
 Al met een zoetelyk maagdelyn.

Je meugt de bruid ter deeg bekyken,
 Men vindt geen schoonheid haars gelyken,
 Ja zoekter vry heel de waereld deur,
 Daar isser geen een zo blank van kleur.

Ze is wit van hals, ze is wit van tanden,
 Ze is wit van troni, wit van handen,
 Ja zoekter vry over 't heele lyf,
 Het isser het allerblankste wyf,

Kam. Wel keerel, zou een aër heur lichaem visenteeren?

Joc. 't Komt zo in 't rym te pas. *Kam.* Ik zou dat niet begeeren.

JOCHEM zingt.

De Bruïgom is een kittig haantje,
Och, och, hy liet zo menig traentje,
Om datter het meisje zo lang zweeg,
Eer hy 'er het lieve jawoord kreeg!

Hy riep myn uil, myn lief, myn schaapje,
Daar is de pap, nou zeg eens, gaapje?
Zy riep 'er, loop heen, jou mallen bloed,
Jy weet 'er niet wat de kei jou doet.

Kam. Heb ik de kei? de kei? de kei? wel feldrement.

Joc. 't Komt zo in 't rym te pas. *Kam.* 'k Loof datje simpel bent.

JOCHEM zingt.

Toen heeft hy haar een ring gegeven,
En sprak myn ziel, myn troost, myn leeven,
Ik bender verliefd, myn smoddermuil.

Daar isser myn trouw, myn aapje, myn uil.

Kam. Myn aepje? en myn uil? dat zei ik nooit in 't vryën.

Joc. 't Komt zo in 't rym te pas. *Kam.* De droes 'tis niet te lyën.

JOCHEM zingt.

Toen kon de meid niet langer zwygen,
Haar hembje sleepte in het nygen,
Zy zeider nou zelje zyn myn man,
Om datje zo aartig vryën kan.

Kam. Heur hembd dat sleepte niet; ze heit niet iens 'eneegen.

Joc. 't Komt zo in 't rym te pas. *Kam.* Dat rym is niet ter deegen.

JOCHEM zingt.

Hy zei ik dankje lieve mensje,
Nu had ik nog wel een klein wensje,
Je weeter wel wat ik zeggen wil, moer,
Myn trekkebekje, myn duifje, myn hoer.

Kam. Hoer? hoer? 't Is een pasquil, hoe durfje 't doen? zeg op!

Joc. 't Komt zo in 't rym te pas. *Kam.* Stokslaegen op je kop.

Jochem. 't Komt zo in 't rym te pas.

KAMACHO, geeft Jochem stokslagen.

Daer beeft, dat 's veur je rymen.

't Komt ook in 't rym te pas.

JOCHEM nedervallende roept:

Help! help! Ik zal bezwymen!

Och! 'k zie daar volk. Help! help!

DERDE TOONEEL.

DON QUICHOT, SANCHE, JOCHEM.

Don. Qu. **W**ie roept daar om myn hulp?

San. 'Et zyn weer tovenaers, 'k kruip liever in myn schulp:

'Et heugme nog van flus, dat dikhout zaegtme planken.

'k Mag keuning Harfepan wel veur myn leeven danken,

Hy heit ongs braef'ered. *Joc.* Ei my! dit is myn loon!

San. Daer is een keerel.

DON QUICHOT, tegen Jochem.

Riept gy strak om hulp, myn zoon?

Verhaal me uw' avontuur, myn arm zal u beschermen.

Joc. Och ja, ik riep om hulp. *D. Q.* 'k Moet me over u erbermen!

Wie is uw' vyand? is 't dien schelmse tovenaer,

In schyn van Splendor? *Joc.* Neen. *D. Q.* In 't uiterste gevaar,

Zal ik met dezen arm den reus zyn kop afhouden,

Die u geweld deed. *Joc.* Dat je 'em maar wat afkon touwen,

Dat ging nog zo wat heen: de kop af is te veel.

D. Q. Zeg is 't een reus of niet? *Joc.* Wel neen het, by myn keel,

'k Heb nooit geen reus gezien, want hier in deze landen

Zyn nu geen reuzen meer. *D. Q.* Wie dorft u dan aanranden?

Was't dan een ridder, of een schildknaap? *Joc.* Neen, myn heer,

Het

Het was een boer. *San.* Een boer! ja wel, ik zeg niet meer.
Wel maetje, laet je jou van boeren overbluffen?

Van boeren? foei, 't is schand; daer moetje niet voor suffen.

Joc. 'k Hou niet van vechten: 'k ga graag heel huids na myn bed.

San. Konfrater, daer 's myn hangt, ik ook, jy lyktme net.

Don Qu. Hoe heet de boer, die u zo even heeft geslaagen?

Joc. De boer? *Kamacho.* *San.* Ho! je hoeft niet meer te vraegen,

Dat is die tovenaer, die ons op knuppelsop

Te bruiloft heit 'enoot. Wel langs, 'k voel nog men kop,

Men gat, men rug, men hals, men armen, en myn beenen;

Die tovenaer is jou voorzeeker ook verschenen.

Jochem. Neen, 't is geen tovenaer: ik ken hem al te wel.

San. Ja wel een tovenaer; bezie maer iens men vel,

Dat hy me flusjes, schoon 't me in 't allerminst niet jeukte,

Maer puur uit kortswil, al zo murf als stokvis beukte.

Joc. Neen, 't is geen tovenaer; *Kamacho* hiet de schelm,

San. *Kamacho* met zyn muts of alias een helm?

Joc. Ja 't is de zelfde. *San.* Dat 's een tovenaer, dat 's zeker.

Joc. Is hy een tovenaer! *San.* Ik bidje vrindje, spreek 'er

Toch nou niet meer van, 't is een tov'naer in zyn hart.

Joc. Dan is 't geen wonder dat ik strak zo was verward:

Die tovenaer geleek den brufgom op een haartje.

San. Dat doen die boeven, ho, dat kunnen ze... *Joc.* Zeg vaartje

Wat hebben ze daar aan? *San.* Ze hebben 't miest 'emunt

Op ons; gien tovenaer, die ons gien quaed en gunt.

DON QUIHOT, tegen *Jochem.*

Heer ridder, zeg my eens hoe dat we 't zullen maaken.

Zyn hier omtrent ook drie van de allerbeste draaken,

Om met een snelligheid te vliegen door de lucht?

San. Op draaken ryën? neen ik hou niet van zo'n klucht;

Ik quam myn wyf wel t'uis in honderd duizend stukken;

Elk op een Ezel, dat is veilig, dat zou lukken.

Don Qu. Ik wil op draeken, en serpentes ryden, zwyg,

Ik

Ik zal my wreken op dien tov'naar. *San.* Ja waer kryg,
En zoek ik nou zo gaeuw die draeken, en farpenten?

Don. Q. Wel waar kreegse Amadis van Gaulen? Rui van Trenten,
De Ridder van het Schaap, de Ridder Palmeryn,
Reinoud van Montelbaan, Oerfon en Valentyn,
En duizend Ridders; zeg? *San.* Wel dat kan ik niet raeden.

Don. Qu. Dan moet gy boeken van de ridderfchap doorblaaden:
Daar vindt men 't zonneklaar. De Ridder van het Lam
Reed eens in een gewest, daar hy in 't kort vernam
Een' ouden gryzaard, in de groente, by de zoomen
Der vlietende rivier, wiens zilv're waterftroumen
Besproeijden met haar vogt het omgelegene veld;
De gryzaard was verblydt, en fprak: zyt welkom held,
Ik heb u hier verwagt met fmart veel honderd jaaren,
Om dezen avontuur voor uwen arm te fpaaren.
Zy traden in een boot, doch zonder riem of roer.
De boot, die fneller als een fchim, van d'oever voer,
Was in een uur met hen al digt by Tartaryen.
Daar barften ze op een' klip, onmog'lyk te vermyên,
En zonken in de zee tot onder op den grond,
Alwaar een fchoon kasteel van diamanten ftond.
De gryzaard fprak: wel aan, rep nu uw' dapp're handen,
Bestorm dit hoog kasteel, en wil den reus aanranden,
Die door de tovery een jongkvrouw heeft geroofd.
In 't kort, hy heeft den reus terftond den kop gekloofd;
De jongkvrouw weêr verloft, gebragt in haare wooning
In 't ryk van Kalikoet; daar was haar' vader koning;
Dewelke uit dankbaarheid, om zulk een groote trouw,
De Maagd den ridder fchonk tot bruid, en echte vrouw.
San. Een fchoonder aventuur, 't moet nou een flegte tyd zyn,
Dat ons dat niet gebeurt, of zou men 't hage quyt zyn?
Joc. Myn heer heeft groot verftand na 'k merk van poëzy?
San. Men heer? ja op een prik zyn metten en gety.

Don Qu. Ja de eed'le poëzy is waardig te beminnen,
 Ze leidt den geest om hoog, brengt speeland wysheid binnen,
 Ze is 't vuur der reën, een bron, die heilzaam water geeft;
 Die uit natuur alleen haar' zuiv'ren oorspronk heeft;
 Die opgepronkt door kunst, de zinnen weet te streelen,
 En kan den vorsten raad, al speeland', mededeelen.

San. Is dan 't pouweetschap meer als 't gouverneurfschap? maek
 Me dan Pouweet, wie weet hoe hoog ik dan wel raek!

JOCHEM, tegen Don Quichot.

Gy schynt een Mars in moed, een Cicero in 't spreekken,
 Een Kato in verstand.

SANCHE, tegen Jochem.

Ik bidje, laet dat steeken:

Hy 's gien ciroop, noch ook gien kat-oor, beste maet;
 Neen, neen, byloo, men heer, hy staet daer, daer hy staet,
 Hy zou zen kaes en brood van niemand laeten vreeten.

Praet wat je wilt, hy zel 'er altyd meê van weeten.

'k Wed as je, 'k zeg niet meer... Nou dat 's tot daer en toe,
 De kalven balken al zo makk'lyk as de koc;

Ik moet je lui hier iens een sprookje van vertellen.

Don Qu. Is 't hier nu tyd om van je sprookjes te staan lellen?

Gaa, zoek de draaken op. *San.* Ik ben hier niet bekend;

Zeg ons iens langsje 'k loof dat jy hier burger bent?

Weunt hier een man in 't dorp die draeken wil verhuuren?

Wat geeft men in een dag! *Joc.* Wel dat zyn wond're kuuren,

Dat is een raare vraag, 't lykt zeker wel van 't mal.

San. Neen 'k mien 'et, houd men hier gien draekjes op 'et stal?

Men heer zou as een schim mit ons de lucht deurvliegen;

Ei hael een draek drie vier, ei zeker, zonder liegen.

DON QUICHOT, tegen Jochem.

Heer ridder, in der daad ik was u zeer verplicht,

Als 't u liefde dat.....

Jochem, Kamacho ziende loopt weg.

II. Deel.

P

VIER-

VIERDE TOONEEL.

DON QUICHOT, SANCHE, KAMACHO.

DON QUICHOT, *tegen Sanche.*

Hoe, schemert my 't gezicht?

San. Wel neen, dag hofftêe, zie je 'em ginder dan niet loopen?
'k Loof dat hy draeken zel gaen huuren, of gaen koopen.
Maer al gezien, waerom 't Poeetje liep, men heer.
Pas op de veter, 'k zal terwyl zo wat van veer
Koerastie roepen.

SANCHE, *klimt op een boom.*

Kam. „ Wel, wie heit zen lieve daegen,
„ De bruid is op een hongt, terwyl ik me liet plaegen,
„ Van dien verbruiden gek, dien raezenden Poejeet;
„ Mit dat verzoord gedicht: daer 's niemand niet die weet
„ Waer dat de bruid.....

DON QUICHOT, *trekt zyn sabel.*

Staa vast! ô hoofd der tovenaaren.

SANCHE, *uit een boom.*

Koerastie, nou, myn heer! *Kam.* Och, wilje wat bedaeren!

San. Nou is hy in de knip. Wat zingt de schelm nou fyn!

Don Qu. Staa schelm!

KAMACHO, *knielende.*

Och! riddertje, wil my genadig zyn!

Don Qu. Verraader! *Kam.* Och! och! och!

San Slae dood maer. *Kam.* Laet me leeven!

San. 't Is maer een tovenaer, daer is niet aen bedreven.

Don Qu. Staa vast! *Kam.* Och! och!

San. Men heer, slae ei'ren in de pan,
Daer

Daer kommen metter tyd maer quaeije kuikens van.

Kam. Genae! genae! *Don Qu.* Wel aan, zo ik u liet passeeren,
Zoudt gy me wel voldoen in 't geen ik zou begeeren,

Kam. Ja graeg, men heer. *Don Q.* Dan zult ge u na Tobozo spoên:
Gy hebt met vliegen maar een uur of twee van doen.

Kam. Heel nae Tobozo, fjeur, dat is wel veertien uren;
Je mient twee daegen. *Don Q.* Neen, dat kan zo lang niet duuren
Met vliegen; tovenaars doen gaauw zo'n kleinen weg.

Kam. Ik bin gien tovenaer, geloofme dat ik 't zeg!
Ik ken niet vliegen! *San.* Kyk hoe kan die fiel hem houwen.
Slae dood! men heer, slae dood! hymogt ons weer wat brouwen.

Don Qu. Vlieg! vlieg! en kom weêrom; of 'k zweer u by de goôn,
Dat gy zult sterven; ja al waart ge by den troon
Van Pluto 'k zal u daar opzoeken en vernielen:

Deez arm verbreekt de magt van tovenaars, en fielen.

Vlieg, zeg ik! *Kam.* In één uur ken dat onmooglyk zyn,
't Is veertien uren veer. *San.* Ik voel nog van de pyn.

Slae dood! myn heer, slae dood!

DON QUICHOT, met een verwoedheid.

Wel aan! *Kam.* Ik zel dan vliegen!

Ik zel dan vliegen! *D. Q.* Schelm, gy moest ons niet bedriegen.

Ik zou u... *Kam.* 'k Vlieg terstond, hadie. *D. Q.* Hem! kaerel hem!

Waar loopt ge heene? *Kam.* „Och! och! wat bin ik in de klem.

Don Q. Waar wilt ge heene? *Kam.* Nae Tobozo.

Don Q. Wat voor parten!

Wat zoudt ge 'er doen? *San.* Wel, om een witte met een zwar-
Niet anders als zyn gat te veegen an de poort. (ten;

Kam. 'k Zel al doen wat je wilt, Sinjeur, wees niet verstoort.

Don Qu. Gy zult Dulcinea eerbiediglyk begroeten,

En kussen, als een slaaf, demoedig haare voeten,

En zeggen: schoonste vrouw, ik ben in 't open veld

Verwonnen, door den arm van uw' bedroefden held,

Die 't naare woud vervult, met zyn verliefde klagten:

Om dat gy hem geftaag verbant uit uw' gedachten.
 Zeg dat haar ridder van de droevige figuur,
 Met groote fmart verlangt naar dat gelukkig uur,
 Wanneer hy in 't Paleis haar fchoonheid zal aanschouwen.

San. En vraeg 'er wanneer datze t'zaemen zullen trouwen.

Don Qu. Zwyg rekel. *San.* Mondje toe, je hebt al weer verbeurd.

Don Qu. Verhaal haar, hoe gy ziet dat haaren ridder treurt;
 Bid dat het haar believe een lettertje te zenden,
 Tot balfem voor myn quaal, en trooft in myne elenden.
 Wel aan, vlieg nu maar op; 'k verwagt van u terftond
 Een heilzaame artsfeny voor myne minnewond.

San. Zeg tovenaertje, heb je zulken mallemoni,
 Om dat te onthouwen? 't is begut een hiele ftorie.

Ei, zeg je les eens op. *Don Qu.* Zeg hebt ge my verftaan?

Kam. Ja, 'k moet in één uur tyds heel nae Tobozo gaen,
 Om 'an de voeten van... van... van... een' flAAF te leggen;
 En daer moet ik dan van een zek'ren balfem zeggen,
 En van een droevige figuur of zulken brui;
 En dan hoe dat ik bin verwonnen van je lui.

San. Dat is een kaerel van mall'morie; wie zou 't denken?
 Maer apprepo; de helst van al wat ze 'an jou fchenken,
 Behalven flaege? *Kam.* Ja.

V Y F D E T O O N E E L.

KAMACHO, *alleen.*

Die ridder lykt wel mal;
 De knecht niet minder; 't is een wongerlyk geval;
 Ik was een tovenaer! ik zocht heur te bedriegen,
 En moest in één uur tyds heel naer Tobozo vliegen!
 't Is volk uit 't dolhuis die miffchien zyn los 'eraekt.
 't Is wonger dat 't geregt hier van gien werk en maekt.
 Toen

Toen zy me de eerste rais ontmoetten, leek 't wel fcheeren.
Daer komt Bazilius. Wel wat of hem mag deeren?
Hy ziet gefteadig om.

Z E S D E T O O N E E L.

BAZILIUS, KAMACHO.

Baz. **K**amacho zy gy daar?

Kam. 't Is goed dat wy in 't end eens raeken by malkaër,
Heb jy myn bruid hier flus niet in het bosch gefproken?

Baz. Hoe zo, Kamacho? *Kam.* Zeg waer heb jy ze geftoken?

Baz. Ik heb uw bruid van daag op deeze plaats gezien,
En de eer gehad van haar geluk en heil te biën;
Verblyd om dat zy zich met een van myne vrienden,
Daar ik u onder tel, door 't huwlyk zal verbinden.

Kam. ô! Jonker 'k vrees jy bent maer op een ergjen uit.
Ik heb gien zin in al dat wand'len van de bruid.

't Is gien fatzoen. *Baz.* Dat moet gy aan haar zelf verklaaren,
En vinden middel om haar beter te bewaaren.

Gy hebt geen reden om van my jaloers te zyn;

Gy trouwt van daag met haar: dies heeft die zaak geen schyn.

Kam. Wat zei ze teugen jou? ei wil het me vertellen.

Baz. Ik zal 't daarna wel doen, wil my niet langer quellen.

Kam. Gy komt te bruiloft? *Baz.* Wis.

Kam. Hadie, 'k ben dan te vreên.

Z E V E N D E T O O N E E L.

BAZILIUS, *alleen.*

ô **H**emel wat geluk, hy laat my hier alleen!
Nu zie ik haast een end van zorgen en verlangen;
'k Zal nu Quiteria, myn tweede ziel, ontfangen!

Kamachoos rykdom geeft myn hart nu geen meer pyn,
 Hy zal geen hinderpaal van myne liefde zyn.
 En gy vermaaklyk bosch en groente, nooit volprezen,
 Indien gy kennis droegt, gy zoudt getuigen weezen,
 Van al de vreugde, daar myn hart mede is vervuld,
 Gy zoudt getuigen, hoe de liefde door geduld
 Kan zegepraalen, en de fierste maagd verwinnen,
 En doen, de dwing'landy ten spyt, de deugd beminnen.
 En... maar, daar komt myn lief, zo vol behoorlykheid.

A C H T S T E T O O N E E L.

B A Z I L I U S , Q U I T E R I A .

B A Z I L I U S .

Hoe dus Quiteria! hoe ziet gy dus beschreid!
 't Is alles nu gereed; derhalven laat ons vlieden.

Quit. Neen laat ons blyven.

Baz. Wees getroost; wyl 't moet geschieden.

Quit. Ach lief, die vlucht, die vlucht spelt niet als ongeval!
 Ik staa geheel bedecft; ik weet niet wat ik zal

Of moet beginnen, ach! *Baz.* Die zuchten, noch uw' traanen,
 Zyn magtig ons den weg tot onze rust te baanen:
 Onnutte zorgen, zyn geen midd'len om te ontvliên
 Dat uitterste gevaar, 't geen wy voor oogen zien.
 Wy hebben weinig tyds; ik bid wil u verkloeken.

Quit. Hoe zoud' myn vader dees ligtvaerdigheid vervloeken.
 My dunkt hy klaagt alreets: Helaas! myn eenig kind,
 Zo eerbaar opgevoed, zo teêr van my bemind,
 Heeft teffens eer en tucht, en deugd geheel verlaaten.
 Hoe zou de gryze man, die my zo mint, my haaten;
 En steeds aanmerken als een schandvlek van 't geslacht.

Baz. Uw vader neemt op stam, noch afkomst, zelfs geen acht;
 Vermits

Vermits hy my beloofd, en dierbaar heeft gezworen,
 Dat hy geen bruïgom had voor u, dan my verkooren.
 Hy heeft Kamacho nu in myne plaats gesteld,
 Niet anders dan uit zucht tot dat vervloekte geld;
 Op myn gedrag, of stam, weet hy het minst te zeggen;
 Bemerck, en oordeel dan, hoe onze zaaken leggen.
 Gy zyt onschuldig: hy alleen, hy heeft de schuld;
 Is hy in 't ecrst verstoord, de tyd geev' hem geduld.
Quit. Zyn schuld kan myne schande in 't allerminste afwassen.
Baz. Kom, vluchten wy, myn lief! 't is tyd, eer ze ons verrassen.
Quit. De min raadt dat ik vlucht, en de eer raadt dat ik blyf.

N E G E N D E T O O N E E L.

BAZILIUS, QUITERIA.

LEONTIUS, PASTOOR, *beluisteren hen ter zyde.*

BAZILIUS.

Beminnelyke vrouw, helaas! wat blyft gy styf
 In 't opzet voor uwe eer. Bedenk, bedenk u nader;
 Is dan uw' minnaar u niet meerder dan uw' vader,
 Zo gy hem waarlyk mint? 't verbond van man, en vrouw,
 Eifcht dat men de ouders moet....

Quit. Ik voel myn hart vol rouw,
 De schaamte heeft reeds myn genegenheid verwonnen.
 Neen, myn Bazilius, hier diende iets meer verzonnen:
 Het vluchten quetst myn eer, ik kies veel eer den dood.

Baz. Die eer! die eer! stelt ons voor veel gevaaren bloot.
 Vaar wel dan, schoone! wyl gy de eer stelt boven 't minnen.

Quit. Ach! myn Bazilius, ach! wat wilt gy beginnen?

Baz. Myn dagen korten, met myn rampen en verdriet.

Quit. Neen, neen, myn waarde vrind, indien gy my verliet,
 Moest ik van daag in dat gehaate huw'lyk treden.

'k Ver-

'k Verlaat dan door den nood de kinderpligt, te vreedem
Om u te volgen, daar de hemel ons geleidt.

LEONTIUS *stuit Bazilius en Quiteria, die weg willen gaan.*

Leont. Ontaarde dochter, die de schaamte en eerbaarheid,
Uw' vader, en geslacht al teffens wilt ontvluchten.
Zyn dit uw' deugden? zeg, zyn dit de schoone vruchten,
Die ik verwagtte, van een dochter, opgevoed
Door zulk een moeder, die zo deugdzaam van gemoed,
Als wys en eerbaar was? ach! kan het moog'lyk weezen!
Maar 't is uw schuld niet, neen, 'k had van u niet te vreezen;
Bazilius alleen is de oorzaak van dat stuk.

Verleider van myn kind, ô oorzaak van myn' druk;
Zeg, zeg, wat porde u aan, die misdaad te beginnen?

Baz. De zuiv're minnedrift, is meester van myn zinnen.

Leont. Hoe, uwe min, myn heer? uw min komt veel te laat,
Zy is eens anders bruid. ô Nooit gehoorde daad!

Dees linker wil een bruid van haaren brugom rooven.

Neen, kaalen edelman, vertrek! gy wordt verschoven.

Baz. Hoe! fart gy my myn heer? neem 't my niet qualyk af,
Al loopt myn moed wat hoog: gy handelt my zo straf,
Dat ik gedwongen ben uw valsheid aan te wyzen;
Zo groot een valsheid, dat elkeen u zal mispryzen.

'k Zeg dan het is myn bruid, die gy my nu ontroofst:
Gy weet dat gy my zelfs uw dochter hebt beloofd.

Ik heb gelegenheid door u alleen gekregen

Om haar te dienen; en gy scheent my zo genegen,

Dat gy geen ogenblik kond' rusten zonder my;

Nu neemt gy, 't geen ge eerst gaaft; is dit geen schelmery?

Leon. Gy waart uit reizen, 'k dagt dat gy nooit weër zoudt keeren.

Baz. Die uitvlucht is te kaal; dat kon myn zaak niet deeren,
Waart gy een man van woord; 't was voor een korten tyd.
Maar hier in toont gy klaar van welken aart gy zyt.
Het was voor my in 't eerst onmog'lyk te bedenken,

Waarom

Waarom ge uw eenig kind, dat waarde pand, zoud schenken
 Aan zulk een lompen bloed, Kamacho, die niets weet,
 Als van zyn boere werk, daar hy zyn tyd meê sleet.
 Maar, toen ik hoorde van zyn aangeërfde schatten,
 Kon ik de reden heel gemakkelyk bevatten:

't Is u om 't geld te doen. Het goud heeft u verblind:
 Daarom verraadt gy my, u zelven, en uw kind.

Waart gy haar vader niet, en grys, en oud van dagen,
 'k Zou met het punt van myn rapier u reden vraagen
 Van zulk een grooten hoon. *Leont.* Myn heer, het is my leet,
 'k Beken ik had heel grâag myn kind aan u besteed:
 Maar 'k zag 't wat dieper in; liet ik haar met u trouwen,
 Ik wist geen middel om u beiden te onderhouwen.

Baz. Een man van dapperheid, geleerdheid, en vernuft,
 Vindt middelen genoeg, terwyl een bloodaard suft,
 En een onweetende geen raad vind voor zyn plaagen;
 Een moedelooze kan geen ongeluk verdraagen,
 Het geen een moedige braaf onder de oogen ziet.

Leont. De moed ontbloot van geld, agt al de waereld niet.

Baz. De moed, en deugd zyn steets geagt by alle wyzen.

Leont. Het geld maakt gekken wys, die geld heeft hoort men pry-

Baz. Een wys en dapper man zal leeven na zyn' dood. (zen.

Leont. Dat geeft zyn huisgezin wel eer, maar zelden brood.

Baz. De wysheid stelt geen roem in geld, maar veel te weeten.

Leont. De weetenfchap is goed, indien me 'er van kan eeten.

Baz. Ik vrees nooit voor gebrek, ik voeg my naar myn' staat.

Leont. Dat 's voor u zelven goed: maar voor myn dochter quaad.

Baz. Indien Kamacho eens zyn schatten moest verliezen,

Zeg, welk bedryf zou hy tot onderhoud verkiezen

Voor haar en 't huisgezin? hy moest weer aan den ploeg.

Leont. 't Kan niet geschieden, hy heeft geld en goeds genoeg.

Baz. Het oorlog, het bedrog, en duizend ongelukken

Zyn magtig hem zyn geld (hoe hoog gy 'tagt) te ontrukken.

II. Deel.

Q

Leont.

Leont. Pleit voor de weetenschap, die gy zo zeer bemint;
Myn kind word u ontzeid; de rykdom overwint.

Baz. Zo is hier dan voor my geen gunst van u te hoopen?

Pastoor. Bazilius, de zaak is nu te ver verlopen.

Baz. Wat bitter vonnis, hoor ik, laas! uit uwen mond?

Pastoor. 't Is alles nu gereed gemaakt, tot 't echtverbond;
Maar stel uw hart geruſt, en hoop op 's hemels zegen,
Gy zult gelukkig zyn, en kunt door and're wegen,
Als door dit huwelyk, eerlang tot eenen ſtaat
Geraaken, die deeze trouw in glans te boven gaat.

Baz. Leontius, gy zult uwe eeden dan verbreeken?

Ach! waar is grooter ſmaad, en ontrouw ooit gebleeken!

Vaar wel dan, waarde lief! *Quit.* Ach! myn Bazilius!

Vaar wel voor eeuwig, met deeze allerlaaſte kus.

TIENDE TONEEL.

LEONTIUS, QUITERIA, PASTOOR.

LEONTIUS.

o **W**rev'le dochter zocht gy ons aldus te ontkomen?
En waant gy, zo dit van Kamacho werd vernomen,
Dat hy u evenwel zal minnen? denk dat niet.

Pastoor. Myn heer, ik bid vergeef haar 't geen hier is geſchied.

Leont. 'k Staa in beraad of ik haar wil in 't klooster zenden.

Quit. 't Gevalt my; 'k zal aldaar 't rampzalig leeven enden:

Want nu Bazilius voor altoos van my ſcheidt,

Bekoort my niemant meer. 'k Heb u vergeefs misleid,

Vergeefs voor u geveinsd Kamacho te beminnen;

'k Zeg nu dat ik hem haat. Wel aan, wil maar beginnen

Met uwe ſtrafheid, volg uw al te wrev'len moed.

Gedenk niet meer dat ik uw kind ben of uw bloed.

Het klooster kan my nu het allerbeſt behaagen,

Alwaar

Alwaar ik tot myn dood vry zuchten mag, en klaagen.

Leont. Hou op van fchreijen: want ik meen het niet myn kind,
Gy hebt een vader, die u op het teêrft bemint,
Ik zie myn mislag wel. *Quit.* Ach! vader, wil dan maaken
Dat ik uit handen van Kamacho mag geraaken.

Leont. Ik bid u veins myn kind; hy kooft daar ginder aan.

Quit. „ ô Hemel wil my van dien bruidegom ontslaan!

E L F D E T O O N E E L.

KAMACHO, LEONTIUS, PASTOOR, QUITERIA.

Wel fuikerdoosje, wel myn flokkertje, gans wongden!

Wat heb ik jou 'ezogt, eer ik jou heb 'evongden.

Hoe binje zo bedroefd, myn zoete lieve maeid?

Och, myn kokkinjebaerd! ik bidje, zeper, graeijd

Tog nou niet meer: maer laet ongs liever iensjes dangfen.

Gut fchoonvaer, dat je 't wift, ik heb zo veel te fchrangfen,

Al hadje nou genooit 'et leger van Dikdalf

Mit al zyn foljers, 'k wed ze vraeten 't nog niet half,

Dat ik 'eried heb. *Leont.* Ja, ik wil u wel gelooven.

Kam. Gut fchoonvaer, hadje maer iens an de veest 'efnooven,

't Gebraed is ondieft murf, 'et fmelt puur in je mongt.

Kom gaenwe, proef iens van myn starken ouwen hongd.

Einde van 't tweede Bedryf.

DON QUICHOT,
DERDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

SANCHE, *alleen.*

Ik heb daer dat ik zwiet geloopen, om die draeken,
En nog niet op'edaen. Hoe zel ik 'er 'an racken?
De boeren vraegen me, waratjes, of ik 't mien;
Ze hebben nooit gien draek in 't hiele dorp 'ezien.
Maer 't is dat malle volk ook nog al toe te geeven;
Ze zyn niet wyzer. Ik wil langer zo niet leeven,
Zo'n honger lyên! en waer datmen gaet, of staet,
's Is zo vol tovenaers, en reuzen, puur als zaed,
Dat ik myn gat niet voor haer slaegen weet te bergen.
Daer 's de Indiaense prins! die tov'naer komt my tergen!

TWEEDE TOONEEL.

VETLASOEPE, SANCHE.

VETLASOEPE.

Ha! monsieur, praatje wat? je suis vôt serviteur.

San. „ 'k Loof vast die keerel speult nou voor Ambassadeur
„ Van al de tovenaers! *Vetl.* Pardonne moy, mon 'eere.
Zou jou wel inklineer, pour moy, de spit te keere!

San. „ Och! och! die tov'naer wil me steeken 'an een spit!
Vetl. Ze zel de kelt 'eb, en daar by kemaklyk zit.

San. Ja, 't is heet makk'lyk! aen een braedspit gaer te braeden.
Vetl. Nou, wil ze 't doen, of niet? *San.* Ik vind 'et niet geraeden.
Vetl. Ze wil niet bid, en keef jou nok de kelte toe.
Ze ken wel and're kryk. *San.* Voor geld te braeden? hoe,
Wie pikken zou dat doen! *Vetl.* Ha, monsieur Vetlasoepe,
Die kryk de boere jong, met kompagnie en troepe,
Zo veul 'um maar wil heb. *San.* Hoe, om aen 't spit te braên?

VET-

VETLASOEPE, hem by de mouw vattende.

Oui monsieur, allons. *San.* Neen, neen, dat zel niet gaen.

Vetl. Ze zel je buik nok fol met hoendre stop, en snippen.

San. „ Wat raed, och laeci! om dien tovenaer te ontslippen?

„ Hy wilme aen 't spit braên, en myn buik mit hoendervleis

„ En snippen stoppen, en dan vreet hy me ook wel reis!

Vetl. Ze zel een kuld verdien, aan 't spit, mon kammerade:

Ho! daar koom jou mon heer.

D E R D E T O O N E E L.

DON QUICHOT, SANCHE, VETLASOEPE.

San. 't **I**s goed, dat jou genade

Hierjuist op 't mat komt. *Don Qu.* Is hier dan al weer verschil?

San. Niet anders, als dat hy me aen 't braedspit steeken wil,

En vrecten me dan op. Een kompeny van boeren,

Daar kookt hy huspot van (hy weetze raer te loeren)

En boere jongens 'an het spit gebraên, heel gaer,

Zyn klokspys voor 'em. *Don Qu.* Ho! dan is 't een tovenaer.

Spreek op! wie zyt gy, hé? *Vetl.* Ze is monsieur Vetlasoepe,

Un kokke fan Frankryk, ze kommandeer de troepe

Fan koks, en kraule. Ha! ze kan zo skoon lardeer,

Ze 'eb selver pour le Roy, de fleis kefrikasseer.

Ze 'eb overal 'kereis, 'keweest in Allemagne;

En Flandre, en Hollandois, en Angleterre, en Spagne.

San. Ken jy die parlevink wel half verstaen? ik niet.

Don Qu. Het is een fransse kok. *Vetl.* 'Um heb ze wel kehiet.

Don Qu. Maar vrind, waarom wilt gy myn knecht aan 't braadspit steeken.

Vetl. 'Um aan de spitte steek? ha! ha... ze kan niet spreken,

Zo moetze lak, ha! ha! pardonne moy, monsieur,

Jy niete kan verstaan, ze skier de reus'le skeur,
 Zo moetze lak, ha! ha! *San.* Wel keerel, hoe zel 't weezen?
 Dat lachen, zel myn heer jou gaeuw eens van geneezen.
Vetl. Die mallen duv'le. *San.* Dat 's je moers zeun.

Vetl. Is 't jou knekt?

Monfieur, exkuze moy. *San.* Die tovenaer die gekt
 Met ons, myn heer. *Don Q.* Welaan verraader, gy zult sterven.

Don Quichot trekt aan zyn degen, maar kan hem niet los krygen.
Vetlaeoepe stelt zig in postuur, met een schuimspeen,
 terwyl *Sanche* van verbaastheid op eenen boom klimt.

Vetl. Allons, que diantre, ik zel 'um maalen tot konserve,
 En là moutarde.

SANCHE, roept uit den boom.

't Za kerazie nou, men heer!

Don Qu. Ach! myn *Dulcinea*, myn schoone! voor uwe eer
 Braveer ik 't grootst gevaar; wil mynen arm bestieren.

San. Kerazie, nou! myn heer. *Don Qu.* Wat letje zo te tieren?
 Wel aan, gy tovenaer, verwacht uw leevens end.

Vetl. Monfieur, pourquoy ben jy op 'um zo malkontent?

Don Q. Maar *Sanche*, hoor eens hier, daar schiet my iets te binnen.

San. Wat 's dat myn heer?

Don Qu. Ik durf dien ftryd niet wel beginnen,
 Klim af, gy moet het doen. *San.* 'k Wed ik 't wel laeten zel.

Don Qu. Het is geen ridder. 'k Mag... *San.* Die keerel ziet te fel!

Don Qu. Kouragie, *Sanche*.

San. Och! och! ik voel men beenen trillen!

D. Q. Klim af maar, *Sanche*. *San.* Neen, hy zou me leevend villen!

Vetl. „ Hum ken die gekken wel, 'um 'ebze meer kezien.

Kom aan, ensemble vous, al waarje met jou tien,
 Ze zel jou kap, ma foi, en piece, en marmulade.

Don Qu. 't Za, *Sanche*, vecht.

San.

San. Neen, neen, 'k laet dat 'an jou genade.
 Jy zeld dat varken vry wat beter wasschen; neen,
 Jy bint een ridder, 't past me niet, vecht maer alleen.
Vetl. Allons, ze kryk nou lust om wat met jou te fekte.
 Ze is ook un Riddre....

VIERDE TONEEL.

Eenige Koks met pollepels.

BAZILIUS, VALASKO, DON QUICHOT,
 SANCHE, VETLASOEPE.

Vetl. **H**a, je komt van pas mon knekte.
 Allons, tournez messieurs! tué! 't za avancé!

DON QUICHOT, *wordt van de koks te samen bevochten.*
met pollepels.

Baz. Hou op! hou op! *Vetl.* Messieurs, maak battaillion quarré!
 Reks om! *Baz.* Hou op! *Vetl.* Val 'an! val 'an! korps de bataille.
 Victorie! ha victoire!

DON QUICHOT, *neêrvallende.*
 ô tov'naars, ô kanaille!

VYFDE TONEEL.

BAZILIUS, VALASKO, DON QUICHOT, SANCHE.

Dat was een veldslag. *SANCHE.* Och, wat raed! wat raed! myn lyf,
Baz. Hoe Sanche, hebje een wond?

San. Eén wond? ja, meer als vyf,
 Ik bin wel ruim half dood! hael al de sarezyne,
 Van 't hiele dorp, ik ly een pyn van alle pynen!

Baz.

Baz. Waar zyt ge dan gequest! *San.* Och! och! ik weet het niet,
'k Loof 'an men linkerbil; och! was het nooit 'eschied,
Och! droevig ongeval! *Don Q.* Hoe kan dat mooglyk weezen,
Gy zat daar in den boom te trillen, en te vreezen,
Gy waart niet in 't gevecht. *San.* Dat weet ik wel, maer ik
Bin tot der dood gequest, alleenig van de schrik.

Don Qu. Swyg Sanche; 'k heb de walg van al uw zottigheden.

Baz. Hoe droevig ik ook ben 'k vermaak me in zyne reden.

Don Qu. Een weinig zotteklap vermaakt zomtyds den geest;
Maar veel is walglyk. *San.* 'k Heb hier lang 'enoeg 'eweest,
In dit betoverd bosch. *Baz.* Kom, laat ons dan vertrekken,
Wy zullen 't huis terstond de tafel laten dekken.

San. Wel keuning harsépan, dat 's een gezegend woord.

De schafklok luidt al in myn darmen, gaen we voort.

Baz. Heer ridder Don Quichot, 'k denk dat gy ligt zult merken,
Hoe dat de tovenaars nu zoeken uit te werken,
Met all' hun konsten, dat ik nooit myn tweede ziel,
Myn lief Quiteria verkryg: zo 't u beviel,
Zoude ik verzoeken, dat uw' dappere arm mogt styven
Een zek're minnelist, die ik hier zal bedryven.

Don Qu. Zyn majesteit gebiede, ik volg uw hoog bevel,
Al moest ik stormen op het voorburg van de hel.

San. Wel holla! hé, men heer, dat zou gevaerlyk weezen;
Kreeg jy een kogel in je poort, wie zou 't geneezen?
Daer had Dulcinea dan eerst wat kostlyks aen.

Don Qu. Swyg Sanche. *Baz.* Ridder, gy behoeft niet ver te gaan:
Ik heb uw dapperheid op deze plaats van noode.

Don Qu. ô Sire, hadden flus die tov'naars, door een' snoode
En schelmse tovery, myn zwaerd niet vast gemaakt,
Zo had 'er zekerlyk niet één van weggeraakt.
Ik had hen met myn zwaerd....

Baz. Vernieuw niet 't geen we weeten.

San. Je blyft hier praeten, denk je lui wel iens om eeten?

Z E S-

Z E S D E T O O N E E L.

KAMACHO, BAZILIUS, DON QUICHOT,
VALASKO, SANCHE.

BAZILIUS.

Daar ginder komt een man die vol gedachten is,
Het is de bruidegom Kamacho, naar ik gis.

San. Daer komt de tovenaer, ja zeker, zonder liegen,
Die kaerel heit verstand om deur de lucht te vliegen.

Don Qu. Dat kan door zulk een volk in korten tyd geschiên,

San. Nu zent Dulcinea een minnebrief misfchien.

Ik ken het zien, myn heer, de kaerel heit 'evlogen
Want hy lykt moe te zyn, hy heitje niet bedrogen.

Kam. Daer is de ridder, mit Bazilius.... *Don Qu.* Staa vast.

Kam. Och! och! *Baz.* Hou ridder! wagt, tot ik het u belaft,
Dit is geen vyand, maar een van myn beste vrienden.

Kam. „ Die ridder ziet, of hy me leevend wou verflinden.

DON QUICHOT, tegen Kamacho.

Zyt gy de tov'naar niet die voor my vliegen zou'

Naar myn Dulcinea? ja, zekerlyk, 'k vertrouw

Dat gy.... *Baz.* Hy is het niet, myn heer, gy zyt bedrogen.

Kam. Och! neen, ik ben het niet.

San. Dan heb ik drek in de oogen.

Hy is 'et ummers zelfs? *Baz.* Heer ridder, ik beken

Dat ik verwonderd van die toveryên ben.

'k Zou haast gelooven dat die guits om ons te plaagen

Zich zo verand'ren, om de bruiloft te vertraagen,

En dat 'er iemand van hun volk ook op de bruid

Verliefd is. *San.* Ja dat 's vast, dat 's deuze, of 'k bin een guit.

Baz. Neen dit 's Kamacho; 't is een huisman van de vroomen,

Zo ver men tellen kan met eeren voortgekomen.

II. Deel.

R

Kam.

Kam. Wel ja, men vaertjes peets, peets, koes broers fusters zeun
Was burgemeester van ongs dorp, toen vegters Teun,
En Lou, voor ruiter, met Dikdalf naer Neerland gingen.

San. Bin jy zo'n hans? wel man, 't zin wongerlyke dingen.
Dan weetje 't wel, dat jy die tovenaer niet bent.

Je hebt hem wel gezien, zou 'k denken, hier omtrent?

Don Qu. Myn vrind het is my leet. Dan zyt gy de verkeerde?

Kam. Ja jonkers. Wou je 't doen dat jy je zo verneerde,
En quam te brulleft. Bloed 'k heb zukke lekk're wyn,
Ze zellen daetlyk met den hiele brui hier zyn.

Baz. Wy zullen in het kort uw' wyn eens komen proeven.

Kam. Ik geef vry lapis. *San.* Langst, hoe wil ik kommen snoeven
An jou boeteljes, 'an jou vaetjes, 'an 't gebraed,
'k Mag wel eens koes buik vol, al bin ik juist gien vract.

KAMACHO, tegen Don Quichot, en Sanche.

Dan zyn we vrinden? *Don Q.* 'k Zal my tegens u niet kanten:
Gy zyt des konings vrind.

SANCHE met Kamacho willende gaan.

Ja, broers als olifanten.

'k Gae mit je opdroffen. *Don Q.* Hou, hou, Sanche, wat is dit?

KAMACHO, tegen Sanche.

Ik blyf hier man. *San.* 'k Wou zien waer 't patersvaetje zit.

Of alias den wyn. Had Sanche die gedachten,

Van daeg te brulleft! *Kam.* 'k Zal u t'zaemen hier verwachten.

Z E V E N D E T O O N E E L.

KAMACHO, drie BOEREN.

Gut mannen, dat zel ierst een klet zyn; zo terstongd
Zyn al de gasten hier, we zellen in het rond
Hier brulleft houwen in 'et bosch, in hier ook trouwen.
Ja wel, ke daer, ik ken me langer niet onthouwen,

Ik

Ik nood jou allemael die wys zyn, meê te gast.
 Vret zo veel kost maer as je laen ken in je bast,
 'k Hou open tafel, 'k bin nou van die kordeaalen,
 Die veur een dankje graeg een lachje wil betaelen.
 In waerom zou ik niet? ik word van daeg een man,
 (Eet vry je broetje droog) kom hiet maer asje kan!
 't Is hier vol op van al wat datje ken bedenken.
 Al wat maer gaepen ken zel ik nou wyn doen schenken.
 Kom hier maer.

A C H T S T E T O O N E E L.

KAMACHO, VETLASOEPE, *bruiloftsvolk, met een kroon;*
dansers, muzikanten, SANCHE.

VETLASOEPE.
Monsieur Kamacho, ha! hier is 'um met de kroon,
 'Um is merveille, ha! pardi, 'um is zo skoon;
 Ze zel 'um maer hang op? *Kam.* Ja, hier aen deuze boomen.
 Ik weet men vreugd nou schier niet langer in te toomen.

Onder 't ophangen van de kroon word gedanst.

Vetl. Wat dunkt monsieur hier van?

Kam. Die dangs is naer de zwier.

Vetl. Oui, de speul, en dans, is al un grand plaizier.

Kam Ik zel myn bruidje mit heur vaertje iens aanstongs haelen.

Vetl. Bon, bon, en ik terwyl de roemers en bokaalen,
 Mit al die andre koet. Kom knolle vreetre Jaap,
 En Pedro Propdarm, Jan! hoe staaje daar te gaap?
 Help my een beekje, om de taasse hier te kryken;
 Ze zel de dans daar na wel met gemak bekyken.

NEGENDE TOONEEL.

Dat is daer eerst wat schoons, de kost is nog niet gaer.
 En 'k heb zo'n honger, of ik een half talf jaer
 Gien snars geproefd had; neen, ik blyf niet by die hansen,
 Ik lach om al den bras, hier 's beter wat te schransen.
 Die keuning harsapan, met al zyn edellui,
 Is maer een hongrig volk, en kael, meest al den brui.
 'k Lach om den adel, zo 'k van honger niet ken slaepen.
 Word ik eens gouverneur, 'k zel voeren in myn wapen
 Drie hammen, met een worst, en een boetelje wyn,
 Tot spyt van d'adel, dat een hoop smalhanzen zyn.
 Maer zagt, wat ruik ik? ô myn buik! nou moetje vast staen.
 't Is hier al brulleft, 't is hier meer als maer te gast gaen.
 Dat 's eerst een frisse lucht! 'k marcheer daer regt op toe.

TIENDE TOONEEL.

SANCHE, VETLASOEPE, en bruijloftsvolk met de tafel.

Trek 'ier de tafle, en 't koet, pardie, wat is hum moe
 Van 't sleepen met die koet. Was nou de bruijom iere,
 Dan zou ze maar bagyn mit al de grand plaifiere.
 Zo, zo, messieurs, 't is koet, zy 'elp 'uin nok zo wat.
 SANCHE, *haalt een boetelje wyn en een hoentje van de tafel.*
 ô Sanche Pance, dat 's een vetje, dat je 't vat.
 ô Sellementen, dat 's een schuimpje! nou aan 't vretten;
 Kezyn boetelje, 'k moet jou eens aan 't mondstuk zetten;
 's Is om de wyn niet, maer om 't klukken van de fles,
 Zei dronken Jurjen, en hy kraekteder wel zes
 Zo groot als deuze, in een uur tyds; nou dat 's om 't even,
 Ik

Ik mien men keel nou iens de volle laeg te geeven.

Hy gaat in een hoek met zyn hoentje en boetelje, enz.

VETLASOEPPE, tegen Sanche.

Monfieur zit 'um daar zo? wat benje veur een finaak?

Jou skelme, ben jou dat? nou fel ze jou iens kraak,

Ze fel jou nou zo fin als Kollesencie maalen,

En nou de Duvle 'aal, pour jou pekelzond betaalen.

San. Wat fegje kokkie, ik een schelm? neen dat is mis,

Je bent verkeerd men vrind. *Vetl.* Wel zek dan wie datze is?

San. Ik bin de gouverneur van 't ailand frikkedillen.

Vetl. Kom aan, dan zelze jou de hiele huid of villen:

Je bent mon Ennemie. *San.* Ik hiet gien anne mie,

'k Hiet Sanche Pance. *Vetl.* Ja, ze ken jou wel pardie.

Je bint mon fyande. Keef 'ier, keef 'ier, de skott'le,

Keef 'er men 'oendre: of 'k brui jou kop met deze bott'le

Aan 'oendre duize stuk.

SANCHE, hem de schottel en boetelje geevende.

Hou daer dan, lactme gaen.

Vetl. Non, non, ze raak 'ier nok zo maklyk niet van daan.

Hum moet, pour pas la tems, jou in de deek wat rollen.

San. Och! och! myn lieve broer! ik hou niet van dat sollen,

'k Kan 't niet verdraegen. *Vetl.* Ô Jou skelme, 'k eb jou vast.

Haal nou de deek eens hier. *San.* „ Ik miende hier te gaff

„ Te gaen, och arm! wie het van al zyn leeve daegen

„ Ze zelle my...

SANCHE, tegen *Vetlasoepe* terwyl een boer met de deken komt.

Och vriend! en wil me tog niet plaegen:

We zyn al weer goed vrind, de zaek is by 'eleit,

Kamacho hebbenwe gesproken. *Vetl.* Wat ze zeit!

Ze heb 'et wel kedok dat hum hier ook wou smullen:

Maar hum zel vliken, en met wind zyn darmen vullen.

Ze 'eb lang op jou keloer, om jou hier te attrapeer,

Die deek is hier kebrokt om jou te brui wat meer.

San. 'k Ben nou al weer goed vrind, ga weg maer mit de deken.

Och! vrindje, helpster dan gien bidden noch gien smecken?

Vetl. Neen keerle. *San.* Och! och, gena!

Vetl. Neen keerle, geen kartier,

Voort in de deken, zek, *San.* Och! was men heer maer hier,

Hy zou je lui wel gaeuw 'an duizend piesjes kappen.

Vetl. Voort in de deek zek, of ik zelje om de ooren lappen.

SANCHE, word in de deken gesold.

Help! help! ik word vermoord! help! help och! och!
och! och!

Vetl. 't Sa muzekanten speul: de s'kelm ze leef nou noch,
Hum moet plaizierig sterf.

Hier word gespeeld en VETLASOEPE zingt.

Zo moet men het gouverneurtje leeren,

Zo, zo, zo,

Die op een andermans teer wil smeeren,

Zo, zo, zo,

Voor 'oendre, en duiven,

Zo laatze 'um wat kluiven,

Van, zo, zo,

Hoe smaaken 'um deze frikkedillen,

Zo, zo, zo,

Wy tovenaars denken 'um levend te villen

Zo, zo, zo,

Dan zel 'um ons eeten,

Niet op koomen vreeten,

Van zo, zo, zo,

E L F D E T O O N E E L.

VETLASOEPE, KAMACHO, LEONTIUS, QUITERIA.

SANCHE, *bruiloftsvolk, zangers, en dansers.*

Kam. **H**ou op! wat wil dit zeggen?

Vetl. Ô Maar un bagatel. Zie jy 'um daar niet leggen?
't Is monsieur gouverneur, ze kom hier net van pas,
Om wat plaizier te heb. *Kam.* Laet los de deken, ras.
Spring uit de deken, broer.

Vetl. Wou jy 'um nok laat loopen?

San. Och! goe Kamacho, of Plankoortje, wie je bent,
Spreek veur me: want ik ben het villen niet 'ewent.

Kam. Nou Vetlasoepe, laet den gornandeur mit vrede:
De peis is al 'emaekt, we weeten nou de reede
Waerom zen miester me zo plaegde. 'k Bin goet vriend
Mit hum 'eworren, laet 'em los, zo zeper 'k mien 't.

Vetl. Ô Monsieur gouverneur, ze en 'eb dat niet keweeten:
'Ad jou dat maar kezeit, ze 'ad jou wel laten freeten.
Ekskuze moy, mon frinte, en wees niet meer verstoord.

San. Ik heb het wel gezeit.

Vetl. 'Um 'ebze niet kehoord:

Leont. Kom drink de questie af, loopt t'zamen maar nâ binnen.

San. Ik binder meê te vreên.

Vetl. 'Uw 'oud feul van de ninnen.

TWAALFDE TOONEEL.

KAMACHO, LEONTIUS, QUITERIA, *bruiloftsvolk*
en dansers. De koks brengen alles ondertussen aan.

KAMACHO.

Zaeg op, en dangs eracis, ter eere van men bruid.
Hier moet gedanst worden.

LEONTIUS, *tegen Kamacho.*

Wat dunkt u?

Kam. Wonger wel, die dansers haelen uit,
 'k Ken ook een beetje, datje 't zag je zou 'et pryzen.

Leont. Gy bruïgom!

Kam. Zaeg eens op; één van de nieuwste wyzen,
Hy danst.

Wat zegje bruidje lief, ée? 't meisje is wat beschaamd.
 Nou dans iens mitme. *Quit.* Neen.

Kam. Waerom niet? *Quit.* Het betaamt

My niet.

Kam. Als wy 'etrouwd zyn, dan zelje ummers willen?
 Dat zin nog bientjes, heé, kyk, kyk iens hoe ze drillen,
 Daer zittenze nog in; wat bliefje..... Treza Jans,
 Zing nou iens op: hiel mooi, gien ydeljaens of frans.

De boerin zingt.

Kam. Wat zegje bruidje lief, wat dunkje van het zingen?
 Kom gimme nou een zoen; ik kan me niet bedwingen....
 Wat zo myn flokkertje! Kom droogers, in 'et rond
 De maeisjes iens 'ezoend. Wat zo dat is 'ezongd.

Leont. Waar blyft de heer Pastoor?

Kam. Dat ken ik niet bedenken.

Leont. Daar is hy.

Kam. Ha, dat 's goed! ik moet hem eens beschenken.

D E R.

D E R T I E N D E T O O N E E L.

KAMACHO, QUITERIA, LEONTIUS, PASTOOR,
 VETLASOEPE, *bruiloftsvolk*, SANCHE,
 BOER en BOERIN.

KAMACHO en LEONTIUS *neemen elk een roemer wyn.*

Welkom men heer Pastoor, à vous. *Past.* 'k Bedankje zeer.
Leont. Het zal uw welkomst zyn.

PASTOOR, ook een roemer krygende.

En uw gezondheid heer.

VETLASOEPE, met een boetelje die hy Sanche geeft.
 Daar monsieur gouverneur, daar's voor 'um ook wat drinken.

SANCHE, gedronken hebbende.

Om te bedanken voor jou hoenders en jou vinken.

Vetl. Ze danke jou monsieur,

SANCHE, wederom gedronken hebbende.

'k Bedankje bruïgom, voor...

Kam. Heb jy je buik al vol? *San.* Ja, 'k brui nou heen.

Kam. Hoor, hoor!

Blyf hier nog wat, je zelt ons datelyk zien trouwen.

Drink nog terwyl wat. *San.* Ho, daer kenje me mée houwen.

Kam. Kom 'an speulnootjes, 'an de tafel, met de bruid.

'k Weet niet wat hier al dat gekomplemengt beduidt.

Kom schoonvaêr, kom, zit 'an.

*Terwyl zy eeten wordt door een BOER en BOERIN
 en VETLASOEPE gezongen:*

DON QUICHOT,

Stemme: *Hoor Kees myn vryër.*

BOER.

Kom lief Tereze
 Hoe staeje daer en kykt,
 Dat mag niet weezen.
 Me dunkt 'et niet en lykt.
 Ik heb myn moer en vaer,
 Gevraegd al ruim een jaer,
 Of ik mogt gaen uit vryën:
 Nou is ons hyliek klaer,
 Wil jy 't maer lyën.

BOERIN.

Neen olyk langsje,
 Ik hou niet van de min,
 Waeg hier gien kangsje,
 Ik heb in jou gien zin;
 Ik zegje zeper knecht,
 Je bint hier niet te recht;
 Ik mag zo jong niet trouwen:
 Men peetje heit 'ezegt
 'Et zou me rouwen.

BOER.

Weg, weg, je peetje,
 Dat 's maer een ouwe vrouw,
 Myn lief, dat weetje,
 Die houdt niet van de trouw:
 Maer dat ik 'er iens sprak,
 Ik wift 'er mit gemak,
 Wel aertig te bepraeten,
 Ik wed ze jou wel strak,
 'An my zou laeten.

VET-

VETLASOEPE geeft hen elk een roemer wyn en zingt.

Ha monsieur poere,
 Dat hebje wel begyn,
 'Um zelze loeren.
 Daar 's elk een roemre wyn.
 Keef nou de meid 'un zoen,
 Ze zel 't 'um laten doen;
 Ze kan zo snoeprik kyken:
 De meid is vry meer groen,
 Als 'um wel lyken.

De BOERIN gedronken hebbende zingt.

Wel eële baesje,
 De wyn is goed van smack,
 Daer is je glaesje,
 Je bint een raere snaek.
 Maer puntelikke Gaais,
 Heb jy 'et hart 'eraais,
 Dat jy begint te zoenen,
 Dan zel ik jou je vlaais
 Gien kleintje boenen.

Terwyl de BOER haar zoent, zingt VETLASOEPE.

Courage een reisje.
 Zo vatze by de kop,
 De zoete meisje,
 Ze zel zo hart niet klop:
 Hoe datjer meer kan zoen,
 Hoe datze 't meer wil doen,
 Maar maak haar niet kapotte:
 Dan kanze jou niet boen,
 Dat zou niet hotten.

BOER.

Wet zo, dat raektme!
 Zo'n lekk're bolle zoen,
 Zo zeper smaektme!
 Gut Treza wouje 't doen?
 Ik zou je een mooye ring,
 En nog een ander ding,
 Uit puure liefde schenken:
 Zie hoe ik jou beming,
 Ken jy nou denken.

BOERIN.

Wel vriend hoe praetje,
 Ben jy dan zo verliefd,
 Myn zoete maetje?
 't Is zeper wel ondieft.
 Daer langs, daer is myn hangt,
 Zo jy 'et van de kangt,
 Van peetje zo kent brouwen,
 Dat zy men 'an jou langt.
 We zellen trouwen.

BOER.

Wel heuning diefje,
 Myn trooft, myn aaigen hart,
 Myn zoete liefje!
 Je helpt me uit men smart;
 Nou is myn vryën uit,
 'k Bin breugem, jy de bruid!
 Nou lach ik iens mit Krelis,
 Zen vryën is gestuit,
 'k Hebje in men melis.

Kam.

Kam. Nou maaisjes mit je langsen
Iens braef 'edangst, dan zel je lui strak binnen schrangsen.

VETLASOEPE, tegen *Sanche*.

Ha monsieur gouverneur, die vry was ras kedaan.

San. Se hebben groot gelyk; zo most 'et altyd gaen;
Maer dat was om de klucht maer, denk ik? *Vetl.* Ze 'eb kelyke,
Ze deed maar om de zang, de mode fan frankryke
Is honorable, dat 's lang vry. *San.* Neen, zo ik 't vat...
Ze zellen dangsen, loop, alree man, berg je gat.

Het brui洛夫svolk danst een boere balet.

Kam. Hoe heit 'et je gesmaekt, zeg bruidje? *Quit.* Heel besonder.

Kam. 't Is van de Vetlasoep 'ebraen, 't is ook gien wonder.

Leont. Hoe, smaakt het niet, Pastoor?

Pastoor. Ja: maar ik heb zo wel.

Kam. Pastoor, wat dunkje? dat je ongs nou maer trouwen zel?

We hebben allemael, zou 'k denken, ons genoeg.

Pastoor. Kom speelnoots wilt u by de bruid en brui gom voegen;

Wy zullen 't lieve paar veréénigen door d'echt.

Kam. Pastoor, dat hebje wel, dat 's goed dat jy 'et zegt.

Kom bruidje lief, kom 'an. *Quit.* „ô Hemel, kan het weezen!

„ Waar blyft Bazilius? *Kam.* Je hoeft nou niet te vreezen.

Wat zegje binnens mongs? *Quit.* Niets.

Kam. Gimme nou een kus,

Myn pruime snuitje lief! *Quit.* „ Ach! myn Bazilius!

Leont. Myn dochter, scheelt u iets? *Qu.* „ Ach! al myn leden beven,

„ Ik ben ontsteld, ach! lief! *Leon.* Wil uwe hand maar geeven

Aan uwen bruidegom. *Quit.* ô Hemel! zal myn hand....

Ik vrees! ik vrees! *Leont.* Waar voor?

Quit. Het gaatme aan myn verstand.

San. Ik zie daer ginter volk. *Vetl.* Oui, daar tus die boomen,

Ze lyk wel Edelman *Kam.* Ik loof dat zy hier komen

Om 't trouwen eens te zien. *San.* De voorste is in den rouw,

En dat al diep; 't zel om zyn beurs zyn, of zen vrouw.

VEERTIENDE TOONEEL.

BAZILIUS, *in 't zwart, met een pook onder zyn' mantel;*
 VALASKO, DON QUICHOT, *Meeſter JOCHEM,*
gevolg van Edellieden, KAMACHO, en de
reſt van 't voorgaande Tooneel.

BAZILIUS.
 W y komen hier niet om dit bruiloftsfeest te ſtooren;
 Neen, neen; gelukkig paar, die moete waar verloren:
 Maar zie een' minnaar die zyn lieve voorwerp derft,
 En voor uw' voeten, door de min, van wanhoop ſterft.
 Leontius, 'k zal u uw ſtrafheid niet verwyten:
 Maar uw gemoed zal zelf van binnen voor my pleiten,
 En toonen tot uw' ſchrik; om dat gy my verſtoot
 Een eeuwig naberouw, om de oorzaak van myn' dood.
 Vaar wel Quiteria! myn ſchoone! myn beminde!
 Die ik van jongs af liefde, en hertelyk bezinde,
 Gy zult bedenken, na myn dood, wien gy verliest:
 Maar min hem echter dien gy nu tot man verkieſt;
 Denk dat de menſche nooit het nootlot af kan keeren:
 Leef, leef vernoegd: dit is myn uiterſte begeeren;
 Vaar wel Quiteria! ik ſterf om u, vol moed,
 Een' trouwe minnaar, ach! vaar wel; 'k ſmoor in myn bloed.

Hy doorſteekt zich.

Pastoor. Ô Hemel! wat is dit! hy heeft zich zelfs doorſteeken.

QUITERIA, neemt Bazilius in den arm.

Ach! myn Bazilius! wil nog voor 't laaſt eens ſpreken!

Baz. Quiteria, myn lief, Quiteria, zyt gy 't?

Vertrooſt gy my voor 't laaſt? wat is myn hart verblyd,

Dat ik al ſtervende in uw' arm... *Pastoor.* Gy moet vertrekken:

Of hem iets op het hart mogt zyn, me alleen te ontdekken

VYFTIENDE TOONEEL.

PASTOOR, BAZILIUS.

PASTOOR.

Wel aan Bazilius; hier 's niemant meer omtrent,
Ondek nu alles. *Baz.* Neen, ik zwyg tot aan myn end.

Pastoor. ô Gruuwel! gy berooft uw zelven van het leeven!

Baz. Indien Quiteria haar hand aan my mag geeven

Voor 't laatst, als bruid van my, zo sterf ik wel gerufft!

Pastoor. Zyn dat gedachten op het uiterste? bluscht, bluscht

Die minnetochten. *Baz.* Neen.

Pastoor. ô Hemel kan 't geschieden!

Baz. Voldoe myn bede; ik kan de dood tog niet ontvlieden.

Pastoor. 'k Zal dan het voorstel doen.

De PASTOOR haalt al het volk van 't voorgaande Tooneel wederom.

ZESTIENDE TOONEEL.

PASTOOR.

Zie hier een vreemd geval;

Bazilius steld voor, dat ik verzoeken zal,

Of hy Quiteria mag, voor zyn sterven, trouwen.

Kam. De droelie, heer Pastoor, daar zou ik niet van houwen:

Dat kan niet weezen. *Pastoor.* 'k Kan in 't allerminst niet zien,

Dat u dit trouwverbond kan hind'ren. *Kam.* Wel ik mien

Dat ik 'eplaegd word? *Val.* Heer Leontius, kan 't weezen,

Help ons den bruijom voor die goedheid tog beleezen:

Erberm u over dien rampzaal'gen Edelman,

Die zonder deze gunst in rust niet sterven kan.

Baz. Mag ik Quiteria al stervend' niet erlangen?

Leon. Nu bruijom staa het toe; gy kunt haar wel ontvangen

Als

DON QUICHOT,

Als weduw na zyn dood; zy blyft tog die zy is;
Erberm u nevens ons in deze droeffenis.

Kam. Maer of hy heur al trouwd, dat ken hem tog niet bacten.
Hy sterft tog strakjes.

QUITERIA, tegen Kamacho.

'k Zweer, ik zal u eeuwig haaten.

Eer ik u trouwen zal, ben ik veel eer gezind
Te sterven, nevens hem die my zo teer bemint;
Ja 'k zal my zelfs veel eer op zyne graffteê slachten.

Kam. Myn zoete bruidje lief, dat binne quae gedachten.
Bedenk je wel ter deeg. *Baz.* Ik sterf! helaas! ik sterf!

QUITERIA, tegen Kamacho.

Ha snoô barbaar, nu ik geen troost van u verwerf,
En mededoogenheid is uit uw hart gebannen;
Voel ik de haat, en wraak, en wanhoop, t'zaam gespannen
In mynen boezem, om uw haatelyke min
Te weeren. *Kam.* 'k Bidje stel die dulheit uit je zin,
En trouwt dan heen en weer. *Past.* Zyt gy daar me te vreedden
Leontius? *Leont.* 'k Stae 't toe.

PASTOOR, tegen Quiteria.

Wil dan nu herwaard treden,

En geef uw' bruidegom de hand, dat ik u trouw.

Quiteria neêrkielende geeft aan Bazilius de hand.

Nu is het myne plicht dat ik in 't breede ontvouw,
Hoe dat gy d'echtenstaat te saamen moet beleeven:
Maar wyl gy aanstonds weer elkander zult begeeven,
Vereifcht de korte tyd dat ik zulks overslaa.

Bazilius begeert gy uw Quiteria

Tot huisvrouw? *Baz.* Ja. *Pastoor.* Wil gy Bazilius aanvaarden
Tot man, en hoofd? *Quit.* Ja.

Pastoor. Zo de hemel 't leeven spaarde

Aan u, Bazilius, ik wenste u veel geluk:

Maar nu uw trouwdag is vermengd met zulk een druk;

Wensch

Wensch ik u t'saam geduld, en nu gy sterft, genade;

Toon nu een waar berouw: want 't is nog niet te spaade.

Baz. Zyn wy dan t'zaam getrouwd, door 't echtverbond, myn heer?

Pastoor. Nu zyt gy man, en vrouw.

BAZILIUS, opstaande.

'k Heb dan 't geen ik begeer

Altemaal. Mirakel! wat is dit! mirakel! ha mirakel!

Baz. Neen loosheid! loosheid!

Val. Hei! wat maakt dat volk gekakel.

Weest stil.

BAZILIUS, tegen Leontius.

Myn heer, 't is waar dat gy door deeze list

Van my bedrogen zyt; maar wyl gy zelfs wel wist

Dat zy my minde, en ik haar trouwheid had gezworen;

Was 't uwe plicht geweest te hand'len naar behooren,

Heb ik niet wel gedaan, gy zyt 'er de oorzaak van.

Leont. 'k Vergeef het u. *Kam.* Ik niet; hoe of dat weezen kan.

Heb ik je met je pook niet in je lyf zien steeken?

Baz. Ik was wel wyzer vrind. *Kam.* Dat binnen slimme strecken,

'k Bin daer niet mê te vreên. *Baz.* Wy zyn nu al getrouwd,

Wat wilje doen? *Kam.* Jou schelm, bedrieger, guit, rabouwt.

Komt jongens trekt je mes, we zellender om plukken.

De Boeren trekken hun messen en de Edellieden de degens.

Don Qu. Hak al de tovenaars aan honderd duizend stukken.

SANCHE en VETLASOEPE.

Alarm! alarm! alarm! alarm! alarm! alarm!

Pastoor. Hou op! hou op! hou op!

San. Hou warm de baen! hou warm!

DON QUICHOT, op een stoel staande.

Gy ridders, tovenaars en dappere oorlogsknechten!

'k Verzoek dat ik alleen dit groot verschil mag slechten.

Laat vry Kamacho, of zo als hy heeten mag,

II. Deel.

T

Zyn.

Zyn' eifch betwiften met de lancie: want hy plag
 In 't open veld nooit voor een man van moed te zwichten.
 Wel aan doorluchte held, gy zult my zeer verplichten;
 Zet tyd en perk, naar uw believen: door myn' dood,
 Werd u de fchoone maagd tot bruid en echtgenoot.

Kam. Wel raekt 'et jou wat vent? heb jy 'er 'an te geeven?
 Is 't jou bruid keerel?

Don Qu. Neen: maar 'k ben gezind te sneeven
 Voor zo'n geregte zaak; haal wapens, zyt ge een man.

Kam. Je 'ebt goed te vechten, wangt je hebt een harnas 'an;
 Maer trek dat uit, en heb je lust te bakkelaayen
 Mit vuiften? kom dan maer, en wie dan van ongs baayen
 Ierft ongerleit die zel 't verliezen; en de meid
 Zo ik ierft ongerleg.... *Baz.* Wat geeft gy fchoon befcheid!
 Quiteria is myne, en gy kunt haar niet trouwen;
 't Is of gy gek wordt.

DON QUICHOT, tegen *Kamacho*.

ô, Gy fpot! maar 't zal u rouwen.

Ha fchelmfe ridder, zo gy maar gewapend waart;
 Ik zou my wreken, en u helpen van der aard.

Pastoor. Myn goê *Kamacho*, wil u zelfs niet langer quellen,
 Met vechten is uw zaak onmog'lyk te herftellen.
 Zy zyn tog al getrouwd, en 't is miffchien zeer goed.
 Stel toch u hart geruft, dewyl 't zo weezen moet.
 Bedenk eens wat een man al tochten voedt van binnen,
 Die met een vrouw leeft, die hem nimmer kan beminnen;
 Hy word van jaloezy geplaagd, tot aan zyn end.

Kam. Je hebt al wat gelyk, 't is waer *Pastoor*, 'k beken 't:
 Maer 't is een groote fpyt, 'k bin laelik deur'estreken.

Pastoor. Zyt maar geruft, die trouw is nu niet weer te breeken.

Baz. *Kamacho*, ik beken, ik heb u wat misdaan:
 Vergeet uw vyandschap, gy hebt daar toch niet aan.
 Ik zal de kosten van de bruiloft u betaalen.

Kam.

Kam. De hiele brulleft man, wel waer zou jy het haelen?
 Je bint een kaelc bloed. *Baz.* De koning heeft aan my
 Uit inzicht myns geflachts, bequaamheid, of waardy,
 Een zeer aanzienlyk ampt vereerd. *Leont.* Wel hoe, wy weeten
 Daar nog niet van? *Baz.* 't Is waar, ik had het u vergeeten
 Te zeggen: want ik was van fchrik zo zeer ontfteld,
 Wanneer my van het geen hier omging wierd gemeld,
 Dat ik om ampt, noch ftaat, noch om my zelv' kon denken

Kam. De keuning jou een ampt met iens 'an't hof gaen fchenken?

San. Ja maetje, dat 's niet raers, 'k wor' ook haest gouverneur.

Kam. Je zelt je vingers daer niet vet 'an foppen, breur;

'k Heb driemael 'an 'et hof 'eweest, en niet 'ekregen.

San. Ze zyn 'an 't hof ook niet om tovenaers verlegen.

Pastoor. Kamacho, 'k bid vergeef Bazilius dat stuk.

Kam. Wel nou 't niet anders kan; ik wens je veel geluk.

Joc. Bloed! bloed! wat meen ik daar pasquillen van te maaken,

En al de parfen van heel Spanje te doen kraaken;

Ik zal je leeren voor myn vaerzen, my te slaan.

Ik zal by al de acteurs van 't hiele land omgaan,

Ja plakken 't in de ftad op hoeken van de ftraaten,

En kokerboomtjes. *Kam.* 'k Wed jy zelt die pots wel laeten.

Jochem. Jy my te slaan? jy vent! jy, jy, jou malle quaft?

Kam. Nou miefter Jochem wees te vreên, 'k noð jou te gaff.

Joc. 'k Zal met een fteekdicht, jou zo'n klap om de ooren langen,

Dat jy je zelve puur uit fpyt zelt gaan verhangen.

Pastoor. Het is een wys man, die geleden' hoon vergeet.

Jochem. Pasquillen maaken op zo'n ftuk, laat geen Poëet.

Baz. Nu meefter Jochem, laat u tog van ons gezeggen.

Leont. Nu laat de zaak. *Joc.* Wel nu terwyl gy 't by wil leggen,

Ik ben te vreên; maar, krygt een ander eens de lucht,

Zo wordt dees pots voorvaft een blyfpél, of een klucht.

Pastoor. De hemel wil dit Paar voor ongeval bewaaren.

Don Qu. Haar majefteiten fteets in goê gezondheid fpaaren.

Leont. Ik wensch u veel geluk myn schoonzoon, met myn kind.

Val. Het zelfde wensch ik u, mevrouw, en waarde vrind.

San. Ik wensch jou huizen vol gebraed, en lekker eeten.

Vetl. De gouverneurtje hou 'et altyd met de freeten.

Baz. Ik dank u t'zamen voor u goê genegenheid;

En nu het alles op dees plaats is toebereid,

Nood ik het boere volk te zamen met de vrinden,

't Gezelschap blyve als 't is, 't zal vreugd genoeg hier vinden.

Altemaal. Lang leef het lieve Paar!

Baz. Dat men terstond beginn'
Een nieuw balet, tot eer van haar die ik bemin.

Hier wordt een balet gedaanst.

BAZILIUS, tegen Don Quichot.

Heer ridder blyf by ons.

Don Qu. Ik moet op 't steekspel weezen.

San. Was ik in zyn plaets, bloed! je zoudt me gaeuw beleezen.

Baz. Zo ziet men dat 't verstand het geld te boven gaat;

En die de wysheid om 't genot van 't goud versmaad,

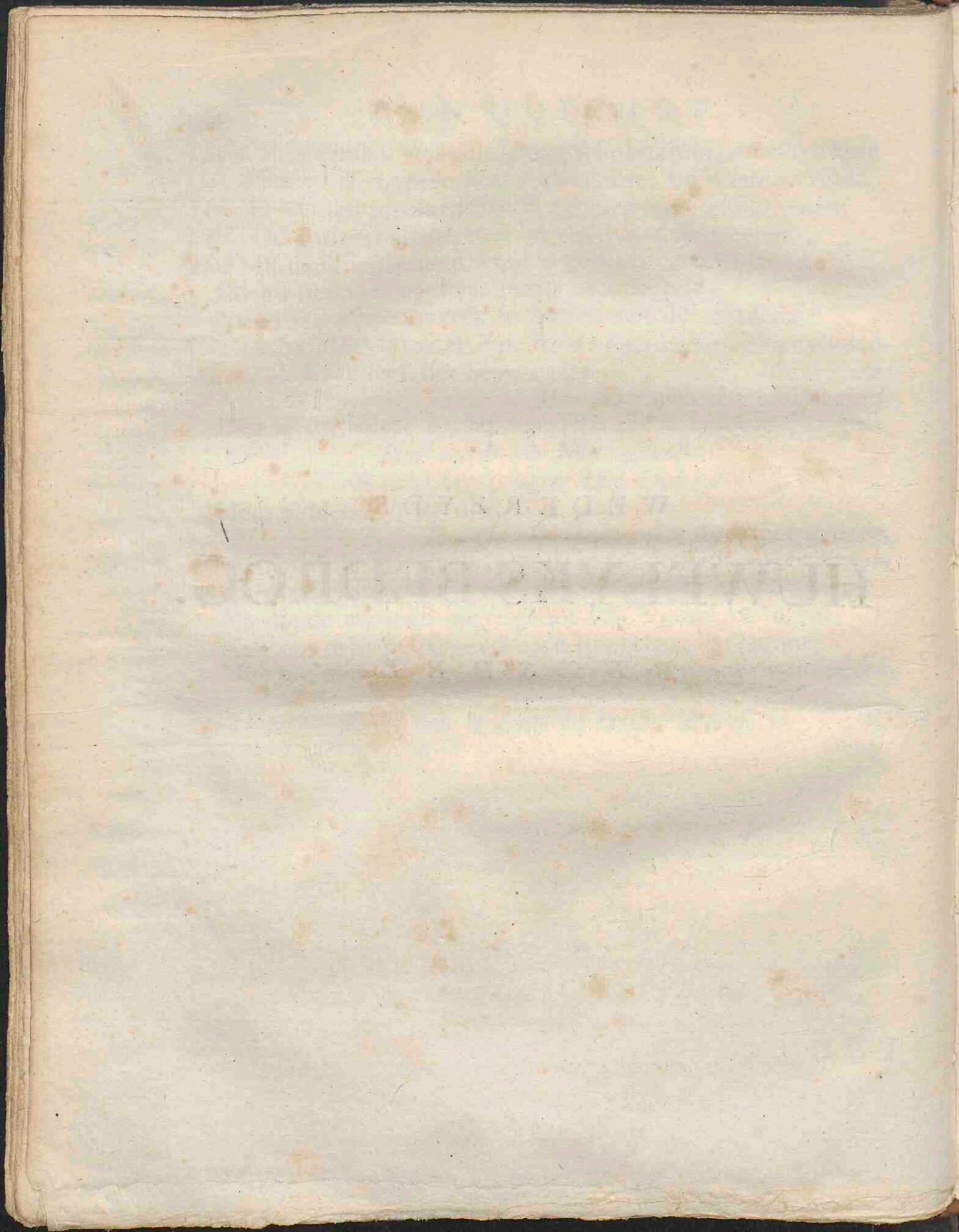
Kan aan myn trouwgeval zich spiegelen, en leeren,

Hoe dat men schrandereid voor schatten moet waardeeren.

Einde van 't derde en laatste Bedryf.

H E T
W E D E R Z Y D S
H U W E L Y K S B E D R O G.
B L T S P É L.

O P D R A C H T,

A A N D E N H E E R E

GOVERT VAN MATER.

Beroemde jongeling, die in uw lentejaaren
De letterwysheid volgt, in 't Duitsch, Latyn, en Fransch,
Waar door uw braave naam met eenen schoonen glans
Zal blinken nâa waardy, ter eere van het Spaaren.

Het zy uw Kruisgezag op 't roeren uwer snaaren
Den geest van de aard verheft, tot aan des hemels trans;
Het zy uw Herdersfluit de reijen leid ten dans,
Of dat g'een Treurtoon zingt; u passen Dafnes blâren.

Dit Huwelyks bedrog ziet andermaal het licht,
Dat kenners heeft gesmaakt, en niemants oor ontsticht
Door snoode boertery of vuile onkuische reden.

Tooneeldicht jukt somtyds; maar ze is een reine maagd.
Bescherm de nimf, myn vriend; indien zy u behaagt
Zal zy te moediger op Aemstels schouwburg treden.

PIETER LANGENDYK.

V O O R.

V O O R B E R I C H T.

Korts quam myn spel genaamd het Wederzyds Huwelyks-
bedrog ten tweedemaal in 't licht, van veele drukfeilen ge-
zuiverd. Boven al zyn de geslachten der naamwoorden naauwkeu-
riger waargenomen, het welk men in deezen derden druk meede zo zal
vinden. Indien 'er evenwel hier of daar iets mochte mis gezien
zyn, verzoek ik den Lezer het zelve te verbeterren. Ik tel my
niet onder die Dichters welke waanen dat men hunne vaerzen voor
orakels moet houden, als quamenze uit den drievoot van Apol; neen
ik hoor gaern het oordeel van alle kunstkenneren. Maar hoe schaars
zyn die heden te vinden! Zwermen van Vaerzemaakers, die met
een ydel gesnor, en woorden van een' halven vaam den zangberg
verveelen, komen genoeg te voorschyn, en vertoonen de waere d
wat ze zyn, naamelyk zotten. Vitters die de zaaken over 't hoofd
zien, en aan de woorden knabbelen zyn 'er ook geen gebrck; maar
mannen die der Nederduitsche taal kundig, de tooneeldichtkunst
zelf luister by zetten, zyn 'er, helaas! weinig over. Boven al
schynt het blyspel den geest te geeven, verdrukt door een menigte
historiespelen, weinig dienende tot verbetering der zeden, 't welk
de grootste eigenschap is, die het tooneel luister byzet. Hoe wei-
nig dichters trachten het voetspoor van de voortreffelyke mannen
naa te volgen, die de gierigaarts, verwaanden, zotte doktooren,
beurschraapende Advokaaten, jaloersche knorrepotten, schynheilige
bedriegers, losse minnaars, en minnaressen, koppige dwarsdryfsters,
zwetfende pofhanzen, doorslepen vleyers, domme boeren, geestige
knechts, nydige buurlieden, raazende geleerden, malle poeëten, en
meer andere eigenschappen, zo leevendig ten tooneele gevoerd heb-
ben, dat hunne naam lang door de nakomelingen zal geroemd
worden. Sommige willen Frankryk de eere toeschryven dat Mo-
lière ons eerst de oogen geopent heeft, in 't verbeelden van de aart-
gebreken der menschen: maar zy zyn verdoold; Holland heeft den
roem dat de dorluchtige Drost, Pieter Kornelisz: Hoofd een
spel van dat slag dichtte; naamelyk: Warenar met de pot, en de
Geestige

V O O R B E R I C H T.

Geestige Bredero zynen Spaanschen Brabander, die wel haast gevolgd wierden van verscheidene onzer landgenooten. Wel is waar dat de schikking deezer spelen in deezen tyd gebreklyk is: maar de natuur hunner Personaadjen wykt nergens van haar eigenschap, noch doet zulke buitenspoorige sprongen als men in Molière vind. Ik breng dit niet by om dien Dichter te verachten, geenszins; wy houden hem in waardy, en geeven hem gaern de eer dat hy de grootste blyspéldichter zyner eeuw is geweest. Onze Poëten zullen hem niet ligt op zyde komen, ten zy datze de Romansche verbeeldingen verlaaten, en de kentekenen (Karakters) der ondeugden op zyn spoor gade slaande, met kunst op 't tooneel bespotlyk maaken; waar toe hen geene eigen vindingen noch vertaalingen ten voorbeeld ontbreken. De Franschen geeven onzen Landaert de eer, dat zy in boertige vaerzen (Burlesque) voor onze dichters moeten zwichten, en ook in hoogdraavenheid der heldendichten, gelyk in 't Journal Literaire opentlyk is te boek geslagen. Wat zou den Nederlander dan beletten om hen in het blyspel, ja ook in het treurspel te boven te streeven, indien men in het eerste de ongebondenheid, en in 't laatste de hoogdraavendheid wat maatigde, misgaders de onkuische uitdrukkingen, en snorkeryën verbandde, die niemand dan het graeuw, en de losbollen kunnen behaagen. Het Treurspel begint gelukkiger te worden. Ik zal de braave Dichters niet noemen die 'er een grooten stap in gedaan hebben, en moedig voortgaan ten luister van den Hollandschen naam: zy maaken zig zelf genoeg bekend. Wat in dit blyspel is te wege gebracht, laat ik aan het oordeel der kunstverstandigen. Lees, en aanschouw het, tot leering, en verfoeijing van een gebrek dat al te veel by onzen Landaart is ingekropen, naamelyk: kaal en groots te zyn, en het laatste door bedrog staande te houden.

Vaar wel.

VERTOONERS.

LODEWYK, een Edelman, minnaar van Charlotte.

JAN, een verloopen' Soldaat, Vriend van Lodewyk.

Een WAARD.

CHARLOTTE, een Adelyke Juffer.

KLAAR, Meid van Konstance en Charlotte.

Een BODE.

KONSTANCE, Moeder van Charlotte.

HANS, Vryer van Klaar. } Lakkeijen.

FOP, Broeder van Klaar. }

KAREL, een Kapitein, zoon van Konstance.

HENDRIK, een Winkelier.

JORIS, een Kleermaker.

SOFY, Vrouw van Karel.

Z W Y G E R S.

Een Knecht van den WAARD.

Twee Lakkeijen van KAREL.

Twee of drie Lakkeijen van LODEWYK en JAN.

In 't eerste en derde Bedryf verbeelt het tooneel een' Straat, voor de huizen van Konstance en den Waard, die tegens malkander overstaan; in 't tweede, vierde en vyfde Bedryf eene Kamer, in het huis van Konstance, te Utrecht.

De geschiedenis begint voor den Middag, en eindigt des Avonds ten negen uren.

H E T
W E D E R Z Y D S
H U W E L Y K S B E D R O G .

B L T S P É L .

E E R S T E B E D R Y F .
E E R S T E T O O N E E L .

L O D E W Y K , J A N .

MYn heer, hoe langen tyd zal nog dit wand'len duuren?
J A N .

Ik bid verander: want die malle vieze kuuren

Zyn nergens nut toe, en je maakt my schier ontzind.

Lod. 'k Zal zoeken, Jan, zo lang tot ik haar woning vind.

Jan. Wiens wooning zoekje? *Lod.* Jan, durfik'tu wel vertrouwen?

Jan. Ik ben een kaerel, die een ding kan by my houwen,

En zwygen als een mof, daar kan je vast op gaan.

Zeg vry wien dat je zoekt. *Lod.* Ach! Jan, de malibaan....

Jan. De malibaan? hei hei! myn heer, wat moogje praaten!

Zoek jy de malibaan? en hebben we al de straaten

Van Utrecht daarom zodoorkruift? zoek dan niet meer.

Is jou geboorte plaats dan zo veranderd, heer?

Dat jy de malibaan, en je eigen huis moet zoeken?

Lod. Ach! Jan, de malibaan! *Jan.* Ja wel, ik zou schier vloeken.

Ach Jan de malibaan! het lykt wel schier een klucht.

Ik heb dat malibaan! gevolgd van zucht op zucht,

Den ganschen dag gehoord. Wat hebben wy geloopt,

Als of wy beenen om een daalder konden koopen.

Ik had gedocht dat hier wat wonders zou gefchiën;
 En nu is 't anders niet als naar de wolken zien,
 En och! de malibaan! het hapertje in de zinnen.

Lod. Daar zag ik 't voorwerp dat ik eeuwig zal beminnen.

Jan. Nu vat ik eerst de kneep. Je zyt misschien verliefd?
 'k Heb daar niet tegen, maak vry dat je wordt geriefd.
 Kom, 'k zal je gaeren naar de malibaan verzellen.

Je kunt my dan de zaak terwyl in 't breed vertellen.

Lod. Jan, gy verstaat my niet. Ik heb daar niet te doen.

Jan. Ja wel, 'k verlang al, wat myn heer hier uit zal broën:
 Een windëy denk ik. *Lod.* Jan, hou op de gek te scheeren.

Ik zal 't u zeggen. Al dat wand'len gaan en keeren,

Is om de woonplaats van een dame te verstaan,

Die 'k gift'ren middag in de malibaan zag gaan,

Alwaar ze in 't lieflyk groen zig zelve wat vermaakte,

En naa een korten tyd in haar karos geraakte,

My latende als verrukt door 't aangenaam gezigt

Dier schoonheid. *Jan.* Zo myn heer, nu hebje my verlicht.

Had ik 'er by geweest 'k had my terstond gestoken

In haar gesprek, en naar de Fransche wys gesproken,

Gelyk de jonkertjes: se suis vôt serviteur,

Ma belle dame, aanschouw alhier un grand seinjeur,

Die u pour pas la temps wat zoekt te konvojeeren

In uw karos, om daar zyn hart te reklameeren,

Dat gy hem hebt ontroofd. *Lod.* Wat onbeschofte reën.

Jan. Was ik in jou plaats ik had in de koets getreën.

Nou is die schoone dame uit jou gezicht gestreken.

Lod. Het zy zo 't wil, ik zal en moet haar zien en spreken.

Jan. Wat zou 't je helpen, heer? je beurs is plat en schraal;

't Geld dat wy wonnen met de kaart is altemaal

Jou rykdom, en de myne. *Lod.* Ach! 't valt my hart te hooren!

Ik barst van spyt! dat ik zo edel, welgebooren,

Geen staat kan voeren als een edelman betaamt.

'k Ben

'k Ben nu in Utrecht, myn geboortestad, beschaamd
Omdat ik and'ren zie in hunne koetzen ryën.

Gediend! ha spyt! ik mocht de braaffte dame vryën,
Ten opzicht van myn rang. *Jan.* Ik ook; maar jan contant...

Lod. Ha spyt! ik voer geen staat! *Jan.* 't Gaat boven myn verstand.
Voer jy geen staat? 'k zeg, met verlof, dat dat onwaar is,
Hoe, hou je geen lakkeij? geen pagie, sekretaris,
Geen kok of kamerling? en ook geen trezorier?

Lod. Hoe, is het scheeren? *Jan.* Neen.

Lod. Waar zyn ze, gek? *Jan.* Wel hier.

Want al die ampten zyn in myn persoon te vinden.

Maak van me wat je wilt, ik zal 't my onderwinden.

Lod. 'k Weet dat gy affurant, vol leugens, fieltery,
En boevestukken zyt. *Jan.* Myn heer die passen my:
Hoe zou ik, eerlyk borst, aërs door de waereld raaken?

Lod. Ja, door een touw, Jan, aan een dwarsbalk op twee staaken.

Jan. Myn heer, ik bidje dat wy hier toch met malkaar
Geen questie maaken; ei, laat deze zaaken daar,
Waar zou 't toe dienen als om alles om te stooten?
Zyn wy van 't zelfde sop niet beiden overgoten?
Wy zyn hovaerdig, en daar by geen kleintje kaal:
Maar eerlyk in ons hart. Hoe zouden 't altemaal
Juist schelmen zyn die met een abelheid in 't speelen
Hun voordeel zochten? neen.

Lod. Maar, scheelt het veel van steelen,
Wanneer men iemant, op een valsche wys, het geld
Met speelen afwint? *Jan.* Elk moet zien hoe dat hy 't stelt;
Die speelen wil, moet zich daar weeten voor te wachten;
Of speelen niet. *Lod.* Het laatste is 't beste, zou ik achten.
Maar zeg eens, Jan, hoe staan wy nu met onze kas?

Jan. Je meent de beurs, niet waar? die gistren ziekyk was,
En schier op sterven lag? wel, die begint te zwellen.
Laat zien hoe veel? hoe veel? koom, 'k zal het geld eens tellen.

Lod. Dat is niet nodig hier op straat; gy kunt het strak
Wel in de herberg doen. *Jan.* Ik hou 't dan in myn zak.
Wy hebben nog aan goud schier vyftienhonderd gulden,
Of daar omtrent. *Lod.* Niet meer?

Jan. Wel neen, myn heer: 'k heb schulden
Daar van betaald. *Lod.* Zeg op, wat schulden? *J.* Aanden Waard,
Daar onze koffer staat. Had ik geen geld beschaard,
Die schoft zou al ons goed fraaij hebben doen verkoopen,
Gelyk je weet. *Lod.* Had gy dat geld maar laten loopen,
Het was zo veel niet waard als onze schuld bedroeg:
De koffer, Jan, was leeg. *Jan.* Ja leeg, die koffer woeg
Zo zwaar als lood, daar was wat in, myn heer, zou 'k meenen.

Lod. Ja oude kleëren, en geen kleintje keizelsteen.

Jan. De droes dat spyt me, foeij! had onze waard, die schoft,
Die lompe rekel, nu de koffer maar verkoft!
Maar 'k bidje zeg me toch, myn heer, wat is de reden
Dat jy die koffer houdt? en mē voert door de steden,
Met zo veel kosten: want je hebt ze van Parys
Tot Utrecht toe gebracht. *Lod.* Hoe Jan, gy zyt zo wys
In schelmeryën, en moet ik u dat nog zeggen?
Wanneer een vreemd'ling in een herberg t'huys wil leggen,
Is 't nodig dat hy wel voorzien is van krediet:
Want 't eerste, daar monsieur de hospes straks na ziet,
Is de equipagie, en bagagie, en de kleëren;
Het spreekwoord zegt: men kent den vogel aan zyn veëren.

Jan. Ik heb het al verstaan, myn heer, en ik beken,
Dat ik, als and'ren door dien trek bedrogen ben.
Maar a propô, je hebt gezeid dat je al je vrinden
In Utrecht had. *Lod.* ô Ja: maar ik kan niemant vinden.
'k Heb nog een moeder en een zuster, waar ze zyn,
Is me onbekend. Om haar is 't dat ik hier verschyn.
Myn zoeken is vergeefs, helaas! zy zyn vertrokken.

Jan. Ik heb het wel gedocht, myn heer; met Faroos bokken,
Niet

Niet waar? ik heb het te Parys u al gespeld.

Lod. Ach Jan gy weet niet hoe myn hart nu is bekneld.
Maar gistren schoot my iets van groot belang te binnen;
Dat kan ik door dit geld nu met fatzoen beginnen.

Jan. Wat zal dat zyn? *Lod.* Ik meen my als een heer van staat
En groot vermogen te vertoonen. *Jan.* Dat 's niet quaad.

Lod. En huuren knechten, en een koets om in te ryën.

Jan. Ik vat het om aldus dat dametje te vryën,
Daar jy verliefd op zyt; dat jou zo heeft bekoord.
En alles met het geld daar my de helft van hoort.
Maar wat zal ik dan doen? *Lod.* Ik meen voor graaf te speelen,
Gy zult baron zyn, en wy zullen alles deelen,
Zo wy iets winnen als voorhennen met de kaart,
En and're kneepen. Maar, wy moeten van den waard
Daar wy logeeren, nu vertrekken naar een ander.

Jan. Dan is het nodig dat ik ook myn kleed verander.

Lod. Gy kunt maar aanstonds nâ een kleêrverkooper gaan,
En loopen dan met een by onzen hospes aan,
Om myn bagagie. Ik zal u terwyl hier wagten
In deeze herberg: die is beter, zou ik achten.

Jan. Dat denk ik ook dat die veel beter weezen zal.
Wat hangt 'er uit? laat zien, de Goude muizeval.
Maar a propô, myn heer, wy dienen ook lakkeijen
Te hebben. Wil ik ook die kaerels met me leiën,
Die 'k dezen morgen vroeg, in onze herberg sprak?

LODEWYK geeft Jan een sleutel.

Ja, geef hen uit de kist elk een lakkeije pak.

T W E E D E T O O N E E L.

Wat moet een edelman al door den nood verdraagen!
Het spyt me dat ik my van dien lakkeij laat plaagen,

En

En niet durf spreken; om dat hy geheimen weet,
 Die niemant weeten mag. 'k Heb menigmaal gereed,
 En op het punt geweest, den rekel te kassieren.
 En hoe het gaan zal, zal de tyd my verder leeren.
 'k Moet zwygen: want hy kan my dienen in dit stuk.
 't Zyn ongelukkigen, die 't rek'nen voor geluk
 Van edel bloed te zyn, ontbloot van geld en schatten;
 Maar niemand kan het wel, dan die 't bevind, bevatten.
 Ik zal 't geluk nog eens beproeven, met dit geld,
 En zo het op raakt, zoek ik myn geluk te veld.

LODEWYK gaat naar de herberg en roept.

Hei! holla! hospes! hei!

D E R D E T O O N E E L.

LODEWYK, WAARD.

Waard. **W**at is myn heers believen?

Lod. Hebt gy hier logement? *Waard.* Ik kan je hier gerieven:

'k Akkommedeer de lui hier ieder naar zyn lyf.

'k Ben tot je dienst, myn heer, en zo is ook myn wyf.

Lod. Zeer wel, gy moet terstond de plaatzen dan bereijen

Voor eenen graaf, baron, en twee of drie lakkeijen.

Waard. Myn heer, 'k bedien de lui voor een civiele prys.

Lod. Ik weet wel, hospes, dat is te Utrecht zo de wys.

V I E R D E T O O N E E L.

LODEWYK, WAARD, CHARLOTTE, KLAAR.

*Lodewyk spreekt stil met de Waard, terwyl Charlotte en Klaar
 voor de deur komen.*

H *CHARLOTTE, spreekt hard.*
 Haal, als ik heb belast, een haas, met drie kalkoenen,
 En

En (zo ze vet zyn) breng dan ook een paar kapoenen.

Klaar. „Jy meent een koevoet, en drie ming'len karrepap,
„ Met twee kop gort.

Charl. En loop met een dan met een snap
By onzen slaager, om een harst. *Klaar.* „We zullen finullen;
„ Dat 's nuchter kalfsvleisch.

Charl. Laat die groote pot ook vullen
Met versche augurken, by Pierre Karmolyn.

Klaar. „Jy meent graauwe erten.

Charl. 'k Zal terstond hier weder zyn.

Klaar. 't Is wel Juffrouw, maar 'k dien myn kap dan eerst te zetten.

Charl. 'k Moet by den juwelier eens zien of de orlietten
Al klaar zyn. *Klaar.* Goed, juffrouw.

V Y F D E T O O N E E L .

L O D E W Y K , *de* W A A R D , K L A A R .

Klaar. „ **J**a wel, dat is wat raars.
„ Jou orlietten! zie hoe draaijt ze met haar naars.
„ Die arme sloof is met den adel zo bezeten,
„ Dat zy haar armoef schier uit grootsheid zou vergeeten.
„ Zy praat van harften, en kalkoenen: maar ik zweer
„ Dat zy 't alleen maar doet om dat die gintsche heer
„ Het hooren zou. Zy spant hem zeker minnestrikken;
„ Indien 't zo is, ik zal haar trouw zyn, niet verklikken.

L O D E W Y K , *tegen den Waard.*

Doe als ik heb gezegt, en maak drie kaamers klaar,
Een voor de knechts, en twee voor ons, maar naast malkaâr.

Waard. 'k Zal zyn genade, naar zyn staat, akkommodeeren:
Wy zyn wel meer gewend hier graaven te logeeren.

H E T W E D E R Z Y D S
Z E S D E T O O N E E L.

L O D E W Y K , K L A A R .

U w dienaar , zoete kind. *Klaar.* Uw dienares , myn heer.

Lod. Gy neemt niet qualyk dat ik u iets prezenteer ?

Het is een kleine gift. *Klaar.* Wat zal my hier ontmoeten ?

Lod. Nu , neem het , zoete kind. *Klaar.* Myn heer ik wil je groeten.

Lod. Nu , neem maar aan.

Klaar. Myn heer , myn heer , ik ben beschaamd !

Lod. Zeg , zoete meisje , hoe die juffer is genaamd

Die flus hier was ? my dunkt ik heb nog van myn dagen

Geen schooner beeld gezien. *Klaar.* Zy schynt je te behaagen ?

Het is geen wonder : ze is het puikje van de stad.

En haar vrouw moeder heeft een heele groote schat.

Aan elken vinger kan zy wel een vryër krygen.

Ze is hoog van adel. Maar , myn heer , laat ik maar zwygen :

Ze is hier genoeg bekend. Vraag maar aan ieder één.

Lod. Bezit zy zulken schat ? *Klaar.* Ja , dat is ongemeen.

Haar kapitaal is groot. „ Maar wat bezwaard met schulden.

Het rukt myn juffrouw aan geen honderd duizend gulden :

Ze zeggen dat 'er schier geen end is aan haar goed ,

En ze is , gelyk ik zeg , van heel oud aad'lyk bloed.

En tegen jou gezeit , ze zou heel gaeren trouwen ,

Ik kan 't wel merken. Maar laat ik myn mond maar houwen.

Lod. Gy zegt my veel , maar 'k heb haar naam nog niet gehoord.

Klaar. Zy heet Charlotte. *Lod.* En haar stamnaam ?

Klaar. Adelpoort.

Gy vraagt zo naauw , myn heer , wat wilt gy tog beginnen ?

Lod. Uw juffer , tot het end myns levens , trouw beminnen.

Klaar. Hebt gy haar meer gezien ? *Lod.* Ik zag haar giftren gaan

Met nog een dame. *Klaar.* Waar ? *Lod.* 'k Was in de malibaan

En

En stond gereed om haar myn' dienften aan te bieden:
 Maar zy ontweck my in haar koets, en fcheen te vlieden
 Voor myn gezicht; ja reed te viervoets in de ftad;
 Zo dat ik gants geen tyd om haar te volgen had!

Klaar. Dat kan wel weezen: want ze is gift'ren uitgereden
 Met haar vrouwmoeder, om zich zelf wat te vertreden,
 De malibaan geeft groot vermaak aan die hier woont.

Lod. Ik bid u, meisje, dat gy my een gunft betoont.

Klaar. Wat gunft?

Lod. Dat gy my, als zy t'huis is, eens kooft spreken.

Klaar. Spreek jy myn juffrouw zelf: ik durf me'er niet in fteeken.

Lod. Hoe is uw naam? *Klaar.* Myn naam is Klaartje.

LODEWYK, *Klaar* geld geevende.

Klaartje, daar,
 Koop daar wat mooijs voor. Nu, wy zullen haaft malkaâr
 Wat beter kennen. Hoor, indien gy weet te maaken
 Dat ik haar fpreek, zult ge in het kort aan iets geraaken
 Van meer waardy. *Klaar.* Dat is onnodig geld verfpild.

Lod. Nu neem maar aan.

Klaar. Myn heer! myn heer! je zyt te mild!

Lod. Dat is myn aart. *Klaar.* Wel, ik beloofje, als meid met eeren
 Dat 'k alles doen zal wat gy van my zult begeeren.
 Ik zal haar zeggen, dat myn heer haar vierig mint,
 En jou dan alles weer vertellen, zo ik 't vind.
 Maar 'k hoor daar juffrouws ftem.

Z E V E N D E T O O N E E L.

LODEWYK, KLAAR, CHARLOTTE.

Charl. **O**ch dieven! dieven! guiten!

Och! och! myn paerelfnoer! och buuren komt eens buiten!

Klaar. Wat is 'er juffrouw! *Charl.* Och myn paerelfnoer!

Klaar. „ Die 's vals.

Waar is die? *Charl.* Och! die is gestolen van myn hals!
De schelmen zyn hun best dat straatje door geloopt?

A C H T S T E T O O N E E L.

LODEWYK, KLAAR, CHARLOTTE, *de WAARD met
een bezem, de knecht van den Waard met een stok.*

HE! houd den dief! hy zal het met den hals bekoopen!
Waar is hy? *Charl.* Die straat in. *Waard.* Alon dat gaat je voor.
He! houd den dief! he! houd den dief! dat straatje door.

N E G E N D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, LODEWYK, KLAAR.

ZY loopen daar verkeerd, 'k heb in die straat gewezen.
Lod. Ik slaa die straat dan in, mejuffer, wil niet vreezen:
'k Hoop dat ik hen door vlyt wel achterhaalen zal.
„ Ô Hemel dit 's voor my een zonderling geval!
Hoe waaren ze gekleed, mejuffer? *Charl.* Och! zy waaren!
Zy waaren beide in 't blaauw! och ik kan niet bedaaren!
Lod. Geef aan mejuffer gaauw te drinken, meisje, ik gaa,
En zet de schelmen met gezwindheid achter na,
En breng u voort bescheid.

T I E N D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR.

CHARLOTTE, *lachende.*

Klaar. **N**u lachen? en flus schreijen?
Wat

Wat 's dat te zeggen? *Charl.* Klaar, wy moeten hier verbeiën,
 En niet in huis gaan, voor dat wy hem weder zien,
 Ik heb myn snoer nog. *Klaar.* Ho, dan is 't een list misschien?
Charl. Voorzeker; 'k hoop dien heer in 't minnenet te trekken;
 En met een schyn van staat tot liefde te verwekken;
 Dat was de reden dat ik van kapoenen sprak.
 Ik heb daar ginder in een hoek gestaan, en strak
 Heel klaar gezien dat hy met u iets heeft gesproken,
 En tweemaal uit zyn beurs geld in de hand gestoken.
 Toen dacht my was het tyd om met hem in gesprek
 Te raaken, door een list. Ik wist geen beter trek
 Dan deezen: want hem zelfs aanspreken zou niet voegen.
 Wat sprak hy met u Klaar? *Klaar.* Ik zal je vergenoegen.
 Hy gaf me, eer hy begon te spreken een dukaat;
 'Toen vroeg hy na je naam, geslacht en stam, en staat;
 Die heb ik hem gezeid; maar 'k heb, en 't had ook reden,
 Van al uw geld en goed zodanig opgesneden
 Dat hy versted stond, en dat kost hem een pistool;
 Maar 'k moest daar wat voor doen. *Charl.* Wat?

Klaar. Klappen uit het school.

Charl. ô Hemel! 'k hoop niet dat ge onze armoede openbaarde?

Klaar. Het eerste dat ik in oprechtheid verklaarde,
 Was, dat men in je huis gort uit het water at.

Char. Hal'spyt! *Klaar.* Het tweede dat 'k nooit huurgeld heb gehad.

Char. Hal'spyt! *Klaar.* Het derde, dat 't zo slecht hier is geschapen,
 Dat juffrouw en mevrouw en meid op één bed slaapen,
 Dat jou juweelen valsch, je kleeren onbetaald,
 En alle zo ik denk zyn op krediet gehaald.

Charl. ô Valsche pry! 'k zal u verscheuren met myn tanden!

Klaar. Zacht juffrouw, wordt niet boos, wel foei! wel foei!
 't is schanden:

Jy zyt 't alleen niet. Hoor, heb jy geen geld noch goed;
 Je kent wel leeven van jou oud en aad'lyk bloed.

Charl. Myn adel, myn fatzoen; aldus te schand'lizeeren?

Gy my verwyten dat we in huis wat deklinceeren?

Ik zal gevoelig zyn van zulk een groot affront. (vond

Ik zal mevrouw die zaak.... *Klaar.* Hoor! hoor! 't is maar een

Die ik bedacht heb, om je wat te doen ontstellen:

Ik zag wel datje flus maar veinsde, ik moest u quellen

Om recht verschrikt te zyn, 't geen nu natuurlyk is.

Als hy nu weder koomt, dat haast zal zyn, na 'k gis.

Ken jy je rol wat net en ongeveinsder speelen,

En hy niet merken dat je zoekt zyn hart te steelen.

Charl. Gy spot met my, ô feeks! en hebt my zo ontsteld.

Klaar. Zyt maar geruft, juffrouw; ik heb hem niets gemeld

Als 't geen je dienstig is om hem in 't net te brengen.

Wat voordeel zou 't my zyn? *Charl.* De tyd kan niet gehengen

Hier lang te praaten. Zeg wat hy aan u verzocht.

Klaar. Ik heb door leugens hem heel fraaij in 't net gebrocht.

Hy denkt niet anders als om jou getrouw te minnen;

Je zyt van nu af aan meestresse van zyn zinnen.

Charl. Maar Klaartje mag ik my verlaaten op uw trouw?

Klaar. Daar 's niets dat ik niet voor u over heb, juffrouw,

Je kend my immers: wat behoefje dat te vraagen?

Char. 'k Verzoek dan vrindlyk, ofgy my voor drie vier daagen

Dat geld wil leenen, dat die heer u heeft vereerd.

Klaar. Ei juffrouw, 'k bid! myn staat is ook gedeklineerd:

Want cer ik by je quam had ik nog honderd gulden,

Die ik je leenen moest, om daar je kleinste schulden,

Die 't meeste schreeuwden, mē te stoppen, en dit geld

Is al myn rykdom. Ei zie liever hoe je 't steld.

Ei juffrouw 'k bid.... *Charl.* 't Is niet de pyne waard, mamaatje

Weer geld af te eischen. *Klaar.* Wel, ik zeg, het is een quaadje

Den kaalen adel te bedienen. *Charl.* Wilt gy, Klaar?

Klaar. Ja Juffrouw, 'k magje niet verlegen laten, daar.

Je kunt het my, als je getrouwd zyt, weër betaalen.

Charl.

Charl. Ja, ja, gy weet wel waar gy 't wederom zult haalen.

Ik heb juist geen klein geld, en wil niet wiss'len, kind.

Klaar. Ik weet warentig niet, mejuffrouw, hoe je 't vind.

Is goud klein geld? en wilje groots zyn, by die weeten,

Dat je uit gebrek van geld in lang niet hebt gegeeten,

Als potjebeuling, en... *Charl.* Zwyg. Wie heeft ooit gehoord,

Dat gy zo stout... maar...

E L F D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR, BODE.

Bode. **W**oont mevrouw van Adelpoort
Hier, juffrouw? *Charl.* Ja myn vrind.

Bode. Dit geld moet hier dan weezen.
't Koomt uit het leger. *Charl.* Laat het opschrift my eens leezen.
Gy zyt te recht, myn vrind. Blyf hier een weinig staan.
Klaar, haal mevrouw. Maar 'k zie zy komt daar zelfs al aan.

T W A A L F D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR, BODE, KONSTANCE.

DAAR IS EEN ZAK MET GELD.
CHARLOTTE.

Konst. „ Voor ons, myn kind? wy dromen.
„ Van waar zou dat geluk zo schieelyk by ons komen,
Laat my den brief eens zien. Ja. Hoe veel is de vracht?

Bode. Vyf gulden. *Konst.* Zo veel geld? *Bode.* Het is niet minder.

Konst. Wacht,

Dat ik het open doe. Maar 'k zie 'k hoef niets te geeven:

't Is immers gefrankeert, zie daar, 't staat daar geschreven.

Bode. Waar staat het? ja ik zie 't, 'k heb daar niet op gelet:

Maar

Maar 't is 'er ook te flauw en duister opgezet.

'k Verzoek exkuus, en moet dan niet, als voor 't bestellen,
Drie stuivers hebben. *Konst.* Kind wilt gy ze hem maar tellen?

Charl. Ik heb juist geen klein geld. Hebt gy het Klaar, zo geef.

Klaar. 'k Heb ook juist geen klein geld, zo waar niet als ik leef.

Charl. 'k Heb wel dukaaten en pistoolen. *Klaar.* 'k Zal eens zoeken

Ja 'k vind nog geld, juffrouw, het zat juist in de hoeken
Geschoten van myn zak. Daar vriend, daar is je geld.

D E R T I E N D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR, KONSTANCE.

KONSTANCE, *den brief geopend hebbende.*

Die brief komt van myn zoon, Charlotte, ik ben ontsteld.

Charl. Van broeder? ach mevrouw! is hy nog in het leeven!

ô Onverwagte vreugd! *Konst.* Hy heeft hem zelfs geschreven
Uit Brussel: ach! myn kind, wat is myn hart verheugd,
Hy zal ons ad'lyk huis herstellen door zyn deugd.

CHARLOTTE, *leeft.*

*Vrouw moeder, en maseur, 'k neem de eer om u te groeten,
En uwe droefheid met dit giftje te verzoeten.*

't Fortuin heeft zederd ik van u gescheiden ben

My iets gediend; 'k toon dan dat ik myn plicht erken,

Voor 't goed, dat ik van u, en by u, heb genoten.

'k Zend duizend guldens, en ik hoop het te vergrooten,

In 't kort, zo 't mooglyk is. 'k Ben kapitein te voet

Geworden, en ik heb gelegendheid en moed

Om tot een hooger trap en meer fortuin te raaken.

'k Kan ook niet laten, om aan u bekend te maaken,

Dat ik getrouwd ben, met een juffer welker stam

In Utrecht, zo als onze, een' aad'lyke oorsprongk nam.

'k Be-

'k Berei my tot de reis, die morgen zal geschieden,
Om u myn gemalin, Sofia, aan te bieden.
'k Breek af, door haast. Vaar wel.

Uw Karel Adelpoort.

Hy schryft haar stamnaam niet, veel min rept hy een woord
Van haar geslacht, dat's raar! dit doet my zeer verlangen.
Konst. Nà 'k aan den datum zie zal ik hen haast ontvangen.
Charlotte, ik zal dit geld terstond in onze kist
Weg sluiten: want indien een krediteur dit wist,
Men quam ons op den hals. En Klaar maak gy te zwygen.
Klaar. Neen, neen, daar zal door my geen mensch de lucht
van krygen.

V E E R T I E N D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR.

CHARLOTTE.

Ik wenschte, Klaar, dat nu die heer hier weder was.

Klaar. Maar, juffrouw, wat kooft hier dit geld nu wel te pas!

Ik maakte al zwaarigheid: want zulke groote heeren,
Gelyk je weet, moet m' in het vrijen braaf trakteeren.

Charl. Zwyg stil, daar kooft hy weer, en schynt niet wel te vrcên.

V Y F T I E N D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR, LODEWYK.

CHARLOTTE.

Zyn ze achterhaald myn heer? *L.* 't Moeit my mejuffer, neen.

'k Heb alles aangewend: maar ach! het is verloren;

Zy zyn te ver vooruit, en niet wel op te spooren.

De beste raad is dat men overal berigt

By juweliers laat doen, de dieven zullen licht

II. Deel.

Y

De

De snoer ten eersten aan den een of d'aar verkoopen.

Klaar. En ik zal met 'er haast eens naar de Lommerd loopen,
En zien.... *Charl.* Zwyg stil. Myn heer, 't is maar een bagatel,
Niet waardig dat ik my om zulk een zaak ontstel.

De schrik was 't allermceft. Ik zal wel order geeven (ven.
Aan iemand van myn volk. *Klaar.* 't Dient in de k'rant gefchre-

Charl. Ik ben myn heer, voor zo veel moeiten, geobligeert.

Lod. Neen fchoone juffer: ik hou my daar door geëerd,

Dat uw beveelen my voor wetten zullen ftrekken.

Uwe oogen, die myn hart tot zuiv're liefde wekken,
Door hunne aanloklykheid, zyn van zo'n groote kragt;
Dat ik moet buigen voor de min, en haare magt.

'k Wil liever duizendmaal voor u, ô fchoone! fterven;
Als 't zoet genoeg, van me uw slaaf te noemen, derven.

Charl. Myn heer, de vleijery is nu zo algemeen,
Dat 't dwaasheid weezen zoude, op uw beleefde reën,
My zelfs te vleijen, met die ydele gedachten,
Dat ik iets fchoons bezit: maar 'k kon niet anders wachten
Van u; want 'k zie u aan voor eenen hoveling,
Dien 't vleijen eigen is. Myn fchoonheid is gering.

Lod. Ik ben een hoveling, 't is waar; maar zeer verfcheiën,
Van aart als anderen: ik heb de walg van 't vleijen,
En zyt verzekerd, dat al 't geen ik zeg niet fpruit
Dan uit een zuivre min. Het liefelyk geluid
Van uwen lieven mond kan my zo zeer bekooren,
Dat ik den hemel bid om dat altoos te hooren.

Charl. Myn heer! het loopt te hoog. Zoud ge in zo korten tyd
Verlieven? 'k denk dat niet. *Klaar.* 'k Geloof ook dat 't je fpyt.
Ja juffrouw, 't kan wel zyn: 'k heb in de Aftree geleezen,
Dat 't by de herders ook altyd zo was voordeezen.
Lees maar Lyzanders en Kaliftes vrijery,
Of Baffa Ibrahim, of Milord Koerteny,
Kleopatra, Kaffandre, en duizend fraaije dingen;

't Is 't ouwe liedje dat de Dichters altyd zingen;
 Een boere meid word ligt door hen een koningin,
 Een herder koning. Wel steekt daar juist zo veel in?
 Hoe menig prins doen zy in boere klèren dwaalen,
 Om Filisjes, die hen ontvlugten, te achterhaalen;
 En dunkt je dit nu raar? je leeft het al den dag.

Charl. ó Malle meid hou op. *Klaar.* 't Is zeker waar. *Charl.* Ik lach...

Lod. Gy lacht, myn schoone, en geeft my stof helaas! tot treuren.

Cha. Het is genoeg, myn heer, *Lod.* Ach, mogt my de eer gebeuren,
 Dat ik uw' dienaar wierde, en dat ik wedermin
 Van u verwachten mogt, ik zou myn engel
 Betoonen, dat myn staat haar schoonheid evenaarde.

Charl. Gy zyt my onbekend. *Lod.* Ik ben een Graaf van waarde
 En macht in Polen: doch in 's keizers hof gevoed,
 Eerst heer, en nu een slaaf, omdat ik u ontmoet;
 Een slaaf, geketend in uw' straffe minnebanden,
 Die zyn geluk geheel gesteld heeft in uw' handen.

Charl. Heer graaf, hoewel ik my niet ongevoelig ken,
 Weet echter, dat ik zo onnozel ook niet ben,
 Om niet te zien, dat wy te veel van staat verscheelen;
 En dat 't u lust met myn eenvoudigheid te speelen;
 Ik ben een juffer, wel van adel: maar myn goed
 En rykdom zyn gering, ten aanzien van myn bloed.

Klaar. „ Dat liegt zy niet, die pry, zy heeft hem nu al binnen.

Lod. 'k Moest volgens mynen staat, een hoofsche juffer minnen.
 Maar gy hebt my bekoord, door uw volmaakt gezicht:
 Waar voor de schoonste, die ik ooit gezien heb, zwicht:

Charl. De tyd vereischt, heer graaf, dees reden af te breeken.

Lod. 'k Hoop de eer te hebben, schoone, om weër met u te spreek
 En zal met uw verlof verzoeken aan mevrouw ken
 Uw moeder, dat ik u somtyds wat onderhouw.

Charl. Myn heer... *Lod.* Ik hoop dat zy daar niet zal tegen weezen.

Cha. Heer graaf, ik bid.. *Lod.* Helaas! uw weigring doet my vreezen.

Char. Uw dienaars myn heer. *Klaar.*, Heer graaf kom jymaar, flus.

Lod. Gedoog, myn engelin, dat ik uw handen kuff".

Charl. Myn heer! ik hoor daar volk.

Lod. Ik kenze, 't zyn myn vrinden,

En dienaars.

Z E S T I E N D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR, LODEWYK, JAN *in een*
Edelmans gewaad, twee Lakkeijen, een kruijer
met een koffer op den kruijwagen.

Jan. **D**it 's de straat, nu zal ik het wel vinden.
Ha! ha! hier is het. Volg me met den ganschen trein.
Maak plaats! maak plaats! voor den baron van Schraalenstein;
En dat ben ik kanaalje! A 't za! hier moet ik weezen.
Vat aan, heer kruijer. Ha wat breekje? je moogt vreczen,
Daar 's steene waar in. Zo, de koffer moet hier in.

JAN geeft geld aan den kruijer, die weg kruijt, terwyl
Lodewyk de Juffer naar de deur leid.
Daar is je geld.

Z E V E N T I E N D E T O O N E E L.

LODEWYK, JAN, *Lakkeijen.*

Jan. **H**oe ben je al bezig in de min?
Lod. Ik heb haar, die ik in de malibaan zag wandelen,
Gevonden. *Jan.* Laat ze zich een beetje maklyk handelen?
Lod. Ik ben niet hoopeloos: de zaak schynt wel te staan.
'k Zal 't u verhaalen. Laat ons in de herberg gaan.

Einde van 't eerste Bedryf.

TWEE.

T W E E D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR.

KLAAR.

Men zal de rest van 't goed, wel uit de Lommerd haalen,
Wanneer je broër kooft; want die kan het wel betaalen.

Charl. Zwyg Klaartje, rep u wat. Maak alles aan een kant.

Klaar. Nu benje eerst opgeschikt, wel, juffrouw; uw Galant
Verliefd nu dubbeld.

Charl. Zeg, hoe hangen myn' mansjetten?

Klaar. Zo wel, en fraaij, dat ik ze hou voor minnetten.

Charl. Hoe staan myn moesjes? *Klaar.* Wel.

Charl. En hoe is myn koleur?

Klaar. Bezonder fraaij. *Charl.* Hoe ruikt myn adem?

Klaar. Zoet van geur,

Nâ muskus. *Charl.* Neen: het is katsjoe dat wy gebruiken.

Klaar. Goed; anders mogt de graaf die lekk're zuurkool ruiken,
Die gy gegeten hebt.

Charl. Wat zegt gy? *Klaar.* Niets juffrouw.

Charl. Maar ben ik wel gehuld? *Klaar.* Ja, als ik u aanschouw,

Moet ik bekennen, dat je u zo weet op te schikken,

Dat deze minnaar voort zal vallen in je strikken:

Want wie zou denken, die jou in dees kleed'ren ziet,

Dat jy zo kaal waart, en nog minder had als niet.

Charl. 'k Verzoek dat gy uw tong wilt snoeren, 'k kan die rede

Van u niet veelen, meid. *Klaar.* 't Is wel, ik ben te vrede.

Maar Juffrouw, zie my ook nu eens met aandacht aan;

Ben ik niet fraaij gehuld? *Charl.* Ja Klaar, dat kan wel gaan.

Klaar. Hoe staan myn moesjes? *Charl.* Wel.

Klaar. En ruikt myn adem lekker?

Charl. Hoe is het scheeren, meid? gy wordt hoe langs hoe gekker.

Klaar. Niet gekker als je meent, ik denk ook nog tot staat

Te komen, zo als jy, juffrouw; myn schoon gelaad
 Is oorzaak dat ik flus een kusje heb gekregen
 Van zeker Potentaat. *Charl.* Hei! meid, hoe is 't gelegen?
 Gy zyt een spotster, foei, 't staat qualyk, wen dat af,
 't Koomt door goedaartigheid, dat ik u niet bestraf.
 Men vindt wel juffers die zich zo niet laten quellen.

Klaar. Ja de oorzaak is alleen uit vrees, dat 'k zou vertellen,
 Hoe 't met uw staat is. *Charl.* Klaar, wat preveltge?

Klaar. Ik? juffrouw,
 Zeg niemendal, als dat ik heel veel van je hou,
 En dat het mogelyk in 't kort zou kunnen weezen
 Dat ik je nicht wierd.

Charl. Meid, zwyg stil, of gy moogt vreezen.

Klaar. Als jy graavin wordt, wordt ik vast een baronnes.

Charl. Ja, licht een koningin, op, allermintst prinses.

Klaar. Wat weet ik wat geluk my over 't hoofd mag hangen.

Maar om je langer niet te houden in verlangen,
 Weet dan, dat als ik flus den graaf die bootfchap bracht,
 Dat de baron my kuste, en schoon ik al myn macht
 Gebruiken moest, om die vrypostigheid te keeren,
 Het was onmoog'lyk in myn magt my te verweeren:
 Hy zeide, in 't byzyn van den graaf, dat hy verliefd
 Op my geworden was; dies als 't juffrouw belieft
 My wat te helpen, zie ik kans om 't zo te maaken,
 Dat ik nog baronnes zal worden. *Charl.* Schoone zaaken,
 Gy baronnes? ha! ha! wat beeldt gy u al in.

Klaar. Ja lach niet; want dit is wel moog'lyk in myn zin.
 De heer baron, Juffrouw, krygt dikwils malle vlaagen,
 Die ik, als baronnes, heel gaerne wil verdraagen.
 De zaak zal heel wel gaan. Al ben ik maar een meid,
 Men kan niet weeten, waar dat myn geluk nog leid.
 Ei laat ik my dan ook wat jufferlyk opschikken.

Charl. Weg, weg.

Klaar.

Klaar. Je weigert het? 't is wel, 'k zal alles klikken,
 Hoe't hier gelegen is. *Charl.* Aan wien? *Klaar.* Wel aan den graaf.
Charl. ô Hemel! *Klaar.* Ja, juffrouw, die heer is al te braaf;
 't Is slecht dat wy hem zo betoveren door liegen,
 En met een schyn van staat aan allen kant bedriegen;
 Het is kontfientie werk: maar 'k stap 'er over heen,
 Als jy me helpen wilt. *Charl.* 't Is wel, ik ben te vreên.
 Maar 't heeft geen schyn, zou die baron op u verlieven?
Klaar. Hy is puur stapel gek. *Charl.* Hoe weet gy 't?

Klaar. Vaste brieven:
 Je minnaar heeft het me geluisterd in het oor.
 Wees maar gerust, juffrouw, ik volg den haas op 't spoor.
Charl. „ Wat heeft de inbeelding op den mensch een groot ver-
 mogen!
Klaar. Wat zegje juffrouw? *Charl.* 'k Zal uw toeleg dan gedoogen.
 Maar hebt gy Fop, uw broer, van alles onderrecht?
Klaar. ô Ja, zeer grondig, maar, daar is hy zelf, de knecht,
 Met Hans, myn vryër; en...

T W E E D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR, KONSTANCE, HANS, FOP.

Charl. **H**ans, langer niet te draalen,
 Daar is de valsche ring. *Hans.* Je praat van koeterwaalen;
 'k Kan dat natuurlyk als een povre favojaard.
 Ik heb die kunsjes, als je weet, wel meer geklaard.
 Maar wanneer komt de graaf?
Klaar. Hy zal terstond hier weezen.
Konst. Maar doe uw' dingen wel.
Hans. Mevrouw heeft niets te vreezen.
Hans. gaat uit de deur.

DER-

CHARLOTTE, KONSTANCE, KLAAR, FOP.

KLAAR.

Maar Fopbroer, doe voor al je dingen, met verstand.

Fop. Ik zal my houden als de plompste boer van 't land.

Om geld te winnen laat ik my geen ding verveelen,

Al moest ik voor een droes, in plaats van kinkel, speelen.

Fop gaat uit de deur.

VIERDE TOONEEL.

CHARLOTTE, KONSTANCE, KLAAR.

KONSTANCE.

Ach! dochter, 'k mis byna myn zinnen, door de vreugd!

Dat geld van broeder doet aan ons een groote deugd!

Gy kunt uw' minnaar nu met eere doen verschynen;

Ook doet een dubb'le vreugd in my de zorg verdwynen;

Dat is, dat ik van daag myn zoon nog hoop te zien,

Met zyne gemalin. *Charl.* 'k Hoop dat het zal geschiên.

Zyn tegenwoordigheid, gemist zo veele jaaren,

Zal onuitspreekbre vreugd in onze harten baaren.

Ook zal myn Graaf als hy zich by zyn aankomst vind,

Meer indruk krygen van myn staat. *Konst.* ô Ja myn kind:

De hoffelyke zwier is Karel aangebooren.

Charl. Zyn zeden zullen vast, myn' waarden graaf, bekooren.

Konst. Maar is 't al zeker, kind, 't geen hy te kennen geeft?

Heeft hy u al gezegt waar hy zyn graaffchap heeft?

Charl. Nog niet, mevrouw; hy zal 't niet weig'ren te openbaaren,

Als wy 't hem vergen, om het aan ons te verklaaren:

Maar

Maar zo veel weet ik; hy 's aan 's keizers hof gevoed,
En 'k merk hem aan voor heus, en aadlyk van gemoed.

Konst. 't Bedrog is hedendaags zodanig in de menschen,
Dat ik, als Momus, van de goden wel mogt wenschen,
Dat ieder in de borst een glaazen venster had;
Om dus te zien of 't hart met valsheid waar beklad.

Charl. Mevrouw vergeet ons zelfs, met haar verlof, 'k zou denken
Dat Momus ook zo deed.

Konst. Kan de achterdocht ons krenken?

Charl. Niet eer voor dat men die laat blyken aan elkaâr.

Konst. Dan is het veinzen goed. *Charl.* Mevrouw dat laat ik daar:
Ten minste dient het ons, als ik iets groots zal hoopen.

Hier wordt gescheld.

Konst. Daar zal de graaf licht zyn, ras Klaartje, doe eens open.

Charl. Ik heb na hem verlangd, mevrouw, en nu hy koomt,
Voel ik my zeer ontroerd, ik vrees....

Konst. Zyt niet beschroomd.

V Y F D E T O O N E E L.

LODEWYK, KONSTANCE, CHARLOTTE, KLAAR.

LODEWYK.

'k **H**eb de eer, mevrouw, van u te komen zien, en spreken.

Konst. De eer is aan ons myn heer, ik hou het voor een teken
Van achting tot ons, dat ge u zelf zo veel verneêrd.

Lod. Mevrouw, ik zag my nooit zo veel als nu geëerd:
Dewyl ik zien mag die 'k myn hart reets heb gegeven,
En in wiens schoonheid ik uw eerste jeugd zie leeven.

Konst. Gy vleijt my graaf.

Lod. ô Neen ik spreek myn hart regt uit.

Konst. Het zy het waarheid is, of uit beleeftheid spruit;
Gy toont uw hoflykheid, door 't slypen van uw zinnen,
Om my van uw kant met beleeftheid te overwinnen.

II. Deel.

Z

Myn

Myn agting hebt gy reets gewonnen. *Lod.* Ach! Mevrouw!
 Vergun my dan dat ik dees schoonheid onderhouw',
 Met woorden die de min my asperft: 'k ben verwonnen;
 Geen hooffsche juffer heeft my ooit behaagen kunnen.
 Ik heb de min gehaat; nu dwingt zy my in 't end.

Konst. Gy zegt ons veel, myn heer; maar ons is niet bekend
 Wie die betuiging doet. *Lod.* Mevrouw gelieft te weten,
 Waar dat myn graaffchap is, en hoe het wordt geheeten?
 Ik zal 't u zeggen, schoon ik 't lieft verhoolen hou;
 Het legt in Polen, en de naam is Habislouw.
 Myn vader heeft my jong naar 's keizers hof gezonden,
 Wanneer de Turken naar 't bezit van Polen stonden.
 En, zonder roem gezegt, ik wierd daar zeer geëerd.
 'k Had mogelyk nu nog in 't Duitsche hof verkeerd:
 Indien heer vader in het leven waar gebleeven;
 Zyn dood dwong me, om my naar myn erfland te begeeven.
 En korts kreeg ik eens lust te reizen met myn neef,
 Dien ik de schoonheid van dees landstreek zo beschreef,
 Dat ik hem overhaalde om reisgezel te weezen.

Klaar. Gy meent den heer baron?

KONSTANCE, tegen *Klaar.*

„Zwyg stil, of gy moogt vreezen.

Lod. De reis is meest tot zyn verlugting aangeleid,
 Wyl hy zwaarmoedig is en vol dofgeestigheid,
 Ja buitenspoorig; doch niet altyd: maar by vlaagen.
 Hy heeft vernufts genoeg: maar als hem deze plaagen
 Bekruipen, schort het hem ten vollen in 't verstand;
 't Geheugen gaat dan weg; dan weet hy vaderland,
 Noch staat noch afkomst, noch zyn eigen naam te noemen:
 Maar anders is 't een heer vol moeds, en waard te roemen,
 Die door manhaftige krygsdaaden is berucht.

Kon. Dan is hy waard beklaagt. *Lod.* Mevrouw, 'k heb groote zucht
 Voor zyn persoon; hy waar' volmaakt om te beminnen
 Indien

Indien hy meester als voorheen waar' van zyn zinnen.

Daar wordt gescheld en Klaar doet open.

Konst. Wat is daar voor geraas? wie stoort ons hier al weer!

Z E S D E T O O N E E L.

F O P onder den naam van *Kees* in boeren gewaad, met drie zakjes geld,

L O D E W Y K, C H A R L O T T E, K O N S T A N C E, K L A A R.

D a g j o f f r o u w , d a g m e v r o u w , d a g K l a e r t j e , d a g m e n h e e r .

F O P .

Mevrouw, verzinje wel, nou kom ik je betaalen.

Is dat je zeun? ja wel, hy lykt niet van de schraelen,

En povre jonkers, neen, verzinje wel. ô Bloed!

Wat het hy al een goud en zulver an zen goed!

Ho welkom heerschip! 'k hietje welkom om een koekje!

Verzinje wel. *Klaar.* Hy is myn heer niet, gek. *Fop.* Ja zoekje

Me wat te pieren? neen, dat 's mis, verzinje wel.

Konst. Hy is myn zoon niet *Kees*. *Fop.* Hoe of dit weezen zel?

Verzinje wel, men heer, laet ik jou iens bekyken.

Nou zie ik 't eerst, ja daer 's meer eigen as gelyken.

Vergeef 't me jonker: want ik was verabbezeerd,

Me dogt, om dat je zo bekant was en geveerd,

Dat je onze jonker waert. *Klaar.* Dat maak jy aartig, baasje.

Fop. Al bin ik maer een boer, ik hou myn repretasie.

Ik, en myn wyf, die gaen met al de groote lui

Van 't stêe om. *Klaar.* Jy? *Fop.* Wel ja, ik breng 'er altyd hui

En zoetemelk en kaes. Ik mag met elk verkeeren.

Klaar. Zo doende, *Keesje*, kan jy gôe manieren leeren.

Charl. Hoe is 't op onze plaats? *Fop.* Daer staet het alles wel.

'k Loof dat het met 't gewas dit jaer wel slaegen zel:

De boomen bloeijen uit de kunst, en in 't bezonder

Is 't op jou Hofftêe schoon, verzinje, 't is geen wonder,

Dat komt dat juffrouw op geen schuitje mist en ziet.
 't Is allemael gien schâ het geen juist schaede hiet.
 Jou tuinman Jaep, verstaet 'em schier op alle zaeken.
 Nou is hy bezig om een bloemperk op te maeken,
 Vlak voor het huis. Dat moetje haest iens komen zien:
 De zoete tyd komt 'an. *Charl.* 'k Denk in een dag of tien
 Te komen, ligt nog eer, dat kunt gy Jaap wel zeggen.
Fop. Dan zelje 't bloemperk daer al opgemaekt zien leggen.
Konst. Koom, laat ons reeknen, Kees, ik heb niet langer tyd.
Fop. Goed, als je wilt, mevrouw; dan raek ik 't vragje quyt.
 Je loopt die kamer in? ik mien je nae te treden.

Z E V E N D E T O O N E E L.

LODEWYK, CHARLOTTE, *binnen wordt geld geteld.*

LODEWYK.

ô **S**choone, die myn hart met uwe aanloklykheden
 Doet buigen voor de min, gy hebt myn staat gehoord;
 Nu hangt het maar aan u, ei laat een troost'lyk woord,
 Uit uwen lieven mond, myn quynend hart verquikken!
Charl. Zo haastig niet myn heer. *Lod.* Ik tel al de ogenblikken,
 Myn allerwaardste. Ach troost uw' minnaar, ja uw' slaaf.
Charl. Het geen gy eischt, myn heer, is zulken grooten gaaf,
 Dat ik my honderdmaal, en meerder moet bedenken,
 Eer dat myn plicht vereischt myn hart aan u te schenken.
 'k Heb uw' standvastigheid in 't minnen nooit gezien.
 By and're juffers spreekt de graaf ook zo misschien.
Lod. Ik zweer u, schoone ziel, by 't bloozen van uw' kaaken,
 Dien rooze gloed, die my in zuiv're min doet blaaken:
 Dien gloed, die 't schitt'rend vier van Tirus purper tart,
 En met zyn stralen schiet in 't allerkilste hart;
 By 't diamante licht van uwe tweeling zonnen,

Wier

Wier ſtraalen allereerſt myn minnend hart verwonnen;

By 't leevendig albaſt van uw' volmaakte leên;

Dat 'k niemand min als u, noch heb bemind voorheen.

Charl. Gy ſciert uw reden op, en ſchynt te poëzeeren.

Lod. Ach! wat kan ons de min door haare kracht niet leeren?

Myn lief, 'k ben onbequaam te ſchild'ren met wat kracht

Van ſchoonheid gy myn hart gebragt hebt in uw magt.

Al die aanloklykheid! al die bevalligheden!

Zyn machtig myn verſtand van 't regte ſpoor der reden

Te leiden! zo gy niet uw' ſtrafheid wat verzoet.

Charl. Gy vleijt my, graaf. *Lod.* ô Neen, zie wie u valt te voet:

Een die zich onderwerpt wat vonnis gy zult geeven.

Aan u, ô ſchoone! hangt myn dood nu, of myn leeven;

Maak dat dit oogenblik voor my gelukkig zy.

Charl. Staa op, myn heer, en heb wat meerder heerſchappy

Op uwe driften, poog die vlam in tyds te dooven;

Uw adeldom, en ſtaat gaan onze ver te boven;

En krygt gy eens berouw van deeze keur, zou 't licht

Te laat zyn dat gy wiſt wat zaak gy hadt verricht.

Lod. Die keur, myn ſchoone, zal my nimmermeer berouwen.

Charl. Mag ik 't gelooven?

Lod. 'k Zweer dat gy my moogt vertrouwen.

Charl. Gy zyt een edelman, 'k geloof u op uw woord,

En ik beken dat uw' beleefdheid my bekoort:

Myn hart kan langer dan niet onverſchillig weezen:

Doch van vrouwmoeders kant hebt gy licht meer te vreezen;

Schoon ik 't bezit u van myn hart al toe wou ſtaan,

't Moeft met haar wil zyn, en dat zal bezwaarlyk gaan:

Zy heeft geen dochters meer, als my alleen in 't leeven;

Gy zyt een vreemdling, dien zy my niet graag zal geeven:

Omdat zy dan te veel myn byzyn miſſen zou.

Lod. 'k Zal haar en u, myn lief, in 't graaffchap Habifloww,

Geleiden, daar gy zult als myn graavin regeeren,

Dit land vergeeten, en u zien van ieder eeren.

Charl. Ik zal my schikken naar vrouwmoeders raad, myn heer.

Gy kunt my de eer doen....

Daar wordt gescheld.

Maar wat 's dat? wie schelt daar weer.

Hee Klaartje, Klaartje!

A C H T S T E T O O N E E L.

KLAAR, LODEWYK, CHARLOTTE.

Klaar. **W**at beliest juffrouw? *Charl.* Doe open:
Gy hoort wel dat 'er wordt gescheld. *Kl.* Ik zal gaauw loopen.
Charl. Myn heer, het moet my dat we in dit onvry vertrek
Zo lang gebleven zyn: 'k wist niet dat ons gesprek
Zo lang zou duuren. Ik zal voortaan de eer genieten
Om in 't zalet... *Lod.* Myn lief, hoe zeer 't my moet verdrieten
Ons staag gestoord te zien in dit vertrek; ik hou
Het voor het beste van dit adelyk gebouw;
Om dat ik de eer heb.... *Charl.* 't Is een koopman in juweelen,
Monfieur le Poerlaron.

N E G E N D E T O O N E E L.

HANS *in een koopmans gewaad*, KLAAR, LODEWYK,
CHARLOTTE.

HANS, *onder den naam van Poerlaron.*

Ze zel hier niet verveelen,
Dat ze aan madamoifel service presenteer?
Ze 'eb deezen dak kehoor dat jou juweel begeer.

Charl.

Charl. Brengt gy iets mede? *Hans.* Oui, jou 'eb aan ma Boetike Van daak keweest vergeefs. Mon frient was juist 'eel zieke, Dien was zy gaan bezoek. Ze bid, madamoizel, Exkuse moi? *Charl.* Gy zyt geëxkuzeert, 't is wel. Is u van daag een snoer met pacrels voorgekoomen?

Hans. Un paerelsnoere? *non.* *Charl.* Ze is van myn' hals genomen, Door dieven op de straat; zo ze u wordt aangebracht Neem vry de snoer, en hou de dieven in uw' macht.

Hans. Dat zel ze doen. *Charl.* Wat hebt gy mēgebracht?

Hans. Juweelen, Zo zuivre pour de kieke, un dief die zou hum steelen. Wat dunk jou is 't niet bon? *Charl.* Waar voor is dat te koop? *Hans.* Akt'ondert kulde't minst. *Charl.* Dat is te veel, loop, loop.

Hans. Bezie ze wel ter deck, hum 'eb niet eene foute. Als jy een foute vindt, mak jou voor niet hum oute. Hum 'andel veul met jou, ze weet jou 'eb verstand Van de juweel, veel betre als al de daam van 't land. Jou koop altyd koet koop. Ze 'eb eens van jou kchatte, Cinq' mille Ekuus gelyk. Keen klant in deeze statte Die zo veel koop, als jou. *Charl.* Het is geen quaad juweel: Maar, monsieur Poerlaron, de prys is veel te veel. Zes hondert gulden is genoeg; 'k zou niet meer geeven.

Hans. Ze moet niet dingen. *Charl.* Niet.

Hans. Madam', zo waar ze leeven Ze zou verlies, ma foi. *Lod.* Mag ik 't juweel eens zien? *Charl.* Heer graaf, 't is tot uw dienst.

Hans. Jou moet zo flekt niet biën Bezie fon Exclense. Ik 'eb nok van myn leeven Zo weinig niet kewon. *Lod.* Ik zal nog vyftig geeven. *Charl.* Zo valt gy in myn bod, myn heer? *Lod.* Gy biedt te min. *Charl.* Geef hem zyn' vollen eisch, heer graaf, is 't zo uw zin. *Lod.* Gy kunt als 't u belieft, monsieur, uw geld dan haalen; 'k Zal in myn logement u deezen dag betaalen.

Hans.

Hans. Bon, waar logeer jou? *Lod.* In de goude muizeval.

Hans. Son Exelense zek hoe hum daar noemen zal.

Lod. De graaf van Habiflouw. *Hans.* De kraaf van Kabeltouwen?

Je fuis vôt ferviteur. Ze kan dat wel onthouwen.

T I E N D E T O O N E E L.

LODEWYK, CHARLOTTE, KLAAR.

LODEWYK.

Myn lief, 'k verzoek dat gy my de eer doet, dit present
Van my te ontfangen. *Charl.* 'k Zie dat gy myn' aard niet kent.

Lod. Myn fchoone, ik bid dat gy 't present niet af wilt wyzen,
Al is het wat gering; gy zult 't misschien mispryzen,
Dat ik my tegens u in 't bieden heb gekant?

't Zal my een eer zyn, om 't in zulke lieve hand
Te moogen zien. En heb ik daar door iets misdreeven;
Gy moet de mode van het hof de schult dan geeven.

Ik bid u neem het aan. *Charl.* 'k Bedank u dan, heer graaf.

Lod. Myn lief 't is zulks niet waard; 't is al te flechte gaaf.
Ik was byna in toorn op deezen waal ontsteeken:

Om dat hy onze reën zo schielyk af quam breeken.

Charl. Daar was niet overig. Gy hebt myn wil gehoord.

Gy moet belooven aan vrouwmoeder niet een woord
Van 't geen gy op myn hart gewonnen hebt te zeggen:

Ik zal het, op zyn tyd, haar zelf te vooren leggen;

Gy kunt my midlerwyl bezoeken als galand.

Lod. ô! Lastig uitstel voor een hart vol minnebrand!

Daar wordt gescheld.

Charl. Doe open Klaartje. Wie of daar al weer kal zomen?

Lod. Ik hoor de stem van myn koezyn!

Charl. Wat doet u schroomen?

Lod. Het is de heer baron, die door zyn zotterny

My

My overal beschaamt. Myn hart, ik vrees dat hy iets aan zal vangen dat u ligtelyk zal mishaaen.

Charl. Een die verstand heeft kan wel zotterny verdraagen. De heer baron zal nu misschien niet spoorloos zyn.

E L F D E T O O N E E L.

JAN, LODEWYK, CHARLOTTE, KLAAR.

JAN.
Je suis vôt serviteur, madame, en mon koezyn. VergEEf my dat ik jou gezelschap kom verstooren.

Zyn excellentie zal een' goeden tyding hooren. Kent gy den schryver van het opschrift van dien brief?

Lod. Hoe, hebt gy brieven, heer baron? dat is my lief.

Hebt gy 'er geen voor u? *Jan.* Ik heb 'er vyf gekregen.

En tegen jou gezeid, ik was al wat verlegen

Om geld. De wissel komt nou juist heel net van pas:

Ik denk dat al myn geld geen duizend ginjes was,

En dat is niet: want wat kan duizend ginjes maaken?

CHARLOTTE *terwyl Lodewyk leest.*

„ Dat is een groote som. *Klaar.* „ Ja kon je daar aan raaken,

„ Dat zou ons dienen in ons kraam. *Charl.* „ Zwyg, hy is gek.

Jan. Mejuffer, dit is al een kostelyk vertrek.

Charl. Myn heer, zo passelyk. *Jan.* ô Neen: het is zeer aartig: Is dat tapyt niet wel een duizend guldens waardig?

Charl. Dat weet ik niet, myn heer: dewyl 't by erfenis Van iemand van 't geslacht aan ons gekomen is.

Jan. Mejuffer, jy komt my zo aangenaam te vooren Dat jy myn hart byna tot liefde zoudt bekooren;

Ja, zo de graaf, myn neef, jou minnaar niet en waar,

Wy wierden zekerlyk in korten tyd een paar.

'k Heb overal geweest, in Spanje, in Hongaryën,

II. Deel.

Aa

Me-

Mezopotamiën, en ook in Pikardyën;
 In Zweden, Perfiën, ja in Luilekkerland:
 Maar nergens juffertjes zo schoon, en vol verstand,
 Als jy bent, ooit gezien.

Lod. „Ha schelm, wie kan 't verdraagen”.

Mejuffer, ik verzoek. *Charl.* Zwyg maar, 't zyn malle vlaagen.

Jan. In Etiopiën heb ik 'er een gevryd

Die lykt jou op een draad, 't is of je zusters zyt.

Zy was de dochter van paap Jan, die voor twee jaaren

Getrouwd is met den Cham, of keizer der Tartaaren;

Ik was 'er aan verloofd, ze was alreets myn bruid:

Maar die verbruste Cham heeft juist myn trouw gestuit.

Ik meen dien beest wel haast dat schelmstuk te betaalen.

Lod. Hou op met liegen! of... *Jan.* De drommel zal hem haalen!

De Cham zal weten wien hy heeft geaffronteerd.

Lod. „Zwyg zeg ik of... *Jan.* Op 't minst dient hy wat afgesmeerd.

Hoe, zou die vent myn bruid, die ik zo liefhad, houwen?

Zou hy ten spyt van my paap Jan zyn dochter trouwen?

'k Wou liever dat hy op een heete hekel zat,

Of dat die Cham zyn broek vol brandenetels had.

Lod. Zwyg liever van dien Cham, en spreek van and're zaaken.

Jan. Koezyn, ik voel myn hart zo in de liefde blaaken,

Nu ik die juffer zie, dat ik niet laten kan

Te spreken van myn bruid, de dochter van paap Jan;

Om haar zal ik altyd deez' schoone juffer minnen,

En ook myn best doen om haar tot myn bruid te winnen,

Doe jy je best al me, en zie wie 't hagje krygt.

Lod. „Ik zweer u. Heer baron! *Jan.* Ja graaf, of jy me dreigt,

Dat bruit me nietmendal. Ik wil dees juffer vryën.

Doe jy je best ook maar: ik mag het heel wel lyën.

Lod. Mejuffer, 'k bid vergeef deeze onbescheidenheid

Van myn koezyn: gy weet.... *Jan.* Myn schoone, ik ben bereid

Om u te toonen dat ik hier niets heb misdreven,

Het geen hem redenen kan tot misnoegen geeven.

Charl. Myn heer, wees vry gerust: dewyl 't maar kortswyl is.

Jan. Maar, dat ik jou bemin, dat 's zeker en gewis.

Wat meenje, graaf, dat jou heer vader toe zou laten,
Dat jy zoudt trouwen? neen, hy zou je dood'lyk haaten.
Je vader is een man die staat naar qualiteit.

Hy heeft je een hartogin voor 't minste toegeleid.

Het is de waarheid, je behoeft me niet te wenken.

Lod. Myn heer, hoe spreekt gy dus? wat zult gy al bedenken,
Om my te quellen? myn heer vader is lang dood.

„ Ik heb 't haar wys gemaakt. *Jan.* Myn min is reets zo groot,
Dat ik warentig schier de waarheid heb vergeeten:

Maar nou bedenk ik my. Hy 's dood, ja wel te weeten,
Zo dood gelyk een pier: hy storf geheel te onpas,

Toen ik de bruigom met paap Jan zyn dochter was.

Klaar. Op wat wys sturf hy? hoe heeft hy den geestgegeeven?

Jan. Wel kind, hy sturf om dat hy langer niet kon leeven.

Lod. „ Ô Fieft gy zoudt my door uw' losheid schier verraân.

Myn heer, het wordt al tyd, koom laat ons t'samen gaan.

Jan. Laat ons dees schoone nog een weinig onderhouden:

Of wil jy gaan? ik blyf. *Lod.* „ Ha schelm! het zal u rouwen.

Jan. Dewyl je 't zo begeert, ik zal gehoorzaam zyn,

En in ons logement, een helder glaasje wyn,

Op haar' gezondheid, door myn edel keelgat gieten.

Lod. Vaar wel, myn schoone: ik hoop 't geluk steeds te genieten

Van u te dienen, zo gy my zulks waardig kent.

JAN laat een brief vallen.

Ik meen het ook zo, met dit zelfde compliment.

Charl. De eer is aan my, en 't is my leet, dat ik de heeren

Niet beter, naar hunn' waarde en staat, kan regaleeren.

T W A A L F D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR, KONSTANCE, FOP.

CHARLOTTE.

Wat dunkt mevrouw, heb ik myn rol niet wel gespeeld?*Fop.* En heb ik naar de kunst niet fraaij een boer verbeeld?*Konst.* Tot nog toe gaat het wel, myn kind, nu moet men maaken,
Dat hy gelegenheid verkryge om u te schaaken.*Char.* Mevrouw, dat dunkt my vreemd; hoe durf ik zulks bestaan!

Wat reden hebt ge om my tot zulk een zaak te raân,

Die zo uitspoorig is, en strydig met 't welleeven?

Konst. Dus doende hoef ik u geen huwlyksgoed te geeven.

Ik doe 't uit nood: want wierd gy met myn wil de bruid,

Dan quam gewis terstond ons onvermogen uit.

Daar wordt veel gelds vereischt tot al de omstandigheden

Van zulken bruiloft; met een' graaf in d'echt te treden

Dat is iets ongemeens. Al waar 't een edelman

Van minder staat, weet dat ik 't niet uitvoeren kan.

Klaar. Mevrouw heeft groot gelyk, 't is wonder wel verzonnen;

Die zaak dient niet versloft, maar met 'er haast begonnen.

Charl. Ik durf het niet bestaan. *Klaar.* Verlies je 'er ook iets by?*Charl.* Myn reputatie. *Klaar.* Ja, zet die maar aan een zy.

Laat jou een vogel, die zo vet is, niet ontslippen.

Konst. Hy mint u teder, kind. *Charl.* Ja mooglyk met de lippen.Kan ik een hoveling betrouwen? *Konst.* Neen, niet veel.

Maar zou een, die niet mint, u zulken schoon juweel

Zo los vereeren? neen, het blykt dat zyne zinnen

Geneigt zyn te uwaarts. Wil maar voort de zaak beginnen.

Wees niet beschroomd myn kind, 't moet wel voor ons be-
flaan.*Charl.* Mevrouw, ik moet my op die zaak nog eens beraên.*Klaar.*

Klaar. Ik vind een brief. Dien heeft de graaf misschien vergeeten.

Charl. Klaar, is hy open? *Klaar.* Ja.

Charl. Dan moet ik d'inhoud weten.

CHARLOTTE, leest.

'k Neem de eer van u te kontenteeren,
 Genadig heer, op uw begeeren,
 En zend twee wisselbrieven, op
 Den heer Kristoffel Ofssekop,
 Le grand Banquier der heeren Deenen;
 Zy zyn op zicht, en reets verschenen,
 Groot, ieder van twee duizend pond,
 Die gy koerant ontvangen kond.
 Hy woont te Brussel, in den grooten
 Kristoffel, naast de kalver pooten.
 Hy is het wifs'len lang gewend,
 En by de Deenen wel bekend.
 Voorts valt voor ons niet meer te schryven,
 Als dat wy uwen dienaar blyven.
 En groet genadig uw koezyn,
 Den heer baron van Schraalenstein;
 Wiens quaal ik hoop dat nu niet zwaar is.
 Hans Tzerfresser, sekretaris.

Charl. Klaar, breng dien brief voort naar de goude muizeval.

Hy zal verleegen zyn. *Klaar.* 't Is wel, Juffrouw, ik zal.

Kon ik den heer baron ook tot myn min beleezen,

En mocht ik baronnes, als jy graavinne, weezen;

Ik was 'er boven op. *Charl.* Ei zwyg die malle praat;

Hy is een edelman, en gy van slechten staat.

Hoe kan die malligheid u koomen in de zinnen?

Klaar. In ouwe tyen was 't de mode om zo te minnen;

In Cats staat immers van de schoone Aspazia,

Daar koning Cyrus op verliefde, en haar zo dra

Niet had gezien of liet haar door zyn dienaars schaaken,
 En tot een koningin, ten spyt van and'ren, maaken.
 Ben ik zo schoon juist niet als deeze harderin,
 Het scheelt al evenwel heel weinig in myn zin.
 Ik zal myn best doen om den kaerel te verleijen;
 En hy is gek; hy zel wel luist'ren naar myn vleijen.

Charl. Is 't ernst of boert? *Klaar.* 't Is ernst.

Konst. Hoe Klaartje, wordt gy zot?

Charl. Mevrouw, gy ziet dat zy met deeze zaaken spot:
 Want zy heeft trouwbelofte aan onzen Hans gegeven.

Klaar. 't Is immers beter met een Edelman te leeven,
 En weezen baronnes, als met een' armen knecht
 Een ordinaarisje op te zetten? *Fop.* Jy hebt recht,
 Myn zuster. Doe je best, je zelt den gek bepraaten.

Charl. Dan zult gy Hans, daar ge aan verloofd zyt, dus verlaaten?

Klaar. Dien koop ik af, indien ik ryk wordt, met wat geld.

Charl. 't Is wel, doe vry uw best, en zie hoe dat gy 't stelt:

Verbrod ons werk maar niet, door die uitsporigheden.

Klaar. Ik zal myn zaaken wel beleggen, en myn reden.

Zal ik nu met den brief voort naar zyn herberg gaan?

Konst. Nog niet; ik moet u eerst ter deegen doen verstaan,
 Op welken wys gy met die heeren dient te spreken:

Op dat aan d'aanslag, die 'k bedacht, niets mochte ontbreeken.

Charl. Men zy zo schielyk niet. De zaak is van gewicht.

Klaar. Dat 's raar! in myn zin is de zaak niet zwaar: maar licht.

Einde van het tweede Bedryf.

D E R D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

L O D E W Y K , J A N , *twee Lakkeijen.*

J A N .
Acht honderd guldens heer, in één reis weg te geeven,
 Aan eene juffer die jy tweemaal van je leeven
 Aanschouwd hebt? ik beken je bent vry kordiaal;
 Maar ondertussen wordt de beurs geen kleintje schraal.
Lod. Met speelen kan men weér aan and're schyven raaken.
 't Was nodig, en het hielp bezonder in myn zaaken;
 Ik heb de juffer weg. *Jan.* Ja zy ligt jou, myn heer.
Lod. Het is geklonken. 'k Zal haar trouwen, *Jan.* *Jan.* Ik zweer,
 Dat ik my niet verlaat, op Juffers, die haar zinnen
 Zo schielyk buigen, om een' vreemdeling te minnen:
 Daar schuilt wat achter. *Lod.* Neen ik hou hem voor geen man,
 Die eene juffer niet terstond bepraaten kan;
 Men kan de weérmin haast bespeuren, aan haare oogen.
Jan. Zie toe, myn heer, zie toe, een mensch wordt licht bedrogen.
 Die wedermin komt my te schielyk; naar ik merk
 Spruit zy uit kaalheid; is het maar geen hoerenwerk.
Lod. Ha schelm! wat zegt gy daar? *Jan.* Ik bid wil u betoomen.
 Hebt gy nâ haar gedrag en staat al wel vernomen?
Lod. Jan, ik vertrouw my op haar stam, en ad'lyk huis.
Jan. Haar stam kan goed zyn; en zy zelf nochtans niet pluis.
Lod. Gy lastert haar. *Jan.* ô Neen, ik heb my zelfs gequeten.
 Daar komt de Waard, die zal haar zaaken mooglyk weeten.

T W E E.

T W E E D E T O O N E E L.

LODEWYK, JAN, *de WAARD, twee Lakkeijen.*

LODEWYK, *wyft op het huis van Konftance.*

Kent gy die juffer, daar ik flus in praat meê was?
Waard. Wel zou ik niet? ô Ja, zy is een wakk're tas;
 Ze leeft heel zuinig, en ik hoor zy heit veel platen
 Geêrft, verftaaje, die haar oom heit nagelaaten,
 Die in Ooftindjen is gesturven, dat je 't vat.
 Verftaa je wel, heer graaf? nou deuze groote fchat;
 Veurfchreeven en veurzeid, moet deze Juffer erven,
 Gelyk je weet, wanneer de moeder komt te fterven:
 Want, as je weet, de zeum is ftilletjes uit 't huis
 Vertrokken, as je weet: ô my! 't was zulken kruis
 Voor de ouwe vrouw, verftaaje, och zy kon niet bedaaren.
Lod. Hou op, ik heb genoeg, wil de and're helft maar fpaaren
 Tot morgen, dat je 't vat, heer hospes, gôe gezel.
 Ik ben je dankbaar, als je weet, verftaa je wel?
Waard. Heer graaf, verftaaje wel. 'k Zal eeten klaar doen maaken,
 Wat luft je t'avond? *Lod.* Gy kunt dat voor dees tyd ftaaken:
 Wy zyn op zek're plaats genoodigd, dat je 't vat.

D E R D E T O O N E E L.

LODEWYK, JAN, *twee Lakkeijen.*

Wat zegt gynu? *Jan.* Ik hoor zy heeft een' grooten fchat;
 De juffer lykt je van het hoofd tot aan de voeten.
 En pozito, ze was wat licht; tut tut, wy moeten

Zo

Zo naauw niet zien: want geld wordt tog by elk geacht.

Lod. 'k Verzoek dat gy uw plicht voortaan wat meer betracht.

Spreek met eerbiedigheid van haar, of 'k wil u zweeren....

Jan. Hoe wordt je quaad, myn heer? ik zoek je maar te leeren

Dat schyn geen waarheid is. *Lod.* Wel, leer dan ook van my,

Dat gy by juffers van verstand geen zotterny

Beginnen moet. Wat bracht gy flus al vreemde grillen

En leugens op de baan; 'k had werk om u te stillen.

Dat praatje, van paap Jan, had schier ons werk verbrod.

't Is myn geluk dat zy u aanziet voor een' zot.

Jan. My dunkt het staat zo braaf by juffers op te snyën

Van groote zaaken, heer; het is de zjeu van 't vryën.

Lod. 't Moet met verstand geschiën.

Jan. Verstand ontbreekt my niet.

LODEWYK *ziet Charlotte, welke uit het venster kykt.*

„ Zacht Jan, me dunkt dat daar myn lief uit 't venster ziet,

„ Laat ons nu veinzen dat wy met malkaër krakkeelen.

JAN *Lodewyk staande.*

Je liegt het! heb je 't hart myn eer aldus te steelen?

LODEWYK, *en Jan trekken de degens.*

'k Zeg dat het waar is. Ja. *Jan.* Graaf, haal het in je hals!

Lod. Baron, beken het dan! *Jan.* Ik zeg nog eens, 't is valsch.

En jy zult sterven! *Lod.* Ha! baron ik zal my wrecken!

VIERDE T O O N E E L.

KLAAR, WAARD, *twee Lakkeijen*, JAN, LODEWYK.

Ik zal niet rusten voor dat ik je heb doorsteeken.

JAN.

Zy worden gescheiden.

Waard. Heer graaf, verstaaf je wel, waar komt de questie deur?

Jan. De questie, dat je 't vat, die komt maar door een leur

Van duizend guldens, die 'k met wedden heb gewonnen.

II. Deel.

B b

Lod.

Lod. Het is om 't geld niet: want dat zou men geeven konnen:
Maar om het point van eer. Wat geef ik om dat geld.

Jan. Ik zeg nog eens, kozyn, dat jy my aanstonds meldt,
Wie dat het zegt. *Lod.* Baron, gy kunt het zelfs wel denken.

Waard. Ei, heer baron en graaf, wilt tog malkaar niet krenken,
Verftaa je, zeg wie is 't? *Jan.* Dat raaktje niet jan gat.

Zo jy je 'er in steekt kryg je vuistlook, vat je dat?

Kozyn, ik vraag nog eens of jy den man wilt zeggen.

Daar leit myn degen. *Lod.* 'k Zal de myne ook nederleggen.

Lodewyk luistert *Jan* wat in.

Jan. Ik was in misverftand. Kozyn, ik heb den ſchuld:

'k Verzoek exkuus. *Lod.* 'k Heb myn belofte nu vervuld.

Jan. Ik zal 't betaalen. *Lod.* Hou het geld, 't kan my niet ſcheelen.

Om duizend gulden, zulken bagatel, krakkeelen?

Tegen K L A A R.

't Is misverftand... maar hoe! zyt gy daar zoete kind!

Het moeit my dat gy ons te ſaam in queſtie vindt.

Klaar. Ik wou alleen graag met zyn excelentie ſpreeken.

Lod. Vertrek dan hospes, en Lakkeijen. *Waard.* „ Selleweeken!

„ Is duizend guldens by dat volk een bagatel!

„ Ik zal haar ſnyen van de beurs, verftaa je wel.

Jan. Heer graaf ik zal u met het meisje alleenig laaten.

Klaar. Neen, heer baron, jy moogt wel hooren wat wy praaten.

V Y F D E T O O N E E L.

L O D E W Y K , J A N , K L A A R .

L O D E W Y K .

Wel Klaartje, zeg my, is uw bootſchap quaad, of goed?

Klaar. Daar is myn juffrouw flus een raar geval ontmoet:

Derhalve heeft zy my in tyds by jou gezonden.

Lod. Wat raar geval? *Kl.* Dat wy mevrouw haar moeder vonden

In

In zulken quaad humeur, dat zy niets hooren wou,
 't Geen tot je voordeel is. Zy zal, naar ik vertrouw,
 Haar dochter ergens in een klooster op doen sluiten.

Lod. Wat reden heeft mevrouw om onze min te sluiten!

Klaar. Zy heeft je vryery een tyd lang aangehoord;
 Waar door zy weet dat jy haar dochter hebt bekoord;
 Zy noemt haar dartel, wulps, ontbloot van goede zeden,
 Een schandvlek van 't geslacht, die tegen alle reden
 Zich zelfs vertrouwen durft aan eenen vreemdeling:
 Maar boven al verfoeijt zy haar, om dat ze een ring,
 Dien gy gekocht hebt, uit uw' handen dorft ontvangen.
 Hoe, zegt ze, gy moet zeer naar 't huuwelyk verlangen,
 Dat gy een vreemden graaf terstont in de armen valt,
 Die zekerlyk met u tot zyn vermaak wat malt.

In 't kort, mevrouw heeft haar verboôn u meer te spreken.

Jan. Zou dan je juffrouw zich in 't klooster laten steeken?

Klaar. Niet anders als door dwang. *Lod.* Zwyg stil, ik hoor te veel.
 Dat voorwerp zo volmaakt! dat beeld zo schoon en eel,
 Zo net gevormd van leen! zo lief! zo zoet! zo aartig!
 De min van koningen en groote vorsten waardig;
 Daar ik myn vryheid heb voor eeuwig aan verpand,
 Zal ik dat missen! ach! het gaat me aan myn verstand.

Klaar. Uw lief heeft my belast u deczen brief te geeven.

Lod. Licht heeft zy 't laatst vaar wel in dit papier geschreven!

L O D E W Y K leest.

*Myn heer, hoe groot uw liefde weezen mag,
 Men dwingt my door het moederlyk ontzag,
 Om my van u, voor altoos, af te scheiden:
 Neem dan niet vreemd dat ik my moet bereiden,
 Om my van u, die 'k achting draag, te ontslaan.
 Vaar wel, gy zult altoos in myn' gedachten staan.
 Is 't mog'lyk? is my dan dat droevig lot beschoren!
 Na 't my gelukt is, om die schoone te bekooren!*

- Jan.* Tut tut, wat bruit het jou; je zyt een man van staat.
Ik wed jy nog in 't kort een keuningin bepraat.
Wat bruit jou die mevrouw, met al haar vieze grillen?
Nu zou ik ook, uit spyt, haar kind niet hebben willen.
De vrouwlui meenen dat de mannen gekken zyn.
- Lod.* Ik bid u zwyg, Baron; gy kent de minnepyn,
Die kracht der liefde niet, die my nog zal doen sterven,
Indien ik langer moet myn zielsgenoegen derven.
- Klaar.* Het is vergeefs myn heer dat jy je lot beklaagt.
Ik kan wel merken dat myn juffrouw liefde draagt
Tot u, en dat zy nooit die liefde zal vergeeten.
- Jan.* Ja kool met krenten, meid, dat is een smaak'lyk eeten
Of zy hem al bemint, dat helpt hem wat, niet waar?
Of weet je raad? zo maak je raad ten eerste klaar.
- Lod.* Ja meisje, weet ge iets tot myn voordeel te verzinnen,
'tZal u niet schaad'lyk zyn. *Kl.* Daar komt my iets te binnen...
Maar juffrouw zal 't niet doen... *Lod.* Ei Klaartje, spreek vry uit.
- Kl.* Myn heer zy zal 't niet doen. *Lod.* Ei zeg my! 'k bid, besluit...
- Klaar.* Zy zal ligt heel veel doen om uit den dwang te raaken;
Maar neen, zy zou... *Lod.* Spreek op!
Klaar. Heer graaf, je moest haar schaaken.
- Jan.* Ik moet een beest zyn, docht ik ook het zelfde niet.
Het was warentig op myn tong, eer zy het ried;
Die meid was waardig dat zy wierd in goud beslaagen.
- Lod.* Die raad gevalt my, en ik zou den aanslag waagen:
Indien ik wist dat zulks myn lief behaaglyk vindt.
Maar neen, zy weet nog niet hoe my de liefde wondt.
Zy kent de kracht nog niet van haare aantreklykheden.
- Jan.* Zy weet nog niet wat dat het is in d'echt te treden
Met zulken grooten heer, den graaf van Habiflouw;
Zy weet niet dat men haar Genade zeggen zou,
Als jy haar man waart; en dat ze in een koets zou ryen
Van klink klaar goud, gevolgd van agt'ren, en ter zyen,
Door

Door dienaars, elk zo bont gelyk een Arlekyn;
Bloed! wift ze dat, ik wed ze wel gefchaakt wou zyn.

Kl., De heer baron is 't hoofd geen kleintje weer op fchroeven.

Jan. Het klaagen, dunkt me, zal nu langer niet behoeven;
Smeed nu het yzer, wyl het heet is, maak besluit;
Je moet 'er fchaaken, of je dingen zyn verbruid.

Lod. 'k Zal nâ myn kamer gaan, om voort een brief te fchryven.
Kozyn gelief zo lang op deeze plaats te blyven
Met Klaartje, 'k koom zo ras als 't mooglyk is hier weêr.

Z E S D E T O O N E E L.

JAN, KLAAR.

KLAAR.

Die graaf, myn heer baron, is al een wakker heer.

Jan. Ô Ja als hy niet flaapt dan is hy altyd wakker.

Ik kan je zeggen dat ik nooit geen beter makker

Gehad heb als myn neef. Hy is een dapp're vent;

Alwaar gevochten wordt is hy altyd omtrent.

De slag van Eekeren is half door hem gewonnen;

Hadt hy 'er niet geweest men had hem niet begonnen.

Hy is geweest voor Luik, voor Hoeij, voor Keizerswaard.

De vyand vlucht terftont voor 't briefchen van zyn paerd.

Hy deed den Schellenberg, terwyl hy stampte, drillen.

Roermond, en Stevenswaard, daar wy van zwygen willen,

Was knapkoek voor hem. Maar de slag van Hogftet, bloed!

Daar toonde hy, zo wel als ik, zyn helden moed.

Daar zag men duizenden door ons in 't water dringen.

Te Ramillie deed hy nog wonderlyker dingen;

Hy had een ruiter daar by 't haar gevat, uit klucht;

En gooijde hem, met 't paerd, knaphandig in de lucht;

Zo hoog, dat hy van verre een vlieg geleek, en daalde

Niet eer voor dat men van den veldslag zegepraalde.

Klaar. Met uw verlof, myn heer, daar twyffel ik wat aan.

Jan. Wist jy wat dingen by by Turin had gedaan,
Je zoudt niet twyffelen aan die van Oudenaarde,
Daar hy de minste luis niet in het leeven spaarde.
Te Meenen, Dendermonde, en Doornik, Ryffel, Aath,
En honderd steeden, daar de tyd niet toe en laat
Om van te spreekken, heeft hy wonderen bedreven.

Klaar. Ik heb niet veel verstand, heer, van 't soldaaten leeven.

Jan. Dit alles won hy, met den slag van Malplaket.

Klaar. Hoe kan dat mooglyk zyn?

Jan. Ja, maar 't was in zyn bed;

Hy hoorde my alleen die dingen maar verhaalen,
En raakte voort door die gevechten aan het maalen.
Hy heeft nog meer gedroomd, dat ik vertellen zal.

Klaar. Ei heer baron, verhaal wat anders: 't is te mal.

Jan. My is wat raars gebeurd by Berge in Henegouwen;

Dit is wel waardig dat wy 't in gedachten houwen:

Daar wierd ik door een Myn gesmeten naar omhoog,

Met zulken kracht; dat ik gelyk een vogel vloog,

En raakte boven wind; 'k wierd in een uur zes zeven,

Met groote snelligheid, door deezen wind gedreven

Rontom de waereld, die 't fatzoen heeft van een ey.

Je kent wel denken, ik was schriklyk in de ly?

Ik raakte aan 't vallen: 'k had het leeven ook verloren:

Maar 'k bleef juist hangen aan een postelyne toren

In China, met myn rok. Elk was daar op de been:

Zy hadden my al lang zien vliegen, zo ik meen.

In 't kort, de koster quam my helpen, en beleezen,

Hy docht dat 'k Joosje was, de heilig der Cineezen;

Zo dat de koning zelf my zeer veel eer bewees.

Toen ik dat zag, speulde ik voor Joosje zonder vrees,

En eisechte dat ze me een scheepslading met juweelen

Bezorgen moesten, of de droes zou met 'er speelen;
De gekken deden 't, en ik ging terstond te sloop,
Naar Polen. Zeg eens Klaar, was deeze grap niet leep?

Klaar. 't Kan niet gebeuren; wie heeft ooit zo 'n zaak vernomen?

Jan. Myn suikerzoete Klaar, een mensch kan koddig droomen.

Klaar. Zo heb je 't maar gedroomd? *Jan.* Dat zeg ik immers, meid,
't Is alles maar gedroomd, dat ik jou heb gezeid.

Klaar. Uw snaakze geest, myn heer, is wonderlyk, en aardig.

Jan. Veel dames achten my heur zoet gezelschap waardig:

Maar 'k acht ze niet; om dat jou lieffelyk gelaat

De mooijste van 't zalet in glans te boven gaat.

Je bent begut een meid die fiks zyt op je kooten,

En niet ongoelikjes; maar glad van muil en pooten.

Klaar. Dat lykt wel sloopen. *Jan.* Neen ik ben verliefd op jou.

Ik wou wel dat je my een zoentje geeven wou.

Hy zoent Klaar.

Klaar. Nou, nou, het is zo wel, is dat een mensch ook drukken!

Ei foei! schei uit, baron; niet meer, hoe zel het lukken?

Gaa liever naar 't zalet, en zoen daar jous gelyk.

Jan. Och! och! me dunkt dat ik van liefde schier bezwyk.

Klaar. Ei, ei, 't is lang genoeg, je zyt een harde zoender,

Je hebt een baard zo scharp gelyk een platte boender,

Myn wang is al aan bloed. *Jan.* 't Komt dat ik je bemin.

Ik heb jou liever als de grootste koningin.

Klaar. Ik kan 't wel denken.

Jan. Meid, ik wil het je wel zweeren.

Klaar. 't Is lang genoeg, myn heer, met my de gek te sloopen:

't Is gants onnodig. *Jan.* 'k Zeg nog eens dat ik het meen.

Ik heb jou al bemind toen jy my eerst verscheen.

Zie daar; dit goudstuk meen ik jou op trouw te geeven;

Wy zellen met malkaâr in Polen heerlyk leeven.

Zie daar, daar is myn hand, ik meen het zeker, Klaar.

Klaar. Je zegt het wel, myn heer; doch doet het moog'lyk maar...

Jan.

- Jan.* Neen, neem maar aan, ik zweer warentig je te trouwen.
Klaar. Ja maar, ik vrees, baron je zelt je woord niet houwen.
 Al ben ik maar een meid, 'k pas nochtans op myn eer.
 En ben ik slecht van staat; myn vader was een heer
 Van aanzien, daar het door den tyd mede is verloopen.
Jan. Ja, zulke menschen vindt men veel, myn hart, by hoopen:
 Elk moet zich troosten; want het is een slechte tyd.
 Al ben je 't geld, je bent den adel nog niet quyt.
Klaar. Myn adelyk geslacht wordt nog by elk geprezen.
Jan. Je woont in Utrecht, zou jy niet van adel weezen?
 Ik kon wel zien, myn hart, dat jy van adel waart.
 Ha! zo myn stam zich met uwe eed'le stamme paart!
 Wat zal jou wapen, by het myne heerlyk, pronken!
Klaar. Wel, heer baron, je zoud me schier in min ontvonken.
 Ik weet niet wat ik deed, indien gy ernstig spraakt.
Jan. De min heeft my alreets gezengd, gebrand, geblaakt,
 Gebakken en gestoofd, ik ben bekwaam om te eeten.
 Wat drommel wil je meer van myne liefde weeten?
Klaar. „ Ik zal het waagen: want de gek is al verward.
Jan. Nu Klaartje, zeg maar ja; ik meen 't met al myn hart.
Klaar. Wel aan, myn heer baron, ik laat my dan bepraaten.
Jan. Myn lief, ik zweer dat ik je nimmer zal verlaaten.
 Zie daar ontvang myn trouw. *Klaar.* Daar is ook iets van my.
Jan. Een kusje. *Kl.* Zacht myn heer. 't Is hier op straat te onvry...
 Daar komt de graaf weêrom.

Z E V E N D E T O O N E E L.

L O D E W Y K , J A N , K L A A R .

Lod. **I**k heb den brief geschreven,
 Wil dien myn engelin terstond in handen geeven:

Opdat

Opdat zy zie, hoe my myn ramp ter harte gaat.

Jan. Mag ik niet zien, kozyn, wat in dit briefje staat?

Lod. Ja lees het vry, myn heer.

JAN leeft.

Myn hart! myn uitverkoren!

Ik heb door uw gezicht, myn vryheid reets verloren.

Indien ik hoopen durf dat gy my weder mint,

Wees dan verzekerd dat ge een' minnaar in my vindt,

Die moed heeft om ten dienst van u 't al op te zetten

Wat hy bezit. Ja, geen gevaar zal my beletten

Om u te redden. Vrees den haat uws moeders niet:

Die slyt licht door den tyd. Vaar wel, 'k wacht met verdriet,

Naar 't oogenblik dat ik uw antwoord zal ontvangen.

Klaar. Die brief is puik, ik zal hem juffrouw aanstonds langten.

En brengen je zo gaauw, als 't moog'lyk is, bescheid.

A C H T S T E T O O N E E L .

LODEWYK, JAN.

Dat is een wakk're tas; wat dunk je van de meid?

Wie zou geen zieke bruid met zulken hart bespaaren?

En ze is al redelyk verstandig nâ haar jaaren.

Ik ben 'er boven op, als ik haar trouw, myn heer.

ô Bloed! wat ben ik bly! 'k heb al wat ik begeer!

Lod. Hoe zo? *Jan.* Wy hebben reets beloofd malkaâr te trouwen.

Lod. Hoe wordt gy gek? 't is maar een meid, het zal u rouwen.

Jan. ô Neen myn heer, zy is een vrouwmensch naar myn lyf.

My dient geen pimpelmees. Ik zigt maar naar een wyf,

Die naar myn zin was. *Lod.* Jan, gy hebt u wel gequeten.

Hoe zal het gaan als zy in 't end eens kooimt te weeten

Dat zy bedrogen is, en gy geen man van staat,

II. Deel.

Cc

Ge-

Gelyk gy voorgeeft, zyt. *Jan.* Myn heer dan dag en raad.
 Maar zeg my eens, hoe zal Charlotte staan te kyken,
 Als jy geen graaf bent? want dat moet in 't end ook blyken.
 Haar liefde zal misschien dan ook zo groot niet zyn;
 Zy mint je uit redenen van staat, naar allen schyn.

Lod. 'k Zie op haar kapitaal; daar kunnen wy van leeven.

Jan. Ja als haar moeder haar dat kapitaal wil geeven.

Lod. De zwaarigheid voor my is klein, myn lieve Jan,
 Als ik Charlotte tot den vlugt beweegen kan,
 Mevrouw van Adelpoort zal lichtelyk bedaaren,
 Die haat hoe groot zy is zal flyten door de jaaren.

Jan. Maar ondertusschen moet je zorgen hoe je 't stelt.

Lod. Charlotte neemt gewis juweelen mê, en geld.

Jan. Maar a propô, verneem je nog niets van je vrienden?

Lod. Vrouwmoeder is verhuist, ik kan haar nergens vinden.
 Ik heb geweest daar zy het laatste heeft gewoond.

't Waar my een vreugd wierdt my haar woonplaats eens ge-
 toond.

Jan. Zy is misschien heel ryk. Ze ken ligt platen geeven.

Lod. Indien zy ryk waar, zou 'k op deeze wyz' niet leeven;
 Ik had niet weg gegaan. *Jan.* 't Schort haar dan mê aan goed?
 Myn heer, me dunkt dat jy dan niet meer zoeken moet:
 Ons ov'rig kapitaal zou dan meer aanstoot lyên;
 Acht honderd guldens zyn al happa deur je vryên.
 Dat 's meerder als je part; het ov'rig resje hoord
 Aan my, gelyk je weet myn heer, door ons akkoord.

Lod. Ik weet van geen akkoord. *Jan.* Wy zouden ummers deelen.

Al wat wy wonnen, met het dobbelen en speelen.

Lod. Goed, hou maar rekening, zo kom je niet te kort.

Jan. Maar als die rekening dan niet betaalt en wordt?

Lod. Heb maar geen zorg. Ik zal uw diensten wel beloonen,
 En u, zo lang ik leef, myn dankbaarheid betoonen;
 't Geen gy te kort komt u betaalen, en nog meer....

Jan.

Jan. 't Is wel, maar wie zal daar uw borg voor zyn, myn heer?

Lod. Myn ad'lyk woord.

Jan. Daar zou de lommerd niet op schieten.

Lod. Ei Jan, uw malle klap begint me te verdrieten.

Betrouw u op myn woord. *Jan.* 't Is wel, ik ben te vreên:
Dewyl ik moet. Maar zacht: 'k zie Klaartje herwaart treên.

N E G E N D E T O O N E E L.

LODEWYK, JAN, KLAAR.

Heer graaf, zy heeft den brief al beevende geleezen.

KLAAR.

Ik merkte dat zy 't u zou toestaan aan haar weezen:

Maar evenwel, zy is nog niet gerezolveert;

't Koomt haar te schielyk voor, myn heer: maar zy begeert

Dat gy haar t'avond, voor 't balkon, zult komen spreken,

Ten zeven uuren. *Jan.* Bloed! dat is een heerlyk teken?

LODEWYK geeft geld aan Klaar.

Zeg aan myn lief dat ik zal komen op dien tyd,

En prezenteer myn dienst aan haar. Dat 's voor uw vlyt,

Dien gy hebt aangewend. *Kl.* Myn heer met geen gedachten...

Zo veel, wel heer! *Jan.* Je moet geschenken nooit verachten.

Klaar. Ik dankje zeer, heer graaf! ik durf niet langer staan.

Lod. Vaar wel, ik zal zo lang in onze herberg gaan.

Jan. Nou Klaar, je weet wel wat wy hebben afgesproken?

Klaar. Ja, wees gerust, baron, die praat dient afgebroken;

Want zo mevrouw my zag dan was de zaak verbruft.

Jan. Heel goed, wees dan te vreên, al wordt je niet gekust.

Einde van het derde Bedryf.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

CHARLOTTE, KONSTANCE, KLAAR.

FOP en HANS, beide in lakkeye kleeren.

Je denkt wel, juffrouw, op de klok van zeven uuren?
Charl. Ik ben zeer ongerust, en kan van angst pas duuren.
 Mevrouw, recht uit gezegt, ik durf het niet bestaan.
 't Is ook te schand'lyk met een' minnaar door te gaan.
 Zo 't qualyk uitvalt, 't zal my al myn leeven spyten.
Klaar. Tut tut, geen mensch zal jou, het geen je doet, verwyten.
Charl. Ik wagt nog wat, misschien dat broeder hier haast koomt;
 Men hoor wat hy ons raad: wy kunnen onbeschroomd
 Aan hem verklaaren, hoe de zaaken zyn gelegen;
 Hy kan ons helpen door veel eerclyker wegen.
Konst. Gy hebt al wat gelyk, dat heb ik niet bedacht:
 De tyd van broeders komst dient eerst nog afgewacht.
 Indien hy geld heeft om de bruiloft uit te voeren,
 Is alles wel. Ik wil uw hart niet meer ontroeren.
 'k Zou ook niet toestaan dat gy weg gingt, zo 'k niet wist
 Dat 't my aan geld ontbrak: 'k bedacht alleen dees list,
 Gelyk gy weet, uit nood. *Klaar* Mevrouw 't kon wel gebeuren,
 Dat jy jou dat besluit voor altoos zoudt betreuren:
 De graaf zal denken dat hy van je wordt begekt;
 En moog'lyk dat hy dan om dat affront vertrekt.
Konst. Indien hy haar bemint zal hy zo ligt niet scheiden:
 Want anders blykt het dat hy ons zoekt te misleiden.
Klaar. Misleiden? neen mevrouw, dat heeft in 't minst geen schyn.

Daar

Daar wordt gefcheld.

Konst. Wie of daar fchelt? *Klaar.* Dat zal miſſchien de ſnyër zyn,
Of lakenkooper om te maanen. 't Zyn gezellen

Die ik niet langer weet met praatjes uit te ſtellen.

Konst. Zeg dat wy uit zyn. Spel dat volk wat op de mouw.

Klaar. Indien zy 't zyn, zal ik myn beſt wel doen, mevrouw.

Charl. Ligt dat het broeder is, die kan hier nu al weezen.

Konst. 'k Kan zyn: doch ik heb reën om 't tegendeel te vreezen.

'k Ben bang voor krediteurs, zo dra 'er wordt gefcheld.

T W E E D E T O O N E E L.

KAREL, CHARLOTTE, KONSTANCE, KLAAR, HANS,
een Lakkeij van Karel.

KONSTANCE.

Het is uw broeder! ach! ik ben van vreugd ontſfeld!

Zyt welkom, waarde zoon! *Charl.* Zyt welkom, lieve broeder!

Kar. Wat is 't me een vreugd, dat ik u zien mag! ach! vrouwmoeder!

Wat heb ik u misdaan, misleid door myne jeugd!

Vergeef myn losheid! *Konst.* Ach! myn waarde zoon! de vreugd

Verhindert my, ik kan van blydſchap naauwlyks ſpreken!

Omhels my!

KAREL, *omhelt Konſtance.*

'k Heb misdaan! *Konst.* ô Neen, myn zoon, ik reken

Dat gy, door uw vertrek, den grond van ons geluk

Gelegt hebt. Ach wat vreugd naa zo veel ramp en druk!

Wie had gedacht dat ik u in myn oude dagen

Noch weder zien zoude! al myn tegenspoed, en plaagen,

En droefheid, zal ik nu vergeeten! koom myn kind,

Omhels uw' broeder; dien ge in 't leeven weder vindt.

KAREL, *omhelt Charlotte.*

Myn zufter! *Ch.* Broër! *Kl.* 't Is hier byzonder druk met kuffen,

En ik kryg niet een brui, van 't byftaan, ondertuffen.

Karel. Wel, Klaartje, leef je nog! *Klaar.* Ja, zo 'k niet beter weet.

Och dat je wift, myn heer, hoe deerlyk dat ik kreet,

Toen jy zo ftilletjes en zonder eens te fpreken

Vertrokken waart, en dat ik van je taal noch teken

Kon hooren waar je waart; je zoudt my ook wel eens.

Je weet wel wat ik meen. *Karel.* Dat 's ligt wat ongemeens?

Klaar. Ô Neen, niet ongemeens, je hebt het van je leeven

Wel meer gedaan. *Karel.* En wat?

Klaar. Een welkom zoen gegeven.

Karel. Gy zyt nog de oude Klaar, een fnaakje van een meid.

Daar 's dan een zoen. *Klaar.* En jou ook één tot dankbaarheid.

Konst. Klaar, wil die dartelheid een weinigje betoomen.

Myn zoon, waar is uw liefste? of zyt ge alleen gekomen?

Karel. Ik wagt myn lief haaft, 'k ben te paerd vooruit gereên;

Ze is op den wagen. *Konst.* Hoe, liet gy haar zo alleen?

Karel. Ik koom hier om te zien hoe 't ftaat met onze zaaken;

Om, zo hier iets ontbrak, eerst op zyn ftel te raaken:

Myn liefste weet niet hoe het by ons is gefield.

Hebt gy myn laatften brief, en 't pakje met dat geld

Ontvangen? *Konst.* Ja myn zoon. 'k Geloof dat uwe leden

Vermoeijd zyn van de reis, gy hebt ligt hard gereden?

Karel. Ô Ja ik ben vermoeid. *Konst.* Laat ons dan binnen gaan.

'k Zal u een voorval, 't geen ons voorkomt, doen verftaan,

Van zek'ren graaf, die met Charlotte zoekt te trouwen.

Kar. Een graaf, mevrouw! *Kon.* Treed voort, 'k zal u de zaak ont-

vouwen.

D E R D E T O O N E E L.

KLAAR, HANS.

KLAAR.

Wel Hansje ftaa je daar, en fpreekje niet een woord?

Hans.

Hans. Dat raakt je niet. *Kl.* Myn bloed, hoe ben je zo verstoord?

Hans. Wat bruit dat jou? *Kl.* Je zyt nochtans myn uitgeleezen,
Die haast myn bruidegom, myn man, en voogd zelt weezen.

Hans. Dat zel je liegen. *Klaar.* Hoe waarom, myn lieve Hans?

Hans. Dat weet je wel. *Klaar.* Myn hart, zeg, is 'er dan geen kans,
Om jou met traanen te vermurwen, noch met smeeken?

Myn lieve maatje, ik bid, wil tog een woordje spreken:
Je weet het immers dat ik je altyd heb bemind?

Het spyt me dat ik je in zo'n quaad humeurtje vind.

Hans. Dat raakt me niet. *Kl.* 't Is wel wil jy geen reden hooren?

Dan is het huwlyk of; dat zeg ik van te vooren.

Hans. 't Kan my niet scheelen. *Kl.* Goed: dan trouw ik met een aar.

Tot spyt van jou: je moet me niet veul bruijen, vaar.

Dat is een hangbroek! dat 's een puikje der portretten

Uit de almenak! ja wel, men hoord je beeld te zetten,

Van klinklaar goud gemaakt, vlak op de vulliskar.

Hans. Dat zou heel mooi zyn. *Kl.* Ja, dat zou heel mooi zyn, nar.

Hans. Maar vryt jou die baron, zeg Klaar? 'k begin te vreezen.

Kl. Dat raakt je niet. *Hans.* Hoor Klaar, je bent myn uitgeleezen.

Ik meen 't zo quaad niet, zeg, wat zeit myn heer baron?

Kl. Wat raakt dat jou? *Ha.* Ei hoor! myn pynxterbloem, myn zon,

Wy zellen met malkaar, gelyk gezeid is, trouwen.

Klaar. Dat zel je liegen. *Hans.* Och! hoe ken je jou zo houwen,

Myn schepfeltje! je weet dat ik je zo bemin,

En gift'ren had je ook in jou Hansje groote zin.

Het is voor jou dat ik zo zuinig weet te spaaren.

Klaar. Dat 's goed voor jou.

Hans. Och Klaar, wil toch je zelfs bewaaren:

Want die baronnen zyn zo vol van guitery,

Je weet het niet myn kind. *Klaar.* Hans zorg jy niet voor my:

Je hebt je paspoort, en de bons, 'k wil jou niet kennen.

Hans. Zie daar, de mortepaaij moet jou en my dan schennen,

Heb jy het hart, dat jy karonje me verlaat;

Ik zal dien gekken vent waarneemen op de straat,
 En kloppen hem zo plat als stokvis met myn handen.
 De kuiten zel ik hem afbyten met myn tanden,
 En voor de rest zo kort als potjebeculing slaan.

Klaar. Ja maar, myn lieve vaar, hy is al mede een haan:
 Hy zou dan, op je kop, zodanig vliegen vangen,
 Dat jy zoudt wenschen, dat je al zalig waart gehangen;
 Gelyk je wel verdient, voor jou bedriegery.
 Hoor monsieur Poerlaron?

HANS, haalt de trouwbelofte uit zyn zak.

Je bent een vuile pry,

Een lichtekooy. Ik zweer je zelt het je betreuren.
 Zie daar 's je trouwbelofte; ik zal ze aan stukken scheuren.
 Ik ken je nou niet meer; ik wil je niet meer zien.

KLAAR, haalt ze ook uit.

Zie Hans, dat gaat je veur; het moet gelyk geschiën.

Hans. Maar wacht een beetje, Klaar, is 't ernst? of is het scheeren?

Klaar. Dat is my evenveel, zo als je zelt begeeren.

Hans. Ik doe 't maar om te zien of jy me nog bemint.

Klaar. Ik meen het ook niet, Hans; ik was alleen gezind

Om je eens te toetsen, en het geen hier is bedreven,

Dat moeten wy malkaër van harten weër vergeeven.

Hans. Daar slaa geluk toe, drie pond vygen op de koop.

Klaar. Vier vaten wyn daar by; drie ankers met een stoop.

Maar zacht daar is mevrouw.

V I E R D E T O O N E E L.

KAREL, KONSTANCE, CHARLOTTE, KLAAR, HANS.

FOP, een lakkeij van Karel.

Karel. **G**y zegt my wond're trekken,
 En

En listen: maar de tyd zal alles wel ontdekken.
 Die brief is my verdacht: dewyl ik niemant kan
 In Brusfel, die zo hiet gelyk als deeze man.
 Kristoffel Offekop, Bankier der heeren Deenen!

't Is een verdichte naam. *Charl.* Zou dan myn broeder meenen,
 Dat zulk een' graaf bequaam zou weezen tot bedrog?

Karel. Het geen men nu niet weet leert ons de tyd ligt nog.
 'k Heb meer messieurs gekend, die om fortuin te maaken,
 Opsneden van hun staat, en wonderlyke zaaken
 Verzonnen, om een duif te lokken in het net.

Daar is te Brussel korts een kaerel vastgezet,
 Die zig een graaf noemde, en ook niet ontzag te vryën
 By jufferen van rang; hy had die schelmeryën
 Al lang gepleegd, eer hy bekend wierdt voor een guit:
 Derhalven zuster, dient uw vrijery gestuit,
 Tot dat men naar zyn' staat ter dege heeft vernomen.

'k Zal hem verzoeken of hy hier beliest te komen,
 Zo dra myn lief hier is: wyl ik nieuwsgierig ben,
 En niet gerust zal zyn voor ik dien graaf wel ken.

Charl. Men kan zyn deugden aan zyn ommegang bespeuren.

Karel. ô Zuster, 'k waarschouw u, men ziet het meer gebeuren;
 't Kan een bedrieger zyn, al zyt gy kloek van geest,
 Daar zyn wel wyzer door den schyn bedot geweest.

Klaar. Dat hy een graaf is, heer, daar wil ik wel op zweeren:
 Want hy voert staat, en 't gaat niet aan zyn kouwe kleëren
 Al duuwt hy me een pistool uit vrindschap in myn hand;
 Daar is geen nobelder of beter heer in 't land.

Karel. Dat is een schoon bewys! zulks kan genoeg geschieden,
 Al is hy juist geen graaf: men kan verachte lieden
 Niet onderscheiden van de grootste, indien het geld
 Hunn' veinzery bedekt. 'k Zie veel het geen ons meld
 Dat wy bedrogen zyn, de tyd zal 't best ontdekken.

Ch. Maar frere, uw onderzoek mocht hem tot gramfchap wekken.

Karel. Ik merk hy heeft u reets al binnen door de min.
 'k Zoek maar te peilen hoe hy 't met u heeft in 't zin.
 'k Zal hem belecfd, gelyk een edelman, ontmoeten,
 En in zyn logement, flus in passant begroeten.
 Maar laat ons met malkaër nu heen gaan naar de poort,
 Den wagen wachten.

Konst. Goed. Hoor Klaartje! hang eens voort
 Teewater op, wy gaan myn dochter t'zamen haalen.
 Maak alles op zyn stel, 't za wakker, niet te draalen:
 Wy komen, denk ik, in een klein half uur weër hier.
 Indien de graaf hier komt, zo geef hem dit papier
 Van Stoffel Offekop, 't geen hy hier heeft verloren.

Karel. Als gy hem spreekt, zo laat hem vry de tyding hooren,
 Dat ik gekomen ben. *Klaar.* Dat zal ik doen myn heer.

Konst. Nu, als gezegt is, Klaar, wy komen daatlyk weër.
 En ik belast u, dat het water dan moet kooken.

Klaar. 't Is wel, 'k zal met 'er haast wat hoepelstokken stooken:
 Wy hebben juist geen hout tot nog toe in ons huis.

V Y F D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, KLAAR, HANS.

M AAR HANS, ik hoorde flus hier zulken groot gedruis,
 Wat was dat? *Hans.* Niemendal.

Charl. Ik hoorde u nogtans kyven.
 't Geen hier geschied moest tog vooral verhoolen blyven.
Klaar. 't Was onder ons, juffrouw, het raakt jou zaaken niet.
 Hans keef op my: maar 't is door jaloezy geschiet.
 Ik heb het hem, uit grond myns harten, al vergeeven.
 Hy docht dat die baron...

Charl. Heb jy daarom gekeven?

Daar

Daar wordt gefcheld en Klaar doet op.

Wat heb jy groot verftand; zou zulken edelman
Zyn zinnen ftellen op een meid? my dunkt dat kan
Niet weezen. *Hans.* Hy is gek.

Charl. De graaf zou 't niet gehengen.

Hans. Juffrouw, hy zou de meid miffchien in fchande brengen.
Ik heb vooral geen zin in horens dat je 't vat...

'k Praat van den drommel, en daar komt hy zelfs op 't mat.

Charl. Gy moet dien edelman behoorlyk respekteeren,
Gelyk 't den ftaat vereifcht van zulke groote heeren.

Z E S D E T O O N E E L.

JAN, KLAAR, CHARLOTTE, HANS.

Vind ik je t'huis, dat 's goed, myn fuikerzoete Klaar.

Klaar. Ja heer baron 'k ben tot je dienst, gebied my maar.

J. Juffrouw, myn neef heeft lang hier voor de deur ftaan wachten,

En tuuren naar 't balkon; maar tegen zyn gedachten,

Quam een aanzienlyk heer hier uit het huis; mevrouw

Verzelde hem: hy wift niet wat hy denken zou.

Te meer, om dat hy ook een ftoet zag van lakkeijen;

En daarom kom ik hier. De kaerel zou fchier fchreijen

Van droefheid, om dat hy niet weet wat dit beduid.

Hy denkt al dat je zyt veranderd van befluit,

En dat dit mooglyk zal een medeminnaar weezen.

Klaar. ô Neen de graaf heeft daar in 't minft niet voor te vreezen,

't Is Juffrouws broeder, die flus t'huis gekomen is.

Jan. Dan zal de zaak nou niet gelukken, naar ik gis.

Charl. De graaf kan hier... Daar is hy zelf, de deur was open.

Z E V E N D E T O O N E E L.

LODEWYK, JAN, CHARLOTTE, KLAAR, HANS.

LODEWYK.

Mejuffer, ach! heb ik te vreezen of te hoopen?
 Ik wacht het vonnis van myn leeven, of myn dood,
 Uit uwen lieven mond. Ach was uw' gunst zo groot
 Dat gy myn wedermin... maar neen 'k moet altoos zuchten,
 Een nicuwe minnaar zal... *Ch.* Myn heer, de minnaars duchten
 Altyd het zwaarste. Laat ons in 't zalet wat gaan.
 Ik zal u zeggen hoe wy met de zaaken staan.
 De heer baron gelief ons beide te verzellen.

Daar wordt gescheld, en Klaar doet op.

Klaar. Wie of daar is? ô bloed! wat dunk je van zulk schellen.
 Die brengt voorzeker geld, maar basta; dat 's abuis.

A C H T S T E T O O N E E L.

HANS, KLAAR, HENDRIK, JORIS.

HENDRIK.

Goên avond Klaar, is nu mevrouw en juffrouw t'huis?
Klaar. Mevrouw is uitgegaan, het komt nou niet gelegen.
 Geef my je rekening, wy zellen ze ter degen
 Bezien, en nazien. *Hend.* Hoe mevrouw heeft die al lang
 Gezien, en nagezien; dat is weêr de oude zang.
Klaar. Hoe raas je zo? mevrouw zal je immers wel betaalen?
Joris. Hoe? heb je niet gezeid dat ik nu geld zou haalen?
Klaar. Dat 's goed: maar kom dan als zy t'huis is, dat is raar.
Hend. Ze scheert met ons de gek, het is al over 't Jaar,
 Dat ik geloopt heb: ik zal heur affronteeren.
 Ze draagen aan haar gat begut de zelfde kleêren,

Het

Het zelfde stof, dat ik 'er heb verkocht, ik zal
Heur roepen. *Klaar.* Meen je 't ook? ei, Hendrik, ben je mal?
't Is maar een bagatel. *Hend.* Het is twee honderd gulden.

Is dat een bagatel? *Klaar.* Ja waaren al je schulden...

'k Wil zeggen schuldenaars, zo goed als myn mevrouw,
Dan was je wel bewaard. *Hend.* Hoor, weet je wat? met jou
Wil ik niet praaten; 'k wil mevrouw nu zelve spreken.
Je hebt ons lang genoeg bedrogen met je streken.

Nu is mevrouw niet t'huis; dan leid ze nog te bed;

Dan zit ze aan tafel; en dan heeft ze weêr belet.

't Is altyd dit of dat. *Klaar.* Ze zel je 't geld wel geeven.

Kom morgen ochtend weêr. *Jor.* Ja, dan was 't weêr om 't even.

Al wisje wasjes! komt mevrouw niet haast weêrom?

Klaar. Is dan het geen dat jy moet hebben zulken som,

Myn heer de snyër? dat kan zeker niet veel weezen.

Joris. Niet veel? hoor toe, ik zal myn rekening eens leezen.

JORIS, leest.

Mevrouw, mevrouw van Adelpoort

Debet, aan Joris Lubertsz Koort.

Ik heb aan juffrouws rok genaaid. drie gulden:

Item: 't oud rygelyf verfraaid, een guld: tien st.

Item: een nieuw korsjet gemaakt... twee gulden.

Klaar. Item: daar heb je toen geen kleintje van getaakt.

JORIS, leest.

Item: aan rechtdraat, en aan zy, twee gulden twee st.

Item: een nieuwe leverei.... vyf gulden één stuiver.

Item: aan gaeren en aan lint. een gl. twe st. acht pen.

Klaar. „ Item: jou lappedief je maakt my schier ontzind.

JORIS, leest.

Item: nog eens een zy korsjet: twee gulden.

Item: balynen ingezet. zes stuivers acht penn.

Item: een tabbertje voor Klaar. drie gl. drie st. vier pen.

Klaar. Item: toen haalde je myn lappen deur de schar.

JORIS, *leest.*

Item: aan voering en aan baaij zes gulden twee pen.
Item: aan monstering heel fraay. zestien stuivers.
Item: een nachtiak voor mevrouw. een gulde zestien st.
Item: aan loot in elke mouw. vyf stuiw. tien penn.
Item: nog aan mevrouws japon. twee gulden.

Klaar. *Item: hou op! Joris.* Dat is zo klaar gelyk de zon.
 'k Moet hebben: Somma dartig gulden en een stuiver.

Klaar o Ja, ik weet het wel, jou rekening is zuiver.
 Kom morgen ochtend weer, jou geld is al gereed.

Hend. Ik heb den brui daar van: ik zegje dat ik weet,

Dat jou mevrouw hier is. Ze laat zich maar verzaaken.

Klaar. „Hoe drommel zal ik het met die quaâ geesten maaken?

Hend. Is zy in huis niet, ik zal blyven tot zy kooft.

Klaar. Ei raas zo niet, fus, fus, „, wat is myn hart beschroomd!

Hoor, juffrouw is wel t'huis: maar 't komt nu niet gelegen,

Daar is een zeker heer. Zy heeft belet gekregen....

Maar zacht daar is zy zelf.

N E G E N D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, LODEWYK, JAN, KLAAR, HANS,
 HENDRIK, JORIS.

Charl. **I**s 't mog'lyk! wat is dit!

Hend. Juffrouw ik kom nu om... *Charl.* 'k Verzoek u dat gy zit.

Geef stoelen Klaartje. 'k Zal de heeren aanstonds spreken.

Joris. Juffrouw dat hoeft niet, 'k kom... de tyd is reets verstreken.

KLAAR, *tegen Joris.*

Zit neer, je hoed op: want je luizen worden kout.

Hen. Me juffrouw 'k kom... *Ch.* Myn heer is onderdaags getrouwd?

Hend. o Ja, met uw verlof... *Charl.* De juffer is zeer aartig.

Myn

Myn heer is ook de min van zulk een' vrouw wel waardig

Hend. Dat 's waar ik ben vernoegd, maar ...

Charl. 'k Heb haar stem gehoord,

Zy zingt zeer fraaij muziek; voorwaar haar stem bekoort,

Een ieder. *Hend* Ja zy kan my met haar stem vermaaken.

Maar als 't juffrouw beliest te spreekken van myn zaaken...

Charl. Zy is bequaam tot uw negotie. *Hend.* 't Kan wel gaan.

Maar a propò juffrouw... *Charl.* Zy heeft al lang gestaan

In stoffe winkels. By Ragoë altoos twee jaaren.

Hend. ô Ja, maar ik verzoek... *Charl.* Gy kond niet beter paaren,

Als met een juffer die zo veel bequaamheid heeft.

Gy zult welvaaren: ze is aanminnig, en beleefd.

'k Denk morgen, by uw vrouw, een modens stof te koopen.

Hend. Ja, maar juffrouw... *Charl.* Ik mag niet op een ander loopen.

Gy doet my wel. Schryf dan metéén uw rek'ning uit.

Gy wacht zo lang daar me, 'k weet niet wat dit beduidt.

Hend. Ik heb myn rekening al lang aan Klaar gegeeven.

Joris. Ik heb myn rekening ook netjes uitgeschreven.

Charl. ô Pry, waarom geeft gy my daar geen kennis van?

Klaar. Juffrouw ik heb 't versloft, en zo als ik den man

Hier zie, begin ik om de rekening te denken.

Charl. Door zulke slofheid zoudt gy myn krediet haast krenken.

Wat denken deze liên? indien dit weêr geschied,

Zal ik u leeren... *Klaar.* Och! juffrouw, ik wist het niet.

Hend. Daar is myn rek'ning. *Joris.* Daar de myne.

Charl. Ik zal bezorgen

Dat gy, messieurs, uw geld ontfangen zult op morgen.

Hend. Uw dienaar juffrouw. *Joris.* En ik blyf je serviteur.

Charl. „ Ras Klaartje, lei me dat kanailje naar de deur.

TIENDE TOONEEL.

LODEWYK, JAN, CHARLOTTE, HANS, KLAAR.

LODEWYK.

Myn lief, het moeit my dat ik nu zo ras moet scheiden.

Charl. O Ja, heer graaf, gy moet niet langer hier verbeiden.

Gy weet de reden: want 't zou stryden met myn eer.

Dewyl mevrouw 't verbied. Wy zien malkander weér
Deez' avond: broeder zal u zekerlyk bezoeken.

Lod. Helaas! moet ik dan... *Charl.* Ei, ik bid wil u verkloeken.

Lod. Wel aan, ik wacht hem dan in myne herberg, flus.

Charl. Vaar wel myn heer.

Lod. Vaar wel, myn schoone, met dees kus.

Jan. Ik volg je zo, myn heer. 'k Moet nog een weinig praaten

Met Klaartje. *Charl.* Ik zal myn heer dan wat alleenig laten.

Klaar, 'k gaa wat leggen op de rustbank, ik heb pyn

In 't hoofd: maar roep me als hier de vrienden weder zyn.

Klaar. 't Is wel juffrouw, ik zal.

ELFDE TOONEEL.

KLAAR, JAN.

Klaar. **W**il gy niet meê vertrekken

Myn heer?

Jan. Neen, 'k zel jou tot gezelschap wat verstrekken.

Maar liefje, zeg my, is jou heer een kapitein?

Klaar. Ja tot uw' dienst, myn hart, baron van Schraalenstein.

Jan. Zo hy in Duitsland dient zal ik hem mooglyk kennen:

Hoewel men door den tyd malkander kan ontwennen.

Klaar. Hy komt uit Brabant. *Jan.* Neen dan is 't de zelfde niet.

Ik ken een kapitein in Duitsland die zo hiet.

„ Het is myn hopman niet, nou heb ik niet te vreezen.

Ik heb een vaers op jou gerymd, meid, kan je leezen?

Klaar. Heel wel, waar is het van?

Jan. Het handelt van de min.

Klaar. Zo ben je mê pojeet? *Jan.* Wel ja, steekt daar wat in?

Ik heb een heer gediend in Holland, die 't me leerde.

Klaar. Een heer gediend?

Jan. Wel neen, 'k wil zeggen, ik verkeerde

Met zeker heer. „ De droes, 'k had my daar schier verpraat!

Dat is 'er één die net de poëzy verstaat.

Hy rymelt op één dag ten minste zeven vellen;

Hy hoeft zyn kluchten, en hy zweet gestadig spellen;

Hy weet het onderscheid van *de* en *den* heel net.

PH. „ is maar een beest, en moet aan kant gezet.

Ae. die, zweert hy, zal nog van zyn handen sterven,

En 't woord, *quansuis*, zal hy in ballingschap doen zwerven;

CK, die 't a. b. c. veel jaaren heeft gebruid,

Krygt van hem naâr zyn dood nog steeken in de huid,

En al de prullevaars, die qualyk conjugeeren,

Zal hy met knuppeldicht geen kleintje deklinceeren.

Klaar. Dan is het a. b. c. tans in een grooten nood?

Jan. 't Leit al op sterven: ja, het is al ruim half dood.

Maar meid, je moest de kunst ten volle meester weezen,

Eer jy dit vaersje, naar den aard, zoudt kunnen leezen:

Madame, ik zal 't, met jou permissie, zelfs eens doen:

Het is een rympje dat jou raakt, nâ 'k zou vermoên.

JAN leeft.

Wat is de liefde groot,

Al in de waereld plane!

Myn harteken, minjoot,

Je moet me helpen zane:

Of 'k sterf de bitt're dood;
 ô Droefheid groot!
 Let eens op myn aanschyn,
 ô Maagdeken verheven!
 Dan zult gy haast certyn,
 Bemerken daar bezeven,
 Dat door de min ik quyn;
 Tot myn ruwyn.
 Oorlof myn lieveken ziet,
 Help my nu uit dangieren!
 Ik bendere geenen bandiet,
 Maar vol kompleete manieren.
 Ei help my uit verdriet,
 Al zonder verschiet!

Jan. Dat is eerst kunst; niet waar?

Klaar. Hoe kan je 't zo bedenken?

Zo zulke vaerzen jou de harsenen niet krenken
 In 't maaken, dan verstâa ik me op het rymen niet.
 Maar, waar is d'inhoud van dat rympje tog geschied?

Jan. 't Geschied op deeze plaats, ô maagdeken verheeven:
 Dat heele vaers is maar op jou alleen geschreven:

Klaar. Zo meen je 't nog in ernst? *Jan.* Voorzeker, engellief,
 Ik hou je voor myn bruid, je bent myn hartedief.

Klaar. Maar weet de graaf het wel dat wy malkaër beminnen?
 Hy zal 't beletten. *Jan.* Neen dat durft hy niet beginnen,
 Ik zel je trouwen, spyt wie dat het je benyd.

Klaar. Maar heer, ik vrees jy zult verand'ren door den tyd.

Jan. Ik, ik verand'ren? dat zal nimmermeer gebeuren.
 Eer zal de Dom van 't hoofd tot aan de voeten scheuren.
 Eer zal een olifant verand'ren in een luis,
 Een kikvorsch in een paerd, of in een haringbuis.
 Eer zal je een baviaan in een karos zien ryên,

Met

Met veertien uilen, als trouwanten van ter zyên.

Klaar. „ De vent is zeker gek”. Maar als ik met je trouw,
Moest jy me zeggen waar dat ik belanden zou.

Jan. Belanden? hoor eens toe: voor eerst, om niet te doolen,
Zel ik je brengen in een koets recht uit naar Poolen;
Maar onderwegen ook wat pleist'ren, dat je 't vat.
Nou, in dat Polen leit een heele groote stadt,
Nog grooter als Parys, met Amsterdam, en Londen,
Konstantinopolen, en Rome, aanéén gebonden,
Met Utrecht 'er op toe; en deze groote stadt
Zel ik je geeven, tot een bruidschat, vat je dat?
Je kent van de inkomst van die stadt gemakk'lyk leeven;
Zo niet; ik zel je een stadt nog op de koop toe geeven.

Klaar. Ik heb van zulken stadt myn leeven niet gehoord.

Jan. Zy is 'er evenwel, myn hartje, rechtevoort.

Klaar. Dat is onmogelyk. *Jan.* 't Is zo; ter goeder trouwen,
De grond die is 'er: maar de huizen moet je bouwen.

Klaar. „ Dat is een raare gek. *Jan.* Wat zegje, hartedief?

Klaar. Myn heer baron, ik heb je waarlyk al wat lief.

Jan. Myn smoddermuiltje!

Klaar. Maar, waar is myn heer gebooren?

Jan. Myn heer? is hier... maar zacht, ze zeggen op een toren.
Maar... 'k was 'er zelf niet by, ten minste, 'k weet het niet.

Klaar. Hoe op een toren? *Jan.* Ja myn zieltje, dat geschied
In Polen altyd zo, daar worden al de grooten
Op torens voortgebracht; dat 's eens voor al besloten;
Die dat niet doen wil, acht men voor geen edelman;
Men dronk, morbleu, met zulken vent niet uit één kan;
Wy staan op 't point d'honneur. Dat zou jy niet gelooven.

T W A A L F D E T O O N E E L.

H A N S , J A N , K L A A R .

- H**ans. Het water kookt al Klaar. *Jan.* Wie komt my daar berooven Van al myn vreugd? zeg op, wat ben je voor een schoft?
- Hans.* 'k Zeg handen van de bank: het vleis is al verkocht. Al ben je de baron, ik zal, de pikken haalje, Dat zo niet lyên. *Jan.* Ha! wat zeg je daar, kanaailje?
- Hans.* Dat ik geen schoft ben; en die meid is reets myn bruid.
- Klaar.* Myn heer, hy liegt het, 't is een olyke schavuit.
- Jan.* 'k Zel met dit entje staal je zo de lenden smeeren. Dat je op een ander tyd my meer zult extimeeren.
- Hans.* Dan haal ik hier terstond de buuren in het huis.
- Jan.* Ik zeg je kaerel, maak me hier niet veel gedruis; Of 'k steek je voort aan 't spit. *Hans.* Je hoeft me niet te dreigen Of 'k zel ten eersten ook een grooten degen krygen.
- Klaar.* „ Hier is 'er geen in huis, baron, wees vry geruft.
- Jan.* 'k Zeg kaerel, zo je niet terstond myn rotting kust, Dat ik zodanig mien je ruggestuk te meeten, Dat jy de jaloezy ten eersten zult vergeeten.
- Hans.* Je doet my ongelyk, 'k zel 't jou betaalen, Klaar, Dat zweer ik, komt myn heer, mevrouw, en juffrouw maar.
- Jan.* Hoe kaerel durf jy haar, daar ik ben, affronteeren?
- Hans.* Morbleu! 'k spring uit myn vel!
- Jan.* 'k Moet jou de lenden smeeren: Want jy verzoekt 'er om. Bid aanstonds om genâ!
- Hans.* Ik wil niet!
- JAN slaat Hans, met de rotting*
- Daar, daar, daar. Doe aanstonds 't geen ik raâ.
- Hans.* Och! och! vergeefme tog, het geen ik heb gesproken:
De

De droes, is dat ook slaan! myn ribben zyn gebroken.

JAN, geeft Hans geld.

Daar, zalf ze hier wat mée, 'k vereer je dees dukaat.
Maak me op een ander tyd door jaloezy niet quaad.

Hans. 'k Bedank je heer baron. Zo veel! ô feldrementen!

Doet rotting olium in Polen zulke renten!

Dan is het goed, naar 'k merk, om daar lakkei te zyn.

Klaar. Hoor Hansje!

Hans. Wat belieft, mevrouw van Schraalenstein?

Jan. Mevrouw van Schraalenstein? wel, daar moet wat voor weezen.

Hoor Hans! kom hier eens Hans!

Hans. Och! ik begin te vreezen!

Jan. Hoor Hans! kom hier eens Hans! kom hier eens by me staan:
Je zelt wat hebben. *Hans.* Maar ik vrees je zelt weêr slaan.

Jan. Mevrouw van Schraalenstein vereert je twee dukaten:

Maar mits konditie, dat je 'er my zult trouwen laten;

En wilje met ons gaan naar Polen, zel ik jou

Hofmeester maaken van den graaf van Habiflouw.

Hans. Je zegt zo wat, 't is wel, ik zel me een reis bedenken.

't Komt my niet qualyk voor, ik wil ze jou wel schenken.

Ik stap 'er dan van of; zie daar, daar is myn hand;

En daar is 't briefje, dat ik heb tot onderpand

Van Klaar; 'k wil zeggen van mevrouw, jou uitverkoren.

Jan Geef hier, dat's goed. Wel zo, wel zo, dat mag ik hooren.

Klaar. Zie daar, myn lief, daar is het schrift, dat ik van hem

Gekregen heb.

JAN, scheurt de trouwbelofte aan stukken.

Wel zo, dat geeft de zaak wat klem.

'k Zel jou tot baronnes; jou tot hofmeester maaken;

En moog'lyk zel je lui tot hooger staat geraaken:

Want dat bruit my niet, weest te vrede zo ik 't schik:

Je zult het allebei net hebben zo als ik.

Hans. Zyn excellentie denkt wel om die twee dukaaten?

Jan. Hofmeester, zou ik niet? 'k vergat het, door het praaften.

Zie daar, myn vriend, ze zyn van harte jou gegund.

Hans. 'k Bedankje, heer baron. Bloed! dat 's een schoone munt.

Jan. Nu dat 's gearresteerd, niet waar, myn uitgeleezen?

Je zelt van nu voortaan myn' baronneffe weezen.

Klaar. ô Ja, myn tweede ziel. *Jan.* Geef my daar op een zoen.

Hadie, ik gaa: 'k heb in myn herberg iets te doen.

Klaar. Myn hart ik heb een brief, heb jy die hier verloren?

Jan. Laat zien myn engellief, ô ja myn uitverkoren.

Vaar wel, tot flus myn hart, ik kom hier daatlyk weér.

Klaar. Ik blyf je dienares, en wachtje dan, myn heer.

Einde van het vierde Bedryf.

V Y F D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

KLAAR, HANS.

KLAAR zingt, onder het ſchikken van 't huisraad.

Wat is de waereld raar, en vol veranderingen!

HANS.

Klaar. Ja, d'een moet huilen, en den ander hoort men zingen.

Hans. Mevrouw van Schraalenstein is vrolykjes van geest.

Klaar. Zie daar, daar ſtaat de brui: 't is lang genoeg geweest;

Ik werk niet meer, ô neen, 'k zal by den felleweeken,

Myn juffers handjes niet meer in koud water ſteeken:

'k Ben nou tog ryk genoeg: waarom zou ik het doen?

Hans. Je hebt gelyk mevrouw: jou liefſte heeft tog poen.

Nou ken jy in een koets, als and're juffers ryën,

Met knechten achter op, en paasjes van ter zyën

Beneven de koetſier. Heer! wat zal dat een pracht

En ſtaatsie zyn, mevrouw! wat zal jy zyn geacht!

En ik hofmeester, ha! *Klaar.* Wat ken je mooiſ vertellen!

Daar wordt geſcheld.

Hofmeester doe eens op: ik hoor daar iemand ſchellen.

T W E E D E T O O N E E L.

JAN, KLAAR, HANS.

Myn ſuikerbekje! kom ik nou niet gaauw weër hier?

JAN.

Klaar. Dat had ik niet gedacht. *Jan.* 'k Heb zulken groot plezier,

In jou gezelfchap, dat ik langer niet kon wachten.

Klaar. Zo ſpeult jou beeldtenis my ook in myn' gedachten.

Jan.

Jan. Ik zal jou liefde ook wel beloonen, dat 'k wel weet,
Ik laat jou maaken zulken kostelyken kleed,
Dat ieder, die 't zal zien, zyne oogen uit zal kyken.
De grootste dame zal by jou een dienstmeid lyken.
Ik heb een mode voor je alleen gepraktizeert.

Klaar. Een nieuwe mode, liefste? *Jan.* Ik zie wel je begeerd,
Dat ik 't beduijen zal. Hoor toe: 't is myn begeeren,
Dat je een bonnet draagt, die heel mooi met paauwe veëren,
In plaats van pluimen of senielje, is opgedaan;
En recht voor 't voorhoofd zal het ad'lyk wapen staan
Van Schraalenstein, op die manier als de granaaten,
Die op de mutzen zyn genaaijd van de soldaaten.

Klaar. Maar dat is al te vreemd. *Jan.* Dat lykt zo in het eerst:
Maar als je 't voor doet, zel je elk volgen, om het zeerst.

Klaar. Die paauwe veëren met dat wapen zou niet vleijen:

Jan. Dat 's om den adel van 't kanailje te onderscheien:

Want hedendaags is al te weinig onderscheid;
Al wat een juffer draagt, durft tans een kaale meid
Ten eerste nadoen om een snoeshaan te behaagen:
En dat 's 'er dan belet als juffers wapens draagen.

Klaar. Ik zou beschaamd zyn, weg! zy lachten me uit, op straat.

Jan. Neen: al wat de adel draagt, hoe koddig, 't is nooit quaad.
Voorts meen ik jou een kleed van goud of zilver laaken,
Fraaij, op zyn oud romeins, of gricks, te laten maaken;
Waar van de sleep, op 't minst; moët dertig ellen zyn,
Vol wapens geborduurd van goud, niet vals, maar fyn;
En deze sleep zal ik van paasjes laten draagen;
Dan zal je zitten op een' grooten zegewagen,
Gelyk een Schipio, of als een' Hanebal.

Daar wordt gescheld, en Klaar doet open.

Hans. „'k Geloof, warentig, die baron wordt dol, of mal.

Jan. Hoe zeg je broertje lief? *H.* Niets: maar het lykt wel gekken.

Jan. Zwyg stil vent: of jy zult den wagen moeten trekken.

DERDE TOONEEL.

KAREL, SOFY, CHARLOTTE, KONSTANCE, JAN,
KLAAR, HANS, FOP. *Twee knechts van Karel.*

MKAREL, *tegen Sofy.*
Myn waarde lief, ik hiet u welkom in ons huis.

Jan. „Och! och! ik ken dien vent, 't is hier voor my niet pluis!

KONSTANCE, *tegen Sofy.*

Myn dochter welkoom. *Charl.* En ik meen het ook zo, zuster.

Sofy. 'k Bedank u altemaal. *Jan.* „Ik word nog ongeruster.

„Is hy 't? of is hy 't niet? ja ja, het is de vent.

„Ik hoop dat hy me in dit baronnen pak niet kent”.

Karel. Wat is dit voor een heer? 't zal de baron ligt weezen.

Klaar. Ja 't is de heer baron. *Jan.* „Och! ik begin te vreezen”!

KAREL, *tegen Jan.*

Myn heer. 'k Heb de eer van u... *Jan.* Myn heer, exkuze moy.

Ik hiet jou wellekom: maar ik vertrek, ma foi!

Het zou me spyten dat ik je zou diverteeren.

Ik blyf je serviteur. *Karel.* Myn heer zal ons vereeren

Met zyn gezelschap... maar... „hoe lykt die heer na Jan”!

JAN, *tegen alle elk bezonder.*

Je fuis vôt serviteur. *Karel.* Myn heer baron, ik kan

U zo niet laten gaan. Indien 't u zou behaagen...

Jan. Myn heer 'k heb haast. *Karel.* Ik heb u ééne zaak te vraagen.

Heb ik den heer baron voor dezen nooit gezien?

Jan. „Daar heb je nou den brui”. 't Kon weezen, heer, misschien:

Maar hebje me gezien, zo is 't geweest in Polen

Karel. Baron, wat kan een mensch raar in zyn meening doolen!

'k Zag u gewis voor een van myn soldaaten aan,

Die met myn beste paerd onlangs is doorgegaan

Jan. Hoe lang is dat geleên? *Karel.* Zes maanden is 't geleden.

Jan. Dien tyd is myn lakkei me ook met een paerd ontreden.

Karel. „Ja wel, 'k zou zweeren, dat de schurk de zelfde was”.

Jan. „Hoe zal't hier met me gaan”...Myn heer, 't komt niet te pas,

Dat jy een man, van myn karakter, durft gelyken

By zulken gaauwdief. 'k Zweer, ik zal je laten blyken,

Wie dat ik ben, al was 't morbleu met dat rapier.

Karel. Myn heer vergeef het my, wy hebben geen plezier

Om heeren van fatzoen tot vyanden te maaken.

Jan. „Hoe pikken zal ik uit dien vent zyn klauwen raaken?”

Myn heer 'k vergeef het je, en vertrek met jou verlof.

SOFY, tegen Karel.

„Myn lieffte, gy vergreept u aan dien heer te grof”.

Karel. „Het is de zelfde schurk, ik wil 'er wel op zweeren;

„Hy is veranderd, door die pruik, en deeze kleëren”.

Jan. Uw dicnaar dan, tot flus. *Karel.* Baron, hoor nog één woord,

Charl. „Ik bid u, dat gy hem door vraagen niet verstoord”.

Karel. Hoe is uw' titel? *Jan.* Die's, Ernestus, Mouris, Stokski,

Starost Lakkeiskie, en Waiwode van de Bokski,

Heer van pasmentengoud, en Kroonslakkei van 't plein,

Baron en erfheer van het land van Schraalenstein.

Karel. Dien titel hoeft de heer baron zich niet te schaamen.

Jan. Ja, dat is blind voor jou, want dat zyn Poolfche naamen.

Karel. „Ik zal hem evenwel betrekken. Dat 's een guit”!

Uw ferviteur baron. Klaar, lei dien heer eens uit.

Jan. Kom zoete Klaartje, kom myn fchat, myn uitgeleezen;

Je zelt myn baronnes, als ik beloofd heb, weezen.

Als Klaar en Jan aan de deur zyn, roept Karel fchielyk.

Jan! Jan! hoor hier nog eens!

JAN antwoord fchielyk.

Myn heer ik heb geen tyd!

KAREL trekt zyn degen.

Ha! schelm! uw' naam is Jan! gy zyt het leeven quyt!

A fa! geef uw geweer. Gy kunt nu niet ontkennen,

Wie

Wie dat gy zyt.

JAN trekt zyn degen.

Wel vent, de drommel moet je schennen:

Ik heb het je gezeid. *Karel.* ô Dezerteur! ô dief!

Sofy. Och! och! ik ben ontsteld! hou op! hou op! myn lief!

Karel. Loop t'zaam nâ binnen, de lakkeijen moeten blyven.

V I E R D E T O O N E E L.

K L A A R, J A N, twee lakkeyen, H A N S, F O P.

*Z*a mannen, vat hem aan. *K A R E L.*

Jan. ô Seldrement gantsch vyven!

Zy neemen hem zyn pruik en degen af.

Karel. Beken goedwillig waar myn paerd gebleeven is,

En wat gy voor hebt, schelm.

J A N knielende.

Ik bid vergiffenis!

Ik zal het altemaal, gelyk het is, verhaalen.

Jou paerd is dood: maar 'k wil de waarde graag betaalen.

Karel. Hoe komt het dood?

Jan. Kap'tein, ik heb het dood gereên!

Maar 'k heb wel geld om te betaalen, wees te vreên.

Karel. Neen gy zult hangen, schurk: messieurs die dezerteeren,

En paerden steelen, moet de hapschaer klimmen leeren.

Jan. Och! zo barmhartigheid nog woont in jou gemoed,

Verschoon myn jonkheid!

Karel. Neen: dat gaf aan and'ren voet

Tot schelmeryën. 'k Geef 't den krygsraad voort in hande.

Jan. Och! goede heer kaptein! behoed me voor die schande,

'k Zal jou weêr dienen als een braaf soldaat moet doen.

Karel. Die eens een' schelm is zal men 't altyd van vermoên.

Laat al de juffers vry geruft hier weder keeren.
Hans. Kom hier vry weêr, hy zal geen mensch nu kunnen deeren.

VYFDE TOONEEL.

KONSTANCE, SOFY, CHARLOTTE, KLAAR, JAN,
 KAREL, twee lakkeyen, HANS, FOP.

Och, och! verschoon mē: want ik ben van goeje lui
 Met eere voortgebracht. Myn volk is al den brui
 Bekend voor deugdzaam. Ach kaptein, 'k ben van de vroomen,

Gelyk je weet, en ziet, en hoort, en tast, gekomen.

Karel. 'k Zal my bedenken; stel je een weinigje te vrcên.

Jan. Maar zal ik hangen? och! kap'tein, ei zeg...

Karel. Neen, neen,

Gy zult niet hangen, Jan: maar door de spitsrôe loopen:

Zo gy een paerd, zo goed als 't mync was, kunt koopen.

Jan. 'k Bedank je dan, kap'tein: maar 't kitt'len op myn' huid
 Staat me ook niet aan, ik bid stel dat een jaartjen uit.

Karel. Wy zullen zien. Maar zeg, oprecht, en zonder liegen,
 Wie dat die graaf is. Pas me op nieuws niet te bedriegen.

Jan. Kap'tein, ik heb hem eerst gevonden te Parys;

Hy is een Utrechts heer, van adel, braaf, en wys.

Wy kreegen kennis in een herberg door het speelen;

'k Wierd zyn lakkei: maar met konditie, van te deelen

Al wat wy wonnen door knaphandigheid en kunst.

Ik drong in 't kort zo in dien goeden heer zyn gunst,

Dat 'k van hem krygen kon al wat ik maar begeerde;

Zo dat ik, als een prins, gestadig teerde en sineerde;

Nu was ik een lakkei, en dan eens weer een heer;

'k Ben munnik ook geweest; baron, en nog al meer.

Karel.

Karel. Dan hebt gy u geneerd, naar 'k merk met beurzefnyën?

Jan. Daar ben ik te eerlyk toe, tot zulke fchelmeryën;
Neen, neen, wy wonnen 't geld, heel zuiver met de kaart.
Ik steel myn leeven niet. *Karel.* Hoe kreeg gy dan myn paerd?

Jan. Dat was uit hoogen noöd, tot berging van myn leeven.
Ik heb in 't zin gehad je 't paerd weêrom te geeven,
Of wel de waarde, in goud of zilver, zo je wilt.

Karel. Gy oppermeester van het valsche dobb'laars gild,
'k Begeer geen geld dat met bedriegen is gewonnen.
Maar, biecht recht op: zoudt gy aan ons niet zeggen kunnen,
Hoe dat de naam is van dien graaf, uw' kammeraat?

Jan. Zyn naam is Lodewyk: maar 'k weet niet van zyn staat,
Als dat hy te Utrecht, en van adel is, gebooren.
Als hy hier komt zel jy de reft wel van hem hooren.

Karel. Wat zegt Charlotte nu? *Charl.* Helaas! ik ben misleid!
Hoe heeft hy my bekoord door zyne listigheid!

K L A A R, tegen *Jan.*

ô Schelm! ô vagebond! wat heb jy al gelogen!
En my onnoz'le duif, zo fchandelyk bedrogen.

Hans. Mevrouw de baronnes, dat is je rechte loon.
Wat staan jou zaaken nu bezonder fraaij, en schoon!
Nou ken je ryën op een' gouwen staatsie wagen
Naar Polen. Laat je fleep van dertig ellen draagen
Van paasjes, jou baron zal volgen; loop voor uit.

Klaar. Verwyt je my dat nog? je bent hofmeester, guit.

Jan. Kom laatme nou maar gaan: ik zal het geld gaan haalen.

Karel. Neen, hou hem vast; de fchurk zal 't met den hals betaalen.

Jan. Och! nou weer hangen? och! je gaf my flus pardon!

Karel. Hoe, dacht gy dat ik u ook niet bedriegen kon?

Gy hebt zo veel bekend, myn' gramschap zo ontfteeken,
Dat ik geen woord meer van genâ wil hooren fpreeken.

't Sa mannen, brengt hem weg, en bindt den fchelm wel vast.

Jan. Genade, heer kaptein! *Karel.* Volbrenge terftond myn laft.

En hoe het met den graaf, jou vryër, zal vergaan;
 Dat zullen we, als hy hier gekomen is, verstaan:
 En daarom raad ik jou, dat wy maar met ons beiën
 Naar Brabant gaan, om in het klooster te beschreiën
 Al 't geen ons is gebeurd. Wy hebben ook wat schuld:
 Wy zогten 't spulletje. *Karel.* Ik verlang met ongeduld,
 Omdat hy nog niet kooft. *Charlotte,* ik moet u vraagen,
 Hebt gy wel moeds genoeg, om 't schreijen, en dat klagen,
 Wat in te toomen, als die minnaar hier verschynt?
 't Is nodig dat gy u wat kloek houd, en verpynt:
 Want als hy merkte dat gy hem niet kost vergeeten,
 En nog beminde, zou hy... *Charl.* Ach! hoe kan ik 't weeten?
 Maar neen, 'k kan zonder my te ontstellen, hem niet zien.
Karel. Dan moet gy weg gaan, als hy kooft. *Ch.* Het zal geschiën.
Klaar. Als jy hem ziet, dan zal je zeggen van den kaerel;
 Hoe komt hy daar toe: 't is een man gelyk een paerel.
Daar wordt gescheld en Klaar doet op.
Charl. Mevrouw, kooft gaan wy; hy zal 't mooglyk zyn, ach my!
Karel. Wees niet verschrikt. Gaa, met malkaër wat aan een zy:
 Zo gy nieuwsgierig zyt, om onze reën te hooren:
 Maar wil vooral, eer ik 't gebiede, ons niet verstooren.
Klaar. Daar is de graaf, juffrouw. Wil voort naar binnen gaan.
Karel. Gaat gy niet mede? *Klaar.* Neen ik durf wel blyven staan.
Karel. Flus waart gy zo ontsteld, nu schynt gy niet te schroomen.

Z E V E N D E T O O N E E L.

L O D E W Y K , K A R E L , K L A A R .

L O D E W Y K .

Heer kapitein, 'k heb de eer, op uw verzoek te komen...
Karel. „ Gy kooft van pas”. 't Is waar, ik heb het zo begeerd.
Lod. Om u te dienen... *Karel.* Maar, waar heeft myn heer geleerd
 Met

Met my zo onbeschaamd te schertsen, en raljeeren?

Doe dat ter plaats daar gy gewend zyt te verkeeren.

Lod. Heer kapitein, ik ben zo'n groet'nis niet gewend,

Het is een teken dat myn heer my nog niet kent.

Van uw beleeftheid had ik andere gedachten.

Karel. Myn heer dat zy zo. Maar ik bid u, zoudt gy achten

Dat iemand schuldig is, wanneer hy wordt gehoond,

Den hooner eer te doen? *Lod.* De heer kap'tein verschoont

Zich zelfs bijzonder vreemt: want ik ken niet bedenken

Dat ik u heb gehoond. *Karel.* My in myn eer te krenken?

Myn stamhuis smaad te doen? *Lod.* Dat is een' duist're taal.

„Wat zal ik denken van dit wonderlyk onthaal?

„Zou hy iets merken van de list, die 'k heb verzonnen”?

Karel. Gy staat verzet, myn heer. Maar vindt men wel baronnen

In Polen, van dien naam gelyk uw neef heet? Jan,

Baron van Schraalenstein? *Lod.* „ô Ja, hy weet 'er van”.

Neen, dat 's een misslag: want dat land leit niet in Polen.

Kar. Ik hoor zo van uw' neef. *Lod.* Van hem? zyn zinnen doolen;

Het schort hem in 't verstand... „Nu merk ik dat de guit,

„Die hondsvot, myn lakkei, de zaak hier heeft verbruid”.

Myn heer het is gelyk... *Karel.* Hou op met meer te liegen:

Ik zweer, gy zult my, als de juffers, niet bedriegen!

LODEWYK, trekt zyn degen.

Nu hebt gy my gehoond, a sa dat schelms affront

Zult ge u beklagen. Gy zult kloppen op den mond;

Of trek 't geweer. *Klaar.* Help, help!

Karel. Ik zal niet met u vechten:

Maar laten dat den beul met u, ô schelm, beslechten.

A C H T S T E T O O N E E L.

HANS, een lakkey van Karel met den degen uit, KAREL,
LODEWYK, KLAAR.

KAREL.

't Sa mannen, vat hem aan! *Lod.* Zyt gy een edelman,
Verweer u dan alleen: maar naar ik merken kan
Zyt gy een' bloodaard. *Karel.* Gy moet myn gevangen weezen.
Zo gy onschuldig zyt, hebt gy geen straf te vreezen.

Lod. Staa af, gy rekels, of ik stoot u in uw huid.

Karel. Nu heb ik uw geweer. Maak aanstonds nu besluit,
Om in 't gevangenhuis uw' zaak te defendeeren.

Lod. Zoudt gy een edelman, als ik ben, affronteeren?

't Zal u berouwen, dat gy my dus dwingt met macht.

Karel. Uw eigen toeleg heeft u in den nood gebracht.

Beken nu wie gy zyt, 't kon u tot voordeel strekken.

En wil my verder tot geen gramschap meer verwekken.

Uw' knecht, die Jan hiet, heeft het gansche werk bekend;

Hy zegt, dat ge edel en van goeden huize bent,

En hier geboren; zo gy my dat kunt betoonen,

Geef ik myn woord, dat ik u verder niet zal hoonen.

Lod. Dat is nog redelyk. Myn heer, gy sprekt zeer goed.

Weet, dat ik niet ontaard van 't oud en aad'lyk bloed

Van myn geslacht; dat eer in luister plag te weezen,

Door dapp're daaden; doch, hoe hoog in top gerezen,

Is 't door den tyd verarmd; en ik ben maar alleen

Nog overig, en zwerf met veel rampzaligheên.

Geperst door armôe, heb ik jong ons huis verlaaten,

En my begeeven by een kompanjie soldaaten;

Daar ik my als kadet veel jaaren by bevond.

Maar laas! 't fortuin heeft my haar' gaaven niet gegond!

II. Deel.

G g

Ik

Ik wierd gevangen; zo dat ik in Vrankryk raakte,
 Daar my de tegenspoed nog verder moed'loos maakte.
 Myn ov'rig leeven, heer, is van een' and'ren aart:
 Maar 'k heb de deugd, in al myn tegenspoed, bewaard,
 Zo veel als 't de armoede, en de nood heeft konnen lyden.
 Gy hebt verstand, en weet, dat deugd en armoed' fryden
 In 't zuiverste gemoed, wanneer 't geen uitkomst ziet.
 'k Dagt my door listigheid te redden uit 't verdriet:
 Maar vind me op 't onverwagtst in mynen waan bedrogen.

Karel. Myn heer, ik word met u door dit verhaal bewogen:
 Maar, gy verzuimt aan my te melden hoe gy heet.

'k Ken hier al d'adeldom, zo ik niet beter weet.

Lod. Myn heer, ik zou myn' naam niet graag aan u ontdekken.

Karel. Myn heer gy moet.

Lod. Het kan u niet tot voordeel strekken.

Karel. Dan blyft gy my verdagt. *Lod.* Wel aan, 'k heet Lodewyk
 Van Kaalenhuizen, maar.... *Karel.* Wat zegt gy? „ ik bezwyk
 „ Van schrik! is 't mogelyk, zou dit de waarheid weezen?

Lod. Hoe zyt gy zo ontstelt? dat 's raar! wat doet u vreezen?

Karel. Myn heer, misleid my niet. Dat ik my zo ontstel,
 Is zonder reden niet. Maar zeg my, weet gy wel,
 Dat ik de magt heb om naauwkeurig uit te vinden
 Of gy de waarheid spreekt? ik ken nu al uw vrinden,
 Zo gy die heer zyt. *Lod.* 'k Blyf voor altoos uw verplicht:
 Indien uw' godheid my in deze zaak verlicht.

'k Liet hier, toen ik vertrok, een' zuster met een' moeder.

Karel. En niemand meer, als die?

Lod. ô Neen: myn jongste broeder

Was korts voor myn vertrek gestorven. *Karel.* „ Ja hy is 't!

„ 't Is Lodewyk, die zo veel jaaren is gemist.

Lod. Myn heer, ei zeg my, zyn zy beiden nog in 't leeven?

Karel. Zyt maar gerust: 'k zal u terstont voldoening geeven.

N E G E N D E T O O N E E L .

L O D E W Y K , H A N S , *lakkei.*

H O E beeft myn hart van fchrik! de vrees ontroert myn
bloed!

Wat baart dit voorval my verand'ring in 't gemoed!
Wat of hier zal gefchiën? hy gaat alleen naar binnen.
'k Kan niet befpeuren wat hy met my zal beginnen.

T I E N D E T O O N E E L .

K A R E L , S O F Y , L O D E W Y K , *lakkei* , H A N S .

M Y N lief, *K A R E L , tegen Sofy.*
bezie dien heer met aandagt.
S O F Y , Lodewyk omhelzende.

Ach! wat vreugd

Myn waarde broeder, ach! *Lod.* Myn zuster! 'k ben verheugd
Nu ik u weder zie! waar is mevrouw, myn moeder?

Sofy. Die woont te Bruffel, daar ze om u, myn' waarde broeder,
Gestadig treurt, om dat ze u nooit denkt weër te zien.
Zy zal verheugt zyn als ik u haar aan kom biën,

K A R E L , tegen de lakkei.

Haal Jan nu hier, en laat myn zuster ook vry komen,
En, ... maar, zy zyn daar, 'k denk zy hebben reets vernomen,
Wat hier gefchied is.

HET WEDERZYDS
ELFDE TOONEEL.

KONSTANCE, CHARLOTTE, KLAAR, JAN, *gebonden.*

FOP, HANS, *twee lakkeyen van Karel*, SOFY,

KAREL, LODEWYK.

JAN, *van de lakkeyen vastgehouden wordende.*

Och, nou moet ik hangen! ja.
Myn heer kap'tein 'k bid om pardon! genâ! genâ!
'k Ben zo onnozel in de zaak als 't eerst gebooren
Klein kintje.

KAREL, *tegen Jan.*

Zwyg wat stil! men kan hier zien noch hooren.
Strak zult gy weeten of gy hangen zult, of niet.

KAREL, *tegen Lodewyk.*

Myn heer 'k omhels u, en ik hoop dat gy 't verdriet,
Dat ik u aandeed, my van harte zult vergeeven:
Wy moeten met malkaêr in zuiv're vriendschap leven.
'k Leef met uw' zuster in oprechte liefde en min.

Lod. Hoe, is die heer uw man? *Sofy.* Ja, 'k ben zyn' gemalin.

LODEWYK, *tegen Karel.*

Dat ik u dan omhels. *Jan.* Jy hoeft nou niet te vreezen:
Met jou is 't blydschap, maar met my zal 't hangen weezen!
Och pompernikel! och! och! och! myn heer kap'tein!
De duvel haal dien naam, baron van Schraalenstein!

Lod. Ach myn Charlotte, die ik eeuwig zal beminnen,
Wat heb ik al misdaan! 'k bid wil u zelf verwinnen;
En laat uw gramschap my niet treffen, schoone maagd.
Zo u een edelman, in plaats van graaf behaagt;

Maak

Maak dan een einde van myn' al te droeve plaagen,
En laat my door de min niet quynen, al myn' dagen!

Charl. Myn heer, hoe kan ik? gy hebt ons zo veel misdaan.

Sofy. Ei zuster 'k bid u, neem myn waarden broeder aan;
Schoon hy geen rykdom heeft, wat is daar aan gelegen?
Vrouwmoeder, naar ik merk, is ook tot hem genegen;
En die bezit zo veel, en zulken grooten schat,
Dat gy wel leeven kunt... *Charl.* Mevrouw, hoe vat ik dat?
Van welken kant zou dat geluk ons overkomen?

Sofy. Van uw' kant zuster. *Klaar.* „Ja, ja, dat zyn yd'le droomen,
„ Nou denk ik dat Sofy mē fraaij bedrogen is”.

Konst. Sofia, meent gy my? ik heb niet veel. *Klaar.* Dat's mis.
Sofy, tegen Karel.

Hebt gy my niet gezegt, myn Karel, dat zy schatten
En groote inkomsten heeft? hoe kan ik dit nu vatten?

Lod. Mevrouw wil veinzen, en zy toetst u maar, Sofy.

Jan. Och! moet ik hangen? och! kapteintje lief! och my!

Karel. Het moet 'er toch eens uit. Myn lief, wil 't my vergeeven,
Gy zyt misleid; en heb ik hier in wat misdreven;
Het is in weerwil van myn eigen zelf geschied.
Ik hoop ons altemaal te helpen uit 't verdriet.

Het ampt dat ik beklée doet my op beter hoopen.

Jan. Och! och! ik bid je dat je my niet op wild knoopen?
Genade voor den heer baron van Schraalenstein!

Karel. Zwyg zeg ik.

Tegen Lodewyk.

Broeder weet ik ben een kapitein.

Als 't hem gelieft kan hy met my naar Brussel trekken,
'k Zal daar myn vrenden voort de gansche zaak ontdekken,
En maaken dat hy haast een officiers plaats kryg'.

Jan. En ik zal hangen? *Lod.* Hou den mond toe.

Jan. Och ik zwyg!

Maar 'k voel myn hart van schrik, al in myn schoenen zygen,

Lod. Heer broeder, 'k neem het aan: maar echter 'k kanniet
zwygen,

Dat ik verwonderd ben, van 't geen mevrouw ons zegt.
Heeft zy geen hofftede, en zag ik geen boere knecht,
Verscheiden' zakjes geld nog dezen dag hier brengen?

Men spot nu met ons? *Karel.* Neen dat zou ik niet gehengen.

Top. Ik speelde voor dien boer, jy rook niet wat 'er school;
En al dat vraagen deed men my maar om de kool.

Lod. Maar, kort daar aan quam hier een waal, die veel juweelen
Heeft aan myn lief verkoft. *Hans.* Un dief, hum zou ze steelen
Zo mooi wàs de juweel, die ik jou heb verkoft.

Ik was de waal, myn heer. *Lod.* Zo zyt gy mede een' schoft.

Wy hebben dan malkaër, naar 'k merken kan, bedrogen?

Klaar. Ja graaf, ik heb 'er mè geen kleintje by gelogen.

Lod. Maar evenwel, als ik bedenk, wat my myn' waard,
Van zekere erf'nis uit Oostindje heeft verklaard;
Gaaf alles wat ik zie myn klein verstand te boven.

Klaar. Dat hebben wy aan al de waereld doen geloven.

Mevrouw heeft buiten 's huis den adel gebraveerd;

Maar altyd hebben wy heel sobertjes geteerd

In onze keuken, om de rest weer goed te maaken;

Op hoop dat juffrouw aan een man van staat zou raaken.

Ik heb schier al myn geld voor haar reets opgezet:

En daarom zocht ik jou te lokken in het net;

Op dat ik myn verschot daar door zou weder krygen.

Myn broër, en vryër ook...

Lod. Gy kunt de rest maar zwygen.

Heer broeder, ik moet my nu schikken naar uw raad.

Karel. Gy moet niet trouwen: want gy zyt nog niet in staat,
Om zuster, als 't behoord, te kunnen maintineeren.

Wy zullen met malkaër naar Brusfel weder keeren.

Klaar. Kom Hansje, laaten wy maar trouwen: 'k heb berouw.

Hans. Neen, neen, jy baronnes van Schraalenstein, mevrouw,
'k Be-

'k Begeer jou niet. Ik ben jaloers, en mal van zinnen;
Je kunt dien keereel, die nou hangen moet, beminnen.

Charl. Heer Lodewyk, gaa m'ê naar Brussel, blyf ons by.

Lod. Dat zal ik doen, myn lief, zo 't u behaaglyk zy.

Het smert my zeer dat ik den trouwdag uit moet stellen.

KAREL, tegen de Lakkeyen.

'k Wil dat gy deeze zaak aan niemant zult vertellen.

Tegen de anderen.

Men spoel de zwaarigheid eens af met held'ren wyn.

Klaar. 'k Vrees dat het water nu al lang verkookt zal zyn.

Hoe staa je 'er m'ê, baron? begin je al dorst te krygen?

Jan. Myn heer kap'tein, zie daar nou ken ik niet meer zwygen.

Zo jy me hangen laat, zal ik het al den brui,

Wat hier gebeurd is, voort vertellen aan de lui!

Klaar. Als jy gehangen bent? *Jan.* Als jy ge...han...gen? neen ik,

Ik wagt zo lang niet, pry, maar eer ik dood ben, meen ik.

Lod. Vergeef het Jan, myn heer. *Karel.* Ik geef u dan pardon.

JAN, wordt ontbonden.

Ik dankje hartelyk. *Klaar.* Dat lukt jou wel, baron.

Konst. Maar hoe zal ik het met myn krediteuren stellen?

Ik ben vol schrik wanneer ik iemand aan hoor schellen.

Karel. Betaal die uit het geld dat ik u zond, mevrouw.

Konst. 'k Zal zien; hoewel ik dan heel weinig over hou.

T W A A L F D E T O O N E E L.

LODEWYK, JAN.

V aart wel myn titels, van Ernestus, Mourits, Stokski,
Starost Lakeiski, en Waaiwooide van de Boxki;
Jy waart maar beesten; want je hulp my in den druk;
Ik zoek, met kaale Jan, voortaan weêr myn geluk.

Lod.

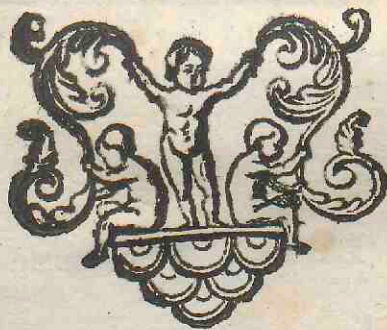
Lod. Jan, ik gaa binnen, om te zien hoe wy het maaken,
 Met onze dingen: 'k hoop in 't kort op reis te raaken
 Naar Brussel. Haal ons goed hier, en betaal den Waard;
 En met de dienaars kunt gy zien, hoe dat gy 't klaart;
 Gy kunt hen voor hun dienst, zo veel 't u goed dunkt, geeven.

D E R T I E N D E *en laatste* T O O N E E L.

Dat zel je missen, *JAN, alleen.* broêr; je ziet me van jou leeven
 Niet weêr, dat zweer ik, bloed! wat was ik daar bekneld!
 Ik meen my zelve te bedienen van jou geld,
 En 't myne, dat ik heb, en denk zo ver te loopen,
 Dat jy ten derdemaal geen macht hebt me op te knoopen.
 Vaart wel bedriegers! en jy ook heer kapitein!
 Gy zyt gegroet, van my, Baron van Schraalenstein.

Jan loopt schielyk de deur uit.

Einde van het vyfde en laatste Bedryf.

KRELIS LOUWEN

O F

ALEXANDER DE GROOTE,

OP HET POËETEMAAL.

KLUCHTIG BLTSPÉL.

KRUISLOUWEN

OF

ALEXANDER DE GROOTE

OF HET POËTEMAAL

KLUCHTIG BERRA

Hh

II. Del.

V O O R B E R I C H T.

Het zal sommigen mogelyk vreemd dunken, dat ik dit spél den Tytel van Kluchtig Blyspél geeve; omdat men meerendeels gewoon is een spél van een enkeld Bedryf een Klucht, en een van drie of vyf Bedryven een Blyspél te noemen; ik heb zulks gedaan omdat dit spél, schoon 't in drie Bedryven geschikt is, een Klucht zoude kunnen genoemd worden; dewyl 't een kluchtig geval behelst.

Ook ben ik van gevoelen dat men een spél, waar van de geschiedenis als onder gemeene personen voorvallende, verbeeld wordt, dus behoorde te noemen; om een onderscheid te maaken tussen spelen die een ernstiger taal vereischen, naamelyk: zulke, waar in zich hevige hartstochten van liefde en haat onder personen van staat opdoen, met tussenspoozingen van blyschap en droefheid, tot dat zy in volle vreugde eindigen; deeze komen dunkt my beter den naam van Blyspél toe. Niemand denke dat ik iets nieuws zoek in te voeren; het voortreffelyk kunstgenootschap, Nil volentibus arduum, heeft zulks voor deezen al in twee van hunne spelen gedaan, gelyk blykt aan dat volgeestig stuk de gelyke tweelingen, kluchtig Blyspél, en Filebout of Dokter tegens dank.

Ik heb een trant van vaerzen in dit spél gebruikt die, myns oordeels, best voegt om myn personaadjen met een styl die hunne hoedanigheid vereischt te laten spreken; namelyk: ik heb eerst twee regels van vier, en dan twee van zes voeten gerymd; het welk het gantsche spél door waargenomen is. Korte en lange vaerzen door maikander gerymd, konnen weinig behaagen; dewyl die vaerzen te veel slooten in 't leezen, en die trant ook van de regelen der dichtkonst te ver afwykt. Ik zeg dit niet om iemand te berispen, geenszins: daar zyn spelen van dien trant die ten opzicht van de stof, schikking en taal, roemens waardig zyn.

Vaar wel.

P. LANGENDYK.

VERTOONERS.

ANZELMUS, Oom van FERDINAND.
FERDINAND, Minnaar van ALIDA.
FILIPPYN, Knecht van FERDINAND.
JORIS, Knecht van ANZELMUS.
KLAAR, een Boerin.
ALIDA, gewaande voordochter van KLAAR.
KRELIS LOUWEN, een Boer, Man van KLAAR.
PIETER, }
HENDRIK, } Komedianten.
JAN, }
FRANS, }
JASJE, }
GOVERD, Tuinman van FERDINAND.
RYKERD, Vader van ALIDA.

ZWYGEND E.

Een Trompetter.

Eenige Fuffers.

Eenige Komedianten, gekleed als Indiaanen.

Eenige Komedianten, gekleed in 't Perſiaanſch, en Grieks.

Danſers.

Het Tooneel verbeeldt in 't eerſte Bedryf een Boer-
renhuis; in het tweede een' Kamer, en in het
derde een' Tuin; alles omtrent en op
de Hofftede van Ferdinand,
buiten Haerlem.

*De geſchiedenis van het Spél begint 's morgens,
en eindigt naa den middag.*

K R E-

KRELIS LOUWEN

O F

ALEXANDER DE GROOTE,

OP HET POËETEMAAL.

KLUCHTIG BLYSPÉL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ANZELMUS, FERDINAND, FILIPPYN, JORIS.

W ANZELMUS.
oont hier het voorwerp van uw' min?

Die schoone aanvallige boerin,
Daar zich een jong'ling van verstand aan kan vergaapen?
Zodanig, dat hy 's nachts van liefde niet kan slaapen;
'k Ben zeer belust om haar te zien.

Ferdinand. Goed, Oom, dat kan terstond geschiên.
'k Verzeker u, dat gy myn keur zult moeten loven:
Zy gaat alle anderen in schoonheid ver te boven.

Anzelmus. Dat meent gy zo, neef Ferdinand;
Maar ieder kiest naar zyn verstand;
Dees mint een' bruine, die zal weêr een' blonde kiezen.

Filippyn. „ Ze zouden 't allebei in Ind'jen vast verliezen.

Anzelmus. Wat zegt gy? *Filippyn.* Ik zeg niet een beet:
Omdat ik nergens van en weet.

Anzelmus. Maar stel nu dat zy waar' volmaakt in allen deelen,
 En dat wy in die keur van schoonheid, niets verscheelen;
 Ze is nochtans maar een boere meid,
 En gy een heer, wat onderscheid!
 Die zo veel kapitaal bezit als gy, moet maaken,
 Door 't huwelyken, tot veel hooger staat te raaken.

Filippyn. „ Myn heer Anzelmus heeft gelyk:

„ Een mensch moet ryker zyn als ryk.

Anzelmus. Wat zegt gy? *Filippyn.* Niets myn heer.

Anzelmus. Ik hoor u, dunkt my, praaten.

Ferdinand. De menschen trachten meest nâ geld, en hooge staaten;

En 't voegt ook aan een eerlyk man,
 Dat hy met vlyt zyn kracht in spann',
 Om zyne middelen en aanzien te vergrooten;
 Een achtelooze wordt met recht van elk verstootten:
 Maar, ik heb geld in overvloed;

My dunkt dat ik maar zorgen moet
 Om myne midd'len, die ik nimmer kan verteeren,
 Met een die ik beminne, in vrede te regeeren;
 Want een die trouwt om staat, of geld,
 Is even als een slaaf, gekneld

In goude boeijens, die zo wel als and're slaaven,
 Hoe schoon hy blinkt, moet op zyns meesters wenken draaven;
 Een edelmoedig hart is vry;
 Ik heb de walg van slaaverny.

Anzelmus. Wel hebt gy dan geen lust tot een die u te ryk is?

Goed, zoek een juffer die u dan in staat gelyk is,
 Al had zy minder kapitaal;
 Zo vindt gy ligt een goed onthaal.

Heer Eelaard hou ik voor een van myn' beste vrienden,
 Die heeft veel dochters, wil u aan dat huis verbinden:
 Gy kent dat deftige geslacht.

Ferdinand. Ach Oom! het is niet in myn' macht.

Want

Want dat boerinetje heeft al te veel vermogen
Op myn verliefd gemoed, ach! die betov'rende oogen,
Zo vol aanminnigheids, en glans!

Anzelmus. Ik zie dan, Neef, daar is geen kans
Om u deez' liefde door myn raad uit 't hart te roeijen,
't Is oli in het vuur: uw vlam schynt aan te groeijen.

ô Zulken heer! aan die boerin....

Filippyn. 't Is al te pover, in zyn zin.

Joris. Myn heer heeft groot gelyk. *Fil.* Hoe kan je 't weeten Joris?

Ferdinand. Flippyn klop aan de deur.

FILIPPYN, *klopt.*

't Is of 'er geen gehoor is.

Ho! ho! daar hebben we malkaâr:

Je vryfter is daar zelf, met Klaar.

T W E E D E T O N E E L.

KLAAR, ALIDA, FERDINAND, ANZELMUS,

FILIPPYN, JORIS.

Myn waarde lief, zie hier myn Oom.

FERDINAND.

Anzelmus. „ Wat aartig weezen!

Ferdinand. Wat dunkt u Oom? heb ik haar ook te veel gepreezen?

Klaar. Myn heeren wil vry binnen gaan,

Gy hoeft daar buiten niet te staan.

Anzelmus. Myn tyd is kort, ik denk nog naar de Haag te vaaren

Met deezen knecht, ik wou dat we in de schuit al waaren:

'k Wil ginder voor den avond zyn.

De reden dat ik hier verschyn,

Spruit uit nieuwsgierigheid, om deeze maagd te aanschouwen,

Waar mede Ferdinand, myn neef, begeert te trouwen.

Klaar.

Klaar. Ik heb ook van myn kind gehoord
Dat deeze heer haar heeft bekoord:
Doch meende, in 't eerst, dat hy wat zegt met haar te gekken:
Maar nu je zelf, myn heer, de zaak my komt ontdekken,
Ben ik 'er waarlyk van ontroerd.

Alida. „ Nu hoort ge 't, moeder, 't is geen boert.

Anzelmus. Wat dunkt u, meisje, kan die minnaar u behaagen?

Alida. Myn heer, ik bid, gy maakt my schaamrood door zulk vraag-

Filippyn. Ja, als een bed'laar voor een duit. (gen.

Anzelmus. Wees niet beschaamd, spreek vry recht uit.

Ferdinand. Ja Oom, zy heeft haar hart alreets aan my gegeven,

Geef nu uw stem: opdat wy t'zaam' in 't huw'lyk leeven;

En schoon ik mondig ben, myn heer,

Geef ik u, volgens plicht, die eer....

Anzelmus. Ik moet wel: want gy wilt, ik kan het niet beletten.

Klaar. Myn man zal zekerlyk zich tegen 't huw'lyk zetten.

Anzelmus. Uw man? die boer? dat vind ik raar!

Klaar. Wy hebben questie met malkaêr:

Want, in de plaats van zich met 't melken van de koeijen

Geruft te bouwen, is hy bezig zich te moeijen,

Met iets, daar hy zyn kapitaal,

En landeryën, altemaal

Door zal verliezen, en voor vast tot armôe raaken.

Anzelmus. Tot armôe zeg je? zoekt de man dan goud te maaken?

Klaar. Ja goud te maaken! kon hy dat!

Filippyn. 'k Wou ook dat ik dat kunsje had.

Klaar. Hy heeft 't geluk gehad van 't hoogste lot te trekken,

Uit zek're lotery, en flus quam hy me ontdekken

Dat hy veel geld besteeden wou,

Voor zeker adelyk gebouw,

Met tytels, wapens, en meer and're snorrepypen.

Filippyn. „ Die vent was goed de kei van Amesvoort te slypen.

Klaar. En of ik knor, en of ik kyf,

Hy

Hy dryft dat opzet even ftyf.

Hy wil naar Duitsland gaan, en doen zich ridder maaken;

Kortom, hy praat geftaag van wonderlyke zaaken;

En heb ik 't hart, om 't af te raân,

Zo antwoord hy me altyd met flaan.

Anz. Zo flaat hy u? *Klaar.* Ik zal 't myn leven niet vergeeten,

Zo heeft hy gift'ren my geflaagen en gefmeten.

Anzelmus. Geflaagen zegt ge? 't is zeer flegt,

Indien men met malkander vecht.

Neef Ferdinand, bedenk uw zaaken nog wat nader:

Want zulken dwaazen boer te hebben tot een vader,

Zal u niet zeer vermaak'lyk zyn.

Klaar. Maar hy was ook vol brandewyn,

Jenever, en zulk tuig, dan heeft hy vreemde ftuipen,

Dan dien ik altyd in een hoekje weg te kruipen.

Anzelmus. Vol ftarke drank? dat is te grof!

Holla, ik ftem dat huw'lyk of.

ô Ferdinand! die trouw zal u gewislyk fpyten:

En gy hadt reden, om daar na my te verwyten,

Dat ik 't zo ligt had toegestaan;

Zie toe, ik heb 't u afgeraân.

Klaar. Heer Ferdinand heeft voor myn Kees geen zierte vreezen.

Anz. Als hy haar trouwt, zou Kees dan niet zyn vader weezen?

Klaar. 't Is waar dat zy hem vader hiet:

Nogtans is zy zyn dochter niet.

Fer. Ze is Klaartjes voorkind. *Kl.* Zy beftaat me in geen en deelen.

Alida. Wat zegt gy moeder hebt gy luft met my te fpeelen?

Klaar. Omdat ik zie dat Ferdinand,

Een heer van zulken groot verftand,

En rykdom, u bemint en aanzoekt om te trouwen;

Kan ik een groot geheim niet langer binnen houwen;

't Raakt my: maar u het allermeest.

In ben uw moeders meid geweest,

II. Deel.

Ii

En

En uit haar huis getrouwd; 'k wierdt kort daar na bedorven;
Want myn beminde man is binnen 't jaar gestorven:
'k Bleef weduw zitten met één kind.

Uw moeder, die my had bemind,
Nam my weér in haar huis, daar op wierdt gy gebooren.
Zy sturf in 't kraambed, en ik heb myn kind verloren.
Men bragt ze te gelyk ter aard.

Uw vader nog niet gantsch bedaard
Van droefheid, kreeg een brief uit Kadix, wegens zaaken
Van groot belang, waarom hy zelf een reis moest maaken.
Hy heeft aan my dan eenig geld,
Eer hy vertrok, ter hand gesteld

En voorts de zorg voor u, als min my aanbevolen:
Of hy nog leeft, of niet, dat blyft my nog verhoolen,

Anselmus. Hebt gy geen brieven van hem? *Klaar.* Neen.

't Is nu al achtiën jaar geleên

Dat hy vertrokken is; 'k heb niets van hem vernomen.

Alida. Zyt gy myn moeder niet? ach!

Ferdinand. Liefste wil niet schroomen:

'k Verlaat u niet zo lang ik leef.

Klaar. Zo dat ik dan verlegen bleef,

En vondt geraân haar voor myn dochter uit te geeven.

Dus ben ik nog vier jaar een weduwe gebleven,

En eindelyk getrouwd met Kees.

Ik noemde haar myn kind, uit vrees

Of deeze tweede man haar anders mogt verstootten;

'k Heb in haar ouders huis te veel daar toe genoten,

Dat ik ondankbaar weezen zou.

Anselmus. Wat menschen vindt men meer zo trouw!

Hoe was haar vaders naam? *Klaar.* Haar vader was geheeten,

Heer Rykerd Vryhart. *Anz.* Ik ben bly dat wy het weeten!

Nooit heb ik beter vrind gehad:

Mejuffer 'k vind, in u, een schat

Zo waardig, als ik ooit ter wereld kon verhoopen.
Uw vader leeft nog, daar zal niet veel tyds verloopen
Of hy zal weder zyn in 't land.

Dat is heer Rykerd, Ferdinand!

Die digt by Kadix, van de Turken wierd genomen,
En, na veel sukkelings, in Eng'land is gekomen.

Ferdinand. Myn Oom, dan strekt het my tot eer,
Een zoon te worden van dien heer.

Voorwaar dat groot geluk gaat buiten myn' gedachten!

Klaar. Wie zou zo schielyk, en van u, die tyding wachten,
Myn heer? 'k hoor dat je vrinden bent.

Maar hoe wierd u die zaak bekend?

Anzelmus. Hy heeft my zelf een brief uit Engeland geschreven.
Laat zien, hy 's in myn zak... neen op 't kantoor gebleven.

Klaar. Verhaal ons wat omstandigheid.

Anzelmus. Daar ben ik altoos toe bereid:

Maar 'k heb nu haast. 'k Zal u dat wel daar na verklaaren.
'k Moet na de Haag, ik vrees de schuit mogt my ontvaaren;
Vaar wel myn zoete aanstaande nicht.

Alida. Myn heer, ik blyf aan u verplicht.

Ferdinand. Belieft het Oom dat wy tot Haarlem hem verzellen.

Anz. 't Is maar een halfuur gaans van hier: ik zal 't wel stellen
Met Joris. Joris haal het pak

Vast van de hofstê, volg me strak.

Joris. Myn heer wat dunkt je, dat men 't rytuig in liet spannen?

Fil. De paerden meen je? *Anz.* Neen wy zyn gezonde mannen,
En 't is mooi weêr, ik gaa te voet.

Ferdinand. Geluk op reis Oom, zyt gegroet.

DERDE TOONEEL.

FERDINAND, ALIDA, KLAAR, FILIPPYN.

FERDINAND.

Myn lief, nu zie ik 't end van al myn zielsverdrieten:
 Wyl 'k onverhinderd mag uw wedermin genieten.
 'k Ontfla my nu van alle vrees:
 Want 'k heb nu niet te doen met Kees;
 Uw rechte vader, zal myn hoop niet tegen weezen.

Alida. Ach wat ontsteltenis is my in 't hart gerezen!

Zyt gy, helaas! myn moeder niet?

Ferdinand. Myn lief, vergeet tog uw verdriet.

Klaar. Myn kind, ik dogt je zoudt het eenmaal moeten weeten.

Alida. Ach moeder! ik zal u altyd myn moeder heeten:

Gy hebt my, als uw eigen bloed,

Uit liefde, in deugden opgevoed;

Gy hebt in Braband my van alles laten leeren,

En dus bequaam gemaakt met ieder te verkeerem;

Ja, gy hebt zelf uw eigen kind,

Dat zig in Braband nog bevind,

Nooit meer geliefd; en schoon ik wordt tot staat verheven,

Ik zal haar echter steeds den naam van zuster geeven.

Ferdinand. Hoe hebt gy nog een dochter dan?

Klaar. Ja, 'k heb een kind by dezen man,

Dat ik met Alida, uw lief, heb op doen voeden,

In Braband by myn Oom. *Ferd.* Dus keert het al ten goeden.

Klaar. Maar weet gy niet, heer Ferdinand,

Wanneer haar vader komt in 't land?

Heb jy zyn brief gezien? *Ferd.* Ik wist niet dat die zaaken

Van Rykerd, my, veel min myn liefste zouden raaken:

Dies heb ik daar niet opgelet;

Maar

Maar morgen zal ik alles net
Aan u verhaalen, of den brief zelf overgeeven.

Alida. Myn waarde lief, uw Oom Anzelmus zei daar even,
Dat hy hem t'huis gelaaten had;
Zend Filippyn eens naar de stad,
Hy zal den brief misschien wel in 't kantoor zien leggen.

Ferd. Ik heb de sleutels niet. *Filip.* Ik zou wel kunnen zeggen,
Aan 't volk in huis, waar ik om quam.

Daar zyn wel smids in Amsterdam.

Klaar. Hoe, heel naar Amsterdam om deezen brief te vaaren?
Juffrouw dat hoeft niet. *Alida.* Ach! ik kan aan u verklaaren
Dat ik ontsteld ben! noemt gy my
Nu juffrouw, moeder? *Klaar.* Ja; zyt gy
De dochter niet van haar die 'k plag mevrouw te noemen?
Zult gy niet trouwen, met een heer wel waard te roemen?

Alida. Ik bid u noem my Alida;

Wyl ik dien naam het best versta;

Want die verandering klinkt walg'lyk in myne ooren.

Ferd. Maar zacht... Wie is dat, die wy daar zo zingen hooren?

Klaar. Myn man, die ik den gantschen nacht,

Met groote zorg, heb t'huis verwacht;

Hy heeft, tot nu toe, met de boeren zitten zuipen.

Filippyn. Kom, laaten wy zo lang wat in de groente kruipen.

Klaar. ô Ja, laat hy u tog niet zien.

VIERDE TOONEEL.

KEES, KLAAR, ALIDA.

FERDINAND en FILIPPYN ter zyde.

KEES, dronken zynde.
Stae vast! Daer stae 'k nog op één bien.
Ze meugen zeggen van Kees Krynen wat ze willen,

Zen drank is evel goed. (Stae vast, Kees, op je spillen, Stae, Keesje, stae.) Begut dat sop
Voel ik warentig in men kop.

Ik heb van nacht niet meer as twee stoop wyn 'ezoopen:
Maer 't bier had murrig in, dat 's in men kop 'eloopen.
(Stae zek), het kan van 't bier niet zyn:
Maar 't leste zoopje brandewyn
Dat heit 'et 'em 'edaen, ho! ho! dat 's al 'evongden.
Is daer myn huis niet? ja daer is myn huis; gangs wongden!
Hei! holla, hei! waer binje Klaer?

Klaar. Hoe kom je weër zo dronken vaër?

Kees. Wat zeg je morfebel? 'k bin evenwel wat dronken.

Klaar. Gaa voort naar bed, vaër: want je bint al vry beschonken.

Kees. Nâ bed? dat zel je liegen, pry,
Ik bin niet dronken: dat bin jy;

Alida. Ei vader, als 't u b'lieft wil wat te bed gaan leggen.

Kees. Wel lari, heb je mée wat teugen me te zeggen?

Alida. Ach neen ik, vader, niemendal.

Kees. Nou graain niet maaisje, bin je mal?

Ik zeg het teugen jou allien maer om te gekken:
Maer racp die stok op; 'k mien je moer wat of te dekken.

Klaar. Wat reden hebje me te slaan!

Kees. Ik moet de stok zelf krygen gaan.

Nou floeri, kom nou hier, ik zel je moris leeren.

Klaar. Wat wil je hebben? *Kees.* 'k Heb in d'zin jou of te smeeren,

Tot dat je 't, zo as ik, verstaet,
En mée met my naer Duitsland gaet.

Acht duizend guldens wil ik daer aen geld verspillen;

Als zy me daer deur tot een ridder maeken willen.

Kees Krynen zaait, ik heb gelyk:

Want zie, ik bin nou schriklyk ryk.

Klaar. *Kees* Krynen spot, hy zoekt u maar de kap te vullen.

Kees. De boeren allemael, dat zyn bylo gien prullen,

Die

Die groeten me nou mit ontzag.

Klaar. De boeren doen 't om vry gelag;

Kees Krynen zoekt alleen zyn drank daar door te slyten.

Kees. Zeg dat niet meer, of 'k mien jou ellemens te smyten.

Hoor wyf, al praatje nog zo fyn,

Ik wil een graaf of ridder zyn.

Klaar. Wie brengt je dat in 't hoofd al die uitsporigheden?

Kees. Dat raekt je niet (stae Kees! stae Keesje) 't is 'eleden

Pas dertig jaer, of daer omtrent,

Toen heeft de zeun van Jochem krent,

Den adeldom, om geld, in Duitsland ook 'ekregen.

Kl. Men maaktje dat maar wys. *Kees.* Neen,neen, 't is zo 'elegan.

Ik zel je maeken een mevrouw.

En Ael, ik zal met ien veur jou

Een vryër zoeken. *Klaar.* Dat 's onnodig: zy zal paaren

Met Ferdinand, die haar zyn min quam openbaaren.

Kees. Mit Ferdinand? wat zeg je daer.

Dat zel ik zo niet toestaen, *Klaar.*

Klaar. Is zy myn voorkind niet? ik heb myn woordgegeeven.

Kees. Al bin ik stiefvaer, zy zal my niet tegenstreeven.

En wyf zo jy me langer tart,

Die stok... *Klaar.* Ja slaa eens heb je hart.

'k Heb 't lang genoeg geleen. Je hoeft me niet te dreigen:

Want Kees, je zelt met slaan die zaak niet anders krygen.

Kees. Dat 's waar, daar docht ik niet eens op:

Je hebt een styve norse kop,

Die mit gien kyven, of gien slaen is te verzetten.

Jy doet je zin, ik ken jou niet een ding beletten

Van alles wat je prakkezeert;

Dat heit me jaaren lang 'edeert.

Stae! Keesje stae! je meugt je trouwdag wel vervloeken!

Klaar. Ei Kees gaa slaapen, wil geen meerder questie zoeken.

Kees. Wel bieft, je hebt me maer verleid.

Wat

Wat was je tog? een heerschips meid,
 Of weeuw; een steepop, die me mit jou mooie prullen,
 Van sissejakjes, kant, en valsche bokke krullen,
 En vodden, hebt in 't net 'ebrocht.

Klaar. Heb jy my eerst niet aangezocht?

Kees. Wel neen ik (holla stae! stae vast!) dat weet je beter,
 Jou slimme pry: je trok eerst zelve aan de veter:

Wangt as ik melk brocht an de deur,

Dan quam jy altyd zelve veur;

Dan was 't ten eerste: Kees, wel heer wat ben je zind'lyk

En net op al je goed! wat bin jy altyd vryndlyk!

'k Loof dat dat gouwe knopen zyn?

Wat zegje Krelis, ben ze fyn?

Dan ik weer, ja 't is goud, myn zoete suikerdiefje,

Ik heb ze van peet Guert 'ekreegen, engelliefje.

Dan jy weer. Wel ik zie het nou,

Je hebt een puntelyke vrouw,

Je vrouwtje moet jou om je deugden zeer beminnen:

Ik ken 't wel merken. Wel! ik zeg gelukkig binnen

De mannen, in den echtenstaet,

Met zukke vrouwen, kameraet.

Toen zaaide ik daer weer op, neen, neen, myn uitgeleezen,
 (Stae Kees, stae vast.) Je mient dat ik 'etrouwde zou weezen?

Neen zeper, tot men groot verdriet

Ben ik nog zo gelukkig niet.

Klaar. Ga tog naar bed. *Kees.* Toen zaai jy weêr dat is al aerdig!

Je bint verstantdig, in het beste maaisje waerdig.

Zeg, heb je 'er niet al ien op 't spoor?

Toen zaai ik, zoete maaisje, hoor,

'k Heb zin in jou, wil jy jou mée op 't langd begeeven,

We zellen, mit mekaer, altyd hiel klettig leeven:

Ik heb al lang een wyf 'ezocht,

Zeg ja, je kost is dan 'ekogt.

Toen

Toen zaai jy weer, quanfuis, ik heb gien lust te trouwen:
Maer 'k wou wel dat ik had myn eersten man 'ehouwen....

Mit lachte je zo wit, en raer,

Dat ik al docht de koop is klaer;

In 't was zo, 'k vryde pas een zes of zeuve daegen,

(Stae vast Kees!) of ik was, de drommel haelt, beslaegen;

Ik wierd de breugom, jy de bruid.

Klaar. Wel is nu die moerasie uit?

Kees. Wel ja, laet hooren wat je 'er teugen heb te zeggen.

Klaar. Die dronk'mans praat lust my nu niet te wederleggen.

Kees. Maer Ael zo jy aen Ferdenangt

Wilt trouwen, zel het op jou langt

Zo waeijen, dat je 't zelt je leeven daegen heugen.

Kl., Foei dat ik 't aan de vent gezegt heb. *Ks.* 'k Stel me 'r teugen

Klaar. Wat zel je doen? *Kees.* Ik zel hem slaen,

As jou, daer! daer! stae! maek ruimbaen!

Alida. Och help ons Filippyn! *Kees.* Dat zel hier euvel daegen!

Blyf van men lyf of, vent, of wacht al mée wat slaegen.

FILIPPYN, *trekt Kees de stok uit de handen.*

Wel kaljebaard, wel dronke Kees,

Wat meen je, dat ik voor je vrees?

Daar wyvesmyter, lust je meer, zo kan je spreekken.

Kees. Kouragie Kees. Hou op! je zou men ribben breeken!

Wat bin je veur een langsje, broër?

Filippyn. Hoe maal je zo? jou lompe boer;

'k Ben knecht van Ferdinand. *Ks.* Dat zel hem dan berouwen,

Dat hy zen knecht stuurt om me lustig of te touwen;

Mit jou heb ik gien questie meer:

Maer 'k zal 't betaelen an jou heer!

Filippyn. Ik zal de rekening dan eerst wat grooter maaken.

Kees. Hou op! hou op! wel vent je zoudt me rapenbraecken.

Filippyn. Ik zeg gaa goedschik naar je bed,

Eer jy meer knuppellorum vret.

II. Deel.

Kk

Kees.

Kees. „ Nae bed Kees. Deze vent is tog niet van te haelen.
Stae Keesje.

V Y F D E T O O N E E L.

KLAAR, FERDINAND, FILIPPYN, ALIDA.

KLAAR.

Zo is hy gewend altyd te maalen.

Ferdinand. Maar zou hy nu naar bed toe gaan?

Klaar. Hy kan van dronkenschap pas staan.

Nu zal hy, naar gewoonte, in 't bed gaan met zyn kleêren.

Och! wist ik raad om hem dat maalen af te leeren!

Och! och! het is me zulken kruis!

Filippyn. Hy moet in 't Dol- of Beterhuis;

Of maak hem maar steêkind, hy zou me zo niet plaagen.

Ferdinand. Myn lieve Klaartje, gy zyt waarlyk te beklaagen.

Klaar. Myn heer je bent een groot Poëet,

Die schier van alle dingen weet;

Je hebt veul boeken en veul schriften deurgelezen;

Weet jy geen raad om Kees, myn man, weêr te geneezen.

Ferdinand. Ik ben poëet: maar geen dokter:

Daar komt my evenwel iets voor

In myn gedachten, dat misschien wel uit zal vallen.

Laat hem eens ridder zyn, of koning van ons allen;

Wy wachten flus op onze plaats

Komedianten, dat zyn maats

Die recht bequaam zyn, om met hem eens te raljeeren.

Alida. Wat doen die op uw plaats? *Ferd.* Ik zal hen daar trakteeren.

Gy weet ik heb een spêl gemaakt,

Dat op den Schouwburg is geraakt.

Nu hebben zy my zeer voldaan, in alle deelen,

Zodanig, dat ik nooit iets beter heb zien speelen;

En 't is fatsoenlyk, dat men dan,
 Indien men het vergelden kan,
 Men ergens nood, 't zy aan den Overtoom, Halfwegen,
 In 't oude Doolhof, of waar dat men is genegen:

En ik begryp het nu eens hier:
 'k Kan op de hofftê meer plezier

Aan gasten geeven, en het naar myn zin beschikken.

Filip. Gans bloed! wat meen ik mée te veegen, en te likken:

'k Ben mée een halleve poët,
 Het is aan my ook wel besteed.

Ferd. Gy zult ook meede, in 't spél, voor d'een of d'ander speelen.

Filippyn. Geef my een dokters rol wanneer je zyt aan deelen.

Of zal 'er geen dokter in zyn?

Ferdinand. Dat weet ik nog niet *Filippyn.*

Alida. Maar hebt gy kleëren, om uw allen te verkleeden?

Ferd. Die brengen zy juist mée, 'k had voorgenomen heden

Een spél van my gespeeld te zien;

Dat zal op morgen nu geschiën:

Want deeze pots gaat voor. Ik meen aan Kees te toonen

Dat 't beter is, voor hem, geruft op 't land te woonen,

Als naar een hoogen staat te staan.

Klaar. Myn heer ik laat je dan begaan.

Je zelt my vrindschap doen. Maar zacht! 'k zie iemand komen.

Ferd. 't Is onze tuinman. *Filip.* 'k Zie nog meer volk, door die boo-

Ferd. Myn gasten volgen hem, dat 's goed! (men.

Z E S D E T O O N E E L.

GOVERD, FERDINAND, ALIDA,
 FILIPPYN, KLAAR.

DE vrinden zyn 'er al gansch bloed!

Myn heer, drie wagens vol; waar zel je 't volk al laten?

Kk 2

Ferd.

Ferd. Daar komen 'er al van 't gezelschap. Blyf niet praatē,
Maak alles op de hofftēe reed.

Opdat men op zyn tyd wat eet.

Zeg aan de meiden, dat men alles klaar moet maaken.

Z E V E N D E T O O N E E L.

PIETER, HENDRIK, JAN, FRANS, FERDINAND,
ALIDA, FILIPPYN, KLAAR.

Z Y T W E L K O M F R I N D E N ,
F E R D I N A N D .

Zyt welkom vrinden, altemaal.

Filippyn. Daar 's Pieter of de pikken haal;

Pieter. Myn heer uw dienaar.

Jan. 'k Ben verblyd dat we u ontmoeten.

Fil. Ho Jan, ben jy daar ook? *Hend.* 'k Heb de eer myn heer te groe-

Ben jy dat monsieur Filippyn. (ten.

Filippyn. Ja broër zou ik 'er ook niet zyn.

Ferdinand. Zyt gy hier maar alleen? waar zyn al de and're vrinden?

Pieter. Zy zyn reets op uw plaats, daar zult gy ze allen vinden.

Ferdinand. Gy hebt uw vrouwen mē gebracht?

Pieter. Zy zyn 'er alle die gy wacht.

Ferdinand. Dan hoop ik u hiert'zaam' een dag of drie te houwen.

Ik heb iets kluchtigs voor, dat zal ik u ontvouwen.

De man van Klaartje, dees boerin,

Beeldt zich veel wond're dingen in;

Hem dunkt hy is bequaam als edelman te leeven:

Wy moeten hem van daag een nieuwen tytel geeven,

En zeggen dat hy koning is.

Jan. Die klucht zal goed zyn, naar ik gis.

Ferdinand. Hy quam flus t'huis en is nā bed gegaan, heel dronken;

'k Denk dat de vent nu al leid op één oor te ronken.

Gaa haal hem hier, met alle man.

Men

Men zal hem, op myn hofftee, dan
Op 't ledekant, in één der beste kamers brengen:
Indien het Klaartje, die zyn vrouw is, wil gehengen.

Klaar. Och ja, heel graag, heer Ferdinand,
Kan dat hem brengen by 't verstand.

Filippyn. In zulke kluchten kan ik mè men rol wel speelen:
't Van buiten leeren zou me met 'er haast verveelen.

Ferdinand. Speel zo je wilt, 't is altyd goed:
Want 't is een grove domme bloed.

Maar apropò, gy hebt die Persiaansche kleëren,
En Moorsche, mègebracht? *Pieter.* Ja heer, op uw begeeren.

Ferdinand. Die zullen goed zyn, in dit stuk.
Messieurs het schynt of my 't geluk

Van daag wil dienen: 't volgt my hier in alle dingen.

Filippyn. Je krygt een koning zelf te gast, met hovelingen.

Ferdinand. Messieurs 'k bid haal den boer maar hier.

A C H T S T E T O O N E E L.

FERDINAND, KLAAR, ALIDA.

Myn lief neemt deel in ons plezier?
FERDINAND.

Alida. Voorzeker ja. *Kl.* Maar heer, myn man moest van die lieden
Door deeze potsery in 't minst geen quaad geschieden.

Ik gun hem wel wat voor zyn slaan:

Maar 't moest niet buiten reden gaan.

Ferd. Neen Klaartje wees geruft, 't zal niet als kortswil weezen;

Gy hebt in 't minste niet voor deeze liën te vreezen,

Ook zult ge 'er zelf by mogen zyn,

En zien uw man in 's konings schyn.

Alida. Dat zal dan gaan als Cats heeft in zyn boek geschreven,

Van een die tot een graaf van Holland wierd verheven,

Dat is te zeggen in den schyn.

Ferdinand. ò Ja; het zal omtrent zo zyn.

Alida. Maar hebt gy plaats, om al die lieden te logeeren?

Ferdinand. Daar is al voor gezorgd. Wy blyven in de kleeren,

Zou 'k denken; deeze aanstaande nacht

Wordt zonder slaapen doorgebracht;

Ook is de dag nog lang. Kees slaapt al, zou ik hoopen:

Want anders was't verbruft. *Klaar.* Wil ik eens binnen loopen?

Ferdinand. Blyf hier: daar zyn ze, ha! wat 's dat?

NEGENDE TOONEEL.

PIETER, HENDRIK, JAN, FRANS, FILIPPYN,

draagende Kees uit zyn huis in een bakermat.

FERDINAND, ALIDA, KLAAR.

E FILIPPYN.
En koning in een bakermat!

Ferd. Men breng hem naar myn plaats, daar zal men overleggen,

Wat ieder, naar zyn staat, te doen heeft, of te zeggen,

Voor dees geduchten nieuwen troon,

Van Krelis, koning zonder kroon.

Maar draagt hem zacht: de vent mogt onderweeg ontwaaken.

Filippyn. Wie docht dat wy van daag een koning zouden maaken?

Einde van het eerste Bedryf.

T W E E D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

F E R D I N A N D , A L I D A , K L A A R , F I L I P P Y N .

K E E S , slaapende op een ledekant.

W y hebben Kees hier al gelukkig in gekregen,
Ik vreesde dat hy zou ontwaaken onderwegen:
Dan had de zaak verbrust geweest.

Filippyn. Ik was 'er ook al voor bevreesd.

Klaar. Ik niet; hy slaapt te vast, hy is somtyds zo dronken,
Dat hoe ik woel en stoot in 't bed; hy blyft aan 't ronken.
Hy rolde laatst eens van het bed.

Filippyn. Je gaf hem dan mischien een zet.

Kl. 't Kan weezen, in myn droom, 'k weet dat niet vast te zeggen;
Altans ik vond hem op de vloer, des morgens leggen.

Ferdinand. Flippyn, 't wordt tyd dat ge u verkleed.

Ik denk dat gy uw rol wel weet?

Gy hebt gediend by een dokter. *Filipp.* Ik zal 't wel speelen;
Ik weet de rol van een dokter, in allen deelen;

Ik heb 'er dikwils by gestaan,

Wanneer de dokter Galigaan,

De dieven vilde, en heb hem dikwils hooren praten

Van de overstorting van het bloed, en 't aderlaaten.

Zacht daar is 't volk zy zyn al klaar.

KRELIS LOUWEN, OF
TWEED E T O O N E E L.

KEES, *slaapende op een ledekant*, FERDINAND, ALIDA,
KLAAR, FILIPPYN, GOVERD *in een beerehuid*.
JAN, FRANS en PIETER, *in 't Grieks gewaad*, HEN-
DRIK, *in 't Indiaansch, een Trompetter*.

Dien zwarten ken ik niet, dat 's raar!
FILIPPYN.

Hend. Ken jy me niet Filippyn? *Filip.* 't Is Hendrik, sellementen!

En jy bent Jan, jy Frans, jy Pieter, dat zyn venten!

Elk lykt wel schier een Griekfche prins.

Waar zyn de juffers? *Pieter.* Die zyn gints

In de and're kamer: maar wy hebben 't zo besteecken,

Dat geen van allen, met Kees Louwen, hoeft te spreekken:

Dewyl 't verwarring maaken mocht,

Filippyn. Goed Pieter, dat is wel bedocht.

Goverd. Maar Filippyn, lyk ik nou net een beer te weezen?

Filippyn. Ja Goverd, jy bent nou onkenn'lyk, wil niet vreezen.

Goverd. Maar zeper, lyk ik net een beer?

Filippyn. Ja zeg ik, vraag je dat al weêr?

Goverd. Gelikt of ongelikt? *Filippyn.* Van kop, van lyf, en ooren,

Ja van verstand, en geest, lyk jy een beer gebooren.

Ferdinand. Messieurs, men heeft u onderrecht;

Gy weet wel wat 'er dient gezegt,

Wanneer hy wakker word? *Pieter.* Men zal hem respekteeren;

En steeken hem heel fraaij, in kakelbonte kleêren;

Ik wou maar dat hy wakker wierd.

Klaar. 'k Ben bly dat hy eens word gepierd:

Maar ik verzoek, nog eens, dat 't niet te hoog mag loopen.

Hendrik. Heb daar geen zorg voor; gy hebt alles goeds te hoopen.

Maar, 'k hoor dat 't ledekant zo kraakt;

Ik denk niet dat hy reets ontwaakt?

Jan. Ik twyffel, Hendrik, 'k zal eens zachtjes by hem treden.

Goverd. Jy lui zyt zeer geleerd, in al die hoofche reden:

Maar wat zeg ik nou best aan Kees.

Filippyn. Gy moet niet spreken Goverd, 'k vrees

Dat onze beer de zaak met praaten zal verbruijen.

Goverd. Ik ben een tuinman, 'k weet veel meer van mist te kruijen,

Van planten, enten, en nog meer,

Als hier te speelen voor een beer.

Ferdinand. Uw gantsche werk bestaat in aan de deur te leggen:

De beeren spreken nooit. *Goverd.* Al heb ik niet te zeggen.

Het zwygen is een slimme post;

'k Was bly wierd ik maar afgeloft.

Pieter. Het zal een fraaij kopy van Sigismundus geeven.

Filippyn. Komedianten zyn in alle ding bedreven,

En Pieter, jy bent mee poëet.

Jan. Die weeten, dat geen nikker weet.

Hy sluimert, heeren. *Ferdinand.* Elk pas vlytig op zyn' zaaken.

Kom, gaan wy uit 't vertrek, hy mogt geheel ontwaaken.

Pieter. 'k Verschuil my hier, dicht by zyn bed.

Maar blyft gy hier met uw trompet.

DERDE TOONEEL.

KEES, op het ledekant, PIETER, de Trompetter,

GOVERD, in de beerehuid aan de deur.

PIETER.

Staa ginder in dien hoek, dat's wel, wil nu maar blaazen.

Daar wordt getrompet.

Verschuil u; want hy schynt te ontwaaken door uw raazen.

ô Ja, hy staat al op, koom hier.

II. Deel.

L1

't Is

't Is wel, zo krygt het werk zyn zwier.

K E E S , opstaande, en rontom ziende.

Wel hoe! waer bin ik hier? ô feldrement! gans vyven!

Dit is myn huis niet! 'k zel myn oogen nog eens vryven.

Waer bin ik? droom ik ook? ja wel,

ik weet niet wat ik denken zel:

Ik ben nou wakker, en ik slaep niet meer; zou 'k mienen?

Wel ja, 'k bin wakker: ik stae ummers op men bienen;

'k Ben wel te weeten wakker. Maer

Wat is hier alle dingen raer!

ô Sinte Julfus! wat is dit een mooie weuning!

't Lykt wel een kamer van een prins of van een keuning!

Hoe kom ik op dit mooie bed?

Wie drommel heit me hier 'ezet?

ô Pinpernikkel! hoe bin ik hier in 'ekomen!

Ei bin ik gek, ik leg nog op myn bed te droomen:

Maer evenwel.... ik hoor daer wat!

Daer laeit wat ruigs; och! wat is dat!

Zie daer 'et leeft; och! och! 'k begin al wat te vreezen!

Ik zel iens schreeuwen: want hier moeten menschen weezen.

Hei, holla! hei! waer bin je lui?

Ze spreken niet, dat 's van den brui.

Hei! holla! mannen! hei! ik ben hier opgesloten!

Daer komt het ding 'an, och! het is een bieft met pooten!

Help! 't is de droes in beere schyn,

Wat feldrementen zel dat zyn.

P I E T E R , tegen Goverd.

Koes daar, jou lompe beer, of 'k zal u anders groeten.

Tegen K E E S .

'k Kus met eerbiedigheid, de koninglyke voeten,

Van zyn geduchte majesteit,

En ben tot uwen dienst bereid,

In alles wat gy my, uw dienaar, zult gebieden.

Kees. Wel hoe wat zeit die vent? wat of hier zel geschieden?

Pieter. Ik hoorde u roepen, onverwacht,

In 't midden van den naaren nacht;

Derhalve ben ik hier, in dit vertrek gekomen.

Myn vorst, ei zeg wat doet u zo onrustig droomen?

Kees. Wat zeg je daer? ik droom niet, vent:

Ik staec hier ummers overend!

Pieter. Zyn majesteit schynt op zyn slaaf vergramd te weezen:

Ik bid ootmoedig, dat gy zegt wat u doet vreezen.

Heeft u een droom zo zeer ontsteld?

Ik bid u zeg my wat u quelt:

Gy kent myn deugd, en trouw, gy weet dat ik veel' jaaren,

Uw dienaar ben geweest: wil my uw droom verklaaren.

Kees. Dat is al praet die niet en sluit.

Je lykt wel met de kop 'ebruid.

Maer zeg me waer ik ben, dat ken ik niet begrypen,

Ik ben al bezig myn verstantg 'er op te slypen....

Pieter. De vorst is nog niet heel ontwaakt,

Zyn zinnen schynen wat geraakt.

De slaap had naauwelyks uw oogen toegesloten,

Of gy zyt schielyk in uw droom uit 't bed geschoten.

Al 't hofgezin gaat reets ter rust.

Kees. Ik merk wel, fynman, jy hebt lust

Mit my te gekken: maer ik laet me zo niet loeren.

Ho! ho! ik bin al mê een hagje by de boeren.

Maer zeper, zeg me waer ik ben:

'k Zweer dat ik 't niet begrypen ken.

Pieter. De vorst belieft zich met zyn' dienaar te vermaaken.

Ik ben tot uw plezier, myn heer, in alle zaaken:

Het past een hoveling altyd,

Een grooten koning, als gy zyt,

Te dienen, in al 't geen dat hem vermaak kan geeven.

Ik ben uw slaaf, gy kunt my sterven doen, en leeven:
 Gy die de waereld t'zidd'ren doet,
 Voor uwe macht, en heldenmoed;
 Die meester zyt van zo veel' groote koningkryken,
 En vorst Darius doet voor uwe macht bezwyken.

Kees. Wel maetje lief, wat zeg je daer?

Ben ik je keuning? dat is raer!

Pieter. Helaas! wat schort myn vorst! ô wakk're Alexander;

Gy die gants Azië deed buigen, voor uw stander,

Die aan den oever van d'Eufraat

Ons voorging, als een kloek soldaat,

Alwaar de Persiaan moest vluchten voor uw fabel;

Gy die nog gift'ren hebt getriumfeerd, in Babel,

ô! Groote vorst! en 's waerelds heer,

Kent gy Efestion niet meer?

Uw allergrootsten vrind? helaas! waar zyn uw' zinnen?

ô Macedoniërs! wat zult gy nu beginnen?

Uw vorst is van 't verstand berooft!

Kees. Wel man, het schort je zelf in 't hoofd.

Ik ben een melkboer, en gien keuning, zoete vaertje,

Ik hiet Kees Louwen, en myn wyf 'er naem is Klaertje.

Pieter. Maar, is myn naam u onbekend?

Kees. Dat 's raer! weet ik wie dat je bent?

Je ziet 'er uit, net, of je wout de klucht vertoonen,

Van 't brangden van den Moor, en Tam'ra mit 'er zoonen.

Pieter. ô Vorst! waar is uw groot verstand?

Kees. Kom alle gekjes 'an een kant,

Hoe kom ik hier in huis, vertel me dat wat nader.

Pieter. Ik ben Efestion, in 't hof van uw heer vader,

Filippus, met u opgevoed:

Ik ben als gy van vorst'lyk bloed

Gesproten; ik heb u gevolgd, door alle landen,

En koningkryken, die gy moedig aan dorst randen.

Kees.

Kees. Wat bruidt het my hoe dat je hiet,
 Jy antwoord op myn vraegen niet.
 Ik ben van keuningen noch edellui gebooren,
 Bezie me vryelyk van acht'ren en van vooren,
 Myn naem is Kees, myn wyf hiet Klaer,
 Dat zweer ik; en dat 's waerlyk waer.

Pieter. Daar is, Filippus uw dokter. Wil hier vry koomen,
 Myn heer.

VIERDE TOONEEL.

FILIPPYN, in *Dokters gewaad*, KEES, PIETER.

FILIPPYN.

De koning schynt ontrufft, door zwaare droomen;
 Daar dient in tyds voor hem gewaakt.

Kees. Zeg, hoe ben ik hier in geraakt?

Filippyn. Geef my uw hand, myn vorst, ik zal uw pols eens voelen.

Kees. Wat ben je lui voor volk? *Fil.* Gy moet zo sterk niet woelen.

Een heete damp die uit de maag

Komt ryzen, baart u deeze plaag;

Al gy uw stil houdt, zyt gy makk'lyk te geneezen.

Kees. Ik ben 't niet die je mient, dokter, hoe zel het weezen?

Filippyn. Voelt gy geen pyn in 't hoofd, myn heer?

Kees. Wel ja; myn kop doet vry wat zeer;

Dat komt deur dat ik by Kees Krynen heb 'ezooopen,

Van d'ouwen hongd, en die is in myn kop 'elooopen.

Filippyn. Nu die veurschreeven' oude hond,

Maakt u het lichaam ongezond;

Uw vorst'lyk aangezicht is schriklyk opgezwollen;

En de oogen draaijen u in 't hoofd gelyk twee tollen;

Gy zyt in eenen slechten staat;

Ja ziek tot in den vierden graat,

Uw pols loopt puur te post: dies dien ik te ordonneeren,
Dat myn Ap'teker u koom' zevenmaal klifteenen.

Kees. Ik bin gien keuning, dat is raer!

Hoe is 'et! scheeren we malkaër?

Ik heb den brui dokter van al die vieze grillen;

Wil jy klifteenen doe 't an lui die 't hebben willen.

Filippyn. 't Klifteenen zal hecl nodig zyn:

Want anders zal dien ouden wyn

(ven;

Uw bloed verdikken. *Kees.* Wat bruit my dat? *Fil.* 't Zou beder-

En dan was 't al vergeefs gewerkt, met myn konferven,

Elixers, poeijers, Zeneblaân,

Triakel, pillen, orvitaan,

Geen lapis bezoär noch Kina zouden baaten;

Onmoog'lyk zou men u een ader durven laaten;

Dies raad ik dat zyn' majesteit,

Zich tot 't klifteenen voort bereid.

Vorft Alexander zal.... *Kees.* Hoe scheeren we malkangder?

Ik hiet zo niet, myn naem en is gien Mallefander,

Ik zeg nog iens, dat ik gien prins

Of keuning lyk: ben jy van zins

Jou keuning Seneka wat pillen in te geeven,

Zo loop hem zoeken: want ik heb van al men leeven

Niet ziek 'eweest, *Filippyn.* „ Gaan we uit 't vertrek,

„ Wy hebben 't quaad met deezen gek;

„ 't Is nodig dat men hem alleenig laat bedaaren.

Piet. „ Maar liep hy dan eens weg. *Fil.* De beer zal hem bewaaren:

Kees. Wat prevel jy lui daar zo ftil?

Filippyn. ô Vorft, 'k zie dat ik tyd verfpil

Met u te raaden; 'k zal derhalve maar vertrekken.

Pieter. Ik zal aan 't hof, myn heer, dit toeval voort ontdekken,

Hoe zeer ik my daar door ontftel.

VYFDE TOONEEL.

GOVERD, *in de huid*, KEES.

KEES.
Wat of ik hier van denken zel?
 Zy bruijen heen? ik vrees 'et zel hier wongder daegen!
 Ik loof 'et is heur in de harfentjes 'eslaegen.
 Of zou ik ook een keuning zyn,
 En weeten 't niet? dat heit gien schyn;
 Had ik 'et ooit 'eweest ik zou 'er wat of weeten.
 Men naem is ummers Kees? wis, 't is me niet vergeeten.
 Men eige wyf hiet ummers Klaer?
 En Louw de melkboer was men vaêr?
 Wel ja, hoe ken ik dan, terwyl ik leg te droomen,
 En zongder dat ik 't weet, een keuningdom bekoomen?
 Maer zacht, ik heb de zaek 'egift;
 Heur keuning is misschien 'emist,
 En ik zel meugelyk die keuning net gelyken.
 Ik zel me houwen of ik 't ben. 'k Zel daer iens kyken
 Of deuze deur... och! daer is weêr
 Die feldrementsche ruige beer!
 Help! help! de beer! de beer! och kom me tog ontzetten!

ZESDE TOONEEL.

PIETER, JAN *in 't Grieks gewaad*, FILIPPYN, *en gevolg*
in 't Persiaansch en Grieks gewaad, KEES.

JAN.
Schiet toe gy heeren, wilt op uwen koning letten;
 Op dat de beer hem niet verscheur'.

KEES, *neemende een gemaakte statigheid aan.*

Wat

Wat doet dat bieft daer aen de deur?

Jan. Het moet zyn majesteit voor onheil steeds bewaaren ,

Kees. Dat kon een blikers dog , of groote hond , wel klaeren :

Die bieften bennen altyd trouw.

Maer zonder gekken , zeg me nou

In welken land wy zyn ; ik ken 't me niet verzinnen :

't Is alles hier zo mooi , van buiten en van binnen ,

Dat ik verwonderd staen en kyk ,

Pieter. Wy zyn nu in het koningryk

Van Babel , dat gy hebt met wapenen verwonnen.

Myn vorst , gy weet zo veel als ik zou zeggen kunnen.

Kees. Te Babel zeg je ? hoe veer leit

Dat hier van daen ? *Pieter.* Zyn majesteit

Is nu in Babel. *Kees.* Wel wie heit 'et ooit 'eleezen !

Hoe veer zou Babel wel omtrent van Haerlem weezen ?

Jan. ò Groote vorst , in uw gebiet

Ken ik geen stad die Haerlem hiet.

Kees. Dat 's raer ! wel mannen dut gaet myn verstand te boven

Je kent wel Amsterdam , dat zou ik vast gelooven ?

Dat is 'er dordalf uur van daen ,

Wanneer we met de trekschuit gaen.

Piet. 'k Heb nooit geen Amsterdam of trekschuit hooren noemen ;

Zyn majesteit belieft zyn reden te verbloemen.

Kees. Wel Amsterdam dat is een stad

Die overvloeit van geld en schat ,

Daer ken men al wat in de worreld is verkoopen ;

Ik heb 'er menigmael met karremelk 'eloopen ,

Een mensch kykt daer zyne oogen blind

Aen al de waer die hy 'er vindt.

Filippyn. Wat heeft zyn majesteit daar aartig leggen droomen !

Wat of den mensch niet in den slaap al voor kan koomen !

De vorst waant zich een boer te zyn !

Hem moet een wonderlyk fenyn ,

Van d'een of d'ander, in de spys gegeeven weezen;
Ik moet noodzaak'lyk door 't klistereen hem geneezen.

Kees. „Ja wel, ik ken het niet verstaen”!

Wanneer ben ik te bed 'egaen?

Jan. Te nacht hebt gy, ô vorst, met prinsfen, graaven, heeren,
En oversten van 't heir laat zinten banketteeren.

Zyn majesteit bedenk zich eens.

Kees. Ja wel, het is wat ongemeens!

Ik miende dat ik by de boeren had 'ezeeten.

Heb ik met prinsfen dan 'ezopen en 'evreeten?

Filippyn. Die ziekte maakt myn hart vol vrees!

Kees. Maer zeper, is myn naem gien *Kees*?

Ben ik gien melkboer? *Filip.* Neen, gy zyt een machtig koning?

Kees. Een keuning in der daed? *Fil.* ô Ja. *Kees.* Niet in vertooning?

Filippyn. Gy zyt een koning in der daad.

Kees. Is 't meugelyk! wel wat een praect!

Zo heb ik dan gien wyf die *Klaer* hiet? *Filippyn.* Yd'le droomen.

Kees. Wat zeg je! *Filip.* 't Is u in den droom zo voorgekomen.

Uw koningin hiet *Statira*:

Uw moeder was *Olympia*.

Kees. Maar *Louw* de melkboer was nogtans myn aaiige vader?

Pieter. De *Macedoonfche* vorst, die door een snood' verrader

Wel eer om 't leeven wierdt gebracht,

Was uw heer vader; voor wiens macht

Lacedemonië en *Athene* moesten beeven.

Jan. Gy doet gantsch *Perfië* naar uwe wetten leeven.

Kees. Wat of een mensch al droomen kan!

Ik bin nou meer als edelman.

Jan. De vorst begint nu tot zyn zinnen weêr te komen,

En hy begrypt alreeds de dwaasheid van zyn droomen.

Kees. Wel als je lui 'et zeker weet,

'Et scheelt me waerlyk niet een beet.

Ik wil wel keuning zyn, en je allegaer regeeren.

Filippyn. Belieft zyn majesteit dat wy hem dan klifteenen?

Kees. Wel neen, dat zel je laeten, vent,

Ik bin die dingen niet 'ewend,

En ik verstaet dat jy voortaan zelt moeten zwygen;

Altans je zel me nou niet tot klifteenen krygen.

Filippyn. Maar dokter Aristoteles

Zegt, dat men moet een reis vyf zes

Klifteenen, om den damp der droomen te verdryven;

Al was het tienmaal't kan geen quaad doen, naar zyn schryven.

Kees. Jaep storfes zel 't laeten staen.

Filippyn. 'k Zal dan een half pond zeneblaân,

Met fransche pruimen, tot laxatie laeten kooken:

Opdat de dampen door de poriën verrooken.

Kees. De dampen rooken zo 't behoord

Al zonder pruimen uit myn poort.

Ik lust gien Seneka, en durf je 'er weêr van spreken,

Zel ik Jaep storfes, en jou de ribben breeken.

Filippyn. Maar twee klifteenen dan, of één.

Kees. Neen zeg ik, geen klifteenen, neen.

Maer had je een pyp tabak, dat zou me beter lyken.

Pieter. Haal voor den koning wat tabak! staa niet te kyken.

Kees. Je bent bylo een schiklyk borst!

Geef ook een zoopje voor den dorst.

Fil. Geef aqua vita! *Kees.* Geef jannéver! *Fil.* 't Mag niet weezen,

Geef aqua vita! *Kees.* Vent, zwyg stil, of jy meugt vreezen;

Ik lust niet van jou bruijery:

Je helpt een mensch maer in de ly.

Filip. Dan raakt zyn majesteit voorzeker weêr aan 't droomen.

Maar 'k zie een paazje, met verscheide dames koomen.

ZEVENDE TOONEEL.

JASJE, als paazje, met een sluyerkroon, scepter, en klederen, een lampet, een pyp tabak, en borreltje, gevolgd van vier juffers. PIETER, JAN, in 't Grieks gewaad.

FILIPPYN, en gevolg in 't Persiaansch en Grieks gewaad, KEES.

Men steek den koning, naar zyn staat,
In 't kostlyk Persiaansch gewaad:
Want 't was op gisteren zyn majesteits behaagen
Om kleed'ren naar de wys van 't Oosters volk te draagen.
*Terwyl Kees gekleed, en op de troon gezet wordt,
wordt 'er gezongen.*

Pieter. Zet hem de kroon nu op het hoofd.

KEES, gekroond zynde.

Maer 't zoopje dat je hebt beloofd,

En dan die pyp tabak, die moest je daat'lyk brengen.

Jasje. Ik moet zyn majesteit met riekend nat besprengen.

Kees. Hou op! jou deumis, ben je gek?

Je spat met water in men bek.

Ik vraeg nog iens, of jy me zelt een zoopje geeven?

Altemaal. Lang moet zyn majesteit, vorst Alexander, leeven!

KEES, geeft den scepter aan Pieter, en slaat vuur.

Daer hou dat ding, en blyf wat staen.

Ik zel 'er iens de brangt in slaen.

Pieter. Daar komt een kamerling, wat of die heeft te zeggen?

Jan. Hy heeft den vorst misschien iets nodigs voor te leggen.

ACHTSTE TOONEEL.

FRANS, *in 't Persiaans gekleed.* PIETER, JAN *in 't Grieks gewaad,* FILIPPYN, *en gevolg in 't Persiaans, en Grieks gewaad,* KEES.

FRANS.

Myn heer, daar is een afgezant
Gekoomen, van prins Ferdinand,
Die onderdanig bidt zyn majesteit te spreken.

Kees. Van Ferdinand! wel dat zyn misselyke streeken!
Ik ken heer Ferdinand hiel wel.

„ Wat of ik hier van denken zel?

Is dat die Ferdinand die mit men kynd wil trouwen
En die een knecht had die me lustig of quam touwen,
Wanneer ik droomde? ik ken niet ien

Van jou lui, maar hum wel, zo 'k mien;

Of hy moest deur een droom, als ik, verangderd weezen.

Frans. Die Ferdinandus is een prins, die elk doet vreezen,
Des grooten koning Porus zoon,

Die naar zyns vaders dood de kroon

Van 't Indiaansche ryk, op 't vorst'lyk hoofd zal draagen.

Kees. Wel, laet iens hooren wat de kaerel heit te vraegen.

Frans binnen.

NEG ENDE TOONEEL.

PIETER, JAN *in 't Grieks gewaad*, FILIPPYN, *gevolg*
in 't Perfaans, en Grieks gewaad, KEES.

PIETER.
Laat ons nu uit de kamer treên,

Zyn majesteit wil ligt alleen

In 't heim'lyk, d'afgezant der Indiaanen hooren.

Kees. Blyf liever hier: want kreeg die beer my eens by de ooren,
Ik was 'er zekerlyk om koud;

Dat bieft wordt van me niet vertrouwd;

En ik belast je lui om, zonder tegenspreken,

Dien feldrementschen beer van daeg den hals te breeken.

Daer komt een zwarte moriaen!

TIENDE TOONEEL.

FRANS, HENDRIK, *gekleed als een Indiaan met gevolg*,

PIETER, JAN, *in 't Grieks gewaad*, FILIPPYN,

gevolg in 't Perfaans en Grieks gewaad. KEES.

FRANS.
Daar zit de vorst, wil nader gaan.

HENDRIK, *terwyl Kees rookt en drinkt.*

Myn heer, ik heb 't geluk in Babel u te ontmoeten,

En uit myns prinsen naam voor uwen troon te groeten.

't Gerucht van uwe dapperheid

Is tot aan Ganges boord verspreid.

Elk is verschrikt, nu gy Darius hebt verlaagen:

Mm 3

Maar

Maar Porus, en zyn zoon, zyn ná die nederlaagen,
 Gelyk het hen betaamt, vol moed'.
 De vorst wil 't Indiaanfche bloed
 Beschermen, en niet voor uw Maçedoners wyken.
 Zyn leger is versterkt, van volken uit de ryken
 En landen aan zyn kroon verknocht,
 Hy, die altyd naar glorie zocht,
 Wil door uw ondergang een heldennaam verwerven,
 Des waerelds heer zyn; of voor uwe voeten sterven.

Kees. Jou keuning lykt een barfe vent!

Ik bin 'et vechten niet 'ewend,
 Als met men wyf, die heb ik dikwils of geslaegen.

Hend. Myn koning wil nochtans een veldslag met u waagen:

Opdat zyn groote dapperheid
 Bekend werde aan uw' majesteit.

Hy zal uw leger aan zyn grenzen haast verwachten;
 En voedt, als gy, niet dan verhevene gedachten.

Kees. Myn leger zeg je, watte praet!

Ik heb gien leger, kammeraed.

Ik weet niet iens wat jy al mient, mit deuze zaeken.

Hendrik. Wil Alexander nu zich zelve wat vermaaken?

Hoe spot men met een afgezant?

Een gunst'ling van prins Ferdinand?

Ik heb alom verstaan, myn heer, dat gy voor deezen
 Zo hoffelyk van aart, als dapper, plagt te weezen.

Dat gy grootmoedig en beleefd,

Verwonne landen weder geeft

Aan koningen, die u met macht niet wederstreeven;

Dat gy door goedheid zo veel vryheids hebt gegeven

Aan uw verwonnenen, dat zy

Vergeetende de slaaverny,

Met hunne wapenen uw' staatzucht ondersteunen.

Kees. Zwart bakkes, jy vertelt al wongderlyke deunen.

Maer

Maer zeper, ik verftae je niet:

Zeg waer die dingen zyn gefchied?

Hendrik. Ik zie de vorft heeft lust om hier met ons te gekken!

Vaar wel, ik zal myn prins terftond dien hoon ontdekken.

Zyn legermacht is al gereed,

Hy zal opkomen, eer gy 't weet,

Met honderd duizend van de dapperfte Indiaanen;

Om zich, door uwen dood, een weg ten troon te baanen.

Kees. Ja wel, ik zweer je by men bil,

Ik weet niet wat hy hebben wil:

'k Verftae allienig dat hy lust heit om te vechten;

En zyn die dingen op gien angd're wys te flechten?

Hendrik. Ik zie wel dat men met my spot.

Kees. Je houdt me zelve voor den zot.

(ken,

Hen. Myn heer, 'k spreek ummers Grieks, zo goed als 't is te spree-

Kees. Hoe spreek jy Grieks? *Hendrik.* Ja Grieks.

Kees. Hoe Grieks! wel felleweeken!

We praecten ummers allemael,

Oprechte zuiv're Duitfche tael?

Hendrik. ô Vorft, nu zie ik klaar dat gy hebt voorgenomen

Met my te spotten; maar ik denk haaft hier te komen,

Met koning Porus, en zyn macht;

Dan zult gy zien wien gy belacht.

Kees. Maer maet je wordt niet boos. Ik ken 't me niet verzinnen!

Grieks zeg je? praet ik Grieks? *Hendrik.* Zo wy u overwinnen,

En stooten uit uw' heerschappy;

Denk dan aan deeze boertery.

Kees. Ik mien 't zo quaed niet. Zeg wat heb je meer te vraegen?

Hendrik. De koning, als ik zeg, wil eenen veldflag waagen:

Maar Ferdinand, de prins, zyn zoon,

Die erfgenaam is van zyn kroon,

Heeft uwe dochter, de prinses, tot bruid verkoren.

Kees. Neen zwartfmoel, of gezant, jou moeite is hier verloren:

Ik

Ik geef haar niet aan Ferdinandg:

Bruï jy maer weêr na 't Moorenlangd.

Hendrik. Ik zal uw weigering myn prins te kennen geeven.

ALTEMAAL, *behalven de Indiaanen.*

Lang moet zyn' majesteit vorst Alexander leeven!

FRANS *en de Indiaanen binnen.*

ELFDE TOONEEL.

PIETER, JAN, *in 't Grieks gewaad*, FILIPPYN, *gevolg*

in 't Persiaans en Grieks gewaad, KEES.

PIETER.

o Vorst, gy paart uw kloek beleid

Altoos by uwe dapperheid;

Wy zien den Indiaan haast door uw arm ver slaagen

Indien hy lust heeft met zyn leger op te dagen.

Kees. 'k Verstaë me op zulke dingen niet.

Jy zegt wel dat het is geschied,

Maer 'k weet van legers noch van zulken brui te zeggen.

'k Plag mit de boeren wel een sneetje in 't dorp te leggen,

En dat ging mit de kermis deur:

Maer daer had ik gien legers veur.

Kom laeten we hier nou niet langer zitten snappen.

'k Heb dorst, laet aenstons iens een flap Dorts Engels tappen:

'k Keb ook zo'n honger, als een beest.

Filippyn. Zo vroeg myn heer? ik ben bevrees

Dat 't u zou schad'lyk zyn: men moet u eerst klifteeren.

Kees. Dat zel niet beuren. 'k Wil myn keel iens helder smeeren.

Filippyn. 'k Maak ook een poejer simpathie,

Waar door ik in een uur of drie,

Den vorst zodanig kan doen zweeten, draaijen, braaken,

Dat

Dat al de ribben in zyn lichaam zullen kraaken,
 Al was ik hier een myl van daan;
 Maar 'k hou het met de zeneblaan.

Kees. Zwyg van je feneka; ik wil het niet gebruiken,
 Ik mag gien feneka; of zulke vodden, ruiken:
 Maar wil je wel doen, geef 'ereis
 Een hagje ham, of offevleis
 Met geele wortels, 't zal de darmen beter vullen.

Pieter. De koning heeft gelyk. *Kees.* Ik mien eens braef te smullen.

Pieter. Zeg dat men dan de tafel dekk'.

Myn vorst gaa nu in 't naast vertrek.

Kees. Maar zou ik by die beer zo dicht wel komen durven?

Ik vrees warentig dat ik in myn broek zou turven.

Pieter. Nu Goverd gaa wat aan een kant.

Kees. Wel dit is al een aertig land!

De beer hiet Goverd, wel! wie zou het zo verzinnen!

Jan. De beer is weg, myn vorst, gaa nu maar vry naar binnen.

Ik denk de kost is wel gereet.

Kees. Heel goed, 'k verlang al dat ik eet.

Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

Het Tooneel verbeeldt een Tuin, met een gedekte tafel.

EERSTE TOONEEL.

FERDINAND *in 't Persiaans*, PIETER *in 't Grieks gewaad*,
HENDRIK *in 't Indiaans*, KLAAR, ALIDA,
gevolg van Indiaanen.

FERDINAND.

't Is alles naar myn zin. Wanneer hy heeft gegeten
Zo laat het my terstond, door d'een of d'ander, weeten.
Dan zal ik komen met myn troep.

Pieter. Men pas maar op, wanneer ik roep.

Alida. Maar lief, ik vrees de man zal al te zeer verschrikken.

Klaar. Dat heeft geen nood, hy doet het my alle oogenblikken;
Want als hy dronken is, dan staat
En scheldt hy my als desperaat.

Het is me onmog'lyk met den kaerel huis te houwen.

Alida. Maar waarlyk, deeze pots mogt u daar na berouwen.

Ferdinand. Dat heeft geen nood, wees maar geruft.

Alida. Maar wordt hy eens de zaak bewust?

Ferd. Wanneer 't gedaan is kan men hem weer dronken maaken,
En laten hem weer in zyn eigen bed ontwaaken.
Men zeg hem dat hy heeft gedroomd...
Maar zacht. 'k Zie dat Flippyn daar kooft.

T W E E

T W E E D E T O O N E E L.

FILIPPYN, *als Dokter*, FERDINAND, PIETER,
HENDRIK, KLAAR, ALIDA, *gevolg*
van Indiaanen.

FILIPPYN.

Hoe staa je lui daar nog te praaten met malkander?
Ferdinand. Hoe gaat het binnen met den koning Alexander?
Filippyn. Die wil aan 't eeten met geweld,
En 't dient niet langer uitgesteld.

KEES, *maakt een gerucht van binnen.*

Daar komt hy aan, myn heer, laat hy u niet ontdekken.
Ferd. Koom, laat ons met malkaâr dan voor een poos vertrekken.

D E R D E T O O N E E L.

KEES, FRANS, *in 't Persiaans*, JAN, PIETER, FILIPPYN
in Dokters gewaad, GOVERD *in de beerehuid*,
gevolg van Juffers, Persiaanen en Grieken.

PIETER.

De tafel is gedekt, myn heer.

Kees. 't Is tyd dat ik myn keel dan smeer.

't Lykt oorlog in myn buik, ik hoor de winden romm'len,

Ze maeken meer geweld, als zes of zeuven tromm'len.

Ho daer 's de tafel, 'k zie het wel,

Ik mienje dat ik schaffen zel.

Pieter. Belieft zyn' majesteit dat we iemant laten danffen?

Kees. Dat magje hiel wel doen; ik zel terwyl wat schransen.

Dat gaet je veur myn edellui;
Komt aen de tafel, al den brui!

Terwyl Kees en de anderen eeten, wordt 'er gedanst en gezongen.

Kees. Dat heit me goed 'esmaekt, geef nou iens wat te drinken.

Pieter. 'tZal uw gezondheid zyn, myn vorst, laat ons eens klinken.

Kees. Ik weet van zulke dingen niet,
Ik zuip 'et uit, gelyk je ziet.

De steelui zyn hiel vol van malle sarmenyën;
De wyn ken zongder dat wel deur men keelgat glyën.

„ Nou dunkt me dat ik merken ken

„ Dat ik een hiel groot keuning ben:

„ Want al dat volkje dient en eert my, op myn' wenken”.

Hei holla! *Piet.* Wat beliest u vorst? *Kees.* Wil wyn in schenken.

Die wyn smaekt by myn zietert goed.

Pieter. Wat zegt gy? *Kees.* Dat je iens schenken moet.

Ik maek je skenker; want je zelt die kunst wel leeren.

Filip. ò Vorst 'k verdien ook iets. *Kees.* Je zelt al't volk klifteenen.

En geeven 't seneka in 't gat;

Behalve my, broër, dat je 't vat.

Filip. 'k Bedank zyn majesteit, voor 't ampt aan my gegeeven.

Kees. Jy Otje dikmuil, in wat kunst bin jy bedreeven?

Filippyn. Dat is zyn majesteits barbier.

Kees. Wat is dat voor een lange pier?

Pieter. Dat is Parmenio, een overste van 't leger.

Kees. En deuze zwartsmoel, wat is die, myn schoorstienveger?

Frans. Dat 's Klitus, uw heer vaders vriend,

Die ook in 't heir voor veldheer dient.

Filippyn. Ik zie de koningin, en ryksprinsesse, komen.

Ks. Daer komt myn wyf, gants bloed! zy is 't! wie zou het dromen?

VIERDE TOONEEL.

KLAAR, ALIDA, KEES, FRANS, JAN, PIETER,

FILIPPYN, *in Dokters gewaad*, GOVERD *in*

de beerehuid, gevolg van de Juffers,

Persiaanen en Grieken.

LANG leev' de groote koningin!

ALLE.

Kees. Gants bloed! dat 's aertig in myn' zin.

Alle. Lang leev' de ryksprinses! lang leev' vorst Alexander!

Kees. Zeg wyf, is 't waer, ben ik de keuning Mallefander?

Of ben ik Kees? Jou aige man?

Klaar. Helaas! myn waarde lief, hoe kan

Een droom, een yd'le waan je zinnen zo ontroeren,

Dat jy nog twyffelt dat jy bent geteeld by boeren.

Is 's moog'lyk! ziet zyn' majesteit

Niet aan dees pracht en heerlykheid,

Dat hy een keuning is. *Kees.* Ik zou 't ook schier gelooven.

Alid. Hoe kan een droom den vorst dus van 't verstand berooven.

Kees. „ Ze zaait ook vorst, wel dat is raer!

„ Nou loof ik is het zeker waer”.

Maer wyf, waerom steek jy nog in boerinnen kleeren!

Je lykt gien keuningin, zou 'k zeggen, aan je veeren.

's Is nog die ouwe plunje, daer

Ik je altyd in gezien heb, Klaer.

Klaar. Noem jy me Klaar? *Kees.* ô Ja, of heb jy ook twee naemen?

Pieter. ô Vorst, wil langer niet uw koningin beschaamen:

Haar naam is Statira, myn heer.

Kees. Kedaer, daer heb je 't nou al weer.

't Is Klaer, myn wyf, of ik heb koufen voor myn oogen.
*ALIDA, terwyl Pieter aan Jan iets in luisterd, die daar op
 aan 't end van 't Tooneel gaat, en Ferdinand wenkt.*

Helaas! ik ben met u, ô groote vorst, bewogen:
 Heeft dan een droom 't verstand beroofd
 Van aller Grieken opperhoofd!

ô Macedoniërs, nu is uw val voor handen!
 Nu zal u de Indiaan verdryven uit de landen,
 Die Alexander door zyn' macht,
 Heeft onder 't Griekfche juk gebracht!

Kees. Ei huil niet kynd, ik bin een keuning, 'k wil 't gelooven.

Alida. Ach, ach! men zal uw haast uw koningryk berooven!
 'k Ben met uw ongeluk begaan!

Pieter. Wie zou dat doen? *Alida.* Wie? d'Indiaan:
 Want de Afgezant quam, eer hy ging, my schrikk'lyk drygen?
 Met legers, van... *Kees.* Hy zel dan op zyn wammes krygen.

Van binnen wordt een Krygsgerucht gemaakt.

Alida. Ach! ach! wat wil dat groot gerucht?

Pieter. Verraad! verraad! men kies de vlucht!

Van binnen.

Val aan! val aan! flaa dood! *Frans.* Ach ja! wy zyn verraaden!

Ks. Och! och! waer berg ik my! *Piet.* Schuil achter deeze bladen.

Kees. Ja maer, dan kreeg ik, dat je 't vat,

Misschien een kogel in men gat:

Ik weet gien beter raed als gaeuw in huis te loopen.

V Y F D E T O O N E E L.

F E R D I N A N D , H E N D R I K , *gevolg van gewapende
 Indiaanen, een Trompetter.*

V E R D I N A N D .

Val aan! die zich verweert zal 't met den hals bekoopen!
 Hou op! al bloeds genoeg gestort!

Hou

Hou op! *Hendrik*. Wy komen aárs te kort

Aan zwabbers, om het bloed der helden op te veegen!

Ferdinand. Nu zyn wy meester van de twee bedekte wegen,

De halvemaan, en 't ravelyn!

Men schiet nu bres in de gordyn!

Hend. Men eisch 't kasteel eens op, misschien dat zy het geeven.

Daar wordt getrompet en Pieter kykt uit 't venster.

Piet. Wat eischt gy? *Hen.* Het kasteel, of niemand blyft in 't leeven.

Pieter. Wie staat naar Alexanders kroon?

Hendrik. De groote koning Porus zoon,

Prins Ferdinand, voor wien de Grieken heden zwichten.

Pieter. Ik zal zyn majesteit des prinsen eisch berichten.

Pieter trekt het venster toe.

Hendrik. Myn heer is qualyk onderrecht.

Ferdinand. Hoe zo? *Hendrik.* Gy speelt uw rol te slecht.

Men wist van ouds van bres te schieten niet te spreken:

Men pleeg de muuren met rammeijers te verbreeken,

Men lei de schilden op de rug,

En maakten dus een storrembrug;

Ook houte torens. *Ferdinand.* Ja, ik heb dat wel geleezen:

Maar moet het alles juist zo net naar de oudheid weezen?

Wat weet die lompe boer daar van?

Die ik niet denk dat leezen kan.

Maar zacht! 'k zie Pieter daar weer uit het venster kyken.

PIETER, uit het venster.

Schoon Alexander nooit gewend is te bezwyken,

En groote zaaken durft bestaan,

Hy vindt zich zelve nu verraân:

Derhalve wil hy met den prins kapituleeren.

Ferdinand. Men zend dan Ostagiërs, wy zullen akkordeeren.

PIETER, trekt het venster toe.

FERDINAND, tegen 't gevolg.

Men blind twee mannen het gezicht.

Hen-

Hendrik. De zaak is wonder wel verricht,

Wy hebben hem zo veer dat hy begint te vreezen.

Ferdinand. Nog zo veer niet dat hy geen koning meer wil weezen.

Hendrik. Myn heer, daar twyffel ik al aan:

Hy ziet zich naar het leeven staan;

De zorg daar voor kan hem de staatzucht doen vergeeten:

Want volk van zyn slag, dat nooit staaten heeft bezeten,

Valt van 't eene uiterste op het aâr,

't Beoogt iets groots, maar geen gevaar.

Ferd. Zacht Hendrik, zwyg: ik zie daar gaat de dêur reets open.

Tegen de geblynden.

Daar 's Filippyn geblind. Nu moet gy binnen loopen.

De geblynden loopen malkander onder den voet.

Z E S D E T O O N E E L.

FILIPPYN, JAN, *geblind.* HENDRIK, FERDINAND,

Trompetter, en gevolg van Indiaanen.

H FERDINAND. Hoe zyt gy Ostagier, Flippyn?

Waar is de boer? *Filippyn.* Waar zou hy zyn?

Hy 's in de kelder weg gekroopen, by de vaaten;

En niemant krygt hem daar van daan, met mooij te praaten.

Wy riepen vorst kom voor den dag!

Want ieder heeft voor u ontzag!

Men heeft uw byzyn, in dit zwaar gevecht van nooden;

Hoe, zullen wy ons hier als schaapen laten dooden?

Waar is nu Alexanders moed?

Die al de waereld fidd'ren doet;

Of heeft een nachtgezicht u deezen moed benoomen?

Fer. En wat sprak Kees daar op? *Fil.* Och mogt ik weer eens droo-

Dat ik nog was die ouwe Kees!

(men,
Een

Een boer van 't land, die zonder vrees
Kon leeven, met myn wyf en kynd, by onze koeijen;
Ik zou me nooit weer met die keuningdommen moeijen!

Hy had die rede pas gezeid,
Als iemand riep: zyn majesteit,

De prinse Ferdinand is meester van de wallen!
Het sterke Babel is in 's vyands hand gevallen!

Men stel ons t'zaam' tot tegenweêr,
Of wy zyn alle om hals, myn heer!

Och, sprak toen Kees, had ik myn dochter maer gegeven!
Een ander riep, 't is best te bidden om het leeven!

Men geef 't kasteel, of 't is te laat!

ô Ja sprak Pieter, dat 's niet quaad,

Laat heer Filippus de dokter, met nog een ander,
Den vrede sluiten voor den koning Alexander:

't Is maar om Alida alleen,

Dat hy ons dus bespringt, zo 'k meen.

Och ja, sprak Kees, 'k zel hem myn dochter laeten trouwen;

Als maer myn wyf en ik het leeven meugen houwen.

Ferdinand. Ha! ha! die zaak komt heerlyk uit.

Filippyn. Myn heer, zeg my nu uw besluit.

Het is nu vrede, gaan wy t'samen maar naâ binnen.

Ferd. ô Neen, gaa, haal hem hier: men zal 't kontrakt beginnen.

Z E V E N D E T O O N E E L.

FERDINAND, JAN, HENDRIK, *Trompetter, en*

gevolg van Indiaanen.

HENDRIK.

Maar wie zal hier Notaris zyn?

Jan. Ik moet dat weezen, 'k ken het fyn:

'k Heb twee jaar klerk geweest, en al dat werk doorkeeken.

II. Deel.

O o

Ho

Ho ik verftaa me op al de Praktizyne ftreeken,
'k Kan fchryven of 't gedrukt was heer.

Hendrik. En liegen mogelyk nog meer.

Jan. Wel broêr, dat hoeven wy malkander niet te wyten:
Want zo de tongen van het liegen konden flyten,
Dan hadje al tien jaar ftom geweest.

Hendrik. Je wint het Jan, ik geef me beeft.

Ferd. Gy zult notaris zyn... maar zacht, daar komt de koning.

A C H T S T E T O O N E E L.

KEES, PIETER, FILIPPYN, FRANS, *Juffers en gevolg*
van Grieken, JASJE, KLAAR, ALIDA, JAN,
knielende altemaal voor Ferdinand. FERDINAND,
HENDRIK, *en gevolg van Indiaanen*,
GOVERD, *in de huid.*

PIETER.

Myn vorft verzoekt u, ô verwinnaar om verfchooning
Voor zyne misflag! *Kees.* Ferdinandg,
Bin jy een prins van 't Moorenlangd!

Ik wift het zeper niet, ei wil het me vergeeven!

Ferd. 'k Schenk Alexander, en zyn Macedoners, 't leeven.

Kees. Ik dankje hartelyk finjeur!

„ Daer raek ik nog al makk'lyk deur.

Ferd. 'k Begeer zyn majesteit niet uit zyn ryk te ftooten,
Noch zoek myn ftaten door geen roofzucht te vergrooten.
Ik maak u heden weder vry.

Geniet geruft uw' heerschappy:

'k Begeer geen and'ren buit met dezen kryg te winnen,
Als Alida, gy weet dat wy malkaër beminnen.

Kees. Wel nou, kom hier dan as een man,

Daer

Daer is myn dochter, trouwt ze dan.

Ferd. Notaris wil terstond 't kontrakt van 't huuwlyk schryven,
Terwyl een dans den vorst zyn zorgen zal verdryven.

Daar wordt gedanst.

Jan. 't Kontrakt, myn heeren, is gedaan.

Kees. Lees op; maer dat men 't ken verstaen.

Pieter. Ik denk je hebt 'er je latyn niet in vergeeten?

Jan. 't Is alles zuiver Gricks. *Kees.* Lees op dan, dat we 't weeten.

JAN leest.

*In 't jaar van nul ik hou 'er één,
Wanneer de zon in Virgo schein,
Quam hier de koning Alexander,
En zyne dochter, met malkander,
Voor my, Notario publyk
In 't machtig Babilonsche ryk;
Met Ferdinandus van der Haanen,
Den prins der dappere Indiaanen,
En zyn gezant, een zwarte vent;
Aan my Notario bekend.
Verzoekende dat ik op huden,
Dees prinselyke jonge luiden
Door 't huwelyks kontrakt verbind,
Dat ieder zyn genoegten vindt.*

Wat zal zyn majesteit vorst Alexander geeven,

Tot bruidfchat, aan zyn kind, dat met dien held zal leeven?

Kees. Wel manne broeders, 't is me leet,

Wat zou ik geeven? niet een beet....

Zeg jy lui 't: want je weet veul beter van myn schatten.

Pieter. Geef 't ryk van Sidon. *Ks.* „Wel ik ken het tog niet vatten,

„Dat ik een keuning ben! ik zweer 't”!

Schryf alles wat je maer begeert.

Ferd. 'k Begeer geen bruidſchat met myn Alida te winnen:
Het is ons ſchats genoeg dat wy malkaër beminnen;
't Ontbreekt my aan geen geld of goed.

Jan. Zo dat ik dan maar ſchryven moet,
Als dat gy wederzyds zyt overéén gekoomen.

Kees. „ Maer als ik 't wel bedenck, ik leg miſſchien te droomen,
„ Ten minſten is 't een vinnezoen;
Wissel
„ Ja alles wat ik hier zie doen
„ Geſchied maer in myn droom, ik leg nog vaſt te ſlaepen.
„ Maer evenwel, ik ken nog loopen, praeten, gaepen,
„ Ik hoorde dat geweld daer ſtrak.

Ferdinand. My docht dar onze vorſt iets ſprak?

Kees. Wel ja, ik ſtae hier as een lompen uil te kyken;
'k Ben keuning, jy een prins; me dunkt dat 't droomen lyken.
Het laait me nog zo vaſt in d'zin,
Dat ik een boer ben van begin
'Eweeſt; ik ken me dat onmeugelyk ontgeeven.

Jan. Myn heeren het kontrakt is nu al afgeſchreeven;
Een ieder onderteken maar.

FERDINAND, *ſchryft.*

Daar ſtaet myn naam.

ALIDA, *ſchryft.*

En myne daar.

Nu is het vaders beurt, en dan weer aan een ander.

Kees. Laet zien, hoe hiet ik ook? ja, keuning Sallemander.

Ik ken niet ſchryven, paeij ſchryf jy.

Jan. Vorſt, ſchryf 'er maar een kruisje by.

KEES, *ſchryft.*

Daer ſtaet myn teiken.

FILIPPYN, *tegen Hendrik.*

Nu, *reſpektum perſonarum*

Ambaſſadeuribus. *Hendrik.* Non, *medici ſunt rarum.*

Filippyn. Je fuis vôt ſerviteur, myn heer,

Den Indiaan, verdient die eer.

HENDRIK, *schryft.*

Henry van Slabbendam, gezant van koning Porus.

FILIPPYN, *schryft.*

Flippyn Koplarius, et medicus doctorus.

Jan. Nu schort myn naam alleen daar aan.

En daar mede is het werk gedaan.

In kennisse van my, des konings ordinaris

En binnen Babilon groot openbaar Notaris.

Johan Jochemus Haanepoot.

Kees. Dat zinne naemen! fakkerloot!

'k Begeer 'er zo gien ien, al wouwen zy ze geeven.

Alle. Lang moet zyn majesteit, vorst Alexander, leeven!

Kees. Maer zeg, hoe kan ik dit verstaen?

Is deur dat vechten en dat slaen

Van flus, veul volk 'ekwetst, of dood? 'k wou dat wel weeten.

Hend. Zes duizend man omtrent. *Kees.* Waer zyn die?

Hend. Opgevreeten.

Kees. Gevreeten zeg je? feldrement!

Zo dat je menschen vreeters bent?

Gants bloed! dan kom ik al gelukkig uit je handen.

Hendrik. En gy behoudt daar door uw koninkryk, en landen.

Ferdinand. Gaa nu te zamen in 't kasteel.

NEG ENDE T O O N E E L.

JAN, PIETER, FERDINAND.

Zeg nog eens dat ik qualyk speel.

JAN.

Pieter. Gy doet uw dingen wel, 't gaat buiten myn gedachten;

Antieks Notaris, wie zou dat van u verwachten?

Jan. Of jy altyd de hoofdrol speelt,

Ik zou, wierd zy my toegedeeld,
 Het mogelyk zo wel als jy, en beter maaken.
Ferd. Messieurs ik zie myn Oom: men maak in huis te raaken;
 't Is juist niet nodig dat hy weet
 Dat ik veranderd ben van kleed;
 Gy lieden kunt wel in de zelfde kleëren blyven.

T I E N D E T O O N E E L.

ANZELMUS, RYKERD, JORIS.

HIER is provizie voor drie hongerige lyven;
 Daar ik my zelven onder tel.
Anzelmus. Hoe is hier niemant? Joris schel.
Joris. De deur is open, 'k zel gaan zien waar 't volk mag steeken.

E L F D E T O O N E E L.

ANZELMUS, RYKERD.

DE tafel hier gedekt! dat is een miss'lyk teken!
 Ook hoor ik een zeer groot gedruis,
 Daar is een party volk in huis.
 Het zullen mogelyk de akteurs zyn. *Ryk.* 't Kon wel weezen.
 Maar daar is Joris weer.

T W A A L F D E T O O N E E L.

GOVERD, RYKERD, ANZELMUS, JORIS.

JORIS.
Help! help!

Anzelmus. Wat doet u vreezen?

Joris. Och! och! myn heer! myn heer! myn heer!

Anzelmus. Wat schort u? *Joris.* Och trek voort van leer!

Anz. Wat schort je Joris? spreek. *Joris.* Och! och!

Anz. Wat doet u schromen?

Joris. Myn heer dit huis is van de Turken ingenoomen.

Anzelmus. Zwyg quibus. *Joris.* Och myn heer, myn heer!

Daar komt, de drommel haalt een beer! (bocren?

Anz. Help! help! moord brand! help help! och!och!zyn hier geen

Goverd. Myn heer ik ben het, je behoefd je niet te ontrocen.

Joris. De beer die spreekt, ô seldrement!

G O V E R D, *zich ontdekkende.*

Myn heer verschrik niet: want ik ben 't.

Anz. Wel Goverd, zeg eens, wat zyn dat voor malle kuuren?

Ik ben 'er van ontsteld! schelm, 'k zal een ander huuren;

In plaats van werken, steekt de guit,

Zich zelven in een beere huid;

Wat heb je daar me voor? wat meen jy uit te werken?

Gov. Myn heer ik speul voor beer. *Jor.* Hoor broër ik zel jou mer-

Goverd. Myn heer, hier wordt een klucht gespeeld, (ken.

En ieders rol is net verdeelt,

Na dat hy kennis had van diergelyke zaaken.

Ons heele huis is vol van wonderlyke snaaken;

d'Een is een prins, en d'aar soldaat;

Hier 's volk van alderhande staat;

En ik speul voor den beer van keuning Alexander.

Anzelmus. Zo, dan heeft Ferdinand de acteurs al by malkander?

Joris. Zyn dat Komedianten, dien

Ik heb voor Turken aangezien?

Goverd. Ja snapper, ja, die zal myn heer eens braaf trakteeren.

D E R T I E N D E T O O N E E L .

FERDINAND, ANZELMUS, RYKERD, JORIS, GOVERD.

FERDINAND.
Uw dienaar Oom. Zie 'k u zo fchielyk wederkeeren?
 'k Dagt dat gy reisde naar de Haag;
 Of meent gy niet te gaan van daag?

Anzelmus. Myn reis is uitgesteld, ik kom hier om u zaaken
 Van groot belang, en tot uw nut, bekend te maaken.
 Uw lieftes vader is in 't land.

Rykerd. Is dit uw neef, heer Ferdinand?

Anz. Om u te dienen, heer. *Ferd.* Maar waar heeft Oom vernomen
 Dat haar heer vader reets is in het land gekomen?

Anzelmus. Zo als ik aan de Zeilpoort quam
 Te Haarlem, en aldaar vernam
 Dat my de trekfchuit, wyl 't te laat was, was ontvaaren;
 Ging 'k in een herberg, om een weinig te bedaaren
 Van 't loopen, daar vond ik een heer,
 Die 'k na my docht voor deezen meer
 Gezien had, zo als 't was; wyl hy zich openbaarde
 Dat hy heer Rykerd was; de vader van uw' waarde
 En lieve vryfter Alida.

Ferdinand. Haar vader, Oom? kan 't weezen! *Anz.* Ja
 Naar dat wy met malkaër van veelerhande zaaken
 Gesproken hadden, dagt 't my nut myn reis te staaken
 Ik heb heer Rykerd dan verzocht,
 Indien het hem gebeuren mocht,
 Dat hy zich met my, op dees plaats, wat zou verfriffen;
 Daar hy iets zien zou daar hy licht niet op zou giffen;
 Hy vroeg, nieuwsgierig, wat het was;
 'k Zei, dat ik 't zeggen zou, zo ras

Als

Als hy my toefond naar dees hofstée te vertrekken;

Tegen Rykerd.

Het welk hy deed. Myn heer kan nu de rest ontdekken.

Ferdinand. Heer Rykerd! ach myn heer! zyt gy 't?

Wees welkom! wat ben ik verblyd!

Treed in myn heer, uw kind, uw dochter is daar binnen,

Wier deugd en schoonheid ik gedwongen was te minnen,

Eer 'k wist dat gy haar vader waart;

't Geen ons deez' dag eerst is verklaard.

Rykerd. 'k Verlang om haar te zien.... maar hoe zyn deze quanten

Zo mislyk opgeschikt. *Ferdinand.* Dat zyn Komedianten.

Ook is 'er Klaartje met uw kind.

V E E R T I E N D E en laatste T O O N E E L.

ALLE DE TOONEELISTEN.

K E E S.

Ja wel, je maekt me schier ontzind!

Je praet weér op een nieuw, van vechten, en van smyten;

'k Wordt zo benouwd, dat ik myn broek... *Pieter.* Elk zal zich

Gelyk een wakker held behoort, (quyten,

En trekken met het leger voort

Naar d'Oceaan, dan is de waereld overwonnen!

Kees. 'k Wou hy gehangen waar die 't vechten heit verzonnen;

'k Wist naeuw dat ik een keuning was,

Of 'k kryg de Mooren al den bras

Mit ien bof op myn huid; 't is zeper om te vloeken.

Was ik weer boer, ik zou gien keuningdommen zoeken.

Rykerd. Hoe Klaartje kent gy my niet meer?

Klaar. Ach Rykerd! zyt gy 't zelf, myn heer?

Wees welkom. Alida zie hier uw lieven vader.

Rykerd. Myn waarde dochter, kom myn lieve kind, treed nader.

'k Vind in uw aanzicht niet een trek,

Of 't lykt uw moeder. *Kees.* Dat 's een gek.

Ze lykt na Klaar zo veul als ik lyk na die Mooren.

II. Deel.

Pp

Rykerd.

Ryk. Ik ben verblyd. *Kees.* Wat komt een mensch hier al te voren.

Alida. 'k Voel aan de ontroering van myn bloed,

Dat gy myn vader weezen moet,

Ik dank den hemel dat ik u mag welkom heeten.

Kees. „Hoe pikken gact het hier, dat wou ik welkens weeten”.

Zeg wyf, wat is dat veur een vent?

't Is eveliens of jy hem kent.

Klaar. Het is de vader van die juffer, die veel jaaren

Is uit het land geweest. *Kees.* Och och! 'k ken niet bedacren

Van schrik! *Rykerd.* 't Schynt ernst! wat schort uw man?

Kees. Ik bin heur vaer. *Rykerd.* Wie zyt gy dan?

Kees. In ben... laet zien... ik ben... ne, keuning Mallefander.

Rykerd. Het is hier nu geen tyd te spotten met malkander.

Ik hou u voor een raaren snaak,

Zoek heden elders uw vermaak,

Of wacht tot flus, dan zal ik u weer antwoord geeven.

Pieter. „Gy ziet die heer is in de hoven onbedreven.

Kees. Zo schort het hem dan in 't verstand.

Rykerd. Gy zyt een braaf Komediant:

Gy weet uw gesten, in 't komiek, wel uit te voeren.

Kees. Neen paaij, je zelt me met die praetjes zo niet loeren.

Prins Ferdinand, jy weet het wel,

Dat ik gien olletjes vertel.

Heb ik niet toegestaen dat jy myn kynd zoudt trouwen?

En dat ik, daer veur, zou myn keuningdommen houwen?

Ferdinand. Men dagt dat gy haar vader waart:

Maar nu 't ons anders is verklaard,

Ken ik u daar niet voor. *Anz.* Hoe schemeren me de oogen!

Zyt gy niet Kees de boer? ô ja, 'k ben niet bedrogen.

Kees. Hanfelmus, 'k had je niet 'ezien!

Anzelmus. Wel Kees, wat zie ik hier geschien?

Hebt gy een rol geleerd om mede in 't spel te speelen!

Kees. „Och dat gebrui begint me schriklyk te verveelen?

„Nou voel ik weer een beetje vrees!

Zeg

Zeg heer Hanselmus, ben ik Kees?

Rykerd. Wat schort dien man? ik kan 't onmogelyk begrypen.

Kees. Myn Sallemangders naem is nou al an het gypen.

Ferdinand. Dat hebt gy wel begrepen vriend.

Uw konings rol heeft uitgediend.

Gy zaagt u hier, voor al uw zotterny begekken:

Maar als gy wilt, het kan u zelf tot leering strekken.

Tegen Rykerd.

Myn heer, dat is de man van Klaar;

Zy hadden questie met malkaâr.

Hy wou een heerlykheid, en ad'lyk wapen koopen;

Waar door zyn kapitaal wel haast tot niet zou loopen;

Derhalven deed zy 't geen ik ried;

Dat was, om hem in schyn 't gebied

Eens konings voor één dag, op deeze plaats te geeven:

Opdat hy zien zou hoe geruft de boeren leeve n;

Terwyl de zorg een man van staat

By dag of nacht niet rusten laat.

Kees. Och jy hebt groot gelyk, 't was beter Kees te weezen,

As Mallefander: want toen leefde ik zonder vreezen.

Ik dankje jonker Ferdinangt,

Je bint een kaerel van verstant.

(men;

Maer zeg me waer ik bin. *Ferd.* Kees, gy hoeft niet te schroo-

Gy zyt alhier gebracht terwyl gy laagte te droomen.

Dit 's onze hoffté, *Kees.* Dat is raer!

Wat 's dat veur volk dan met malkaêr?

Ferdinand. Ik bid u vraag niet meer, dat zyn Komediante.

Kees. Dat zyn dan allegaer een party looze quanten;

Ei Klaer vergeef 'et an je man!

Klaar. Daar is myn hand 'k vergeef 't je dan;

Mits dat je nimmermeer een heerlykheid zelt koopen.

Kees. 'k Beloof je dat ik nou naar Duitslangt niet zel loopen.

Rykerd. Ik heb verstaan, myn waarde kind,

Dat u heer Ferdinand bemint.

Hoc is het van uw kant, kon hy uw hart verwinnen?

Alid. Ei vader... *Ryk.* Spreek vry uit. *Alid.* Hy is wel waard te min-

Rykerd. Myn kind gy hebt een keur gedaan, (nen.

Die ik volkomen toe moet staan.

Heer Ferdinand, uw Oom heeft uw verstand geprezen;

En zo doet elk; ik heb uw Treurspél reets gelezen;

Gy steekt de Fransche naar de kroon;

't Is my een eer, om u myn zoon

Te mogen noemen: want de deugd en goede zeden,

Gepaard met rykdom, en geleerdheid, vindt men heden

Zeer zelden in één mensch alleen.

Ferdinand. Myn heer, myn kennis is gemeen.

Uw al te groote lof kon my hovaerdig maaken;

Ook doet het vuur der min myn boezem meerder blaaken,

Als 't vocht des zangsbergs blusfchen kan;

Derhalve, heer, bedank ik dan

U minder voor dien lof, en meerder voor de goedheid,

Dat gy me uwe achting geeft, en zulken pand vol zoetheid.

Anzelmus. Ik wensch u beide veel geluk.

Filippyn. „ En ik my zelf een bruilofts stuk.

Ryk. Men zal op morgen het kontrakt van 't huuwlyk fchryven.

ALIDA tegen KLAAR.

Ik zal zo lang ik leef myn voedster dankbaar blyven.

Ferdinand. Messieurs 't getal is vry wat groot,

Dat ik hier heb te gast genood,

Men wensche ons flus in huis geluk: maar wil hier buiten,

Heer Rykerds welkoomft met een fraaij balet besluiten.

Daar wordt gedanst.

Kees. Dat gactje veur, in huis, kom volgt me met malkander.

Pieter. Wel is het spreekwoord waar, in deezen Alexander:

Men kleede een ezel in 't fatyn;

't Zal nochtans maar een ezel zyn.

Einde van het derde en laatste Bedryf.

DE
Z W E T S E R,
K L U C H T S P É L.

VERTOONERS.

ERNST, *een Edelman van Burgerlyken staat.*

IZABEL, *Dochter van Ernst.*

KATRYN, *Meid van Ernst en Izabel.*

HANS ZWETSER, *een Mof, minnaar van Izabel.*

SLENDERHINKE, *een Mof, knecht van Hans.*

WESSEL, *een Mof, broeder van Hans.*

KAREL, *Minnaar van Izabel.*

KRISPYN, *Knecht van Karel.*

Z W Y G E N D E.

Drie of vier Moffen, welke dansfen.

Het Tooneel verbeeldt eene kamer, in 't huis
van Ernst, te Amsterdam.

D E

Z W E T S E R,

K L U C H T S P É L.

*****

E E R S T E T O O N E E L.

ERNST, IZABEL.

ERNST.

Zwygg, zwygg van Karel: want ik wil van hem niet hooren;
Altyd van Karel my te talmen aan myne ooren?

Ik zeg nog eens, het zal toch nimmermeer geschiên.

Zoudt gy naar burgers; gy, naar burgers kind'ren zien?

Foei 't is onze eer te nâ; een burgers zoon te trouwen?

Heb die gedachten eens, ik zweer het zal u rouwen.

Izabel. Maar hoor papaatje lief... *Ernst.* Maar hoor eens Izabel...

Izabel. Myn Karel is... *Ernst.* Ja, ja, uw Karel, 'k weet het wel.

Uw Karel! wel de droes, wat moet ik al gedoogen;

Uw Karel! dorst die gek eens koomen voor myne oogen,

Ik zweer dat ik hem zou beloonen voor die spyt,

Gy zyt van adel, en de geene die u vryt,

Moet ook van adel zyn: het burgerbloed zou finetten.

Izabel. Ei laat hem eens... *Ernst.* Neen, dat zal ik wel beletten.

Hoor Izabel, ik hou uw' Karel voor een' bloed,

Ik weet een kapitein, een Duitscher, vol van moed;

Die lykt u beter, hy 's in alles wel bedreeven,

En weet hoe dat men in de waereld nu moet leeven.

Hy is manhaftig, en aanzienlyk van gelaad.

Ô! Dat gy wist, hoe hy zich op 't geweer verstaat...

Maar

Maar zacht; daar wordt gescheld, 't zal ligt de hopman weezen.
Doe op Katryn! Katryn! Katryn! ik zou schier vreezen,
Dat zy het gat uit is. Katryn!

T W E E D E T O O N E E L.

ERNST, IZABEL, KATRYN.

Katryn. **W**at b'lieft myn heer?

Ernst. Wel voddemoer, doe op. *Katryn.* Myn heer ik dankje zeer.
KATRYN lachende wederom.

Daar is een potentaat, die graag myn heer wil spreeken,
Een snoeshaan, daar niets schynt als harsens aan te ontbreeken.

Ernst. Maar is 't een edelman? *Katryn.* Myn heer hoe weet ik dat?
Het is altans een mof, met een rapier op 't gat,
En knevels van een vaam. *Ernst.* Gaa. Laat hem binnen treden.

D E R D E T O O N E E L.

ERNST, IZABEL, HANS, SLENDERHINKE,
KATRYN *lachende.*

Ier diener herren Ernst, ich wol ein weinig reden.
Is dit ier tochter, hern? er is gaar hibsje, ont sjeen,
Der jonfer is begaabt, mit siel aanloklicheen.

Ernst. Zet hier eens stoelen meid, wat let u, zo te lachen?

HANS, neêrzittende zegt tegen Izabel.

Myn sjeene, roat ein moal, was wy hier komen machen.

Izabel. Heer hopman, 'k heb nooit de eer gehad van u te zien,
'k Verstaa geen raadfels van het geen' hier zal geschiën.

Hans. Der jonfer antwoord wol, das kan hier wol gefallen;
Ich kom, sjeen maagdelyn, om was mit uich tzoemallen.

Izabel. Met my te mallen, heer? zyt gy daar toe gezind?

Ik niet; gaa dan by een, die dat gemal bemint,
 Dat 's hier de mode niet. *Hans.* Ich wol uich respektieren,
 Ond aus myns hertfen grond, ein' grossen gibt ferieren.
 He Slenderhinke! he! waar bist stoe mit 's prezent.

Slenderhinke, een sinaasappel met groente bestooken hebbende, wil hem op eene lompe wyze aan Izabel geeven; doch Hans rukt hem den appel uit zyn hand, geeft dien aan Izabel, en zegt,

Doe berrenhauter! geeb 'em mier, doe lompe vent,
 Ich zol doe prieglen! ond den pochel bald ferfetsen
 Mit diezem stok! *Slend.* Mien her, ik wol hem joo niet fretfen:
 Doe hebt ste'm joo. *Ernst.* Myn heer 't is een onnoos'le bloed.
 Hy weet niet dat hy juist zo veel daar aan misdoet.

Hans. Ich wol iem prieglen, ha den swybel, ich wol 's zweeren.
 Er respectiert mier nigt, den matsfots zol mich ceren
 In dem gefeltschaf. *Izabel.* Ei myn heer zyt tog geruft.

Hans. Ier forsprach, jonfer, heft myn gramschafp ausgeblusjt.
 SLENDERHINKE tegen *Katryn.*

Holt dezen bundel vast, ik moet ein moal goan drieten.

Kat. Wel vriend koomt zo de schrik naar onderen toe schieten?
 Of is het by geval? koom aan, geeft hier het pak.
 Daar regt uit gaa je naar het heimelyk gemak.

VIERDE TOONEEL.

ERNST, HANS, IZABEL, KATRYN.

HANS.

Hern Ernst, ich bid uich! wol ein luttel mit mich snakken.

Katryn. Dat 's vreemde taal, pas wel ter degen op je zakken.

Hans. Ier maget affrontiert mich, hern, was wol das zyn?

Ernst. Zwyg varken, en haal hier terstond een flesje wyn.

MYNS, tegen *Izabel*.

Myn sjeene mogt ich eins noe zo gelukkig weizen,
Das ier myn' minnesmart, ond hartswond, wolst geneizen!

Izabel. Die minnesmart, myn heer, is mooglyk noch niet groot.

Hs. Zo groos, das ich bald stierb... *Iz.* Hoe, praatje al van de dood?

Myn schoonheid heeft op u dan wonderlyk vermogen;

Op 't eerst gezicht verliefd? *Hans*. Der stralleins uier oogen

Durschieffen myn jonkhert, ont geben wond, auf wond.

Izab. Zo zyt gy vast verliefd? *Hans*. Och ja. *Iz.* Dat 's ongezond.

Ik zou my liever van die malle dingen wachten.

Hs. Ich bid uich om ein kus. *Iz.* Neen, neen, met geen gedachten.

Hans. Laas mier ier handelyn dan kusjen, jonfer; laas

Ich zo gelukkig zyn. *Izabel*. „ Nu ben ik met dien dwaas

„ Mooij opgeschikt”. Papa wat zal my hier geschieden?

Die stoutheid loopt te hoog. *Ernst*. Gy wilt van edellieden

Geen jokkerny verstaan; maar Karel mag 't wel doen?

Voor hem is Izabel niet karig op een zoen.

Izabel. 't Zy Karel, of die heer, ik zou 't niet hebben willen:

't Strydt tegen de eerbaarheid. *Ern.* 't Strydt met uw' malle gril-

E R N S T, tegen *Hans*.

(len.

Myn heer, ik heb u laatst van uwe dapperheid,

En uw' gevaaren in den oorlog; uw beleid,

En honderd zaaken, zo omstandig hooren spreken,

Dat ik u als een held, gansch zonder weerga reken,

En zo myn dochter 't hadt, gelyk als ik, gehoord,

Gy had haar achting reets gewonnen, en haar woord;

Dan zou ze een' minnaar van verdienste beter eeren,

En d'adel meerder dan de burgers respectteeren.

Myn heer 'k heb achting voor het hoog en ad'lyk bloed,

Wat

Wat staan die pluimen u parmantig op de hoed,
En hoe kouragieus is uw gelaad en weezen.

Z E S D E T O O N E E L.

K A T R Y N , E R N S T , I Z A B E L , H A N S .

Katryn met een boetelje azyn, die zy op tafel zet.

H A N S .

Ich haab durch myn' gesicht, ein kompanjie Franceezen
Doen laufen, phoe! pha! phoe! er liefen wie dem wind.
Ich haab im letstten slag seks fendelen gewonnen,
Der had ich al eer eins dem feldslach was begonnen.

E R N S T , *tegen Izabel.*

Zou Karel dat wel doen? zeg eens onnoosle sloof?

Izabel. Maar meent papa, dat ik de helft daar van geloof?

Die Zwetser zou alleen een kompanjie soldaaten

Verjaagen, zonder slaan? ei, ei, ik bidje, laten

Wy tog zo gek niet zyn. En waar is dat geschied?

Katryn. Wel juffrouw, hoe wat 's dat? geloof je dat dan niet?

Krispyn zeit, dat hy in Jerasmus heeft geleezen

Een ding, dat in myn zin, nog raarder schynt te weezen,

Van zekeren soldaat: die sloeg met eenen slag

Wel zeven armen van drie kaerels af. *Izabel.* Ha! 'k lach...

Hans. Das haab ich selbs getaan, wol was zyn das for zachen.

K A T R Y N , *tegen Izabel.*

Ja juffrouw, daar behoefje zo niet om te lachen:

'k Weet dat je 't wel gelooft al hou je jou zo plat;

Ho, ho, die knevels van heer Hans die weeten wat.

Ernst. Katryn, Katryn, gy moet hier zo veel praats niet voeren,

'k Verstaa 't van u niet, pry, gy zult de snater snoeren.

Katryn. Wel nou myn heer, ik praat ook van zyn knevels maar,

Dat mag men immers doen? ik zeg ze staan hem raar,
 Ze zyn vry lang, men zou 'er zes man mê gerieven;
 'k Zou om die knevels schier alleen op hem verlieven.

HANS, *tegen Katryn.*

Doe deern was stoe ein man, ich priegelde 'oe im lyb,
 Zol stoe mier sjimfen! ha, was bist stoe for een wyb?

Katryn. Ik ben uw dienares, ei wil u niet verstooren.

Ernst. Katryn, wees stil, ik wil die praat niet langer hooren.

tegen Hans.

Myn heer, de vrouwlui zyn hier doorgaans lang van tong.
 't Zyn meest klappeijen, en kommeeren, oud en jong.

Zy zullen ideréén doorgaans by 't gat omhaalen:

Aan ieder mensch schort iets; men zou byna verdwaalen

In al de praatjes; die wat op zyn hoorens heeft

Mag vreezen; ja zelf een die onbesprooken leeft,

Krygt mê zyn beurt. Ik zelf quam eens een vriend bezoeken,

Daar zat een snapster my den ganschen tyd te docken.

Eerst was 't: myn heer, ik weet, uw' dochter is de bruid:

'k Zei 't is niet waar juffrouw: dat praatje dient gestuit.

Ze zei, 'k heb Karel, met uw' dochter, korts zien wandelen,

Zy hadden, naar het schein, iets wonders te verhandelen.

Ik heb haar zelfs in het voorbygaan nog gegroet.

Ze zagen my niet eens... *Izabel.* Papa, 'k bid wees zo goed

En noem die juffer eens. *Ernst.* Zwyg zeg ik laat my spreken.

Voorts zei ze, hoor myn heer, ik heb nog vaster teken,

Ze waaren kortling op den Schouwburg, met malkaâr,

(Ik heb 't van goeder hand) men zei my, dat ze daar

Zo'n leeven maakten, dat een ander pas kon hooren,

Ja, zelf de akteurs daar door byna hun rol verlooren,

En van de staanplaats wierd geroepen; zwyg wat stil

Daar in de logie. *Izabel.* Ei papa, ik bid u wil

Die juffer my eens... *Ernst.* Zwyg; wy weeten van uw' zaaken,

Gy hoeft hier op een nieuw geen olletjes te maaken.

ERNST,

ERNST, tegen *Katryn*.

Koom meisje schenk eens wyn voor my en jonker Hans.

Katryn schenkt uit de boetelje, daar azyn, in plaats van wyn in is.

Katryn. „ Als hy alleen praat heeft myn juffrouw weinig kans.

Ernst. Wat prevelt ge in u zelfs? *Katryn*? pas op het schenken.

Kat. Dat vindt ik raar; men mag niet spreken noch niet denken.

Ernst en Hans, houden elk een roemer wyn in de hand.

Hans. Dem wyn hern, is van kleeer, gaar geel, ond wonder sjeen.

Ernst. Hy 's oud, en zuiver, en daar by zeer ongemeen

Van helderheid; ik laat me met geen wyn bedotten;

Ik weet wynkoopers, die zo graag een party zotten

Bedriegen met de proef, dat volk is mede al fyn,

Zy brouwen, naar de kunst, tans wel rozynen wyn,

Die iemand voor oprecht en zuiver uit zou kiezen,

Maar ik kan 't proeven: want ik ben een van de viezen.

Doch dat zy water in den wyn doen meent schier elk,

Maar 'k loof het al zo min, als dat de zoetemelk

Van pas gemaakt wordt, door de boeren; want ze zeggen

De wyn bederft 'er van. *Katryn*. Dat 's maklyk uit te leggen:

Het water maakt de melk heel schraal, en dat 's niet goed.

Ernst. Hoe val je al weder in myn' woorden? hou uw' snoet.

tegen *Hans*.

My kost het oxhoofd ook twee honderd dartig gulden.

Ik had laatst twee messieurs die braaf hun lyven vulden,

Die proefden 't meê wel: want ze kleefden puur als pik.

De droes ze pooiden zo, dat ik 'er nog van schrik.

Zy kraakten elk een stoop. *Hans*. Wo das is elk swei kannen,

Das aber niks, das kan ich wol allein fermannen,

Ich neem seks keerels bald tzoefausen von dem bank,

Phoe! von es fressen ond es faufen lébt men lank.

Der Itaaljeen, ond der Francees, hoold mich ter tybel,

Es sunt jo kinderlyns.

temfel

Z E V E N D E T O O N E E L.

ERNST, HANS, SLENDERHINKE,

IZABEL, KATRYN.

HANS, wylt op Slenderhinke en zegt.

Daar is noe myn lakkei,
 Iem wol ich setfen by ein hoozenkopf swei drei.
Slenderh. Praot stoe von zoepen, jo, daar wol ik mik no zetten;
 Ik holde leidig veul van zoepen ond van fretten.
Slenderhinke neemt de boetelje van de tafel.
 Dat geld oe oltomoal, dat dink, in einen teug.
Slenderhinke drinkt een mond vol azyn en spuuwt hem uit.
 Wo dat smaakt jo zo zoer, das wien die jo nig deug,
 Die wien is jo zo zoer, als ettik. *Hans.* 'Ch fol doe soeren,
 Doe flegel, 'eb fol... *Izab.* Myn heer, wat weeten toch de boeren
 Van rynschen wyn? uw knecht koomt eerst uit moffenland,
 Hy krygt in uwen dienst misschien wel meer verstand.
Hans. Ja sjeene jonfer, ier haabt recht, 'er kan bald leeren.
Izabel. Hy is gelukkig mag hy lang by u verkeereren.
 Papa, ik kryg nu al wat zin in deezen heer!
 Want vechten, zuipen, dat is braaf, wat wil men meer?
Ernst schudt zyn hoofd, en klinkt met Hans.
Hs. Das ier gefondheid, hern. *Er.* Myn heer 't zal de uwe weezen.
Ernst en Hans drinken, maar spuuwen de azyn uit.
 ERNST, tegen *Katryn.*
 De droes het is azyn, ô varken, gy meugt vreezen,
 Karonje, geeft ge ons in de plaats van wyn, azyn?
 Ik zweer dat ik het u betaald zal zetten; zwyn!
 ô Vod! zult gy met my en d'edelman zo gekken?

'tIs lang genoeg gy zult zo aanstonds 't huis uit trekken.

Katryn. Het is een ongeluk myn heer, wees niet verstoort.

Ernst. Hier valt geen praaten zeg ik, meid, gy zult nu voort.

Izabel. Papa, ik bid u, laat *Katryn* een woordje spreken.

Ern. Neen, haal uw goed af; 'k wil myn hoofd niet langer breeken.

Katryn. Myn heer 't is een abuis. *Ernst.* 't Is een abuis; ja wel,

Hoe kooft dan dat abuis, zeg affurante vel?

Katryn. Het kooft, myn heer, dat je zo haastig my belaste

Om een boetelje wyn te haalen, en ik taste,

Door grooten haast, juist om het hoekje van de trap;

En greep de azynfles aan. *Izabel.* „ Die leugen vind ze knap.

Katryn. Je weet, myn heer, dat ik 't al willens niet zou denken,

Veel minder doen, om jou voor wyn azyn te schenken.

Ernst. Maar: waarom tapte gy dan niet gelyk ik sprak?

Katryn. Je hebt de sleutel van de kelder in je zak.

Ernst. Dat is geen wonder: want men durft u niet betrouwen;

Had gy ze, 'k zou myn' wyn voor vast dan niet lang houwen

Dat smokk'len met de knechts, hoo, hoo, dat moet gestuit:

Ik ken die loopjes, best dat ik de kelder sluit.

Katryn. Waarom belaste je in boeteljes af te tappen?

Daar komt 't abuis van daan. *Ern.* Hou op, van meer te snappen.

En *Izabel*, ga mee, daar is de sleutel, laat (quaad.

Zy tappen. *Izabel.* Goed, papa. *Katr.* „ Myn heer heeft dat niet

„ Want *Karels* knecht, *Krispyn* houd wonder veel van ninnen:

„ Maar, hoe hy 't merkte, kan ik zeker niet verzinnen.

A C H T S T E T O O N E E L.

ERNST, HANS, SLENDERHINKE,

ERNST, tegen Hans.

Die Slenderhinke, die daar staat is al te plomp,

Wat doe je met zo'n knecht? *Hans.* Der kerel is gaar lomp,

Er

Er is mier aber trôu: ich zol es durben waagen,
Om al myn geld iem naar ons land tzoelassen traagen;
Ein honderd tauzend, oder fwei, rykstaler, kan
Iem laaden auf den nek. *Ernst.* Wel hoe draagt hy die dan?

Hs. Imholfter, phoe! das niks. *Er.* Heer Hans zes sleeperspaerden
Is dat onmoog'lyk voor, 'k wed dat het acht niet klaarden.
Die som bedraegt begut vyf tonnen gouds; die gek,
Zou die die draagen in een holfter, op zyn' nek?
Hoe kan dat weezen gy zult ligt twee honderd meenen.

Hans. Ja ich versprech mier.

HANS, tegen *Slenderhinke.*

Slenderhinke! geet bald heenen,
Nag d'Oldenbrug, ond vraag na't schip von zwolfe Klaus,
Ond zaag das iem gezwind, myn weksel breng' her aus.
Myn weksel, phoe! pha! phoe! myn weksel moes ich haaben.
Dan haab ich geld, phoe! ha! rykstaler, wie ein graaben.
Myn weksel, haab ich al drei monat naar gewacht;
Myn herren vatter hat mier daar nigt om gedacht.

Slenderhinke. Zol ik den Wessel 'an den Oldenbrugjo vinden?

Hans. Ja; freilig. *Slenderh.* „Je woenoo, is Wessel van de vrinden?

„Ik ken den Wessel wol, 't is al nen starken vent”,

„Hy is het zeijen en het meijen wol gewend,

„Wat bruid mik Wessel! zol die dikke doalders bringen.

Hs. Wol geet stoe Hinken? *Sl.* Joo, ik wol boold heenen springen.

NEG ENDE TOONEEL.

HANS, ERNST.

HANS.

Myn hern, ier redest mir van Hinke. *Ernst.* Ja, uw knegt
Lykt wel een hanneke; maar 'k loof hy is oprecht,
Hy is wat groen van bast: maar dat zal licht wel slyten.

De

De knechts zyn altyd goed, wanneer ze zich wel quyten.

Maar, wat dunkt u nu van myn dochter? spreek recht uit.

Hans. Ich zol gelukkig zyn, wierd zy myn jonfer bruid,

'Ch wol er nigt bueten for dees kammer fol dukaaten.

Ernst. Dat is kordaat, myn heer, mag ik me 'er op verlaaten?

Hans. Ter tybel hool.

Daar wordt gescheld.

Ernst. Katryn! daar word gescheld! kom ras!

T I E N D E T O O N E E L.

HANS, ERNST, KATRYN.

KATRYN, de boetelje met de glaasjes op de tafel zettende.

„'t **K**on ligt gebeuren dat het juffrouws vryer was.

Katryn opgedaan hebbende.

Het is heer Karel, die myn heer verzoekt te spreekken.

Ernst. Hoe Karel? Karel? ei Katryn dat 's mis gekeeken,

Hoe Karel? zou die my nog durven spreekken? *Katryn.* Ja,

Heer, Karel is 'er. *Ernst.* Zeg maar dat hy aanstonds gaa.

Hans. Is das dem fwybel, der ier tochter mit komt fryen?

Ernst. Ja heer: maar 'k wil dien gek nu in myn huis niet lyen.

Katryn, zeg dat hy gaa; 'k heb geen gelegenheid.

Katryn. Hy heeft heel nodig u te spreekken, zo hy zeit.

Hans. Hern Ernst ich haab nur lust ein weinig tzoefpantfieren.

Ich bid uich laas mier geen: hier wol nigt goeds gebieren.

Waar is der achterdeer? *Ernst.* Myn heer, wat zou dat zyn?

Ik bid u, drinken' we te saam' een glaasje wyn.

Hans. Waar is der achterdeer? ich mag nigt langer blyben. (ben,

Er. Maar heer, ik bidje. *Han.* Neen, ich moes noch breeven schry-

Waar is der achterdeer? *Ernst.* Ik bid u hopman blyf.

Hans. Ich bid uich, laas mier geen. *Ern.* Wel dat 's een raar bedryf!

II. Deel.

Rr

Myn

Myn heer de kapitein, ik bid... wat zal dit weezen!

Gy hoeft voor Karel in het minfte niet te vreezen.

Hans. Ich kom bald widerom, och, och! was wol das zyn.

Ernst. Gy hoeft om Karel niet te gaan... laat ons den wyn...

Hans. Das weis ich wol, ich wol nigt for seks karels laufen;

Ich bid uich aber, sets dem achterdeer bald aufen,

Daar komt mier jeets im kopf, das ich fergeffen sol.

Weis mier den achterdeer. *Katryn.* Hy wou graag op de hol.

Hans tegen Katryn.

Weis mier den achterdeer ich zol een sjilling geeben.

Katryn. Een schelling is al veel, Hans Swetzer, voor je leebeben.

Koom gaa met my, zie daar, daar ginder is de deur.

Hans. Ich kom bald widerom. *Katryn.* Doet zo myn goeje breur!

E L F D E T O O N E E L.

ERNST, KAREL, KATRYN.

ERNST.

Wel Karel durft gy die vrymoedigheid gebruiken?

Ik zeg u dat gy aan myn' dochter niet zult ruiken.

Ei vrenden ziet, dat is een kostelyk portret!

Dat's koopmanagtig: ziet wat staat de pruik hem net,

Beziet dien degen. *Karel.* Met verlof dat ik mag spreekken,

Uw' dochter zoek ik eens... *Ernst.* Wilt gy u daar in steeken?

Neen, neen, 'k hoor daar niet na, uw' zaaken zyn gestuit:

Myn dochter is nu met een ander reets de bruid.

Wat beeld gy u wel in? 't zal niet met u geschieden.

Een koopmans zoon koomt hier, ó spyt! by edellieden,

En durft nog vryen, met een degen op zyn' zy.

Hoe lang is 't wel geleên heer pronker? zeg het my,

Dat gy voor de eerstemaal tot edelman gemaakt zyt?

Wel hoe, gy zwygt, ho ho, 't is of gy wat geraakt zyt.

Karel. In 't minfte niet myn heer; het adelyk geslacht,

Waar

Waar uit ik weet dat ik ter waereld ben gebracht,
Telt zynen oorsprongk van een lange reeks van jaaren,
't Is alzo oud als 't uw'. *Ernst.* Wat zal ons nog weêrvaaren?

Karel. Myn heer, hoe oud is nu uw adelyke stam?

Ernst. Ik roem, dat myn geslacht zyn' eersten oorsprongk nam
Uit Govaard met de bult, die Delft wel eer liet bouwen,
En had ik tyd, 'k zou u dat wel in 't breede ontvouwen.

Karel. Hoe, gy uit het geslacht van Govaard met de bult?
Dien graaf van Holland, met geweld tot graaf gehuld;
'k Beken het is wat groots; maar ik ben voortgekomen
Uit eenen stam die al de keizeren van Romen,
En Alexander op de waereld heeft gebracht,
Ja held Achilles telt men onder ons geslacht.

Ernst. Hoe Alexander en Achilles? 't lykt wel scheeren.

Karel. Ja, ja, Achilles, en misschien veel grooter heeren.

Ernst. Gy ziet 'er vry al wat Achillesachtig uit:

Maar 'k loof het niet, voor 't my ter degen is beduid.

Karel. Gy heer, myn ouders, ik, ja koningen en grooten,
Zyn van den eersten mensch al t'zamen voortgesproten.

Ernst. Dat hebt ge uit Kats gehaald: maar evenwel 't is goed.

Daar is nochtans zo iets in 't zuiver aadlyk bloed,

Dat in het burgerlyk zeer zelden is te vinden:

Als per eksempel, iets heldhaftigs te onderwinden

Ten dienst van 't vaderland, is eenen edelman

Als ingeschaapen; en daar weet nooit burger van.

Wat is 't een eer, wat kan 't een braaf geslacht verçieren,

Als 't wapens toonen kan, verdeeld in veel quartieren.

Ho, ho, dat aadlyk bloed! dat bloed! dat is zo nut.

Karel. Ja, maar dat geld! myn heer, dat geld! is zulken stut,
Om adel, die vervalt, te helpen onderschraagen.

ô! Adel zonder geld is een der slimste plaagen.

Myn heer, 'k verzeker u, waar 't niet om 't lieve geld,

Men zach de helft pas van den adel in het veld.

Veel steeken zich ('k beken 't) zeer moedig in gevaaren:
 Maar and'ren zouden ligt haar wapens liefst bewaaren
 In 't hoekje van den haart, indien 't om 't geld niet was;
 In 't kort, d'een is een leeuw, en de aâr een blode das.

Ernst. Gy zyt een' snapper, 'k zou te Leide gaan studeeren,
 Tot advokaat: me dunkt gy hoeft niet veel te leeren;
 En hebt misschien noch al meer rede voor uw' zaak.

Karel. Gy moet niet denken dat ik braaven adel laak;
 Een edelman van moed is waardig om te pryzen:
 Maar 'k tel op wapens, noch geslachtboom, noch devyzen;
 Indien een edelman ontaart van zynen stam,
 Die door de dapperheid, den adeldom bequam.
 'k Stel ook ter zyde die om geld den adel koopen;
 'k Weet dat 'er van dat slach mē vry wat onder loopen.

Ernst. Gaat gy maar heen, gy wordt terstond gepromoveert:
 Maar zeg eens wat gy nog al verder hebt geleerd.

Karel. Dat alles moet bestaan in onderscheid van staaten,
 Wy kunnen altemaal geen burgers, noch soldaaten,
 Noch edellieden zyn; dan kon geen land bestaan.

Ernst. Begint gy zo? dan hebt ge in lang noch niet gedaan.

Kar. Myn heer, 'k zal u dan iets, het geen ons raakt, doen hooren.

Ernst. Praat van myn dochter niet, dat zeg ik van te vooren.

Karel. Myn heer, men zegt, dat ge aan een' moffen officier
 Uw' dochter hebt beloofd; ja, zelf 't gerugt loopt hier,
 Dat hy in 't kort met haar in d'echtenstaat zal treden.

Ernst. En gy koopt hier nu, om te vraagen naar de reden?

Karel. Neen, om te zeggen dat ge u zelf daar mē verkort,
 En Izabella in een' poel van rampen stort:

Door dien die kapitein uw dochter wil bedrieggen.

Ernst. Zo zyt gy hier dan maar gekomen om te liegen.

Karel. Hy is een laçie, die van groote dingen praat.

Ernst. Hy is een krygsman, die op 't vechten zich verstaat.

Karel. Een krygsman met den mond, die elk de huid wil stroopen,

Zeer

Zeer traag in 't vechten: maar bezonder gaauw in 't loopen.

Ernst. Nu is het lang genoeg, voort zeg ik! aanstonds voort!

Kar. Mynheer ik bid u hoor... *Ernst.* Neen zeg ik, niet een woord.

Katryn! gaa lei hem uit. *Karel.* Gelief maar te verneemen,

Gy zult bevinden dat... *Ernst.* Staa hier niet lang te teemen:

Want quam hy eens op 't mat, ik weet niet hoe 't zou gaan.

Katryn. Ja Karel, hy zou jou doorsteeken, villen, braân,

Je hadt geen tyd om eerst je testament te maaken,

Je zoudt niet leevendig uit deeze kamer raaken.

Karel. Myn heer, uw dienaar. Denk op 't geen ik heb gezegt.

Karel tegen Katryn, ter zyde.

„ Zeg aan uw juffrouw dat ik flus Krispyn, myn knecht,

„ In 't vrouwelyk gewaad zal zenden, om te spreken

„ Van Hans den Zwetser, 't geen dat huuwlyk ligt zal breeken.

T W A A L F D E T O O N E E L.

ERNST, KATRYN.

ERNST.

„ **D**ie Karel is doortrapt, hy is zo gek niet als

„ Ik hem versleten heb, hy wist een zaak, schoon vals,

„ Mooij op te schikken: maar hy zal me niet bedotten.

„ Als hy myn dochter kreeg hoe zou de waereld spotten.

„ Neen, neen 't zal niet geschiên, ze is voor den kapitein.

Katryn. Dat was een wakk're baas. Wat heeft die keerel brein.

Al is 't een burgers zoon, 'k zou hem myn dochter geeven.

Veel liever als dat zy met zulken mof zou leeven.

Ernst. Zwyg, 'k gaa hier naast eens, om het nieuws uit de koerant.

Katryn. Als hy de krant niet las, was 't glad gedaan met 't land,

De paaij hangt aan malkaar met hooren en vertellen,

Van allen nieuws....

D E R T I E N D E T O O N E E L.

I Z A B E L , K A T R Y N .

I Z A B E L .

Katryn hoe zullen wy 't nu stellen?

'k Heb alles aangehoord, helaas! ik weet geen raad,

Nu Karel zonder reën van vader wordt verſmaad.

Ach! wat ſtaat my te doen. *Kat.* 'k Zou eerſt een poosje huilen,

En dan, was ik als jy, een dagje vyf zes pruilen,

Dat is myn beſte raad. *Izabel.* Gy ſpot met my Katryn!

En ik moet onderwyl dus ongelukkig zyn!

Ik vrees dat Karel nog van raazerny zal ſterven.

Ach! moet ik om dien mof, myn' waarden Karel derven!

Kat. Hoe is het malligheid? koom, koom, juffrouw ſchep moed,

Je weet niet wat Kriſpyn, zyn knecht, al voor me doet:

Daar myn Kriſpyn zyn neus maar even in mag ſteeken,

Vind hy een gat deur, dat 's my menigmaal gebleeken.

ô Hy ken kunsjes, en hy zal voorvaſt zyn' heer

Wel raaden hoe....

*Daar wordt geſcheld.**Izabel.* Daar is papa miſſchien al weêr.*Katryn doet op.*

V E E R T I E N D E T O O N E E L.

I Z A B E L , K A T R Y N , K R I S P Y N .

K A T R Y N .

Ben jy 't Kriſpyn. *Kriſp.* Och ja, myn zoetertje, myn leeven.*Katryn.* Hoe, durf jy je over dag hier in ons huis begeeven?*Kriſpyn.* Ik heb daar over in de herberg opgepaſt,

Gelyk myn heer my, eer hy heen ging, had belafst,

Om

Om als ik Ernst zag by geval het huis uitkoomen,
Hier in te gaan. *Izabel.* Maar heeft papa u ook vernomen?

Krisp. O Neen juffrouw. *Izab.* *Krispyn,* hoe houd zig Karel toch?

Krispyn. Ik weet niet beter of jou Karel leeft nu nog;
Maar hy praat niet als van te sterven, en te trouwen.

Dan zie je hem zyn hoofd, en dan zyn hinderst klouwen;

Hy stampt de hielen van zyn schoenen af van spyt;

Dan roept hy: houd den dief! ik ben myn liefste quyt!

En van het bystaan, kryg ik dan een lap om de ooren;

Dan zoent hy me weer af, en zegt: myn uitverkooren,

Myn alderwaardste lief, myn grootste schat op aard,

Myn kost'lyke *Izabel*; dus kryg ik voor myn baard

Verliefde kusjes: maar myn huid geen kleintje slaagen.

Iz. Ach wordt myn Karel dol? *Kr.* Neen, 't zyn verliefde vlaagen,

Het zal wel beteren, mag hy met jou alleen,

Als Ernst niet t'huis is, maar een' korten tyd besteën,

Om te overleggen hoe hy alles moet besteeken,

En waar je huwlyk met den mof door is te breeken.

Izabel. *Krispyn* verzeker hem, dat ik my gansch betrouw

Op zyn' voorzichtigheid: ik zal schoon ik een vrouw

En zwak ben, egter myn kloekmoedigheid betoonen,

Hem helpen waar ik kan, en u zal ik beloonen

Voor al uw moeite. *Krispyn.* Neen dat kan *Katryn* wel doen.

Niet waar myn zoetert? koom, vereer me een' lekk're zoen.

Op rekening. *Katryn.* Laat staan: je moet terstond vertrekken:

't Zou euvel dagen, quam u Ernst in huis te ontdekken;

Hy is hier dicht by in de buurt. *Krispyn.* Dat 's niemendal.

Ik moet hier blyven. *Katryn.* Hoe *Krispyntje*, ben je mal?

Krispyn. 'k Weet me in een ommezien zodanig toe te taakelen,

Dat 'k aan wil neemen, om een uur met hem te kaakelen,

Eer hy my kennen zou. Zie, met die groote das

En deeze sjerp, zal ik my, puur of 't toov'ren was,

Onkenbaar maaken; daar zal ik hem mē bedriegen,

En

En van Hans Zwetser zo wat jokkentjes voor liegen.

Hou jy lui je maar ftil. *Katryn.* Krispyn 'k loof dat je ons fopt.

Krispyn. Maar pozito, ik wierd door Ernst wat afgeklopt,
Zou jy het voelen?

Daar wordt gefcheld.

KATRYN tegen *Krispyn.*

Schuil gaauw weg.

Krispyn verkleed zich fchielyk op de volgende wyze, hy haalt zyn' das over 't hoofd, welke gemaakt is, dat ze met één tot een kaper verftrekken kan. Voorts laat hy zyn' groenen rok vallen, die hem in het mannelyke gewaad voor een sjerp verftrekt; hier by gevoegt dat zyn rok met kleine opflaagjes zy, maakt hy het figuur van een vrouwsperfoon uit.

Krispyn. Neen doe maar open;

Men zal my in dit kleed niet kennen, zoude ik hoopen.

Katr. Wel gaauwerd, dat ftaat wel. *Krisp.* Doe nu maar op *Katryn.*

„ Dat zal naar ik bemerk een zootje moffen zyn.

V Y F T I E N D E T O O N E E L.

SLENDERHINKE, WESSEL, drie moffen zwygende,

IZABEL, KRISPYN, KATRYN.

SLENDERHINKE.

Ie woor is noe mien her? de Wessels zunt 'ekeumen,
Ik hab van d'Oldenbrug, vier Wessels mit 'eneumen.

Slenderhinke wyft op de moffen.

Dat 's Wessel Keutel; ont dat is noe Wessel Poep,

Dat 's Noaber Wessel. *Izabel.* Wel dat maakt een mooie troep.

Katryn. Wat meen je hier nu met die Wessels te beginnen?

Zeg, ftaan 'er nog niet wat op ftraat, gaa, roep maar binnen.

SLENDERHINKE, *wyft op Wessel.*

Den Wessel, mééken, is mien her zien eige breur.

Dat

Katryn. Ei lieve zie ter deeg met aandacht, dien sinjeur;
 Dat is Hans Zwetfers broer! dat 's volk van adel, vrinden.
Slenderhinke. Ie, doe zolst ziens geliek in holland joo nig vinden,
 Eer dat hy keutelen, die hard zund, drietten kon,
 Kon hy Slatien.

KATRYN, tegen Wessel, die weg kruipt, achter Slenderhinke.

Myn heer, zeg eens, het woordje bon
 Is dat latyn? *Slenderh.* Wo joo, hoe zol hie dat noe wetten:
 't Slatien dat is 'em zo ik leuve, al lang vergetten;
 Die kromme strekkels hold men zo nig in den kop,
 Nein door verstoat zik oeze keuffer better op:
 Moar hy kan rogge, weite, ond zukke dingen zeijen,
 Ond hy verstoat zik, net a's ik, op 't gras te meijen,
 Hy kan ook veddelen. *Krispyn.* Wel dat's een raare kool.

Katryn, Izabel en Krispyn lachen.

Slenderhinke. Noe Wessel, ie ik bid doe, veddel noe ein mool:

Wessel speelt op de fiool, en de andere moffen danssen.

Slenderhinke springt.

Das 's dem gezelschop nog nen grauten sprong ter eeren.

tegen Katryn.

Ie mééken ik zol oe wal tot mien wief begeeren,
 Zo jufferaftig, ond zo sleuf stoot oe den snoet;
 Mien boksen zect 'er mig ook jonkeraftig oet.

Katryn. Wat zegje mofje? hebje lust met my te trouwen?

Als ik het toestond, zou je dan je woord wel houwen?

SLENDERHINKE, geeft een metworst met een ham aan Katryn.

Ie jo, mien deefken, jo zie doar, dat is voor oe.

Katr. Een metworst! ha! ha! ha! waar komt een mensch al toc,

De vulliskar zal my nog eindling overryën.

Krispyn. Nou nou Katryntje, gaa maar voort, en laat je vryen.

Katr. Hoe wordje niet jaloers? *Krisp.* Neen, slaa de wagen voort.

Katryn. Maar Slenderhinkelief, wie heeft het ooit gehoord?

Gecfjy me dat op trouw? *Slend.* Joo, 'k heb nen stiegen worsten

Voor de mien bruid, ik bid loat ons noe om een korstern
Moar no de karke goan.

KATRYN, *de hand aan Slenderhinke geevende.*

Koom aan

SLENDERHINKE, *zoent Katryn.*

Daar is mien voest.

Tegen de moffen.

Ie Wessels as stoe noe mien voar ontmeutst, zo moest
Ste ém bolde greuten, ond oet miene noame zeggen,
Dat ik in holland tot nen jonkren ben édeggen,
Ond dat hy aan mik zend wat hammen, ond wat spek.

Kat. Dat's bruigom nommer twee. *Kr.* Je houdt hem voor de gek?

Katr. Hoe wordt je wat jaloers? *Krisp.* Het vryen kan passeeren;
Maar 't zoenen, meisje, zou ik liever niet begeeren.

Slenderb. Keum Wessels dans nog eens ter eeren van mien broed.

Katryn. „ *Krispyn* dans jy eens mè. *Krisp.* Ik zal; dat hebje goed.

*Hier wordt gescheld, de moffen blyven danssen, maar
Krispyn houd op, terwyl Katryn op doet.*

Z E S T I E N D E T O O N E E L.

ERNST, IZABEL, KATRYN, KRISPYN,

SLENDERHINKE, WESSEL, *en de moffen*

W ERNST *de moffen ziende danssen.*
Wat 's dat te zeggen? wat beduidt dat redementen?

Wat is dat Izabel? hoe komen hier die venten?

Daar schuilt wat achter, spreek, wat pikken zal dat zyn?

Kat. Dat's 't adelyk geslacht van Hans, myn heer. *Ernst.* Katryn,

Wat adelyk geslacht? 'k versta hier zulke grillen

In huis niet. Hou eens op; wat of zy hebben willen?

Slend. Dat's oet. *Ernst.* Wat's oet? hoe koomt gy hier zo affurant.

Slenderhinke. Ik ben een jonkeren 'eworden in dit land.

Ernst.

Ernst. 'k Verftaa die potzen in myn huis niet Slenderhinken,
Vertrek met al dit volk, of 't zal hier met je stinken.
Loop aanftonds om uw' heer. *Slen.* Mien her die weet ik nicht,
Ik heb 'an de Oldenbrug mien beutſchhof jo verrigt.
Dat is mien her zyn breur. *Er.* „ Wel, dat zyn wond're zaaken,
„ Ik heb het end en moet aan 't kluuwen zien te raaken,
„ Die Slenderhinke lykt onnozel”. *Slenderhinke.* Jo, finjeur,
Die mit den veddel, dat is jonker Hans zien breur.

Ernst. Indien dat waar is, heeft Hans Zwetſer my bedrogen,
En van zyn' daaden en zyn' adel voor gelogen.

Slenderhinke zoent *Katryn*, *Ernst* dat ziende zegt:

Katryn, hoe hebt gy daar zo'n drukte? dat gezoen,
Wat wil dat zeggen? wat of hier nog uit zal broên?

Katryn. Myn heer ik zal in 't kort met Slenderhinke trouwen.

Ernst. Het loopt nu zeker op het end, met al de vrouwen,
Zy zien 'er niet meer na wie dat haar pretendeerd;
En met de meiden is het nu geheel verkeerdt;
ô Die zottinnen! ô! zy krygen zulke beuken.
Zy denken niet eens om haar juffrouws volle keuken:
Maar och! was ik van al dat ſchrobben eens verloft!
Had ik een man, dan quam ik makk'lyk aan de koſt;
En koomt een ſnyër, of een wever om haar vryen;
De koop is aanftonds klaar; maar raaken ze eens in lyên,
Dan is het, ſi vous plait, de ſpilletjes in d'aſch,
En dan koomt floerie, die zo graag naar 't huuwlyk was,
Om potjes vet, en om wat vleisnat by de menſchen,
Daar ze eerſt gedient heeft. En dan zou men ligt wel wenſchen
Om 't geen men in de lui der huizen heeft verquiſt.

Katryn. Myn heer ik weet wel, 't is niet altemaal gemiſt:
Maar evenwel men ziet het zomtyds anders beuren.

Ernst. Somtyds? ja al te veel: doch laaten wy die leuren
En zeuren overflaan, en trouw gy wie ge wilt:
Gy zyt tog happig om te gaan in 't groote gild.

Tegen de moffen.

En gy finjeurs, kunt weêr naar d'Ouwenbrug vertrekken.

Z E V E N T I E N D E T O O N E E L.

ERNST, IZABEL, KATRYN, KRISPYN.

ERNST *tegen Krispyn.***H**oe vrouwtje, hoort gy mê niet by dat zootje gekken?*Krisp.* Och neen myn heer, ik niet. *Er.* Het lykt aan uw gewaad

Dat ge een moffin zyt, en gy hebt zo'n mofs gelaad.

Wat is uw bootschap dan? *Kris.* Om hier een' heer te vinden,Die Hans de Zwetfer hiet. *Kat.* Ben je ook van zyne vrinden?*Krispyn.* Neen meisje, neen, het is een regte deugeniet;

Hy heeft myn dochtertje geholpen in 't verdriet,

Een schaap van twintig jaar. Och! och! hoe zal ik 't maaken?

Och! kon ik toch den schelm maar eens te spreken raaken.

Och! och! och! och! myn heer, ik bid zeg waar hy is?

Is hy hier ook in huis? *Ernst.* Neen vrouwtje dat is mis:

Maar 't kon gebeuren dat hy hier wel haast zou koomen.

Krisp. Och! was dat waar, dan zou hy van de drommel droomen.*Ernst.* Maar vrouwtje zeg, heb gy den regten man wel voor?*Krispyn.* Hy 's groot van knevels, en hy heeft zich ná ik hoor,

Voor kapitein, of zo iets anders, uitgegeeven.

Er. Hoe is hy dat dan niet? *Krisp.* Neen, hy heeft van zyn leevenGeen kapitein geweest. *Katr.* Daar breekt de bommel uit.*Krisp.* Och! och! die schelm! och! die verlaater van zyn' bruid!*Ernst.* Maar vrouwtje huil zo niet; 't zal wel ten beste loopen.*Krisp.* Daar 's in de waereld toch geen troost voor my te hoopen.

Och! och! 'k word misselyk.

ERNST, *houd Krispyn vast, die zich misselyk veinst.*

Katrjn, geef wat azyn.

Kris-

Krispyn. Och! geef me liever maar een flokje brandewyn:
'k Ben ongelukkig in de waereld, lieve menschen!

KATRYN, hem brandewyn geevende.

Daar vrouwtje.

KRISPYN, gedronken hebbende.

't Wordt nou al wat beter. *Ernst.* 'k Zou wel wenschen

Dat gy me zeide, waar ge eerst kennis aan hem kreeg.

Krispyn. Hoe kennis? (meisje daar is 't glaasje, 't is al leeg)

Hoe kennis? wel dat was... laat zien... dat was... te Keulen,

Daar zag ik de eerstemaal hem voor quakzalver speulen.

Ernst. Wel hoe, is hy dan nu al kapitein? dat 's raar.

Krispyn. Ik zeg dat hy 't niet is; hy heeft wat by malkaar

Verzaameld, met zich op teaters te vertoonen,

En op te snijen van zyn kompositionen,

Van kryder balsam, en der wilden katzen fet,

Van mormeltieren finalts. *Katryn.* Wel vrouw, je kent hem net.

Ernst. „ Wel kan het mooglyk zyn? och ja, 'k begin te vreezen,

„ Dat alles pochen en opsnijery zal weezen”.

Maar vrouw is 't mogelyk! ei 't schort u in het brein,

Zyn mienen zyn heel braaf, hy lykt een kapitein.

Krispyn. Hy weet ook wonderlyk te gooch'len met een stokje,

En heeft een reiszak, daar hy hansje met 't rood rokje

In kan doen piepen; met een hokes bokes pas

Is die in Spanje, en voort weer in de googheltas;

Daar staan de jongens dan als uilen naar te kyken,

En ook veul ouwen dat wel goudse gaapers lyken.

Izabel. Wat dunkt papa? nu staan myn zaaken wonder schoon,

Men wil niet luisteren ná een schiklyk burgers zoon,

En 'k moest een' edelman, al was 't een vreemd'ling trouwen.

Ernst. „ Het kan niet weezen; zou zig Hans zo kunnen houwen”?

Krisp. Och! och! myn dochttertje! och! och! och! dat arme lam!

Ernst. Hoor vrouwtje, dat gy hier eens strakjes weder quam:

'k Verwagt hem hier haast, dan zult gy hem spreekken kunnen.

Krispyn. 't Is goed myn heer, gen dag.

A C H T T I E N D E T O O N E E L.

ERNST, KATRYN, IZABEL.

Katryn. 'k **Z**ou jonker Hans wel gunnen,
Dat hem de huid wat voor zyn zwetsen wierd geschuurd.

Ernst. Katryn vertel niet van dit voorval in de buurt.

Katryn. Myn heer, hoe meenje dat ik niet zou kunnen zwygen?

Ernst. Als al de meiden; want het praaten is zo eigen

Aan 't meefte vrouwvolk als het snoepen aan een kat.

Dat ge aan een' meid vertelt, vertelt ge een heele stad.

Izabel. Papa, hoe meent gy 't nu met Hans den mof te maaken?

Ernst. Ik staa verfteld van al de wonderlyke zaaken,

Die my gebeuren, kind. Myn zinnen zyn verward.

Wat zal ik denken? want myn hoog en aad'lyk hart

Eifcht my een' schoonzoon, die van adel is gesproten.

Izabel. Ei, 'k bid u, wil u aan den burgerftaat niet ftooten:

Want wat is adel, als een deugdelyk gemoed?

En Karel is in deugd en eeren opgevoed;

Op zyn perfoon valt niets te zeggen; ik zou denken,

Dat zulk een huwelyk onz' adel niet kan krenken.

Papa, in Vrankryk trouwt zo meenig' kaale graaf

Een koopmans dochter, en dan maakt de huw'lyks gaaf

Een juffer aadelyk; de goude piftoletten

Zyn pillen, die den waan van adel ligt verzetten,

Katryn. En van die pilletjes heeft Karel.

ERNST, *wat gepeinfte hebbende.*

'k Neem geduld:

Maar 't ftrekt tot fchande, van graaf Goverd met den bult.

Izabel. Papa ik bid u laat Katryn myn Karel haalen.

Ernst.

Ernst. Ik heb hem afgezet, hoe zou de waereld smaalen;
Indien ik hem nu weer liet roepen, neen, hy mogt
Aan and'ren zeggen dat ik hem had aangezogt.

Izabel. Och, kond gy Karel, zo als ik, gy zoudt niet zorgen.

Ernst. Ik zal my hier eens op bedenken tot op morgen.

Daar wordt gescheld en Katryn doet op.

Ernst. „ Ach is 't wel moogelyk dat Hans geen edelman,
„ Maar een bedrieger is”.

N E G E N T I E N D E T O O N E E L.

ERNST, IZABEL, SLENDERHINKE, WESSEL,
drie moffen, KATRYN.

SLENDERHINKE, *tegen Katryn.*

Mien deefken doe zolst dan (ken.
Hoast mit mik trouwen. *Katr.* Wis, en vuist in't oog, 't zel luk-
Myn hart danst al van vreugd, heer bruigom, op twee krukken.

ERNST, tegen Slenderhinke.

Zyt gy in dien tyd al geweest aan d'Ouwenbrug?

Slenderhinke. Ik wol daar nig na toe. Mien her zol mig den rug
Jo smeeren, vedder, ik moet hier een luttik wachten.

Ernst. Koomt dan uw heer haast? *Slenderhinke.* Jo.

Ernst. Dat gaat na myn gedachten.

Slend. 'k Ben noe geen Slenderhink, moar jonk'ren hennendrek,
Ik zol noe overal mit stoan op mien rompspek.

Doe joff'ren deers, mit oe sloopstarten altomoalen,

Hebt stoe kein zin om ook nen jonkren oet Westfoalen

Te trouwen? tast noe to, 't zint Wessels hups ond stark.

Wat stoan mien schonken los. *Katryn.* Zo los gelyk een hark.

Ernst.

Ernst. Maar zeg Katryn, weet ge aan geen ander man te raaken,
Als zulk een bloed? *Kat.* Ik doe 't maar om my te vermaaken,
Ik meen het niet, ik help den gek een beetje voort.

Ernst. Gy zyt een flimme feeks. *Katr.* Dat heb ik meer gehoord.

Ernst. Gy jonker Slenderhink, gelief eens te verhaalen,
By wat okkazie gy in Holland, uit Westfaalen,
Gekoomen zyt. *Slenderhinke.* By wat karosje? 'k liep to veut,
'k Heb kein karosje nog kein woagen jo ontmeut.
'k Ben mit een bennigheid oet mien voars hoes 'ekeumen,
Ond heb den holster, met de graswan, mit eneumen,
Ond liep jo regt oet naar een suverlike stat,
Woar in het volk, as hier, jo roare noamen had:
Loat zeen, Zwoleerzen; moar ik gink von doar vertrekken,
Ond voer toen in een schip, op einen grauten bekken;
Dat was de Zuuderzee, een grooten wieden plas,
Dolkoppig woter, dat nig stil to moaken was;
Ond 'et begon mik doar te grouw'len in den balge.
Ik sprak den voerman 'an, ond zei, doe deef, de galge
Is voor oe nog to goed, woar veur stoe goe leun hen?
Weet stoe nig, teuvenaar, dat ik Slendrinke ben,
Hier is noeland, nog zand, nog hoes, nog driet, nog beumen,
Woar zol stoe rekkel, op een regte weege keumen?
In al den angfte stond de teuvenen en zonk,
Terwyl 'et etten mik vast oet den balge gonk.

Katryn. Zo kreeg je een leege maag, dan kon je weêr wat vretten.

Sl. 'k Spyde ook een luttik greun, ond 'k hef nig greuns 'egetten.
Toen roakten ik in sloap, tot dat den morgen kam,
Ond zag jo, de eerstemaal dit graute Haspeldam,
Dit Amstelholland; dat verbliede mik de zinnen,
Toen docht ik; Hinke doe solst dikke doalders winnen:
Moar toen ik hier kam, vond ik wark, noch nicht nen driet.
Ond liep toen noar nen stat, die 't volk den Hoagen hiet,
Doar al de beuvenste von zevven lande weunen,

Ze zeiden mik, door zol 'k nen voerman worden keunnen,
 Ond voeren juffers met flepstarten aan het gat,
 In golde woagens met vier peerden, deur de ftadt.
 'k Vond zo veul juffers in nen Hoage op alle weggen,
 Dat 'k 'er jo wol ein te gevve had 'ekreggen:
 Moar 'k vond nigt einer zo geleerd, die mik verftoan
 Of mit mik fprekken kon. Zie hinnikten mik oan....
Er. Maar hoe kooft gy by Hans? *S.* Mien her vond ik doar laupen,
 Die had daar drieteri van zeupkens te verkaupen,
 Voor pien in 't heuft, hy heeft ook loezenzalf, en zand,
 Dat tanden wit moakt. *Ernst.* Ho dan loopt hy achter land?
 Hy 's dan quakzalver? *St.* Neen quakzalver? mis 'esprokken:
 Hy is nen kapitein, hy heft wol zevven rokken
 Met golde linten. *Ernst.* Ja dat kan wel moogelyk zyn.
 'k Zie klaar dat hy my heeft bedroogen door de fchyn.
 Katryntje breng dat volk eens boven op de kamer;
 Opdat, als Hans kooft, ik de zaak dan te bequaamer,
 Naarvorfchen kan, en zien of hy dien broeder kend.

Katryn de moffen naar boven brengende speelen zy.

Ernst. Die moffen maaken hier een drommels redement.

Daar wordt gefcheld.

Daar wordt al weêr gefcheld, ei dochter doe eens open,
 't Zal Hans zyn, of dat wyf van Keulen, zou ik hoopen.

Izabel doet op.

T W I N T I G S T E T O O N E E L.

KATRYN, KRISPYN, ERNST, IZABEL.

KAREL.

Myn heer 'k verzoek exkuus dat ik zo ftout ben van...

Ernst. Myn heer 'k bid zyt gedekt. *Karel.* Myn heer...

Ernst. Maar heer ik kan...

II. Deel.

T t

Ka-

Kar. 't Is onbeleeft... *Er.* 'k Kan geen gekompliment verdraagen.

Karel. Myn heer, uw dienaar, 'k schik my naar uw welbehaagen.

Izabel. Myn Karel, alles staat nu op een' goeden voet.

Ernst. Zo haastig niet, holla, neen Izabel, ik moet
Eerst onderzoek doen. 'k Denk dat Hans hier strak zal komen.

Karel. Myn heer 'k heb na dien Hans zo even nog vernomen,
't Is een bedrieger, geen kaptein, noch edelman,
Als hy zich uitgeeft: maar het is een charletan;
Uit zyn geboorte een mof, dog door het lang verkeeren
Met googelaars, heeft hy wat potsen kunnen leeren.
Men heeft hem hier en daar in steden wel gezien,
Op zyn stellaadje. *Ernst.* Dat is wel myn heer: maar 'k dien
Te weeten wie dat zegt. *Karel.* 't Is iemand van myn' vrienden,
Dien gy, als 't u belieft, kunt spreekken; hy 's te vinden
In de ordinaris, daar hy alle dagen eet.

Ernst. Neen 'k onderzoek dan niet, naar dingen die ik weet:
Zyn broer die boven is, en ook dat wyf van Keulen,
Zyn blyks genoeg.

EENENTWINTIGSTE TOONEEL.

ERNST, IZABEL, KAREL, KRISPYN, KATRYN.

Katryn. **G**elieft myn heer te hooren speulen?
Zo koom maar boven: want daar heb je 't Swolse schip.
Daar speelt 'er ook een met een yzertje aan zyn lip,
Hoe hiet het ook? een tromp.

ERNST, *tegen Katryn.*

Weg met uw' bagatellen.

ERNST, *tegen Karel.*

'k Verzoek, myn heer, wanneer gy iemand aan hoord schellen,
Dat ge u verbergen wilt, daar agter het tapyt;

En

En zo gy hart hebt my te wreeken van die spyt,
 Op Hans de Zwetfer, die ik ligt zal overtuigen,
 Gy zult my vrindschap doen. *Kat.* Daar legt den brui in duigen
 Met Hans de Zwetfer. *Karel.* Wel myn heer, ik neem het aan.
Ernst. Verdryf hem vry met veele affronten hier van daan.

Tegen Krispyn.

En spring uw' heer mē by, als hy te kort mogt komen,
 Ik gaa naar boven.

Krispyn buigt zich en knikt tegen Ernst.

TWEEENTWINTIGSTE TOONEEL.

IZABEL, KAREL, KRISPYN.

Izabel. **H**oe gy schynt niet veel te schroomen
 Voor Hans de Zwetfer. *Karel.* Neen, wy hebben wel te pas
 Vernomen, dat hy maar een' groote zwetfer was.

Izabel. Ik kon 't ook merken door het geen zyn knegt vertelde.

Karel. Ook heeft een zeker heer, die my een poos verzelde,
 Al deeze zaaken in het breede aan my gezegt,
 En 'k heb Krispyn terstond van alles onderregt.

KRISPYN, zich weër in vrouwelyk gewaad verkleedende.

Spyt nou Ovidius met Metamurfezeeren!

Hier zie je weer Krispyn, in keulse wyven kleëren.

Nou zal ik met een snap eens schellen; en juffrouw

Doe jy dan quansuis op, en jy myn heertje, hou

U, of ik ergens om naar achter was geloopen.

*Krispyn gaat buiten de deur, en schelt, Katryn en Ernst
 koomen van boven, terwyl Izabel quansuis op doet.*

DRIEENTWINTIGSTE TOONEEL.

KRISPYN, KATRYN, ERNST, IZABEL, KAREL.

Dag juffrouw. Doe je nou de deur juist zelf open?

Ernst. Wel vrouwtje dat is goed, zyt gy hier al weêrom!

Krispyn. Is Hans de Zwetser dan hier al, daar ik om kom?

Er. Neen nog niet. *Kr.* Och! och! och! dat hoofd van alle guiten.

Katr. Myn heer, die arme vrouw huilt traanen, puur met tuiten.

Ernst. Maar vrouwtje zegt gy niet dat gy van Keulen bent?

Hoe hebt gy 't hollands dan zo schielyk aangewend?

Krisp. Het hollands? hoe myn heer, het hollands? watte vraagen,

Het hollands? wel dat heb ik zo geleerd. *Ernst.* Waar?

Krispyn. Op den wagen.

Och! och! myn dochtertje och! och! och! die arme floof.

Ernst. Hoe op den wagen? *Karel.* Heer die vrouw, naar ik geloof,

Is 't door mistroostigheid geslaagen in de zinnen.

Er. 't Gelaad van 't vrouwmensch schiet my evenwel te binnen;

Me dunkt dat ik ze meer voor dezen heb gezien.

Krispyn. Dat kan wel weezen: want ik heb een jaar of tien

Op kermissen gereist, om broedertjes te bakken.

Och! och! myn dochtertje. Och! ik zel den schelm aanpakken.

Och! och! myn dochtertje. Och! al wierd ik hier vermoord.

Daar wordt gescheld.

Ernst. Katryn breng deze vrouw ras in 't zalet, gaa voort.

Gy achter het tapyt heer Karel. *Krispyn.* Is 't wel helder

Op het zalet, kind? breng me liever in de kelder.

Ik heb zo'n dorst door al de droefheid, hoor Katryn,

Ik bid je smokkel, als je kunt, een glaasje wyn.

VIERENTWINTIGSTE TOONEEL.

HANS, ERNST. *Izabel en Karel ter zyde.*

HANS.

Pots tausend herren Ernst was haab ich dar gelaufen,
Om tug tzoë kleid'ren for mein kompanie tzoë kaufen.

Ernst. „Ik moet wat veinzen, om de waarheid te verstaan.

Hans. Nur haab ich aber al myn sachen abgetaan.

't Sont al joo ezels, der hollandise kauffluiten,
Zy steen tzoë sitzelen, auf stibers, ond auf duiten:

In tytfland aber sont der kaufflien gaar kortaat,
Er traagen daar respect voor einen braaf soldaat

Ont edelman: 'k bestee daar tausend pistoletten,

Ond de ezel nedigt mier, daar voor, nicht eins ten etten.

Ernst. „'t Woord etten hoor ik; en dat is geen goed hoogduits:

„'t Moest etzen zyn". *Hans.* Myn hern...

Ernst. „Dat hoofd van alle guits.

„Ik heb die kromme taal in 't eerst niet kunnen hooren".

H. Was saagt... *E.* „Hy heeft by my zyn achting gansch verloren.

Hans. Waar is ier tochter hern. *Ernst.* Myn dochter heeft belet,

Daar 's iemant, die haar wat verzelt, op het zalet.

Hans. Is 't auch dem Karel, had der hern das tfoe gelassen?

Ernst. Dat raakt u niet. *Hans.* Och ja, mier dunkt ich kan es fassen.

Ernst. My is gezegt, dat al het geen gy hier aan my

Vertelt hebt van uw daan niets is als snorkery.

Gy zyt geen kapitein: maar een die plag te loopen.

Op kermissen, om zalf en pleisters te verkoopen:

Derhalven, jonker, ben ik nu niet meer gezind

Myn dochter aan u uit te trouwen, en myn kind

Heeft groot gelyk gehad, dat ze u niet kon beminnen.

Hans. Das dich ter tybel! bist stoe dan verendert noe von zinnen?

Was matfots heft der hern das in den kopf gebracht?
 Das liegt den fwybel! had ich iem nur in myn macht,
 Ich wol iem prieglen, ha potftauzend! ich wol 's fweeren.
 Wen zaagt das? fprech hern Ernst; ich wol aan iem bald leeren
 Ein kapitein als mier tzoe sjimpfen; 't is gebeert
 Das ich, tzoe Bender, laatst ein keerel haab versjeert.

Ernst. Verscheurt te Bender? is dat dan al lang geleden?

Hans. Ja, ja, tzoe Bender, daar 't zyn majesteet von Sweeden
 Zelbs aanzaag, ond ich kreeg terstond vom iem pardon.
 Ich bent, der steeden, durch dees arm, ontfetzen kon.
 Hat ich daar nicht geweist, man hat niks konnen machen:
 Ich ben der meister, herø, in aller oorlogs zachen.

Ernst. 't Verscheuren van dien vent is dat al lang geleen?

Karel.., Tot noch toe gaat het wel, daar willen wy maar heen.

Hs. Acht jaar. *Er.* Acht jaar? acht jaar? hoe kan dat mooglyk wee-
 't Zyn leugens altemaal. *H.* Potftauzend! 'er mach vreezen, (zen?

Dir mier besjimpft. *Karel.*., ô Ja, hy is te wonder wreed.
 „ Die kaerel liegt al raer, al is hy geen poëet.

Ernst. Maar nu uw kompanjie, myn heer, waar 's die gebleven?
 Waar houd gy guarnizoen? dat dient ge eens op te te geeven.

Hans. Myn kompanjie is meist gesmolten, in dem marsch
 Van Bender nach ons land, hoe redend stoe zo dwars
 Hern Ernst? das dinkt mier frembt. *Ern.* Ik laat my niet bedrie-
 En zal u toonen dat gy niet en doet als liegen. (gen,

Hans. Potftauzend! Ernst was stoe kein olden edelman,
 'Ch zol doe betzaalen. *Ernst.* Ja daar weeten wy niet van.

VYFENTWINTIGSTE TOONEEL.

ERNST, HANS, KATRYN, *Izabel en Karel ter zyde.*

Haal Slenderhinke, met de moffen hier beneden.

Katryn. Ik zal myn heer.

ZESENTWINTIGSTE TOONEEL.

ERNST, HANS. *Izabel en Karel ter zyde.*

Hans. Ich wol hier noe nicht lenger reden,
 Ich zol doe finden. *Ernst.* Neen, gy moet hier blyven staan,
 'k Heb meer te zeggen vrind. *Hans.* Doe nar, ha! laat oe raân:
 Ich wol nicht blyben, wen ich bees word, zol stoe beeven.

ZEVENENTWINTIGSTE TOONEEL.

ERNST, HANS, SLENDERHINKE, WESSEL, *en de
andere moffen*, KATRYN. *Karel en Izabel ter zyde.*

WESSEL, die Hans omhelst.
 Mien breur! mien breur! mien breur! *Kat.* Daar hebjenou het
 Hans zag nooit blyder dag verschynen, in een jaar. (leeven.
 Daar hebje nou 't geslacht van moffen by malkaar.
Hans. „Das dig ter tybel dat 's myn broetter, ich wol zwiegen”.
We. „Wel breurken Hans, kunt stoe 'an mik geen kennis kriegen”?
 Ond 't is nen joar geleên dat stoe mik lefmoal sprak.
Hans. Ich haab kein broeter, ha! der keerel! halt gemak.
 Of'ch sol doe prieglen. *Slend.* Ic, wil stoe hem noe nig kennen,
 Noe stoe zo riek bist, ie woe kan een minfche wennen.

WESSEL, tegen Hans.

Bezee mik wol ter deeg, ik ben oe jongste breur,
 Ik ben oe Wessel. *Ernst.* Nu, beken het maar monsieur,
 Gy kunt dog uw geslacht, en vrinden niet verzaaken.
Katryn. Zo doen de moffen als zy tot fortuin geraaken.
Wessel. Kend stoe mik dan nig breur? *Hans.* Weg ofter tybel hoal,
 Ich zol doe priegelen, ont fits'len met dit stoal.

Ernst.

Ernst. Katryn haal nu eens af dat droevig wyf van Keulen.
Katryn. Dat wyf zal mogelyk een ander deuntje speulen.

ACHTENTWINTIGSTE TOONEEL.

ERNST, HANS, WESSEL, *moffen*, SLENDERHINKE.
Karel en Izabel ter zyde.

HANS.
 Ich ben pots slapperment ein edelman van staat,
 Ich wol nicht einer von oe allen, for foldaat
 In mynen kompagnie; c'h zol doe nicht willen haaben:
 Myn vatter is kein baur, er is ein tydfer graaben.

Ernst. Zo is dien broeder, naar het schynt, u onbekend?

HANS *tegen Ernst.* *Tegen Slenderhinke ter zyde.*

Ja frylig..... „ Ich zol doe betzalen, slapperment.
Sl. „ 'k Wol oe een vrindschap daun, met oewen breur to bringen.
Hs. „ Kont stoe nigt swiegen! *Sl.* „ Ie! font dat noe zulke dingen.

NEGENENTWINTIGSTE TOONEEL.

ERNST, HANS, WESSEL, SLENDERHINKE,
moffen, KATRYN, KRISPYN,
Karel en Izabel ter zyde.

KRISPYN.
 Och! och! myn dochttertje! ja, ja, daar is de guit.
 Vind ik jou hier, jou schelm! verlaater van jou bruid?
Hans. „ Das wyb kent mier, och ja das wyb weet von myn zachen:
 „ 'Ch wol aber swigen, ond verenderinge machen.
 Was wol stoe haaben? *Krispyn.* Ik? myn kinds verloorene eer.
Hans. Der haab ich aber nigt gefonden. *Krispyn.* Hoe myn heer?
 Ont-

Ontken je dan, dat jy myn dochter hebt verlaaten
Te Keulen? *Ha.* Ja wyb. *Kr.* Hoe zoek jy me dat te ontpraaten?

Neen, neen, dat zal niet gaan, kom maar te Keulen eens.

Hans. Ich ken das wyb nicht. *Ernst.* Wel dat is wat ongemeens,
Hy loochend alles: hem! heer Karel! wil hier koomen!

KAREL, tegen Hans die achter de tafel loopt.

Treed herwaarts heerkaptein: want gy hoeft niet te schroomen
Dat ik u hind'ren zal, spreek maar met my alleen.

HANS, werpt zyn handschoen over de tafel.

Daar is myn hansjeen, ich wol morjen met uich geen,
Waar das ier wolft. *Karel.* Myn heer, zyt gy gezind te vechten?

Wy kunnen 't op dees plaats gemakkelyk beslechten.

Tegen Krispyn. Tegen Hans terwyl hy zyn degen trekt.

Pas op daar achter... 't za, trek aanstonds maar van leer.

Hans. Nein morjen. *Karel.* Hoe hebt gy nu geen kouragie meer?

Hans. „Der keerel meint es, och! ich kan iem nicht ontlaufen.

Kar. 'k Zeg trek van leer. *H.* Doe zolst 'es met dem toodbekausen,

Ich zol doe matsfots. *Karel.* Koom dan hier heer kaptein,

Of 'k koom by u. *Hans.* „Ha, had ich doe hier was allein,

Doe swybel, ich wol doe aan tauzend enden kappen.

„Och was ich hier heraus. *Karel.* Het is hier met geen snappen

Noch dreigen meer te doen, trek aanstonds uw rapier.

Hans. Ich zol doe matsfots. *Kar.* Koom dan maar ten eersten hier.

Hans. Ier sotsen jongelyn, ich vrees for oe, waarhaftig,

Ier kent mier nicht, ich ben vol tapferheid ont kräftig:

Ich laas uich aber noe for deizen stond eins fry;

Doe bist gelijk'lig, das ich nur nich bees en zy.

Karel. Wel nu koom aan, ik meen u dan eens boos te maaken:

Karel loopt hem na, en krygt hem by de mouw.

Hans. Och Hinke; och! och! mien breur!

KRISPYN, met een pistool in de vuist.

Zo iemant van die snaaken

Een voet verzet, die krygt een kogel in zyn pens.

II. Deel.

V v

Ernst.

Ernst. „ Dat is een helleveeg, 't gaat alles naar myn wensch.

Karel. Verweer u fnorker.

HANS knielende.

Och! ich bid uich laas mier leben.

Haab ich der hern misdaan, ich bid wol 's mich fergeben.

Karel. Verweer u, zeg ik. *Hans.* Och ich bid uich, laas mir geen!

Karel. Zyt gy een kapitein, wiens dappere arm voorheen

Een kaerel heeft verscheurd! die steden kunt ontzetten!

En een boha maakt, of ge ons allen op wild vretten?

Waar 's uw kouragie nu? *Hans.* Ich bid uich! spaar myn lyb.

Ich ben ein armer keerl, versjeen mier myn betryb;

Ich zol uich kontentiern. *Kar.* Goed, wilt ge ons kontenteeren?

Hans. Ja frylich braaver hern. *Karel.* Voor eerst is myn begeeren

Dat gy bekennen zult, dat dat uw' broeder is.

Hans. Ja, 't is myn' broetter hern, das secher ond gewis.

Karel. Zyt gy een edelman? *Hans.* Myn leben nicht geweezen:

'Ch ben aber ein doctoer, ond von der weld gepreezen.

Karel. Kwakzalver meent ge, en dat zal 't u ook wel doen.

Hans. Nein ich ben een doctoer, ein man van groos fatzoen.

Kr. Ja groot van knevels. *Kar.* Gy doktoer zult aanstonds sterven.

H. Och! ochlich bid! *Kar.* Neen, neen, gy zult toch niet verwerven

Met al uw bidden, of voldoe eerst deeze vrouw.

Hans. Ich haab er niks mistaan. *Krisp.* Hoe pikken heb ik 't nou,

Jy hebt myn dochter dan te Keulen niet bedrogen,

Hans. Ich ken das wyb nicht, es is 't altemaal gelogen.

Krispyn. Je hebt te Keulen dan ook niemendal verricht?

Hans. Ja etwas; aber doe bist gaar er motter nicht.

Krispyn. Hoo, hoo, dat is genoeg, je hoort het hem bekennen,

Koom aan wy moeten hem dat zwetsen wat ontwennen.

ERNST tegen Karel.

ô Die bedrieger! ô wat ben ik nu verblyd!

Hadt gy het niet ontdekt, ik was myn dochter quyt.

Tegen Hans.

(nen.

Voort zeg ik uit myn huis *Kris.* 'k Moet eerst een klucht begin-
Hy moet daar aan dat wiel noch eerst wat voor me spinnen.

Ernst. Wel vrouw wat zou dat zyn? *Krispyn.* Ik heb er tog niet van
Als moeite; zegt dat ik met Hans, de charletan,
Myn hart eens ophaal. 't Za nu moet je 't spinnen leeren.

Krispyn neemt Karels degen.

Spin zeg ik vent, of vecht! het is nu myn begeeren.

Hans. Ich kan nicht spinnen. *Krisp.* Vent, indien je niet en spind,
Dat gaat er deur. *Ernst.* Wel vrouw, wel vrouw, gy lykt ontzind.

Krispyn. Ei laat my dat plezier ten minste tog gebeuren.

Spin zeg ik kapitein, of 'k meenje te verscheuren.

Hans. Och lieber fraulyn laas mier geen.

KRISPYN met een verwoedheid.

Wel spin dan vent.

Hans. Ich zol! ich zol! ich zol!

Hans spint, en Krispyn zingt.

Wie heeft het ooit geleezen,

Dat Hans de kapitein,

Die alles wil doen vreezen,

Moet spinnen voor Krispyn.

Moet spinnen.....

Krispyn. Hy is het niet gewend.

Ernst. Dat is een kluchtig wyf, nou zingt ze in plaats van huilen.

KRISPYN tegen Hans.

De tronie recht kapitein; koom mooi, en niet te pruilen.

Hoe hou je al op? spin voort, of 't gaat 'er aanstonds deur.

Wessel. Mien breur! mien breur!

Alle behalven de moffen.

Ha! ha! *Krisp.* Zwyg zeg ik van mien breur.

Krispyn zingt.

Had gy niet komen snoeven,

ô Hans de kapitein,

V v 2

Dan

Dan zou je nou niet hoeven
Te spinnen voor Krispyn,
Te spinnen....

Ernst. Maar zeg dat woord Krispyn, wat wilt gy daar me zeggen?
Krispyn. Myn heer, dat woord Krispyn, is maklyk uit te leggen.

Krispyn verkleed zich.

Zie daar ik ben Krispyn. *Ernst.* Hoe zal ik dit verstaan?

Karel. Myn heer vergeef het ons, wy vonden 't zo geraan,
Om dat ik zelf by u verdagt was, 'k kon niet spreken
Met u, van 't geen my van dien Zwetser was geblecken.

Ernst. Maar van die dochter dan van Keulen, dat komt mal.

Karel. Te Keulen heeft die vent een meisje in ongeval
Gebracht, en in de plaats van trouwen, schelms verraaden.

Ernst. 't Staat dan op reden dat wy hem te saam versmaaden.

Krispyn. Jy jonker Hans, zult nu eens voor myn' dochters eer,
Je knevels geeven. *Hans.* Ie! myn knevels?

KRISPYN geeft Hans een schaar.

Ja 'k bekeer

Jou knevels. Daar's een schaar, je moet ze zelf afknippen.

Hans. Das is myn eer tzu nach. *Krisp.* Je zult me niet ontslippen,

Dat gaat er deur. *Hans.* Ach helf mier hern, och! och! ich bid!

Krispyn. Sny of je knevels, vent, of 'k priegel je aan dit spit.

Katryn. Heer Hans je hebt tog nu die knevels niet van noode.

Krispyn. Koom koom, die knevels zyn nou lang al uit de mode.

Ik zeg je vent sny af, of vecht. *Hans.* Ich zol, ich zol.

*Hans snydt zyn knevels af, en geeft ze aan Krispyn,
die ze in een doosje doet.*

Krispyn. Dat 's een gedachtenis het doosje is netjes vol.

ERNST tegen Hans.

Nou ken jy Zwetser, met dat volk met een vertrekken.

Zy jaagen de moffen de deur uit.

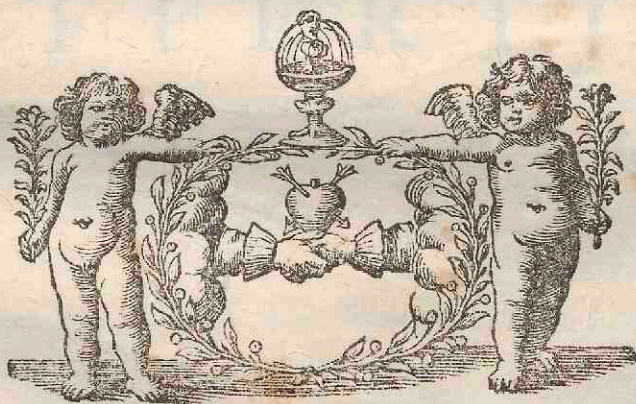

D E R T I G S T E T O O N E E L.

ERNST, KAREL, IZABEL, KRISPYN, KATRYN.

ERNST.

Is of gy me uit een' droom, heer Karel, op kooft wekken.
 Want 't snorken van dien Hans, had my geheel verblind.
 Hadt gy my niet verlicht, ik had myn eenig kind
 Van al haar hoop en troost, die ze in u stelt, versteeken;
 Ja haar verroekeloost. Wel aan, het is gebleken
 Dat gy verstand hebt, en schoon gy van aad'lyk bloed
 Niet zyt gesproten, uw kouragie maakt het goed.
 Kom Izabelle wil uw hand aan Karel geeven.
Krispyn. En ik Tiresias Krispinus, meen te leeven,
 Gelyk een graafje, met mejuffer Kataryn.
Katryn. Koom aan myn zoetert, 'k zal de bruid van jou dan zyn.

KLUCHTSPIL
DERTIGSTE TOONIEL

Ernst, Karel, Isabella, Krievyn, Katrijn

Ernst.
Wat is dat nu, hoe kan het zeker, of hoort welken.
Want t'zeker van dat kind, had nu geheel verblind.
Hoe kan het nu, dat kind, die kind, die kind.
Ja, dat kind, die kind, die kind, die kind.
Dat is verblind heb, en schijn gy van dat kind.
Hoe kan het nu, uw koningde maakt het goed.
Hoe kan het nu, uw hand van kind geven.
Want in de Tivolis Krievyn, men te geven.
Geef een gracie, met meinde Krievyn.
Krievyn Krievyn, die kind, die kind, die kind.

DE
WISKUNSTENAARS,

OF 'T
GEVLUGTE
JUFFERTJE,

KLUCHTSPÉL.

O P D R A C H T,

A A N D E N H E E R E Mr.

EVERHARD KRAAIVANGER.

Uw geest, myn Heer, die steeds vol yver haakt
Naar weetenschap, die elk doorluchtig maakt,
Vermeit zig in de schriften der Latynen;
Die sterren, die aan Pindus hemel schynen,
En schitt'ren al de mind're lichten blind;
Of zo hy lust in Duitschen maatzang vind,
Vermaakt hy zig alleen in zuiv're toonen,
En nette taal van Febus grootste zoonen;
Of paart vol krachts, en zuiverheids, en zwier',
Met hun gezang de klanken van zyn' lier.
Zou myn Thalye uw keurig oor verveelen,
Wanneer zy treedt op Neêrlands Schouwtooneelen,
En redentwift of zon of waereld draaijt?
ô Neen: uw Geest, die nutte vruchten maaijt,
Van 't geen uw jeugd zaaijde in een vruchtbaare aarde,
Eert boven al de Wiskunst nâ haar waarde.
Hy zal best zien wat aan dit Werkje ontbreekt;
Waar deez' te veel, of die te weinig spreekt.
't Gemeen zal zig slechts met de schors vermaaken;
De kenner ziet op 't nut, en 't pit der zaaken.
Hy merk' dan aan, dat kunst noch konstenaar
Geroskamd wordt: maar 't ydele gebaar,

En

O P D R A C H T.

En waanwysheid van winderige zotten,
 Die 't Schouwtooneel met reden mag bespotten.
 Behaagt myn Nimf uw schrand'ren geeft alleen,
 Als ge afgesloofd in 't Nederlandsch Athcên,
 Door 't yveren in Rechtsgeleerde boeken,
 Genootzaakt zyt uitspanningen te zoeken;
 Dan acht zy reets met vreugd haar' wensch voldaan;
 Dan wryv' men haar geen' roekeloosheid aan;
 Dan lacht ze als haar de haat en nyd begrimmen,
 En poogt allengs ten Zangberge op te klimmen;
 Op dat ze uw' geeft leer' roemen nâ waardy;
 Door klanken van eene eed'ler Poëzy,
 Wen Themis u, als een van haare zoonen,
 't Vernuftig hoofd met lauweren zal kroonen.
 Uw geeft strekk' dan der Maatschappy ten nut,
 Uw maagschap, en Vrouwmoeder steets ten stut;
 Die u vast wenkt na huis, met harte en oogen,
 Verlangende, van eed'le zucht bewogen,
 (Vast schrikkende voor stormen, wind en zee)
 Dat ze u eerlang omhelze op Javaas ree.
 De hemel geeve u beide dat genoegén;
 Waar by myn hart zyn' wenschen steets zal voegen.

Terwyl ik de eer hebbe, myn Heer,
 My te noemen
 UE. Ds. Dienaar en Vrind,

PR. LANGENDYK.

V E R T O O N E R S.

FILIPYN, *Knecht van Eelhart.*

GRIET, *Dienstmeid van den Waard.*

EELHART, *een Amsterdams Heer, Minnaar van Izabel.*

IZABEL, *een Utrechtsche Juffer.*

KATRYN, *Dienstmeid van Izabel.*

Een WAARD.

FOP, }
TYS, } *Voerluiden.*

ANZELMUS, *Oom en voogd van Izabel.*

Dokter RAASBOLLIUS, *Neef van Anzelmus, en Medeminnaar van Eelhart.*

Dokter URINAAL.

Het Tooneel verbeeldt eene kamer, in een herberg te Loene;
de Geschiedenis gebeurt laat in den Avond.

D E
WISKUNSTENAARS,
OF 'T
G E V L U C H T E
J U F F E R T J E,
K L U C H T S P É L.

E E R S T E T O O N E E L.

FILIPYN.
H e i h o l l a h e i ! T r y n , G r i e t , N e e l , K l a a r , h o l l a ! k a n a l j e .
H e i h o l l a ! h o o r j e n i e t ! w a a r s t e e k t n o u a l ' t r a p a l j e ?
P i e t , J o o f t , H e i n , K l a a s , h o l l a ! d a a r k o m t g e e n m e n s c h ! w a t ' s d a t ?
D e d r o e s i s m e t a l ' t v e e l i g t o p h e t h a a z e p a d .
N o g e e n s . H e i h o l l a h e i !

T W E E D E T O O N E E L.

GRIET, FILIPYN.

Griet. **W** e l k a e r e l i s d a t r a a z e n ?
J e z o u d t e e n e e r l y k m e n s c h o p d i e m a n i e r v e r b a a z e n .
Filipyn. E e n e e r l y k m e n s c h ? Griet. W e l j a , ' k b e n e e r l y k .
Filipyn. ' t H e e f t g e e n s c h y n ;
Z o ' n m o o i j e m e i d z o u i n e e n h e r b e r g e e r l y k z y n !
X x 2 Griet.

Griet. Myn goeije vlasbaard, wel wat of je al uit zult stooten,
Wel kei'ren dat 's een bieft! 't ken loopen op twee pooten.

Beslab je bef maar niet. 'k Ben jou licht goed genoeg.

Filipyn. Heb jy wel ooit gezien twee bieften voor één ploeg?

Griet. Hoe zo? *Filip.* Ik ben verliefd, en zo wy t'zamen trouwen,
Zel jy 't, al zie je scheel, met veel vermaaks aanschouwen.

Griet. Al weer wat nieuws, wel wis, wy zyn terstond gereed.
Een mosterdhaaler, een lakkei, een kaale neet

Praat mē van trouwen. Wel! men zou zyn reuzel scheuren!

Wie of verlieven zou op zo'n hanfop met kleuren?

Filip. Geen mensch, dat weet ik wel: want daarom vraag ik 't jou,
Op hoop of jy nog zo barmhartig weezen zou.

Griet. 'k Wil uit barmhartigheid de liefde wel verjaagen,

Door hulp van onzen knecht, al was 't met knuppelslagen.

Filipyn. Ik dankje meisje voor je gunst: je bent te plat:

Vind ik een spyker jy vindt altyd weêr een gat.

Griet. Ik heb geen tyd om meer te luist'ren naar je snappen.

Wat is 'er van je dienst? *Filip.* Je moet voor eerst eens tappen,

Of scheppen, zo je wilt, een glaasje brandewyn;

Het moet geen kooren, maar oprecht konjakkē zyn.

DERDE TONEEL.

FILIPYN.

Bloed! was dat draaven! bei myn billen zyn aan stukken.

'k Ry niet nâ Amsterdam by avond, 't zou niet lukken,

Ik quam niet in de poort. 't Is hier te Loene goed.

'k Wou dat myn heer hier was.

VIER-

VIERDE TONEEL.

EELHART, FILIPYN.

Filipyn. **D**aar is hy zelf, gansch bloed!

Dat is op 't onvoorzienst. *Eelhart.* Wie dacht u hier te vinden!

Myn Filipyn, hebt gy iets kunnen onderwinden?

Zeg, is myn schoone reets de brief ter hand gesteld?

Hoe staat het met myn min? ik bid dat gy 't my meldt.

Filip. Heel slecht. Myn heer heeft meer te vreezen als te hoopen.

Eelh. Hoe dat? *Fil.* Beloof me eerst dat ge u zelf niet op zult knoo-

Veel min verzuipen, uit standvastigheid van min: (pen,

'k Zal dan de heele zaak verhaalen, naar je zin.

Eelh. Hoe naar myn zin? *Filip.* 'k Verspreek me, ik meende nâ de
waarheid,

Net zo als 't is gebeurd. *Eel.* Spreek op. Geef meerder klaarheid.

Filipyn. Na dat gy gift'ren my expresse hadt gemaakt,

Ben ik gezwind te paard uit Amsterdam geraakt;

'k Heb 't op de botermarkt van Jean Pikeur bedongen

Voor twee dukaaten. Bloed! wat heeft dat beest gesprongen!

Het is een appelgraauw. *Eelhart.* Wat bruit me dat? ryd voort.

Filipyn. 'k Was in drie uuren tyds al te Utrecht voor de poort.

'k Loof dat het paerd mē van je liefde heeft geweeten;

Want 't arme beestje docht om drinken noch om eeten.

Eelhart. Zwyg van het beest, en zeg hoe dat je verder voer.

Filipyn. 'k Ontmoette juist op straat myn nichtjes bestemoer;

Zy is een groenwyf, zeer verstandig nâ haar jaaren.

Na heel veel vraagens hoe de vrinden hier al vaaren....

Eelhart. De praat van 't groenwyf, van je vrinden, en het paerd,

Slaa die maar over: want ze is my geen oortje waard.

Filip. 'k Vroeg aan dat groenwyf waar de heer Anzelmus woonde;

Het welk die gocije sloof my zeer gewillig toonde;

Zy kon dien heer wel: want zyn huis staat in haar buurt,

En dat nog meerder klemt, haar eige dochter schuurt
 En schrobt juist in zyn huis, schier alle Zaturdagen.
 Die dochter zei my iets het welk u zal mishagen.

Eelh. Wat was dat? *Filipyn.* Dat de heer Anzelmus hadt gehoord,
 Hoe gy, dien hy niet kent, zyn nichtje hebt bekoord,
 Toen zy korts te Amsterdam by iemand van haar vrenden
 Is t'huis geweest; en hy wil haar perfors verbinden
 Aan zeek'ren neef, een gek in quarto, die de meid
 Nooit heeft gesproken als met veel afkeerigheid;
 Die zotte vlaagen krygt door 't al te veel studeeren;
 In 't kort bequaam om met de kap te promoveeren.
 Nu hoort myn heer dat hy een medeminnaar heeft.
 Bedenk in welk een angst uw Izabelle leeft:

Wyl zy gedwongen wordt om met een gek te trouwen.

Eelhart. Geen nood, Flippyn, zy is niet van die laffe vrouwen,
 Die ligt te dwingen zyn door voogde dving'landy.
 Ook is haar zuiver hart te dier verpand aan my.
 Ik ben gerust dat zy haare eeden niet zal breeken:
 Myn min is haar, en my haar min, te wel gebleeken.

Filipyn. 'k Vat wat je zeggen wilt. Je kent malkander. Maar...

Eelhart. Wat voor een maar? *Filipyn.* Helaas! *Eelhart.* Gy zucht.

Filipyn. Och! och! *Eelhart.* Verklaar
 My wat 'er gaans is. *Filip.* Och! ik durf het naauwlyks zeggen.

Eelhart. Spreek! of die zweep zal ik u op de ribben leggen!

Filipyn. Ach! als 't dan weezen moet, en wilje 't weeten heer?

Helaas! uw Izabel, die schoonheid is niet meer....

Eelhart. Is 't mooglyk! wat gy zegt, ach! is dat vriend'lyk weezen,

Dat zuiver aanschyn, zo bekoorelyk voor dezen,

Die zon, die held're zon met al haar glans verdoofd!

ô Wreede dood! die my van allen trooft berooft,

Doe my het leevens licht op deeze tyding derven!

ô Droefheid! ik wil met myn Izabelle sterven!

Ze is dan niet meer Flippyn? *Filip.* Ze is niet meer in haar huis:

Maar

Maar 'k weet niet van haar' dood. *Eelhart.* ô Schelm!

Filipyn. Je hebt abuis.

't Is jou schult; want je valt zo schielyk in myn' woorden,
En wilt je zelven, eer je 't end hoort, al vermoorden.

Als jy me op myn manier de zaak verhaalen liet,

Dan hadden wy gestaag die harrewarring niet.

Eelhart. Flippyn, gy hebt een quaa manier in uw vertellen.

Zo dat zo voort gaat zult gy nog een uur staan lellen,

Eer ik begryp hoe dat het met myn zaak nu staat.

Verhaal my alles kort, en maak my niet meer quaad.

Filipyn. Ik zeg je dan myn heer, jou lief was opgesloten;

En die gevangenis heeft haar, na 't schynt, verdrotten:

Ze is uitgebroken, en enfin op 't haazepat.

Haar oom heeft haar alom doen zoeken door de stadt,

En aanstonds opgemaakt haar' vrinden en haar' maagen,

Die haar alom, van man en maagd, na laten vraagen.

Anzelmus en die neef zyn licht al te Amsterdam.

Eelhart. Zo ik haar daar had, wenschte ik dat hy by me quam:

Die voogd zou reden van zyn dwinglandyë geeven;

'k Zou haar beschermen in haar eer, of niet meer leeven.

'k Kan niet bedenken wat 'er voor my dient gedaan....

Zal ik naar Amsterdam, of lieft nâ Utrecht gaan?

Ik heb besloten om haar overal te zoeken.

Zo ik haar vind, zal ik dien voogd zeer wel verkloeken.

Filipyn. Gy hebt haar al te wel gewend, hou u maar stil;

Dat duifje zal van zelf wel vliegen op je til.

Eelh. 'k Gaa wêernâ Amsterdam. *Fil.* Hoe zyt gy hier gekomen?

Eelhart. Ik heb myn rytuig tot uitspanning eens genomen,

En reed al voort, tot hier in Loene, zo gy ziet.

Filipyn. Maar heer, 't is avond, en al laat, hoe! wist je niet

Dat, als je zo ver reed, je hier te nacht moest blyven?

Eelhart. Ach weeten minnaars wel, Flippyn, wat zy bedryyen?

Daar is de waard.

WAARD, FILIPYN, EELHART.

- Waard.* **W**ie heeft dat zoopje van de meid
Daar flus gekommandeerd? *Filipyn.* Ik, tot je dienst bereid.
Eelhart. Is hier gelegenheid voor ons te nacht te slaapen?
Waard. Dat weet ik niet. *Filipyn.* Hy is grootshartig in zyn wapen;
Hoewel hy woont ook op de zelfkant van het Sticht.
Waard. Neen broertje, neen, je zyt na 'k merk nog niet verlicht.
'k Heb nog een bed, het welk ik graag uw' heer wil gunnen;
Maar weet ik juist of hy te nacht zal slaapen kunnen?
Filipyn. Zorg daar niet voor, zo 't met geen keijen is gevuld,
En dat de muggen ons niet steeken. *Waard.* Goed, gy zult
Te vreên zyn. Voor uw' heer heb ik een bed met veeren,
En jy kunt op die kist wel slaapen in jou klêeren.
Filipyn. Dat 's my te hart kompeer. Maak maar een kermisbed.
Waard. Ik kan niet vriendschap: al myn bedden zyn bezet.
'k Dien met myn wyf zelf op een kermisbed te leggen.
Filipyn. Dat wil ook weezen broer, dan heb ik niet te zeggen.
Eelhart. Wat menschen zyn het die je hier te nacht logeert?
Waard. De heer Anzelmus, en een ander heer; geleerd
In veele kunsten en verheven' weetenschappen,
Die als een advokaat zes zeven weet te klappen.
Eelhart. Ei! deeze Anzelmus, zeg wat is dat voor een man?
Waard. Een heer van Utrecht, die ik specialyk van
Naby gekend heb, meer als vyf en twintig jaaren;
Die and're, naar ik merk, zal met zyn nichtje paaren,
Een schoone juffer, blank en poezeltjes van vel.
Eelhart. Hoe is haar naam? *Waard.* Haar naam? laat zien, is Izabel.
Filipyn. „ Voorzeker 't zal de voogd van jou beminde weezen.
Eelhart. „ Anzelmus kent my niet; voor hem is niet te vreezen.
Hebt

Hebt gy geen gasten meer? *Waard.* ô Ja, de heer dokter,
 Hans Urinalibus, die flus myn linker oor,
 Heit doof geraaft; en met de jongste van die heeren,
 Die ook een dokter lykt, kyft over 't voltizeeren,
 Van 't vaste lichaam, 'k loof zo wel van man als vrouw.
 Hy is die dokter, die graag zilver maaken wou
 Uit keijen: maar hy heeft zich zelve korts bedrogen;
 Want al zyn keijen zyn de schoorsteen uitgevlogen,
 Behalven één, die blyft hem zitten in den kop.

Filipyn. Jy hospes, dunkt me, houdt je gasten voor de fop;
 Dat is je schaad'lyk, broër, je moet wat leeren vleijen.

Eelh. Wat heb je te eeten? *Wd.* 'k Kan je een slaatje doen bereijen.
 'k Heb ook een ham, die is heel fraaij en exelent,
 En wyn, myn heer, zo goed als ergens is bekend.

Eelhart. 't Is wel, gy kunt dan flus de tafel laten dekken;
 Maar morgen ochtent wil ik met den dag vertrekken;
 Dies moet ik voort, als ik gegeten heb, te bed.

Waard. 'k Zal zorgen dat de kost je flus word' voorgezet.

Z E S D E T O O N E E L.

EELHART, FILIPYN.

EELHART.

Wat staat ons nu te doen, F'lipyn, hoe zal men 't maaken?

Filipyn. Je kunt je zelf gerust vertoonen voor die snaaken:
 Want naar je zeggen kent jou d'een of d'ander niet,
 Dit geeft okkazie dat gy al hun doen bespied;
 Ten minste leer je de aart uws medeminnaars kennen.

340 DE WISKUNSTENAARS,
ZEVENDE TOONEEL.

FILIPYN, EELHART, FOP, TYS.

Daar 's volk. 't Zyn voerlui! wel de pikken moet ze schen-
Fop. Hoe vaart het al, myn heer, *Eelhart.* Gelyk je ziet myn vriend.
Tys. F'lipyn, wel maatje lief. *Filipyn.* „ Dat is zo erg als 't dient,
„ 'k Vrees dat het zaakje door die kaerels uit zal lekken.
Eelh. Hoort mannen, 'k heb je lui een zek're zaak te ontdekken.
'k Verzoek dat gy myn naam, veel min die van F'lipyn
Hier noemt, dat 't iemand hoort, 't zal u niet schaad'lyk zyn.
Daar is een daalder; en indien je lui kunt zwygen,
Zult gy op morgen weer een daalder van me krygen.
Fop. Goed, heerschop, 'k dankje zeer. Tys hebje 't wel verstaan?
Tys. Dat 's elk een daalder Fop: maar 't komt op 't zwygen aan.
Filipyn. Kom je allebei zo laat in Loene met je wagen?
Fop. Dat 's waar F'lipyn, dat magje nog wel eensjes vraagen.
Filipyn. Geef hier de daalder: want je kent je les nog niet.
Fop. Waarom? *Filipyn.* Je noemt me by myn' naam, zo als ik hiet.
Fop. Nou, nou, F'lipyn, 't is fout, hy zal 'er wel op passen.
Fil. Die gek praat mē! geef weer, geef weer. Maak geen grimmas-
Je lui zoudt zwygen, en je opent pas je sijnouel (sen.
Of aanstonds noem je me. Hiet my veel liever Roel,
Of alles wat je wilt. Je kunt de daalder houwen;
Maar zwyg je niet, zo zel 't drommel haalt je rouwen.
Hoe kom je hier? *Tys.* Ik kom van Utrecht zonder vracht.
Fop. Ik heb twee heeren die hier beiden deezen nacht
Logeeren willen, zy zyn nobele gezellen.
Filip. Hoe heeten ze? *Fop.* Dat kan ik juist niet net vertellen,
Nā dat ze zeggen zyn ze Geldersche edellui,
En officiers, voor my het scheelt my niet een brui
Wie dat ze zyn, als zy my rykelyk betaalen,

Gelyk

Gelyk ze doen. Kom Tys, we moeten haver haalen.
De hospes denk ik zit te smooken aan den haard.
Die vent zit eeuwig met een pypjen in zyn' baard.

A C H T S T E T O O N E E L.

EELHART, FILIPYN, IZABEL, en KATRYN,
beide in mans gewaad.

EELHART.

Het spyt my dat ons nu die heeren komen stooren.

Ach! hoe zweemt de eene naar myn lief, myn uitverkooren!

Is 't moog'lyk 't geen ik zie! zyt gy 't myn Izabel?

Izabel. Zyt gy 't myn Eelhart? ach! *Filip.* Zo, dat gaat wonder wel.

Izab. Wat goed geluk, myn heer, heeft u doen herwaart koomen?

Eelhart. En u, myn lief? wier min myn hart heeft ingenomen.

Izabel. Het noodlot; dat my heeft ontrukkt de dwing'landy
Van myn gehaaten voogd, die door zyn baatzucht my
Verkocht had aan een dwaas; die woedende en verbolgen,
My ongelukkige overal vervolgen;

Zo gy, die ik verkoos tot hulp en toeverlaat,

My door uw' macht niet redt uit myn benaauwden staat.

Eelhart. Die liefde, die ik u voor altoos heb gezworen,

Zal u behouden, voor zyn felle haat en tooren.

Wees vry geruft, gy weet hoe ik u heb bezind.

Eisch alles van een hart dat u zo teér bemint,

Laat ons veréenen door de vaste huwlyksbanden.

Izabel. Myn heer, ik stel myn lot geheel in uwe handen;

'k Zal met u deelen in geluk en ongeluk.

Eelhart. Myn lief'k zie haast het eind van onzen ramp en druk.

Wy moeten deeze plaats vooral terstond ontvluchten;

't Is hier niet veilig. *Izabel.* Hoe, wat heeft men dan te duchten?

Eelhart. Myn medeminnaar, en uw Oom zyn in dit huis.

Izabel. Myn voogd? wat zegt ge! *Fil.* Ja juffrouw, 't is geen abuis.

EELHART *wyzende op Katryn.*

Wie is die heer, myn lief? *Iz.* Laat ons hier niet meer spreken,
Het is Katryn, myn meid, wiens trouw my is gebleken.

Eelhart. Vlieg heen Flippyn, en maak gezwind myn rytuig klaar.

Wy kunnen hier niet zyn dan met het grootst gevaar:

Haar voogd mocht ons hier op het onvoorzienst betrappen,

Als hy haar zag, men kon 't onmogelyk ontsnappen.

Filipyn. Myn heer, je kunt tog niet voor morgen in de poort.

Eelhart. Dat zy zo 't wil, Flippyn, span in, wy moeten voort.

Izabel. Ach! ach! ik hoor daar volk, waar zal ik my versteeken?

Filipyn. Vliegt t'samen op het bed, en dek je met de deken.

Eelhart. Kom 'k zal u helpen, zo Flippyn, dat 's wel bedacht.

FILIPYN *terwyl Izabel en Katryn zich op 't bed verschuilen.*

Ik wensch je beiden een' gerustelyken nacht.

NEG ENDE T O O N E E L.

RAASBOLLIUS, ANZELMUS, EELHART, FILIPYN.

IZABEL, *en KATRYN op 't bed.*

RAASBOLLIUS, *raazende en tierende tegen dokter Urinaal,
die binnen is.*

Gy zyt een botterik! wat zoudt gy disputeeren!

Gy zyt een ezel, flegs verçierd met dokters kleëren!

Deeze idioot beeldt zich al wond're zaaken in!

Maar 'k zwyg, ik weet niet wat ik mêt den zot begin.

IZABEL *tegen Eelhart.*

„ Ja 't is myn neef, ik ken zyn stem, wy zyn verlooren!

Eelhart. „ Bedek u wel, ik moet zyn' zotterny eens hooren.

Raasbollius. Die lompe botmuil weet van alles niet een brui!

Anzelmus. Foei! foei! 't is schande; wat! gy zyt geleerde lui,

Houd op met twiften, om een beuzeling. *Raasboll.* De starren!

En

En zon en maan! zal hy zo onderéén verwarren,
Dat alles wederom een Chaos worden zal!

Anzelmus. Zwyg ftíl kozyn, -wy zien 't nu wel, de vent is mal.

Raasbollius. Al die zo rezoneert behoort men op te fluiten!

Die halfgeleerden doen meer quaad als duizend guiten!

Anzelmus. Maar 'k bid... *Raasbollius.* 't Is kettery. *Anz.* Ai hoor.

Raasbollius. Jy plattert, weet

Van hemelkringen, noch gefarntes niet een beêt!

Anzelmus. Hy 's gek. *Raasbollius.* Een botmuil! *Anzelmus.* Ja.

Raasbollius. Men hoorde in alle landen

Al die zo redeneert maar levendig te branden!

Anz. Gewis. *Eelh.* Myn heer, gy fchynt wat moeijelyk naar 'k zie.

Raasbollius. Myn heer, verftaat gy u ook op de Aftronomie?

Eelh. Een weinig. *Raas.* Och myn heer! ik moet het u dan klaagen!

De heele waereld zal van deeze zaak nog waagen!

Ik ben thans in difpuut met dokter Urinaal,

Een ketter in de kunft, die nar voert hier een taal,

Die onverdraaglyk is! en zo je ons niet kunt fcheijen;

Mag al 't gefarnte, en zon en maan zich voort bereijen

Om heel een and're koers te loopen als voorheen!

Eelhart. Wat zegt hy dan myn heer? het dunkt my ongemeen!

Raasbol. Myn braave heer. Wie kan 't verhaalen zonder beeven!

Hy volgt Kopernikus, een vent die heeft gefchreven

Dat de aardkloot zeilt, en draaijt, door kringen van de lucht.

TIENDE TOONEEL.

URINAAL, FILIPYN, EELHART, ANZELMUS,

RAASBOLLIUS. IZABEL,

KATRYN op 't bed.

Ja, ja, dat zeg ik! **URINAAL.** en ik ben niet eens beducht

Y y 3

Dat

Dat gy myn argument kontrarie zult bewyzen;
En al wie kennis heeft moet myn gedachten pryzen.

Raasbol. De zon zou stil staan? *Urinaal.* Ja. En al bepryp jy 't niet,
Ik hou het staande dat het evenwel geschied.

't Lust my niet langer met een dwaas te disputeeren.

Eelhart. Behandelt tog malkaár met wat meer achting, heeren.

De Waard en Griet dekken de tafel, brengen daar een ham
op, een schotel slaa, en andere spys, mitsgaders drie of
vier boeteljes wyn, terwyl de andere voort spreeken.

Raasbol. 'k Loof dat gy nooit geen spheer of globus hebt gezien.

Weet gy wat sinus is, of tangens? *Urinaal.* Ja. *Raasb.* Misschien.

Den klootsen driehoek, vriend, weet jy die te berekenen?

Urinaal. Jy weet van de Algebra, zo min als hemeltekenen!

Anzel. Maar heeren, weest geruft. *Urin.* Die lompe botmuil praat

Met my, en weet niet van triangel noch quadraat!

Eelhart. Myn heeren heb ik de eer dat gy met my zult eeten?

Anzelm. De eer zou aan ons zyn: maar myn heer geliev' te weeten

Wy hebben flusjes al ons avondmaal gedaan.

RAASBOLLIUS, ziende op zyn horologie.

Laat zien hoe laat is 't? ... 't is eklipsis in de maan!

Koom dokter Urinaal, koom buiten, 'k zal u toonen

Dat uw' concepten zyn onmoog'lyk te verschoonen!

Myn heeren zyt gy ook nieuwsgierig om te zien?

De eklipsis van de maan zal datelyk geschiên;

Drie vierde parten zal zy heden zyn verduisterd.

Eelh. Ik heb het meer gezien. *Raasb.* Het is de kunst ontluisterd

Zo gy 't niet observeert; geen één Astrologist

Heeft ooit zyn tyd, wanneer 't eklipsis was, verquist.

Eelh. Myn heer, 'k vertrouw my op uw oordeel, gaa maar kyken,

Ik zal van uw dispuut daar naa wel vonnis stryken.

ELFDE TONEEL.

ANZELMUS, EELHART, FILIPYN.

IZABEL, en KATRYN op 't bed.

ANZELMUS.

'k **M**erk dat dit voorval u verwonderd maakt, myn heer.

Ik bid u, zet myn neefs oplopendheid wat neêr.

Eelhart. Dat zal ik doen. Ik denk hem maar gelyk te geeven:

Want anders heeft men hier te nacht een schrikk'lyk leeven.

Anzelmus. Dan zal die dokter op u raazen als ontzind.

Filipyn. Ja, of hy raast of niet, wy achten dat voor wind.

Anz. 'k Merk dat myn heer mede in de wiskunst gestudeerd heeft.

Eelh. 'k Weet iets, door iemand die al lang met my verkeerd heeft;

Maar 'k ben een Rechtsgeleerde. *Anz.* Hoezyt ge een advokaat?

'k Zie u ter goeder uur, myn heer, 'k bid geef my raad.

In zek're zwaarigheid die me over is gekoomen.

Fil. „ Daar komt hy by den droes te biegt, wie zou dat droomen?

Eelhart. 'k Wil u wel dienen in die zaak zo goed ik kan;

Maar onderrecht my wel. *Anzelmus.* Ik ben een edelman,

Woonachtig te Utrecht, uit een braaf geslacht gesproten,

Ik ben zo edel als de aanzienelykste grooten,

Ik heb geen kind'ren; maar 'k ben voogd van zek're nicht,

Die 't eenemaal ontaard van haaren stam en plicht,

Zich zelve te Amsterdam aan iemand dorst verbinden,

Eer dat zy wist of ik de zaak ook goed zou vinden;

Toen ik dat merkte, gaf ik aan haar te verstaan,

Dat zy terstond zich van dien minnaar moest ontslaan,

En aanstonds met myn neef in 't huwelyk begeeven;

't Welk zy zo obstinaat en fors dorst tegenstreeven,

Dat ik haar opsloot; maar zy is my juist ontvlucht,

Benevens onze meid; ik ben op 't hoogst beducht,

Dat

Dat zy reets te Amsterdam zal by haar minnaar weezen,
Nu is de vraag, myn heer, of ik iets heb te vreezen,
Zo ik haar minnaar, als zy zich by hem onthoudt,
Gelyk een schaaker mogte aanklaagen by den schout?

Eelhart. Hebt gy bewys dat hy de schaaker van uw nicht is?
Wat is 't voor een? *Anzelm.* Men zegt dat hy al vry wat licht is,
Ik heb hem nooit gezien. *Eelh.* Myn heer, dat dunkt my slecht.
't Kon licht'lyk zyn dat gy niet wel waart onderrecht.

Anzelmus. Hy 's te Amsterdam bekend byna in alle kroegen;
Hy is genegen by lichtmiffen zich te voegen;
Hy dobbelt, en hy schikt de winkels op, myn heer;
Hy zuipt zich vol, en vraagt naar schaamte noch naar eer.

Eelhart. Is daar bewys van, heer? *Anz.* Hoc? zou ik iets bewyzen,
Dat al de waerelt zegt? *Filipyn.* „Je hoort je daar braaf pryzen.

Eelhart. Als gy getuigen hebt, myn heer, van 't geen gy zegt,
Zal ik die zaak voor u bepleiten voor 't gerecht.
Maar, 'k vindt één zwaarigheid, die alles om kon stooten:
Dat 's, dat gy met geweld uw nicht hebt opgesloten;
Zulks neemt den rechter voor een soort van dwinglandy,
In deeze landen leeft een ieder vrank en vry.
Een voogd mag van zyn huis in 't minst geen kerker maaken.

Anzelmus. Dus kan een juffer, als zy wil, zich laten schaaken!

Eelhart. De straf volgt eerst, wanneer de misdaad is begaan;
Men kan den schaaker en haar dan in boeijens slaan,
Hoewel niet anders als met kennis van de heeren
Der stad, alwaar een voogd het paar mochte attrapeeren;
Dan onderzoekt men of 't is met haar wil geschied;
Indien 't zo is, men neemt de zaak zo zwaar dan niet,
Men laat gemeenelyk de jonge luidjes trouwen,
Dan kan een voogd haar niet wel van malkander houwen.

Anzelmus. 't Is nochtans menigmaal in tegendeel gegaan.

Eelhart. 't Is waar een voogd kan zulks met reden tegenstaan,
Zo zyn Pupil niet is gekomen tot haar' jaaren,

Of zo hy voor 't gerecht bewyft, en kan verklaaren
 Als dat haar minnaar zich niet wel gedraagen heeft.
 Zo gy het zeker weet dat uw party zo leeft,
 En gy uw nicht by hem in Amsterdam mogt vinden;
 'k Neem aan om deezen knoop geheel en al te ontwinden.

Anzelmus. Myn heer ik dank u voor uw goê genegenheid.

Hy is een fchelm. *Eelhart.* Dan hebt gy reden dat gy pleit:
 Maar zo 't nu anders waar? *Anzelm.* 'k Zou 't evenwel beletten.

Eelhart. Ik zal my met myn kunft daar wakker tegen zetten,
 'k Neem 't aan te winnen als een eerlyk advokaat.

Anzelmus. Ik ben u dankbaar, heer, voor uw' getrouwen raad.

Daar is zes fchellingen. *Eelhart.* 't Proces is niet begonnen.

Betaal my alles maar, als ik het heb gewonnen.

Anzel. Neen, 't moet ten eerfte zyn. *Eelh.* Wel, als 't u zo behaagt.

Anzel. Daar jongman, dat 's voor u. *Fil.* Ik zal heel onvertzaagt,

In Amsterdam, door al de winkelen en hoeken,

Den heer Anzelmus nâ zyn nichtje helpen zoeken.

Anzelmus. Gy zyt een eerlyk knecht! Ik zal myn neef terftond

Den raad verhaalen, die 'k gehoord heb uit uw' mond.

T W A A L F D E T O O N E E L.

EELHART, IZABEL, KATRYN, FILIPYN.

EELHART.

HY is al weg, myn lief. *Izabel.* Ach! hoe was hy verbolgen!

Eelh. Geen nood myn fchat, geen nood, laat hy u maar vervolgen;

'k Verzeker u dat hy bedrogen weezen zal.

Flippyn haal met 'er haaft myn rytuig uit de ftal.

Izabel. Myn lief, ik vrees dat zy dien toeleg zullen merken;

Behalven dat; ik dien myn hart wel wat te fterken.

'k Ben flauw en machteloos, vermoeid van angst en fchrik.

II. Deel.

Z z

'k Denk

'k Denk dat de hospes wel een kamer heeft, daar ik
Een weinig rusten kan, en ook my zelf verschuilen.

Katryn. Ja juffrouw, dat waar goed! *Fil.* Nou meisje niet te huilen,
Het gaat hoe dat het gaat jy zelt 'er winst mē doen;
Ik zal jou minnaar zyn. *Katryn.* Jy niet jou mal fatzoen.
Filipyn. Ik hoor daar iemant, springt weer op het bed mejuffers.

D E R T I E N D E T O O N E E L.

WAARD, EELHART, FILIPYN.

IZABEL en KATRYN op 't bed.

Dat zyn eerst gekken van geleerden! rechte suffers!
Zy staan daar allebei te tuuren naar de maan,
En krabb'len taal, die hond of kat niet kan verstaan.

Eelhart. Hoor hospes! heb je lust om die pistool te winnen?

Waard. Ja, waarom niet? zeg maar hoe ik het moet beginnen?

Eelhart. Niet, als dat je in 't geheim twee juffertjes logeert.

Waard. 'k Logcer geen hoeren: neen: ik merk wat jy begeert.

Eelhart. Zy zyn geen hoeren, maar twee juffers van myn kennis,
Die ik verbergen moet om reden; zek're schennis

Haar aangedaan.... maar zeg of gy 't wil doen of niet?

Waard. Ik wil wel, als het maar in eer en deugd geschied.

Eelhart. 'k Verzeker u daar van; maar gy moct niets ontdekken

Aan heer Anzelmus. *Wd.* Neen: ik zal 't niet uit doen lekken,

Wees daar verzekerd van: 'k beloof 't je by myn eer.

Zeg wanneer dat ik haar te wachten heb, myn heer?

Eelhart. Zo aanstonds hospes, zo ik u maar mag vertrouwen.

Waard. Ja, wees geruft, 'k beloof dat ik myn woord zal houwen.

Eelhart. Daar 's uw pistool. *Waard.* Ik zel je helpen waar ik mag.

Eelhart. De baan is klaar, juffrouw, kom nu vry voor den dag!

Waard.

Waard. Hoe leggen ze op het bed? wel dat zyn wond're zaaken!

Izabel. Ach! hofpes gaa terstond een kamer open maaken,
Daar we ons verschuilen. *Wd.* Wel! dat 's vreemd zy zyn ver-
kleed!

Loop in die kamer. *Izabel.* Maak my ook wat spys gereed.

Waard. Ja tree maar in, ik zel je wel akkomoderen.

VEERTIENDE TOONEEL.

WAARD, FILIPYN.

Nou ken 'er niet een mensch meer in myn huis logeeren.

WAARD.

Filipyn. Je hadt niet anders als die kist, niet waar sinjoor?

Daar ik op slaapen kon. *Waard.* Nou zel jy met jou oor,
Indien je slaapen wilt, gints leggen op de planken.

Filipyn. Wel ik heb reden om jou hartelyk te danken.

Waard. Ik had jou evenwel een kermisbed gemaakt;
Nu kan ik niet: myn goed is juist bezet geraakt.

VYFTIENDE TOONEEL.

WAARD, FOP, TYS, FILIPYN.

Hoe hofpes, staa je daar? je moest wat helpen scheijen;
Die maanbekykers zyn geen kleintje aan 't bakkeleijen.

FOP.

Waard. Wie wint? *Fop.* Ik weet het niet, ik moei 'er me niet mē.

Waard. Jy laat maar vechten! wel je bent een drommels vee!

350 DE WISKUNSTENAARS,
ZESTIENDE TOONEEL.

FOP, TYS.

Nou Tysje hy is weg, pas nu den ham te villen.

FOP.

Tys. Ik zel 'er 't zwoort voor eerst eens met 'er haast affchillen.

Fop. Nou repje wat, het hoeft zo net niet kammeraad.

Tys. Maar al te haastig, broer, is al zyn leeven quaad.

'k Moet maaken dat hy in het oog lykt heel te weezen.

Maar zo de vent het wist wy mochten zeker vreezen.

Fop. Maak zo veel praats maar niet, en repje, malle gek.

Tys. Nou blyft 'er niet als 't been, en 't zwoort; wy hebben 't spek.

Fop. De drommel 'k hoor daar volk! waar zullen we 't nou laten?

Tys. Wel steck het in je zak. Fop. Neen, neen, wat meugje praaten.

't Is veel te groot. Ik brui 't zo lang in deeze kist.

Hoe zel hy vloeken als de vent den ham strak mist.

ZEVENTIENDE TOONEEL.

EELHART, FOP, TYS.

Waar is myn knecht? Tys. Die is geloopen om het vechten
Van dokter Urinaal en d'ander te beslechten.
Daar komt hy al weêrom, benevens onzen waard.
Is nou de eklips al door het vechten opgeklaard?

EELHART.

ACHTIENDE TOONEEL.

WAARD, FILIPYN, FOP, TYS, EELHART.

Daar 's niet gevochten, wat kom jy lui me al vertellen?
Fop.

WAARD.

Fop. Maar dan begonnen ze de pypen eerst te stellen.

Waard. 't Is geen kanalye: maar 't zyn eerlyke lui.

Filipyn. Kom laat ons eeten: want wat raakt ons dat gebrui.

Eelhart en Filipyn gaan aan de tafel zitten.

NEGENTIENDE TOONEEL.

URINAAL, RAASBOLLIUS, ANZELMUS,

EELHART, FILIPYN, WAARD.

ZURINAAL.

Zwyg van de eklipsen! want gy weet niets van die zaaken!

Raasbollius. Wel dokter ezelskop! 'k zal myn defenzie maaken.

Uw zothed zal ik elk doen weeten, in geschrift.

Urinaal. Ja vloek en raas maar. 'k Heb uw stelling zo gezift

En uitgepluift, dat gy zoudt als een dwaas staan kyken

Indien ik schryven wou: maar 't zou me niet gelyken:

Zo ik 't dispuut al won; ik won 't maar van een zot!

Raasbollius. ô Starren! zon! en maan! hoe deerlyk is uw lot!

Zo gy uw loop voortaan zult moeten reguleeren,

Zo als 't die man verstaat! *Eelhart.* Ik bid u, braave heeren,

Dat gy bezadigd my den grond van uwe zaak

Eens voorlegt. *Urinaal.* Dat is 't geen, myn heer, daar ik nâ haak.

Eelhart. Nu, gaat dan zitten, valt malkaâr niet in de reden,

En laat die dokter eerst zyn argument ontleeden.

Eelhart en Filipyn beginnen te eeten.

Urinaal. Myn stelling is aldus: de zon staat vast en stil;

De waereld zeilt haar rond, en draaijt eens op haar spil,

Of doet een ommekeer in vier en twintig uren; (duuren!

Dat maakt den dag en nacht. *Raasb.* Zwyg! 't moet niet langer

Hoe draaijt de waereld dan, en zeiltze te gelyk? (blyk.

Waar zeiltze heen? *Ur.* Rondom de zon. *Raasb.* Goed; toon dan

Urinaal. Ze zeilt allenskens door de twaalef hemeltekene

Net in een jaar, als wy Astrologisten rekenen;

In 't punt van Ariës begint ze, omtrent de maart;

Zo als 't Kopernikus, die groote man, verklaart.

Raasbollius. Dan was Kopernikus de gekste gek der gekken.

En om uw botheid aan deez' wyzen heer te ontdekken,

Zo zeg ik, dat de kloot der aarde vast moet staan:

Dewyl ze een lichaam is. *Urinaal.* Wel botmuil, is de maan

Dan ook geen lichaam, dat men in zyn kring ziet loopen?

Raas. Ja, maar geen aarde, vriend, hoor, 'kzal' tu eens ontgooten:

Zy is een lichaam, doof en licht, gelyk een veer:

Dies doet ze mak'lyk in een maand haar ommekeer; (ven,

Daar 't aardryk door zyn zwaarte in 't middelpunt moet bly-

Terwyl de zon en maan in hunne kringen dryven.

Gooij eens een steen om hoog, die valt weer naar om laag

Op de aarde, 't middelpunt. Nu gekskap, is de vraag,

Of deeze steen niet naar de zon zou moeten vliegen,

Indien zy't punt waar? *Ur.* Neen: je zult me in slaap niet wiegen.

De lucht dryft zulken steen weêr nâ zyn oorspronk, de aard;

Wyl hy een deel is van zyn lichaam; ja hy vaart

Met al de kringen van de lucht, die de aarde draagen,

Terwyl zy zeilt mē voort. *Raasboll.* Nog heb ik van myn dagen

Geen botter beest gezien! nou zeit hy zeilt de lucht,

Zelfs, met den maankring en de waereld in één vlucht.

Vent, 't geen gy van den loop der waereld hebt gesproken

Doet juist de zon. Nu is uw argument gebroken.

Geloofst gy niet het geen wy voor onze oogen zien?

Urin. De zon loopt wel zo 't schynt: nochtans kan 't niet geschiên.

Let daar maar op: wanneer wy in de trekschuit vaaren,

't schynt dat het land dan vaart, en wy in stilstand waaren,

En nochtans is 't zo niet; wy vaaren immers voort?

Raasbollius. Wie heeft zyn leeven zulk een kettery gehoord!

Urinaal. Dat is geen antwoord; dat repliek staat niet op pooten.

Raas-

Raasbollius. Wel om jou stelling dan in één reis om te stooten,
Zo schryf ik hier een mathematische figuur.

RAASBOLLIUS schryft met een groot stuk kryt een cirkel op het tooneel.

Daar staat een cirkel; en 't is vaster dan een muur,
Dat alle kunstenaars het punt in 't midden stellen.

Bekent gy dat niet? *Urin.* Ja. *Raasb.* Wie zoudt gy dan vertellen,
ô Domme botmuil! dat de waereld zeilen kon?

*Hy neemt de schotel met slaa van de tafel, en zet die op het
eind van den cirkel.*

't Punt is de waereld. En zie daar, daar staat de zon
Vlak op den cirkel. Zie zo moet men 't u doen weeten.

Filipyn. Och! och! zy denken wis, de zon strak op te vreeten!

URINAAL schryft ook een cirkel en zet den ham in 't midden.

Geef hier het kryt. Daar staat myn zon in 't punt van 't rond.

Filipyn. De duvel haal je met je zonnen.

URINAAL zet de boetelje op 't eind van zyn cirkel.
Hou uw mond!

Daar staat myn waereld.

RAASBOLLIUS zet een boetelje in 't midden van zyn cirkel.

Daar de myne. *Filipyn.* Watte dingen!

Ur. Waar stelt gy nu de maan? *Raas.* Dan moet ik wat verspringen.

'k Maak deezen cirkel om myn waereld, 't middelpunt.

Filipyn. „ Ik docht wel dat hy 't op dien schotel had gemunt!

RAASBOLLIUS zet een klein schoteltje met spys op den
cirkel die hy om de boetelje heeft gemaakt.

Daar staat de maan.

URINAAL trekt een' cirkel rondom de boetelje, en zet 'er
een klein schoteltje met spys op.

En daar zou zy my best behaagen.

Raasb. Nu loopt myn maan haar koers, om 't punt, in dertig da-
gen.

Urin. Nu zeilt myn waereld voort, en neemt den maankring mée.

Beginnende haar' loop in die Sodiaks sné.

Filipyn.

Filipyn. Och! zo de loop begon van de andere planeeten,
 Hiel ik hier niet één brui te drinken of te vreeten!
 Met je permissie, dat ik deez' planeet eens spreek.

Filipyn drinkt uit een van de boeteljes.

Raasbollius. Myn stelling is bedacht van hem, die niemand week
 In kunst, hy was één van de wyzen van Egipte.

Urinaal. Ja, Ptolomeus. Maar de vriend, dien ik uitkipte,
 Was held Kopernikus, een wonderbaarlyk man!

Filipyn. 'k Drink hun gezondheid, schoon ik geen van beide kan.

Raasbollius. Zeg, wysneus, hoe gy my zult kunnen overtuigen?

Urinaal. Wel, Raasbol, met d'eklips legt voort uw zon in duigen.

Filipyn zet alles weer op de tafel.

Raasbollius. Doe my de eklipses van uw maanlicht dan verstaan.

Urinaal. Dan zeilt myn waereldkloot vlak tussén zon en maan.

Myn maan is in zich zelf een lichaam zonder luister,
 Het is, wanneer de zon het niet bestraalt, gants duister.

Als nu de zon de streck der Antipöon beschynt,

En hier de maan op is, gelyk gy weet, verdwynt

Haar wederglans, zo ver als haar de zonnestraalen

Niet kunnen vatten. 'k Zou 't wel weeten af te maalen

In deezen kring: maar 'k denk dat gy het wel verstaat.

Zeg nu hoe 't met de eklips van uwe zonne gaat.

Anselmus. Maar zonder schelden:want gy zyt geen appelwyven,
 Foei! 't staat zo lelyk als geleerde lui zo kyven.

Raasbol. Dan neemt myn maan haar plaats ten deele voor de zon,
 Die stil staat; als men 't flus in 't punt bewyzen kon.

Ur. Zo plaatst myn maan zich ook. *Raas.* En de andere planeeten?

Filipyn. Ik bidje blyf daar af, dan houwen wy ons eeten.

Raasbollius. Maar dit bewyft nog niet hoe dat de waereld draaijt.

Urinaal. Wel, met dit argument zyt gy terstond bekaaijd:

De zon, die grooter is, dan de and're hemeltekenen,

En zo veel duizend myl van 't aardryk, als wy rekenen,

Vloog tienmaal sneller dan een pyl vliegt uit een boog,

Ja kogel door de lucht, indien zy zich bewoog;
 Het welk onmoog'lyk is, en daarom moet zy blyven
 In 't middelpunt. *Raasboll.* ô Neen: zy kan gemaklyk dry ven;
 Haar lichaam is niet vast, als dat van 't aardryk is:
 Maar geeft uit geeft van vuur: dies is uw stelling mis.

Maar waant gy dat de zon zo schrikk'lyk groot zou weezen,
 En ook zo ver van de aarde, als we in de boeken leezen?

Urin. Ja heer Raasbollius, dat's vast. *Raasb.* 'k Geloof het niet:
 De zon is net zo groot gelyk men ze altyd ziet,
 En ze is zo ver niet van de waereld als wy meenen.

Urinaal. Geef daar bewys van; ik zal graag myn ooren leenen.

Raasbollius. Hebt gy wel ooit gezien hoe dat by avond 't licht
 Meer als een myl ver zich vertoont voor ons gezicht?
 En hoe de vlam der kaars vergroot, schoon and're zaaken
 Verschieten door de verte, en uit onze oogen raaken?

Urin. Ja. *Raasb.* 'k Stel dan dat de zon veel kleiner is dan de aard:
 Dewyl ze een licht is. *Urinaal.* Wel, dat is opmerkens waard.

Raasb. Goed. Zo zy 't edelst deel van 't vuur is, zyn haar' s traalen
 Bequaam om op de maan en 't aardryk neêr te daalen;
 Al is ze net zo groot als zy van verre schynt:
 Zo dat uw' stelling door dit argument verdwynt.

Zy kan zo klein, ten dienst der waereld, licht'lyk loopen.

Urinaal. ô Nieuwe kettery! wat wegen zet gy open
 Tot harrewarring, en dispuuten zonder end!

Raasbollius. Daar legt uw heele zon nu glad in duigen, vent.

Urinaal. ô Ketter in de kunst, ik zal 'er op studeeren,
 Of 't licht zo wel niet als iets anders kan verveeren!

Raasboll. Waar komt het door dat zich een baak vertoont in zee,
 Aan schepen, schoon zy zyn veel mylen van de rec?

Urinaal. Daar heeft Kopernikus geen regel van geschreven.

Och! zulk een ketter hoorde op aarde niet te leeven.

Raasbollius. Weg botmuil, al je kunst haal je uit den almenak.

Urinaal. Hou daar quaadspreeker!

Zy gooijen malkaar de boeken naar 't hooft.

Anselmus. Och! ik bid u, hou gemak.

Urinaal. Ik stel het aan dien heer, laat hy het vonnis stryken.

Raasbollius. Ja ezel, ja, wie dat gelyk heeft, zal dan blyken.

Eelhart. Myn heeren, dit dispuut is waarlyk van gewicht,

En ik ben in de kunst zo ver nog niet verlicht,

Om vonnis op een zaak van die natuur te geeven.

Filip. Ik wel. *Raasb.* Spreek op dan; zyt gy in de kunst bedreeven.

Filip. De een zeit de waereld draaijt; en de ander: ze blyft staan.

Hoort, zuip je pens vol wyn; dan zullen zon, en maan,

En waereld draaijen, dat je lui zult suizebollen.

Ur. Hoe! spot gy met de kunst? *Fil.* ò Neen: 'k vertel geen grollen.

Eelhart. Zwyg. Mogt ik uw dispuut in 't net beschreven zien;

Dan wist ik raad om u te helpen. *Urinaal.* 't Zal geschiën.

Raasbollius. En 't myne zal ik, als het af is, laten drukken

By and're dingen. ò Ik heb nog duizend stukken;

Het vierkant tegen 't rond des cirkels heb ik wis,

Beneven 't oost en west. *Urinaal.* Iets dat 'er nog niet is

Heeft deeze snapper. Vent dat kan men nimmer vinden.

Raasboll. Ik weet nu de oorsprongk ook van alderhande winden.

Urinaal. Het laatste zy zo: maar het eerste weet gy niet;

't Getal is surdiesch, en dat 's altyd in 't verdriet.

Anselmus. Ik bid u laat dien twist tog met malkander vaaren.

Ei drinkt de questie af. *Urinaal.* Dat doe ik altyd gaeren.

Myn heer ik merk gy zyt een zeer verstandig man:

Maar wat oploepend. Zo 'k u ergens dienen kan,

Ik ben uw dienaar. Ik verzoek u, wees te vreedden.

Raasbol. 'k Dacht niet dat Urinaal zo gaauw was; maar zyn reden

Behaagt my, schoon ik die somtyds wat zwak bevind.

Doktoor vergeef my tog myn gramschap, 'k ben uw vrind.

Urinaal. 'k Zal al myn' vindingen u graag kommunicceeren,

Al woudt gy zelf met my in poortard laboreeren,

Of vette beemster klei gemengd met geest van zout,

Waar

Waar mē men keijen kan veranderen in goud.

Raasbollius. Dokter dan zal ik u een stuk fortificatie
Doen zien, verdienende op het hoogst elks admiratie.
Ik zal u toonen hoe men steeden defendeert.

Urinaal. Gy hebt de wiskunst dan geheel en al geleerd?

Raasbollius. Weg met die ezels die een bort uit durven hangen!

Zwyg, zwyg kolegies der Mathezis: 'k zou je vangen
Door propozities, en door demonsttraatzies van
Myn prins Euklides, dien wiskunstelyken man!
En vind ik een, het geen ik byna heb begrepen,
Zult gy de huizen voort zien zeilen, puur als schepen.
Ik maak machienen, die heel fors zyn van geweld:
Daar één man duizend mē kan jaagen over 't veld.

Weg brandspuit! en kameel! lantaarens! moddermolen!

'k Heb beter dingen: maar ik hou ze nog verholen;

't Is waar gy zyt bedacht tot nut van stadt en land.

Maar wat's een brandspuit? 'k heb een blaasbalg, die den brand,
Al was hy nog zo groot, ten eersten uit zal blaazen.

In 't kort: 'k heb dingen daar zich elk om zal verbaazen.

Filipyn. Geleerde heer, ik bid betoon me zo veel gunst,

En leer me uit liefde mē een beetje van je kunst!

Al zou het maar alleen die fraaije blaasbalg weezen:
Want had ik die, ik zou nooit voor geen armoe vreezen.

Raas. Verstaat ge iets van de kunst? *Fil.* Och neen ik, niet een beet.

Maar 'k weet een kunsje dat jy zekerlyk niet weet.

Raas. Wat kunst? *Fil.* De beenen al zo murw als 't vleisch te koo-

Ur. Wat zegt gy! deeze kunst kon dienen in myn stookken! (ken.

Leer my die. 'k Wys u dan hoe dat men calcineert,

En poortoord van een hond tot zilver laboreert;

Hoe 't vuur het zilver uit de keijen weet te dwingen.

Filipyn. Die keijen mogten me dan voor de harsens springen;

De blaasbalg van dien heer gelykt my beter, vriend.

Raasbollius. Ik leer die kunst niet dan aan iemand, die my dient.

Wat zoudt ge'erookmê doen? *F.* Tweegekken, die hier raazen,
'k Meen dien Doktoor, en jou, voort uit de kamer blaazen;
Opdat ik met gemak zou eeten van dien ham.

Raasbollius. Was ik uw heer, ik sloeg u 't lichaam blaauw en lam.

FILIPYN *willende van den ham snyden.*

ô Starren! zon en maan! dat is een slecht spectakel!

Al 't ingewand is uit den ham! dat 's een mirakel!

Eelh. Wat is 't? *Filip.* Och! och! de loop der starren is verkeerd!

Daar zie je 't zwoort en 't been! al 't spek is geëklipseerd!

Wd. Het zwaard en 't been! wie droes heit dan het spek gestolen?

Filipyn. Dat draaijt al met de zon en waereld als een molen.

RAASBOLLIUS *ontkleedt zich, en gaat te bedt in zyn onderkleeren.*

Ik moei me met geen spek, 'k gaa slaapen, ik heb vaak.

Wd. Waar pikken is het spek? *Fil.* Loop heen en zoek het, snaak.

Wd. 'k Kan niet bedenken hoe dat komt; het schynen droomen:

't Is of de duvel daar den ham heit weggenomen!

Filipyn. Hoor hospes, weet je wat? gaa in dien kring eens staan,

Vraag waar de ham is, aan de starren en de maan.

Waard. Jy bruid je moer wel: 'k moet den ham nu al vast missen.

Eelhart. Patientie hospes, 't is een pots, men kan 't wel giffen.

Urinaal. Ik wensch de heeren wel te slaapen, goeden nacht.

Eelhart. „ Loop jy nu nâ de stal, span 't rytuig in: maar zagt;

„ Op dat het niemant merk'? *Fil.* „ Dat zal niet nodig weezen,

„ Het staat al reed. Ik heb den Waard daar flus beleezen

„ Dat hy het doen zou. *Eel.* Goed' *Wd.* Zo ik het word gewaar,

Wie dat die potsen bakt, zo zellenwe malkaâr.

Gevoclig spreeken!

ANZELMUS *tegen Eelhart.*

Wil de zaak wel overdenken;

Opdat my dat proces niet hind'ren kan of krenken.

Eelhart. Myn heer, 'k zal pleiten dat gy u verwond'ren zult.

Ik zal het winnen met de kosten, heb geduld.

Anzelmus. Ik wensch u goeden nacht. *Eelh.* En u gerust te slaapen.

TWIN-

TWINTIGSTE TOONEEL.

EELHART, FILIPYN, WAARD.

RAASBOLLIUS *op 't bed.*

FILIPYN.

Nu zyn wy eindelyk ontflagen van die aapen.

Eelhart. Hoe is het hospes, is myn rytuig klaar of niet?

Waard. Ô Ja. Myn knecht blyft op, hy zal op uw gebied

U aanstonds helpen: maar je moet een footje geeven.

Eelhart. Wat hebben we verteert? *Waard.* „ Dat 's vyf.. en twee
maakt zeven,

Neen, ja.. neen... vyf en twee maakt zeven, niet goé liên?

En tien maakt zeventien, en drie maakt twintig gulden.

Fil. Hier hangt de schar uit. *Eelh.* Ik moet dat voor deez'tyd dul-

Daar's acht ryksdaalders, en een gulden voor den knecht. (den

Waard. Ik dankje, heer, voor gôe betaaling, 't is zo recht.

Ik gaa nâ bed. Gy zult wel uit het huis geraaken,

'k Moet slaapen: want ik heb twee nachten moeten waaken,

Ik wensch myn' heeren en de juffers goeje reis.

EENENTWINTIGSTE TOONEEL.

EELHART, FILIPYN, RAASBOLLIUS *op 't bed.*

FILIPYN.

Wat drommel geefje zo den vent zyn' vollen eisch?

Eelh. 'k Wou dat heer Raasbol fliëp; ik zou myn lief gaan haalen.

Filipyn. Ik hoor hem snorken.

EELHART *gaat nâ de kamerdeur van Izabel.*

Ik zal dan niet langer draalen.

Wy zyn al veilig, lief! myn lief! myn medeminnaar slaapt!

DE WISKUNSTENAARS,
TWEENTWINTIGSTE TOONEEL.

IZABEL, KATRYN, EELHART, FILIPYN,
RAASBOLLIUS *op 't bed.*

IZABEL.

Komt vluchten wy dan ras! wat's dat! *Fil.* 't Is niets, hy gaapt.
Izabel. Hebt gy myn goed, Katryn? kom rasjes rep uw' voeten.
Och! hy ryft op! ik zal weer in myn' kamer moeten?
Izabel en Katryn loopen weer in haar kamer.

DRIENTWINTIGSTE TOONEEL.

RAASBOLLIUS, EELHART, FILIPYN.

RAASBOLLIUS *springende in zyn onderkleëren van 't bed.*

Waar 's dokter Urinaal? myn zeer geleerde vriend?
Zyt gy 't heer advokaat! dat komt zo wel als 't dient!
Ik ben genegen nog een uur drie vier te praaten.

Eelhart. Ik moet nâ bed myn heer. *Raasb.* Ik zal u niet verlaten,
Voor dat ik u een zaak, die ik daar heb gedroomd,
Of liever die my nu zo in de zinnen kooft,
Eens klaar vertoond heb. *Eel.* Maar myn heer, ik dien te rusten.

Raasb. Daar 's aangelegen. *Eelhart.* Heer, het zal my weinig lusten.

Raasb. 't Is dienstig voor het land. *Eelh.* Al was het nog zo goed.

Raasb. Gy zult verwonderd staan. *Eelh.* Denk dat ik slaapen moet.

Raasbollius. Om zulken zaak zult gy het slaapen haast vergeeten.

Eelhart. Spreek op! zo gy perfors wilt hebben dat wy 't weeten.

RAASBOLLIUS *rangeert eenige stoelen.*

Ik heb een zek're schans, recht vierkant, fraaij en sterk
Gepraktizeerd, waar op de vyand drie jaar werk
Zal vinden, eer hy die met stormen in kan neemen;
En om met woorden u niet aan het oor te teemen;

Zal

Zal ik ze timmeren, op 't midden van de vloer.

Eelhart. „'k Wou dat je met je schans voort naar sint felten voer.

Filipyn. „Wat of hy doen wil? 'k kan 't me zeker niet verzinnen?

„Wat drommel of hy met die stoelen zal beginnen!

„Hy haalt de kussens, van zyn bed, wel seldrement,

„Wie heeft zyn leeven zulk een malle quaft gekend!

RAASBOLLIUS na dat hy stoelen en beddegoed op makander gestapeld heeft:

Daar staat myn schans, die kan geen vyand ooit genaaken.

Hier stel ik myn kanon, om op hem los te braaken...

En aan dien hoek maak ik myn sterkste ravelyn....

En daar een halve maan, vlak onder die gordyn...

En gins een horenwerk.... al die my komt bespringen,

Zal die bedekte weg terstond tot wyken dwingen.

Filipyn. Wel loop eens in uw' schans, en defendeer ze dan;

Ik zal eens zien of ik ze alleen niet winnen kan.

RAASBOLLIUS klimmende boven op zyn schans.

Wel aan!

FILIPYN hem omhalende.

Daar leit de brui! *Raasb.* ô Schelm 'k zal 't u betaalen!

Zult gy myn mooie schans op die manier omhaalen!

Op deeze wys wordt nooit een sterkte g'attakeerd.

FILIPYN hem goojende met kussens.

Heel goed! nu leer ik jou hoe dat men bombardeert.

Raasboll. Gy zyt een ezel, vent! ik toon het maar door stoelen,

Hoe dat het weezen moet. *Eelh.* Ik prys myn heers gevoelen.

Raas. Maar merkt gy in den grond de bouwkunst van die schans?

Eelhart. ô Ja. *Raasb.* Dan ziet gy wel dat nooit een vyand kans

Kan vinden, om zich zelf daar meester van te maaken?

Eelh. Gewis. *Raasb.* En zulk een muur kan bom noch kogelraken.

Eelhart. Dat is onmogelyk. *Raasbollius.* Begryp je 't nou niet net?

En hebt gy op 't geheim der vinding wel gelet?

Eel. Niet al te wel. *Raas.* Wel hoor, ik bouw een muur van veëren.

Laat

Laat daar de vyand vry zyn best op kanonneeren,
De kogels smooren, en zy maaken nooit een bres.

Filipyn. Myn heer, je bent een man als Aristoteles!

Raasbol. Dat is een vinding, he! *Filipyn.* Ja wonderbaarlyk aartig;
Maar maakt ze niet gemeen, die kunst is al te waardig.

Eelhart. „k Word raazend zo de gek my hier nog langer bruidt!

Raasbollius. Nu gaa ik naar myn Oom, en slaap ter degen uit.
Raasbollius binnen.

VIERENTWINTIGSTE TOONEEL.

FILIPYN, EELHART.

EELHART.

Flippyn, my dunkt gy moest de kaers maar uit gaan blaazen;
Dan zal ik met 'er haast, en zonder veel te raazen,
In 't donker Izabel geleiden naar de deur.

Filipyn. Wacht liever tot hy slaapt, want zo die gôe sinjeur
Eens schielyk weêrquam, 't zou'er honden, gymoogt vreezen.

Eelhart. Ik zal dat waagen; ik wil hier niet langer weezen.

Filipyn. Fiat, ik blaas hem uit.

't Tooneel wordt schielyk donker, door het uitblaazen van de kaers.

Eelhart. Kom lief! nu is het tyd!

VYFENTWINTIGSTE TOONEEL.

IZABEL, EELHART, FILIPYN, KATRYN.

Zy dwaalen door de kamer, in 't donker.

EELHART.

Zyt gy 't myn lief? *Filip.* Wie heb ik daar? myn heer, ben jy 't?
Izabel. Waar is de deur Flippyn? *Filip.* Ik ken de deur niet vinden.
Wat droes wy loopen hier gelyk een party blinden.

ZES.

ZESENTWINTIGSTE TOONEEL.

TYS, FOP, FILIPYN, EELHART, IZABEL, KATRYN.

Het is hier donker, en ze zyn al in den slaap.

TYS.

FOP *slypende twee messen over malkander.*

Ik geef hem met dit mes terstond een groote jaap.

TYS. Ik zal den ham terstond eens annetomizeeren.

FIL., Och hou je stil myn heer, 'k hoor dieven, 'k wil 'tje zweeren!

FOP. Ik zel hem moffelen, en sncijen van malkaer.

FILIPYN., Och! hoor je 't wel myn heer? daar is een moordenaar.

IZABEL., Ach lief! wat raad! och! och! men poog de deur te krygen:

TYS. Maar elk de helft dan van den buit? FOP. Ja, wil maar zwygen.

Waar staat hy? TYS. In dien hoek.

FILIPYN *kruipt in de kist.*

„ Och! och! ze meenen my!

„ Ik voel de kist, daar moet ik in, zo raak ik vry.

EELH., Hou my maar vast myn lief! IZ., Katryn hou my van achter.

EELH., Flippyn waar zyt ge? spreek! IZ., Myn Eelhart spreek wat

FOP en TYS *doen de kist open.* (zachter.)

FILIPYN *springt uit de kist.*

Hou dieven! dieven! brand! help! help! ik word vermoord!

FOP. Wie duvel springt daar uit de kist! kom gaanwe voort.

RAASBOLLIUS *van binnen.*

Alarm! alarm! gints komt de vyand zich vertoonen!

TYS *knielende.*

Och booze vyand, och! och! och! och! wil ons verschoonen!

EELH. Staa vast, ô schelm? FOP. Help! help! hy krygt me by myn gat!

FILIPYN. Moord! dieven! dieven! moord!

RAASBOLLIUS *van binnen.*

A sa bescherm de stadt!

DE WISKUNSTENAARS,
ZEVENENTWINTIGSTE TOONEEL.

WAARD, URINAAL, RAASBOLLIUS, *in zyn onderkleèren.*

TYS, FOP, FILIPYN, EELHART, IZABEL.

KATRYN.

altemaal in 't donker dwaalende.

WAARD.
Wat's hier te doen? *Raasb.* Terstond te loopen naar de wal-
Eer dat de vyand hier de stadt komt overvallen. (len,
Waard. Breng licht! breng licht!

ACHTENTWINTIGSTE TOONEEL.

WAARD, URINAAL, *in zyn onderkleèren*, RAASBOLLIUS,

TYS, FOP, FILIPYN, EELHART, IZABEL,

KATRYN, ANZELMUS, GRIET *met licht.*

Het tooneel moet schieyk licht worden, zo als zy met kaersfen opkomen.

Anzelmus. **W**at wil dit oproer, en geraas!
Filip. 't Zyn dieven! hoor je 't niet? *Raasb.* A sa! trompetters blaas!
URINAAL *vat Izabel.*

Ik heb 'er één. *Izabel.* Myn heer laat los wy zyn geen dieven!
Urinaal. Ik laat u niet eer los voor zulks my zal gelieven.
Anz. Waar zyn de schelmen? *Urin.* 'k Heb 'er al één in myn macht.
Izabel. „ ô Hemel 'k zie myn voogd! laat los! laat los.

Urinaal. Al zacht,
Ge

Ge ontspringt my niet. Gy zult niet uit myn' handen komen.

ANZELMUS Izabel by de kaers beziende.

Laat my den dief eens zien. Ha! ha! nu moogt gy schroomen!

Zyt gy de dief! zyt gy de dief! ô Izabel!

ô Schandvlek van 't geslacht! ontaarde! ik ken u wel!

Gy zult dat vluchten in een mans habyt betreuren.

Foei! foei! ik zal u dat gewaad van 't lichaam scheuren!

En uw lichtvaardigheid zo teug'len, dat elk één

Zich spieg'len zal aan u! *Eelhart.* Wat wilt gy doen?

Anzelmus. Ik meen

Haar aanstonds te Utrecht in een beterhuis te zetten,

Om haar het vluchten in 't toekomend te beletten,

Indien zy met myn neef zich aanstonds niet verbind.

Raasb. Hoe ik haar trouwen? neen: 'k ben daar niet toe gezind.

Anz. Hoe waarom? *Raasb.* Vraagt gy dat? wel ik heb uitgevonden

De schoonste inventie, daar geleerden lang na stonden;

Zodat ik al zo ryk zal weezen in één jaar,

Als al de vorsten van Europa met malkaar.

Ur. Dat zal de spiritus van poortard zyn? *Raasb.* 'k Moet zwygen.

Ur. Ei sterf niet met de kunst! *Raas.* Gy zult die kunst wel krygen,

Wanneer ik dood ben; hoop maar op myn testament.

Anzelmus. Gy zyt een groote gek, dat zie ik nu in 't end.

'k Beloof u, 'k zal u plaats in 't zelfde huis doen maaken,

Daar Izabel, omdat zy zich heeft laten schaaken,

In zitten zal, tot dat uw zinnen zyn bedaard.

Raasbollius. Ik leg 't in kennis. Hoort wat hy daar heeft verklaard.

Anzelmus. Heer advokaat wat moet ik doen in deeze dingen?

Eelhart. Zet hem in 't beterhuis, hy moet u niet ontspringen.

Maar geef uw nicht aan hem die zy zo teer bemint.

Anzelmus. Het laatste is iets dat ik nog niet geraaden vind.

Zou ik haar aan een schelm, een guit, een lichtmis geeven?

Izabel. Ik kan, noch wil, noch zal, met iemand anders leeven!

Ja fluit my op; betoon me uw haat en dwinglandy;

De straf zal volgen op uw' wreede tyranny.

Anzelmus. Zwyg obstinaate, zwyg. 'k Wil u niet langer hooren.

Foei zyt ge uit ons geslacht, lichtvaerdige! gebooren!

Eelhart. Gy zyt in misverstand, myn heer, bedwing u wat.

Ik ben haar minnaar. *Anz.* Gy! *Eelh.* Ja, 'k zal dien lieven schat,

Dien gy my door uw haat en gramfchap wilt berooven,

Befchermen. *Anzelmus.* Advokaat, hoe kan ik het gelooven!

Eelhart. Ja, 'k ben een advokaat. Myn' eereyken naam,

Dien gy zo vuil beklad, dat ik my uwer fchaam,

Zult gy weêr zuiveren. *Anzelmus.* Ik kan 't u niet bewyzen.

Zyt gy een eerlyk heer, zo moet gy zelfs mispryzen

't Geen gy gedaan hebt. *Eelhart.* Wat?

Anzelmus. Hoe wat, myn nicht gefchaakt.

Eelh. Dat heb ik niet gedaan. *Izab.* 'k Ben uit uw' dwang geraakt,

En weggevlucht, daar hy gantsch niet van heeft geweeten.

Anzelm. Hebt ge uit uw' eigen wil uw' plicht dan dus vergeeten!

Izabel. 'k Ben hem hier by geval ontmoet. *Anz.* Hoe is dat waar?

Eelhart. Ja, en wy zyn zo vast verbonden aan malkaêr,

Dat maar alleen de dood die trouwe min kan fcheijen.

'k Zal u befchermen lief, hou moed, en wil niet fchreijen!

Anzelmus, 'k zweer gy zyt zeer qualyk onderriicht,

Ik heb my altyt wel gequeeten in myn plicht.

Gaa mē nâ Amsterdam, 'k beloof u aan te toonen,

Dat zo veel gruuw'len in myn zuiver hart niet woonen,

En gy misleid zyt. Ik betuig 't u, met ontzag.

Anzelmus. Indien gy waarheit fpreekt, en zo op uw gedrag

Dan niets te zeggen valt, voeg ik my naar de reden.

Eelhart. Indien gy 't anders vindt, myn heer, ik ben te vreeden

Den band van deeze min te breeken. *Anzelmus.* Nu, wel aan,

Op die konditie zal ik morgen met u gaan.

Gy zult haar trouwen zo wy alles wel bevinden.

'k Zal morgen dit geval doen weeten aan myn' vrinden.

Waard. De dieven zyn 't nu licht door dat gebrui ontfnaapt.

Filipyn. Zc zyn licht in een hoek, maak dat men ze betrapt.

FOP en TYS.

Ha! ha! *Wd.* Hoe, lach je lui? *Fop.* Wel ja, daar zyn geen dieven.
't Quam dat je met den ham ons flus niet wout gerieven,
Wy hebben hem gevild, hy leit daar in die kist.

Dat 's voor die pots van laatst. *Ward.* Jou guiten vol van list!

Daar meen ik jou lui ook een potsje voor te speelen,

Dat kan ik fraaij. *Tys.* Ja, al zo goed als 't haver steelen.

Katryn. Myn heer vergeef je my myn misdaad niet?

Anzelmus. Katryn,

Zo alles wel is, zal 't u ook vergeeven zyn.

Wy zullen morgen vroeg naar Amsterdam vertrekken.

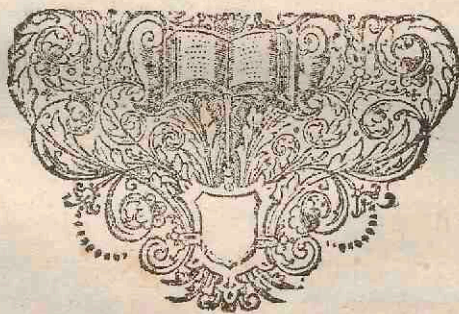
Filipyn. Ik zal my dezen nacht vermaaken met die gekken,

En bombardeeren met boetelje, kan, en fluit,

Ter eere van myn heer, en zyne aanstaande bruid.

Raasb. 'k Zal met myn' blaasbalg (ha! 'k moet lachen om die dwaas-

Het heele beterhuis aan duizend stukken blaazen. (zen!)

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT
5712 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

PHYSICS 309
LECTURE NOTES
BY
[Illegible Name]

1960-1961
[Illegible text]

PHYSICS 309
LECTURE NOTES
BY
[Illegible Name]

QUINCAMPOIX,
OF DE
WINDHANDELAARS.

B L T S P É L.

V E R T O O N E R S.

BONAVONTUUR, } *Koopluiden.*
EELHART, }
PIETER, *Kantoorknecht* }
BEATRIS, *Vrouw* } *van Bonavontuur.*
HILLEGOND, *Dochter* }
HENDRIK, } *Minnaars van Hillegond.*
WINDBUIL, }
EEN BARBIER.
JAN, *Knecht in Quincampoix, of 't Koffhuis.*
GEESJE, *de Meid.*
FRANSJE, *een Gebochelde.*
GRYPVOGEL, *een Makelaar.*
EERSTE JOOD.
TWEEDE JOOD.
KRISPIN, *Boekhouder van Bonavontuur.*
GYS, }
LOUW, } *Boeren.*
KEES, }
EEN KOETSIER.
EENIGE JOODEN, *die schreeuwen.*

Z W Y G E N D E.

*Vier Dansers Gekleed als Snyders en Pruiikemaakers.
Eenige Jooden, Boeren, en voorts andere Natiën.*

Het Tooneel verbeeldt in 't eerste en derde Bedryf een
Kamer, in 't huis van Bonavontuur; het tweede
Bedryf Quincampoix of 't Koffhuis.

QUIN-

QUINCAMPOIX,

O F D E

WINDHANDELAARS.

B L T S P É L.

E E R S T E B E D R Y F.

Verbeeld een Kamer.

E E R S T E T O O N E E L.

EELHART, BONAVONTUUR.

BONAVONTUUR.

Hou op! hou op! met al dat knorren en bedillen.
Wat raakt het u dat we in de Zuidzee hand'len willen?

EELHART.

Ik ben uw broeder. 'k Wil u raaden als een vriend.
Hoor, dees negotie acht ik anders niet dan wind.

BONAVONTUUR.

Gy hebt gelyk, ze is wind: maar één, die van die gekken,
Die zo vol wind zyn, wil een hooge premie trekken,
Moet passen op zyn tyd. Ik agt ze als gy voor dol:
Maar ondertuffchen maak ik vast myn' kisten vol.

EELHART.

Gy neemt maar premie, zeg, zult gy wel lev'ren kunnen?

BONAVONTUUR.

Hoe leveren? ik agt dat geld alreets gewonnen.

EELHART.

Zo lang gy geld trekt, ja, zyt gy een groot finjeur:
Maar hoe zal 't met u gaan myn heer Kontramineur,
Wanneer gy zien moet dat deeze actien monteeren?

BONAVONTUUR.

'k Verwagt dat niet.

EELHART.

Gy zult het tot uw' schade leeren.

BONAVONTUUR.

Ei, ei, ik bid je zeg, op welken fondament
Staat al het werk?

EELHART.

Voor my, het is my onbekend.

BONAVONTUUR.

Op wind, op niemendal: derhalven moet het daalen.
Hoe meer het waaijt, hoe meer ik kan myn kooren maalen.

EELHART.

Maar, zeg my, hebt gy uw gedagten laten gaan
Op die twee heeren, die naar uwe dochter staan?
Kan u heer Hendrik, of heer Windbuil best bekooren?

BONAVONTUUR.

Ik bid u talm my met geen prullen aan myne ooren.
De tyd is kostlyk, praat hier niet als van Zuidzee,
Of Assurantie, Bank, of West, dan praat ik mée.

EELHART.

Maar evenwel 't is tyd dat gy besluit moet neemen.

BONAVONTUUR.

De tyd is kostlyk, 'k zeg 't nog eens, hou op met teemen:
Want in één oogenblik, één stip, in deezen tyd,
Win ik een millioen, of ik ben alles quyt.
'k Heb wel een tonnegouds of anderhalf verloren,
Om naar een Prokureur of rabbelaar te hooren,

Die aan myn huis , wanneer ik uit moest weezen , quam.
 Ik vroeg hem of hy niet geweest had op den Dam ,
 En daar gehoord hoe hoog de Zuidzee acties liepen.
 Hy zei , ik zag een zwerm van Smousen , die wat riepen
 De west ! de west ! en dit is alles wat ik weet.
 Maar , daar is Pieter.

T W E E D E T O O N E E L.

B O N A V O N T U U R , P I E T E R , E E L H A R T .

B O N A V O N T U U R .

Wel , hoe zyt gy zo bezweet?

P I E T E R .

Daar is een schelvisboer van Wyk op Zee gekomen ,
 Die gisteren middag zelf te Londen heeft vernomen ,
 Dat daar geboden word voor Acties in de Zuid ,
 Elf honderd.

B O N A V O N T U U R .

Ha ! ha ! ha ! die visboer is een guit ,
 Die omgekogt is om met list wat wind te maaken ,
 En door dat loopje de partyen quyt te raaken.
 Maar , zyt gy niet eens in het Koffihuis gegaan ?

P I E T E R .

Voorzeker , maar 't was daar zo vol dat 'k niet kon staan.
 Wat was 'er een geschreeuw van Engelschen en kakelaars.
 'k Wierd doof door 't liegen van de Jeuden , en de makelaars.
 'k Liep in de Kalverstraat , en dan weer op den Dam ,
 Daar 'k alderhande slag van troniën vernam.
 Lichtmissen , kooplui , ook rapalje , en braave heeren ,
 En beurzesnyërs , maar zeer eerlyk in de kleëren.
 Ik zag 'er één die niet als van miljoenen sprak ,
 Die ik geen dubbeltje zou leenen uit myn zak.

BONAVONTUUR.

Te Londen weet ik is de Zuidzee aan het daalen.
Gy moet den makelaar Grypvogel aanstonds haalen:
Laat hy de premie maar ontvangen van zyn vrind.

EELHART.

Hoe broër, weer premie?

BONAVONTUUR.

Ik bedien my van dien wind.
Loop, Pieter, zeg dat ik hem aanstonds zal verwagten.
Hy is in Quincampoix nu nog, naar myn gedagten.

DERDE TONEEL.

EELHART, BONAVONTUUR.

EELHART.

Ik zeg nog ééns, dat gy u zelve ruïneert.

BONAVONTUUR.

Dat zy zo. Ik verzoek dat ge u wat diverteert.
Ik hoor myn huisvrouw en myn dochter, wil maar blyven.
'k Moet myn korrespondent in Eng'land aanstonds schryven.

EELHART.

Hoe, 't is geen postdag.

BONAVONTUUR.

Zou ik zo lang wagten? neen,
Ik zend Krispyn expres daar met een pinkje heen.
Dien trouwen knegt verwagt ik hier alle oogenblikken.
Hy is naar Hoorn gereisd, en zal daar iets beschikken.

EELHART.

Is 't mogelyk! in die Kommerce Kompanjie?

BONAVONTUUR.

Gewis, dewyl ik daar veel voordeel in voorzie.

VIERDE TONEEL.

BEATRIS, HILLEGOND, KLAAR, EELHART.

BEATRIS.

Ach broeder Eelhart, wat zal ons nog overkomen?
 Myn man doet anders niet als van de Zuidzee droomen,
 's Nachts staat hy in zyn bed wel tienmaal overend,
 En roept: schryf af myn heer in banko, tien percent!
 Wilt gy voor vyftig nog één duizend pond ontvangen,
 Op d'afgesproken tyd? spreek, denk op uw belangen.
 Dan roept hy weer de West! of Medenblik! Edam!
 Of, foei! dat 'k in Tergou flus die party niet nam!
 Ik bid u, Eelhart, dat gy 't ons eens uit wilt leggen,
 Wat al dat raazen van die premiën wil zeggen.

EELHART.

Wel hoor dan; 't is hier eens in Holland zo geweest,
 Dat veele menschen, door een wonderbaaren geest
 Gedreven, zo veel geld verspilden aan de bloemen,
 Dat gy zoudt schrikken als men u dien schat zou noemen.
 Een tulp, een hiacint, gold somtyds duizend pond,
 Wanneer men die spierwit en fraaij gestreept bevond.
 Maar deeze zotterny is door den tyd gesleten,
 Of, zo ze 'er is, men wil 't niet voor de waereld weeten:
 Maar nu regceert een geest van zulk een zotterny,
 Die al wat zot was streeft in zottigheid voorby.

Men vind in Vrankryk en in England Financierien,
 Die geld ontvangen op 't crediet van hunn' papieren,
 Met inzicht om daar door de schulden van het ryk
 Te doen vermind'ren, en betaalen te gelyk;
 Dees noemt men Actiën, die 's jaarlyks renten geeven,
 't Zy veel of weinig.

BEATRIS.

Wel, hoe maakt dat dan zo'n leeven?

EELHART.

Omdat veel menschen zich verbeelden dat de vaart
Der Zuidzee Kompanjie floreeren, en veel waard
Zal worden, door den tyd; behalven andre zaaken,
Waarop by giffing elk zyn rekening wil maaken.

BEATRIS.

Het dunkt my vreemd dat zich ons volk daar mê bemoeijt.

EELHART.

Gy weet wel dat één zot terstond veel zotten broeijt.
De gekken worden ryk. De wyzen staan verwonderd.
Dat giff'ren honderd gold, geld heden zevenhonderd,
En morgen slaat het weer de helft af in den prys.
Die dees negotie doet, al is hy nog zo wys,
Agt ik voor zot: wyl hy door wysheid moet verliezen,
Ten zy hy in die zee kan zwemmen op zyn biezen.

BEATRIS.

'k Bemerck wel dat die geen, die dan dees Acties heeft,
Die opjaagt, en niet dan voor hooge pryzen geeft.
Maar 't woord van premie dient gy my eens uit te leggen.

EELHART.

Dat is reed geld, het geen men iemand geeft, te zeggen.

BEATRIS.

Reed geld?

EELHART.

ô Ja, dat geeft men aanstonds op de hand,
Waardoor een, die verkoopt, zich geeft in dit verband:
Dat hy tot zekren prys, en geakkordeerde dagen,
Zal lev'ren, als het aan den kooper mogt behaagen
Te ontvangen. Zo 't nu ryft dan eifcht hy die party,
En daalt het, is hy met 't verlies der premie vry.

BEATRIS.

Dat is dan wedden of het ryzen zal, of daalen.

Ik hoop niet dat myn man zo ver van 't spoor zal dwaalen,
Dat

Dat hy zyn kapitaal zal waagen tot dien prys.

EELHART.

De tyd zal hem ligt, op een doktoraale wys,
Ten kosten van zyn beurs, eens fraaij purgeeren willen.
Indien hy maar niet barst aan al die premiepillen.
Hy slokte een tonnégouds als klokspys in zyn maag.

BEATRIS.

Ik heb het wel gevreesd. Wat is 't voor my een plaag!
Moet ik de losheid van myn man nu zo gedogen?
En zal myn kapitaal vervliegen voor myne oogen.

EELHART.

Patientie, zuster, denk het hangt nog aan 't geval
Of hy verliezen of zyn geld behouden zal.
Uw huuwlyks voorwaarde is een steun om u te dekken,
Zo hy in 't kort eens naar Viaanen moest vertrekken.
Of Fredrik Hendrik neemt hy in den nood te baat.

BEATRIS.

Wie meent gy daar mee, broër?

EELHART.

Ik meen een oud plakkaat,

Waar in men scherp verbied die wys van negotieeren;
Een Monopolium, waar op onze Overheeren
Geen vonnis geeven: wyl het is een groote trap
Tot d'ondergang der nutte en zuiv're koopmanschap.
Maar, nichtje, zeg my, zal men u niet haast zien paaren?

HILLEGOND.

Oom, maak me niet beschaamd.

EELHART.

Gy moogt u wel verklaaren;

Ik ken uw serviteurs, zo ik niet beter weet,
De één is heer Quincampoix, heel wyts en fraaij gekleed;
Hy is uit Vrankryk met de Missizippi winden
Naar Engeland gewaaijd, en laat zich hier nu vinden.

HIL.

HILLEGOND.

Meent gy heer Windbuil?

EELHART.

Ja, 'k weet dat hy hier verkeert;
Maar ook met een, dat u heer Hendrik pretendeert;
Die is zeer wel gemaakt, verstandig, vroom, en aartig.
En is een juffer, als nicht Hillegond, wel waardig.

HILLEGOND.

Myn vader ziet meest op heer Windbuils kapitaal,
Dat meer dan twee miljoen bedraagt, naar zyn verhaal.

EELHART.

Gy hebt gelyk; men spreekt nu niet als van miljoenen.
Zyn 't briefjes? of is 't geld? of zyn 't ook twee meloenen?
Hoor, zo 't aan geld schort, ik blyf borg dat Hendrik meer
Dan Windbuil heeft, wiens schat zo ligt is als een veer.
Hy volgt uw vader, en doet niet dan premie trekken.

HILLEGOND.

Ik zwyg nu, maar ik zal myn meening haast ontdekken.

BEATRIS.

Oom zoekt uw welstand, kind, 'k heb Hendrik lang gekend.

KLAAR.

Praat van de droes, hy is 'er altyd schier omtrent.

VYFDE TOONEEL.

HENDRIK, EELHART, BEATRIS,

HILLEGOND, KLAAR.

MYn heer, heb ik 't geluk u op dees plaats te vinden,
Die ik mag rek'nen voor een van myn beste vrienden?

EEL

EELHART.

k Weet wat gy zeggen wilt. Maseur, kom, laat ons gaan.
Maar zagt, ik hoor daar komt heer Windbuil ook nog aan.

ZESDE TOONEEL.

WINDBUIL, *met een gevolg van Jooden en anderen.* DE

BARBIER, HENDRIK, EELHART, BEATRIS,

HILLEGOND, KLAAR.

Waar's heer Bonavontuur? ik moet hem aanstonds spreken.
WINDBUIL.
Hy roept met het gevolg.

De West! de West! de West! mevrouw, 'k bleef in gebreeken,
'k Bid exkuzeer my, dat ik u niet heb gegroet.

De West! de West! de West!

ZEVENDE TOONEEL.

WINDBUIL, *met een gevolg van Jooden, die Bonavontuur met
nog een of twee onder de voet loopen.* BONAVENTUUR,
gevolg van Jooden, DE BARBIER, HENDRIK,

EELHART, BEATRIS, HILLEGOND,

KLAAR.

BONAVENTUUR.

Oei! oei! myn voet! myn voet!

WINDBUIL, *en gevolg van Jooden.*

De West! de West, myn heer.

BONAVONTUUR.

Myn voet is wis aan stukken.

WINDBUIL *en gevolg.*

De West! de West!

EELHART.

Hou op met raazen, hoe zal 't lukken?

BEATRIS.

Ach, man! wat schort u?

BONAVONTUUR.

Ach! haal voort een barrebier.

Ik heb myn voet verstuikt door dat verbruid getier.

KLAAR.

Daar staat de Chirurgyn, die je alle dag komt scheeren.

EELHART.

Kom, meester, ty te werk.

BARBIER.

Dat zou ze niet begeeren.

Ze skei nou uit de kunst, hum is een heer ma foi!

Ze eb duzend Louis d'or kewon in Quincampoix.

KLAAR.

Nu doet het.

BARBIER.

Non canalje.

KLAAR.

Ik zal een ander haalen;

Hy meent nu dat hy is een keuning van de Waalen,

Omdat hy geld heeft, of misschien ook maar wat wind.

WINDBUIL.

Nu doet het, ik zal 't wêer erkennen als een vrind.

BARBIER.

Monfieur, ze zel 't dan doen om je obligant verzoeken.

Kom meid, canalje, vit! breng hier de windle en doeken.

BONAVONTUUR.

Ach breng me in 't naast vertrek; en meester doe u best.

Zo als zy hem opneemen wordt van binnen geroepen.

Edam! Edam!

WINDBUIL, *en gevolg de deur uitlopende.*

Wat 's dat. De West! de West!

ACHTSTE TOONEEL.

HENDRIK, HILLEGOND.

HILLEGOND.

Ik bid u Hendrik, zeg, wat schorten deeze menschen?
Dien monsieur Windbuil zou ik niet veel gekker wenschen.
Is 't ook een weddenschap? of zyn ze zat en vol?

HENDRIK.

Neen dronken zyn ze niet: maar uitgelaaten dol
Mejuffer, en van wind geduurig opgeblaazen:
Maar 't slimst is, dat het nog niet blyft by deeze dwaazen.
Het schynt een landziekte, ons uit Vrankryk aangewaaid,
Daar nu dit soort van volk geen kleintje staat bekaaaid.
Maar, schoone, wyl 't geluk me een oogenblik wil gunnen
Dat wy hier zyn alleen. Zeg zoude ik hoopen kunnen
Dat gy my eenmaal eens gelukkig maaken zult?

HILLEGOND.

Ik moet me, zo als gy, nog waap'nen met geduld:
Maar weet, zo niet myn keur van vader af moest hangen,
Dat ik u eerder als heer Windbuil zoude ontvangen.
Ja 'k zal nog verder gaan. 'k Zeg dat ik hem versmaad,
En kunt gy met myn Oom, die 'k zie dat u niet haat,
Iets vinden, dat my van dit huuwlyk kan bevryden,
Ik zal uw zorg en moeite erkennen t'allen tyden.

HENDRIK.

Durf ik dan denken dat myn ſchoone my bemint!

HILLEGOND.

Weet dat ik tot dien prys myn hart aan u verbindt.

HENDRIK.

Bekoorlyk oogenblik! myn lief gy kunt gebieden.

Al wat gy my belaft, myn ſchoone, zal geſchieden.

Gy mint my? en ik hoor dat nu op 't onvoorzienſt!

Myn goed, myn leven, het is alles tot uw dienſt.

Wel aan myn Hillegond, wat moet ik me onderwinden?

HILLEGOND.

Gy moet in Quincampoix door hulp van goede vrienden,

Verneemen, hoe ver dat heer vader is verzeild

In de Actiekoopmanſchap. De grond dient eens gepeild

Van al het werk. Ik vrees dat zy hem daar bedriegen.

'k Geloof zyn makelaar doet anders niet dan liegen.

Hy blaafst hem de ooren vol van winſten grof en groot,

Ik vrees dat deeze hem zal helpen in den nood.

't Is alles my verdagt. Kriſpyn, de knechts, de meiden,

'k Geloof dat ze altemaal onz' ondergang bereiden.

HENDRIK.

De knechts en meiden?

HILLEGOND.

Ja: maar boven al Kriſpyn,

Die, merk ik, trekt nu met den makelaar één lyn.

Zy droomen altemaal niet als van premie geeven.

De ſchrobſter is zelf in die koopmanſchap bedreven.

HENDRIK.

Neen lief, de premies zyn te hoog nu in de Zuid.

HILLEGOND.

Zy doen in kompanjie. Kriſpyn voert alles uit.

'k Vond flus twee briefjes op de meide-kamer leggen:

Zie, lees ze, gy zult beſt verſtaan wat dit wil zeggen.

HEN-

HENDRIK.

Ha! ha! 't zyn briefjes, daar Krispyn uw knecht in zeit,
 Dat hy in Rotterdam, voor rek'ning van de meid,
 In de Assurantiebank een post heeft ingeschreven.
 In 't ander staat dat hy iets meent in Hoorn te geeven.
 Maar, wees gerust, dat 's tot uw vaders schade niet.

HILLEGOND.

Ik vrees al evenwel, dat hier niets goeds geschiedt.
 Kom laat ons binnen gaan, en met Oom Eelhart spreekten,
 Wat ons te doen staat.

HENDRIK.

'k Zal nooit blyven in gebreeken
 Om u te dienen, die my zo gelukkig maakt,
 Dat ik een schat bezit daar 'k lang naar heb gehaakt.

NEGEND E T O O N E E L.

WINDBUIL, HENDRIK, HILLEGOND.

WINDBUIL.

Madame, mag ik de eer een oogenblik genieten,
 Dat ik u spreek alleen?

HILLEGOND.

Nooit zult ge uw wit beschieten,
 Met onbeleeftheid, heer. Gy ziet ik ben verzeld.
 En 't inzicht, dat gy hebt, is my genoeg gemeld.

WINDBUIL.

Myn medeminnaar, kan, naar 'k merk, u best bekooren.

HILLEGOND.

Ik staa hier niet om uw verwytingen te hooren.
 Het schynt wel dat uw hart genegen is tot my:
 Maar ondertusschen spreekt gy met een heerschappy,
 Schoon dat ge 't allerminst op my niet hebt gewonnen.
 Waarom hebt ge uw verzoek aan vaders kant begonnen?

D d d 3

Heb

Ieb ik geweeten, schoon gy zyt zyn grootste vrind,
Dat gy hier juist verkeert, omdat gy my bemint?

WINDBUIL.

Hebt gy niet kunnen zien, mejuffer, aan myne oogen,
Dat uwe schoonheid my tot liefde heeft bewogen?

HENDRIK.

Mejuffer, hoe! zal hy u hier zo onbeschaamd....

HILLEGOND.

Wees stil, ik weet wat my op zulken daad betaamt.
En zo gy één van twee hier questie poogt te maaken,
Zal hy die 't aanvangt, nooit tot myn bezitting raaken.

HENDRIK.

Ik zal dan zwygen.

HILLEGOND.

Dat verzoek ik ook op u.

WINDBUIL.

't Is wel, mejuffer, 'k zwyg, op u gebod dan nu.
Maar, kunt ge uzelf door my niet best gelukkig maaken?
Aan alles wat gy wenscht zult gy door my geraaken,
Geëerd, gediend, ontzien, om uwen hoogen staat.
'k Bezit een rykdom, die 't gemeen te boven gaat.
Gy zult dan als prinses by and're juffers leeven.
Ja, 'k zal een heerlykheid aan u ten bruidschat geeven.
Ik wil aan die rievier, die 't Sticht nu graaven zal,
Door 't midden van de Hei, een zeer vermaaklyk dal
Verkiezen, en voor u een groote hofftêe bouwen.
Elk zal u in dat Tempe als hoofdgodinne aanschouwen.
De schepen, zeilende by menigte af en aan
Door 't nieuw Kanaal, waar langs de timmerwerven staan,
En schoone huizen, zult gy zien hunn' zeilen stryken,
Wanneer ze uit Oost en West, het Sticht met Waar verryken.

HILLEGOND.

Wat geeven de Acties, heer, by u een schoone vrucht!

Gy

Gy bouwt door premiën, kasteelen in de lucht:
 Maar 'k vrees, dat, zo de wind van zotheid raakt aan 't draaijen,
 Ook de ingebeelde winst met één eens weg mogt waaijen:
 En ik wierd van princes dan kamenier op 't leest.

WINDBUIL.

Mejuffer 't kan niet zyn.

Van binnen wordt geroepen.

De West! de West! de West!

TIENDE TOONEEL.

WINDBUIL, BARBIER, HENDRIK, HILLEGOND.

WINDBUIL.

Raamskoolbroek!

BARBIER.

Muiden! Weesp!

WINDBUIL.

Ik moet die menschen spreken.

ELFDE TOONEEL.

HILLEGOND, HENDRIK.

HILLEGOND.

Ach is dat schrikken!

HENDRIK.

Hy is gek, lief, 't is gebleken.

Zyn hoofd is met een wind van zotheid opgevuld.

HILLEGOND.

Laat ons naar binnen gaan. Ik ben vol ongeduld.

Einde van het eerste Bedryf.

TWEE.

QUINCAMPOIX, OF DE
TWEEDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

Verbeeldt een Koffihuis, waar in eenige menschen rooken enz.

JAN, GEESJE, FRANSJE, met een groote bult, en een brilledoos,
waar op geschreven staat: Bombario.

FRANSJE zingt.

*K*omt springt op klompen en op schoenen!
Want elk wordt ryk in Quincampoix.
Hy zwetst nu niet als van miljoenen,
Die korts moest slaapen in het strooij.

Wat is 't een goudeeuw voor de snyers:
Want menig kalis wordt een heer,
En de oude meiden krygen vryers,
Niet om de ketel: maar het smeer.

Wil dees negotie nog wat duuren,
Ik wed 'er in de gansche stad,
Geen meid of knecht zich zal verhuuren:
Want ieder droomt van grooter schat.

Pothuizen zal men kunnen vinden,
By menigte voor niemendal:
Want Jan de lapper, en zyn vrinden,
Houdt koets en paerden op den stal.

De Schouwburg zal 't nu niet lang maaken,
En haast ontbloot zyn van Akteurs:
Dewyl ze aan and're rollen raaken.
En speelen op de windvang-beurs.

Turf-

*Turfdraggers zullen met hunn' manden,
En kruyers met 'er wagens, wis,
In korten tyd viktorie branden:
Wyl elk op 't minst een keuning is.*

GEESJE.

Wel Fransje, heb je in 't zin hier wat voor gek te speulen,
Of heb jy ook een slag gekregen van de meulen,
In deezen wind? Wag tot het vastenavond is.

FRANSJE.

Hoe, meenje dat ik dit voor niet doe, neen, dat 's mis.
'k Zie dat de zotten nu den meesten rykdom winnen,
En geld ontbreekt me; dies moet ik iets nieuws beginnen.
Hoor, in Parys was korts een kaerel met een bult,
Gelyk als ik, die heeft zyn beurs daar mée gevuld.
Daar wierdt in Quincampoix schier geen party gesloten,
Of myn konfrater heeft zyn snaaij daar van genoten,
Omdat men op zyn bult kon schryven met gemak.
Ik kan elkeen, als hy, met pennen inkt en lak
En lessenaar voorzien.

GEESJE.

Ha! ha! dat 's wel verzonnen.

Waar drommel of 'er niet al geld mée wordt gewonnen.

TWEDE TOONEEL.

PIETER, JAN, GEESJE, FRANSJE.

FRANSJE zingt.

*Zo ziet men dat zich kaale snaaken
Verheffen kunnen door een fons,
En groeyen nu ze aan schyven raaken,
Op eenen nacht als Champinjons.*

PIETER.

Geef eens een pyp tabak! en koffi, kookend hiet.

JAN.

En brand je niet! messieurs, en brand, en brand je niet!

PIETER.

Heb jy den makelaar Grypvogel niet vernomen?

JAN.

Neen, maar ik denk dat hy hier datelyk zal komen.
Daar is de man al zelf.

DERDE TOONEEL.

GRYPVOGEL, PIETER, JAN, GEESJE, FRANSJE.

GRYPVOGEL.

Monfieur vind ik u hier?Geef uw Patroon, wanneer gy t'huis komt, dit papier,
't Kontrakt van duizend pond, hy zal daar nâ verlangen.
Ik zal de premie als 't geteikend is, ontvangen.
Een pyp tabak!

JAN.

Een pyp tabak!

PIETER.

Hy zal 't niet doen.

Je moet niet denken dat gy hem zo zot zult broên,
Ik ben verzekerd dat de Zuidzee niet zal daalen.

GRYPVOGEL.

Geef koffi!

JAN.

Brand je niet! die 't breekt die moet betaalen.

VIER.

VIERDE TOONEEL.

EERSTE JOOD, TWEEDE JOOD, *gevolg van Fooden,*
 GRYPVOGEL, PIETER, JAN,
 GEESJE, FRANSJE.

Koop of verkoop jy?
 EERSTE JOOD.

TWEEDE JOOD.
 'k Koop en verkoop in de Zuid.

EERSTE JOOD.

Kom, by de leeven van de natie! spreek eens uit!
 'k Verkoop jou Munkendam!

TWEEDE JOOD.

Ik ook.

EERSTE JOOD.

Zo niet trekken.

TWEEDE JOOD.

Drie en een half.

EERSTE JOOD.

Ik geef voor drie.

TWEEDE JOOD.

Loop by de gekken.

EERSTE JOOD.

Ik bied jou twee. En as 'k men omkeer is 't gedaan!
gevolg van Fooden.

Bombario!

EERSTE JOOD.

Een quart!

E e e 2

TWEE-

TWEEDE JOOD.

Grypvogel, blyf jy staan,
En spikkeleer in jou consciencie, by je leeven.
Hoe veel partyen?

EERSTE JOOD.

Zes begutje.

TWEEDE JOOD.

'k Zel ze geeven.

Wie is jou miester?

EERSTE JOOD *luistert den anderen eerst wat in.*

't Is de puikje van de beers:

Een man als jy, met zulken nees, als Fransjes neers.

Hy schryft op de bochel.

VYFDE TOONEEL.

WINDBUIL, EERSTE JOOD, TWEEDE JOOD. *Gevolg**van Jooden.* GRYPVOGEL, PIETER, JAN,

GEESJE, FRANSJE.

EERSTE JOOD.

'k Verkoop jou Muiden, en Schiedam met jou believen.

WINDBUIL.

Blyf van myn lyf!

EERSTE JOOD.

Wil jy niet winnen? daar zyn brieven

Van de Bahama!

WINDBUIL.

Is het mooglyk wat je zegt!

EERSTE JOOD.

Durf jy niet bieden?

WIND-

WINDBUIL.

Smous je bent hier niet te regt.
Kom bied eens premie in de Zuid op zeven honderd.

EERSTE JOOD.

Ik trek de brieven uit myn zak. Staa nou verwonderd!
Zet nou de bril eens op je nees; ruik wat 'er staat!

WINDBUIL.

Wel bied eens veertig.

EERSTE JOOD.

Neen.

WINDBUIL.

Hoe veel dan kameraad?

EERSTE JOOD.

Hoor ik stel dartig om te neemen of te geeven.

WINDBUIL.

Noch zes?

EERSTE JOOD.

Neen, by my niet te doen! neen by me leeven!

TWEDE JOOD.

'k Verkoop jou Rotterdam.

GRYPVOGEL.

Wat bied jy voor Tergou?

EERSTE JOOD.

Grypvogel, trek jou hoed voor myn eens uit. Voor jou
Is Utrecht.

GRYPVOGEL.

ik bied één.

EERSTE JOOD.

'k Bie je anderhalf!

GRYPVOGEL.

Jou gekken,

Blyf van men lyf! of 'k klop je voor je malle bekken!

EERSTE JOOD.

Je bent een gek! je wilt niet winnen as je kan.
Krab eens de villis uit jou oogen as een man.

ZESDE TONEEL.

DE BARBIER, *met een gevolg*, WINDBUIL, EERSTE
JOOD, TWEDE JOOD. *Gevolg van Jooden.*

GRYPVOGEL, PIETER, JAN,

GEESJE, FRANSJE.

Kop koffi he!

PIETER.

JAN.

Met zoet?

PIETER.

Ja.

JAN *met koffi.*

Brandje niet myn heeren.

BARBIER *en gevolg.*

Edam! Ramskoolbroek! Cheels!

JAN *met koffi.*

En brandje niet in 't keeren!

BARBIER.

Kom hum verkoop jou nou Enkhuizen, en Edam.

PIETER.

'k Was al verwonderd dat 'k dien gek niet eer vernam.

DE JOODEN *gelyk.*

Bank op november! bank!

JAN *met koffi.*

En brandje niet! in 't dingen!

BAR-

BARBIER.

De bank! de bank!

PIETER.

Zoek jy me van de bank te dringen?

BARBIER.

Nou Pietje doe hum niet een klein partytje!

PIETER.

Neen,

Laat my passeeren: want ik moet zo aanstonds heen.

GRYPVOGEL.

Nu ziet gy 't zelf, gy kunt Bonavontuur eens spreekken.

DE JOODEN *tillen Fransje om hoog.*

Zwol! Kampen! Cheel, de West!

PIETER.

'k Vrees hier den hals te breeken.

GRYPVOGEL.

Blyf hier maar, Pieter: want je kent 'er tog niet deur.

PIETER.

Kop koffi!

EERSTE JOOD.

Pyp tabak.

JAN *met koffi.*

En brandje niet! sinjeur.

WINDBUIL.

Heb jy Krispyn nog niet van Hooren hier vernomen?

PIETER.

Ik zie hem daar met twee drie wortelboeren komen.

ZEVENDE TOONEEL.

KRISPYN, LOUW, KEES, WINDBUIL, EERSTE JOOD,
TWEEDE JOOD, *gevolg van Jooden.* GRYPVOGEL,
PIETER, JAN, GEESJE, FRANSJE.

WIE wil in Hoorn nog wat voor acht percent! die spreek!
KRISPYN.
BARBIER.

Monfieur Krifpyn wat heb jy altyd flimme ftreek,
Hum keeftze wel voor drie?

KRISPYN.

Ik weet zy zullen ryzen.

Die kompanjie is meer als van Schiedam te pryzen:
En ruim zo goed als die van Alkmaar, beſte vrind.

DE JODEN *tillen Fransje om hoog.*

De bubbel! bubbel! bles de bubbel. Wie koopt wind!

GRYPVOGEL.

'k Bied vyf en drie quart, wil je 't doen voor drie partyen?

KRISPYN.

Wat zegje mieſter Louw?

LOUW.

Ik zelze laeten glyen.

Zy ſchryven op de bochel.

Nu monfieur Barrebier ſpreek op nu, wat biedt gy.

BARBIER.

Ze keef jou vyf voor zes.

KEES.

Geluk met de party.

WINDBUIL.

Kom geef voor drie, 'k zal dan twee regementen neemen.

KRIS-

KRISPYN.

Nu meester Louw, kom, spreek.

LOUW.

'k Ben niet gewend te teemen,
„ Maar is die man wel goed?

KRISPYN.

Ik wil daar borg voor staan.

Geluk met de party.

LOUW.

Myn heer, het is gedaan.

DE JOODEN *ligten Fransje omhoog.*

Bombario.

EERSTE JOOD.

Begut Krispyn? jy kent bedriegen.

KRISPYN *schryvende op de bochel.*

Ik moet wat hebben voor myn ryen en myn vliegen.

PIETER.

Zo, zo, Krispyn, jy weet te leeven; dat is fraaij.

GRYPVOGEL.

Krispyn, jy weet, my komt de helft toe van de snaaij.

JOODEN.

Ha! Ane Vranke!

BARBIER.

Dat heb jy lui afgesproken.

KRISPYN.

Barbiertje dat heb jy al wonder gaauw geroken.

PIETER.

't Is wel Krispyn, 't is wel, 'k zal 't zeggen aan myn heer,
Wat jy hier uitvoert.

KRISPYN.

Hoor, verhaast je niet te zeer.

Dat beursje, Pietje, komt u toe, 't is vol dukaaten.

Gy krygt nog meer, zo ik my mag op u verlaaten.

II. Deel.

Fff

Wy

Wy moeten in deez' tyd juist zo oprecht niet zyn.
Gebruik ook uw vernuft, en speel fyn kontra fyn.
Wy zullen in het kort veranderen van kleéren,
En speelen dan een rol gelyk twee groote heeren.

PIETER.

Je zyt een eerlyk man, Krispyn, dat zie ik klaar:
Maar wordt myn heer eens die bedriegery gewaar,
Dan geeft hy ons de zak.

KRISPYN.

Dat kan ons weinig scheelen,
Wanneer wy ryk zyn, en naar ons genoegen deelen.

PIETER.

Fiat Krispyn.

KRISPYN.

Ik neem u in de kompanjie:
Maar ik sluip weg, dewyl ik ginder Eelhart zie.

A C H T S T E T O O N E E L.

EELHART, HENDRIK, WINDBUIL, EERSTE JOOD,
TWEDE JOOD. *Gevolg van Jooden.* GRYPVOGEL,
PIETER, JAN, GEESJE, FRANSJE.

EELHART.

Geef een kop koffi, en met één twee schoone pypen.

WINDBUIL.

Myn heeren komt gy hier? dat kan ik niet begrypen.

TWEDE JOOD.

Eelhart, wat bied gy voor de Zuidzee? schreeuw eens uit.

EELHART.

Ik handel in geen wind. Ik bied niet eenen duit.

TWEDE JOOD.

Jy bent een groote gek.

WINDBUIL.

Heer, wilt gy diskonteeeren?

EEL-

EELHART.

Hebt gy een Wissel?

WINDBUIL *geeft Eelhart een Wissel.*

Ja.

EELHART.

Ze is goed, zeg uw begeeren.

WINDBUIL.

'k Ben twee miljoenen ryk, en ik heb geld van doen.

EELHART.

'k Eifch twee percent.

WINDBUIL.

Een maand naâ zicht, 't is geen fatzoen,

Een half of drie quart dagt ik zou myn heer van praaten.

EELHART.

Gy kunt in Rotterdam 't dan diskonteeren laten.

WINDBUIL.

Morbleu ik moet het doen, 'k heb overal geweest.

Ik sprak daar even een impertinenten beest,

Die dorst my acht percent afeifchen in beleening.

EELHART!

Ja 't geld raakt weg. Hy had gelyk, heer, nâ myn meening:

Want geeft men veel voor wind die haast vervliegen moet,

Dan weet gy dat het geld weer naar proportie doet.

Eelhart fchryft op de bochel.

Zie daar, gy kunt het geld by myn kaffier doen haalen.

Dees Affignatie zal hy morgen doen betaalen.

Van binnen wordt geroepen.

Delft! Rotterdam! ter Gou! de Zuid! de Viffchery!

Op het Tooneel roepenze.

Schiedam! Ramskoolbroek! Cheels!

WINDBUIL.

De Zuid! daar moet ik by!

Zy loopen alle de deur uit.

QUINCAMPOIX, OF DE
NEGENDE TOONEEL.

EELHART, HENDRIK, GRYPVOGEL, PIETER, JAN,
GEESJE, FRANSJE.

Grypvogel, wy zyn hier alleen, en goede vrienden,
Ik heb iets voor, daar gy uw rek'ning by zult vinden.

GRYPVOGEL.

Myn heer, 'k ben als gy weet, een eerlyk makelaar.
'k Bedien myn meesters trouw; daarom gebie my maar.
'k Heb nimmer de eer gehad voor u te negotieeren:
Maar 'k zal betoonen dat ik ben een man met eeren.

EELHART.

Hoe veel partyen heeft myn broër met u gedaan?

GRYPVOGEL.

Ik zal eens zien, wyl ze in 't notitieboekje staan.
Zes, heer, van duizend pond, en zeven van vyfhonderd.

EELHART.

Is 't mooglyk!

GRYPVOGEL.

Hoe, myn heer, zyt gy daar van verwonderd?
Dat is niet veel, bedenk hy is Kontramineur.
Heer Windbuil die hier was, uw nichtjes serviteur,
Heeft tienmaal meer. Men moet wat in de waereld waagen.
Uw broër doet op die wys al ongemeene slagen.

EELHART.

Maar 'k vrees dat hy daar na met eenen slag een vlugt
Zal neemen, dat hy steekt de beenen in de lucht.

GRYPVOGEL.

Hy heeft geen nood. 'k Zal u den grond van 't werk verhaalen.
Door zyn reskontres kan hy 't werk heel lang doen draalen:
Want

Want komt 'er een die zyn party eifcht, zegt hy voort,
 Als my geleverd wordt, beloof ik op myn woord,
 Dat ik u leev'ren zal, en dat in korte dagen.

EELHART.

En als dat dan niet aan den kooper mogt behaagen?

GRYPVOGEL.

Daar is geen recht op. Zou men lev'ren eer men kan?
 Neen, die reskontres gaan eerst voort, van man tot man.

EELHART.

Hoor, aan myn broërs krediet is ons wat meer gelegen.
 Indien gy, als gy zegt, zyt tot myn dienst genegen,
 Ziet dat gy wederom al zyn kontrakten vind.

GRYPVOGEL.

Daar is nu kans toe, heer, zo gy u maar verbindt.
 Hoe veel percent wilt gy meer dan de premie geeven;
 Die hy ontvangen heeft?

HENDRIK.

De zuid is nu op zeven.

EELHART.

Kom 'k reskontreer ze.

GRYPVOGEL.

Neen myn heer dat kan niet zyn,
 Zy zullen ryzen in het kort.

PIETER.

„Dat heb jy fyn.

„Nu ryzen, en elk een zegt dat zy zullen daalen”.

GRYPVOGEL.

„Zwyg gek, ik zal aan jou de helft der snaaij betaalen”.
 'k Eifch zestig voor me avans.

EELHART.

'k Bied dertig.

GRYPVOGEL.

Vyftig.

Fff 3

EEL-

EELHART.

Neen.

Nog vyf.

GRYPVOGEL.

Voor veertig.

EELHART.

Neen.

GRYPVOGEL.

Wel 'k ben daar mé te vreên.

Wy zyn goe vrinden, en 'k heb order, 't zo te geeven.

EELHART.

'k Zal maaken dat u 't geld in bank wordt afgeschreven.

Zy fchryven op den bochel.

HENDRIK.

Grypvogel, nu, men laat het verder op u ftaan.

GRYPVOGEL.

Myn heeren! houdt uw plaats, gy moet niet heenen gaan,

Zo gy genegen zyt een ftuivertje te winnen.

De infchryving zal terftond op deeze plaats beginnen.

De negotianten van de bobbel kompanjie,

Verwacht men hier.

HENDRIK.

'k Zal niet vernoegd zyn voor ik 't zie.
Mag dat hier zo gefchiën?

GRYPVOGEL.

'k Meen 't nu niet uit te leggen.

Gy zult wel merken wat die potzery wil zeggen.

Men heeft gewed, dat reets het volk zo is verblind,

Dat elk inteik'nen zal, al is het maar op wind.

HENDRIK.

Ik weet niet hoe het volk zo dol is en bezeeten,

Dat zy de intentie niet van deeze luiden weeten.

GRYPVOGEL.

De kleine plaatsjes, heer, die hebben groot gelyk.

Zy

Zy lachen in hun vuift, en worden fchielyk ryk.
Zy zullen nog al meer inventien verdichten.

EELHART.

'k Denk geen kasteelen in de lucht te helpen flichten.

HENDRIK.

Ik hoor 't geraas, daar komt de gansche staatzie aan.
Ik zie Krispyn daar by, hoe pikken zal dit gaan!

TIENDE TOONEEL.

KRISPYN *met een kleet van staatzie aan, wordt gevolgd van alderhande volk, dat hem briefjes in de hand zoekt te stoppen.*

GRYPVOGEL, HENDRIK, EELHART, PIETER, JAN,
GEESJE, KEES, WINDBUIL, GYS, FRANSJE,
EERSTE JOOD, TWEEDE JOOD, BARBIER,
BOEREN, LOUW.

EERSTE JOOD.

Myn heer daar is een brief, neem an met jou believen.

KRISPYN *gooijt al de briefjes weg.*

Brus aan de pomp. 'k Wil niet gebruid zyn met je brieven.

't Volk grabbelt.

Daar wordt een stoel boven op een tafel gezet, waar op Krispyn gaat zitten, en eenige boeren op de bank voor hem. Terwyl 'er van den één voor, en den ander nâ, briefjes op den bochel van Fransje geschreven worden.

Silentium! myn heeren hoort!

Zegt dit projekt malkander voort.

Die is genegen in te schryven,

Men zal hem op dees tyd geryven.

Ik ben de man die 't al gebie,

In de ced'le bubbel kompanjie.

KRIS-

KRISPYN *leeft.*

'k Zal wisselbrieven diskonteeeren,
 En op de schepen assureeren;
 Ook huizen, schuuren, turf en hout,
 Pakhuizen, beesten, jong en oud.
 Die voor 't geweld der Turken vreezen,
 Die kunnen hier verzekerd weezen.
 Wy zullen een Commerce doen,
 Veel grooter als men zou vermoën,
 Met Spanjaarts, Franschen, Portugiezen;
 Nooit zal men op de waar verliezen.
 De schepen worden reets gebouwd.
 Wy zyn al meesters van het zout.
 Men kan 't heel hoog in prys doen stygen:
 Wyl 't elk van ons zal moeten krygen.
 Men zoekt een paerelvisschery;
 Opdat men wel verzekerd zy.
 Die in deez' bobbel in wil schryven
 Behoeft 'er juist niet in te blyven:
 Maar mag zig dienen van den wind,
 Indien hy 't zo geraaden vind.

KRISPYN *spreekt.*

Dit is geen werkje van de keijen,
 Noch 't graaven door een lengte heijen,
 't Neen, wy leggen dicht by zee,
 En hebben een bequaame ree.
 Hier zal men vry meer voordeel haalen,
 Als heele platen weg te maalen.
 Wy bobbelboeren al den brui
 Zyn wyze, en zeer bequaame lui,
 Om met een wonderlyke gratie,
 De beurs te blaazen van de natie.
 Nu mannen broeders maakt begin!

Legt in dees bos uw briefjes in.

EERSTE JOOD.

Myn heer, de Directeer, ei zeg me, by je leeven,
Daar is een Polis, 'k wil aan u wel premie geeven.

KRISPYN.

Wat is dat voor een ding? dat ken ik niet finjeur.

EERSTE JOOD.

Een Polis.

KRISPYN.

'k Ken 't niet, veeg je poort daar aan, ga deur.

BARBIER, WINDBUIL, TWEEDE JOOD,
en andere met briefjes.

Myn heer, ei blyf eens staan, neem an!

KRISPYN.

Wel feldreweeken!

Ik ken je niet. Waar is ooit jou krediet gebleken?

Hou op! hou op! 'k geloof dit volk is zot of dol.

LOUW *roept uit het venster.*

Messieurs vertrek maar; want de kompanjie is vol!

WINDBUIL.

Hoe, maatje ben je vol? wy hebben niet gedronken.

KRISPYN.

Wy hebben 't vleesch al op, kaauw jy nou aan de bonken.

HENDRIK.

Dat schynt doorsteken werk! is dat een kompanjie?

't Profyt gaat in hun zak.

GRYPVOGEL.

Wie wil nu koopen! wie!

GYS.

Wat hebje hier te koop? zeg mannen, wat veur zaeken?

HENDRIK.

Boer, jy kent hier nu aan een grooten rykdom raaken.

GYS.

Wat is hier dan te koop?

HENDRIK.

't Zyn acties goede vriend.

GYS.

Wat is 't veur kost? laet ik eens proeven of 't my dient.
Bestel me maer voor eerst eens voor een halve stuiver.

KRISPYN.

Hou jy ons voor de gek?

GYS.

Neen zeper, zuiver, zuiver.

Wat is het veur een drank? 'k wil wel eens proeven maet.

GRYPVOGEL.

Het is geen drank: 't bestaat in briefjes kammeraad.

GYS.

Ja nou begryp ik het, nou jy 't me komt beduijen.
't Zyn van die pakjes, ook? van die quakzalvers kruijen?
Wel hoe, je lacht? wel ik ben al een raere vent,
Al ben ik hier in steê zo euvel niet bekend.
Wat is dit nou veur volk?

HENDRIK.

Het zyn de Aktionisten.

GYS.

Is 't meuglyk! wat je zegt! zyn dit nou de Atheïsten!
Wel onnze koster heit daar dikwils van 'epreekt.
Ik wou wel dat ik wist wat in dat volk al steekt.

GRYPVOGEL.

Wel als je wilt, je kent een bubbel-actie koopen.

GYS.

Wel tappen ze die dan by pintjes, of by stoopen?
Het moet al lekker zyn, dat hou ik voor gewis,
Verstac je, om dat hier nou zo groot een nering is.
Ei lieve laat ik ook eens proeven, is 't zo lekker?

GRYP-

GRYPVOGEL.

Wel boer, ik wenschte jou voorzeker niet veel gekker.
Elke Actie maatje kost omtrent twee honderd pond.

Gys.

Dat 's veul te veul, al was het ook nog zo gezond,
Geen mensch zel 't koopen.

KRISPYN.

Boer, dan kan je maar vertrekken.

Gys.

Maar monsieur gouverneur, eer dat jy heen gaat rekken:
Laat ik eens zien wat jy verkoopt.

KRISPYN.

Daar, domme loer,

Daar ziet het, 't is papier.

Gys.

Al ben ik maar een boer,

Ik ken 't begrypen: 't zel een bobbelgaesje weezen.
Is dat nou zo veul waard as daer op staet te leezen?

KRISPYN.

Ja, als je koopt kan jy veel winnen op dien brief.

Gys.

Ik wil wel winnen: maar ik heb myn geld ook lief.
As ik je daer nou iens een hoopen op zou tellen;
Dan moest je my met ien twie goeje borgen stellen.

KRISPYN.

Ik stel geen borg.

Gys.

As jy dan raekten an de zwier,
En 't geld verbruide, hiel 'k niet anders as pampier.
Maar hoe veul renten zel je geeven alle jaeren?

KRISPYN.

Boer, als ik 't zelve weet dan zel ik 't jou verklaaren.
Wy zullen koopmanschap beginnen. Wint men veel
Zo kryg je veel; zo niet.... Hoor ieder krygt zyn deel.

Ggg 2

Maar

Maar boer ik mag myn hoofd niet langer met jou breeken.

GYS.

Je zelt het geld zo ligt ook uit myn beurs niet preeken.
'k Koop liever bieften veur myn plaeten, goeje vrind,
As jou pampiertjes; 'k maak myn zelven gien fteekind.
Wie zou ze ook koopen?

KRISPYN.

Jy bent zot, boer, 'k moet vertrekken.

GYS.

Dag monsieur gouverneur. Ik hou me van de gekken.

EERSTE JOOD.

Myn heer ik bid je stae, geef my nog een party
Tien twintig, 'k hou begut jou voor de schade vry.
'k Zal by de natie die heel hoog vernegotieeren.
Dan zel je krygen al wat dat je zelt begeeren.
Ik weet jy hebt nog voor je zelf een milioen.
Een makelaar als ik, begut, heb jy van doen.

KRISPYN.

Gy kunt Grypvogel maar van deeze zaaken spreekken.
Ik wil myn hoofd nu met geen wise wasjes breeken.
Hy is korrespondent der kompanjie, finjeur.
Ik mag niet hand'len: want ik word nu direktieur.

TWEEDE JOOD.

Myn heer Grypvogel, laat ik helpen in jou zaaken.
Ik ben in Medenblik, ik zel den wind wel maaken.

GRYPVOGEL.

Kom morgen aan myn huis daar spreek ik u het best.

Van binnen word geroepen.

De zuid! de zuid! de zuid!

Allegaar.

De west! de west! de west!

Einde van het tweede Bedryf.

D E R.

DERDE BEDRYF.

Verbeeldt een Kamer.

EERSTE TOONEEL.

BEATRIS, HILLEGOND.

BEATRIS.

Ik ben verwonderd dat ik broër niet weer zie komen,
Met Hendrik; wyl ik door zyn knecht reets heb vernomen,
Dat hy al acties van myn man heeft ingekogt.
'k Hoop immers niet dat zich Grypvogel heeft bedocht.

HILLEGOND.

Het is al vreemd dat hy die heeft zo laag gegeven:
Maar wyl hy is in zulk een koopmanschap bedreven,
Vertrouw ik waarlyk dat de Zuidzee is gedaald;
En is 't zo, hy heeft dan genoeg daar uitgehaald.
Daar zyn ze, en naar ik aan hun weezen kan bespeuren,
Hebt gy nu voor geen ramp te duchten, of te treuren.

TWEDE TOONEEL.

EELHART, HENDRIK, HILLEGOND, BEATRIS.

HENDRIK.

Myn waarde lief, al 't geen wy wenschten, is gelukt.
Verban nu al uw vrees, daar is niets dat u drukt.
Wy hebben de acties van Grypvogel al in hande.

BEATRIS.

Gy hebt myn man gered van een aanstaande schande!
Hoewel, zo hy het wist, hy nam 't u qualyk, heer.
Ik ben u dankbaar voor 't bewaaren van zyn eer.

Ggg 3

EEL-

EELHART.

De schade die hy lydt, zo de acties mogten daalen,
 Wil ik ter liefde van myn broeder graag betaalen.
 De welstand van uw huis, en eer van myn geslacht,
 Wordt meer van my, als dit verlies van 't geld geagt.

BEATRIS. schen.

Neen broeder; neen, 'k waar dan de ondankbaarste aller men-
 De schade is buiten u. En, Hendrik, uwe wenschen
 Zult gy ook zien vervuld. Ik geef aan u myn woord.

HENDRIK.

Mevrouw 'k bedank u. Maar wie of ons hier verstoort?

DERDE TOONEEL.

WINDBUIL, EELHART, HENDRIK,

HILLEGOND, BEATRIS.

WINDBUIL.

Waar 's heer Bonavontuur? daar is veel aan gelegen,
 Dat ik hem spreek, 'k vind hem in velden noch in wegen.
 Hy 's in de Quincampoix, noch Karseboom, noch Dam.
 Ik ben verwonderd dat hy niet te voorschyn quam.
 't Is nu een tyd dat hy een millioen kan winnen.
 Foei! dat hy nu niet komt! ei zeg, waar zyn zyn zinnen!

EELHART.

Daar de uwe zyn, myn heer; zyn zinnen zyn van huis.

WINDBUIL.

Is 't mooglyk! wel hoe komt die heer aan dat abuis!
 Maar ach! mademoizelle! is 't mooglyk! kan 't gebeuren,
 Dat ik u niet eer zag? 'k bid laat myn hart niet treuren,
 Om zulk een acht'loosheid. Ik was daar wat verward.

HILLEGOND.

Schoon gy hier zyt, in Quincampoix, heer, is uw hart.

WIND-

WINDBUIL.

Dit hart! dit hart! dat min en vreugde herwaarts parsten!

HILLEGOND.

Dat hart zo vol, dat 't nog aan de actien zal barsten.

WINDBUIL.

Gy meent van liefde. Maar 'k hoor heer Bonavontuur.

VIERDE TOONEEL.

BONAVONTUUR, EELHART, HENDRIK, HILLEGOND,

BEATRIS, WINDBUIL.

BONAVONTUUR *hinkende*.

Myn Windbuil!

WINDBUIL.

Hoe, myn heer, waar is die drift, dat vuur,

Om u gelukkig in dit oogenblik te maaken?

Men kan op heden aan de grootste premies raaken.

En 'k hoor uit Londen, dat daar alles loopt te niet.

Koom laat ons neemen van al wie maar premie biedt.

'k Heb onder 't volk gestrooid dat de acties staan te ryzen.

Myn vrinden houden die door list ook op hun pryzen:

Maar als zy hebben al de premies in de kist,

Zal elk verkoopen. Zeg wat dunkt u van die list?

Kom laat ons gaan.

BONAVONTUUR.

Myn vrind! myn Windbuil! 't kan niet weezen.

Ik kan niet uit, voor dat myn voet weêr is geneezen.

WINDBUIL.

Uw voet gequetst! uw voet! hoe komt dat zo myn heer?

BONAVONTUUR.

Is 't u vergeeten? wel gy liept my zelf om veer.

WIND-

WINDBUIL.

Ach pardonneer me! 'k wou om duizend dukatonnen
Dat dit niet was gebeurd; 'k had een miljoen gewonnen!
Maar 'k zal myn koets hier voort doen komen aan de deur.

Windbuiel doet de deur op, en roept.

Lakkei! lakkei! lakkei! haal voort myn koets!

EELHART.

„ Mafeur
„ Dat moet niet zyn, uw man dient nu in huis te blyven”.

BEATRIS.

Monkeur, gy gaat niet uit. Wat zoudt gy tog bedryven
In 't midden van den nacht?

BONAVONTUUR.

Daar hangt myn welvaart aan.

Ik moet uit weezen, al zou ik op krukken gaan.

Maar hoe of 't komt dat ik Krispyn niet op zie daagen?

't Is of hy toeleit om geduurig my te plaagen.

Hy zou naar Hoorn gaan, om daar voor myn rekening

Wat in te schryven, en fints ik zyn brief ontving,

Zyn reets, naar myn onthoudt, drie dagen al verlopen.

HENDRIK.

Hoe, heer, zou hy voor u daar van die acties koopen?

BONAVONTUUR.

Wel neen, inschryven: wyl ik hem daar volmacht gaf.

HENDRIK.

Gy zult lang wagten eer hy komt, uit vrees van straf.

BONAVONTUUR.

Hoe zo, ik hoop niet dat Krispyn my zal bedriegen?

HENDRIK.

Hy is een heer, en doet nu niet als ryden, vliegen;

Dan eens naar Rotterdam, en dan eens naar Tergou,

Schiedam en Alkmaar. ô Ik weet hy dient u trouw.

Hebt gy hem niet met één naar Medenblik gezonden,

Wan-

Wanneer hy in uw dienst ging met een pink naar Londen?
 Hebt gy hem niet van daag gekleed als een finjeur,
 Om van de bobbelbos te weezen direkteur?

BONAVONTUUR.

Wel neen ik, 'k zeg als nog dat ik hem voor myne oogen
 In lang niet heb gezien.

EELHART.

Dan zyt gy wis bedrogen:

Want 't is geen uur geleên dat hy in Quincampoix,
 Gekleed heel tout a fait, het volk bedroog, zo mooi,
 Dat elk moest lachen: maar ik dagt dat al die zaaken
 Door u geschiedden; en het schynt dat ze u niet raaken.

BONAVONTUUR.

My raaken! wel ik zweer komt hy voor myn gezigt,
 Dat hy gevoelen zal wat dat hy heeft verricht.

VYFDE TOONEEL.

KRISPYN, BONAVONTUUR, EELHART, WINDBUIL,
 HENDRIK, HILLEGOND, BEATRIS.

Uw dienaar heeren, en madames. 'k Moet u spreken
 Myn heer, van 't geen ik heb verrigt voor u, en reken
 Dat gy myn moeite en zorg my wel beloonen zult.

BONAVONTUUR.

ô Guit, ô vagebont! gy tergt nog myn geduld?

KRISPYN.

Wel hoe, myn heer, is dit myn welkomst? 'k zal vertrekken,
 Zo gy pleizier neemt om my t'zamen te begekken.

BONAVONTUUR.

Geef rek'ning van al 't geen gy hebt voor my gedaan;
 Want eerder zult gy nu van deeze plaats niet gaan.

II. Deel.

Hhh

KRIS-

KRISPYN.

ô Snoode ondankbaarheid! hoe kan het mooglyk weezen!
 Een heer, als gy, die zelf de goedheid waart voor deezen!
 Een heer, tot welkers dienft ik ben by dag en nacht!
 Wiens intrest ik, gelyk het myne, heb betragt;
 Spreekt dus tot my! tot my! die eer zou willen fterven,
 Als dat ik zyne gunft, voor my zo nut, moest derven.
 'k Heb niemendal gedaan, waarom my dus verfinaad?

BONAVONTUUR.

Om dat gy niemendal gedaan hebt ben ik quaad.
 Kom, kom, doe rek'ning van uw reis, en laat ons hooren,
 Wie u tot direkteur der bobbels heeft verkooren.

KRISPYN.

Myn heer nu merk ik 't eerst. Ho, ho, gy zyt misleid.
 Ik speelde in Quincampoix dat spel uit zoetigheid.
 'k Ben op de reis geweest, met wonderlyke fnaaken,
 Die dit bedagten om ons t'famen te vermaaken.

BONAVONTUUR.

Wel Hendrik, wat is daar dan aan bedreven?

KRISPYN.

'k Zweer

U dat het anders niet als kortswyl was, myn heer,
 De onkosten van myn reis heb ik hier opgefchreven,
 En 'k wil u gaeren daar goê rekening van geeven:
 Voor eerst een stotertje van hier tot aan Buikflood;
 Van daar een Chaize, die my kostte drie pont groot.

BONAVONTUUR.

Hoe, drie pond groot!

KRISPYN.

Gewis. 'k Had aârs te laat gekomen.
 't Was maar een gunft; de man had anders meer genomen.
 Voor één nacht flaapens moest ik geeven een dukaat.

BONAVONTUUR.

Is 't mooglyk!

KRISPYN.

Ja, ik kon niet slaapen op de straat.
Een regel wittebrood heeft my gekoft twee zesjes.
Een derdepart voor my in honderd tachtig vlesjes
Met tamelyken wyn, die 'k niet gedronken heb....

BONAVONTUUR.

Hoe! zo veel vlessen wyn?

KRISPYN.

Wy raakten aan de sep.

Ik vond een vrind die sterk in acties negotieerde,
Waar op de waard ons met zo'n rekening vereerde,
En of ik zwoer dat 'k zo veel wyn niet had gezien;
Al evenwel moest die betaaling voort geschiên,
Of anders hadden wy wel met bebloede bekken,
Naar Amsterdam, gelyk twee narren, moeten trekken.

BONAVONTUUR.

Hebt ge uw kommissie daar volvoerd, voor dit geval?
Wat winsten hebt gy nu gedaan? spreek.

KRISPYN.

Niemendal.

BONAVONTUUR.

Guit! niemendal? en durft gy zulk een rekning maaken?

KRISPYN.

Geloof my, ik vertel u niet dan waare zaaken.
Daar liepen duizenden van menschen puur als dol,
Om in te teik'nen: maar de kompanjie was vol.

BONAVONTUUR.

En zonder dat 'er nog een duit was ingeschreven?

KRISPYN.

Wel neen, zy hadden die juist vol gekregen, even
Eer ik daar met de rest uit vreemde plaatsfen quam.

H h h 2

Elk

Elk ging toen met de kous op 't hoofd naar Amsterdam:
 Maar ik zocht echter, tot myn voordeel, daar te blyven:
 Want dat waar schande dat Krispyn niets zou bedryven:
 'k Heb veertig acties voor uw rekening gekocht
 Tot vier percent, 'k heb de kontrakten meê gebrocht;
 Zy doen nu zeven, dat is drie percent gewonnen.

BONAVONTUUR.

Gy hebt heel wel gedaan, 'k was flus wat onbezonnen,
 Krispyn, ik zie dat gy my heel getrouw bedient.

EELHART.

Zo hy de snaaij niet deelt met d'een' of and'ren vriend.

KRISPYN.

Die dat maar denken dorst zou my op 't hoogste hoonen.

BONAVONTUUR.

Neen, neen, Krispyn, 'k zal u myn dankbaarheid betoonen.

WINDBUIL.

Waar blyft die rekel myn koetzier?

Z E S D E T O O N E E L.

DE KOETSIER, KRISPYN, BONAVONTUUR,

EELHART, WINDBUIL, HENDRIK,

HILLEGOND, BEATRIS.

KRISPYN.

Daar is hy al.

WINDBUIL.

Zyt gy gereed?

KOETSIER.

Myn heer, de paerden staan op stal.

WIND

WINDBUIL.

Wel hondsvot! hebt gy dan myn order niet ontvangen?

KOETSIER.

Ja heer: maar om u niet te houden in verlangen;
Ik heb 't geluk gehad door de acties, dat my de eer
Zal worden aangedaan gelyk een treflyk heer.
En eer dat moglyk drie dagen zyn verlopen,
Zal ik een koets van een die arm zal worden, koopen.
'k Heb dat te danken aan myn waarden vrind Krispyn.

WINDBUIL.

Morableu! moet ik dat zien! par diabel! ik verquyn!

ZEVENDE TOONEEL.

Vier dansfers als Snyders en Paruikemaakers.

DE KOETSIER, KRISPIN, BONAVONTUUR,
EELHART, WINDBUIL, HENDRIK,

KOETSIER.

Komt gy messieurs? wel aan, verzie my nu van kleëren.
En wil 't gezelschap met een nieuwen dans vereeren.
Hier wordt gedanst.

ACHTSTE TOONEEL.

GRYPVOGEL, *eerste en tweede* JOOD, een NOTARIS,
BONAVONTUUR, EELHART, WINDBUIL,
HENDRIK, HILLEGOND,
BEATRIS, KOETSIER.

GRYPVOGEL.

Vergeef het my dat ik u hier zo laat verstoer,

Hhh 3

'k Heb

'k Heb van myn meesters last, gun me als 't u b'lieft gehoor.
 Heer Windbuil, 'k dacht het wel dat ik u hier zou vinden.
 Ik ben gezonden van verscheide goede vrinden
 Om negen acties nu op te eischen in de zuid.

WINDBUIL.

Hoe eischen ze op! ik weet niet wat dit nu beduit.

GRYPVOGEL.

Gy naamt de premie toen zy op vier honderd waaren,
 Nu zyn zy zeven.

WINDBUIL.

Ja, en ik kan u verklaaren,
 Dat ik die zottigheid niet kan begrypen, vrind.

GRYPVOGEL.

Ik ook niet: maar gy moet het neemen zo gy 't vind.
 Zy zyn gereed om die partyen voort te ontvangen.

WINDBUIL.

'k Gaa order geeven.

TWEEDE JOOD.

Neen begutje, wilt ze langan!

WINDBUIL.

Hoe kaerel hebje geen krediet voor myn persoon?
 Die meer dan twee miljoen bezit, ô welk een hoon!

TWEEDE JOOD.

Je bent een groote gek!

WINDBUIL.

Vent heb jy iets te zeggen,
 Koom aan myn logement, ik zal 't eens overleggen.

TWEEDE JOOD.

Kom 'k laat me paeijen, schryf begut twie tonnen gouds
 In Banko af.

WINDBUIL.

Zou ik die af gaan schryven, smous?

Dat gaat zo makk'lyk niet, ik moet eerst reskontreeren.

Wagt

Wagt nog zes maanden, 'k zal 't opeifchen van de heeren
Daar 'k meê te doen heb. Als ik actien ontvang
Zult gy ze hebben, dat is red'lyk, wagt zo lang.

TWEEDE JOOD.

'k Zel op de volle van de Beers het gaan vertellen!

WINDBUIL.

Ik zeg je, kaerel, dat je my niet meer moet quellen,
Of 'k zweer je dat ik u zal fteeken door de huid.

EERSTE JOOD.

Je bent een fchelm!

WINDBUIL *trekt den degen.*

Een fchelm? dat zal ik toonen guit.

EERSTE JOOD.

Hou vast begutje! hou hem vast! hy wil me fteeken!

KRISPYN *Windbuil den degen afneemende.*

Bruil heen, eer dat hy jou mogt hals en beenen breeken.

EERSTE JOOD.

Neen ik zal blyven 'k durf begutje nog wel ftaan.

BONAVONTUUR.

Hou op! hou op! 'k verftaa niet dat je hier zult ftaan.

EERSTE JOOD.

'k Gaa naar myn heer den fchout om over jou te klaagen,
Dat jy voor de acties my betaalen wilt met flaagen.

BONAVONTUUR.

Vertrek, want ik verftaa geen raazen in myn huis.

QUINCAMPOIX, OF DE
NEGENDE TOONEEL.

GRYPVOGEL, KRISPYN, BONAVONTUUR, EELHART,
WINDBUIL, HENDRIK, HILLEGOND,
BEATRIS, KOETSIER.

„ **E**EELHART *tegen Grypvogel.*
Eifch van myn broeder ook nu de Acties op quanfuis.
GRYPVOGEL.

Myn heer Bonavontuur, my is ook laft gegeven
Dat ik opeifchen zal, al 't geene gy tot zeven
Moet lev'ren.

BONAVONTUUR.
Hoe! wat 's dat? zyn alle menfchen gek?
Of zou hier tovery omgaan in dit vertrek.

EELHART.
Myn broeder, 'k denk dat ge uw krediet zo hoog zult agten,
Dat gy den eifch voldoet waar na hy ftaat te wagten?

GRYPVOGEL.
Myn heer de Zuidzee ryft, zy paffen op hun tyd.

BONAVONTUUR.
„ Indien dat waar is, broêr, dan ben ik alles quyt”.
Grypvogel, gaa, en wil tot zeven voor my koopen.

GRYPVOGEL.
Myn heer, zy zyn al tot de negen opgelopen.
Zeg ook als Windbuil dat gy reskontreeren moet,
Dus ftelt gy de eifchers uit.

EELHART.
'k Bid dat gy zulks niet doet.

BONAVONTUUR.

Al moest ik aanstonds nu myn kapitaal verliezen,
 't Krediet is my meer waard, 'k zal nooit dien weg verkiezen.
 Maar, waarom hebt gy my gebracht in dit gevaar?
 'k Deed alles naar uw raad, gy zyt myn makelaar.

GRYPVOGEL.

't Gaat alles boven myn begrip in deez' ravazie.
 Dees wint, en die verliest. 'k Verdien ook graag koertazie.

WINDBUIL.

Ha! ha! ik heb daar iets tot nut van ons bedacht.
 Verlies ik nu, ik word in 't kort een man van macht.

BONAVONTUUR.

Hoe, zyt gy niet in staat om de Acties te betaalen?

WINDBUIL.

Ja, maar myn kapitaal moet ik uit Vrankryk haalen.
 De Missizippi is een oorzaak van myn winst.
 'k Heb twee miljoenen aan muntbriefjes op het minst.

KOETSIER.

Myn heer, gy zyt om geld verlegen, na 'k kan hooren.

WINDBUIL.

Ha schelm! moet gy my in dit overval nog stooren?
 Myn heeren, 'k heb een schoon, een fraaij project bedacht.
 Laat ons ons zelve nu bedienen van de macht
 Die wy nog hebben, en een Kompanjie oprichten,
 Waar by de Bobbels zyn te rekenen als slegten.
 Laat ons in Assurance, en in Commerce doen,
 Door een inschryving van een honderd millioen.
 Elke Actie moet op 't minst zes duizend guldens weezen,
 Daar elk by de ingaaf geeft drie gulden, en door deezzen
 Zo grooten rykdom kan men reden in de vaart
 Te Ostende.

KRISPYN.

Weg, myn heer, dat is geen oortje waard.

Maar kon je maaken dat die bobbels niet verzwinden
 't Waar beter; nu kan ik geen voordeel daar in vinden.
 Maar, wilt ge iets doen waar door uw geest ons word bekend;
 Smelt deze kompanjies eens tot een regiment.

EELHART.

Die windnegoties, die wy hier de bobbels noemen,
 Is, als men 't wel beziet, heel weinig op te roemen;
 Dewyl de handel door die dingen word gestremd.
 Zy zullen met 'er tyd ons zetten in het hemd.
 Om Duitsch te spreken, 'k kan niet merken dat de heeren,
 Die in den grond zich zelf verstaan op 't Assureeren,
 Het honderdste deel profyt in vyfentwintig jaar
 Getrokken hebben, zet hun alle by malkaar,
 Als deeze bobbels (zo zy niet haast willen vallen)
 Uitdeelen moeten in twee jaren met hun allen.
 En hun Commercie kan 't verval ook niet verhoên,
 Ten zy men Waaren poogt in menigte op te doen,
 En zetten dan de markt; maar dat is niet te denken,
 Dat zy hun eer door zulken gruwel zouden krenken.
 Wy roemen dan te recht een wyze Majestraat,
 Die zich door zulken wind dus niet vervoeren laat.

KRISPYN.

Hoor heerschap Windbuil, om uit deezen strik te raaken,
 Zou ik een kompanjie gaan in Vianen maaken,
 En leggen met dat geld die stad ten cersten uit,
 Dan kan die geen, die hier zyn kapitaal verbruid,
 Verzekerd zyn, dat hy daar zal een wooning vinden.
 Gaa overleg dat eens daar ginder met uw vrinden.

WINDBUIL.

Myn heer, verdraagt gy zulk een taal hier van uw knecht?

BONAVONTUUR.

Myn heer, hy heeft gelyk in al het geen hy zegt.

WIND.

WINDBUIL.

Morableu! 'k word disperaaf! hoe kan het mooglyk weezen?

KRISPYN *trekt zyn kleedt uit, en verkleedt zich.*

Ik ben, Bonavontuur, uw knecht geweest voordeezē:

Maar ik bedank u nu, myn heer, voor alles goedts.

'k Heb zin, heer Windbuil, in uw paerden en uw koets.

Ik bid u, stel ze op prys, ik wil ze van u koopen:

Want ik kan merken dat gy nu te voet zult loopen.

WINDBUIL.

Had ik myn degen, schurk, ik stak u in de pens.

KRISPYN.

Tegen Bonavontuur.

Myn heer, ik zie dat hy verwonderd staat te kyken:

Maar wil het vonnis tot myn nadeel nog niet stryken.

'k Heb veel gewonnen met uw geld dat gy niet weet:

Maar doet een eisch: want gy moet weeten, 'k ben gereed,

Om, tot voldoening, u in alles te behaagen.

BONAVONTUUR.

Myn geld! Krispyn, myn geld! hebt gy dat durven waagen?

EELHART.

Heer broeder, zyt geruft, wyl gy geen schade lydt.

Zie uw kontrakten, die 'k heb ingetrokken; zyt

Te vrede, wil Krispyn hier van 't verlies vergoeden,

Gelyk 't behoort, dan is hy vry van quaad vermoeden.

KRISPYN.

Dat zal ik doen; 'k weet door Grypvogel hoe veel geld

De schade is, die u voort zal zyn ter hand gesteld.

HENDRIK.

Myn heer, mag ik dan op uw lieve dochter hoopen?

BONAVONTUUR.

Geef haar uw hand: maar 'k wil gy zult nooit wind verkoopen.

KRISPYN.

Nu juffrouw Klara geef uw hand ook aan Krispyn.

KLAAR.

Viva de Quincampoix! nu wy veréénigd zyn.

KRISPYN.

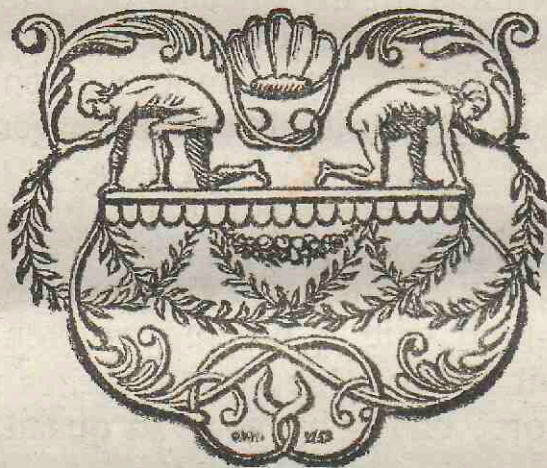
Komt dans eens vrolyk op, eer dat wy faam vertrekken.

WINDBUIL.

Ik zal my met Viane, of Fredrik Hendrik dekken.

Windbuij loopt de deur uit.

Daar wordt gedanst.

Einde van het derde en laatste Bedryf.

COPYE VAN DE PRIVILEGIE.

DE Staten van Holland ende Westvrieland doen te weten, alsoo ons ver-
toont is by de Regenten van het Burger Weeshuis en Oude Man-
nenhuis der Stad Amsterdam, en, in die qualiteyt, te samen eygenaars,
mitsgaders Regenten van den Schouburg aldaar, dat sy, Supplianten, sedert
eenige Jaaren hebbende gejouffleert van onsen Octroy of Privilegie van dato
21 Mai 1699. waar by wy aan hen Supplianten, in hun qualiteyt hadden gelie-
ven te consenteren, accorderen en Octroyeren, dat sy, gedurende den tyd van
vyftien eerst achter een volgende Jaaren, de Wercken, die doenmaals ten
dienste van het Tooneel reets gedrukt waren, ende, van tyd tot tyd, nog
vorder in het ligt gebracht, ende ten Tooneele gevoert soude worden, alleen
soude mogen drukken, doen drukken, uytgeven ende verkopen, nu ondervon-
den, dat de Jaren, by het voorgemelde ons Octroy of Privilegie genaamt, op
den 21 dezer Maand Mai was komen te expireren; ende dewyl de Supplianten
ten meesten dienste van de Schouwborg, (waar van hunne respectieve Godshuy-
sen onder andere mede moesten werden gesubcenteert,) de voorgemelde Werc-
ken, soo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten, als anders, die reets ge-
drukt, en ten Tooneele gevoert waren, of in het toekomende gedrukt, en ten
Tooneele gevoert soude mogen werden, geerne alleen, gelyk voorheenen, sou-
den blyven drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen, ten eynde de selve
Wercken door het nadrukken van andere, haar luyfter, soo in taal, als spel-
konst, niet mogten komen te verliesen, dog dat sulks aan hen Supplianten, na
de expiratie van het boven gemelde ons Octroy en sulks na den 21 Mai deezes
Jaars 1714. niet gepermitteert soude wesen, soo vonden sy Supplianten hun ge-
nootsaakt sig te keeren tot ons, onderdanig verzoekende, dat wy aan hen Sup-
plianten, in hare bovengemelde qualiteyt, geliefden te vorleenen prolongatie
van het voorsz. Octroy of Privilegie, omme de voorsz. Werken, soo van Treur-
spellen, Blyspellen, Kluchten als andere, reets gemaakt en ten Tooneele ge-
voert, en als nog in het ligt te brengen ende ten Tooneele te voeren, den tyd
van vyftien eerst achter een volgende Jaren, alleen te moogen drukken en ver-
kopen, of te doen drukken en verkopen, met verbod aan alle anderen op selve
kere hoge penen, by ons daar tegen te statueeren in communi forma; So is 't
dat wy de saacke, ende 't voorsz. Verzoek overgemerkt hebbende, ende gene-
gen wesende, ter bede van de Supplianten, uyt onse rechte wetenschap, Sou-
veraine Magt ende autoriteyt, deselve Supplianten geconsenteert, geaccor-
deert ende geoctroyeert hebben, consenteren, accorderen ende octroyeren,
haar by deezen, dat sy gedurende den tyt van vyftien eerst achter een vol-
gende Jaren de voorsz. Werken, soo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten
als andere, reets gemaakt ende ten Tooneele gevoert, en als nog in het licht te
brengen, ende ten Tooneele te voeren; binnen de voorsz. onze Landen alleen
sullen, by continuatie, mogen drukken, uytgeven en verkopen; verbiedende
daarom allen en een ygelyk, de voorsz. Werken, in 't geheel ofte ten deele,
naar te drukken, ofte, elders naargedrukt, binnen den selve onsen Lande te
brengen, uyt te geven, of te verkopen, op de verbeurte van alle de naerge-
drukte, ingebrachte, ofte verkogte Exemplaren, ende een boete van drie hon-
dert guldens, daer en boven te verbeuren, te appliceren een derde part voor

den Officier die de calange doen fal, een derde part voor den Armen der plaetse daer het casus voorvallen fal, ende het resterende derdepart voor de Supplianten: alles in dien verstande, dat wy de Supplianten, met desen onsen Oetroye alleen willende gratificeren tot verhoedinge van hare schade door het nadrukken van de voorz. Werken, daar door in genige deelen verstaan den inhoud van dien te autoriseren, ofte te advoueren, ende, veel min de selve onder onse protexie ende bescherminge eenigh meerder credit, aansien, of reputatie te geven, nemaer de Supplianten, in cas daar inne iets onbehoorlijks soude influeren, alle het selve tot haren laste sullen gehouden wesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselyk begerende, dat by aldien sy desen onsen Oetroye, voor de voorz. Werken sullen willen stellen, daer van geen geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sullen mogen maken, nemaer gehouden sullen wesen het selve Oetroy in 't geheel ende sonder eenige Omiffie daar voor te drukken, ofte te doen drukken, ende dat sy gehouden sullen syn een exemplaar van de voorz. werken, gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliothecq van onse Univerfiteyt tot Leiden, ende daer van behoorlyk te doen blyken, alles op pene van het effect van dien te verliefen, ende ten eynde de Supplianten desen onsen Oetroye ende consente mogen genieten als naar behooren, lasten wy allen ende een vegelyk, die 't aengaan mag, dat sy de Supplianten van den inhoud van desen doen lasten ende gedogen, rustelyk, vrede-lyk, ende volkomentlyk genieten ende gebruycken, cesserende alle beletten ter contrarie gedaan. Gedaan in den Hage onder onsen Grooten Zegele, hier aan doen hangen, op den drie en twintigsten Mai, in 't jaer onses Heeren en Zaligmakers, seventien honderd en veertien.

A. HEINSIUS.

Ter ordonnantie van de Staten

SIMON VAN BEAUMONT.

De Regenten van het Wees- en Oude Mannenhuis hebben, in haar voorz. qualiteit, het recht van deze Privilegie voor QUINCAMPOIX, OF DE WINDHANDELAARS, *Blyspél*, vergund aan de Erfgenamen van J. LESCAILJE, en DIRK RANK.

In Amsteldam, den 11 October, 1720.

De Erfgenamen van JACOB LESCAILJE en DIRK RANK, welke het regt van de Privilegie van den Schouwburg vergunt is door de E. E. Heeren Regenten van het Wees- en Oude Mannenhuis q: q: Consenteeren met kennis en toestemminge der voorn. Heeren Regenten wegens PIETER LANGENDYK, aan de Wed. BARENT VISSCHER, en aan geen anderen, dat de Tooneelstukken by hem PIETER LANGENDYK gemaakt, en met het voorz. Privilegie van den Schouwburg reets gemunicert wegens hem LANGENDYK door de Wed. B. VISSCHER gedrukt, en onder zyn te verzoekene Privilegie op alle zyne Werken, alleen maar voor deze editie, zullen uytgegeven mogen worden, mits dat dit Consent, onder het Privilegie, van de Schouwburg gestelt, en alzo voor dezelve Tooneelstukken apart gedrukt en uytgegeven worden; en dat die Tooneelstukken niet anders als in Quarto; en by dit voorschreven werk, zullen mogen werden gedrukt.

A R.

ARLEQUYN
ACTIONIST.

KLUCHTIG BLTSPÉL.

Op de wyze van het Italiaansch Tooneel.

VERTOONERS.

ARLEQUYN.

SCARMOES.

GILLE.

KAPITANO.

MEZETYN.

KOLUMBINE.

MARINETTE.

Eenige Maskeraaden tot gevolg van *Arlequyn*.

Eenige Maskeraaden tot gevolg van *Kapitano*.

Het Toneel verbeeldt een Straat.

425
ARLEQUYN

ACTIONIST.

KLUCHTIG BLYSPÉL.

*****
EERSTE TONEEL.

KAPITANO, ARLEQUYN.

Ha! monsieur Arlequyn! wees welkom goede vrind!

KAPITANO.

Ho! Kapitano! waar na toc met zulken wind?

ARLEQUYN.

'k Gaa order geeven om de schepen klaar te maaken,
Waar meê ik hoop dit jaar in 't Zuidland nog te raaken,
En ryk te worden door een treffelyken buit.

KAPITANO.

Zo gaat gy zoeken naat het onbekende Zuid?

ô Kapitano! dat 's een werk vol moed en oordeel.

Zo dat gelukt, gansch kracht! wat krygt gy dan een voordeel!

Maar weet je welk een streek gy houden moet in zee?

Wie zyn uw stuurlui? en wat bootsvolk neem je meê?

ARLEQUYN.

Ik ben de kapitein, Scarmoes zal stuurman weezen,

En Kolumbine kok; dan heeft men niet te vreezen,

En doëtor Mezetyu is onze scheepsbarbier.

KAPITANO.

Wat laading neem je meê?

K A.

KAPITANO.

Niet anders dan papier.

ARLEQUYN.

Ha! ha! papier! papier! dat 's wonder wel verzonnen.
Papier, dat is een waar daar veel aan wordt gewonnen.
Is 't postpapier dat gy laat brengen aan scheepsboord?

KAPITANO.

Ha! myn papier is van het alderbeste soort!
'k Heb Fransche, en Engelsche, en Neêrduitsche narrekappen,
Van de allerfynste, die van Missizippi-lappen
Zeer konstig zyn gemaakt, in Laauwmand van een man,
Wiens molen deeze soort zo heerlyk maaken kan,
Dat gansch Europa hem die aanstonds na zoekt te aapen,
En al de lappen poog te koopen en te raapen;
Maar 't is vergeeffsch, hy heeft ze alleen nu in zyn macht.

ARLEQUYN.

'k Heb uit de Zuidzee ook een quantiteit gebracht;
Die ruim zo goed zyn als ze uit Missizippi haalen;
'k Zal in Noordholland daar papier van laten maalen.

KAPITANO.

Och monsieur Arlequyn, myn vrind! och! wou je 't doen,
Dat jy die lappen gaaft aan ons voor kargazoen!
Ik zal die goedheid u met dankbaarheid vergelden.

ARLEQUYN.

Hoor Kapitano, 't kan niet zyn; ik zal 't u melden
Wat ik van sints ben. 'k Heb op gift'ren in de buurt
Van Quincampoix d'Hollande, een deftig huis gehuurd,
Daar ik viktalie voor elk een in zal verkoopen.

KAPITANO.

En wanneer stelt gy daar dien nieuwen winkel open?

ARLEQUYN.

Zo aanstonds, heb je wat van doen, myn vrind, zo spreek;
Want myn boetiek is licht al leeg in deze week.

KA

Ja maak een kist vol van uw beste proviande.

ARLEQUYN *roept voor het huis.*

Ga Gille! Gille! breng hier 't goed eens met de mande.

T W E E D E T O O N E E L.

ARLEQUYN, SCARAMOES, KAPITANO, MEZETYN.

GILLE *sleept met eenige jongens een groote pakmand vol goed uit het huis, terwyl Mezetyne en Scaramoes een kist aanbrengeu.*

HA Scaramoes! en Mezetyne! gy komt van pas,
Met deze kist zo net of je geroepen was.

SCARAMOES.

Daar is je geld in, dat ik niemand dorst vertrouwen.

KAPITANO.

Sluit op, geef my het geld, 'k zal 't in bewaaring houwen.
Zy haalen een pak papier uit de kist, dat ze Kapitano geeven.

MEZETYN.

Daar is uw schat, myn heer, 'k wil zeggen uw papier,
Het a la modes geld, zo kost'lyk en zo dier.

KAPITANO.

Nu, Arlequyn, laat zien wat je in de kist zult pakken.

ARLEQUYN.

Daar 's drie gros pypen, die 'k heb in Tergou doen bakken.
En tien pond edel kruid, van 't allerbeste soort,
Dat 'k heb ontboden van het eiland Amersfoort.
Daar 's hylik'maaker, en een pakje hennekaarten.
Een pot Schiedammer spek, en Weesper varkenstaarten.
Een groote gaper, die gestaan heeft op 't Rokkin.

KAPITANO.

Wat zou ik daar me doen?

ARLEQUYN.

Hoor, gooi je geld maar in
Die groote wyde bek, die schier van één wil splyten,
Zo dra hy 't op heeft, zal hy niet dan acties schyten,
Die gy in 't Zuidlandt met goê winst verkoopen kunt:
Want die zyn nu meer waard dan goud of zilv're munt.

SCARAMOES.

Wel Arlequyn, als ik dat zie, zal ik 't gelooven.

ARLEQUYN.

Ik hou hem voor my zelfs. Loop, jongen! breng hem boven.

KAPITANO.

Neen, neen, dat zal ligt die bezworen gaaper zyn,
Ik neem hem meê.

ARLEQUYN.

Maar op half winst?

KAPITANO.

Ja. Arlequyn.

ARLEQUYN.

Daar is panharing, die ken je op de rooster braaden.
En deeze kalfskop is heel goed tot karbonaaden.
Hier is het spinrok van de Purmermeeremin,
Daar Kolumbine meê kan spinnen, is 't haar zin.
Zie hier een ojevaar.

KAPITANO.

Wat zou ik daar meê maaken?

ARLEQUYN.

Daar zel je in 't Zuidland door aan kennissen geraaken:
Want 'k heb gehoord dat daar het ojevaars geslacht
Zyn oorsprongk heeft, regeert, en bloeijt in volle kracht.

KAPITANO.

Dat's goed, maar hou nu op meer in de kist te stoppen.

ARLEQUYN.

Ik zal ze voort vol kool, en Hoornsche wortels proppen.

KA-

KAPITANO.

Hou op! ik heb genoeg; wat schortje? ben je dol?

ARLEQUYN.

Daar 's noch een rotteval, daar is de kist meê vol.

KAPITANO.

Nu monsieur Arlequyn hoe veel moet ik betaalen?

ARLEQUYN *telt op zyn vingers.*

Laat zien, dat 's één, dat 's twee, zacht laat ik niet verdwaalen,

Een half pond aëtics.

KAPITANO.

Van wat soort? wel dat is raar!

ARLEQUYN.

Wel weegze, zo je wilt, maar rompslomp door malkaâr.

KAPITANO.

Zie daar, dat pakje heb ik gift'ren net doen wegen.

ARLEQUYN.

'k Bedankje voor je goe betaaling, 't is ter degen.

KAPITANO.

Is hier geen kruijer in de buurt?

ARLEQUYN.

Dat is gewis.

Hier woont geen mensch die niet met een een' kruijer is.

MEZETYN.

Ik zal 't wel kruijen, wil me maar een wagen leenen.

Zy zetten de kist op een kruijwagen, en Mezetyn
zingt, kruijende om het looneel.

Laat je kinders kruijen leeren.

Want de kruijers ziet men eeren.

O die wel te kruijen weet,

Helpt zo menig kaale neet.

*Laat je kinders kruijers maaken,
 Zo je wilt aan acties raaken,
 Even als wy dagelyks zien,
 In de Bubbel-kompanjien.*

Mezetyt gooijt den kruijwagen om, waarop de kist breekt,
 daar niet anders dan blaazen en darmen uitkomen.

DERDE TONEEL.

KAPITANO, MEZETYN, SCARAMOES.

Och! och! fant Jago! och! waar is nu myn viktaalje!
 Ô Arlequyn! Ô schelm! Ô Gille! Ô jou canalje!
 Par bleu waar ben je?

KAPITANO.

MEZETYN.
 Och! och! die schelmen zyn gevlucht!

KAPITANO.

Zo ik ze had, ik zou ze gooijen in de lucht.
 Ik zal ze kappen met myn zwaerd tot karbonaden;
 Of 'k maak 'er worst van, die 'k zal op de rooster braaden.

SCARAMOES.

Dat 's wel bedacht: want zie, de darmen zyn al klaar.

KAPITANO.

Kom gaan wy naar zyn huis, en helpt me met malkaâr!
Zy kloppen aan, en Arlequyn komt uit het venster kyken.

ARLEQUYN slaat met een blaas.

Weg jongens van de deur, of 'k zal je voeten maaken.

KAPITANO.

Jou tovenaar, zal jy zo ligt aan rykdom raaken?
 Kom af, op dat ik jou den hals en beenen breek.

ARLEQUYN.

Wagt nog een beetje, 'k kom je by in deeze week.
Het is nu postdag, en ik moet nog brieven schryven.

KAPITANO.

Je zyt een schelm! een guit!

ARLEQUYN.

Ho! jy kunt geeftig kyven.

Indien ik tydt had 'k bleef nog wel een uur drie vier.

KAPITANO.

Jou windverkooper! 'k zeg dat jy me myn papier,
Myn kostelyke acties, zult tot één toe weder geeven!
Of 'k zweer je dat je niet een oogenblik zult leeven!
Ik zal je smyten dat je vliegt tot boven wind.
En zo jy in de maan geen goede schuilplaats vind,
Om mync gramschap, die rechtvaerdig is, te ontwyken,
Zal ik, zo 'k u weer vind, terstond de broek afftryken,
En met myn blaasbalg zo veel wind doen in je poort,
Dat jy zult barsten dat men 't in de Zuidzee hoort.

ARLEQUYN.

En ik, om op myn beurt, myn dapperheid te toonen,
Zal jou zo jagen, gek, met deeze blaas met boonen,
Dat jy van angst terstond zult kruipen in je nest.

KAPITANO.

Kom volg my naar myn huis. Een ieder doe zyn best,
Ik zal u wap'nen, en flus Arlequyn bevechten:
Want deeze questie is niet dan door bloed te slechten.

VIERDE TONEEL.

KAPITANO, SCARAMOES, MEZETYN,
KOLUMBINE, MARINETTE.

MARINETTE.

W el Kapitano. Waar na toe?

Kkk 3

KA-

KAPITANO.

Ach Marinet!

Moet ik dan altoos met den fabel en 't helmet
De waereld dwingen? en als Mavors myne tanden
Doen blinken?

MARINETTE.

Is 'er dan een vrolyk feest voor handen?
En hebje questie met een ham of schapen bouwt?

KAPITANO.

Ik gaa naar binnen. Dat men 't vaendel voort ontvouwt!

VYFDE TONEEL.

MARINETTE, KOLUMBINE, ARLEQUYN.

Wel wat of nu de gek op nieuw is wedervaaren?
Ik docht wy gingen t'scheep, om alderhande waaren,
Naar 't onbekende Zuid: Maar Arlequyn komt gins.

MARINETTE.

Wel Arlequyn! myn lief! myn held! myn actieprins!
Myn Zuidzee graaf! och! myn baron van Miffizipje!

ARLEQUYN.

Myn koningin van al de bubbels! och! ontslipje
My heden! lief, gaat gy met Kolumbine in zee?
Verlaat gy my? en vaart gy ook voor bultzak meê?
'k Verbrand myn acties, zo ik u zal moeten derven;
En werp me in 't vuur, om als Sardanapaal te sterven
Met al myn schatten.

KOLUMBINE.

Zacht, myn vrind, wees maar te vreên.
De reis is af, daar gaan geen schepen derwaart heen.
Wy geeven zulks maar voor, om de acties te doen ryzen.

MA

MARINETTE.

De reis is af? dat 's goedt. Ik moet uw loosheid pryzen.

KOLUMBINE.

Kom laat ons nu eens zien wat Kapitano doet.

ARLEQUYN *danst, en zegt daar naa:*

Hy komt, het wordt ook tyd dat ik my wap'nen moet.

Kolumbine gaat in 't huis van Kapitano, en Marinette in dat van Arlequyn uit het venster leggen.

ZESDE TOONEEL.

KAPITANO, SCARAMOES, MEZETYN.

KAPITANO, *zittende op een Paert, trekt met vliegende vaandel, Tamboers, en Pypers uit zyn huis, gevolgd van Maskeraaden, gewapend met blaazen.*

Kom stel u t'zamen in slagorden met malkander!
 Waar blyft de ruitery? vervoeg u by myn stander!
 'k Verwagt nu Arlequyn terstond in 't open veld.
 Rechts om! t'sa prezenteer de snaphaan!

SCARAMOES.

Groote held,

Wilt gy uw volk hier niet in order doen rangeeren?

KAPITANO.

Neen, 'k gaa te veld! snaphaan op schouder! 'k zal jou leeren
 In orden blyven. Mars!

Zy trekken het Tooneel af.

ZEVENDE TOONEEL.

GILLE, ARLEQUYN, *op een Ezel, trekt ook uit zyn huis, gewapend, met gevolg van Trompetters, Keteltrom, en Maskeraaden, en marcheert het Tooneel rond.*

MARLEQUYN.
 Myn helden, die zo fier

Ons

434 ARLEQUYN ACTIONIST.

Ons volgt in 't veld van eer, en onder myn bannier
 Zult roem behaalen: denkt dat gy niet hebt te vreezen:
 Want Kapitano zal terstond verwonnen weezen.
 Die hem gevangen brengt zal hebben tot zyn loon
 Zes Muider acties, en een wit papiere kroon,
 Die meerder waard is dan een krans van lauwerieren,
 Waar meê zich Scipio voor deezen plag te cieren.
 En hy die Scaramoes my leevend lev'ren zal,
 Krygt ook zes actien op Zwol voor niemendal.
 De krygsbuit zy gedeeld, en aan 't gemeen gegeven.

ALTEMAAL.

Lang, lang moet Arlequyn! lang moet de veldheer leeven!

ARLEQUYN.

'k Verklaar de goederen van monsieur Mezety
 Dien snô rebel verbeurd. Mars! 'k hoop 'er haast te zyn.
 Maar zacht, messieurs, ik zie den vyand herwaart trekken.

MEZETYN, *terwyl Kapitano weg kruipt.*

Val aan!

KOLUMBINE *uit het venster.*

Daar zie je nu een zwaar gevecht van gekken.
*Hier geschiedt een batailje met blaazen, en
 raaken zy vechtende binnen.*

ACHTSTE TOONEEL.

KOLUMBINE, MARINETTE.

KOLUMBINE.

Wel Arlequyn is al een wonderlyke haan,
 Hy trekt manhaftig op zyn grooten vyand aan.

MARINETTE.

Die windbatalje zal na 'k merk geen koppen kosten.

K^o

KOLUMBINE.

Ik vreesde 't evenwel; wyl zy malkaâr zo rosten.

Maar Kapitano is een rechte schytcbroek.

Zag jy niet hoe hy zat te trillen in een hoek?

Hy beefde al eer de slag ter degen was begonnen.

Van binnen wordt geroepen.

Leef Kapitano! leef, de vyand is verwonnen!

NEGENDE TOONEEL.

SCARAMOES, ARLEQUYN, MEZETYN, KOLUMBINE,
GILLE, *gevolg van Maskeraaden.*

*Zy brengen Arlequyn en Gille gevangen, en Kapitano
wordt in slaauwte op 't Tooneel gedraagen.*

Nu, monsieur Arlequyn, nu zyt gy in de knip.

ARLEQUYN.

Wat schort jou kapitein, of heeft de gek de pip?

MEZETYN.

Hoe, een gevange man durft die de gek nog steecken?

Of meen jy ons nu weêr te ontvlugten met jou streeken?

Neen, neen, wy zyn hier niet bevreesst meer voor jou list.

Komt mannen sluit hem met uw allen in de kist.

Zy leggen Arlequyn in de kist.

KOLUMBINE.

Waar is de rest van 't volk?

MEZETYN.

Wel, op de vlugt geslaagen,

En Arlequyn alleen dorst roekeloos zich waagen.

Hy sloeg met eenen slag heer Kapitano dood!

Toen hy zyn broek afdeed: want hy had grooten nood.

KOLUMBINE.

Dat was verraadelings.

MEZETYN.

Hy zal ook straf ontvangen;
Want 'k ben gerezolveert hem morgen op te hangen.

SCARAMOES *eenige grillen maakende,*

Ach! ach! wat 's dit, my dunkt dat Kapitano leeft!

MEZETYN *grillen maakende.*

Ik heb geen lit aan 't lyf dat nu niet trilt en beeft!

KOLUMBINE.

Hy legt in flauwte, 'k zal wat falvolate geeven.

SCARAMOES.

Och! 't mag niet helpen. Ik begin nog meer te beeven!
Geef wat blaauw band.

MEZETYN.

Dat heeft in 't minste hier geen kracht.

'k Weet raad hoe hy best tot zich zelven word gebragt.

Jenever acties lucht is dienstiger als kruijen.

Verbrandt wat acties, en wilt niet meer tyd verbruijen.

SCARAMOES, *houdt Kapitano een brandende actie onder de neus.*
Daar is 'er één, die helpt.

KAPITANO.

Waar ben ik Mezetyn?

In 't Elizeefche veld? en waar is Arlequyn?

SCARAMOES.

Neen, jy bent hier nog op de waereld by je vrinden,

En Arlequyn is nu in deze kist te vinden.

KAPITANO.

Is hy gevangen door uw kloek en wys beleid?

SCARAMOES.

De eer komt u toe, myn heer, door uwe dapperheid.

De veldheer wind de roem en al de lauwerbladen,

Al ziet hy maar van verre een anders heldendaaden.

Scaramoes danst.

KAPITANO.

Doe open, op dat ik den schelm terstond verflind,
Die my voor acties wou betaalen met wat wind.

Zy doen de kist open, daar Arlequyn uit komt gekleed als Mercurius.

ARLEQUYN.

Gy maskeraaden, die 't hier stelt in rep en roeren,
Hoe laat gy u van zulk een dwaazen drift vervoeren,
Dat gy de koopmanschap, zo nut, dus los versmaad,
En windverkoopers word tot nadeel van uw staat.

Ja 't eene windproject durft smeden naar het ander,
Het geld trekt van het volk, en deelt het met malkander,
Om koopmanschap te doen, die niets kan zyn dan wind;
Gelyk men dag op dag, helaas! te klaar bevind.

Ik zal vertrekken naar heel andre waerelddeelen,
Terwyl ge uw renten leeft, of ligt bankroet zult speelen,
Als ge al uw briefjes zult in wind verand'ren doen,
En tien procenten van drie honderd millioen
Verdweenen zullen zyn, door uwe looze strecken.

SCARAMOES.

Wie meen je dat het is, die hier zo fraaij komt preeken?

KAPITANO *knielt.*

't Is God Merkuur. Gena Merkuurtje! och! och! och! och!

ARLEQUYN.

Wagt geen genade, want ik ken uw snood bedroch.

SCARAMOES.

Ha sneesneus, Arlequyn, my zal men niet bedriegen.
Komt mannen brengt de kooij, hy moest ons niet ontvliegen.

Zy zetten Arlequyn in een kooij.

SCARAMOES, zingt eerst een vaers alleen, en word dan gevolgd van 't Choor.

*Zie hier den God Merkuur gevangen
In deeze groote veugelkooij,
Men zal hem morgen op doen hangen,
Ter eeren van de Quincampoix.*

ARLEQUYN zingt alleen:
*Wat zou ik in de waereld maaken?
Daar elk van acties praat,
De koopmanschap versmaad,
En 't nut der Beurs verlaat,
Om ydereen de beurs te taaken.*

*Daar nu van veele duizend narren.
Tot in den laaten nacht,
Wordt winst voor wind verwacht;
Daar Food en Beunhaas tracht,
Uit baatzucht alles te verwarren.*

SCARAMOES zingt, en wordt daarna gevolgd van 't Choor:

*Wy willen voortaan niet verhand'len
Dan van het allerbest papier,
Derhalven mag Merkuur maar wand'len,
En gaan op muiltjes voor plezier.*

ARLEQUYN.

Maar monsieur Scaramoes, ik zie dat gy my kent.
Ik bid u dat gy eens om Marinette zendt;
Want wyl myn leevens eind in 't korte zal genaaken,
Moet ik myn testament, eer ik kan scheiden, maaken.

SCARAMOES.

Dat hoeft niet: want ik zie daar komt zy zelf al aan.

TIENDE TOONEEL.

MARINETTE, ARLEQUYN, MEZETYN, GILLE,
KOLUMBINE, SCARAMOES, KAPITANO,
gevolg van Maskeraaden.

MARINETTE.

Ach! zie ik Arlequyn in deze kooij niet staan?

ARLEQUYN.

Myn lief, myn Marinet, terwyl ik nu moet sterven,
Zult gy myn acties met heer Kapitano erven,
En ook met heer Scarmoes; want ik vergeef hen 't quaad
Dat zy my doen, ik heb hen beiden nooit gehaat.

MEZETYN.

Zal ik, en Gille niet van uwe fchat ontvangen?

ARLEQUYN.

Gewis, gy zult uw deel met Gille voort erlangen.

KAPITANO.

Wel, Arlequyn, schoon u de dood reets was bereid,
Ik schenk u 't leven voor die edelmoedigheid,
Maar met conditie dat gy d'acties voort zult geeven.

ARLEQUYN.

Fiat, monsieur, een mensch moet veel doen om zyn leeven,
Daar is de sleutel, gaa myn lieve Marinet,
En haal de mand die 'k in de bedsteê heb gezet.

ELFDE TOONEEL.

MEZETYN, GILLE, KOLUMBINE, SCARAMOES,
KAPITANO, ARLEQUYN, *uit de Kooij,*
gevolg van Maskeraaden.

KAPITANO.

Hoe meen jy dat het nu met de acties af zal loopen.

ARLEQUYN.

Wagt maar een weinig, 'k moet u eerst iets fraaijs verkoopen.

Hy steekt een endje kaers op.

Beschouwt, myn vrienden, ziet dit overheerlyk licht.

Een licht dat nooit verbrand, en flikkert voor 't gezicht,

't Word aan de stralen van de zon het eerst ontfteeken.

't Is door de kunst gemaakt, en heeft gantsch geen gebreeken.

KAPITANO.

Wat geeve ik u daar voor?

ARLEQUYN.

Het is een stuiver waard.

KAPITANO.

Ik heb geen geld: want dat wordt aan het hof vergaârd.

Maar kom, ik geef 'er voor twee actien op Muiën.

ARLEQUYN.

Al de acties zyn by my heel weinig te beduyën.

Maar geef een blank.

KAPITANO.

Zie daar, dat is myn leste munt.

ARLEQUYN.

Ik hadt een ander 't niet voor deezen prys gegunt.

KAPITANO met het licht.

Hoe heerlyk staat dat licht te flik'ren in myn handen!

Hoe zou hy dwaalen, die geen kaers had om te branden!

Die Arlequyn, ha! ha! is zeker gantsch niet wys.

Dat hy zulk licht verkoopt, tot zulk een slegten prys.

SCARAMOES.

Ik geef 'er voor terstond twee Actien op Naarde.

KAPITANO.

Neen geef 'er drie op Hoorn, die jy tot nog toe spaarde.

SCARAMOES met het licht.

Ik ben te vreden. Ha my dunkt hy lykt wel dol.

MEZETYN.

Wel, kom, ik geef 'er voor tien actien op Zwol.

SCARAMOES.

Neen drie op Rotterdam, en zeven op Enkhuizen.

MEZETYN.

Neen monsieur Scaramoes, ik laat myn beurs niet pluizen,

Dat is te goeden waar, 'k ben daar mê in myn schik.

Maar wil je 'er honderd voor, die 'k heb in Medenblik?

SCARAMOES.

Die steeken ze in de schuit nu al in 't jagers zakje.

TWAALFDE TONEEL.

MARINETTE, ARLEQUYN, MEZETYN, GILLE,

KOLUMBINE, SCARAMOES, KAPITANO,

gevolg van Maskeraaden.

DMARINETTE gooyt een mand met papieren uit.
Daar is jou erffenis, zie daar is 't heele pakje.

SCARAMOES.

Kom geef 'er honderd in Edam, en zeven toc,

Op Utrecht, Delft, Tergou.

MEZETYN.

Wel holla! man, wel hoe!

SCARAMOES.

Nou wil je 't doen, zo spreek.

MEZETYN *met het licht.*

Fiat, om niet te teemen,

Ik zal dat heerlyk licht voor dezen prys dan neemen.

» Maar ach! het is zo kort. Och! was ik het weer quyt!

» Ik ben bedrogen! maar eer ik het van my finyt,

» Zal ik een ander weer, indien ik kan, bedotten.

Ha! ha! ik zie nu dat de waereld is vol zotten!

Het

Het nutste ding, het licht, dat niemand missen kan,
 Heb ik byna voor niet! 'k ben een gelukkig man.
 Het flikkert in myn hand, gelyk een star in 't duister.
 Wat zou de waereld zyn, berooft van zulken luister?
 Gelukkig land waar in men zulke kaerffen vind!
 Want daar geen licht schynt, zyn by nacht de menschen blind.

GILLE.

Kom aan, ik zal u daar myn erffenis voor geeven.

MEZETYN.

Fiat.

GILLE met het licht.

ô Kost'lyk licht! ô vreugde van ons leeven!
 „ Maar och, 't is haast gedaan! ô schelmse Mezetyn!
 „ 'k Dacht dat het langer was! ô schurk! ô Arlequyn”!
 Wat bied jy, Marinette?

MARINETTE.

Ik zou het niet begeeren,
 Zo 't korter wordt, zal ik my aan de vlam bezeeren.

GILLE.

Ei bied maar: want het is nog geld waard... och! ik brand!
 Ik brand myn poot! och! och! daar leit het uit myn hand!
Het endje kaers valt in de actien van Arlequyn die in den brand vliegen!

ARLEQUYN.

Zie daar nu wat 'er van de bubbels is te wachten.

MEZETYN.

Onze erffenis te leur! ach! wie had die gedachten!

KAPITANO.

Wat zullen wy nu doen? want de acties zyn niets waard.

ARLEQUYN.

Wel, helpen graaven in de nieuwe Stichtse vaart.

Zy danffen een balet.

COPYE VAN DE PRIVILEGIE.

DE Staten van Holland ende Westvriesland doen te weten, alsoo ons ver-
toont is by de Regenten van het Burger Weeshuis en Oude Man-
nenhuis der Stad Amsterdam, en, in die qualiteyt, te samen eygenaars,
mitsgaders Regenten van den Schouburg aldaar, dat sy, Supplianten, sedert
eenige Jaaren hebbende gejouiffeert van onsen Octroye of Privilegie van dato
21 Mai 1699. waar by wy aan hen Supplianten, in hun qualiteyt hadden gelie-
ven te consenteren, accorderen en Octroyeren, dat sy, gedurende den tyd van
vyftien eerst achter een volgende Jaaren, de Wercken, die doenmaals ten
dienste van het Tooneel reets gedrukt waren, ende, van tyd tot tyd, nog
vorder in het ligt gebracht, ende ten Tooneele gevoert soude worden, alleen
soude mogen drukken, doen drukken, uytgeven ende verkopen, nu ondervon-
den, dat de Jaren, by het voorgemelde ons Octroy of Privilegie genaamt, op
den 21 dezer Maand Mai was komen te expireren; ende dewyl de Supplianten
ten meesten dienste van de Schouwborg, (waar van hunne respectieve Godshuy-
fen onder andere mede moesten werden gesubcenteert,) de voorgemelde Werc-
ken, soo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten, als anders, die reets ge-
drukt, en ten Tooneele gevoert waren, of in het toekomende gedrukt, en ten
Tooneele gevoert soude mogen werden, geerne alleen, gelyk voorheenen, sou-
den blyven drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen, ten eynde de selve
Wercken door het nadrukken van andere, haar luyfter, soo in taal, als spel-
konst, niet mogten komen te verliesen, dog dat sulks aan hen Supplianten, na
de expiratie van het boven gemelde ons Octroy en sulks na den 21 Mai deezes
Jaars 1714. niet gepermitteert soude wesen, soo vonden sy Supplianten hun ge-
nootsaakt sig te keeren tot ons, onderdanig versoekende, dat wy aan hen Sup-
plianten, in hare bovengemelde qualiteyt, geliefden te verleenen prolongatie
van het voorsz. Octroy of Privilegie, omme de voorsz. Werken, soo van Treur-
spellen, Blyspellen, Kluchten als andere, reets gemaakt en ten Tooneele ge-
voert, en als nog in het ligt te brengen ende ten Tooneele te voeren, den tyd
van vyftien eerst achter een volgende Jaren, alleen te moogen drukken en ver-
kopen, of te doen drukken en verkopen, met verbod aan alle anderen op se-
kere hoge penen, by ons daar tegen te statueeren in communi forma; So is 't
dat wy de saacke, ende 't voorsz. Verfoek overgemerkt hebbende, ende gene-
gen wefende, ter bede van de Supplianten, uyt onse rechte wetenschap, Sou-
veraine Magt ende autoriteyt, deselve Supplianten geconsenteert, geaccor-
deert ende goostroyeert hebben, consenteren, accorderen ende octroyeren,
haar by deezen, dat sy gedurende den tyt van vyftien eerst achter een vol-
gende Jaren de voorsz. Werken, soo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten
als andere, reets gemaakt ende ten Tooneel gevoert, en als nog in het licht te
brengen, ende ten Tooneele te voeren; binnen de voorsz. onze Landen alleen
sullen, by continuatie, mogen drukken, uytgeven en verkopen; verbiedende
daarom allen en een ygelyk, de voorsz. Werken, in 't geheel ofte ten deele,
naar te drukken, ofte, elders naargedrukt, binnen den selve onsen Lande te
brengen, uyt te geven, of te verkopen, op de verbeurte van alle de naerge-
drukte, ingebrachte, ofte verkogte Exemplaren, ende een boete van drie hon-
dert guldens, daer en boven te verbeuren, te appliceren een derde part voor
II. Deel. M m m den

den Officier die de calange doen fal, een derde part voor den Armender plaetse daer het casus voorvallen fal, ende het resterende derdepart voor de Supplianten: alles in dien verstande, dat wy de Supplianten, met desen onsen Octroye alleen willende gratificeren tot verhoedinge van hare schade door het nadrukken van de voorsz. Werken, daar door in genige deelen verstaan den inhoud van dien te authoriseren, ofte te advouëren, ende, veel min de selve onder onse protexie ende bescherminge eenigh meerder credit, aansien, of reputatie te geven, nemaer de Supplianten, in cas daar inne iets onbehoorlijks soude insluëren, alle het selve tot haren laste sullen gehouden wesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselyk begerende, dat by aldien sy desen onsen Octroye voor de voorsz. Werken sullen willen stellen, daer van geen geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sullen mogen maken, nemaer gehouden sullen wesen het selve Octroy in 't geheel ende sonder eenige Omiffie daar voor te drukken, ofte te doen drukken, ende dat sy gehouden sullen syn een exemplae van de voorsz. werken, gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliothecq van onse Univerfiteyt tot Leiden, ende daer van behoorlyk te doen blyken, alles op pene van het effect van dien te verliefen, ende ten eynde de Supplianten desen onsen Octroye ende consente mogen genieten als naar behooren, lasten wy allen ende een yegelyk, die 't aengaan mag, dat sy de Supplianten van den inhoud van desen doen lasten ende gedogen, rustelyk, vrede-lyk, ende volkomentlyk genieten ende gebruycken, cesserende alle beletten ter contrarie gedaan. Gedaan in den Hage onder onsen Grooten Zegele, hier aan doen hangen, op den drie en twintigsten Mai, in 't Jaer onses Heeren en Zaligmakers, seventien honderd en veertien.

A. HEINSIUS.

Ter ordonnantie van de Staten

SIMON VAN BEAUMONT.

De Regenten van het Wees- en Oude Mannenhuis hebben, in haar voorsz. qualiteit, het recht van deze Privilegie voor ARLEQUYN ACTIONIST, *Kluchtig Blyspel*, vergund aan de Erfgenamen van J. LESCAILJE, en DIRK RANK.

In Amsteldam; den 11 October, 1720.

De Erfgenamen van JACOB LESCAILJE en DIRK RANK, welke het regt van de Privilegie van den Schouwburg vergunt is door de E: E: Heeren Regenten van het Wees- en Oude Mannenhuis q: q: Consenteeren met kennis en toestemminge der voorn. Heeren Regenten wegens PIETER LANGENDYK, aan de Wed. BARENT VISSCHER, en aan geen anderen, dat de Tooneelstukken by hem PIETER LANGENDYK gemaakt, en met het voorsz. Privilegie van den Schouwburg reets gemunieert wegens hem LANGENDYK door de Wed. B. VISSCHER gedrukt, en onder zyn te verzoekene Privilegie op alle zyne Werken, alleen maar voor deze editie, zullen uytgegeven mogen worden, mits dat dit Consent, onder het Privilegie, van de Schouwburg gestelt, en also voor dezelve Tooneelstukken apart gedrukt en uytgegeven worden; en dat die Tooneelstukken niet anders als in Quarto; en by dit voorschreven werk, zullen mogen werden gedrukt.

V E R T O O N I N G E N

In J. v. VONDELENS

P A L A M E D E S,

O F

VERMOORDE ONNOZELHEID.

*Verbeeld op den Amsterdamschen Schouwburg den 30 November 1720.
en den 2den, 7den, en 9den January, 1721.*

V O O R B E R I C H T.

Eer gy verder gaat, Leezer, moet ik versooning verzoeken voor 't maaken der volgende vertooningen. Het zoude eene onvergeeflyke verwaandheid weezen, te denken dat wy den befaamden Palamedes door onze vertooningen den allerminsten luister zouden hebben bygezet; in tegendeel wisten wy dat de draad van 't spel daardoor eenigzins zoude verbroken worden. Ons was ook niet onbekend hoe scherp de Professor G. Bidlo voor deezen om diergelyke dingen, en wel voornaamenlyk om het Voorspel en de prachtige tooneelciraaden in de speelen, Faëton, en Salmoneus van zyne benyders wierd door gehaald: doch indien zulk slag van menschen het gezigt door geen nevel van vooroordeel verblind geweest waare, zy zouden gezien hebben dat de eer van Vondel, den Prince der Nederduitsche dichteren, daar door geen schipbreuk konde lyden: dewyl zyne vaerzen alle wierden uitgesproken; derhalven behoefden deze lieden niets van den samenhang zynere treurspelen te verliezen, hebbende niet anders te doen dan alleen naar zyne vaerzen te luisteren, en zo lang men 't bycieraad vertoonde uit den Schouwburg te gaan, of de ooren voor den zang der Reyen te stoppen, en de oogen te sluiten om de overige pragt niet te zien, die de onweetende menigte naar den Schouwburg lokt, en de Godtshuizen aanmerkelyken winst aanbrengt. Het laatste is één van de gewigtigste redenen waarom ik, op 't verzoek van voornaame Heeren deeze vertooningen toegesteld hebbe, de andere redenen zullen verstandigen ligt begrypen; waarom men den onweetenden geen uitlegging daar van behoeft te doen, dewyl 'er hen niets aan gelegen legt. Hier ziet gy, Leezer, dat ik dit stalkaersje niet heb opgesloken om Vondels tooneelzon meerder lichts aan te brengen: maar de aanschouwers ter plaats te leiden daar zy zynen dichtader hebben zien overvloeyen van zuiveren nectar en hemelval. Ondertusschen pas ik dit vaers van deezen onnavolglyken dichter, tot lof van Horatius Flaccus gemaakt, op hem zelf.

V O O R B E R I C H T.

Wie *Vondels* geeft wil steeken naer de kroon,
Die tart als Pan, Apolloos hoogen toon,
En krygt in 't endt den welverdienden loon
Van Midas ooren.

Myn Agrippynsche vogel, blank van pluim,
Gaet bruisen, als een schip voor wind door 't schuim,
Of schept zyn adem op het luchtig ruim
En laet zich hooren.

*Naa de vertooningen van Palamedes, volgen die, dewelke ik (naa dat myn Blyspel genaamd Quincampoix of de Windhandelaars in 't winderige Actiejaar 1720. Vyftienmaal achter-
een vertoond is) hebbe gemaakt voor mynen Arlequyn Actio-
nist, naa dat hy reets in 't licht was, en derhalven niet by den
eersten druk konde gevoegd worden. Verder heb ik een aanhang-
sel van gedichten hier by gevoegd, die in het eerste deel vergee-
ten, of naderhand gemaakt zyn: neem myn arbeid ten goede,
Leezer, en*

Vaar wel.

BESCHRYING VAN DE
VERTOONINGEN
I N

J. v: VONDELENS PALAMEDES.

*****
DE EERSTE VERTOONING

Verbeelde een Vertrek, in de Legertent van den opperveldheer der Grieken, voor Troje. In het midden stont een koninklyke armstoel, waar uit de *Gerechtigheid*, verbeeld als een vrouw in 't wit gekleed met een zwaerd in de eene, en een schaal in de andere hand, gevluht was, schrikkende voor de roede der *Dwingelandy*, die de wetten en voorrechten met voeten tradt om de *Staatzucht* ten troon te doen klimmen; waar door de *Vryheid* verbeeld door een schoone vrouw, dragende een lans met den hoed daarop, bezweek, en 't *Gemeenebest*, een man dragende den bondel pylen, voor zyn ondergang deed duchten, gelyk ook de *Eendracht*, een schoone maagd met zeven pylen in de hand, hem hielp treuren, benevens de *Wysheid*, *Wakkerheid*, en *Waarheid*, haare gezellinnen; alle kennelyk door hunne merktékenen. In 't midden van het tooneel vertoonde zich de achtbaare *Palamedes*, koning der Eubeërs, verbeeldende de *Onschuld*. De ondeugden grepen hem van alle kanten aan, verscheurden zyn kleet, en rukten hem naar de gevangenis; terwyl de *Nyd*, *Laster* en *List*, benevens de aartswichelaars *Kalchas*, en *Euripiles*, twee schynheiligen, het Grieksche Heir, staande aan wederzyde van 't tooneel geschaard, tegen hem ophitsten. De Vertooning dus gesteld zynde wierd het volgende vaers uitgesproken:

De *Staatzucht*, vlammente naar 't opperste gebied,
 Belaagt het heilig *Recht*, dat uit de vierschaar vliedt:
 Dewyl de *Dwinglandy* de wetten van de steden
 En Privilegien met voeten durft vertreden,
 Waardoor de *Vryheid* quynt, 's lands *Eendracht* deerlyk zucht,
 En 't Grieksch *Gemeenebest* voor duizend rampen ducht.
 De *Wysheid*, *Wakkerheid*, en zuiv're *Waarheid* treuren
 Om de *Onschuld*, die men ziet het kleed van 't lichaam scheuren,
 Terwyl 't *Argiviesch* heir door *Laster*, *Nyd*, en *List*,
 Met hulp der *Wichlaars*, wierd tot wreedheid opgehitst.
 Schoon de onschuld word verdrukt, de tyd schenkt haar laurie-
 Hoe fel zy word begrind van duizend wreede dieren. (ren,

DE TWEEDE VERTOONING,

Verbeeldde een' steenachtigen heuvel, waar op de onschul-
 dige *Palamedes* van *Uliffes*, *Diomeed*, en de *Razernyen*,
 als wreede bculen gesteenigd wierd, voor de oogen der wiche-
 laars, het krygsvolk, de treurende benden van den rampza-
 ligen koning, en de aanbouwers, die by menigte in 't ge-
 boomte geklommen, zyn' vermaarden val beschouwden. Waar
 op de volgende régelen gesproken wierden:

Beschouw vorst *Palameed*, 's Lands steun en trouwsten vader,
 Door *Agamemnons* zucht tot de opperheerschappy,
 En *Kalchas* schyndeugd, met *Uliffes* veinzery,
 Van de omgekochten *Raad* gevonnisd als verraader.
 Hy wordt ten moordtooneel' gerukt op 't onvoorzienst,
 En dood gesteenigd door de felle *Razernyen*.
 't *Beotiesch* *Krygsvolk* zucht vergeefs uit medelyën;
 Hem helpt noch 't gryze hair noch veertig jaaren dienst.

Hierop verdweenen de *Razernyen* naar den afgrond; de
 Tyd en *Waarheid* daalden uit de wolken, en men sprak het vol-
 gende vaers.

De

De *Tyd* en *Waarheid*, die men ziet op de aarde daalen,
 Doen 't rôt der raazerny gezwind naar d'afgrond gaan.
 Vorst *Palamedes* roem zal aan den Melkweg staan,
 En als een ster van staat op Griekens vryheid straaLEN.

DE DERDE VERTOONING,

Verbeeldde een' aangenaamen beemd, omringd met lom-
 merig geboomte, waar in de tempel der *Vryheid* stond,
 gebouwd van marmersteen. In het midden zag men het
beeld van Palamedes, op een verheven Pedestal, omhelsd
 van 's Lands Palladium, de dier gekochte *Vryheid*; en om-
 ringd van de deugden die zyn doorluchte ziel heeft beze-
 ten, naamenlyk: *de liefde voor 't Vaderland*, de *Wakkerheid te*
veld, de *Wysheid in den raad*, en de *Getrouwigheid* in 't be-
 stier der zaaken. Zyne vyanden, als *Kalchas*, *Euripiles* en
 anderen, die in 't volgende gedicht gemeld worden, lagen
 halvemanswyze voor zyne voeten geboeijd aan eenen yze-
 ren keten.

Den zoon van *Nauplius* wordt in zyn vaderland
 Een *Pronkbeeld* opgericht, voor zyn doorluchte daaden;
 Het beeld der *Vryheid* staat aan zyne rechterhand,
 En cert hem als het hoofd van alle Grieksche raaden;
 Dewyl hy voor haar stierf als martelaar van staat.
 Zyn *Liefde* menigmaal voor 't vaderland gebleken,
 Zyn *Dapperheid* te veld, zyn *Wysheid* in den raad,
 Of voor een konings troon als afgezant te spreekken,
 En de ongekreukte *trouw*, omringen 't achtbaar beeld.
 De *Laster*, *Nyd*, *Bedrog*, *Schynheiligheid* en *Logen*,
 De *Dwinglandy*, 't *Verraad*, dat duizend gruuwlen teelt,
 En and're monsters zyn geketend voor zyn oogen.

„ *De Faam vliegt naar boven.*

De *Faam* trompet zyn lof, nu door de onsterfelykheid
Zyn naam vereeuwigd wordt. De *Tyd* verzeld van de *uuren*
Ontdekt zyn onschuld, en doet zien dat 's helds beleid
De vryheid heeft geveft op diamante muuren.

VERTOONINGEN

VOOR

ARLEQUYN ACTIONIST.

*Tienmaal verbeeld op den Amsterdamschen Schouwburg, tuffen
den 28^{den} October en den 23^{ften} November 1720.*

UITLEGGING VAN DE EERSTE VERTOONING.

*De windnegotie zit op eenen troon van blaazen:
Omdat zy wind voor goud verkoopt aan duizend dwaazen.
Trouweloosheid, List, Bedrog, en valsch-verkregen goed,
Zyn hoofd bedienden: dees verdryven de overvloed.
De Zotheid, Eigenbaat, verbeeldinge van schatten,
Benevens de ydele hoop, die alles wil omvatten,
Zyn famen neêrgeknield, en smeeken haar om gunst:
De Elende, 't Misfortuin, met de Arme, Schande, en Kunst
Zien de Eed'le Wetenschap, met Koopvaardy bezweken,
En wenschen om Merkuur, den Handel-god te spreken;
Opdat de wind verwaaij, door kloekheid en verstand;
Zo bloeij de koopmanschap, ten nut van 't vaderland.*

II. Deel.

Nnn

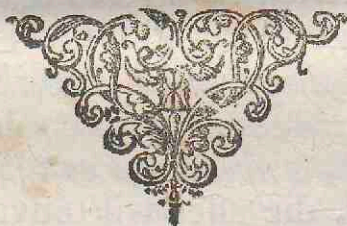
TWEET-

T W E E D E U I T L E G G I N G .

Gerechtigheid, door gunst noch gaaven om te zetten,
De Wysheid, queekster van de vaderlyke wetten,
Standvastigheid, de zuil van 't hoofdgebouw des raads,
Voorzichtigheid, het roer van 't fchip des vryen Staats,
De Wakkerheid, om voor 't gemeenebest te waaken,
 En de *Eendracht*, die de macht van 't vryë Land moet maaken;
 Met de oude *Vryheid*, lang beschermd met goed en bloed;
 Ontvangen God *Merkuur* vol blydschap in hun stoet.

D E R D E U I T L E G G I N G .

De *Gunst des Hemels* daalt met haaren wolkentron,
 En eert de Koopmanschap met eene goude kroon:
 Zo ziet men de Overvloed 't gemeenebest verquikken,
 En elk zich redden uit de Monopolieftrikken.

A A N H A N G S E L
V A N
M E N G E L D I C H T E N .

Nnn 2

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF BOSTON
100 NORTH ST.
BOSTON, MASS.

1895

R A M P E N

Van het Jaar 1720.

Hoe zwom Euroop in bloed en traanen,
Als Frank, en Brit, en Batavier,
Met hunne ontrolde Iegervaanen,
Door Mavors oorlogsblixemvier
Gelyk verwoede tygers vlogen!
Haar' helden vielen door het staal;
Haar' sterk bemuurde steden bogen,
Door kragt van 't donderend metaal;
De waereld daverde op haar' spillen,
Om Flips en Karels erfgeschillen.

Door zulk een' Ilias van plaagen
Bezweek het afgemat Euroop.
Tot dat de vreedezon aan 't daagen
Den kryg beteugelde in zyn loop,
Het slagzwaard in de scheê deed steeken,
't Viervoudige verbond besloot,
En onder 't zegepraalend teken
Den Noor en Spanjaard heeft genood;
Opdat de Zweeden met de Ruffen
Eerlang haar' groene olyven kuffen.

Nu fchynt de waereld aan 't verquikken.
 De landman juicht! en ploegt den grond;
 De jager zingt, en zet zyn strikken,
 Daar kortſ 't verwoeftend leger ſtond;
 Het pluimgediert, aan 't quinkeleeren,
 Verſchrikt voor krygstrompet noch trom;
 Men mag op zee of ſtroom laveeren,
 En zeilen vry den aardkloot om;
 Men houdt geen oorlogsblixems over,
 Dan voor den Mauritaanſchen roover.

Nu waar een gulde tyd voor handen:
 Maar 's menſchen boosheid houdt ontzind
 Des Hemels gramſchap aan het branden,
 En blyft in 't helder daglicht blind.
 Schoon 't oorlogſondier is verbannen,
 De ſnoode baatzucht blyft ons by,
 Met duizend bittere zielſtirannen,
 De kind'ren van die roofharpy;
 Eene oorzaak dat des Hemels roede
 Ons ſtraft, en teiftert tot den bloede.

Gy hoeft ó vrygevochte ſteden,
 Uwe oogen niet rondom te ſlaan;
 De ſtraamen ſtaan nog in uw' leden.
 Merkt die verwoede veepeſt aan,
 Die zoo veel landvolk heeft bedorven.
 Wie telt het eindeloos getal
 Der runders, op het veld geſtorven?
 Hoe klaagt de melker in zyn ſtal,
 En bidt, omringd van vrouw en kind'ren.
 Dat 's hemels gramſchap mag vermind'ren.

De Godtheid luistert naar zyn smecken.

De plaag vermindert tot zyn vreugd:
Doch hy, verblind, acht dit geen teken
Van 's Heeren gunst, die 't land verheugt:
Want dat moest aan zyn wandel blyken;
Maar neen de baatzucht is zyn wit;
Hy bidt, opdat hy moog' verryken;
't Is hem genoeg, hoe hy 't bezit;
Hy gunt, schoon hy het moet bezuuren,
Het quaad zyn vroomen nagebuuren.

Maar een, wiens hart vol mededoogen,
Zyn naasten als zich zelfs bemint,
Ziet alles aan met andere oogen,
En is door de ondeugd niet verblind:
Hy laat om 's vyands rampen traanen;
Ja Konstantynsstadts felle brand,
En 't sneuv'len van haare onderdaanen,
Raakt hem tot in het ingewand;
Hy wenscht met dauw van Christen kussen,
Het vuur des ongeloofs te blussen.

Hy hoort met deernis wat elende
't Rampzalige Provence voelt,
En bidt dat God zyn Engel zende,
Waardoor het pestvuur word' gekoeld.
Hy ziet Marseilje niet vol lyken,
Die koningklyke handelstadt,
Of moet gelyk een vrouw bezwyken,
Die haar gemaal, haar grootsten schat,
En lieve panden die zy baarde,
Alleen moet delven onder de aarde.

Hy

Hy ziet met innerlyk afgryzen,
 Die hard verharde monsters aan,
 Die onder fchyn van 't volk te spyzen,
 De klaauwen in hunn' goed'ren slaan;
 En zucht, als zy, de poft ontweken,
 Vervallen in des krygsmans hand,
 Die hen rampzalig durft doorfteeken,
 En 't lyk in 't vuur tot afch verbrandt;
 Of zoeken ze uit een fchip te landen,
 Men blixfemt hen van alle ftranden.

Maar niets kan meer zyn hart doorbooren,
 Dan dat een looze geest'lykheid,
 Die vorften weet te ringelooren;
 De gronden van vervolging leit,
 En kerkelyken twist wil brouwen,
 Om finte Peters lekke fchip
 Met pompen boven 't nat te houwen;
 Opdat het aan een ketterklip
 Of Proteffantschen rots niet blyve:
 Maar Eng'lenburg door 't viiffchen ftyve.

Gy kond die Tempelhydra toomen,
 Ô Vaders van het vaderland!
 Godt bluffche met genadestroomen
 Het vuur der ziekte, en d'oorlogsbrand;
 En fchoon een nieuwe roofharpyë,
 Een uitgebroeijde Hofchimeer,
 Een Actiemonfter uw bestryë,
 Uw tuinleeuw gaa 't vol moed te keer.
 Het nutft papier voor de onderzaaten,
 Zyn bybelfchriften en plakkaaten.

En gý, 's lands glorieryke leden,
ô Haarlem, Leide, en Amsterdam,
Verjoegt 't papierkraam uit uw' steden,
Dat uit het Weste en Zuide quam;
Dus zien wy d'onderzaat verquikken!
Bloey door uw deugd en wyzen raad;
Zo scheur men die papiere strikken,
Door alle steden van den Staat;
Dan toont men aan de koningkryken,
Hoe Hollands oude TROUW MOET BLYKEN.

C H R I S T E N R Y K

I N

G E V A A R.

Door den Kerkenlyken twist in den Pfals.

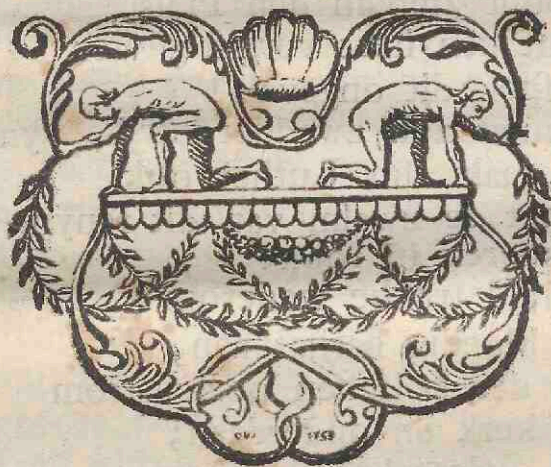
Het Christen volk stond korts verwoed
 In 't harnas tegen één,
 De broeder storte 's broeders bloed,
 Bei mat, en afgestreên.
 Gods engel, met het vlammend zwaerd,
 Dreigt alles te verflaan.
 Een donk're wolk zweeft over de aard.
 Elk schreit den hemel aan.
 Het heiloos zaat van Mahomet
 Tradt op den Duitschen grond;
 Door Christen Turken aangezet,
 Als schenners van 't verbond.
 Eugene beschreidt den Adelaar
 En blixemt met zyn vuist,
 Gelyk de groote Donderraar
 Die berg en klip vergruift;
 Daar zengt zich 't heir van Ismaël
 Tot tweemaal aan zyn vuur;
 De Christen held vervolgt het snel
 En werpt zich om den muur
 Van steden die onwinbaar zyn;
 De Wallachyër bukt.
 De Turksche maan verliest haar schyn.

's Ryks

's Ryks toeleg is gelukt.
 Iö triumf! riep Christenryk,
 Wees welkom lieve vree!
 De Gotsche leeuw worde eindelyk
 Ook door uw macht gedwee.
 Pronk op uw borst, ô Hemelmaagd,
 Eens met de Britsche roos,
 Het Guldevlies, dat elk belaagt,
 Behou zyn glans altoos.
 Beheersch het gantsche waereldrond,
 En geef een gulden tyd:
 Maar ach hoe wankelt g' op den grond
 Daar gy verwelkomt zyt!
 Geweetendwang, dat monsterdier
 Vertoont zich in den Pfals,
 En blaast een heet vergiftig vier.
 Wat spelt dit ongevals!
 Het spuugt zyn zwadder op Kalvyn.
 Maar raakt dus Luther ook.
 Ach mogt de zwalm van dit fenyn
 Veranderen in rook!
 De waereld trekke wederom
 Geen bloedig harnas aan,
 Of roer den helschen oorlogstrom
 Voor kerk en onderdaan;
 Opdat Lojolaas broederschap,
 Die in de hoven wroet,
 Of sint Franciskus munnikskap
 Niet druipt van martelbloed.
 Hoe martelbloed? dat waar te smood.
 Dit lydt 's ryks Cezar niet.
 Hy eert en acht zyn zyn bondgenoot,
 Gelyk de waereld ziet.

Die hoofdmonarch bemint den vree
't Heelal ruft op zyn woord.
Hy houdt het slagzwaerd in de schée
En Duitſchland vry van moord;
Opdat de Turk niet gryp' met liſt
Naar Chriſtus kruisbannier,
En in het midden van den twiſt
Zich warme aan 't martelvier,
Noch breng' zyn oorlogſpaerd te wed'
Te Keulen in den Ryn,
Dat Godt hem wonderbaar belet,
Wiens gunſt geloofd moet zyn.

TER VIERENVYFTIGSTE VERJAARING

VAN JUFFROUW

JOHANNA VAN KEULEN,

WEDUWE VAN

M. JURRIAAN SCHUURMAN.

Vergun, roemwaarde vrouw, dat wy u nu verjaaren,
En kroonen op deez' dag met eenen letterkrans,
Zo kust de poëzy de veder van den gans,
En roert tot uwen lof, terwyl gy schryft, haar snaaren.

Lang moet zich uw vernuft en kunstpen t'samen paaren,
Door letteren vol zwier en zuiverheid en glans,
Waar in uw hand verwint de schoonste hand eens mans,
En mooglyk nooit een vrouw by u kon evenaaren.

Zo hegt de boekhoudkunst een paerel aan uw kroon,
Dat tuig het Munsters volk, van wiens soldy en loon
Gy rek'ning hielt, tot eer van uw beroemde veder.

Kus lang, tot vreugde, nut en luister van uw stam,
Acht kinders, voortgeteeld uit uwe minnevlam,
Zo kus Godts Englenrei u namaals zoet en teder.

A A N H A N G S E L
 L A U R A
 H E R D E R S Z A N G,
 TER BRUILOFTE VAN DEN HEERE
 CORNELIS IZAAK
 VAN DEN BOGAERD,
 EN JONGKVROUWE
 CHRISTINA WILLINK.

Ik poog vergeefs de herdersfluit
 Voor altoos aan den wand te hangen,
 Nu noodt my plicht, dan vriendschap uit,
 Naar 't veld en bosch, tot bruiloftzangen.
 Zing voor, ô pluimgediert, dat in de takjes springt,
 't Is billyk dat ik queele, als gy van liefde zingt.

Dus sprak ik daar het zilver Sparen
 De Kenn'merlandsche boorden kuft,
 En raakte in 't lommer van de blaëren
 Van lieverlee in zachte rust:
 Maar welk een schoon gezicht verrukte myne zinnen,
 ô Herders van deez' streck, en zoete herderinnen!

Ik zag een BÔGAERD voor myn oog,
 Met de allerschoonste vrucht beladen,
 Daar tak by tak op de aarde boog,
 Vol goudgeel ooft en groene bladen.

Dees BÔGAERD was geplant aan d'oever van den Ryn,
 En trok zyn voedsel uit het leevend KRISTALYN.

Hier zag men 't puik der maagdereijen
 Zich zelfs verfrissen langs het nat.
 Een geur scheen zich op 't veld te spreijen,
 Wanneer ze op kruid en bloempjes tradt.

De blyde vogeltjes verheften de orgelkeelen,
 En scheenen elk om stryd de lieve nimf te streelen.

Maar onder 't lieffelyk geluid,
 Dagt my deez' blyden galm te hooren:
 Weest welkom reijen met de bruid,
 Die deeze plaats heeft uitverkooren;

Dees BÔGAERD schenkt haar 't ooft in vollen overvloed,
 Het ooft der zuiv're deugd, verquikk'lyk voor 't gemoed.

Koom, schoone, in zyne schaduw rusten;
 Weid hier uw vreedzaam vee in 't rond,
 Pluk hier al wat uw hart mag lusten;
 Hier groeijen de appels in den mond.

Hier zullen Godtsvrucht, trouw, en liefde by u woonen,
 Die u met eenen krans van hemelzegen kroonen.

De Gaerdenier des BÔGAERDS ziet
 De schoone naauwlyks voor zyn oogen,
 Of groet haar met een zegenlied.

't Geslacht van blydschap opgetoogen,

Riep welkom aan den Ryn, deugdryke en zoete maagd.
 Wees welkoom in deez' streck, die van uw roem gewaagd.

Gy

Gy zult in deezen BÔGAERD bloeijen,
 De queekster van de stamboom zyn,
 En doen de vrucht der Godtsvrucht groeijen,
 Bestraald van 's hemels zonneshyn.

Bloeij met deez' BÔGAERD, bloeij in aangename zeden,
 Dan zult gy door de trouw op roozebladen treden.

Naauw hadde ik deezen wensch gehoord,
 Of ben uit mynen slaap geschoten,
 Door Herders van de buurt gestoord,
 Die egter myne vreugd vergrootten;
 Gaa, zanger, riepenze, met ons naar d'Amstelvliet,
 Daar TIR SIS door zyn deugd nu wedermin geniet.

De fierste van de herderinnen,
 De schoone LAURA zien we in 't end
 Door THIR SIS deugden overwinnen,
 Nu zy zyn zuiver harte kent.
 Ô Dacht ik, is die bloem der nimfen nu bewogen,
 Dan heeft my dit gezicht des BÔGAERDS niet bedrogen.

Geluk ô Nimf, ô bloem van 't woud,
 Met THIR SIS de eer der veldelingen,
 Hoe zal hy, als gy hem beschouwt,
 Den lof van uwe liefde zingen,
 En in den morgenstond met aangenaam geluid,
 Den Schepper loven, en u kuffen, lieve bruid.

Zo streelt ge uw hart met zyn gezangen,
 Tot eer van 's hemels majesteit,
 Daar veld en beek zyn klanken vangen;
 Zo word uw deugd en roem verbreid.
 Leef dus, ô heilryk paar, in zuiv're zielsgenuchten,
 En queek, door 's hemels gunst, de schoone BÔGAERD vruchten.

UIT.

UITLEGGING

VAN DE

TITELPLAAT.

Op het *Huwelyk van den Heere JAKOBUS van der MEULEN,*
en Jongkvrouwe GEERTRUYD des AMORIE.

De wakk'ere BRUIDEGOM, ontvonkt door ted're min,
 Ontvangt de rechterhand van zyne HARTVRIENDIN,
 Terwyl ze aandachtig naar de huwlykswetten hooren,
 Die hen een *Hemeltolk* vol Godtsvrucht leest te vooren;
 Opdat zy leeven, van het bloeijen hunner jeugd,
 Tot hunnen ouderdom, vol zuiv're liefde en deugd.
 De *Minnewichtjes*, die we in 't Tafereel zien zweeven,
 Beduiden 't nut des Echts in 't onbesproken leven;
 Het één strooijt uit zyn korf *gebloemde* en edel kruid,
 Verbeeldende de jeugd van bruidegom en bruid;
 Dat met een *Sleutel* leert hoe zy met hart en zinnen
 En door *Getrouwigheid* elkander moeten minnen;
 Opdat, gelyk het *Kind met syn granaattooft* zegt,
 Hun huis vol *Eendracht* bloeije in vruchten van hun echt.
 Dan treden ze in een *beemd* die we in 't verschiet aanschouwen,
 En proeven 't lieflyk zoet der paradyslandsdowen,
 Waar in de minnevlam, door *fakkelen* verbeeld,
 Hun beider hart en ziel met reine weelde streelt;
 Zo gaa hunn' handel nog hun zegening verloren,
 Verbeeldt door *staf* en *hoed*, en *Amaltheaas Hooren*.
 Bloeij VAN DER MEULEN, met uw Lief DES AMORIE;
 Opdat uw stam de vrucht van uwe bruiloft zie;
 Zo moet gy 't zilver feest en 't goude zien verschynen,
 En namaals zweeven in den kring der *Serasyenen*.

BRUILOFTS-PRENT.

Op het Huwelyk van den Heere *ABRAHAM* des *AMORIE*,
en Jongkvroutwe *ANGELICA HUGAERT*.

Standvastigheid, in de onbevleete min,
Wordt hier verbeeld als huwlyks priesterin,
Zy smelt door kragt der liefde, ziel en zin,
Van twee, die paaren.

De *liefde* stort voor *Bruidegom* en *Bruid*
Al juichende den vollen hooren uit,
Terwyl men zingt of speelt op herdersfluit,

En bruilofts snaaren,
Hoe *HUGAERT* door een zuivre minnevlam
Haar ziele bindt aan haaren *ABRAHAM*,
Tot luister van hunn' wederzydschen stam,
Aan 't zeilryk Spaaren.

God *Hymen* bindt hun huwlykstoorts met groen.
Het *altaar* pronkt met mirthe en bloemfestoen,
En *Duifkens*, die in 't nieuwe lentseizoen

Hun min verklaaren.
Door *koopmanschap*, die nutte vruchten teelt,
En *harten* daar een minnevlam uit speelt
Wordt hunne liefde en zegen uitgebeeld

In hun vergaaren.
DES *AMORIE* en *HUGAERTS* stamboom moet
Lang bloeijen, door de liefde en overvloedt,
Van d'Oppersten voor ongeval behoedt,

Al hunne jaaren.

VELD

V E L D Z A N G,

T E R B R U I L O F T E

V A N D E N H E E R E

A B R A H A M D E S A M O R I E,

E N J O N G K V R O U W E

A N G E L I C A H U G A E R T.

*Koom lieve Lente, koom met uw beminden stoet,
Vlecht hier een bloemenhoed!*

Het ys smelt door de kracht der warmte van het zuiden,
En de aarde baart haar' kruiden.

De bloemknop breekt door 't sneeuw, en biedt zich vrolyk aan
Om in een krans te staan,

Te pronken op de borst der blyde maagdenreijen,
Die 't roemryk paar geleien,

Dat aan den Spaarnestroom, in 's hemels gunst getrouwd,
De blyde bruiloft houdt.

Men kan Heer A B R A H A M uw min daar by gelyken,
Uw schoone moest bezwyken,

En smelten als het sneeuw, daar gy de stralen spreit
Van uw' standvastigheid.

Vergeef me A N G E L I C A wordt gy by sneeuw geleken,
Men hoort de dichters spreken

Door overbloemde taal, die zet der Poëzy

Den schoonsten luister by.
 De zonne doet de sneeuw van 't hoog gebergte vloeijen,
 En stroom en beek besproeijen
 Door 't aangewonnen nat, de weiden langs hun zoom,
 Zo wint men melk en room;
 Dus doet de liefde meê, zy smelt de maagdehartes,
 Die 't ys in koelheid tartes,
 Dan helpt geen veinzery; een beek van reine min
 Vloeyt reine hartes in;
 Opdat zy zoete vrucht van 't zuiver huwlyk geeven,
 Tot vreugd en nut van 't leeven.
Koom lieve Lente koom, met uw beminden stoet,
Vlecht hier een bloemenhoed!
 De blyde leeurik heeft zyn vleugeltjes bewogen;
 Hy klimt naar 's hemels boogen,
 En zingt, terwyl de zon haar middagstraalen schiet,
 Zyn Lentebruiloftslied;
 Zo zult ge, ô deugdryk paar, met zuiv're liefdeklanken,
 d'Alzegenaar bedanken;
 Opdat uw huwlyksdag van hem gezegend blyv'
 En dus uw echt beklyv';
 Zo moet het alles hem, die 't Al in al is, loven,
 Op 't aardryk en daar boven,
 Dan geeft hy 't deugdzaam paar in 't huwelyks verbond
 Den nektar in den mond,
 Dan volgt geen bitterheid op lieffelyke kusjes:
 Maar 't zoet der minnelusjes.
Koom, lieve Lente koom, met uw beminden stoet,
Vlecht hier een bloemenhoed!
 Gelyk ten spyt der kou de botten vrucht beloven
 In Kenn'merlandsche hoven,
 Gelyk het bloemgewas met knop en teder kruid
 Uit de aarde barst en spruit,

Zo maakt standvastigheid een deugdelyken minnaar
 In 't eind tot overwinnaar;
 Zo ziet oprechte min naa lyden en geduld
 In 't eind haar wensch vervuld;
 Dan vliegt zy als een bye in Hermons roozengarde,
 ô Deftige gepaarde;
 Dan brengt zy in den korf van 't deugdelyk gemoed
 Den honig, die het voed,
 De zuivre hemelfpys, een voorfmaak hier beneden
 Des zoets van 't zalig Eden.
Koom, lieve Lente koom, met uw beminden stoet,
Vlecht hier een bloemenhoed!
 De landman zal nu 't land bebouwen en bezaaijen,
 Om in den oogft te maaijen;
 Het minziek pluimgediert zoekt plaats voor 't konftig neft
 In Batoos ryk gewest,
 Hier in het vlakke veld, daar in de ruigte en boomen,
 Of langs de ontdooijde ftroomen;
 De waereld ftrekt alom een ryke bruiloftsdifch
 Voor vogel, vee en vifch;
 Elk zoekt zyn wedergade in zoete min te grieven;
 't Krioelt 'er van gelieven;
 De zon die zich vertoont omtrent den evenaar
 Begroet de bruid van 't jaar,
 En koestert alles met haar lieffelyke lonken,
 Om elk tot min te ontvonken;
 Is 't wonder, fchoone bruid, geeftryke en zoete maagd,
 Dat u de min behaagt?
 Is 't wonder dat ge in 't eind zult met een Brufgom paaren,
 Die u zo veele jaaren
 Standvastig heeft gediend, en door zyn kloek verftand
 Ontvangt uw hart en hand?
 ô Neen, wyl alles mint, moest gy in 't eind eens minnen,
 Ppp 3 En

En smelten ziel en zinnen
 Met uw DES AMORIE door eene minnevlam
 Ten luister van uw stam.
 Bloey, schoone HUGAERT bloey door gunst van d'Albehoeder,
 En wees de blyde moeder
 Eens *Thomas*, daar 't geslacht uws Bruigoms in herleev'
 Het welk de hemel geev'
 Indien myn wensch beklyv' naa zespaar maanekringen,
 Helpe ons het maagschap zingen:
Koom, lieve Lente, koom met uwen blyden sloet,
Schenk 't wicht een bloemenhoed!

R O O Z E M O N D

V E L D- en S T R O O M Z A N G,

T E R B R U I L O F T E

V A N D E N H E E R E

FRANÇOIS STRAALMAN,

E N J U F F R O U W E

M A R G A R E T A K O P S.

- „ **A**n dien vermaarden stroom die langs de boorden schuurt
„ Der rykste visschers buurt,
„ Zat *Boschman*, opgequeekt by klare duinvalbeeken
„ Der Herulheimer bleeken;
„ Hy groette zynen vriend, knaap *Stroomling*, by den vloet
„ Des Aemstels opgevoed;
„ Zy zongen beurt om beurt, op Syrakuzer wyze,
„ De min van AEMSTELAAR en ROOZEMOND ten pryze.

S T R O O M L I N G.

Rys, lieve stroomnimf, uit het riet!
En luister naar myn minnelied,
Gy hebt hier niets te schroomen;
De blyde bruiloftsgalm rolt langs de ontdooijde stroomen.

Nep-

Nepthuin omhelst zyn Galaté,
 Hunn' minnevlam verwarmt de zee;
 De nimfen uit de dalen
 Gaan in de visschers buurt een frisschen adem haalen.

B O S C H M A N.

Koomt nimfen van 't geheiligd woud,
 Waarin de liefde zich onthoudt,
 Verheft uwe orgelkeelen,
 En helpt ons op het feest van ROOZEMONDJE queelen.

Verheft den roem van 't heilryk paar,
 Uw ROOZEMOND en AEMSTELAAR,
 Door beemden en valleijen,
 Zo gy in liefde blaakt, ô herderinnenreijen,

S T R O O M L I N G.

Ik zong op 't zevenmondig riet
 Wel eer een onbesleepen lied,
 ô Mingodin Dione!
 Toen EERRYK hart en ziel schonk aan die overschoone!

B O S C H M A N.

Ik vlocht een groene mirtekroon,
 En zong met u den bruilofts toon
 Voor d'Amstel en het Spaaren;
 Doch nu is zyne ziel ter sterren ingevaaren.

S T R O O M L I N G.

Toen stortte schoone Roozemonde,
 Verliefde paerlen op den grond,

Zy klaagde 't weêr en winden:
Maar zulk een schoone nimf moest haast een trooster vinden.

B O S C H M A N.

De tortel mag op 't rietedak,
Of eenen dorren olmentak,
Zyn lief vergeefs betreuren:
Maar schoone ROOZEMOND zal beter heil gebeuren.

Nu word ze op nieuw de min gewaar
De trouw en deugd van AEMSTELAAR
Doen haar een vreugd herhaalen,
Van aangenaamer geur dan leliën der dalen.

S T R O O M L I N G.

Zoet smaakt het klaare duinvalnat
't Geen Heerlems grasvalleij bespat,
Nog zoeter is het minnen
Dat nu de hemel stort in hunn' verliefde zinnen.

B O S C H M A N.

Zie Stroomling, zie eens in 't verschiet,
Koomt gins die Overschoone niet,
Daar zich de wolkjes spreijen?
Of is 't Dione zelf met haare liefdereijen?

S T R O O M L I N G.

Gewis, ik zie de schoone bruid!
De Hartendwinger vliegt vooruit,
Aan hagelwitte pennen,
Den gulden minneboog, en pylbus ligt te kennen.

Zie hoe hy over 't water zweeft,
 Daar 't visje door in min herleeft.
 De stroom krioelt van schuiten,
 Vol visscherinnetjes, die menig hart vrybuiten.

B O S C H M A N.

Dat Latmus nu den blinker wyk',
 En Ida voor de duinen stryk',
 Dioon wil hen begeeven,
 En voortaan langs de zy van ROOZEMONDJE zweeven.

Dan wykt de geur van Heerlems Hout
 Niet voor 't Arabiesch Balsেমwoud;
 Of die Kaneelboschgaadje,
 Daar Tyter eer van zong in zyne veldvryaadje.

S T R O O M L I N G.

Gins bruifcht de schulp van paerlemoer,
 Daar Pafos mée ten hemel voer,
 Haar zwaanen, wit van pluimen,
 Doen onzen Aemstelftroom gelyk Meander schuimen.

De schoone moeder van de min
 Zit tusschen Bruid en Bruigom in;
 De kleine wichtjes roeijen
 Om met de visschersvloot naar 't *Diemermeer* te spoeijen.

B O S C H M A N.

Treed Stroomling, met my naar dien kant.
 Daar gaat de gansche rei aan land.
 Ik zie de zeilen stryken.
 Een galm van zegening vliegt over hof en dyken.

De lieve jeugd, met mirte om 't haar,
 Staat by 't gewyde minaltaar,
 Geboud op groene zoden;
 Hier zal men 't heilryk paar verbinden voor de Goden.

S T R O O M L I N G.

Nu staan zy aan den zilv'ren stroom.
 De Meernimf hiet hun wellekoom.
 Zy off'ren aan Astarte
 Twee duifkens, hagelwit, als hun veréénigd harte.

Men juich hen toe met stroom en vliet,
 En zegen op het visschersriet
 Den roem der AEMSTELAAREN,
 Gelyk hun braaf geslacht aan 't scheepryk Y, en Spaaren.

V E L D E L I N G.

Zyn weide treff' nooit tegenspoed,
 Daar Pales die zyn schapen hoed',
 Den boschwolf af zal keeren:
 Opdat hy 't gulde vacht der lamm'ren bly moog' scheeren.

S T R O O M L I N G.

De hemel stemt in uw verbond,
 Ô AEMSTELAAR EN ROOZEMOND!
 Daar gaan de wolken open,
 Daar wordt uw bruilofsdifch met nektardauw bedropen!

B O S C H M A N.

De roozen groeijen op den difch,
 Waar van de liefde queekster is.

Zeg nimfen, zoete maagen,
Of u de zuiv're min niet is om 't hart geslagen.?

Het is een oud Batavies woord,
Van bruiloft komt weêr bruiloft voort,
Word dit hier waar bevonden
Dan zy dees vreugd vernieuwd op 't riet van zevenmonden.

S T R O O M L I N G E N B O S C H M A N .

Zo hoor de vader van de bruid,
Palémon, 't zegenryk geluid!
Zo zullen bosch en beeken
Steets van uw bruiloftsdag, ô R O O Z E M O N D J E , spreken.

TER BRUILOFTE

VAN DEN HEERE

PIETER VERDUYN,

EN JONGKVROUWE

JOHANNA VAN LEEUWEN.

K L I N K - D I C H T.

Men ziet u heer VERDUYN, in 't einde triumfeeren,
Door uw standvastigheid en onbevleete min,
Als overwinnaar van een moedige LEEUWIN,
Die haar bestryders plag kloekhartig af te keeren.

Dit fier LEEUWINNETJE kan zich niet meer verweeren;
't Zal volgen waar gy 't leid; en letten op uw zin;
Het is veranderd in een vriend'lyke engelin,
Die u omhelst en kust, en om uw deugd zal eeren.

ô Liefde, die het al verwint door uwe kracht,
Die dees LEEUWINNE hebt veranderd door uw macht,
Maak deeze min vermaard door alle volgende ceuwen.

Bloey met uw braaf geslacht, ô Heilryk bruiloftspaar,
Zo wint gy, Heer VERDUYN, misschien in 't naaste jaar,
Een jong Leeuwinnetje, of een Leeuwte met van LEEUWEN.

A A N H A N G S E L
T E R B R U I L O F T E
V A N D E N H E E R E

N. N.

E N J O N G K V R O U W E

N. N.

Liefjes, wyl gy t'zaam zult trouwen
Voor God Hymens huwlyks troon,
Zal ik een gedichtje brouwen:
Want ik ben een brouwers zoon.
Luistert dan met open ooren,
Wat my kortling is geschied,
'k Weet gy wonder op zult hooren,
Of ik droomde 'k weet het niet.
'k Zag hoe dat een kleine jongen
Liep te hoeplen door de stadt,
Deeze maakte duizend sprongen,
Maar hy wierd juist aangevat,
Wyl hy quam verby een kelder
Van een wynverkoopers quant,
Die hem met een stopmes helder
Beukte dat hy raakte in 't zant,
Onder 't roepen daar jou diefje,
Steel myn hoepel nu eens weêr!
't Schelmpje riep, myn heertje liefje,
Ei ik bid je slaa niet meer!
'k Heb jou hoepel niet gestoolen:
Want ik ben een rykmans kind.
Hou je naam dan niet verhoolen

Riep

Riep weer de ander; zo 'k bevind
 Dat gy my hier komt bedriegen,
 'k Zal je kuipen in een ton,
 En doen zetten voor je liegen
 Daar je maan zult zien noch zon;
 Hoor dan riep de jonge weder,
 'k Ben de kleine minnegod,
 Zie daar is myn boog en veder:
 Ik ben meester van uw lot.
 Ik zal u gelukkig maaken
 Door dees pyl zeer scherp gewet
 Want gy zult in liefde blaaken
 Tot een aartige bruinet.
 't Is *Kristina* 't puik der maagden,
 Doch dat koele maagde hart
 Dat veel minnaars lang behaagden
 Zal u quynen doen met smart;
 Maar gy zult in 't end verwinnen,
 En door uw standvastigheid,
 Uwe wederzydsche zinnen
 Doen veréenen met beleid.
Hendrik hoorde pas die dingen
 Of hy riep ô vorst der min
 Wil niet anstonds heenen springen,
 Maar treed eens myn kelder in,
 'k Zal je een lekker glaasje schenken
 Voor die schoone profecy,
 Kom ik zal u niet meer krenken;
 Neen 'k bedankje zeer voor my,
 Riep *Kupido*, ik moet scheiden,
 Zie daar komt de schoone maagt,
 Kus haar, 'k wens u met uw beiden
 Alles wat uw ziel behaagt.

Hen-

Hendrik meende voort, och armen!
 Dat hy daar zyn liefje zag
 Die hy voort nam in zyn armen,
 En wou kuffen met een lag,
 Om zyn liefde te betuigen;
 Maar hy vond zich mooi gebrild:
 Want hy had zyn arm vol duigen,
 En zyn zelven fchier vertild.
 Toen geen kleintje voort aan 't fchelden
 Op den loozen minnegod.
 Om u nu nog meer te melden
 Wat 'er voorviel waar te zot.
 Hy begon te lammenteeren,
 En naar ..... huis te gaan,
 En te zeggen zyn begeeren
 Ja hy hielt zo vlytig aan,
 Dat hy endlyk triumfeerde
 Door zyn kloek vernuft en deugd,
 En *Katrinaas* hart verheerde,
 Daar 't geflacht om is verheugd.
 'k Wensch u dan ô Welgepaarde
 Alles wat u wenslyk is,
 Voorfpoed, heil en vreugd op aarde,
 En dat gy uw zilvren difch
 Ja uw gouden zult beleeven,
 Dat gy ftaag gezegend zyt
 En uw oudren hunne neeven
 Uit uw ftam zien, door den tyd.
 'k Zal myn fpeelnoot hier op kuffen.
 Kus malkander in het rond.
 En roep t'zamen ondertuffen
 Veel geluk in 't trouwverbond.

Ten verzoeke van N. N.
 T E R

TER BRUILOFTE

VAN DEN HEERE

JAN WILLINK JANSZOOM,

EN MEJUFFROUWE

DEBORA BLEEKER.

o Schoone Zedigheid, doorluchte Hemelmaagd,
Uit Godtlyk zaat gesproten,
Cieraad der dischgenooten,
Bemind van dien de deugd, die elk verçiert, behaagt:

Hoe vrolyk zien wy u rondom den Bruidsdifch zweeven!
Gy haalt de Godsvrucht in,
Met de onbevleete min,
Daar Bruidegom en Bruid op 't spoor der deugden streeven;

Dus strekt ge op WILLINKS feest en zyne DEBORA,
Voor drie Bevalligheden,
Uitmuntende van zeden,
En neigt des Bruigoms hart tot zyne wedergâ.

Deez' liefde wordt gevoed door 's Hemels zuiv'ren ader,
Zo queekt Godts liefdebron;
't Gebloemte op Libanon,
Zo smelt men hart met hart, en ziel met ziel te gader.

Zo smaakt men hier de vreugd van 't Eeuwig paradys,
Herschapen in twee Engelen,
Die hart en stemmen mengen,
Zo word men hier gevoed met reine hemelpys.

Gezegend is de trouw, van Gode zelf geheiligd,
Verzegeld met zyn mond;
In 't eerste trouwverbond,
En die de deugd bewaart word door zyn arm beveiligd.

Gy hebt ô Bruidegom! de waare deugd bemind,
En volgt uw Uitgeleezen,
Die u een steun zal weezen,
Waardoor gy uwe deugd en min beantwoord vind.

Indien myn wensch beklyft, ô Heilryke echtgenooten,
Blyve uwer beider deugd
Een voorbeeld aan de jeugd,
En uwen echt gestaag met zegen overgoten.

Uw liefde geeve een geur als Sarons roozengaard,
En Hermons lelydaalen,
Zo zult gy namaals praalen,
Aan Sions bruiloftsdisch, veel schooner dan op aard.

OP HET HUWELYK
 VAN MONSIEUR
 GYSBERT STENVOORT,
 EN MYNE NICHT
 JAKOMINA NIEUWENHUIS.

'k **Z**ie u, myn lieve Nicht, in 't bloeijen van uw jaaren,
 Uit zuivre liefde paaren,
 Met eenen bruidegom, die op het spoor der deugd
 Het maagschap strekt ten vreugd;
 Hy spiegelt zich in 't licht van uwe vriendlyke oogen,
 Door zuiv're min bewogen,
 Terwyl gy hem omhelst, uit ongeveinsde min,
 Gelyk zyn hartvriendin.
 Gezegend zy de dag, waar op ge aan wederzyden
 U t'zamen moogt verblyden,
 Dat gy uw Vader ziet aan deezen bruiloftsdifch,
 Die vol vernoegen is;
 Uw Vader niet alleen maar Zusteren en Magen,
 Die uwe trouw behaagen.
 ô Liefde! schoone bloem! uit Godts genadebron
 Besproeijt op Libanon!

ô Liefde die 't heelal in minne doet ontvonken,
 Hier, van omhoog, gefchonken,
 Hoe wonderbaar fchiet gy uw fchoone ftraalen uit
 Op bruidegom en bruid,
 Die wederzyds den echt in 's hemels gunft beginnen,
 En door de deugd beminnen.
 Hier ziet men hoe de trouw van Gode word gefchikt,
 Die alles weegt en wikt;
 Die 's menschen harte kent, en innige gepeinzen,
 Voor wien men niet kan veinzen,
 Die d'Echt heeft ingeftelt in 't aardfche Paradys,
 Zyn grooten naam ten pryz';
 Die heeft, ô bruidegom, uw lief tot min bewogen,
 En bragt haar voor uwe oogen.
 Dat Overyffel vry aan u dat zoet benyd',
 Gy wint haar door uw vlyt;
 Gy zult door naerftigheid van d'avond tot den morgen
 Voor haaren welstand zorgen,
 Zo strekt haar Vader tot een fteun van 't huisgezin,
 Door rykelyk gewin.
 Niets kan zyn vlyt en zucht tot koopmanfchap verhinderen,
 Ten nut van vrouw en kinderen.
 De lynwaathandel heeft hem niet alleen gevoed
 Maar gaf hem overvloed.
 Zo zult ge op moeders fpoor, ô JAKOMINA leeven,
 En blyk van deugden geeven;
 Uw moeder die u mint, en met een teêr gemoed
 Vol liefdê heeft gevoed;
 Die tot uws vaders vreugd van haare jonge dagen
 Geflaag heeft zorg gedraagen
 Tot welstand van haar huis, met wys en kloek beleid,
 Vol deugd, en naerftigheid.

Zo gaan de vruchten van hunn' arbeid niet verlooren;
 Zo helpt ge uw uitverkooren
 Den zegen van omhoog verwerven, door de deugd,
 In d'opgang uwer jeugd.
 Laat dan de bitse nyd op zulken zegen smaalen,
 De deugd zal zegenpraalen,
 Die schoon ze in 't midden mogt van haar benyders staan;
 Nooit zal ten onder gaan.
 En die, schoon haar fomtyds de tegenfpoed mogt drukken,
 Zich nooit van 't fpoor laat rukken:
 Want voorfpoed is geen erf noch is in 's menschen macht,
 Hoe zeer men daar naâ tracht.
 Zo vind gy op deez' dag met zo veel lieve maagen
 Een dubble ftof tot klaagen;
 Dewyl, ô STENVOORT, u uw zuster is ontrukkt,
 Het welk uw vreugd verdrukt:
 Maar wyl het wysheid is zich naar Godts wil te voegen,
 Pafst ons het vergenoegen:
 Zyn goedheid geeft die maagd in heerlyken ftand
 't Zoet van 't beloofde land,
 Waarin gy namaals moet met haar in vreugde leeven,
 Als Cherubinnen zweeven,
 En zitten eeuwiglyk aan 's hemels bruiloftsdifch,
 Daar alle volheid is.

GERRIT SCHOEMAAKER.

ZANG. Stem: *A: ik myn Fillis kussen mag.*

ô **Z**oete Meimaand bloem van 't jaar,
 Wel waardig in gezang te roemen,
 Gy zaagt dit lief veréénigd paar
 Opluiken met uw frisse bloemen.

ô Zomermaand! die vrucht belooft,
 Gy ziet hun zoete liefde bloeijen,
 Gy toont hoe bloeisem speent tot ooft,
 En leert ons hoe de min moet groeijen.

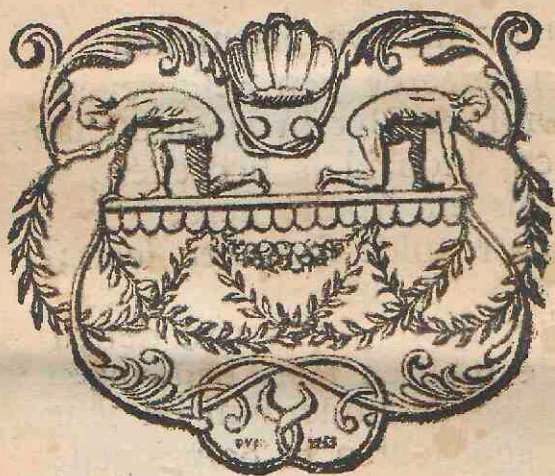
Ik zie uw hoven naast malkaâr
 ô E S S E R en S C H O E M A A K E R pronken;
 Ik zie uw kind'ren 't zoetste paar,
 Elkaâr in min en deugd ontvonken.

Gy brengt my in het groen ten rei,
 By wakk're Amstelsche poeëten,
 Zwig't Hibla met uw lekkerny,
 Ik zal me op dit Parnas vergeeten.

Men roeme op Tempe of Atlas hof:
De kruiden die deez' hoven çieren
Gaan boven aller Grieken lof;
De vriendschap plant hier haar laurieren.

De dankbaarheid besproeij dit kruid;
Opdat de vriendschap aan moog' wasschen,
En groeijen als een jonge spruit
Aan Aganippes zilv're plassen.

Ex tempore.

OP DE ZEDERYKE
ZINNEBEELDEN DER TONGE,
VAN DEN HEERE
Mr. MATTHEUS BROUERIUS VAN NIEDEK.

Tong, slaavin van 's menschen wil,
Geheim ontdekster van de zinnen,
Loftuitster, laakster, albedil,
Verachtens waard, en waard te minnen,
ô Edel lidt! steeds onvermoeijd,
Waar over gif of honig vloeijt.

Tans zyt gy in uwe eigenschap
Door een geleerde pen beschreven,
Die, door haar vlyt in weetenschap,
In taal, en oudheid is bedreven;
Die Themis en Apollo eert,
En elk door gulde spreuken leert;

Die op het spoor der waare deugd
De quaade tochten leert bedwingen,
Ten nut van de ouderdom en jeugd.
Dat heet gedrochten te bespringen,
Dat is, gelyk een strydbaar held,
Den grooten Python neêrgeveld.

Zo ziet BROUERIUS zyn werk,
In goud geprent, op Pindus blinken,
Terwyl zyn roem, den nyd te sterk,
Dus zal in ieders ooren klinken:
De nektar vloeyde van de tong,
Die waare deugd en ondeugd zong.

TER

TER GEDAGTENISSE

Van den uitmuntenden

WISKONSTENAAR

JAN SIKKENA.

Helaas! het licht der Wiskonst is verdwenen,
Dat korts aan 't Y zo heerlyk heeft geschenen,
Die schoone ster, die noordster, die wel eer
De konst bestraalde, is dof, en blinkt niet meer.
Ach! SIKKENA, die roem der konstenaaren,
In Meet- en Tel- en Sterrekunst ervaaren,
Die 't al begreep wat de eed'le konst betreft,
Die 't diepste van Euclides heeft beeft,
't Licht, dat op 't spoor van 't * Sirakuzer wonder
't Uitspanzel mat, ging aan den Amstel onder.
Geen eige waan, die nooit zich zelve kent,
Was in zyn ziel geworteld, noch gewend,
Hy zocht zyn rust in nedrigheid te vinden:
Al was een van zyne allerwaardste vanden
In hoog bewind op de ooster Moorenkust;
(BEZUIËN, die op wetenschap belust,
Veel' proeven heeft van groot vernuft gegeven:
Waardoor hy wierdt tot † Opperhoofd verheven
Van 't handelryk Suratte, wyd vermaard,
Dat noch zyn asch, zyn waardige asch, bewaart)
Die grootheid kon in 't minst' hem niet bekooren,

II. Deel.

S s s

Schoon

* Archimedes. † Directeur.

Schoon 't zelfde lot, naar 't scheen, hem was beschooren.

Treurt! treurt! gy die zyn' lessen hebt gehoord,
 En spreidt zyn' roem van daar in 't kille noord
 Het Afpunt draaijt, tot aan het gloeiend oosten.
 's Mans deugd moete u en my in droefheid troosten
 En matigen de zuchten, over 't lyk,
 Wanneer men denk', hoe hy in 't Eeuwig ryk,
 Gezaligd by een' rei van Cherubynen,
 Gansch rein van ziel voor Gode zal verschynen,
 En wonen in 't onmeetbaar heilig licht,
 Den vuurkring om het hemelrond gesticht,
 Die 't aardfch vernuft begrypen kan noch vatten,
 En meerder is dan alle waereldschatten.

Gy Spruitjes, die om uwen Vader treurt,
 Die onverwagt is van u afgescheurd,
 Denkt altoos om den vaderlyken zegen,
 Dien gy op 't laaft zyns sterfuurs hebt verkreegen,
 Die zegen ruste op u in eeuwigheid,
 En zy een schat voor altoos u bereid,
 Een hemelschat die nimmer zal bederven,
 Daar gy de kroon des leevens door zult erven:
 Volgt deugd, zo zult gy voor uw God bestaan,
 Als 't eeuwig' vuur zal in de stoppels staan.

TER VERJAARINGE

VAN DEN HEERE

BENEDIKTUS VAN REINEVELD.

Bataafsche Zangster, gaa heer REINEVELD verjaaren;
Gaa zegen 't vrolyk Feest vol blydschaps op uw snaaren;
Gy zult aan d'Aemstelftroom, als korts op Reineveen,
Door zyn gulhartigheid, der Dicht'ren zy bekleên,
In Nederland vermaard door hunne gulde vaerzen;
Op 't handgeklap van 't volk, in Sophoklesche laerzen,
Zo krachtig, zoo vol kunst, ten Schouwburge uitgebromt,
Dat, zag de aeloudheid op, zy stond gewis verftomt,
Of riep volmondig uit: Euripides moet zwigten!
Men speelde eer menschen taal, nu Goddelyke Dichten!

Zo gaat myn Zangeres ten reië door uw gunst;
Door uw gulhartigheid, en liefde tot de kunst;
Zo kooft ze op 't vrolyk feest, om met verheugde klanken,
ô Wakk're REINEVELD, u voor uw' gunst te danken.
Al spande Apollo zelf de held're Citerfnaar,
Op Pindus, met een kroon van lauw'ren om het haar,
In 't midden van den Rei der negen Zanggodinnen,
Waar zou zyn vreugdelied voleinden of beginnen?

Met vreugd gedenk ik aan dien aangenaamen dag,
Op Reineveen gevierd; daar ik meer wond'ren zag
Als myn geringe geest is machtig om te loven;
't Scheen my een Tempe, 't scheen me een lufthof vol van hoven;
De springbron, in een kom vol leevend kristalyn,
Scheen my der Dicht'ren bron, op Kastalis te zyn;
De jonge boomgaart met het keurigst ooft beladen,
Schonk meerder risten vruchts dan loveren of bladen.

Men zwyg van Atlas hof, of bosschen van Dodoon;
 Hier heerschen Flora, en de aanminnige Pomoôn;
 Hier woont de Vreede zelf, hier weet men van geen kommer;
 Hier ryft het jong geboomte, en geeft allengs zyn lommer
 Aan 't landhuis, nu nog bloot voor 't steeken van de zon.
 Gelukkig Landheer! die aan uwen zilv'ren bron
 Blygeestig zingt, en queelt, daar u de vog'len groeten;
 Als 't loof en 't jeugdig gras ontspruit voor uwe voeten!
 Gelukkig Landheer! die in onbesproke min
 Dit Tempe stichtte met uw lieve zielsvriendin!
 Hoe looft gy 't Godendom, voor zo veel heil en zegen;
 Het Godendom tot u om uwe deugd genegen!
 Ô Lieffelyke rust! ô eenzaamheid op 't land!
 Ô Aardsche zaligheid! die alle staatzorg bant!
 Wie zou om uw genot eens Vorsten kroon begeeren?
 Gy leert ons nâ de kunst ons eigen hart regeeren.
 Stond tans de keur aan my, ik koos deez hof, zo schoon,
 Voor de eindelooze zorg der wufte Britsche kroon:
 Hier zal geen staatsharpy op ons den moorddolk wetten,
 Noch 't wuft oproerig volk het Hof in vlamme zetten;
 Hier schenkt men in den wyn geen doodlyk akonyt:
 Dees plaats is aan de rust voor altoos toegewyd.
 Gelukkig Landheer! 'k weet dat gy dees keur zult pryzen:
 Uw liefde tot de rust kan 't geen ik zeg bewyzen.
 Maar zagt, waar zitten wy? Waar dwaalt myn yver heen?
 Ik ben aan d'Aemsteltroom, en zing van Reineveen!
 Het voegt den Landheer zelf, als de eer der veldpoëeten,
 Te loven op zyn lier, in 't jeugdig groen gezeten,
 Het zielsvermaak dat hy in zynen Hof geniet;
 Zo zien wy Reineveen verheerlykt op zyn riet,
 Als 't vruchtbaar Okkenburg, door Westerbaan gezongen;
 En Zorgvliet leeft, door Kats, op alle menschen tongen.

Geluk heer REINEVELD! op 't vrolyk jaargety,
 Dat deze blyde dag een dag van zegen zy;
 Leef met uw zoete krooft, en lieve hartvrindinne,
 Zo bloeij jaar uit jaar in uw ongeveinsde minne,
 Tot gy beide afgeleeft, geruft, met eere en lof,
 Verlaat dit aardfche voor het blinkend ftarrehof.

AAN DEN HEERE

HERMANNUS ANGELKOT,

Wegens de uitgave van den

BUITENSPORIGEN HERDER.

B L Y S P É L.

Berymt door zyn Eds: Vader.

Gy gunt dit aartig Spél dan eindelyk het licht?
 Zo overgeestig door uws Vaders geeft gedicht;
 Die zyn vernuft betoont, in Lifis zottigheden,
 (Uitfpoorig in zyn doen, vol honigs in zyn reden)
 Als hy van Bloemendaal een nieuw Arkaadje maakt,
 Daar elk in 't Herderskleed van zuiv're liefde blaakt.
 Laat volgen op zyn Spél zyne overschoone zangen,
 Waar aan Broekhuizen eer zyn zegel heeft gehangen.

ZANGGODINNEN.

ò **N**egen zusters, die op 't heilig Helikon
 Tot heden blyft bevryd voor God Kupidoos laagen,
 Hoe koomt dat u geen Goôn om wederliefde vraagen,
 En zelf Apol by u zo koel is als zyn bron?

Jupyn kust Juno, en Diaane Endimion,
 De schoone Venus is Vulkanus opgedraagen,
 Prozerpina schept zelf in Plutoos min behaagen,
 Neptuin lieft Galatec, Aurore kust de zon.

Al wat 'er leeft zoekt met een wederga te paaren;
 Het schynt of gy alleen uw vryheid wilt bewaaren,
 Of quynt gy heimelyk aan eenen minnegloed?

't Kon zyn, my dunkt gy blooft op deeze vraag, Godinnen,
 En zegt al zuchtende: helaas! wie zoude ons minnen?
 Elk zoekt 't geen ons ontbreekt, dat is het Huuwlyksgoed.

B L A D W Y Z E R

V A N ' T T W E E D E D E E L.

JULIUS CESAR EN KATO, Treurspél.	Bladz. 1
DON QUICHOT OP DE BRUILOFT VAN KAMACHO, Blyspél.	56
HET WEDERZYDS HUWLYKSBEDROG, Blyspél.	134
KRELIS LOUWEN, OF ALEXANDER DE GROOTE OP HET POEETEMAAL, Kluchtig Blyspél.	227
DE ZWETSER, Kluchuspél.	287
DE WISKONSTENAARS, OF 'T GEVLUCHE JUFFERTJE, Kluchtspél.	329
QUINCAMPOIX, OF DE WINDHANDELAARS, Blyspél.	369
ARLEQUYN ACTIONIST, Kluchtig Blyspél.	423
Vertooningen in J. v. Vondelens Palamedes.	445
———— voor Arlequyn Actionist.	451
AANHANGSEL VAN MENGELDICHTEN.	
Rampen van 't jaar 1720.	455
Christenryk in gevaar door den Kerkelyken twist in den Pfals.	460
Ter Verjaringe van Johanna van Keulen.	463
Laura, Herderszang, ter bruilofte van C. J. van den Bogaerd en Christina Willink.	464
Uitlegging van de Tytelplaat, op het huwlyk van J. van der Meu- len en Geertruid des Amorie.	467
———— van de Bruilofsprent, op het huwlyk van Abraham des Amorie en Angelica Hugaert.	468
Veldzang, op het huwlyk van de zelve.	471
Roozemond, Veld- en Stroomzang, ter Bruilofte van François Straal- man en Margareta Kops.	473
Ter bruilofte van Pieter Verduin en Johanna van Leeuwen.	479
Ter bruilofte van N. N.	480
Ter bruilofte van Jan Willink Janszoon en Debora Bleeker.	483
Ter bruilofte van Gysbert Stenvoort en Jacomina Nieuwenhuis.	485
Nagalm ter bruilofte van Gerrit Schoemaker.	489
Op de Zederyke Zinnebeelden der Tonge van Mr. Mattheus Broue- rius.	490
Ter Gedagtenisse van den uitmuntenden Wiskonstenaar Jan Sikkema.	491
Ter Verjaaringe van Benediktus van Reineveld.	493
Aan Hermannus Angelkot, wegens de uitgave van den Buitensporigen Herder.	495
Aan de Zanggodinnen.	496

Y 19062 - G

N A B E R I C H T.

Terwyl de twee eerste deelen van P. LANGENDYKS Gedichten geheel uitverkogt waren, en ik nog eenige voorraad had van het derde en vierde Deel, van zyne Beschryving van Kleef en derzelve aangenaame Landsdouwen, en van zyne Graaven van Holland, 2 deelen, heb ik gereedelyk besloten, om dezelve 2 deelen op nieuw te Drukken; hoewel maar een klein getal Exemplaren, op dat ik nimmer gelegenheid geeve of laate, dat de werken van eenen zo beroemden Dichter verre beneden haaren prys moesten verkogt worden.

Ik heb ook gezorgt dat men deezen Druk, in opzigt van het Papier, de Letter, en boven al door ingeslovene drukfeilen, niet stellen zou beneden de vorige. Dien 't lust dezelve te vergelyken zal zien dat 'er al vry veele fouten in verbeterd zyn: schoon ik ganschelyk niet verzekeren zal dat geene andere hier of daar op nieuw mogt zyn ingesloven. Tot die nauwkeurigheid schynt het zeer bezwaarlyk te brengen.

Van deeze twee Deelen zyn te vooren geene op groot papier gedrukt, anders dan op klein mediaan: Dog de meeste werken, waar van grootpapieren zyn, op groot mediaan wordende gekozen, heb ik van alle zyne overige werken, (en dus ook nu deeze twee deelen) het groot papier, ook groot mediaan genomen, en in zulken formaat kan men nu alle de bovenstaande bekomen.

E I N D E.